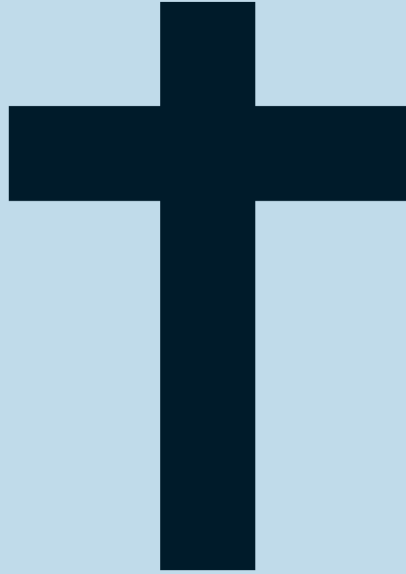

Isthmus-Mecayapan
Nahuatl

Nahuatl, Isthmus-Mecayapan: Itájtł toTęko ipan
mela'tájtł New Testament

Isthmus-Mecayapan Nahuatl

Nahuatl, Isthmus-Mecayapan: Itájtɔl toTɛko ipan mela'tájtɔl New Testament

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nahuatl, Isthmus-Mecayapan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 16 May 2025 from source files dated 17 May 2025
8d5b6a33-8846-5c0f-ae8f-62c94f894f7b

Contents

San Mateo	1
San Marcos	62
San Lucas	99
San Juan	160
Hechos	207
Romanos	265
1 Corintios	290
2 Corintios	313
Gálatas	329
Efesios	338
Filipenses	347
Colosenses	353
1 Tesalonicenses	359
2 Tesalonicenses	365
1 Timoteo	368
2 Timoteo	375
Tito	380
Filemón	383
Hebreos	385
Santiago	404
1 Pedro	410
2 Pedro	418
1 Juan	422
2 Juan	429
3 Juan	430
Judas	432
El Apocalipsis	434

Itájtɔl Jesucristo yej kijkuiloj San Mateo

Iyikyapatajwewejmej Jesucristo

¹ Nigaj ijkuilijto' itokamej yej iyikyapatajwewejmej Jesucristo,* yej tepíltzimpa katka iga David iwán David tepíltzimpa katka iga Abraham.

² Abraham mochiĵ tɛtaj iga Isaac, iwán Isaac mochiĵ tɛtaj iga Jacob, iwán Jacob mochiĵ tɛtaj iga Judá iwán iyikniwán.

³ Judá iwán isiwa' yej itoka' Tamar mochiĵkej tɛtajmej iga Fares iwán Zara. Fares mochiĵ tɛtaj iga Esrom. Esrom mochiĵ tɛtaj iga Aram.

⁴ Aram mochiĵ tɛtaj iga Aminadab, iwán Aminadab mochiĵ tɛtaj iga Naasón, iwán Naasón mochiĵ tɛtaj iga Salmón.

⁵ Salmón mochiĵ tɛtaj iga Booz, tɛyɛ' itoka' Rahab. Booz mochiĵ tɛtaj iga Obed, tɛyɛ' itoka' Rut. Obed mochiĵ tɛtaj iga Isaí.

⁶ Isaí mochiĵ tɛtaj iga rey David, David kipiá' sɛ ipiltzın yej itoka' Salomón yej kita' iwán inón siwa' yej isiwa'pa katka Urías.

⁷ Salomón mochiĵ tɛtaj iga Roboam, iwán Roboam mochiĵ tɛtaj iga Abías, iwán Abías mochiĵ tɛtaj iga Asa.

⁸ Asa mochiĵ tɛtaj iga Josafat, iwán Josafat mochiĵ tɛtaj iga Joram, iwán Joram mochiĵ tɛtaj iga Uzías.

⁹ Uzías mochiĵ tɛtaj iga Jotam, iwán Jotam mochiĵ tɛtaj iga Acaz, iwán Acaz mochiĵ tɛtaj iga Ezequías.

¹⁰ Ezequías mochiĵ tɛtaj iga Manasés, iwán Manasés mochiĵ tɛtaj iga Amón, iwán Amón mochiĵ tɛtaj iga Josías.

¹¹ Jeconías iwán iyikniwán itajmej itoka' Josías. Inimej ipilowán onokoj kua' rey de país Babilonia kipresojwij israelitajmej iga kiwigakej Babilonia.

¹² Kua' kiskeja Babilonia, Jeconías kipiá' ipiltzın yej itoka' Salatiel. Iwán Salatiel kipiá' ipiltzın yej itoka' Zorobabel.

¹³ Zorobabel mochiĵ tɛtaj iga Abiud, iwán Abiud mochiĵ tɛtaj iga Eliaquim, iwán Eliaquim mochiĵ tɛtaj iga Azor.

¹⁴ Azor mochiĵ tɛtaj iga Sadoc, iwán Sadoc mochiĵ tɛtaj iga Aquim, iwán Aquim mochiĵ tɛtaj iga Eliud.

¹⁵ Eliud mochiĵ tɛtaj iga Eleazar, iwán Eleazar mochiĵ tɛtaj iga Matán, iwán Matán mochiĵ tɛtaj iga Jacob.

¹⁶ Jacob mochiĵ tɛtaj iga José, yej iwewej María. Ininya María yej iye' Jesús, ininya Jesús yej tiktokawíaj Cristo.

¹⁷ Ijkón panoj catorce tɛtajwewetkej yej ipilowampa ipilowán Abraham este iga onókoya David. Panoj nɔ catorce tɛtajwewetkej yej ipilowampa ipilowán David este kua' israelitajmej kiwigakej preso Babilonia, iwán panoj se'o' máj catorce tɛtajwewetkej este kua' onókoya Cristo.

Ken iga onoko Jesucristo

¹⁸ Ijkín iga onoko Jesucristo: María yej iye' Jesús onóyaya iga yawi monamiktiti iwán José. E' kua' aya monamiktiáj, María xoloyowi' iga ipoder iyEspíritoj Dios.

¹⁹ Iwán José yej mochiwas iwéj María, poxsan katka ye'nemiá, iwán ayo' kinekiá mamonamikti iwán María; e' malej ijkón, José akinekiá

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Cristo".

mamomati iga María óno'ya iwán se' taga'; yéj kejlantoya iga ichtákan mamokajewakan.

²⁰ Miey inón kejlantoya, kochi' iwán kitemi' iga se iyángel† Dios wáaj iwán ijkín kijlij:

—José, tej yej ipiltzín ipilówampa David, amo ximajmawi iga timonamiktiá iwán María, iga inón xolo' yej kitalaxwijto', inonwa' kimá' iyEspíritoj Dios.

²¹ Yéj yawi kitati se ichoochín, iwán tiktokawij JESÚS,‡ iga yéj yawi kimanawiti igentej iga ayo' makichijtokan yej ayékti.

²² Inón sucederój iga mamochiwa kensan ikya kijtoj toTēko ipan se profeta§ kuá' kijtoj ijkín:

²³ Se takotzín yej aya kichijchimi taga', xoloyowis iwán kitas ichoochín, motokawij Emanuel,

yej kijtojneki: Dios ono' towan.*

²⁴ Kuá' José isa' iga temiktoya, kichij kensan kijlij iyángel Dios iwán kíkui'ya María iga isiwá'.

²⁵ E' José aya kitechowaya María este iga onoko ikone'. Iwán inón kone' kitokawijkej JESÚS.

2

Reyemagojmej yawij kitatij Jesús

¹ Jesús onoko Belén, se altepe' yej ono' ipan estado de Judea. Íkuá' mandarojtoya rey Herodes.* Entonces asikej Jerusalén sekin tajtaga' yej walkej ikisáyampa tonati'. Inomej tajtaga' momachtijkej ken iga ojonokej sitalimej, iwán kijliáj Reyemagojmej.

² Iwán tatajantinemiáj:

—¿Kan ono' irrey judiyojmej yej nacerójo'? Nejemen nikitakej isitalin ne-iga ikisáyampa tonati' iwán niwalkej nikweyimatiltikoj.

³ Kuá' inín kimati' rey Herodes ay'ya kojasiá te kichíwaya, iwán inewi gente de Jerusalén akojasiájo' no te kichíwayaj.

⁴ Iwán Herodes kinotza' inochi ijefejmej sacerdotejmej iwán inochi yej tamachtíaj ipan iley Dios. Iwán kitajtankej kan yawi naceróti Cristo.

⁵ Yejemen kijtojkej:

—Yawí naceróti ipan altepe' yej itoká' Belén yej ono' ipan estado de Judea. El profeta kijkuiloj ijkín:

⁶ Tej, Belén, yej tono' ipan estado de Judá, malej iga ti-altepetzín, e' ayéj yej máj ti-alimpa, no tivalerowa kensan inomej wejweyi altepe' yej ono' ipan estado de Judá;

iga ipan tej yawi kisati se yej mandarowa, yej yawi kicuidaróti nogentej de Israel.†

⁷ Iwán el rey Herodes kichtakanotza' yej kitakej sitalin; íkuá'ya kimatiltijkej keman nokta nesiko in inón sitalin.

⁸ Iwán Herodes kititan Belén inomej tajtaga', kijlijkej ijkín:

—Xakan Belén, xiktemotij inón choolintzín este kan xikasikan. Kuá' ankasíkeja, xine-ijlikij sej iga nej no manía manikweyimatiltiti.

† 1:20 1:20 Xikita glosario “Ángel”. ‡ 1:21 1:21 Jesús kijtojneki “yej kimanawía”. Jesús kimanawiti inomej yej moconfiarowaj ipan yéj iga ayá' kinkochiwas ken kajasi iga kichijkej yej ayékti. § 1:22 1:22 Xikita glosario “Profeta”. * 1:23 1:23 Is 7:14 * 2:1 2:1 Xikita glosario “Herodes”. † 2:6 2:6 Miq 5:2

⁹ Kuḗ' tami' kikakikej yej kijtoj Herodes, Reyejmagojmej yájkija. Iwán inón sitalin yej kitakej ikisáyampa tonati', tapanotiaya iwán moketzato kan nokta ono' choolintzin.

¹⁰ Kuḗ' kitakej inón sitalin poxsan yolpakikej.

¹¹ Iwán kalakkej kaliyti', iwán kitakej choolintzin iwán María yej teye'. Motankuaketzkej iwán kiweyimatiiltijkej choolintzin. Iwán yejemen kikixtijkej regalojmej iga kimakakej choolintzin, oro, incienso iwán mirra yej ken bálsamo.

¹² Iwán Dios kitemiktij inomej iga ayo' nokta mayakan kan ono' Herodes; inón iga yejemen yajkij sej ichamej, e' ipan se'ya ojti.

José, María iwán Jesús cholowaj iga yawij ipan país yej itoka' Egipto

¹³ Kuḗ' reyejmagojmej yájkija, se iyángel Dios kitemiktiko José, iwán kijlij:

—Ximoketza, xikuiga Egipto choolintzin iwán iye'. Ómpao' xonokan este kuḗ' sej nimitznqtzas. Porque Herodes yawi kitemoti choolintzin iga makimikti.

¹⁴ Iwán José moketza' tayowakan, kiwiga' Egipto choolintzin iwán iye'.

¹⁵ Ompiga onoyaj este que migui' Herodes. Inín mochij iga mamochiwa yej Dios kijtoj ipan se profeta, ijkín ijkulijto': "Este Egipto niknotza' noPiltzin."‡

Herodes tatekimaka iga mamomijmikti chooilin

¹⁶ Kuḗ' Herodes kimati' iga kikajkayajkej inomej reyejmagojmej, poxsan kuejkuesiwi'. Iwán tatekimá' iga makimijmiktij nochi chooilin yej aya kipiáj ome años, yej chantitokej Belén iwán ipan altepemej yej najna'san onokej. Herodes kijtoj ome años, iga anka achón an kiwigaya Jesús, ke'san kijtojkej reyejmagojmej.

¹⁷ Iwán ompa mochij yej kijkuiloj el profeta Jeremías. Ijkín ijkulijto':

¹⁸ Mokagui' iga wa'tzajtzilo' ipan altepe' yej itoka' Ramá.

Chokaló' iwán poxsan moknotmatilo'.

Rakelwa' in yej choga' iga ipilowan,

iwán awel moyoltalij, iga ipilowan kimijmiktilijkeja. §

¹⁹ Kuḗ' mi'ya Herodes, se iyángel Dios kitemiktij José ompa Egipto, kijlij:

²⁰ —Ximoketza, xikuiga choolintzin iwán iye' iwán xaj sej Israel kan amonoyaj iga mikikeja inomej yej kimiktijnekiáj choolintzin.

²¹ Iwán José moketza' iwán kiwiga' choolintzin iwán iye' ipan país de Israel.

²² E' kuḗ' José kimati' iga mandarówaya sej Arquelao yej ipiltzimpa Herodes ipan tajli de Judea, José majmawi' iga yawi ompiga. E' Dios sej kitemiktij, kijlij iga mayawi ipan estado de Galilea, iwán ompiga yajkij.

²³ Kuḗ' asikej ipan estado de Galilea, mochantitoj ipan altepe' yej itoka' Nazaret. Inín mochij iga mamochiwa ken kijtojkej profetajmej iga Jesús chantitos Nazaret.

3

Juan yej tabautizarowa kipowa itájtōl Dios

¹ Inón vej Juan yej tabautizarowa* asi' ipan desierto† yej ono' ipan estado de Judea iga kipowa ye noticiaj,

² iwán kijtowaya:

‡ 2:15 2:15 Os 11:1 § 2:18 2:18 Jer 31:15 * 3:1 3:1 Xikita glosario "Bautizar". † 3:1 3:1 Xikita glosario "Desierto".

—Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti iga ayo' wejkatís iga Dios yawi reinaroti ipan tejemej.

³ De ininya Juan yej el profeta Isaías tajtoj, kuá' kijtoj: Mokaki a'pa tzajtzi ipan desierto, kijtowa: “Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti, ijkón ankitapowaj ojti iga toTeko.”‡

⁴ Juan kakijtinemiá itzótzol yej chijtoya iga itzojmiyo camello§, iwán tajko-ilpitinemiá iga kuetax, iwán kikuaya chapolin iwán kuayojnekti.

⁵ Iwán kışkej de Jerusalén, de Judea iwán inochi yej chantitoyaj najna'san weya' Jordán iga kikakikoj Juan.

⁶ Iwán kuá' la gente motenxítónkeja iga kichijkej yej ayekti, íkuá'ya Juan kibautizarowaya inomej ipan weya' Jordán.

⁷ E' kuá' Juan kita' iga nemi yayaj mia' fariseojmej* iwán saduceojmej† iga no mamobautizarokan, kijlijkej:

—¡Amejemén ken nokta ipilowan kowamej! ¿A'yéj mitzijlijkej iga anyawij anmomanawitij kuá' Dios yawi tacastigaroti?

⁸ Xiye'nemikan iga manesi iga ankikajtéjkeja iga ankichiwaj yej ayekti.

⁹ Amo ximoweyimatikan iga ankijtowaj: “Nejemén no-ikyapatajwewejmej Abraham”; ¡Nimitzijliáj iga inimej temej Dios wel kichíwa ipilowan Abraham!

¹⁰ Háchajwa' óno'ya iga yawi motzojzontekiti kuawimej este ipan inelwayomej. Inochi kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán moakiá tiko.‡

¹¹ Nej nimitzbautizarowaj iga a'ti, iga manesi iga anmoyolpatákeja. E' yej wí-o', yawij mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo iwán iga ti'ti. Yéj kipiá máj poder que nej, iwán nej ni alín ayá' neajasi iga manikuiguili iga'.

¹² Yéj kikitzkijto' yej iga kichijchíwa trigo iga kitasolkixtiá. Iwán trigo kanas kan moana; e' itasolyo kitatij ipan ti'ti yej ayí' sewis.§

Mobautizaroj Jesús

¹³ Iwán Jesús kışa' Galilea, iwán asito kan Juan tabautizarojtoya ipan weya' Jordán, iga no mamobautizaro.

¹⁴ E' Juan akinekiá makibautizaro, kijlij:

—¿Te iga tiwí' iga nej manimitzbautizaro? Nejwa' in yej nikneki iga tej xinebautizaro.

¹⁵ E' Jesús kijlij Juan:

—Inán tej amo te xikijto; iga ijkón kajasi iga matikchíwakan inochi ken Dios kineki.

Iwán Juan motemá' iga kibautizaroj Jesús.

¹⁶ Kuá' Jesús tami' mobautizaroj, kışa' ipan a'ti. Iwán tapowi' cielo, iwán kita' iyEspíritoj Dios temoj, ken tikita se jojtoko, iwán moketzako iyakapan.

¹⁷ Iwán mokagui' ipan cielo se tájtól yej kijtoj:

—Inín nokta in noPiltzín yej nikpoxchokiliá, iwán yéj neyolchikajto'.

4

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichíwa yej ayekti

¹ Iwán iyEspíritoj Dios kiwiga' Jesús ipan desierto kan ayá' chantitolo', iga ompiga Tzitzimi' makita siga ayá' kichíwaltij yej ayekti.

‡ 3:3 3:3 Isa 40:3 § 3:4 3:4 Xikita glosario “Camello”. * 3:7 3:7 Xikita glosario “Fariseo”. † 3:7 3:7 Xikita glosario “Saduceo”. ‡ 3:10 3:10 Inín kijtojneki iga Dios yawi kicastigaroti yej ayompa nemij. § 3:12 3:12 Kijtojneki iga yej ye'nemij, Dios yawi kimānawiti e' yej ayá' ye'nemi ken tikita itasolyo trigo yej tatas.

² Jesús ayá' takuaj cuarenta días iwán cuarenta yówal, iwán mayana'.

³ Iwán Tzitzimi' kitechoj Jesús. Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makichiwa yej ayekti, kijlij:

—Siga teja nokta iPiltzin Dios, xikijli inimej temej iga mamochiwakan pan.

⁴ E' Jesús kijlij Tzitzimi':

—Ijkín ijkulijto' itájtōl Dios: “Ayá' gasan tákual wel ono taga', nō wel ono iga kichiwa ken kijtowa itájtōl Dios.”

⁵ Iwán Tzitzimi' kiwiga' Jesús ipan weyi-áltepe' Jerusalén, kitejkawiltij este iyixko, kan máj ajko ipan inón weyitiopan,*

⁶ iwán kijtoj Tzitzimi':

—Siga teja nokta ipiltzin Dios, este nigaj ximopatānalti talpan; iga itájtōl Dios ijkín ijkulijto':

Dios kititanis iyangelejmej iga mamitzpalewikan,

iga mamitzmajkuitiakan

iga amo ximokxiwiteki ipan te'ti.†

⁷ Jesús kijtoj:

—Nō ijkulijto' itájtōl Dios: “Amo xiktajtanili moTēko Dios iga makichiwa tejté iga san manesi iga wel kichiwa.”

⁸ Se' vej Tzitzimi' kiwiga' Jesús ipan se tepe' yej pox ajko, iwán kinextilij inochi paismej yej ono' ipan inín tajli iwán inochi yej kipiáj;

⁹ iwán kijtoj Tzitzimi':

—Nej nimitzmas inewi inín siga timotankuaketza iga xineweyimatilti.

¹⁰ Iwán Jesús kijlij:

—Tzitzimi', xicholo notenōj, iga ijkín ijkulijto' itájtōl Dios: “Xikweyimatilti moTēko Dios iwán xikchiwa kensan yéj kineki.”

¹¹ Iwán Tzitzimi' kikájteja Jesús. Iwán walkej angelejmej iga kipalewikoj in Jesús.

Jesús pewa iga tamachtía

¹² Kuá' Jesús kimati' iga Juan kipresojuwikej, yajki ipan estado de Galilea.

¹³ E' ayá' kawí' Nazaret kan íchan katka, sino que yajki mochantito ipan altepe' yej itōkà' Capernaum. Inón altepe' onoya ipan atēn iwán ipan ital Zabulón iwán Neftalí.

¹⁴ Ijkín kichij Jesús iga mamochiwa yej el profeta Isaías ijkín kijkuiloj:‡

¹⁵ Ítal Zabulón iwán Neftalí,
ipán inón ojti yej yawi lámā, iyikampa weya' Jordán,
ipán Galilea kan chantitokej yej ayéj judiyojmej.

¹⁶ Inomej gente yej ken onoyaj kan takomichkan iga ayá' kixmatiáj Dios,
ken tikita kitawijkej se weyi tawilyo' iga asi' itájtōl Dios.

Inomej majmatoyaj iga mamikikan,

e' inán kitawijkeja weyi tawilyo'.

¹⁷ Iwán íkuá'ya Jesús pewa' kipowa itájtōl Dios, kijtoj:

—Xikajtewákanya iga ankichiway yej ayekti iga ayo' wejkwawas iga yawi reinaroti§ Dios.

Jesús kinotza' nawí atarrayerojmej

¹⁸ Jesús nejnentiaya ipan atēn laguna yej itōkà' Galilea. Ompa kita' Simón yej nō itōkà' Pedro, iwán Andrés yej iyiknampa. Yejemen atarrayerojmej. Iwán ompa atarrayaroytoyaj ipan inón a'ti.

* 4:5 4:5 Xikita glosario “Weyitiopan”. † 4:6 4:6 Sal 91:11,12 ‡ 4:14 4:14 Isa 9:1-2 § 4:17 4:17 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

19 Iwán Jesús kijlij inomej:
—Xinētokakan, iwán nikchīwas iga ankinechkoskej yej manētokakan ken inán topoj ankikitzkiáj.

20 Iwán imanín kikajtejkej iyatarrayajmej iwán kitokákeja Jesús.

21 Iwán achi máj nejnenkej, kitakej omen tajtaga', Jacobo iwán Juan yej ipilówampa Zebedeo. Ompa onoyaj ipan ákal iwán itaj. Ompa kitamanijtoyaj iyatarrayajmej. Iwán Jesús kinotza' in inomej.

22 Iwán íkuá'san ompa kikajtejkej itaj iwán ákal. Iwán kitokákeja Jesús.

Jesús kimachtía mia' gente

23 Jesús panoj noyan ipan estado de Galilea, tamachtijtinemiá ipan tiopamej yej ojonoyaj ipan altepemej. Kipowaya ye'notíciáj ken iga Dios yawi reinaroti. Iwán kachitaltij nochi yej sese'pa iga wetitoyaj.

24 Iwán noyan momati' ipan estado de Siria, iga Jesús taachitaltijtinemi', iwán nō kiwiguilijkej yej kipiayaj de sese'pa kokolis, yej kuajkualoj, yej tatapoliwij, yej kipiayaj malespíritoj iwán yej ikxitakuawayaxtoyaj. Iwán nochi inimej kachitaltij Jesús.

25 Mia' de Galilea kitokakej Jesús, yej chantitoyaj ipan ital diez altepe' yej kijliáj Decápolis, iwán de Jerusalén iwán inewi nō de Judea, iwán inomej yej chantitokej iyikampa weya' Jordán.

5

Jesús tamachtía ipan tepe'

1 Kuá' Jesús kita' inewi gente yej kitokatinemiáj, tejkaj ipan se tepe' iwán ompa motalij. Iwán idiscípulojmej* kiyawalojkej.

2 Iwán Jesús pewa' kimachtij idiscípulojmej, ijkín kijtoj:

3 —Pakij yej kimachiliáj ipan iyalmajmej iga yejémensan awel te kichiwaj iwán ijkonya iga kitēmowaj Dios, iga yejémēnya kipiasej Dios iga iTekomej.

4 'Pakij yej chokaj, Dios yawi kiyolchikawati inomej.

5 'Pakij yej moalimpamatij, iga yejemen mochīwaskej itatki inón tajli yej Dios kijtoj iga kimakaskej.

6 'Pakij yej kipoxyolmakatokej iga kichīwasnekij yej yekti, inomej sí, Dios kipalēwj.

7 'Pakij yej ta-ikneliáj, iga Dios yawi nō kiknelitij inomej.

8 'Pakij yej ipan iyalmajmej kejlantokej yej yekti, yejemen sí kitaskej Dios.

9 'Pakij yej kinekij iga maonolo tamelá, iga Dios kijlij iga yéj ipilowan.

10 'Pakij yej kiknochīwaj iga san kichīwaj yej Dios kineki, iga yejémēnya kipiasej Dios iga iTekomej.

11 'Xipaktokan kuá' mitzijijliáj kuajkuntas iwán kuá' mitziknochīwaj iwán kuá' mitzpantiáj iga ankichīwaj yej ayēkti, iga san nej annētokaj.

12 'Xipaktokan iga ipan cielo yawij mitzmakatij yej pox yekti; iga ijkón nō kiknochijkej profetajmej yej ikya onoyaj.

Yej kitokaj Jesús ken ista' iwán ken yej tawiáj

13 'Amejemen ipan inín tajli ken tikita an-istamej. E' siga ista' ayo' istaweli', ¿téjaso' iga moneki? Ayo' yekti iga nité, sino que motajkáliya iwán motatáksaya.

14 'Amejemen nō ken antawilmej ipan inín tajli. Se weyi-altepe' yej ono' iyixko tepe' awel mīyana.

* 5:1 5:1 Xikita glosario "Discípulo".

¹⁵ Niga motatiá se cándil iga mamotali itampa tejté, majwa' motaliá ajko iga makitawi yej onokej kalijti'.

¹⁶ Ijkonan no amejemen xikchiwakan yej yekti iyixtaj la gente, iwán kuá' mitzitaskej iga ankichijtokej yej yekti, kiweyimatiltiskej toTaj Dios yej ono' ajko.

Jesús tamachtiá ipan la ley

¹⁷ 'Amo ankijtoskej iga niwalaj iga nikpoloko iley Moisés o kan tamachti-kej profetajmej. Nej ayá' inon nikchiwako, majwa' nikchiwako ken iga nokta kajasi iga mamochiwa ken tatekimakaj.

¹⁸ Iwán no nimitznojma-ijliáj, miej iga onos cielo iwán tajli, nisé punto nisé letra awel mopolowa ipan iley Moisés, este que nochi mamochiwa yej mochiwas.

¹⁹ Inon iga yej kiyokakajtewa iga kichiwa ken tatekimaka se iley Dios, malej iga inon ley nésiki' ayá' máj te te-ijliá, wan ijkón matamachti, inon mo-itas ken yej ayéj te iteki kan reinarowa Dios. E' yej makichiwa ken ikuilijto' la ley iwán ijkonan no kinextiliá sekin iga makichiwakan, inon máj kiye'itaskej kan reinarowa Dios.

²⁰ Iwán no nimitzijliáj, siga ayá' máj anye'nemij que fariseojmej iwán ken yej tamachtiáj ipan la ley, nikeman ayá' ankalakiskej kan Dios reinarowa.

Jesús tamachtiá iga amo mamokuejkuesolo

²¹ 'Ankikakíkeja ken kijlijkej amo-ikyapatajwan iga: "Amo xitamikti, siga agaj tamiktiá, makimiktikan." Ijkón kijtoj iley Moisés.

²² E' inán nimitzijliáj iganan se mamokuejkueso iwán iyiknín, Dios yawi kijuzgaroti. Iwán yej kijliá iyiknín: "Tixeto'", inon kikitkiskej yej máj mandarowaj. Iwán yej kijliá iyiknín: "Tipáchtol", yači kan ono' tiwelon yej ayí' sewi.

²³ 'Siga tia tikmakati iyofrendaj Dios ipan altar† iwán tikejlantewa iga mitzkuesowilijto' moknín,

²⁴ ómpao' xikajtewa moofrendaj itenoj altar iwán xaj achto ximoyoltaliti iwán moknín. Íkuá'ya sí welja tiktaliti moofrendaj.

²⁵ 'Siga agaj mitzdemandarowa iwán mitzwigaj iyixtaj juez, ipan ójtisan ximotajolti iga ximoyoltali iwán. Porque siga mitzwiga iyixtaj juez, juez kitekimakas policiyajmej iga mitzakiskej kuákalko.

²⁶ Nimitzijliá iga atikisas ompa este que xixixtawa inewi ke' mitztaj-taniliáj.

Jesús tamachtiá iga yej namiktito' amo mayawi wan se'

²⁷ 'Moisés este ikyay kijtoj: "Yej namiktito' amo mayawi wan se'."

²⁸ E' nej nimitzijliáj siga se taga' kitachiliá se siwa' iwán ipan iyalmaj kinekiskiyaya magui' mamásiya íwan, ininwa' taxíma'ya nokta, malej iga kejlán ipansan iyalmaj.

²⁹ 'Siga se moyix mitzchiwaltia yej ayekti, xixixti iwán xiktajkali wejka; máj yekti xikpolo se moyix que inochi mocuerpoj makakikan pan tiwelon yej ayí' sewis.

³⁰ Siga moye'ma' mitzchiwaltia yej ayekti, xiktzonteki iwán xiktajkali wejka; máj yekti xikpolo se moma' que inochi mocuerpoj makakikan pan tiwelon yej ayí' sewis.

Jesús tamachtiá iga amo mamokawakan yej namiktitokej

† 5:23 5:23 Xikita glosario "Altar".

31 'Moisés nō este ikayay kijtoj: "Siga se taga' kikawa isiwa', makimaka se ama' kan makijto iga mokájkeja."

32 E' nej nimitzijliáj yej kiyokakawa isiwa' malej iga isiwa' ayá' nemi yawi wan se', inón taga' kichíwa iga isiwa' mamasi wan se'; iwán inón se' taga' yej íwan monamiktij nō taxíma.

Jesús tamachtiá iga amo matajuradólo

33 'Nō ankimatij iga amo-ikyapatajwan kijlijkej: "Amo xikelkawa iga tikchíwa yej iyixtaj toTeko tikijtoj nokta iga tikchíwas."

34 E' nej nimitzijliáj iga amo xiktalíkan agaj o tejté iga testigo kuá' ankijtowaj iga ankichíwaskej tejté. Niga cielo iga ompa mandarowa Dios;

35 niga tajli iga ompa kitaliá iyikxi Dios; niga Jerusalén iga inonwa' iciudad el Rey yej kipoxweyimatij.

36 Niga motzontekon, iga tej awel tikchíwa iga se motzónkal mamochíwa istá' o pisti'.

37 Máj yekti iga xikijto "kena" kuá' tikmati iga tia tikchíwati, iwán xikijto "ayá'" kuá' tikmati iga ayá' tia tikchíwati. Yej ayá' ijkón kichíwa, kichíwa yej ayekti.

Jesús tamachtiá iga amo mamajasikan iga mo-ijiyaj

38 'Moisés este ikayay kijtoj:‡ "Siga agaj mitzxkopewa, nō xikixkopewa, iwán siga agaj mitztankopewa, nō xiktankopewa."

39 E' nej nimitzijliáj iga amo ijkonsan nō xikchíwili yej mitzchíwiliá yej ayekti; majwa' siga agaj mitzxaýgatatzina, xikmaka se' moxaya' iga mamitzmaga.

40 Iwán siga agaj mitzdemandarowa iwán mitzkuiliá mokuach, xikmaka nō makiwiga mochamarraj.

41 Iwán siga agaj mitztekimaka iga xikuiguili tejté yej etí' se kilómetro, tej xikuiga ome kilómetro.

42 Siga agaj mitztajtaniliá tejté, xikmaka. Agaj yej kineki mitztakewiliá tejté, amo xikijli iga ayá'.

Kén iga matikchokilíkan yej te-ijiyaj

43 'Moisés este ikayay kijtoj: "Xikchokili moknín iwán xikijiya yej mitzijiya."

44 E' nej nimitzijliáj xikchokilíkan yej mitzijiya, xikye'ijlíkan yej mitzmálijliáj, xikchíwilíkan yej yekti yej ayá' mitzye'itaj, xiktajtanilíkan Dios iga maye'onokan inomej yej mitzpantiáj iwán mitziknochíwaj.

45 Ijkón amejemen anmochíwaskej ipilówampa amoTaj Dios yej ono' ipan cielo; iga yéj kichíwa iga matawi tonatí' kan ono' yej kichíwa yej yekti iwán yej kichíwa yej ayekti, iwán kitítani nō tiawa' iga yej ye'nemij iwán iga yej ayompa nemij.

46 E' siga amejemen ankichokiliáj yejsan nō mitzchokiliáj, ¿té anmotaniliáj iga ijkón ankichíwaj? Este yej kicobrrowaj impuesto\$ iga Roma ijkón nō kichíwaj.

47 Iwán siga ankisaludarowaj yejsan amoknín, ijkón ayá' nemi ankichíwaj tejté yej sekin nō akichíwaj. Ijkón nō kichíwaj yej ayá' kixmatij Dios.

48 Xipoxye'nemikan, ijkón kensan amoTaj Dios yej ono' ipan cielo nochipa kichíwa yej yekti.

‡ 5:38 5:38 Ex 21:24 § 5:46 5:46 Xikita glosario "Impuestos".

6

Jesús tanexiliá iga matikchiwakan yej yekti iyixtaj Dios

¹ Jesús nō kijtoj:

—Kua' ankichiwaj tejté yej yekti, amo xikchiwakan iga san mamitzitakan. Siga ijkón ankichiwaj, amoTaj Dios yej ono' ipan cielo ayá' mitzmakaskej nité.

² Kua' tikpalewiá agaj yej amotapialiá, amo xikpojtinemi ken kichiwaj inomej yej mopajpantiáj iga ye'nemij iga kipojtinemij tiopan-ijti' iwán kajkan panolo iga makiweyimatiltikan. Nimitzijliáj iga inomej inonsan motaniliáj, iwán Dios ayá' kiye'ita.

³ E' tej kua' agaj tikpalewiá yej amotapialiá, amo xikmatilti ni agaj.

⁴ Majwa' xikchiwa ichtákan. Iwán Dios yej mitzitzto' iga ichtákan nemi tikchiwa yawi mitzmakati yej pox yekti.

Jesús tamachtiá ken iga matitajtokan wan Dios

⁵ 'Kua' antajtowaj wan Dios, amo xikchiwakan ken inomej yejsan mopajpantiáj iga ye'nemij, inomej kiye'matij iga ejkati-oradowaj tiopan-ijti' iwán ipan calle kansan makitakan. Nimitznojma-ijliáj iga inimej inonsan motaniliáj, iwán Dios ayá' kikakij.

⁶ E' tej kua' titajtowa wan Dios, xikalaki kalijti', iwán ximokaltzakua iwán xitajto wan Dios yej ompa ono' mowan. Iwán Dios yej mitzitzto' kan ichtákan nemi ti-oradowa, yawi mitzmakati yej tiktajtani.

⁷ 'Kua' titajtowa iwán Dios, amo xikojpa-ijto tajtolmej yej ayá' mitz-palewiá kansan mawejkawa iga titatapojto' iwán Dios, ken kichiwaj yej ayá' kixmatij Dios. Yejemen an kijtowaj iga ijkón kichiwaj, majya kikakiskej Dios.

⁸ Amo xikchiwakan ken yejemen; iga amoTaj Dios kimátiya te mitzpolowaj malej iga aya ankitajtaniliáj.

⁹ Amejemen ijkín xitajtokan iwán Dios:

NoTaj yej tonon' ipan cielo,
nochi makiweyimatilti motoka'.

¹⁰ Xirreinarókiya.

Mamochiwa ken tej tikneki ipan tajli, ijkón ken mochiyo' ipan cielo.

¹¹ Notakualmej yej nochipa moneki, xinemakakan aman.

¹² Xineelkawilikan yej nikchijkej yej ayekti, ijkón ken nejemen nō nikelkawiliáj yej nechiwilikej yej ayekti.

¹³ Xinepalewikan iga amo manikchiwasnekikan yej ayekti; amo xinesemakakan kua' Tzitzimi' nechiwaltijnekij yej ayekti.

Iga tej nokta yej tirreinarowa, iwán tej yej nochi wel tikchiwa iwán inón moweyipoder nochipa nokta onos. Ijkónyawa'.

¹⁴ 'Siga ankelkawiliáj yej agaj mitzchiwiliáj yej ayekti, amoTaj yej ono' ipan cielo nō mitzelkawiliskej yej ankichiwaj yej ayekti.

¹⁵ E' siga ayá' ankelkawiliáj yej mitzchiwiliáj yej ayekti, amoTaj ayá' nō mitzelkawiliskej yej ayekti ankichiwaj.

Jesús tamachtiá ken iga mamayunarolo

¹⁶ 'Kua' anmayunarowaj, amo manesi iga anmoknomatij ken inomej yej san mopajpantiáj iga ye'nemij. Yejemej kinekij makitakan iga mayunarojtokej. E' nimitznojma-ijliáj iga yej inón kichiwaj, kipiaja yej motanilijkej.

¹⁷ E' tej kua' timayunarowa, ximotzijzikui iwán ximixami,

18 iga amo manesi iga timayunarojto'. Petz moTaj Dios yej ichtakasan mowan ono', yej san kimatis yej nemi tikchiwa. Iwan iyixtaj tokniwan mitzmakas yej kajasi iga mamitzmaka.

Yej mitzyoltilana

19 'Amo xiknejnechkokan yej pox valerowa nigaj ipan tajli kan wel kitolowa wechi iwan wel ankinempoloskej, iwan kan wel kalakij yej tachtekij.

20 Maj yekti xiknejnechkokan ipan cielo komati yej pox valerowa.* Ompa ateyi wechi yej tanempolowa, iwan niga no yej tachtekij ay'ya kalakiskej.

21 Porque kan ono' yej mitzyoltilana ompa nochipa tikejlanos.

Yej mitztawia

22 'Moyix ken tikita se candil yej mitztawia; siga moyix yekti, mitztawijos.

23 E' siga moyix ayekti, tonos ken ku' takomichkan. Siga inon candil yej tikpia ay' tawia, possan titakomitos.

Dios iwan tomjn

24 'Ayagaj wel kipi' ome ipatron, iga sesanwa' in yej kiye'itas, iwan se' kijiya, o se kitokas iwan se' kikajtewas. Inon iga awel ankitokaj Dios siga mitzyoltilanaj tomjn.

Amo xitayokoyakan

25 'Nimitzijliaj: Amo xitayokoyakan iga te anyawij ankikuatij iwan te anyawij ankonitij iga wel xonokan, niga amotzotzol yej ankakiskej. ¿Ix ay' taj maj valerowa amovidaj que takual, iwan amocuerpoj maj que tzotzol?

26 Ximixkuitikan ipan totomej yej patantinemij; yejemen ay' tokaj niga tapixkaj iwan ay' no kenaj yej mopixka. E' malej ijkon, Dios yej amotajpa kitamaka no inomej totomej. ¡Amejemen maj anvalerowaj que totomej!

27 ¿Iwan a' de amejemen iga san matayokoya wel weyas se' alin?

28 'Iwan, ¿te iga no amejemen antayokoyaj iga amotzotzol? Ta' xikitakan ken iga weyaj xochimej ipan akawalyoj, ay' tekipanowaj niga tajzomaj.

29 E' nimitzijliaj niga el rey Salomon malej iga moye'taajakiaya; ay' kaxilij ken inomej xochimej yej mojmonsajtikej.

30 Iwan siga Dios ijkon kimonsajchiwa kuaxiwiyoj yej aman ono' ipan akawalyoj iwan mosta tatas ipan ti'ti, ¿ken iga ay' mitztotzolyotiskej, amejemen yej alin anmoconfiarowaj ipan Dios?

31 Inon iga amo xitayokoyakan iwan amo xikijtukan: "¿Te niawij nikuatij? o ¿te niawij nikonitij? iwan ¿kan niawij nikasitij notzotzolmej yej nikajakiskej?"

32 Yej ay' kixmatij Dios tayokoyaj iga nochi inin; e' amejemen ankipiaj se amoTaj yej ono' ipan cielo yej kimati te mitzpolowaj amochan.

33 E' ximotemakakan iga Dios marreinaro ipan amejemen, iwan xikchiwakan ken yej kineki, iwan ijkon nochi inimej yej mitzpolowaj, anyawij ankipiatij.

34 Amo xitayokoyakan iga yej mostapa mochiwas, yej mostapa, mostapaya sej ankitaskej. Ono' komati yej teyolmiktia ipan sejsé dia.

7

Amo xikijto iga se' ayompa nemi

* 6:20 6:20 Inin mochiwa ku' se kichiwa ken Dios kineki.

1 'Amo xitajuzgarokan, iga Dios amo no mamitzjuzgarokan.

2 Iga Dios yawi mitzjuzgarotij ijkón kensan sekin ankijuzgarowaj. Achón ke' agaj ankimakaskej, achonsan no Dios mitzmakaskej.

3 ¿Te iga tikixtachiliá moknín iga kipiá tasoltzín ipan iyix iwán ayá' tikita iga tej tikpiá tapan ipan moyix?*

4 Siga ayá' tikita iga tikpiá weyi tapan ipan moyix, ¿kén timixewiá iga tikijliá moknín: "Noknín, achi manimitzkixtili tasoltzín yej tikpiá ipan moyix"?

5 ¡Tej yej timopajpantiáj iga tiye'nemi!, xikixti achto inón tapan yej ono' ipan moyix iwán ijkón wel tikye'itas iga tikixtiliá tásol ipan iyix moknín.

6 'Yej itatki Dios amo xikmakakan pelomej, amo santá' mitztzatzayanaskaj. Yej pox patiyoj amo xikmakakan koyamemej iga amo makitáksakan.

Xiktajtanikan, xiktemokan iwán xikaltzotzonakan

7 'Xiktajtanikan, iwán Dios mitzmakaskej; xiktemokan iwán ankasiskej; xikaltzotzonakan iwán mitzkaltapowiliskej.

8 Iga yej kitajtani, kimakaj; iwán yej kitemowa, kasi; iwán yej kaltzotzona, kikaltapowiliáj.

9 '¿Ix wel se de amejemen kimakas ipiltzín se te'ti kuá' kitajtaniliá tákual?

10 ¿O ix kimakas kowa' kuá' kitajtaniliá se topoj?

11 Siga amejemej yej ankichiwaj yej ayékti, wel ankimakaj yej yékti amopilowan, jamoTaj yej ono' ajko ipan cielo, máj kimakas yej yékti a'san iga kitajtanilij!

12 'Ijkón ken amejemen ankinekij mamitzchíwilikan sekin, ijkón no amejemen xikchíwilikan; ijkón kijtowa iley Moisés iwán yej kijkuilojkej profetajmej.

Kalten yej tzolti'

13 'Xikalakikan ipan kalten yej tzolti'. Iga kalten iwán ojti yej tawiga kan mopoypololo, kojkojakti', iwán mia' yej ompa yawij.

14 E' kalten iwán ojti yej tawiga kan ono' Dios, poxsan tzolti', iwán ayá' mia' yej ompa yawij.

Kuawi' mo-ixmati ipan itakilka

15 'Amo mamitzkajkawakan yej kijtowaj iga Dioski' kitajtalmakaj. Inimej nésiki' até wel mitzchíwiliáj, e' máj ipan iyalmajmej ken tikita tekuanimej.

16 Amejemen wel ankixmatij ken iga nemi agaj ipansan yej kichiwaj; puej ayá' moteki uva† ipan witztako', niga no moteki itakilka amakuawi' ipan ista'wiz.

17 Nochi ye'kuawi' ye'taki, iwán yej ayéj ye'kuawi', ayejyékti itakilka.

18 Yej ye'kuawi' awel mochíwa itakilka yej ayá' yejyékti, niga yej ayéj ye'kuawi' awel mochíwa itakilka yej yékti.

19 Nochi kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán motatiá.

20 Inón iga amejemen ankixmatiskej inomej san ken iga kichiwaj.

Ayá' nochi kalakiskej kan reinarowa Dios

21 'Ayá' nochi yej ne-ijliáj "noTeko, noTeko" yawij kalakitij kan reinarowa Dios, sino que inómejsan yej kichiwaj ken kineki noTaj yej ono' ipan cielo.

* **7:3 7:3** Kijtojneki: Ayompa tikchíwa siga tikpopowa moknín iga kichij alín yej ayékti kuá' tej tikchij máj komati yej ayékti. † **7:16 7:16** Xikita glosario "Uva".

22 KuꞤ' asis inón díá, mia' yawij ne-ijl̄itij: “NoT̄eko, noT̄eko, nejemen nikipowakej motájt̄ol, iwán ipan mot̄oka' n̄ik̄ix̄tijkej mālesp̄iritojmej, iwán ipan mot̄oka' n̄ik̄ch̄ijkej mia' yej aȳi' mo-ita.”

23 E' nej n̄ik̄ijl̄iskej: “Aȳi' n̄imitz̄ix̄matikej; xichol̄okan not̄enoj, amejemen yej an̄kich̄iwaj yej aȳek̄ti.”

Qmen tajtaga' yej kalch̄iwaj

24 'Yej kikaki notájt̄ol iwán kich̄iwa yej n̄ik̄ijtowa, ken tikita s̄e taga' yej poxsan tajl̄anto' yej kich̄ij íkal ipan s̄e weyite'ti.

25 W̄alaj tiaw̄a', wejweyakej a'timej iwán w̄alaj ejeka' yej pox tajpalej ipan inón kajli; e' ayá' kiwetz̄iltij iga t̄okto' ipan te'ti.

26 E' yej kikaki notájt̄ol iwán ayá' kich̄iwa yej n̄ik̄ijtowa, inón ken tikita yej ayá' ye'tajl̄anto', yej kich̄ij íkal ipan xajli.

27 W̄alaj tiaw̄a', wejweyakej a'timej, iwán w̄alaj ejeka' ipan inón kajli, iwán wetzi'. ¡Mela'x̄ix̄it̄ini' nokta!

28 KuꞤ' Jesús tami' tajtoj, yej takaktoyaj san tajtach̄ix̄tikajkej kén iga Jesús tamach̄tiaya;

29 iga ijk̄ón ken tamach̄tiaya, nešiá iga kimati t̄e nemi kijtowa, ayéj ken yej tamach̄tiáj ipan iley Moisés.

8

Jesús kachit̄ialtiá yej pal̄antiá ikajl̄o'

1 KuꞤ' Jesús temoj ipan tepe', poxsan kitokat̄iajkij.

2 Iwán kin̄a'tejoj s̄e taga' yej nemi pal̄ani ikajl̄o' iga kipiaya lepra,* motankuak̄etza' iȳix̄taj Jesús, iwán kijtoj:

—NoT̄eko, siga tikneki, wel xin̄epajti.

3 Iwán Jesús kich̄ijchin in inón yej wetitoya, kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

KuꞤ' inón kijtoj, achit̄iá' yej kipiaya lepra.

4 Iwán kijlij:

—Ta' xikaki, amo agaj xikijli; xaj kan ono' sacerdote iga mamitzita, iwán xikt̄ali moofrendaj ken tatekimaka iley Moisés, iga noch̄i makimati iga tipájt̄i'ya.

Jesús kachit̄ialtiá itekipanow̄ani s̄e capitán de Roma

5 KuꞤ' Jesús asi' ipan al̄tepe' Capernaum, s̄e capitán de Roma yajki kitech̄oto Jesús iwán kiteki'tajtanilij,

6 kijlij:

—NoT̄eko, notekipanow̄ani wetzto' noch̄an pan itapech iga poxsan kuajkual̄oto' isempan iwán este awel mol̄ina.

7 Jesús kijlij:

—Nej niati n̄ikachit̄ialt̄iti.

8 Inón capitán kijtoj:

—NoT̄eko, akajasi xikalaki noch̄an, san xikijto iga maachit̄iá notekipanow̄ani, iwán achit̄iás.

9 Nej n̄o ono' yej netekimaka iwán n̄o n̄iktekimaka sold̄adojmej. KuꞤ' nikt̄itani s̄e mayawi kanaj, yawi; iwán kuꞤ' se' n̄ikijliá iga maw̄iki, w̄i'; iwán kuꞤ' n̄ikijliá notekipanow̄ani iga makich̄iwa tejt̄é, kich̄iwa.

10 KuꞤ' Jesús inón kikagui', madmir̄adoj iwán kijlij yej kitokatinemiáj:

—Nimitzijliáj iga anikasi' nis̄é israelita yej mamopoxconfīaro ipan nej ken in̄in taga'.

* 8:2 8:2 Xikita glosario “Lepra”.

11 Nej nimitziľiáj iga poxsan witzeloj kan ikisáyampa tonati' iwán ikalakiyampa', iwán motalıskej iga takuaskej wan Abraham, Isaac iwán Jacob ipan cielo kan reinarowa Dios;

12 e' yej onóyaja† iga mayakan katka kan reinarowa Dios, kakiskej kan takomichkan, ompa chokaskej este tanguetzekaskej.

13 Iwán Jesús kijlij inón capitán:

—Xaja mochan, iwán mamochiwa ijkón ken ticređoj.

Iwán ikuá'san in inón tekipanowani achitiá'.

Jesús kachitialiá imonan Pedro

14 Jesús yajki chan Pedro, wan kasito imonan Pedro wetzto' ipan tapech iga kawanto'.

15 Jesús kimakitzkij, iwán ikuá'san sewi' ikajlo'; iwán mokétza'ya iga kitamá' Jesús.

Jesús kachitialiá mia' yej wetitokej

16 Kuá' tayowáti'ya, kiwiguilijkej Jesús mia' yej kipiayaj malespiritomej; iwán Jesús iga san kitekimá' malespiritomej, kikijkixtij, iwán no kachitij nochi yej wetitoyaj.

17 Inin mochij iga mamochiwa ken kijtoj el profeta Isaías: “Yéj tepajtij, iwán yéj teachitij.”‡

Yej kinekiáj makitokakan Jesús

18 Kuá' Jesús kita' iga poxsan kipolojtokej, kitekimá' idiscipolojmej iga maapanókanya ipan laguna.

19 Iwán se yej tamachtia§ ipan iley Moisés kitechoko Jesús, iwán kijlij:

—Tamachtiani, nej nikneki manimitztokatinemi kansan tia.

20 E' Jesús kijlij:

—Koyomej kipiáj ixapoyomej kan kochij, iwán totomej kipiáj ixekemej; e' nej yej iPiltzin Taga'* anikpiá kan achi manimokuajtetonti.

21 Iwán se' idiscipoloj, kijlij:

—NoTeko, maniao' achto maniktokati notaj.

22 Jesús kijlij:

—Xinotoka, xikawili yej ken miktokej iga makitokakan yej miktokej.

Jesús kipacholtiá ejeka' yej tajpalej

23 Iwán Jesús tejkağ ipan weyi akal, senyajki iwán idiscipolojmej.

24 Tajko laguna pewa' se ejeka' yej pox tajpalej este atemiaya akal. E' Jesús kochtoya.

25 Iwán idiscipolojmej kixitijkej Jesús, kijlijkej:

—¡NoTeko, xinemanawikan! ¡Nemiya ti-awetzij!

26 Jesús kijtoj:

—¿Te iga poxsan anmajmawij? ¡Amejemen alintzin anmoconfiarowaj nopan!

Iwán Jesús moketza', kajajwa' ejeka' iwán a'ti, iwán san-takampolijtikawi'.

27 Tajtaga' san tajtachixtikajkej, iwán kijtojkej:

—¿Ix a'taj yéj nokta an in inin taga' yej este ejeka' iwán a'ti kitajtolkakij?

Tajtaga' de Gadara yej kipiáj malespiritomej

† 8:12 8:12 Judiyomej ‡ 8:17 8:17 Isa 53:4 § 8:19 8:19 Xikita glosario “Yej tamachtia ipan iley Moisés”. * 8:20 8:20 Xikita glosario “IPiltzin Taga”.

²⁸ Kua' Jesús asi' iyikampa laguna ipan estado de Gadara, omen tajtaga' kiskej posantoj, iwán kitechojkej Jesús. Iyomextin kipiayaj mal espíritu, wan poxsan tatatalochtiayaj, iwán ipan inón ojtí ayágajo' wel panowaya.

²⁹ Iwán tzajtzikej:

—¿Té tikneki nowamej, tej Jesús yej iPiltzin Dios? ¿Ix tiwalaj aneyoka-iknochiwako'j malej iga aya asi hora?

³⁰ Iwán ayá' wejka iga ompa, takuajtinemiáj mia' koyamemej.

³¹ Iwán ma'lespíritojmej kiteki'tajtanilijkej Jesús ijkín:

—Siga annekixtiájyawa', xine'titanikan ipan koyamemej.

³² Iwán Jesús kijtoj:

—Ómpayawa', xikalakitij.

Iwán inomej ma'lespíritojmej kiskej ipan tajtaga' iwán kalakitoj ipan koyamemej; iwán nochi inomej koyamemej mobarrancarojkej iwán wewetzitoy ipan a'ti iwán ompa amikikej.

³³ Yej kicuidarójtinemiáj koyamemej mokacholójkej. Kua' asíkeja ipan altepe', kipojkej nochi yej mochij ipan inomej tajtaga' yej kipiayaj ma'lespíritojmej.

³⁴ Iwán nochi yej chantitokej ipan inón altepe' yajkij kan ono' Jesús. Iwán kua' iténoja onokej, kiteki'ijlijkej iga makísaya ipan italmej.

9

Jesús kachitialtiá se taga' yej awel nejnemi

¹ Iwán Jesús tejkaj ipan se weyi ákal iga apanoj iwán asi' kan iyaltepe'.

² Ompa kiwiguilijkej se taga' yej awel nejnemi nokta, wetztiaya ipan itapech. Kua' Jesús kita' ken iga yejemen moconfiarowayaj ipan yéj, kijlij yej wetitoya:

—Amo ximajmawi nopíj; nochi yej tikchij yej ayekti nimitzelkawiliaya.

³ Iwán sekin yej tamachtiáj ipan iley Moisés, kua' inín kikakikej, kijtojkej ipan iyalmajmej: “Inín taga' iga ijkón kijtowa, kimalijliá Dios.”

⁴ E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, kijtoj:

—¿Te iga ankejlamikij yej ayekti ipan amoalmajmej?

⁵ ¿Kéntaj máj wel manikijto: “Nochi yej tikchij yej ayekti nimitzperdonarowiliá”, o manikijli: “Ximoketza iwán xaja”?

⁶ Inán sí, nia nimitznextilitij iga nej yej iPiltzin Taga' ipan inín tajli wel nikperdonarowiliá yej se kichíwa yej ayekti.

Iwán Jesús kijlij yej awel nejnemi:

—Ximoketza, xikui motapech iwán xaja mochan.

⁷ Iwán moketza' iwán yákiya ichan.

⁸ Kua' la gente inón kitakej, majmawikej iwán kiweyimatiltijkej Dios iga kimá' inón poder tajtaga'.

Jesús kinotza Mateo iga makitoka

⁹ Jesús kisa' ompa kan onoya, iwán kita' se taga' yej itoka' Mateo, ewatoya kan kicobrarójtoya impuestos* iga Roma, iwán kijlij:

—Xinetoka.

Iwán Mateo moketza' iwán kitoga' Jesús.

¹⁰ Jesús takuajtoya kalijti', iwán asi' mia' yej kicobrarowayaj impuestos iga gobierno iwán sekin yej ayá' ye'nemij, iwán kixnankej mesa iwán idiscipolójmej Jesús.

* 9:9 9:9 Xikita glosario “Impuestos”.

11 E' kuꝛ' fariseojmej kitakej iga Jesús nemi sentakuaj iwán inomej, kitajtankej idiscipolomej:

—¿Te iga amomaestroj sentakua wꝛn yej kicobrꝛowꝛaj impuestos iga Roma iwán yej kichiwaj yej ayekti?

12 Jesús kikagui' yej kijtojtokej iwán kijtoj:

—Yej yektitokej, ayá' kajasi iga mamochitiltikꝛn, e' yej wꝛtitokej, kena, kajasi.

13 Xakꝛn iwán ximomachtikꝛn yej kijtojneki ken ijkuilijto' itájtꝛl Dios: “Nej nikneki xita-iknelikꝛn; ayéj iga xinemiktilikꝛn yolkamej.” Pues nej ayá' niwꝛlaj niknotzako yej kijtowaj iga ye'nemij. Majwa' niwꝛlaj niknotzako yej kichiwaj yej ayekti iga mamoyꝛlpatakꝛn.

Jesús kijtajtanij ken iga mayunꝛꝛolo

14 Yej kitokatinemiáj Juan yej tabautizꝛrowa yajkij kꝛn ono' Jesús, iwán kitajtankej:

—¿Te iga nejemen iwán fariseojmej nipoxmayunꝛrowaj iwán modiscipolomej ayá' mayunꝛrowaj?

15 Jesús kijtoj:

—¿Ix wel mokꝛmatitoskej te-ikniwꝛn kꝛn monꝛmiktilo miej ompa ono' iwamej chokotzꝛn yej monꝛmiktiá? E' asiti día kuꝛ' chokotzꝛn kiwigaskej. Íkuꝛ'ya sí mayunꝛꝛoskej.

16 'Iwán ayagaj kitamaniá se tzotzolsósol iga tzotzoltájkol yej mokówago'; iga yej mokówago' akuis, iwán máj weyi kitzayꝛnas tzotzolsósol.

17 Awel nꝛ moakiá vino yej kichijkejo' ipan ikyapakuetakon† iga vino yej kichijkejo' moposꝛwa iwán kipoxonas kuetaxtekon iwán nꝛmpoliwis vino iwán kuetaxtekon. Inón iga, yekti mamooki vino yej kichijkejo' ipan kuetaxtekon yej móchijo'. Ijkón apoliwis vino niga kuetaxtekon.

Jesús ki-ojpa-ixitij isiwꝛpiltzꝛn Jairo wꝛn kachitiltij se siwꝛ'

18 Miej Jesús tꝛtapojtóyao', asi' se yej kimandarowa judiyojmej, motankuꝛketza' itenꝛj, iwán kijlij:

—Nosiwꝛpiltzꝛn nokto' migui', e' siga tia nochꝛn, iwán tiktalij momꝛ' ipan nosiwꝛpiltzꝛn, ojpa-isas sej.

19 Jesús moketza' iwán yajki iwán idiscipolomej iwán inón taga'.

20 Iwán se siwꝛ' yej wꝛtitoya doce años iga kistoya ken imés yej awel pachiwíá, kitechoj Jesús itepotztájbapa iwán kichijchimilij itempan isotꝛntzótzol;

21 yéj kijtoj ipan iyꝛlmaj: “Iga san nia nikchijchimiliti itzótzol, nia ni-achitiati.”

22 E' Jesús tachá' itepotztaj, kita' inón siwꝛ', iwán kijlij:

—Xipꝛki, nopij, ti-achitia'ya iga timoconfiarꝛj ipan nej.

Iwán íkuꝛ'san inón siwꝛ' achitiá'.

23 Kuꝛ' Jesús asi' chꝛn inón jefe yej itokꝛ' Jairo, kita' iga tapitꝛtolo' iga yáwija kitokꝛtij yej mikto', iwán pox tzajtꝛtolo' iga chokayaj.

24 Jesús kijtoj:

—Xikisakꝛn nigaj; takotzꝛn ayá' mikto', yejwa' kochto'.

Iwán kiwejwetzkilijkej Jesús.

25 E' Jesús kikijkixitij yej onoyaj kalijti', iwán kala', kimakꝛtzkij takotzꝛn iwán kipalꝛwij iga moketza'.

26 Iwán noyꝛn ipan inón tajli momati' yej Jesús kichij.

† 9:17 9:17 Xikita glosario “Kuetaxtekon”.

Jesús kitachaltíá ome pachamej

²⁷ Kuá' Jesús kisa' ompa, ome pachamej kitokakej, kitzajtzilijtiayaj:

—¡Achi xine-iknelikán tej yej iPiltzín‡ David!

²⁸ Iwán kuá' Jesús kala' kalijti', pachamej kitechojkej, iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix ankiçredowaj iga wel nimitztachaltiskej?

Pachamej kijtojkej:

—Kena, noTeko.

²⁹ Iwán Jesús kijixchijchin in inomej pachamej, iwán kijtoj:

—Mamochiwa ijkón ken amejemen anmoconfiarojkej.

³⁰ Iwán tachákeja. Iwán Jesús kitekimá' nokta inomej:

—Amo agaj xikijlikán.

³¹ E' yejemen kiskejsan ompa, kipojtinenej noyan yej Jesús kichij.

Jesús kitajtoltiá yej nonoj

³² Kuá' kistiáyaja, sekin asikej yej kiwajliguilijkej Jesús se nonoj yej kipiaya malespíritoj.

³³ E' kuá' Jesús kikixtija inón malespíritoj, welja tajtoj in nonoj. Yej ompa onoyaj san tajtachixtikajkej, kijtojkej:

—¡Ayí' mo-ita' ipan Israel ken inín!

³⁴ E' fariseojmej kijtowayaj:

—Ijefej malespíritojmej kimá' inín taga' iga wel kikixtiá malespíritojmej.

Jesús kikneliá la gente

³⁵ Jesús nentinemiá noyan ipan weyi altepemej iwán ipan altepetzitzin, tamachtijtinemiá ipan tiopamej ipan sejsé altepe'. Kipowaya ye'noticiaj kén iga reinarowa Dios, iwán kachitialtiaya inochi yej wetitokej iwán yej kualotokej.

³⁶ Kuá' Jesús kita' yej ompa chapantokej, kiknelij iga kita' tayokoxtokej iwán siatokej iwán papayintokej, ken tikita borregojmej§ yej atekoyojkej.

³⁷ Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Nimitzijliáj, mela'wa' iga ono' mia' yej wel moconfiarowaj ipan nej, e' ayá' mia' yej kipowaj ye'noticiaj. Yej aya kikakij, inómejwa' ken se weyi mijli yej némiya tayoksi.

³⁸ Inón iga xiktajtaniilikán yej iTeko mijli iga makititani tekipanowanimej iga makitekítijya yej ono' pan mijli.*

10*Jesús kitapejpena doce iyapostolejmej*

¹ Iwán Jesús kinotza' doce idiscipolojmej iwán kimá' poder iga wel makikixtikán malespíritojmej iwán iga wel makachitialtikán yej de sese'pa iga wetitokej iwán nochi yej kuajkualotokej.

² Inín itokamej yej Jesús kitapejpen iga itatitanimej yej no kijliáj apostolejmej:* yej achto itoká' Simón, yej no itoká' Pedro, iwán Andrés yej yéjpasan iyiknín; Jacobo iwán Juan yej ipilówampa Zebedeo;

³ Felipe, Bartolomé, Tomás, iwán Mateo yej kicobrarrowaya impuestos iga Roma; Jacobo yej ipiltzimpa Alfeo; Lebeo yej no itoká' Tadeo;

‡ 9:27 9:27 Judiyojmej kimatikej iga el Mesías katka rey David ipiltzín ipilówampa, inón iga kijliayaj iga ipiltzín. § 9:36 9:36 Xikita glosario “Borrego”. * 9:38 9:38 Kijtojneki iga makitajtaniilikán Dios iga yéj makititani tokñimej yej wel kipowaj ye'noticiaj nochi inimej gente. * 10:2 10:2 Xikita glosario “Apóstol”.

⁴ Simón wej ipartidoj nacionalista;† iwán Judas Iscariote, wej máj despuéj kinamá' Jesús.

Jesús kitekimaka apostolejmej iga makipowatij itájtɔl Dios

⁵ Kuá' Jesús kititan inimej doce apostolejmej, ijkín kijlijkej:

—Amo xakan kan chantitokej wej ayéj judiyojmej, niga xakan ipan altepemej wej onokej ipan estado de Samaria;‡

⁶ majwa' xakan xikitatij judiyojmej wej pojpolijtinemij ken borregoitzizin.

⁷ Xikijlijtinemikan iga inán sí na'ya ono' iga Dios yawi reinaroti ipan tejemej.

⁸ Xikachitiatikan wej wetitokej, xikojpa-ixitikan wej miktokej, xikpajtikán wej palantokej ikajlomej iga kipiáj lepra, xikixtikán malespiritojmej. Amejemen ayá' ankikojkej iga inín wel ankichiwaj, amejemen nɔ amo mamitzixtawakan iga inín ankichiwaj.

⁹ 'Amo nɔ xikuigakan ni alín tomín,

¹⁰ niga xikuigakan amomórral ipan ojtí; niga se' amotzótzol, niga se' gakti, niga bastón; iga wej tekipanowa kajasi iga makitamakakan.

¹¹ 'Kuá' amasiskej ipan se' altepe' o altepetzín, xiktemokan ompa agaj wej mitzye'itaj iwán ómpao' xikawikan ichan este que matami amotekipánol wan ankisaskej ipan inón altepe'.

¹² Kuá' ankalakiskej ichan, xikijlikan iga maonokan tamelá.

¹³ Siga wej ompa chantitokej kajasi iga ijkón xikijlikan, ijkón mochiwas; e' siga ayá' kajasi, amo xiktajtanilikan Dios iga tamelá maonokan.

¹⁴ E' siga ayá' mitzomemawíaj niga mitzkakisnekij, xikisakan ipan inón kajli o ipan inón altepe' iwán xiktzejtzeloakan amokxi iga maxini talpínol.

¹⁵ Nimitzijliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, wej chantitokej ipan inón altepe' máj kicastigaroskej que wej chantitokej altepemej Sodoma iwán Gomorra. §

Kiknochiwaskej wej kitokaj Cristo

¹⁶ 'Ta' xikakikan, nej nimitztitanij ken tikita amborregoymej itzalan koyomej.* E' xonokan listo ken tikita ankowamej, iwán ximochiwakan ken anjojtokomej iga amo agaj xikchiwilikan wej ayekti.

¹⁷ Amo xikelkawakan iga la gente mitzwigaskej kan ono' tekiwajmej, iwán mitzmagaskej ipan tiopamej.

¹⁸ Iwán iga notechko mitzwigaskej iná' gobernadormej iwán reyejmej; ijkón iga wel antajtoskej de nej iyixtaj wejemej iwán wej ayéj judiyojmej.

¹⁹ E' kuá' mitzwigaskej iná' wej mandarowaj, amo xitayokoyakan iga ayá' ankimatij te anyawij ankijtotij; iga kuá' antajtoskej, Dios mitztajtɔlmakaskej.

²⁰ Iga ayéj amejemen wej antajtoskej, sino que iyEspíritoj amoTaj Dios in wej yawi tajtoti ipan amejemen.

²¹ 'Se toknín yawi kitelwiti iyiknín iga makimiktikan, iwán tetaj kitelwij ipiltzín iga makimiktikan, iwán tepilowan kitelwiskej itajmej iga makimiktikan.

²² Nochi yawij mitzijiyatij iga nej annetokaj; e' wej manetoka este que mamiki, yawi momanawiti.

† 10:4 10:4 Xikita Lc 6:15. ‡ 10:5 10:5 Xikita glosario "Samaria, Samaritanos". § 10:15 10:15 Wej ichan Sodoma iwán Gomorra pox ayekti kichijkej. Gn 19 * 10:16 10:16 Koyomej, español: lobos. Inín kijtojneki iga wej kitokaj Cristo, ken borregoymej iwán wej kijiya Cristo, ken koyomej.

²³ Kuá' mitztałochtiskej ipan se altepe', xakan ipan se' altepe'; nimitzno-
jma-ijliáj iga nej yej iPiltzın Taga' nia niwitzeti kuá' aya ampanowaj noyan
ipán altepemej kan ichamej israelitajmej.

²⁴ 'Yej nemi momachtía ayá' máj tamati ken yej tamachtía, iwán nisé
tekipanowani ayá' máj tayakanto' que ipatrón.

²⁵ Se discípulo makisentali iyalmaj iga mochiwas kensan imaestroj,
iwán tekipanowani kensan iteko. Siga nej yej nimandarowa ne-ijliáj iga
niTzitzimi',† ¿ix ayá' nō mitzijliskej iga amejemen nō antzitzimimej yej
annetokaj?

Jesús kijtowa iga Dios mamomajmawili

²⁶ 'Inón iga amo agaj xikmajmawilikan. Ateyi nité yej ichtákan maono
yej ayá' momatis, wan ateyi nité yej iyanto' yej ayá' monextij.

²⁷ Yej nimitzijliáj kan tamichkan, amejemen xikpowakan noyan kan
onolo'; yej nimitzichtaka-ijliáj, xitzajzikán iga xikijtokán iga nochi
makikaki.

²⁸ Amo xikmajmawilikan yej wel mitzmiktiáj, iga awel kimiktiáj toalmaj;
majwa' xikmajmawilikan yej wel temela'polowa iwán wel kititani toalmaj
kan tawewelkato'.

²⁹ '¿Ix ayá' monamaka ome tototzitzın iga se tomintzın? E' malej ijkón,
nisé totó' ayá' miki sin que amoTaj Dios amo makimati.

³⁰ Pues este amotónkal Dios kimati ke' ankipiáj.

³¹ Amo ximajmawikan, amejemen máj anvalerowaj que mia' tototzitzın.

Yej mixewiáj iga kijtowaj iga kitokaj Jesús

³² 'Inewi yej kinojma-ijtowa iyixtaj la gente iga netoka, nej nō iyixtaj
noTaj yej ono' ipan cielo, nia nikijtoti iga netoka.

³³ E' yej iyixtaj la gente kijtowa iga ayá' netoka, nej nō iyixtaj noTaj yej
ono' ipan cielo nia nikijtoti iga ayá' netoka.

Jesús kijtowa iga ayá' walaj iga tamelá maonolo

³⁴ 'Amo ankijoskej iga nej niwalaj ipan inın tajli iga tamelá maonolo;
ayá' niwalaj iga tamelá maonolo, sino iga mamokuejkuesojtolo.

³⁵ Niwalaj iga taga' makikuesowili itaj, iwán siwapiltzın makikuesowili
iye', iwán siwamon makikuesowili imonan;

³⁶ ijkón iga sejsé mokuejkuesoj iwansan iyiknímejpa.

³⁷ 'Yej makichokili itaj o iye' máj que nej, inón ayá' kajasi iga manetoka;
yej makichokili iyokichpiltzın o isiwapiltzın máj que nej, inón ayá' kajasi
iga manetoka;

³⁸ yej kinakis manetoka, e' ayá' kikechpanowa icruz,‡ ayá' kajasi iga
mamochiwa nodiscipoloj.

³⁹ Yej kineki san mamomanawi, yawi poliwiiti, e' yej mamiki iga netoka,
nochipa onos nowan.

Yej yawi temajmakati Dios

⁴⁰ 'Yej mitzomemawíáj, néjyawa' in yej neomemawíáj; iwán yej
neomemawíá nō ki-omemawíáj yej netitan.

⁴¹ Yej ki-omemawíá se profeta yej kititani Dios, yawij kimakatij yej yekti
kensan kimakaj se profeta, yej ki-omemawíá se toknın yej te-ijiknın, yawij
kimakatij yej yekti kensan kimakaj se toknın yej te-ijiknın.

† **10:25 10:25** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás. ‡ **10:38 10:38** "Kikech-
panowa icruz": anka kijtojneki motemaka iga wel makiknochiwakán, este mamiki iga kitoka Cristo.

⁴² Iwán si agaj kimaka yej nej netoka yej amoweyimati, malej alín seseka' ipan wájkal, nimitzijliáj iga inón sí Dios kimakas yej yekti.

11

Juan kititani omen idiscipolomej

¹ Kuá' Jesús tami' kinonotza' inón doce idiscipolomej, kisa' ompa iga yajki tamachtito iwán kipowato ye'noticiaj ipan altepemej yej onokej ipan tajli de Galilea.

² Juan presojitoya wán kimati' yej Cristo nemi kichíwa. Iwán Juan kititan omen idiscipolomej iga makitatij Jesús,

³ iga ijkín makitajtanikan:

—¿Ix teya in Cristo yej yawi wítzeti, o nikcháskejo' sewo'?

⁴ Jesús kijtoj:

—Xakan xikijlitij Juan nochi yej nigaj nemi ankitaj iwán yej nemi ankikakij.

⁵ Xikpowilikán iga pachamej tachaja, koxomej nejnémija, yej palantiayaj ikajlomej iga kipiáj lepra, achitiákeja, yej ayá' takakiáj, inán takákija, yej miktoyaj, ojpa-isákeja, yej ayá' motapialiáj, mopowiliá ye'noticiaj ken iga Dios tasalvarowa.

⁶ Paktos yej ayá' kikajtewa iga moconfiarowa ipan nej.

⁷ Kuá' yájkija itatitanimej Juan, Jesús pe'ya tatapowa' de Juan, kijlij la gente:

—¿Té ankitatoyaj ipan desierto? ¿Ix se ojta' yej koolina ejeka'?

⁸ Siga ayá', ¿tétaj ankitatoyaj? ¿Ix se taga' yej ye'taajakijto? Amejemen ankimatij iga yej moye'taajakíaj, onokej ichan reyejmej.

⁹ Iwán, ¿té nokta ankitatoyaj? ¿Ix se profeta? Kena, yéj majya sej que se profeta.

¹⁰ De inonya Juan tajtowa kan ijkín ijkulijto':

Nikitani notatitan iga mo-ixtaj matayakana,

iga ken kuá' mamitzojtápoya.*

¹¹ Jesús nq kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga desde ikyay este inán ateyi ni agaj yej máj tayakanto' que Juan yej tabautizarowa, e' yej momachiliá iga até iteki de inochi yej motemakaj iga Dios marreinaro ipan yejemen, inón yej máj tayakanto' que Juan.

¹² 'Desde kuá' wálaj Juan yej tabautizarowa este inán, ono' mia' yej kijiayaj iyojwi Dios, wán ono' yej kichíwasnekij iga mapoliwi.†

¹³ Desde ikyay iwán este inán iga wálaj Juan, nochi profetajmej iwán iley Moisés, kijtojkej iga wí' reinaroki Dios.

¹⁴ Siga annecredowaj, Juanwa' in profeta Elías yej wítziaya.‡

¹⁵ Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

¹⁶ 'Amejemen yej inampa amonokej annesij ken tikita kokone' yej mawiltiáj ipan tajkoaltepé' iwán kitzajtziáj iyikniwán:

¹⁷ "Nejemen nimitztapítzilijkej iga aka iwán ayá' anmijtotijkej, nejemen nimitziknotakujkilijkej iwán ayá' anchokakej."

¹⁸ Kuá' wálka Juan yej mayunarowaya iwán ayí' tawana', amejemen ankijtojkej iga kipiá malespíritoj.

* **11:10 11:10** Malaquías 3:1 † **11:12 11:12** Ijkín wel nq motraducirowa: Desde kuá' wálaj Juan yej tabautizarowa este inán, ono' mia' yej poxsan kalakisnekij ipan iyojwi Dios, wán este motojtopewaj iga makalakikan. ‡ **11:14 11:14** Malaquías 4:5

19 Niwajaj nej iPiltzın Taga' yej nitakua iwán ni-ati, ankijtowaj iga nipoxtakua iwán nitawana, nimotókaki' iwán yej ayá' ye'nemij iwán yej kicobrarowaj impuestos iga Roma. Kua' tikitaj iga ye'nemij yej momela'confiarowaj ipan Dios, neşi iga Dios nochi kimati te kichıwa.

Yej ayá' kipatasnekij ken iga nemij

20 Iwán Jesús pe' kajajwa' yej chantitokej ipan altepemej kan máj kichij milagrojmej yej ayı'pa mo-ita, iga yej ompa chantitoyaj ayá' nemi kikajtewayaj iga kichıwayaj yej ayekti, kijtoj:

21 —¡Lástima yej anchantitokej altepe' Corazın! ¡Anlastimajmej yej anchantitokej altepe' Betsaida! Siga ipan altepe' Tiro iwán Sidón mochiika milagrojmej yej ankitakej, yejemej ikyasas kikajtejkaj iga kichıwayaj yej ayekti iwán monextıayaj iga kakiayaj itzotzolmej yej moakiá kua' mikilo iga moknomatij iwán monejnexwiayaj.§

22 E' nimitzijliáj iga kua' Dios tajuzgaroj, máj mitzcastigaroskej que yej chantitokej altepemej Tiro iwán Sidón.

23 Amejemen yej amochan altepe' Capernaum, ¿ankijtowaj an anyatij ipan cielo? Majwa' yawij mitzakıtij kan onokej yej miktokej. E' siga katka yej ichamej altepe' Sodoma* kitayaj milagrojmej yej amejemen ankitakej, inón altepe' onóyasas este inán.

24 E' nimitzijliáj iga kua' Dios tajuzgaroj, amejemen máj mitzcastigaroskej que inomej de Sodoma.

Xiwıtzekán notenoj iwán ximosewıkan

25 Iwán Jesús kijtoj:

—NoTaj yej tikchij cielo iwán tajlı, nimitzweyimatiıtiá iga tiknextilij yej ayá' moweyimatij inón yej ayá' tiknextilij yej tamatij

26 iga tej ijkón tikne'.

27 Jesús nı kijtoj:

—NoTaj nema'ya inochi yej ono'. Ayagaj nemela'ixmati nej yej iPiltzın Dios, iséltisan teTaj Dios nemela'ixmati. Iwán ayagaj nı kimela'ixmati teTaj; noséltisan nej yej iPiltzın, iwán inomej yej nej nikneki iga makixmatikan.

28 Xiwıtzekán notenoj, amonochın amejemen yej ansiatokej iga antekipanowaj iwán an-eti'miktokej, iwán nej nikchıwas iga ximosewıkan.

29 Xicredokan yej nimitzijliáj, iwán ximixkuıtikán ipan nej, nej ayá' lue nikuejkuesiwi, niga ayá' nimoweyimati ipan noalmaj; iwán anyolajkatiaskej.

30 Iga yej nej nimitztekimakaj, wel ankichıwaskej, iwán yej nimitzijliáj iga xikchıwakán, ayéj ken yej awel mochiıwa.

12

Idiscipolojmej Jesús kitekij trigo ipan día kua' mosewılo

1 Se día kua' mosewılo, Jesús iwán idiscipolojmej nemi panotıayaj mıljiti'. Idiscipolojmej mayanakej, iwán pe' iga kitektıajkij trigo iga kikujakej.

2 Kua' fariseojmej inón kitakej, kijlijkej Jesús:

—Ta' xikita, modiscipolojmej nemi tekipanowaj; inón ayekti iga mamochıwa ipan día kua' mosewılo.

3 E' Jesús, kijtoj:

§ 11:21 11:21 Monejnexwiayaj iga manesi iga momachııayaj iga ayekti kichijkej. * 11:23 11:23 Yej ichamej Sodoma poxsan kichıwayaj yej ayekti iwán Dios kipolojkej; Gn 18, 19

—¿Ix ayá'taj ankileerojkej yej kichij David* iwán yej íwán senemiáj kuá' mayanakej?

⁴ Kala' tiopan-ijti' iwán kikuaj inõmpa pan yej kíkuaajpa sacerdote, inõmpa awel kikua David niga yej íwán nemiáj; wel kikuayaj petz sacerdotejmej.

⁵ ¿Ix nõ ayí' ankileerowaj iley Moisés iga sacerdotejmej ipan weyitiopan† wel tekipanowaj ipan día kuá' mosewilo?, iwán ijkón ayá' kichiwaj yej ayekti.

⁶ ¡Anyá sí nimitzijliáj iga nej majya sej que weyitiopan!

⁷ Mataj amejemen aya ankimatij te kijtojneki kan ijkín ijkulijto': "Nej nikneki xita-iknelikan, anikneki iga xinemiktilikan yolcamej."‡ Maga katka ankimatiáj, ayá' ankipantiayaj nodiscipolorejmej yej nemi kichiwaj yej yekti.

⁸ Puej nej yej iPiltzin Taga' wel nitatekimaka te wel mamochiwa ipan día kuá' mosewilo.

Sę taga' yej matakawayaxto'

⁹ Iwán Jesús kisa' ompa iwán kala' tiopan.

¹⁰ Ompa onoya se taga' yej matakawayaxto'. Iwán fariseorejmej kitemowiliayaj ken makimawetziltikan Jesús, kitajtankej:

—¿Ixtaj wel moachialtiá yej wetito' ipan día kuá' mosewilo?

¹¹ Jesús kijtoj:

—¿A'yéj de amejemen, siga kipiá se borrego iwán mawetzi xapoko ipan día kuá' mosewilo, ix ayá' yaj kikixtiti?

¹² ¡Iwán nej nimitzijliáj iga máj valerowa se taga' que se borrego! Inón iga wel mochi yej yekti ipan día kuá' mosewilo.

¹³ Iwán Jesús kijlij inón taga':

—Xikmelawa moma'.

Iwán kuá' kimélaja ima', yektia'ya kensan se' ima'.

¹⁴ Kuá' fariseorejmej kiskej kan ono' Jesús, monechkojkej iga kejlankej kén iga yawij kimiktij Jesús.

Dios kitapejpen Jesús

¹⁵ Kuá' Jesús kimati' inón, kisa' ompa, iwán pox mia' kitokakej wan kachialtij inochi yej wetitokej.

¹⁶ Iwán yej kachialtiaya, kitekimá' iga amo makijtõkan a'yéj in yéj.

¹⁷ Inín mochi iga mamochiwa ken kijtoj profeta Isaías, kuá' kijtoj:

¹⁸ Ininya yej tekipanowa iga nej, yej niktapejpen, yej nikpoxneki, iwán neyolchikajto'.

Ípan nia niktałiti noEspiritoj,

iwán yéj yawi kipowati ken iga nõ wel nikmanawiáj yej ayéj judiyorejmej.

¹⁹ Ayá' tatenkuepilij niga tzajtzis, ayagaj kikakis itajtõl ipan callejmej.

²⁰ Kikneliá yej ayá' tajpalej,

kipalewiá yej mosemakasneki, ken agaj yej kitimaka se cándil yej sewisneki,

ijkón kichiwate te kuá' noyan ipan tajli mamochiwa yej yekti.

²¹ Iwán nochi gente de mia' paimej moconfiaroskej ipan yéj iga kimawaniskej. §

* 12:3 12:3 1 Sam 21:1-6 † 12:5 12:5 Xikita glosario "Weyitiopan". ‡ 12:7 12:7 Oseas 6:6. Xikita glosario "Sacrificio". § 12:21 12:21 Is 42:1-4

Kipantiáj Jesús iga kipiá ipoder Tzitzimi'

²² Iwán Jesús kiwiguilijkej se taga' yej pacha iwán awel tajtowa iga kipiaya maļespíritoj. Jesús kachitaltij inón taga'; welja tachá' iwán welja tajtoj.

²³ Nochi gente san tajtachixtikajkej iwán kijtojkej:

—¿Ix an ininya in iPiltzin* rey David?

²⁴ E' kuá' fariseojmej kikakikej inón, kijtojkej:

—Inín taga' kikixtiá maļespíritojmej ipan ipoder Tzitzimi', yej ijeféjmejpa inochi maļespíritojmej.

²⁵ Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijtoj:

—Siga se país mochīwa ome grupo iga mosepankuejkuesowaj, inón país políwiya; iwán siga se altepe' o siga se familia mosepankuejkuesowaj, awel wejkaŵa iga onos.

²⁶ Ijkonsan no Tzitzimi', siga igánajsan kikixtiá maļespíritojmej, yej yéjpasan itatki, inón kijtojneki iga ayá' wejkaŵas iga tamis ipoder.

²⁷ Iwán siga annepantiáj iga nej nikixtiá maļespíritoj iga ipoder Tzitzimi', in yej mitztokaj, ¿ix iga ipoder Tzitzimi' kikixtiáj maļespíritoj? Yejémejsan monextiáj iga ayéj ijkón ken anne-ijliáj.

²⁸ Nej nikixtiá maļespíritoj iga ipoder iyEspíritoj Dios, iwán inín kijtojneki iga ási'ya tiempo iga Dios marreinaŵo ipan amejemen.

²⁹ '¿Kén wel se kalaki chan se taga' yej tajpalej iga makikuili yej itatki, siga ayá' achto kilpiá? Ijkón wel kikuilij yej itatki.

³⁰ 'Yej ayá' kiyé'ita yej nikchiwa, inonwa' ne-ijiya; yej ayá' nepalewiá; inonwa' tapojpolowa.

³¹ 'Inón iga nimitzijliáj, Dios wel kelkaŵiliá nochi yej agaj kichiwa yej ayekti iwán yej kijtowa yej ayekti; e' siga maļtajtowaj iga iyEspíritoj Dios, inón Dios ayo' kelkawilij.

³² Siga agaj maļtajtowa iga nej yej iPiltzin Taga', inón Dios kelkawilij; e' yej mamalajto iga iyEspíritoj Dios, inón nikeman ay'ya kelkawiliskej niga ipan inín vida, niga ipan se' vida.

Se kuawi' mo-ixmati ipansan itakilka

³³ 'Siga ye'kuawi', ye'taki; siga ayéj ye'kuawi', ayekti no itakilka. Se kuawi' mo-ixmati ipansan itakilka.

³⁴ ¡Amejemen ken ipilowan kowamej! ¿Kén anyawij ankijtoj yej ye'tajtōl siga amejemen ankichijtokej yej ayekti? Puej yej ankijtowaj, ijkón ono' ipan amoalmaj.

³⁵ Yej ye'nemi, ye'tajtowa, iga ipan iyalmaj ono' yej yekti, e' taga' yej ayé'nemi kijtowa tájtōl yej ajayekti iga ipan iyalmaj ijkón kejlanto'.

³⁶ E' nej nimitzijliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, nochi yawij motenximatij te iga ayompa tajtojkej.

³⁷ Iga inón yej tikijtoj, yawij mitzjuzgarotij, ómpaya nesīs siga tikchij yej yekti o yej ayekti.

Kinekij makitakan yej ayi'pa mo-ita

³⁸ Sekin fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, kijlijkej Jesús:

—Tamachtiani, niknekij manikitakan iga xikchiwa yej ayi'pa mo-ita yej Diqssan wel kichiwa.

³⁹ Jesús kijtoj:

* 12:23 12:23 Xikita Mateo 9:27

—Amejemen yej ankichijtokej yej ayekti iwán ayá' ankiçredowaj Dios, annetajtaniliáj iga manimitznex̄tilikan yej ayi'pa mo-ita. E' ayá' nimitzn̄ex̄tiliskej se'pa yej ayi'pa mo-ita, petz yej Dios kichiwilij Jonás.

⁴⁰ Ijkón ken Jonás onoya eyi día iwán eyi yówal iyijtiko topojuwéj, ijkónsan nō nej yej iPiltz̄in Taga' nonos taltampa eyi día iwán eyi yówal.

⁴¹ Kuá' Dios tajuzgaroj, yej ichamej weyi-altepe' Nínive, moketzaskej iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoskej iga ankichijkej yej ayekti; iga yej chantitokej Nínive, kuá' Jonás kipowa' itájtōl Dios, kikajtejkej iga kichīwayaj yej ayekti; iwán nej majya sej que Jonás.

⁴² Kuá' Dios tajuzgaroj, moketzas nō la reina yej mandaroj ipan tajli de Sabá iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoj iga ayompa ankichijkej. Inón reina wejka nejnen iga makikakiki yej kimati rey Salomón;† iwán nej majya sej que Salomón.

Mokuepa maļesp̄ritoj kan onoya

⁴³ Jesús nō kijtoj:

—Kuá' sē maļesp̄ritoj k̄isa ipan sē taga', nentinemi ipan wá'tal iga kitemojtinemi kan makalaki; iwán siga ayá' kasi, kijtowa:

⁴⁴ “Nia sej nimokuepati nočan, kan nik̄isa.” Kuá' mokuepa, kasi inón taga' ken sē kajli yej iselti ono', este tajtachpantolo' iwán tayeje' talijtolo'.

⁴⁵ Iwán yawi kikuiti se' siete maļesp̄ritoj yej majya sej que yéj, iwán inoch̄in mochantiáj ipan inón taga', iwán inón taga' mochiwas majya sej ayekti que achto. Ijkónsan nō mochiwas iwán inimej gente yej ayá' ye'nemij.

Iye' wan iyokichikniwan Jesús

⁴⁶ Jesús kitatapowijtoyao' la gente, kuá' asi' iye' iwán iyikniwan. Awel kalakikej este kalijti' iga matajtōkan wan yéj.

⁴⁷ E' agaj kimatiltij Jesús, kijlij:

—Moye' iwán mookichikniwan onokej fuera iwán kinekij matajtōkan mowan.

⁴⁸ E' Jesús kijlij inón yej kimatiltij:

—¿A'yéj noye' iwán a'yéj nookichikniwan?

⁴⁹ Iwán Jesús kimajpilwij idiscipolomej, iwán kijtoj:

—Nigaj ono' noye' iwán nookichikniwan.

⁵⁰ Yej kichīwa ken kineki noTaj yej ono' ipan cielo, inonwa' in nookichikni, nosiwa-ikni iwán noye'.

13

Ken iga miḡkuḡtilo ipan yej toka

¹ Inón día Jesús k̄isa' kalijti' iwán motalij ipan lagunajten.

² Iga póxsanya monechkoḡo', Jesús tejkaj ipan sē weyi ákal iwán ompa motalij, iwán nochi tokniḡmej kawikej ipan aten.

³ Iwán pewa' sese'pa iga tamachtij kan wel mamijxkuḡtilo, kijtoj:

—Sē taga' yajki toḡato, kipapatanáltijpa trigo.

⁴ 'Kan nemi toḡtiá, ono' yej wetzitoj ipan ojti, iwán walkej totomej iwán kikuajkej.

⁵ Ono' yej wetzito tetzalan, kan ono' ajalín tajli. Iwán inón íyol trigo ixwa' nimanín iga tajli ayá' pox tilakti'.

⁶ E' kuá' tonatik̄isa', pilini', iwán wagui' iga ayá' monelwatij.

† 12:42 12:42 1 R 10:1-13

⁷ Ono' yej wetzito ipan witzyoj, witzyoj wejweyakej iwán kijiyomiktij tato' iwán ayá' tagui'.

⁸ E' ono' yej wetzito ipan yé'tal, iwán poxsan mochij; sekin ipan sejsé imiawayo kitálilij cien íyol ipan se íyol yej kitoga', iwán sekin kitálilij sesenta íyol, iwán sekin treinta.

⁹ Yej annakasyojkej, ¡xineye'kakikan!

Tejas in kan mamixkuñtilo

¹⁰ Iwán discipolojmej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—¿Te iga ipan mixkuñtilis tikmachiá la gente?

¹¹ Jesús kijtoj:

—Amejemen Dios mitzmatiltiáj yej aya agaj kimati ken yéj reinarowa, e' yejemej awel kimatij.

¹² Yej kipiá, yawij máj kimakatij, este popóxsanya sej yawi kipiati; e' yej akipiá, este yej alín kipiá, yawij kikuñliti.

¹³ Inón iga sekin nikpowiliapa kan mamixkuñtikán; iga yejemej tacháj, e' ken tikita yej pachamej, kikakij, e' ayá' kimatij te iteki, ken tikita yej ayá' takakij.

¹⁴ Ipan yejemej mochíwa yej kijtoj el profeta Isaías, kijtoj: Amejemen ankikakiskej, e' ayá' ankimatiskej te kijtojneki; ankitaskej, e' ken kuá' nité ayá' ankitakej.

¹⁵ Iga inimej poxsan moyoltakuawilijkej, ayá' ye'takakij, kitzajzaktokkej iyixmej; iga amo matachakan iga iyixmej, niga matakakikan iga inakasmey, niga makentenderokan iga iyalmajmej, niga mawitzekán notenoj iga manikachitiltikan.*

¹⁶ 'E' amejemen xipakikan iga anne-itztokej iwán ankikakij notájtól.

¹⁷ Nimitzijliáj iga mia' profetajmej iwán refejmej kitasnekiáj inín yej ankitztokej iwán ayá' kitakej; kinekiáj makikakikan inín yej amejemen nemi ankikakij, iwán ayá' kikakikej.

Jesús kijtowa te kijtojneki inón kan mixkuñtilo ipan yej toka

¹⁸ 'Inán xikakikan, nia nimitzijliti te kijtojneki inón kan mixkuñtilo ipan inón yej toka.

¹⁹ Yej kikakij ye'noticiaj yej tanextiliá ken iga reinarowa Dios iwán ayá' kimatij te kijtojneki, inómejwa' ken tikita inón íyol trigo yej wetzi' ipan ojtí, iwán wí' Tzitzimi' iwán kelkawaltiá notájtól yej achá onoya ipan iyalmajmej.

²⁰ Iwán inón íyol trigo yej wetzito tetzalan, inón kijtojneki yej kikakij itájtól Dios iwán poxsan pakij kuá' kicredójkejo'.

²¹ E' como ayá' wel monelwatiáj wejkatan, ayá' wejkatis iga moconfiarojtoskej nopan iga kuá' kipiás se prueba o kinkochiwaj iga kicredowaj itájtól Dios, ayá' kijyowiáj, iwán kikajtéwaja iga moconfiarowaj nopan.

²² Iwán inón trigo yej wetzi' ipan witzyoj, inón kijtojneki inómej yej kikakij itájtól Dios, e' poxsan kiplasnekij kuajkuantas yej ono' ipan inín tajli, iwán mokajkawawaj ipan tomín. Nochi inón, kichíwa iga itájtól Dios makelkawa iwán inón toknín awel kichíwa yej yékti

²³ E' inón íyol trigo yej wetzito kan ye'tajli, inón kijtojneki yej kikakij itájtól Dios iwán kentenderowaj. Inómej kichíwaj yej yékti ken tikita inón

* 13:15 13:15 Is 6:9,10

íyol trigo yej kimá' cien, sesenta iwán ken yej kimá' treinta íyol ipan se imiáwayo.

Mixkuñtilo ipan chakalsaka' iwán íyol trigo

²⁴ Jesús kipowa' se' kan mixkuñtilo:

—Kan reinarowa Dios ken tikita se taga' yej kitoga' ye'semillaj ipan imil.

²⁵ E' kuá' kojkohtólo'ya, wálah se yej kijiya iteko mijli, iwán itzálan trigo kichtakatokako chakalsaka' iwán yákiya.

²⁶ E' kuá' weya'ya trigo iwán miawatapanikej, íkuá'ya nesi' in inón chakalsaka'.

²⁷ Iwán tekipanowanimej yajkiy kitatoj iteko mijli, kijlijkej: “Patrón, esi inón semilla yej tiktoga' momilpan ye'semillaj, ¿ix kéntaj an iga ixwa' chakalsaka'?”

²⁸ Iteko mijli kijtoj: “Anka agaj yej ne-ijiya kichtakatokako.” Inomej monsojmej kijtojkej: “¿Ix tikneki maniakán manikwiwitatij?”

²⁹ Iteko mijli kijtoj: “Amo, siga anyawij ankiwiwitatij chakalsaka', wel no ankiwiwitatij trigo.

³⁰ Xikajtewakan, kama sen-onokan este kuá' motekis trigo; íkuá' niktitanis tekipanowanimej yej makiwiwítakan achto chakalsaka' iwán makinechkokan iga makitatikan, iwán kinechkoskej trigo kan moena.”

Mixkuñtilo ipan mostazajyoloj

³¹ Jesús kinextilij se' kan mamixkuñtilo:

—Kan reinarowa Dios, ken tikita se íyol mostaza yej se taga' kitoga' ipan ital.

³² Malej iga íyol mostaza máj alimpa de inochi yej ono'; e' kuá' weya' mochiwa majya sej que nochi yej tokto' kan tatojtokalo, mochiwa weyi kuawéj iwán ipan imajmá' moxeketiáj totomej.

Mixkuñtilo ipan levadura

³³ Jesús tamachtij se' kan mamixkuñtilo:

—Kan reinarowa Dios, ken tikita levadura† yej se siwa' kaxakualowa iwán komati harina, iwán moposawa inewi tixti.

Te iga Jesús tamachtía kan wel mamixkuñtilo

³⁴ Jesús nochipa tamachtij kan wel mamixkuñtilo, ayá' tamachtij siga ayá' tajtowa kan mixkuñtilo.

³⁵ Inón mochiw iga mamochiwa ken kijtoj se profeta:

Nia nitajtoti kan wel mamixkuñtilo.

Nia nikijtoti yej aya i' momatiá este que Dios kichij tajli.‡

Jesús kijtowa te kijtojneki in chakalsaka'

³⁶ Jesús kikajtej la gente yej ompa onoyaj iwán yákiya kaliyti', ompa idiscipolojmej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—Ta xine-ijlikan te kijtojneki on chakalsaka' yej ixwa' mijliti'.

³⁷ Jesús kijtoj:

—Yej kitoka ye'semillaj inonwa' nej yej iPiltzin Taga'.

³⁸ Iwán mijli kijtojneki noyan ipan tajli. Ye'semillaj kijtojneki nochi yej kichiway ken kineki Dios, chakalsaka' kijtojneki yej kichiway ken kineki Tzitzimi'.

³⁹ Yej ta-ijiya, yej kitoga' chakalsaka', inonwa' Tzitzimi'. Kuá' motekis trigo, kijtojneki kuá' tamis inin tajli, iwán tekipanowanimej yej kitekiskej, inón kijtojneki angelejmej.

† 13:33 13:33 Xikita glosario “Levadura”. ‡ 13:35 13:35 Sal 78:2

⁴⁰ Ijkón ken chakalsaka' monejnechkowa iga motatiá, ijkónsan nò mochiwas kuá' Dios tajuzgaroj.

⁴¹ Nej yej iPiltzín Taga' niktitanis noangelejmej iga makikijkixtikán ipan norreinoj yej tachiwaltiáj yej ayékti iwán yej kichiwaj yej ayékti.

⁴² Iwán kakiskej ipan tiwelón, ompa chokatoskej este tajtanguetzekaskej.

⁴³ Iwán inomej yej kichijkej ken kineki Dios, tawiskej ken tikita tonati' kán reinarowa Dios. Yej annakasyojkej, ixikyé'kakikán!

Taliyanto' yej pox patiyoj

⁴⁴ 'Kán reinarowa Dios ken tikita tejé yej pox patiyoj yej iyanto' ipan agaj ital. Sè taga' kasi' yej pox patiyoj iwán ómpasan sej kiyán; iwán pox paktiajki ichán iga kinamakato nochi yej kipiá iwán kikowa' inón tajli.

Mixkuñtilo ipan sè perla yej pox patiyoj

⁴⁵ 'Nò kán reinarowa Dios ken tikita sè tanamakani yej kitemojtinemi perla§ yej pox mojmónsajti'.

⁴⁶ Kuá' kasi sè yej pox patiyoj, yawi ichán iga kinamakati inochi yej kipiá iga kikowa inón perla.

Mixkuñtilo ipan redej

⁴⁷ 'Kán reinarowa Dios ken tikita sè redej yej motaliá ipan lámár, iwán ipan kuakawi de sèse'pa topoj.

⁴⁸ Kuá' tème'ya redej, kikixtiaja ipan ataten, iwán ómpaya motaliáj iga kitapejpenaj in topoj. Yej yékti kakijtiawij chikiwiko, e' yej ayéj yé'topoj kitajkalij.

⁴⁹ Ijkón mochiwas kuá' tamis inín tajli; witzeskej angelejmej iga kiyokatikij yej ayá' yé'nemij iwán yej yé'nemij,

⁵⁰ iwán yej ayékti kichiwaj, kakiskej ipan tiwelón, ompa chokaskej este tajtanguetzekaskej.

Tamachtilis yej yánkuigo' iwán yej ikyápaya

⁵¹ Iwán Jesús kitajtan idiscipolomej:

—¿Ix ankimatij tē nemi nikijtowa?

Yejemej kijtojkej:

—Kena, nikmatij.

⁵² Iwán Jesús kijtoj:

—Kuá' sè yej tamachtía ipan la ley momachtía ken iga reinarowa Dios, neši ken sè iteko kajli yej kimati tē kejento' kalijti', iwán ompa kikijkixtiá yej kaxítijo' iwán yej ikyay kipiá'.

Jesús asi Nazaret kán moskaltij

⁵³ Kuá' Jesús tami' tamachtij ipan inomej kán mixkuñtilo, yákiya,

⁵⁴ iwán asito ipan iyaltepe'. Ompa pe' tamachtij tiopan, wán yej ompa takaktoyaj, madmiradojkej, kijtowayaj:

—¿Ix kán an momachtij in inín taga' iga pox tajtolmati? ¿Kén iga wel kichíwa milagro yej ayi'pa mo-ita?

⁵⁵ Esi ininwa' ipiltzín carpintero; iye' itoká' María iwán iyiknimej itokamej Jacobo, José, Simón iwán Judas.

⁵⁶ Isiwa-ikniwan nigaj nò ichamej. ¿Kén kichíwa iga kipoxmati iwán iga wel kichíwa milagro?

⁵⁷ Inón iga ayá' kitajtolkuikej. E' Jesús kijtoj:

§ 13:45 13:45 Perla pox valerowa, ken tikita tetzín ke'pa ajayo' wán iga perla wel mochiwa koska'.

—Se profeta noyan kiye'itaj, e' ayéj ijkón ipan iyaltepe' niga kan onokej iyikniwan.

⁵⁸ Inón iga Jesús ipan iyaltepe' ayá' kichij mia' milagro, iga ayá' moconfiarowayaj ipan yéj.

14

Miki Juan yej tabautizarowa

¹ Gobernador Herodes* yej mandarowaya Galilea, kikagui' yej kichi-jtinemi Jesús,

² iwán kijlij itekipanowanimej:

—Inonwa' Juan yej tabautizarowaya, yéj nokta ojpa-isa' sej kan miktoya. Inón iga wel kichíwa milagro yej ayí' mo-ita.

³⁻⁴ Íkyaya Juan kijlij Herodes:

—Ayékti iga tikui' iga mosiwa' Herodías, yej isiwa' katka moknín Felipe. Kuá' inón kíká', Herodes tatekimá' iga makilpikan Juan iga makipresojwikan.

⁵ Herodes kimiktijnekiá Juan, e' kimajmawiliaya la gente, iga momatiá iga Juan katka profeta.

⁶ E' kuá' iyilwi Herodes iga icumpleaños, isiwapiltzín Herodías mijtotij iyixtaj yej ompa onoyaj, iwán Herodes kipoxye'ita',

⁷ kinojma-ijlij nokta iga yawi kimakati tesan kitajtanis inón takotzín.

⁸ Iwán inón takotzín, kitajtan kensan iye' kijlij, ijkín kijlij Herodes:

—Nikneki xinemaka ipan se plato itzontekon Juan yej tabautizarowa.

⁹ Herodes moknomati' iga inón kíká'; e' como kítoja iwán kikakikej yej ompa takuajtoyaj iga yawi kimakati tesan kitajtanis inón takotzín, inón iga tatekimá' iga makimakakan yej kitajtan.

¹⁰ Iwán Herodes tatítan iga makikechtekitij Juan kan presojtito'.

¹¹ Iwán kiwajligakej itzontekon Juan ipan se platojwéj, iwán kima-jkuiltijkeja inón takotzín iwán kimakato iye'.

¹² Iwán idiscipolomej Juan asikej kan mikto' Juan iwán kitokátoja, iwán yajkij kimatiltitoy Jesús.

Jesús kitamaka este cinco mil tajtaga'

¹³ Kuá' Jesús kimati' iga kimiktijkeja Juan, kisa' ompa, tejkaj ipan se ákal iga yajki kan ayagaj ono'. E' momáti'san, iwán kisaló' ipan altepemej, iwán kitokatiajkij, ikxinejntiájkijpa.

¹⁴ Kuá' Jesús témoja ipan ákal, kita' iga poxsan mialó', iwán kiknelij nochi inomej iwán kachitiltij nochi yej wetitoyaj.

¹⁵ Iwán kuá' némiya tayowati, idiscipolomej kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—Tióta'ya, nigaj ayá' chantitolo'. Xikijli inimej gente iga mayakan ipan altepetzitzín, iwán ompiga makikowakan te kikuaskej.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—Amo mayajyakan; amejemen xiktamakakan.

¹⁷ Discipolomej kijtojkej:

—Anikpiáj te máj, petz se manoj pan iwán ome topoj.

¹⁸ Iwán Jesús kijtoj:

—Nijpa xinewajliguilikan.

¹⁹ Jesús tatekimá' iga mamotalilo ipan sakatzitzín. Kikui' inón se manoj pan iwán inón ome topoj, ajkotachá' iga kimá' gracias Dios iwán

* 14:1 14:1 Xikita glosario "Herodes".

kitatajkoloj pañ, iwán kimajmá' idiscipolojmej iga makimajmakakan la gente.

²⁰ Takuajkej inochimej este ijixwikej, iwán kuá' discipolojmej kinechkojkej tákual yej ay' kikuajkej, temi' doce chikiwi'.

²¹ Yej takuajkej ken cinco mil tajtaga' iyókawa' in siwatkej iwán kókone'.

Jesús nejnemi iyixko a'ti

²² Kuá' támi'ya takuajkej, Jesús kitekimá' idiscipolojmej iga matejkwawíkanya ipan ákal iga maapanokan achto yejemen, miej Jesús tanawati-jtikáwigo'.

²³ Kuá' yájkija, Jesús tejkaj ipan tepe' iselti iga tajto to wan Dios. Ompa onoya iselti te kuá' tayowati',

²⁴ iwán ákal yayay tajko laguna. Iwán maréjal paréj mowitekiá ipan ákal iga kixnantiáyapa ejeka'.

²⁵ Kuá' tanestíwi'ya, Jesús yajki kan nemi yawij idiscipolojmej ipan ákal, Jesús nejnentiaya iyixko a'ti.

²⁶ Iwán kuá' discipolojmej kitakej iga nejnentiwi' ipan a'ti, poxsan momajtijkej, iwán mokatzajtzikej:

—¡Ta' xikitakan, se ánimaj!

²⁷ E' Jesús nimanín kijtoj:

—¡Tamelá xonokan! ¡Nej niJesús, amo ximajmawikan!

²⁸ Iwán Pedro kijtoj:

—NoTeko siga melá' iga tej, xikijto iga maninejnentiapa iyixko a'ti este kan tej tono'.

²⁹ Jesús kijtoj:

—Xinejnémiwa'.

Iwán Pedro temoj ipan ákal, iwán anejnentiaya iyixko a'ti iga yaya kan ono' Jesús.

³⁰ E' kuá' kimachilij ejeka' yej pox tajpalej, momajtij iwán pewa' iga misawia' iwán tzajtzi':

—¡NoTeko xinemanawi!

³¹ Iwán nimanín Jesús kimañtilan Pedro, iwán kijlij:

—¡Mataj tej neman timoconfiarowa nopan! ¿Te iga ayá' timomela'confiaroj ipan nej?

³² Kuá' iyomextimej tejkájkeja ipan ákal, pachiwi' in ejeka'.

³³ Iwán yej onoyaj ipan ákal motankuaketzkej iyixtaj Jesús iwán kijtojkej:

—Mataj melá', tej iPiltzin Dios.

Jesús kachitialiá yej kokolisyojkej yej ichamej Genesaret

³⁴ Apanojkej iwán asikej ipan tajli de Genesaret.

³⁵ Kuá' yej ompa chantitokej kixmatikej iga Jesús, kipojkej noyan ipan inón tajli, wan kiwijwigakej itenoj Jesús nochi yej wetitokej.

³⁶ Iwán yej wetitokej kitejteki'ijlikej Jesús iga mamotemaka iga machichimilikan malej itempan itzótzol, iwán nochi yej kichichimilijkej, achitiakej.

15

Katiapa in tetzakuilá iga awel tikna'techowaj Dios

¹ Kitechojkej Jesús sekin fariseojmej iwán yej tamachtiaj ipan iley Moisés, inomej walkej Jerusalén iwán kitajtankej:

² —¿Te iga modiscipolojmej ayá' kichiwaj ken to-ikyapatajwewetkej tanextiliaj iga mamochiwa? ¡Ayá' momapakaj kuá' yáwija takuatij!

³ Iwán Jesús tatajtan:

—¿Te iga ayá' ankichiwaj ken tatekimaka Dios? Majwa' ankichiwaj ken amejémempa antamachtíaj.

⁴ Dios ijkín tatekimá': "Xikchiwa ken mitztekimaka motaj iwán moye' iwán xikpaléwikan", iwán "Yej makimalijli itaj o iye', kajasi iga mamíkiya."

⁵ E' amejemen ankijtowaj iga se taga' wel ijkín kijliá itaj o iye': "Awel nimitzpaléwiáj, iga nochi yej nikpiá nikma'ya toDios."

⁶ Yej ijkón kijtowa iwán akineki makipaléwi itaj o iye', ay' makichíwa. Ijkón amejemen nemi ankikajtewaj yej Dios mitztekimakakej, majwa' ankitokaj ken antekitamachtíaj.

⁷ ¡Amejemen san anmopajpantiáj iga anye'nemij! Ómpaya ken kijtoj el profeta Isaías, iga amejemen nokta ijkín kijtoj:

⁸ Iga amotémejsan anneweyimatiltíaj,
e' máj ipan amoalmajmej ni alín nokta ayá' anneejamikij.

⁹ Ígasan anneweyimatiltíaj,
iga antanextiliáj ken taga' tatekimaka iwán tanextiliá.

¹⁰ Iwán Jesús kinotza' la gente, iwán kijlij:

—Xikakikan iwán xikentenderokan:

¹¹ Nité yej agaj kikua o koniá kichiwiliá iga Dios ayo' makiye'ita, e' yej ayekti kijtowa, inón kena, wel kichíwa iga Dios amo makiye'ita.

¹² Iwán discipolomej kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—¿Ix tikmati iga fariseojmej kikualomatikej kuá' kikakikej yej tikijtoj?

¹³ E' Jesús kijtoj:

—NoTaj yej ono' ipan cielo kichíwas wan fariseojmej ken kichíwa se mīlchíwani: tato' yej ayá' kitoga', yawi kiwiwitati este inelwayo.

¹⁴ Kama kuesiwikan; yejémejwa' ken tikita pachamej yej kojkuiltíaj ipacha-iknimej. Siga se pacha kojkuiltí se' pacha, yawij senwetzitij ipan se xapo'.

¹⁵ Iwán Pedro kijlij Jesús:

—Nejemen niknekij xine-ijlikan te kijtojneki inón yej tikijtoj.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—¿In amejémentaj no ayá' ankimatij te kijtojneki yej nej nikijtoj?

¹⁷ ¿Ix aya'taj ankimatij iga kuá' tejté tikuj yawi tojtiko iwán kisa?

¹⁸ E' yej ankijtowaj yej ajayekti, inón kisa pan amoalmaj, inónyawa' in yej kichíwa iga Dios amitzye'itaj.

¹⁹ Iga se ipan iyalmaj kejamiki iga kichíwasneki yej ajayekti, iga tamiktiáj, iga yej monamiktija yawi wan se', iga masij agaj kuá' ayapa monamiktiáj, iga tachtekij, iga takajkawawaj, iwán iga tapopowaj.

²⁰ Inimej yej kichiwiliá iga Dios ayo' makiye'ita agaj, e' kuá' se takua ayá'pa moye'mapaka, inón ayá' kichíwas iga Dios ayo' kiyé'itas.

Se siwa' de Canaán yej moconfiaroj ipan Jesús

²¹ Jesús kisa' ompa iwán yajki ipan ital altepemej Tiro iwán Sidón.

²² Se siwa' de Canaán yej chantitoya ipan inón tajli, tzajtitiwalaj kan ono' Jesús:

—¡NoTeko, tej yej iPiltzin David, achi xine-ikneli! Notaochin kipiá malespíritoj iwán poxsan kinkochíwa.

²³ E' Jesús akinotza' inón siwa'. Iwán idiscipolomej kiná'techotoj Jesús, kijtojkej:

—¡Xikijli inón siwa' iga mayáwiya; ay'ya matzajtitiwíki totepotztaj!

²⁴ Jesús kijlij inón siwa':

—Dios neṭitan iga nikpalewiko petz israelitajmej yej pojpolijtinemij ken tikita borreḡojmej.

²⁵ E' inón siwa' motankuaketza' iyixtaj Jesús iwán kijlij:

—¡NoTeḡo, achi xinepalewi!

²⁶ Iwán Jesús kijlij:

—Awel agaj kikuiliá itákual ipilowan iga makimaka pelomej.*

²⁷ E' inón siwa' kijtoj:

—Jeḡej, ijkón nokta noTeḡo, e' pelomej kikuaj takualtatájkol yej kipejpe-naj yej xini itampa mesa kan takuaj itekomej.

²⁸ Iwán Jesús kijlij inón siwa':

—¡Nej nikita iga tej pox timoconfiarowa nopan! Mamochiwa ken tej tikneki.

Iwán ikuá'san achitiá' itaochin inón siwa'.

Jesús kachitiltij mia' yej wetitokej

²⁹ Jesús kisa' ompa iwán panoj ipan aṭen laguna yej itoḡa' Galilea, iwán tejkaj ipan se tepe' iwán ompa motalij.

³⁰ Mia' asi' kan yéj ewatoya, kiwiguilijkej yej koḡomej, pachamej, noḡojmej, yej matakuawayaxtokej iwán mia' máj yej wetitokej. Kikawatoj itenoj Jesús iwán yéj nochi kachitiltij.

³¹ Inón iga poxsan madmiradoló' iga kitakej yej nojtitoyaj welya tajtojkej, yej matakuawayaxtoyaj, yektiakej imamej, yej koḡotitoyaj welya nejnenkej, iwán yej pachatitoyaj welya no tachakej. Iwán pe' iga poxsan kiweyimatiltijkej iDios israelitajmej.

Jesús kitamaka este cuatro mil tajtaga'

³² Iwán Jesús kinotza' idiscipolojmej, iwán kijlijkej:

—Nej choḡa noalmaj iga inimej gente kipiaya eyi días iga nigaj onokej nowan, iwán ayá' kipiáj te kikuaj, iwán anikneki maniktijtitanikanya, awel mamayantiakan, amo tapoliwiskej ipan ojtí.

³³ Idiscipolojmej kijtojkej:

—E' ¿kanyawa' an nikuitij tákual iga nochi yejemej, nigaj ayagaj chantito'?

³⁴ Jesús tatajtan:

—¿Késkitaj pan ankipiáj in amejemen?

Kijtojkej idiscipolojmej:

—Siete pan iwán alin topojtitzin.

³⁵ Iwán Jesús tatekimá' iga nochi gente mamotajtalikan talpan.

³⁶ Iwán Jesús kikui' inón siete pan iwán inón topojmej, iwán kimá' gracias Dios. Kitatajkoloj iwán kimajmá' idiscipolojmej iga yejemen makimajmakakan inochi gente.

³⁷ Iwán nochi takuajkej este ijixwikej. Iwán kinechkojkej takualtatájkol yej ayo' kikuajkej este temi' siete chikiwi'.

³⁸ Takuajkej cuatro mil tajtaga', iyókapa siwatkej iwán kokone'.

³⁹ Iwán Jesús kijlij inomej gente iga mayákanya, kalakito ipan ákal iga yákiya itenoj altepe' de Magdala.

16

Kitasnekij yej ayi'pa mo-ita

* **15:26 15:26** Judiyojmej ayá' kiye'itayaj yej ayéj judiyojmej, sekin kijliayaj iga pelomej.

¹ Fariseojmej iwán saduceojmej yajkij kitatoj Jesús, iwán iga wel makimawetziltikan, kitajtanilitoj iga makinextilikán tejté yej ayi'pa mo-ita yej Diossan wel kichíwa.

² E' Jesús kijtoj:

—Kua' kalaktiaya tonati' iwán ankitaj este chílti' cielo, amejemen ankijtowaj: “An sí mošta yawi tonati.”

³ Iwán yowalti' ankijtowaj: “Inán sí atayekan iga este chílti' cielo iwán tamixtaj.” Amejemen ankimatij te kijtojneki kua' ankitaj ken motalía cielo, e' awel ankentenderowaj yej nejpa nemi nikchíwa yej Dios nemi mitznextiliáj.

⁴ Amejemen ayá' anye'nemij niga ankređowaj Dios, ankinekij xikitakan yej ayi'pa mo-ita; e' ayá' nimitznextiliskej yej ayi'pa mo-ita, petz yej Dios kichiwilij Jonás.*

Iwán Jesús yákiya.

Ken iga tanextiliáj fariseojmej

⁵ Kua' idiscipolomej apanojkej, kelkajkej iga makiwigakan pan.

⁶ Iwán Jesús kijtoj:

—Ta' xikakikan; amo xikchíwakan ken kitekichíwaj fariseojmej iwán saduceojmej, iga yejemej nésiki' ye'nemij, siempa ayá'.

⁷ Discipolomej mojliayaj:

—Anka ijkón te-ijliá iga atikuajligakej pan.

⁸ E' Jesús kimati' te kijtojtokej idiscipolomej, iwán kijlijkej:

—¿Te iga ankijtowaj iga ayá' ankipiáj pan? ¡Mataj amejemen ayá' amomela'confiarowaj ipan nej!

⁹ ¿Ix ay'ya ankejlamikij kua' tiktamakakej cinco mil tajtaga' gasan cinco pan? ¿Ix ay'ya ankejlamikij ke' chikiwi' ankitemijkej iga tákual yej ay' kikuajkej?

¹⁰ ¿Ix ay'ya no ankejlamikij iga siete pan tiktamakakej cuatro mil tajtaga'? ¿Ix ay'ya ankejlamikij ke' chikiwi' ankitemijkej iga tákual yej ay' kikuajkej?

¹¹ ¿Te iga ayá' ankentenderojkej iga nej ayá' nemi nitajtowa de pan kua' nimitzijlijkej iga amo xikuikan ilewadurajmej fariseojmej iwán saduceojmej?

¹² Discipolomej kimatikej iga Jesús ayá' nemi kijtowa lewadura yejpa motaliliá pan, sino que kijtoj iga amo makicredokan ken tamachtiáj fariseojmej iwán saduceojmej.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesusya nokta in el Cristo

¹³ Kua' Jesús asito ipan ital altepe' yej itoka' Cesarea Filipino, kitajtan idiscipolomej:

—In sekin, ¿té kijtowaj de nej yej iPiltzin Taga'?

¹⁴ Discipolomej kijtojkej:

—Sekin kijtowaj iga tej tiJuan yej tabautizarowaya; sekin sej kijtowaj iga tej ikyapapofetaj Elías, iwán sekin sej kijtowaj iga tej ikyapapofetaj Jeremías o agaj profeta.

¹⁵ Jesús tatajtan:

—In amejemen, ¿té ankijtowaj de nej?

¹⁶ Simón yej no itoka' Pedro kijtoj:

—Tej tiCristoj, yej iPiltzin Dios yej isato'.

¹⁷ Iwán Jesús kijtoj:

* **16:4 16:4** Jonás onoya eyi día iyijitiko weyitopoj; ijkón Jesús toktoya eyi día.

—Xipaki tej Simón yej ipiltzín Jonás† iga ayéj taga' mitzmatiltij, noTaj yej ono' ipan cielo mitzmatiltij.

¹⁸ Iwán nej, nimitzijliá iga tej motoka' Pedro, iwán ken mochiwa kajli ipan te'ti,‡ ijkón ipan inín te'ti nikchiwas iga mia' moconfiaroskej pan nej iwán Tzitzimi' ayá' kitānilij.

¹⁹ Nia nimitzmakati notájtōl yej ken tikita llave iga wel makalakilo ipan cielo kan reinarowa Dios; yej ipan inín tajli tej tikijtoj iga awel mochiwa, Dios yej ono' ipan cielo kijtoj no iga awel. Iwán yej tej tikijtoj iga wel mochiwa ipan inín tajli, Dios yej ono' ipan cielo no kijtoj iga wel.

²⁰ Jesús kijlij idiscipolomej iga amo agaj makijlikan iga yéj Cristo.

Jesús kijtōwaya iga yawi mikiti

²¹ Íkuā'ya Jesús pe' kijlij idiscipolomej:

—Nej yej iPiltzín Taga', yawij ne-iknochiwatij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij wewetkej yej mandarowaj iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtíaj ipan iley Moisés. Yawij nemiktítij iwán ipan eyi día nia ni-ojpa-isati sej.

²² Pedro kiwiga' Jesús kan iyokamej, pe' kijlij iga amo makijto ijkón:

—¡Amo Dios makineki! ¡Ayí' ijkón mamitzchiwilikan!

²³ E' Jesús kitachilij Pedro iwán kijlij:

—¡Tzitzimi', xicholo notenoj!, tej tinetzakuiliá. Tej ayá' tikejlamiki ken Dios keklamiki, sino que tikejlamiki ken tajtaga'.

²⁴ Jesús kijlij idiscipolomej:

—Siga agaj kineki manetoka, ay'ya makichiwa yej yéj kineki, iwán manejnemi ipan noojwi malej iga makiknochiwakan poxsan este makimiktikan.

²⁵ Yej ayá' kinekis mamiki, yawi mikiti; e' yej mikis iga nej netoka, nochipa onos nowan.

²⁶ ¿Itejas in taga' iga makipiá inochi yej ono' ipan inín tajli, siga yawi mela'poliwiti iyalmaj? Ayagaj wel kikowa iga amo makipolo iyalmaj.

²⁷ Iga nej yej iPiltzín Taga' niwi' iwán iweyipoder toTaj iwán no iyangelejmej, íkuā'ya sí yawi kipagaroti sejsé kensan iga kichij.

²⁸ Nej nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayá' mikiskej este que mane-itakan maniwiki nej yej iPiltzín Taga' iga manirreinaroki.

17

Kén iga Jesús se'pay nesi iga tawia

¹ Kuā' pánoja seis días, Jesús kiwiga' Pedro, Jacobo iwán Juan yej iyíknimpa Jacobo, iwán yejémensan yajkij ipan se tepé' yej wejkapan.

² Ompa iyixtaj inomej idiscipolomej, Jesús se'pay nesi'. Tawij ixaya' kenya tonatí', itzótzol mochi este ichkátisan, este ta-ixsewiaya.

³ Iwán íkuā'ya kitakej iga nesikoj ikyapaprofetajmej Elías iwán Moisés, tatapojtokej iwán Jesús.

⁴ Iwán Pedro kijlij Jesús:

—NoTeko, ¡yekti iga nigaj nonokej! Siga tikneki, manikchiwakan eyi ranchojtztzín, se iga tej, se iga Moisés iwán se' iga Elías.

⁵ Mij tajtojtoya Pedro wāraj se mixti yej tawia iwán kitzakuakoj. Iwán ipan inón mixti moká' se tájtōl yej kijtoj:

—Ininwa' nokta in noPiltzín yej nikpoxchokiliá, iwán yéj neyolchikajto'. Yéj xikakikan.

† 16:17 16:17 Inín Jonás yej itaj Simón Pedro ayéj inón Jonás yej onoya iyijtiko weyitopoj. ‡ 16:18 16:18 Pedro kijtojneki te'ti.

⁶ Kuá' inón kikakikej discipolomej, motzojtzontokkej este talpan, iwán poxsan majmawikej.

⁷ Iwán Jesús kitechoj idiscipolomej iwán kitalij ima' ipan yejemej, iwán kijlijkej:

—Ximoketzakan, amo ximajmawikan.

⁸ Iwán kuá' tachakej, ayo' máj agaj kitakej, iséltisan Jesús.

⁹ Kuá' némiya temowaj ipan tepe', ijkín kitekimá' idiscipolomej:

—Amo agaj xikijlikan yej ankitakej, ankipowaskej este iga nej yej iPiltzín Taga' mani-ojpa-isa sej.

¹⁰ Iwán discipolomej kitajtankej Jesús:

—¿Te ígataj yej tamachtíaj ipan iley Moisés kjtowaj iga achto wí' ikyapapofetaj Elías?

¹¹ Jesús kijtoj:

—Kena, melá' iga Elías wí' achto, iga yéj nochi kiye'talij.*

¹² E' nej nimitzijliáj iga Elías wálkaya, iwán yejemej ayá' kixmatikej, majwa' kichiwilijkej ken yejemej kinekikej. Ijkonan no nej yej iPiltzín Taga' yawij ne-iknochiwatij.

¹³ Iwán idiscipolomej kimatikej iga Jesús nemi tajtowa de Juan yej tabautizarowaya.

Jesús kachitialiá se choochin yej tatapoliwi

¹⁴ Kuá' asitoj kan onolo', se taga' kitechoj Jesús iwán motankuaketza' iyixtaj, kijlij:

¹⁵ —NoTeko, achi xikikneli nopiltzín yej tatapoliwi, poxsan kinkochijto' inín kokolis; wewetzi tiko iwán ipan a'ti.

¹⁶ Nikuiguiljkaya modiscipolomej, e' yejemen awel kachitaltijkej.

¹⁷ Jesús kijtoj:

—¡Mataj amejemen ayá' anmomela'confiarojtokej nopan iwán ayá' anye'nemij! ¿Este kémano' máj nia nonoti iwán amejemen? ¿Este kéman nia nimitziyowijtotij? Xinewajliguilikan in chokotzín.

¹⁸ Iwán Jesús kajajwa' inón malespíritoj, iwán kikixtij ipan inón chokotzín, iwán íkuá'ya achitiá'.

¹⁹ Kuá' iyokámeja onokej discipolomej iwán Jesús, discipolomej tatajtankej:

—¿Te iga an nokta nejemen awel nikixtilijkej in inón malespíritoj?

²⁰ Jesús kijtoj:

—Iga amejemen ayá' anmomela'confiarowaj nopan. Siga katka anmoconfiarowaj malej alín ke'pa íyol mostaza, wel ankijliayaj inín tepe': "Xicholo ompa iwán xaj nepa"; iwán inón tepe' choloj. Nochi wel ankichiwajaj siga anmomela'confiarowaj.

²¹ Inímpawa' nokta malespíritoj ayá' kisa siga ayá' achto xi-oradokan iwán ximayunarokan.

Jesús sej kjtowa iga yawi mikiti

²² Mie' Jesús iwán idiscipolomej senemiáj ipan estado de Galilea, Jesús kijtoj:

—Nej yej iPiltzín Taga' yawij nekitzkitij,

²³ iwán yawij nemiktij, e' ipan eyi día iga nimikis, nia sej ni-ojpa-isati. Kuá' inón kikakikej discipolomej pox moknomatikej.

Tomín yej momaka iga weyitiopan

* 17:11 17:11 Mateo 3:3

²⁴ Kuá' Jesús iwán idiscipolomej asitoj altepe' Capernaum, yej kicobrarowaj impuesto† iga weyitiopan yajkij kitatoj Pedro, kitajtankej:

—In yej mitzmachtíáj, ¿ix aya'taj kimaka tomín iga weyitiopan?

²⁵ Pedro kijtoj:

—Kena, kixtáwa.

Kuá' Pedro kala' kaliyti', Jesús tatajtán:

—¿Kén tikijtowa in tej, Simón? In reyejmej de inín tajli, ¿ix kicobrarowa yej yejpa igentej o yej wéjkapa ichamej?

²⁶ Pedro kijtoj:

—Yej wejka ichamej.

Jesús kijtoj:

—Ánkawa' yej yejpa igentej ayá' kicobrarowaj.

²⁷ E' iga amo agaj matikuejkuesokan, xaj xitapiloti ne laguna, iwán yej áchtopa tikpiloj, ipan iten tia tikasiliti se tomín yej kimakas iga xixixtáwa no-impuestoj iwán yej de tej, iwán xaj xixixtáwati.

18

¿A'yéj yej máj tayakanto'?

¹ Íkuá' discipolomej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—¿A'yéj máj tayakanto' kan Dios reinarowa?

² Iwán Jesús kinotza' se choochin iwán kiketza' tajkoyan kan onokej idiscipolomej,

³ iwán kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj siga ayá' ankipataskej ken annemij iwán ayá' anmochiwaj ken inín choochin, awel reinarowa Dios ipan amejemen.

⁴ Yej máj tayakanto' kan reinarowa Dios, yej moalimpamati iwán mochiwa ken inín choochin.

⁵ Siga agaj komemawía se ken inín choochin iga netoka, ken kuá' nejya yej nemi neqmemawía.

Amo agaj xikchiwalti yej ayekti

⁶ 'Si agaj makichiwalti yej ayekti se de inimej yej netokaj, yej ayá' moweyimatij, máj yekti katka makipipiloltikan se weyite'ti ipan ikech iwán makimotakan lámako iga ompa maamiki.

⁷ Ipan inín tajli pox ono' yej kiyoltilana se iga makichywa yej ayekti! Inón nochipa onos, e' poxsan kinkochiwaskej yej matachiwalti yej ayekti.

⁸ 'Inón iga, siga moma' o mokxi mitzchiwaltia yej ayekti, xikteki iwán xiktajkali wejka, máj yekti xikalaki kan ono' Dios timatájkol o tikxitájkol, e' ayá' mitzmotaskej ipan tiwelon yej ayí' sewis iwán ome moma' iwán ome mokxi.

⁹ Siga moyix mitzchiwaltia yej ayekti, xixixti iwán xiktajkali wejka, máj yekti xikalaki kan ono' Dios iga se moyix que xikpiá ome iwán mamitzmotakan ipan tiwelon yej ayí' sewis.

Mixkuñtilo ipan se borrego yej polijto'

¹⁰ 'Amo xikalimpamatikan inimej yej netokaj. Nimitzijliáj iga iyangelejmej yej kicuidarowaj, nochipa onokej iyixtaj noTaj ipan cielo.

¹¹ Nej yej iPiltzin Taga' niwalaj nikmanawiko yej pojpoliwika.

¹² '¿Kén ankitaj? Siga se taga' makipiá cien borrego, iwán se makipolo, ¿ix ayá' ómpao' kikajtewas inón noventa y nueve iwán yaj kitemoti yej poliwi'?

† 17:24 17:24 Xikita glosario "Impuestos".

13 Iwán siga casis, poxsan pakis. Máj pakis que iga inomej noventa y nueve yey ayá' polijtoyaj.

14 Ijkonсан nо amoTaj yey ono' ipan cielo, akineki mapoliwi nisé de inimej yey netokaj.

Kén iga se makiperdonaro se toknin yey kichiwilij yey ayekti

15 'Siga moknin mitzchiwiliá tejté yey ayekti, xitajto wan yéj kan amómensan iwán xikijli iga ayompa yey mitzchiwilij. Siga mitztajtolkuij, tiktánija moknin iga wel sej anmoye'itaj.

16 E' siga ayá' mitztajtolkuiá, xiknotza se o ome toknin iga nо makimatikan yey yawi mojtoti. Itájtol Dios kijtowa iga kuá' agaj kitelwiáj, maonokan ome o máj yey kitztoskej.*

17 Siga yejemej nо ayá' kitajtolkuij, xikmatiltiya inochi toknimej yey netokaj, siga yejemej nо ayá' kitajtolkuij, xikitakan ken se yey námol yey ayá' kixmati Dios, o ken se yey kicobrarowa impuesto.†

18 'Nej nimitzijliáj, yey ipan inin tajli ankijoskej iga awel mochíwa, Dios yey ono' ipan cielo kijtoj nо iga awel. Iwán yey ankijoskej iga wel mochíwa ipan inin tajli, Dios yey ono' ipan cielo nо kijtoj iga wel.

19 'Nо nimitzijliáj, siga ome de amejemen ipan inin tajli ankisentajtanij tejté kuá' an-oradowaj, noTaj yey ono' ipan cielo yawij mitzmakatij.

20 Iga kan omen o eyi tokniwan monechkowaj iga neweyimatiltiáj, nej ompa nono' tatajkoyan.

21 Iwán Pedro kitajtanito Jesús:

—NoTeko, ¿ke' vej wel manikperdonarowili noknin yey nechiwiliá yey ayekti? ¿Ix este siete vej?

22 Jesús kijtoj:

—Nej ayá' nimitzijliá iga siete vej, sino que este setenta veces siete.

Se yey ayá' taperdonarowa yey kichiwilijkej yey ayekti

23 'Inón iga kan reinarowa Dios, ken tikita se rey yey kicobrarowa itekipanowanimej yey kideberowaj.

24 Kuá' nemi tacobrarowa, kiwajliguilijkej se itekipanowani yey deberowaya poxsan komati tomín.

25 E' inón tekipanowani ayá' kipiaya tomín iga makikuepa ke' deberowa, el rey tatekimá' iga makinamakakan iga esclavo‡ iwán isiwa' iwán ipilowan iwán inochi yey kipiaya iga wel makikuepa ke' deberowaya.

26 Iwán inón tekipanowani motankuaketza' iyixtaj el rey, iwán kijlij: “NoTeko achó' xinechá, iwán nochi motomín nia nimitzkuepeliti.”

27 Iwán el rey kichokilij inón tekipanowani, iwán kijlij iga makelkawayaya inón yey kideberowa iwán ay'ya kipresojuwíj.

28 E' kisa'san inón tekipanowani, masi' iwán se' itekipanowani-iknin yey kideberowaya alín. Kikechpatzka' iwán némiya kimiktiaya, kijlij: “¡Xinemakayakej yey tineberowa!”

29 Iwán inón itekipanowani-iknin, motankuaketza' iyixtaj iwán kijlij: “Achó' xinechá, iwán nochi motomín nia nimitzkuepeliti.”

30 E' yéj ayá' kinknelij, majwa' kipresojuwíj iga makikuepa inochi ke' deberowa.

31 Kuá' sekin tekipanowanimej kitakej inón, kualo' iyalmajmej, iwán nochi yajkij kipowilítoj el rey.

* **18:16 18:16** Dt. 17:6; 19:15 † **18:17 18:17** Judiyojmej kijiayaj yey kicobrarowaj impuesto iga Roma. Xikita glosario “Impuestos”. ‡ **18:25 18:25** Xikita glosario “Esclavo”.

³² Iwán el rey kinotza' inón yey tapresojuwíj, iwán kijlij: “¡Titekípanowáni yey pox tikchiwa yey ayękti! Nej nimitzelkawílij nochi yey tinędeberowaya, iga tinęteki'tajtanílij.

³³ Tej nõ katka xikchokili moknín yey mitzdeberowa, ken nej nim-itziknelij.”

³⁴ Iwán el rey poxsan kuejkuesiwi', iwán tatekimá' iga makicastigarokan este que makikuepa nochi ke' deberowa.

³⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Ijkonсан nõ noTaj yey ono' ipan cielo yawi kichiwati iwán amejemen, siga ayá' ankelkawíliáj iga nochi amoalmaj yey mitzchiwíliáj amoknín.

19

Jesús tamachtía iga yey namiktito' amo mamokawakan

¹ Kuá' Jesús tami' tajtoj, kisa' Galilea, iwán asi' ipan estado de Judea yey ono' iyikampa weya' Jordán.

² Pox komati gente kitoga', iwán ompa Jesús kachitáltij yey wetitokej.

³ Iwán sekin fariseojmej kitechojkej Jesús kansan makimawetziltikan, kitajtankej:

—¿Ix wel se taga' kikajtewa isiwa' iga san tejte-iga?

⁴ Jesús kijtoj:

—¿Ix ayí' ankileerowaj kan ijkuilijto' itájtol Dios, kijtowa iga kuá' pewa' nochi yey ono', Dios “kichij taga' iwán siwa'”?*

⁵ Iwán kijtoj: “Inón iga se taga', kuá' monamiktía, kikajtewas itaj iwán iye' iga mosekantiskeja iwán isiwa', iwán iyomextimej mochíwaskej ken sesan.”†

⁶ Iwán ay'ya onoskej ken omemej, sino que sesan. Inón iga amo agaj makiyokati yey Dios kisetilij.

⁷ Fariseojmej kitajtankej Jesús:

—¿Te ígataj Moisés kijtoj iga se taga' wel kikawa isiwa' siga kichíwíliáj se ama' kan kijtowa iga momela'kájkeja?

⁸ Jesús kijtoj:

—Moisés kijtoj iga wel xikawakan amosiwa' iga anyoltakuaktikej, e' desde kuá' mochij tajli, Dios ayí' kine' ijkón.

⁹ Nej nikijtowa iga yey kiyokakawa isiwa', ayejpa iga isiwa' nemi yawi wan se', inón taga' yey takajtewa, siga monamiktía iwán se' siwa', inonwa' nemi taxima iwán yey monamiktij. Iwán taga' yey mamonamikti iwán se siwa' yey mokajtej, nõ taxima. Yey taxima kajasi iga mamocastigaro.

¹⁰ Idiscipolomej Jesús kijtojkej:

—Siga ijkonwa' kichíwa se taga' iwán isiwa', máj yękti katka iga ámowa' mamonamiktilo.

¹¹ Jesús kijtoj:

—Inín ayá' nochi wel kentenderowa, petz inomej yejsan Dios kinęxtiliá.

¹² Ono' sese'pa iga taga' amonamiktía: sekin itekímeja iga amonamiktíáj, e' onokej sekin tajtaga' yey kiyokakaparowaj iga amo masiwayowikan. E' onokej sekin yey ayá' monamiktíáj iga máj wel makipowakan itájtol Dios. Yey kineki ijkón kichíwa, makichíwa.

Jesús ki-omemawíáj kókone'

* 19:4 19:4 Gn 1:27 † 19:5 19:5 Gn 2:24

¹³ Kiwiḡuiliḡkej sekin kōkone' Jesús iga makitaḡlili imamej iwán makita-jtanili Dios iga maye'onokan; e' discipolojmej, pe'ya kajajwakej yej nemi kajaxitiáj kōkone'.

¹⁴ E' Jesús, kijtoj:

—Xikawakan in kōkone', kama manetechokan, amo xikojtzakuilikan; iga yej mochiwa ken inimej kōkone', kajasi iga Dios marreinaro ipan yéj.

¹⁵ Iwán Jesús kitalilij imamej kōkone', iwán kisa' ompa.

Se taga' yej kipoxpiá tom̄in t̄atapowa' iwán Jesús

¹⁶ Se taga' yajki kitato Jesús, iwán kitajtan:

—Tamachtiani yej tiye'nemi, ¿t̄é nikchiwas yej yeḡti iga wel nochipa manono iwán Dios?

¹⁷ Jesús kijtoj:

—¿Te iga tin̄ejtaniliá katiá yej yeḡti iga mamochiwa? Sésanwa' in yej kichiwa yej yeḡti, inonwa' Dios. E' siga tonosneki nochipa wan Dios, xikchiwa ken tatekimaka Dios.

¹⁸ Iwán chokotzin kijtoj:

—¿Katiapa yej Dios t̄etekimaka?

Jesús kijlij:

—Amo xitamikti; yej namiktito' amo mayawi wan se', amo xitachteki wan amo xikijto yej ayéj ijkón;

¹⁹ xikye'ita motaj iwán moye'; iwán xikchokili mokn̄in kensan tej timochokiliá.

²⁰ Chokotzin kijtoj:

—Inochi inón nikchijto'ya este kuá' aya niyolej; ¿te-o' máj nepolowa?

²¹ Jesús kijtoj:

—Siga tikneki xiye'ono iyixtaj Dios, xiknamaka nochi yej tikpiá, iwán xikmajmaka yej ayá' motapialiáj. Ijkón tia tikpiati yej pox valerowa ipan cielo; wan xiwiki iwán xin̄etoka.

²² E' kuá' chokotzin kikagui' yej kijlij Jesús, moknomatitijkiya iga poxsan motapialiaya.

²³ Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Nej nimitzijliáj iga se yej moconfiarowa ipan itom̄in awel motemaka iga Dios marreinaro ipan yéj.

²⁴ Nimitzojpa-ijliáj iga máj wel panowa se camello‡ ipan ixapoyo akoxaj, que se yej motapialiá mamomaka iga Dios marreinaro ipan yéj.

²⁵ Kuá' inón kikakikej idiscipolojmej este madmiradojkej, iwán motajtankej:

—¿A'taj wel momanawij?

²⁶ Jesús kitachilij idiscipolojmej, iwán kijtoj:

—Tajtaga' in̄in awel kichiwaj, e' Dios kena, wel kichiwa.

²⁷ Iwán Pedro kijtoj:

—NoT̄eko, nejemen nikajt̄ejkeja nochi yej nikpiyaj, iwán nimitztokakej. ¿T̄é nimot̄aniliskej?

²⁸ Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga inón vej kuá' Dios kichiwas iga tajli maye'ono, kuá' nej yej iPiltzin Taga' nimot̄alij kan nirreinarowa, amejemen yej an̄etokakej, anyawij n̄o anmot̄alitij ipan doce wejweyi asiento kan anmandaroskej iga sejsé de amejemen ankijuzgaroskej sejsé de inón doce tribu§ yej walkej ipan ipilowan Israel.

‡ 19:24 19:24 Xikita glosario "Camello". § 19:28 19:28 Xikita glosario "Tribu".

29 Nochi yej iga san neṭokaj kikajtejkej ikalmej, iyokichiknimej, isiwa-iknimej, itajmej, iyemej, ipilowan, o italmej, Dios yawi kimakati cien veces más de lo que kikajtejkej, iwán yawij onotij nochipa iwán Dios.

30 E' mia' yej inán tayakantokej, yawij kawitij tatepotztaj, iwán yej inán onokej tatepotztaj, yawij tayakantotij.

20

Yej tekipanowaj ipan uvajyoj

1 Jesús kijtoj:

—Kañ reinarowa Dios, ken tikita se taga' yej kipiá weyi uvajyoj,* inín taga' kisa' isájpasan iga kitemoto imonsojmej iga mayakan makitekitij uva.

2 Kuá' kási'ya monsojmej, motajtoltijkej ke' yawij kitanitij inón día, iwán kitítanya imilpan iga matekipanotij.

3 Iwán iteko mijli kisa' sej ken las nueve de la mañana, iwán kita' sekin yej onokej tajkoaltepe', até kichijtokej.

4 Iwán kijlijkej: “Xakan no xiktekitij uva nomilpan, iwán nimitzixtawaskej ke' nokta motaniá.” Iwán yejemen yajkij tekipanotoj.

5 'Iteko mijli kisa' sej ken tajkodía, iwán kisa' sej ken las tres tiotakpan, ijkonsan sej kichij ken achto.

6 Iwán ken las cinco tiotakpan sej yajki tajkoaltepe', iwán kasi' sekin yej ayá' te kichijtokej, kijlijkej: “¿Te iga nij amonokej semilwi' wan até anchijtokej?”

7 Kijtojkej: “Iga ayagaj neṭemowaj iga manitekipanokan.” Iwán kijtoj iteko mijli: “Xakan no xitekipanotij nomilpan, iwán nimitzixtawaskej ke' nokta motaniá.”

8 Kuá' tayówaya, iteko mijli kijlij yej kinentiá tekipanowanimej: “Xiknotzakanya in yej tekipanojkej, iwán xixixtawakanya. Xixixtawakan achto yej último pejkej iga tekipanowaj, iwán xitamiti ipan yej achto pejkej.”

9 Iwán asikej yej kalakkej iga tekipanowaj las cinco tiotakpan, iwán sejsé kimakakej ke' nokta motaniá se día.

10 Kuá' asikej yej achto kalakkej iga tekipanowaj, kijtojkej anka más komati kitaniskej; e' sejsé kimakakej ke' nokta motaniá se día.

11 E' kuá' an xixtájkeja, tekipanowanimej pewa' mokuesojkej wan yej iteko mijli,

12 kijtojkej: “Inimej yej tióta'ya kalakkej, tekipanojkej sesan hora, wan tikixtaj achonsan no ke' nejemej anne-ixtajkej yej nikijyowijkej tekipanól wan nitonataakej semilwi'.”

13 Iteko mijli kijlij se de yejemej: “Ej, ayá' nemi nimitzchiwiliá yej ayekti. ¿Ix ayá'taj tikajkej iga tia tiktaniti ke' motaniá se día?”

14 Xikui motomin, iwán xaja. Nej nikneki manixtawawa inín yej últimoja kala', ke'san tej nimitzixtaj.

15 ¿Ix ayá'taj nej nikmati te nikchiwa wan notomin? ¿O tine-ixita iga nite-ijiknin?”

16 Inón iga yej inán onokej tatepotztaj yawij tayakantotij, iwán yej inán tayakantokej yawij kawitij tatepotztaj; iga mia' yej kinotzaskej, e' ayá' inochin yawij kitapejpenatij.

Jesús kijtowa sej iga yawij kimiktitij

* 20:1 20:1 Xikita dibujo pan Marcos 12:1.

17 Kuꜥ' Jesús némiya yawi Jerusalén, kiwiga' doce idiscipolojmej kan iyokamej iwán kijlijkej:

18 —Inán ankitaj iga nemi tiawij Jerusalén, ompiga ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés yawij nekĩtzkĩtij nej yej iPiltzĩn Taga', iwán yawij kijtĩtij iga manemiktĩkan

19 iwán netĩtaniskej iyixtaj yej ayéj judiyojmej iga manepinajtĩkan, manemagakān iwán manemiktĩkan ipan cruz, e' ipan eyi día ni-ojpa-isas sej.

Yej kitajtan iye' Jacobo iwán Juan

20 Isiwa' Zebedeo iwán ipilowan, yej itoꜥa' Jacobo iwán Juan, kitechoꜥo Jesús. Teye' iyixtaj Jesús motankuꜥaketzā' iga kitajtanilij tejté.

21 Iwán Jesús kitajtan:

—¿Té tikneki?

Teye' kijtoj:

—Xikijto iga kan tirreinaroj se de inimej nopilowan mamotali moye'kampa iwán se' mamotali moopochkampa.

22 E' Jesús kijtoj:

—Amejemen ayá' ankimatij té ankitajtānij. ¿Ix ankijyowĩskej ken nej nikijyowĩj kuꜥ' necastigaroskej? ¿Ix wel ampanoskej kan nej nipanoj?

Yejemej kijtojkej:

—Kena, wel.

23 Jesús kijtoj:

—Kena, ankijyowĩskej ken nej nia nikijyowĩti kuꜥ' ne-iknoꜥhiwaskej, iwán ampanoskej kan nej nipanoj, e' iga agaj mamotali moye'kampa o noopochkampa, inón ayéj nej nikmati, yawij kimakatij yejsan noTaj kitapejpen iga yawij motalitij.

24 Kuꜥ' inomej se' diez discipolojmej inón kikakikej, kikuesowilijkej Jacobo iwán Juan.

25 Iwán Jesús kinotza' idiscipolojmej iwán kijtoj:

—Amejemen ankimatija iga yej mandarowaj ipan paismej poxsan kitajtaksā igentej, iwán yej gobernarrowaj yolkisaj pan yej até iteki, kansan manesi iga mandarowaj.

26 E' iwán amejemen ayéj ijkón. Majwa' yej kineki matayakānto ipan amejemen, inón achto makipalewi toknimej.

27 Siga agaj de amejemen kineki matayakānto, mamochiwa esclavo iga nochi tokniwan.

28 Ijkón nej yej iPiltzĩn Taga' ayá' niwalaj iga manepalewikān, sino que iga manitapalewi, iwán iga manimiki iga mia' manixitoma yej ken ilpitokej iga ayekti kichijtokej.

Jesús kitachaltia' ome pachamej

29 Kuꜥ' yejemej nemi kisayaj weyi-altepe' Jericó, Jesús poxsan kitokatiayaj.

30 Ompa onoyaj omen pachamej ejewatoyaj ojtenoj; kuꜥ' kikakikej iga ómpaya nemi panowa Jesús, tzajtzikej:

—¡NoTeko, tej iPiltzĩn David, áchikej xine-iknelikān!

31 Yej ompa chapantiayaj kajajwakej pachamej iga ayo' máj matzajtzi-tokān, e' pachamej majya tzajtzikej:

—¡NoTeko, tej yej iPiltzĩn David, áchikej xine-iknelikān!

32 Iwán Jesús moketzā', kinotza' pachamej iwán tatajtan:

—¿Té ankinekij manimitzchĩwilikān?

33 Pachamej kijtojkej:

—NoTeko, niknekij manitachakan.

34 Iwán Jesús kiknelij inomej pachamej, iwán kijixchijchin, iwán íkuá'san in pachamej welja tachakej, iwán kitokákeja Jesús.

21

Jesús asi weyi-altepe' Jerusalén

1 Kuá' asitiáwija Jerusalén, iwán asikej altepe' Betfagé, itenoj tepe' yey itoka' Olivos, Jesús kititan ome idiscipolomej,

2 iwán kijlijkej:

—Xakan ipan inepa altepetzin yey ono' to-ixtaj. Ompa anyawij ankasitij se burra ilpito', no ompa ono' se burrojtzin. Xikxitomakan, iwán xinewajliguilikan.

3 Siga agaj tejté mitzijliáj, xikijlikan: “ToTeko kineki, iwán nimanín sej mitzkawilijkij.”

4 Inón mochij iga mamochiwa ken kijtoj se profeta, kuá' ijkín kijkuiloj:

5 Xikijlikan yey chantitokej Jerusalén:

“Xikitakan, amorrey wi' iga amejemej, ayá' moweyimati, tejkatiwi' ipan se burro, yey aya i' moxilajtiá.”*

6 Iwán discipolomej yajkij, iwán kichijkej kensan Jesús kitekimakakej.

7 Kiwajligakej burra iwán ipiltzin; iwán discipolomej kipechtijkej burrojtzin iga itzotzolmej, iwán Jesús tejkaj.

8 Pox onoya mia' gente; yejemej kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojtí. Sekin sej kitekikej imajma' soya' iga kitalijtiajkij ipan ojtí.†

9 Yey tapanotiyay iwán yey yayaj tatzimpan tzajtzitiayaj, ijkín tzajtzikej:

—¡Mamoweyimatilti iPiltzin rey David! ¡Mamoweyimatilti yey kititani toTeko Dios! ¡Mamoweyimatilti Dios yey ono' ipan cielo!

10 Kuá' Jesús ási'ya Jerusalén, nochi gente akojasiáj te nemi mochíwa, iwán mia' tatajtaniáj:

—¿A'yéj an in inín?

11 La gente kijtowaya:

—Ininwa' profeta Jesús, yey moskaltij Nazaret ipan tajli de Galilea.

Jesús kikijxitiá yey tanamakaj weyitiopan

12 Kuá' Jesús kala' ipan ipatiojyo weyitiopan, kikijxitiáj inomej yey tanamakatojay iwán yey takojtoyaj. Kitzijtzinkuepa' mesajmej kan kipata-tojay namoltomín iga tiopantomín.‡ Iwán no kiyajyagatopewilijkej kan motaliayaj yey kinamakatojay jojtoko.

13 Iwán Jesús kijtoj:

—Ijkín ijkuilijto' itájtól toTeko: “Nókal yawi motokawiti kajli kan oradólo”;§ e' amejemen ankikueptokej kan miyanaj yey tachtekij.

14 Ompa weyitiopan kitechotoj Jesús sekin pachamej iwán koxomej, iwán kachitaltij.

15 E' kuejkuesiwikej ijefejmej sacerdotejmej iwán yey tamachtiáj ipan la ley kuá' kitakej iga Jesús taachitaltij, iwán iga kikakikej kokone' tzajtzitokej iga kijtojtoyaj: “¡Mamoweyimatilti iPiltzin Rey David!”

* 21:5 21:5 Zac 9:9 † 21:8 21:8 Ijkón kichíwayaj iga kilwichiwiliáj se yey gobernarrowa kuá' nemi asi ipan se altepe' iga manesi iga kiyé'itakej. ‡ 21:12 21:12 Tiopantomín se'pa tomín iga kikowaya yey ki-ofreçerowiliayaj Dios weyitiopan. Awel mokowaya iga namoltomín. § 21:13 21:13 Is. 56:7

¹⁶ Iwán kijlijkej Jesús:

—¿Ix tikaki yej inimej kijtojtojkej?

Jesús kijtoj:

—Kena, nikaki. E' amejemen, ¿ix ayí' ankileerowaj itájtol Dios kan kijtowa?:

Tikchij iga kókone' iwán xolomej yej chíchijo', mamitztakujkilikan.*

¹⁷ Iwán Jesús kisa' Jerusalén, iwán yajki altepe' Betania iwán ompiga kochi'.

Jesús kimalijliá higuerajkuawi' yej ayá' takto'

¹⁸ Iwán yowalti' kuá' nemi sej yawi Jerusalén, Jesús mayana'.

¹⁹ Kita' se higuerajkuawi'† yej ojtenoj onoya, iwán kitechoj iga makita siga takto', e' ayá' taktoya, kipiaya petz iyiswayosan. Iwán ijkín kijlij inón kuawi':

—¡Nikeman nokta amo xitaki!

Iwán imaninsan waguí' in inón kuawi'.

²⁰ Kuá' inón kitakej idiscipolomej moyolmajtijkej, iwán kitajtankej Jesús:

—¿Ix ken iga imaninsan waguí' in higuerajkuawi'?

²¹ Iwán Jesús kijtoj:

—Nej nimitzijliáj siga amejemen anmomela'confiarowaj pan Dios ayejsan ijkín wel ankichiwaskkej ken nikchiwilij inín higuerajkuawi', amejemen nō wel ankijliskej inín tepe': "Xicholo ompa kan tono', iwán xaj lámako", iwán ijkón mochivas.

²² Nochi yej ankitajtaniliskej Dios kuá' nemi an-oradowaj, siga ankimela'credoskej, mitzmakaskej.

Ken iga mandarowa Jesús

²³ Iwán Jesús kala' weyitiopan, iwán miej tamachtijtoya ompa, kitechojkej ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, iwán kitajtankej:

—¿Té moteki in tej iga tikchiwa ijkín? ¿A' mitztekimá' iga wel xikchiwa inín?

²⁴ Jesús kijtoj:

—Nej nō manimitztajtanikan, siga anne-ijliskej, nia nimitzijlitij a'yéj netekimaka iga nikchiwa ijkín.

²⁵ ¿A'yéj kititan Juan iga matabautizaroki? ¿Ix Dios kititan o tajtaga'?

E' pe'ya mosepantatapowijkej, mojlilijkej:

—Siga tikijtowaj iga Dios kititan, yawi te-ijliti: "¿Te ígataj ayá' ankita-jtolkakikej?"

²⁶ Siga tikijtowaj tajtaga' kititan, tikmajmawiliáj la gente, nochi kimati iga Juan Dios kitajtolmakaya.

²⁷ Iwán ijkín kijlijkej Jesús:

—Ayá' nikmatij.

Iwán Jesús kijtoj:

—Nej nō ayá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchiwa ijkín.

Kan mamixkuñtilo ipan ome tepilowan

²⁸ Jesús tatajtan:

—¿Amejemen ken ankitaj inín? Se taga' kipiaya ome ipilowan; iwán kijlij se de yejemej: "Nopíj, xaj xitekipanoti ipan uvajyoj."‡

* **21:16 21:16** Sal 8:2 † **21:19 21:19** Xikita glosario "Higo". ‡ **21:28 21:28** Xikita dibujo pan Marcos 12:1.

29 Tepiltzın kijtoj: “¡Ayá' nikneki!” E' máj máj moyolpata', yájkisan tekipanoto.

30 Iwán tetaj kitato se' ipiltzın, ijkonsan no kijlij; wan inón tepiltzın kijtoj: “Kena notaj, niati.” E' ayá' yajki.

31 ¿Katiapa de inımej kichij ken kitekimá' itaj?

Yejemən kijtojkej:

—Yej achto kitekimá'.

Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitzijliáj iga inomej yej kicobrarrowaj impuesto iga Roma iwán siwatkej yej najnamolnemij, achto kalakiskej kan reinarowa Dios que amejemen.

32 Wálkaya Juan yej tabautizarowa kinextiliko la gente ken iga maye'nemikan, iwán amejemen ayá' ankitajtolkakikej; e' yej kicobrarrowaj impuestos§ iwán siwatkej yej najnamolnemij, kena kicredojkej. E' amejemen malej ankitakej inın, e' ayá' anmoyolpatakej.

Kan mamixkuıtilo de inomej yej ayá' ye'tekipanowaj

33 'Xikakikan inın se' yej nia nikijtoti: İteko mijli kitoga' uva iwán kikalaltij; iwán kichij se pozo kan mopatzka uva, iwán kichij se torre iga wel matachalo noyan kan ono' uvajjoj.

'Iwán iteko uvajjoj kitakewaltij* sekin tekipanowanimej iwán yajki wejka.

34 Kua' asi' itiempoj iga motekiya uva, kititan sekin imonsojmej iga makitajanilitij yej kitakewaltijkej uvajjoj ke' kixtawaskej iteko.

35 E' yej kitakewaltijkej uvajjoj, kikitzkijkej iwán kimagakej itatitan iteko uvajjoj, se' itatitan kimiktijkej iwán se' kitewijkej.

36 İteko uvajjoj, kititan majya mia' imonsojmej; e' yej kitakejtokej uvajjoj, ijkonsan kichiwilijkej ken yej achto tatitanimej.

37 'Inón kita' iteko mijli, kititan ipiltzın, kijtoj: “Yawij kirrespetarotij nopiltzın.”

38 E' kua' kitakej tepiltzın, tekipanowanimej mojlijkej: “Inınyawa' in yej yawi mochiwati iteko inın tajli yej itajpa kikajteawas, matikmiktikanya nokta iga makawi ital iga tejemej.”

39 Kikitzkijkej iwán kikixtijkej ipan uvajjoj, iwán kimiktijkej.

40 Iwán Jesús tatajtan:

—Kua' mawiki iteko uvajjoj, ¿te an kichiwilij yej kitakejtoyaj uvajjoj?

41 Yejemən kijtojkej:

—Inomej yej kitakejtoyaj uvajjoj yawij kimiktitij niga kikeliskej. Iwán se' tekipanowanimej kitakewaltij, iwán inomej kua' asis itiempoj iga moteki uva, kimakaskej yej kitocarowa iteko uvajjoj.

42 Iwán Jesús kijtoj:

—In amejemen, ¿ix ayı' ankileerowaj kan ijkın ijkulijto'? Quijtowa:

Te'ti yej kitajkalkej yej kalchıwaj,

inón te'ti inán yej achto motalij.

Inın kichij toTeko

iwán pox monsjaj tikitaj.†

43 Amejemən ankijtowaj iga amonoskej kan Dios reinarowa, e' nimitzijliáj iga ayá' ankalakiskej, se'wa' in yej yawi kalakiti, yej kichıwa ken Dios kineki.

§ 21:32 21:32 Xikita glosario “Impuestos”. * 21:33 21:33 Ikuayo uva pox wejka, wel taki 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajjoj. † 21:42 21:42 Sal 118:22-23

44 Yej mawetzi ipan inín te'ti yej kitajkalkej yej kalchijawaj, yawi mopojo-postekiti; iwán siga te'ti agaj mawetzi iyakapan, yawi mochiwati pínolsan.

45 Kuá' ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej kikakikej yej Jesús kijtojtoya, imanín kimatikej iga inonwa' iga yejemen nemi tajtowa.

46 Íkuá'san kinekiáj makikitzkikan Jesús iga makipresojuwikan, e' kimaj-mawiliayaj la gente iga kijtowa'ayaj iga Dios kitajtolmakaya Jesús.

22

Wel mixkuñtilo kan monamiktilo

1 Jesús pewa' sej tatatapowij kan wel mamixkuñtilo, kijtoj:

2 —Kan reinarowa Dios, ken tikita se rey yej kilwichiwiliá ipiltzin iga monamiktiá.

3 Kititan imonsojmej mata-ijitatij, e' te-ikniwan akinekikej.

4 Sej kititan sekin imonsojmej, kijlijkej: “Xikijlikan te-ikniwan iga tákual óno'ya. Nikmiktija notorojmej iwán se'pa noyolkamej yej tojtomakti', óno'ya nochi yej monekis; mawitzékanya nigaj kan monamiktilo.”

5 E' te-ikniwan ayá' nokta kinekikej. Se de yejemej yajki imilpan, se' yajki tanamakato,

6 iwán sekin te-ikniwan kikitzkijkej imonsojmej el rey iwán kimagakej poxsan; este kimiktijkej.

7 Iwán el rey poxsan kuesiwi', iwán kititan isoldadojmej iga makimimiktij inomej yej tamiktijkej iwán iga makitatikan iyaltepe'.

8 Iwán inón rey kijlij imonsojmej: “Nochi óno'ya yej monekis iga monamiktilo, inomej te-ikniwan ayá' kajasiáj iga mawitzekan.

9 Xakan ipan callejmej yej onokej tajkoaltepe' iwán xikijlikan a'san nesi', matakua'ij iga aman monamiktiá nopiltzin.”

10 Monsojmej yajkij ipan callejmej iwán kijlijkej yej ye'nemij wan yej ayá' ye'nemij iga matakua'ij kan monamiktilo, ijkón temi' mesajmej kan motaliayaj te-ikniwan.

11 'Kuá' el rey kitato yej kixnantókeja mesa, kita' se taga' yej ayá' kakijto' itzótzol yej moakiá kuá' monamiktilo.

12 Iwán el rey kijlij: “Ej, ¿kén nokta tikala' nigaj aya'pa tikakijto' motzótzol yej moakiá kuá' monamiktilo?” E' taga' ayá' tajtoj.

13 Inón rey, kitekimá' yej ompa tapalewiayaj: “Xikijikxi-ilpikan iwán xikmajma-ilpikan, iwán xikixtikán iwán xikpatanaltikan kan takomichkan, ompa yawi chokati este tajtanguetzekas.”

14 'Dios mia' kinotza, e' ayá' nochi kitapejpena.

Motajtani ix mo-ixtawa impuesto

15 Iwán fariseojmej yajkij iwán motajtoltijkej iga makitentemokan ken iga makimawetziltikan Jesús.

16 Iwán kititankej sekin yej de yejémempa iwán sekin yej kitokaj rey Herodes* iga ijkín makijlitij Jesús:

—Tamachtiani, nejemen nikmatij iga yej tikijtowa ijkonya nokta, iwán titanextiliá iga makichiwakan ken Dios kineki, iwán ayá' tikchiwiliá caso yej kijtowa la gente iga tej ayá' titajtowa iga san mamitzye'itakan.

17 Ta' xine-ijlikan: ¿Ix yekti iga manixtawakan impuesto iga rey César† o ayá'?

18 E' Jesús kimati' iga kitajtankej iga san kitentemowaj, iwán Jesús kijtoj:

* **22:16 22:16** Inimej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalewiayaj rey Herodes yej de los romanos yej tiltikmej yej kitaksayaj judiyojmej. † **22:17 22:17** Xikita glosario “César”.

—Amejemen yej antakajkawawaj iga ankitokaj Dios, ¿te iga annetentemowaj?

¹⁹ Xinenextilikān sē tomīn yej iga mo-ixtāwa impuesto.

Iwān kiwiguilijkej in tomīn.

²⁰ Kuā' Jesús kita' tomīn, tatajtan:

—¿A'yéj ixāya' iwān itokā' yej nigaj ijkuilijto'?

²¹ Yejemen kijtojkej:

—Rey César.

Jesús kijtoj:

—Puej xikmakakan rey César yej yejpa itatki, iwān xikmakakan Dios yej yéjpa itatki.

²² Kuā' inōn kikakikej, san tajtachixtikajkej; iwān yájkija, ómpaya kikajtejkej Jesús.

Tatajtaniġ siga monamiktulo kuā' ojpa-isalo

²³ Íkuā'san sekin saduceojmej yajkij kitatoj Jesús. Saduceojmej kijtowaj iga yej mikij ayo' ojpa-isaj; inōn iga ijkīn kitajtankej Jesús:

²⁴ —Tamachtiani, Moisés kijtoj siga sē taga' yej siwayoj miki iwān ayá' kikajteawas nisé ipiltzīn, iyiknīn taga' yej mi' mamonamikti iwān isiwa' yej mi' iga ken kuā' makipiakan ipilowan yej mi'.

²⁵ Nij ijkōn mochij wān nejemen: onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej iwān sesan iyemej. Yej tekoko achto monamiktij, iwān migui'. E' iga ayá' kikajtej nisé ipiltzīn, siwa' monamiktij iwān iwéjpol.

²⁶ Ijkōnsan nō mochij iwān se', iwān ijkōn nochi mochij, este que masi' siete iwéj.

²⁷ Iwān migui' nō siwa'.

²⁸ In kuā' ojpa-isaskej yej miktokkej, ¿katiapa an de inōn siete mochīwas iwéj in inōn siwa'? iga namiktitoya iwān inochimej.

²⁹ Jesús kijtoj:

—Amejemen ayompa antajlamikij, ayá' ankimatij ken tamachtia itájtōl Dios, niga ayá' ankixmatij ken Dios wel kichīwa.

³⁰ Kuā' yej miktokkej ojpa-isaskej, ay'ya monamiktiskej, niga ipilowan ayo' kinamiktiskej, iga mochīwaskej ken tikita iyangelejmej Dios yej onokej ipan cielo, yej nō ayá' monamiktiaj.

³¹ E' iga ojpa-isaskej yej miktokkej, ¿ayá' ankileerojkej yej Dios mitzijlijkej? Ijkīn kijtoj:

³² “Nej iDios Abraham, Isaac iwān Jacob.”‡ Dios ayéj iDios yej miktokkej, sino que iDios yej isatokkej.

³³ Kuā' la gente inōn kikakikej, poxsan madmiradojkej iga ijkōn tamachtia Jesús.

Mandamiento yej máj matikobedecerokān

³⁴ Kuā' fariseojmej kimatikej iga saduceojmej awel kitēnkuepiliáj Jesús, monechkojkej iga kisen-itatoj Jesús;

³⁵ iwān sē yej tamachtia ipan iley Moisés kine' makimawetzilti Jesús; ijkīn kitajtan:

³⁶ —Tamachtiani, ¿katiapa mandamiento ipan iley Dios yej más achto mamochīwa?

³⁷ Jesús kijlij:

—“Xikchokili moTēko Dios iga inewi moalmaj, iwān iga inochi moespíritoj iwān yéj nochipa xikejlanto.”§

‡ 22:32 22:32 Ex 3:2-6 § 22:37 22:37 Dt. 6:5

38 Inínyawa' in yej achto mandamiento yej máj mamochiwa.

39 Iwán el segundo áchisan kensan inín, kijtowa: “Xikchokili moknín kensan tej timochokiliá.”*

40 Ipan inín ome mandamiento taksa inochi ley iwán ken iga tamachtiáj profetajmej.

In Cristo, ¿a'yéj ipiltzín?

41 Mie j fariseojmej nechkatóyajo' iná',

42 Jesús tatajtán:

—¿Amejemen, te ankijtowaj iga Cristo? ¿A'yéj ipiltzín?

Kijtojkej:

—Ipiltzín David.†

43 Jesús kijtoj:

—¿Te ígataj an David iga kitajtolmá' IyEspíritoj Dios, kijlij Cristo “noTeko”? David ijkín kijtoj:

44 ToTeko kijlij noTeko:

“Ximotali iladoj noye'ma' kan nimandarowa, este que maniktali mokxitampa yej mitzijiyaj.”

45 ¿Kén wel Cristo yej itatitan Dios ma-ipiltzín David, esi David no kijliá iga iTeko?

46 Iwán ayagaj wel kitenkuepilij, iwán desde íkuá' ayo' máj agaj mixewij iga makitajtani Jesús.

23

Jesús kijtowa iga ayompa kichi waj fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley

1 Jesús kijlij la gente iwán idiscipulojmej:

2 —Yej tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej momachiliáj iga yejemensan yej wel tanextiliáj iley Moisés.

3 Inón iga nimitzijliáj, xikchiwakan nochi yej mitzijliáj, e' amo xikchiwakan yej yejemen kichijtokej, iga yejemen kijtowaj iga mamochiwa tejté, e' yejemej ayá' kichi waj.

4 Yejemen tatekimakaj iga mamochiwa yej ayagaj wel kichi wa, iwán tateki'chiwaltiáj, e' yejemejsan akichi waj ni alín.

5 Inochi kichi waj kansan makitakan. Kitaliáj pan iyixkuá' iwán ipan imamej itájtól Dios yej ijkuilijto' ipan amatzín yej ono' ipan cajajtzitzín iga san manesi, iwán kakiáj itzotzolmej yej kipiá weweya' ibibilonka.*

6 Kan takualo, yejemen motalijnekij ipan ye'asientos kan motaliáj yej máj tayakantokej, iwán ijkonsan no kinekij makichiwakan ipan tiopamej.

7 Yejemen kinekij inochi gente makisaludarokan tajkoaltepe', iwán makijlikan “tamachtiani”.

8 'E' amejemen amo ximotemakakan iga mamitzijlikan “tamachtiani”, iga amejemen amonochin anmojliáj “noknín”, iwán ankipiáj sesan Tamachtiani, petz nejsan yej niCristo.

9 Iwán ipan inín tajli amo agaj xikijlikan notaj,† iga ankipiáj sesan amoTaj yej ono' ipan cielo.

* 22:39 22:39 Lv. 19:18 † 22:42 22:42 Inín David yej pox ikay mi' yej katka rey de Israel. * 23:5 23:5 Español: Filacterias y flecos. † 23:9 23:9 Ayéj iga awel mojliá ijkín se imela'taj, sino que amo makijli se' ijkón.

¹⁰ Iwán amo nõ ximotemakakan iga mamitzijlikan iga antamachtianimej iga noselti yej niCristoj yej nitamachtiani yej nimitzmachtiáj kén iga xinemikan.

¹¹ Yej kipalewiá sekin de amejemen inón yej máj tayakanto'.

¹² Yej igánajsan moweyimati yawij kalimpamatitij, e' yej moalimpamati, inón yawij kiweyimatiltitij.

¹³ '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, ankitzakuiliáj sekin iga amo makalakikan ipan iyojwi Dios. Niga amejemen ayá' ankalakij wan ankitzakuiliáj iga amo makalakikan yej kalakisnekij ipan iyojwi Dios.

¹⁴ '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, ankikuiliáj ikalmej yej wewejmikikej iwán iga amo manesi yej ankichijtokej, pox anwejkawaj iga an-oradowaj. Inón iga amejemen máj yawij mitziknochiwatij.

¹⁵ '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij! Amejemen poxsan wejka annejnemij ipan tajli iwán ipan lámár iga ankitemojtinemij yej wel ankiyolyamanaj iga makichiwakan nõ ken amejemen ankichiwaj, e' kuá' ankiyolyamankeja inón toknín majya kajasi iga mayawi kan tawewelkato', majya sej que amejemen.

¹⁶ '¡Lástima amejemen, momati iga antaye'ojkuiltiáj ipan iyojwi Dios, e' ayá' ankixmatij! Ankijtowaj: "Siga agaj kijtowa iga kichiwás tejté iwán kikui iga testigo weyitiopan, até kichij siga ayá' kichiwás; e' siga kikui iga testigo i-orojyo weyitiopan, inón sí ayékti siga akichíwa."

¹⁷ ¡Anxetoktikej iwán ken ampachamej! ¿Katiapa máj yékti: ix oro o weyitiopan yej kichíwa iga mamoye'ita oro iga ono' tiopan-ijti'?

¹⁸ Iwán nõ ankijtowaj amejemen: "Si agaj kijtowa iga kichiwás tejté iwán kikui iga testigo altar yej ono' weyitiopan, até kichij siga ayá' kichiwás; e' siga kikui iga testigo ofrenda yej ono' iyixko altar, inón sí ayékti siga akichíwa."

¹⁹ ¡Anxetoktikej iwán ampachamej! ¿Katiapa máj yékti: ofrenda o altar? Yej máj yéktiwa' altar iga kichíwa iga mavalero ofrenda iyixtaj Dios.

²⁰ Yej kitálij iga testigo altar, ayéj testigo petz altar, nõ yej ono' iyixko.

²¹ Yej kitálij testigo weyitiopan, ayéj testigo petz weyitiopan, nõ Dios, iga ompa ichan.

²² Yej kikui testigo cielo iga kijtowa iga kichiwás tejté, nõ nemi kitálij Dios de testigo iga ompa ewato' kan reinarowa.

²³ '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij! Amejemen ankimakaj Dios amodiezmoj nochi yej ankipiáj este yej máj alimpa íyol wan iyiswayo yej yawi ipan especia,‡ e' ayá' ankichiwaj yej máj yékti yej kijtowa iley Moisés, iga xiye'nemikan, xita-iknelikan iwán iga ximoconfiarokan ipan Dios. Inonwa' in xikchiwakan, e' amo xikajtewakan iga ankitáliáj amodiezmoj.

²⁴ ¡Amejemen momati iga antaye'ojkuiltiáj ipan iyojwi Dios, e' ayá' ankixmatij. Amejemen kuá' ankoniáj tejté, ankikixtiliáj se asastzín, e' ayá' ankitaj iga ankimela'tolowaj se camello!§

²⁵ '¡Lástima amejemen yej antamachtiáj ipan iley Moisés iwán anfariseojmej, nésiki' anye'nemij siempa ayá'!, kenkuá' ankipajpakaj plato

‡ 23:23 23:23 En español kijtowa: menta, aniz iwán comino. § 23:24 23:24 Xikita glosario "Camello".

iwán posillo fuerájbapa, e' amejemen ipan amoalmajmej ankejlantokej iga antachtekiwán anmopoxtapialijneki.

²⁶ Amejemen anfariseojmej yej ken ampachamej: achto xikpakakan iyijitiko vaso iwán plato,* ijkón no ejtos fuerájbapa.

²⁷ '¡Anlastimajmej yej antamachtiáj ipan iley Moisés iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, amejemen ken tikita se animajxapo yej este ijista'san iyíxkopa, este ye'nesi, e' ta-ijti' tento' iwán animajomimej iwán kuajkuantas yej palanto'.

²⁸ Ijkón in amejemen; mitzítajki' pox anye'nemij; e' san anmopajpantiáj iga anye'nemij iwán poxsan ankichiwaj yej ayekti.

²⁹ '¡Anlastimajmej yej antamachtiáj ipan la ley iwán amejemen anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij! Amejemen yej ankichiwiliáj ikalyotzitzin kan toktokej profetajmej, iwán poxsan ankimonsajtiliáj ikalyotzitzin kan motokaj yej ye'nemij.

³⁰ Iwán ankijtowaj: “Siga katka tonóyaja kuá' to-ikyapatajwan kimiktijkej profetajmej, tejemen ayá' tikpaləwiayaj kuá' kimiktijkej profetajmej.”

³¹ Iga ijkón ankijtowaj, anmokuítáj iga amejemen ipilowan yej kimiktijkej profetajmej.

³² Inán, ¡xiktamikan yej amo-ikyapatajwan kitzintijkej!

³³ '¡Ankowamej! ¡Kowamej amokniwan! ¿Kénya anmomanawiskej kan ta-iknochiwas tiwelon?

³⁴ Inón iga nia nimitztitanilitij profetajmej, yej kimatij ken iga wel maye'nemilo, iwán yej mitzmachtiáj ipan iley Moisés. E' amejemen anyawij ankimiktij iwán sekin ankiclaroskej ipan cruz iwán ono' yej ipan tiopamej anyawij ankimagatij, ipan sejsé altepe' anyawij anki-talochtij.

³⁵ Inón iga yawij mitzcastigarotij iga nochí yej ikya amotajwewetkej kimiktijkej inomej tajtaga' yej ye'nemiáj, desde Abel yej ye'nemiá, iwán este Zacarías yej ipiltzimpa Berequías, yej amejemen ankimiktijkej iyixtaj weyitiopan, itennoj altar.

³⁶ Nej nimitzijliáj iga yawij mitzcastigarotij amonochin iga inín yej ankichijkej.

Choka Jesús iga Jerusalén

³⁷ Jesús kijtoj:

—¡Amejemen, amejemen yej anchantitokej Jerusalén, yej ankimiktiáj profetajmej iwán ankitejtemiktiáj tatitanimej yej Dios mitztitaniliáj! ¡Mia' vej nikne' manimitznechkokan ken pio-ilamaj kinechkowa ipilowanantzizizn iyastakapaltampa, e' ayá' ankinekikej!

³⁸ Ta' xikitakan, inán amoweyitiopan† yawi kawiti iselti;

³⁹ iwán nimitzijliáj iga ayá' máj anyawij anne-itatij este kuá' antajtoskej de nej ijkín: “Matikweyimatiltikan yej wí', yej toTeko Dios kititani.”

24

Jesús kijtowa iga weyitiopan yawi moxitinati

¹ Jesús kisa' weyitiopan iwán némiya yaya, íkuá' idiscipolojmej kitechojkej iwán pewa' iga kitajtachilijkej ken iga chijto' weyitiopan.

² E' Jesús kijtoj:

* **23:26 23:26** Anka kijtojneki iga maejto iyalmaj. † **23:38 23:38** Jesús kijtoj “amókal”, yej nij kijtojneki “amoweyitiopan”. Jer 22:5

—¿Ankitaj inimej kalwewetkej? Nigaj ayá' yawi kawiti nisé te'ti yej manenekpanijto. Nochi yawij moxixitinatij.

Yej mo-itas kuá' na' iga Dios tajuzgaróki

³ Iwán yajkij ipan tepe' yej itoka' Olivos. Kuá' Jesús ómpaya ewato', idiscipolojmej kichtakatajtankej ijkín:

—¿Kémanya nokta yawi mochiwati on yej tikijtoj? ¿Té mo-itas kuá' tíwí'ya, iwán iga poliwiłojya nokta?

⁴ Iwán Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkayawaskej,

⁵ iga mia' yawij wítzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkín kijtoskej: “Nejya el Cristo”; iwán mia' yawij kikajkayawatij.

⁶ Kuá' ankikakiskej iga nijnijiga némiya momijmiktilo, iwán ankikakiskej iga se' tajli nō némiya momijmiktilo, amo ximomajtikān, inōn nochi nokta yawi mochiwati, e' aya yej iga poliwiło.

⁷ Se país momijmiktij iwán sewo', iwán se nación momijmiktij iwán se'; iwán poxsan apistajtiás, poxsan nō onos kokolis iwán onos talolīn nijnijiga.

⁸ Nochi inín aya yéj iga poliwiło, péwao' iga moknochiwalo.

⁹ 'Amejemen yawij mitzkitzkitij iga mitzmagaskej iwán mitzmiktiskej. Nochi mitzijyaskej iga annetokaj.

¹⁰ Íkuá' mia' yawij kikajtewatij iga netokaj, iwán yawij mo-ijiyatij. Onos yej kimiktijnekiskej yej netokaj wan sekin kinextiskej kan onokej yej niyantokej.

¹¹ Yawij wítzetij mia' yej takajkayawaj, kijtoskej iga yejemej profetajmej, siempa ayéj, iwán mia' yawij kikajkayawatij.

¹² Poxsan mochiwas yej ayekti, iwán mia' kikajtewaskej iga te-ijikniimej.

¹³ E' yej moconfiarojto' nochipa ipan nej, inōn momanawij.

¹⁴ Inín ye'noticiaj yej kijtowa ken iga reinarowa Dios, yawi mopowati noyan ipan inín tajli, iga nochi gente makimati. Íkuá'ya sí yáwiya tamiti nochi kuá' Dios tajuzgaróki.

¹⁵ 'El profeta Daniel kijkuiloj* iga mochiwas yej pox ayekti weyitiopan-ijti'; kuá' ankitaskej iga inōn óno'ya kan moweyimatiltiá Dios —yej kileerowa, makentendero—,

¹⁶ yej onoskej ipan estado de Judea mayákanya ipan tepeyoj.

¹⁷ Yej onos iyixko kajli ipan ipetayo, amo matemo iga makikixti tejté kalijti';

¹⁸ iwán yej nemis mlijiti', ayo' mayawi ichan iga makikuiti itzótzol.

¹⁹ ¡Lástima siwatkej inōn día iga yej tatalaxwijtokej iwán yej tachichitijtokej!

²⁰ Xiktajtanilikān Dios iga kuá' ancholoskej amo kuá' tasektaj, niga ipan día kuá' mosewilo.†

²¹ Poxsan nokta moknochiwaloj, ayí' ijkón mo-ita' este kuá' péwa' mochi inín tajli. Niga mochiwaso' sej ijkón.

²² Siga toTēko ayá' kixeloj inomej días, ayagaj momanawij; e' kixeloj iga kichokiliá inomej yej yéj kitapejpen.

²³ 'Siga agaj mitzijliskej: “Ta' xikitakan nigaj ono' Cristo”, o “Xikitakan nepa ono'”, amejemen amo xiktajtolkakikan.

* **24:15 24:15** Dn 9:27; 11:31; 12:11 † **24:20 24:20** Ipan italmej israelitajmej kuá' pox tasektaj, wel wetzi hielo o pox tiawataj, inōn iga pox moknochiwayaj siga wejka macholokān. Nō iley Moisés tatekimakaya iga awel manejnemilo máj de se kilómetro ipan día kuá' mosewilo. Inōn iga, awel poxsan cholowayaj siga iyenemigojmej maasikan kuá' tasektaj, o ipan día kuá' mosewilo.

²⁴ Iga yawij witzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj, kijtoskej “Nejya niCristo”, iwán kijtoskej iga yejemen profetajmej iga Dios kita-jtolmakaj, siempa takajkayawaj. Yawij kichiwatij milagrojmej yej ayi'pa mo-ita iga matakajkayawakan, este wel anka kikajkayawaskej yej Dios kitapejpen.

²⁵ Nej inín nochi nimitzmatiltijkeja malej aya mochiwa.

²⁶ Inón iga, siga mitzijliáj: “Ta' xikitakan, nepa ono' ipan desierto”, amo xakan; o si agaj mitzijliskej “Neki' ono' kalijti'”, amo xiktajtolkakikan.

²⁷ Ijkón ken ankitaj kuá' tapetani iwán tawia' este ikisayan tonati' iwán este ikalakiyan, ijkón kuá' nia niwitzeti nej yej iPiltzin Taga'.

²⁸ Kan ono' yej míkto'ya, ompa monechkowaj moximej.

Ken yawi witzeti iPiltzin Taga'

²⁹ Jesús kijtoj:

—Kuá' pánoyja inomej días iga moknochiwaloj, yawi takomitiati iga ay'ya tawij tonati', niga ay'ya tametztonas; sitalimej yej onokej ipan cielo wejwetziskej. Nochi yej onokej ipan cielo mojolinaskej.

³⁰ Iwán mo-itas ipan cielo iga ninesikiya nej yej iPiltzin Taga', iwán nochi gente yawij chokatij iga majmawiskej, iwán ne-itaskej nej yej iPiltzin Taga' iga niwi' ipan mixti, nitawijtiwi' iga noweyipoder.

³¹ Iwán niktekimakas noangelejmej iga recio matapitzakan iga trompeta iga makinechkokan yej niktapejpen, yej nijnijiga onokej noyan ipan tajli.

³² 'Ximixkujtikán ipan higuerajkuawi': Kuá' ankitaj némiya kisa iseliska iwán némiya iswayowij, ankimatij iga wi'ya tonalis.

³³ Ijkónsan nō, kuá' ankitaskej iga némiya mochiwa nochi yej nimitzijli-kej, xikmatikan iga aké' poliwi iga nej niwi'ya sej.

³⁴ Nimitzijliáj iga nochi inín yawi mochiwati kuá' aya mikij yej inán onokej.

³⁵ Cielo iwán tajli poliwisekej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochiwati.

³⁶ 'E' ayagaj nokta kimati te día o te hora, ayagaj kimati, niga angelejmej yej onokej ipan cielo, niga nej yej iPiltzin Dios, iséltisan noTaj Dios, kimati.

³⁷ 'Ijkónsan ken mochiw kuá' onoya Noé, † ijkónsan nō kuá' niwi' nej yej iPiltzin Taga'.

³⁸ Kuá' aya apoliwilo iga tiawa', nemi takualowaya iwán nemi atilowaya iwán nemi monamiktiayaj iwán sekin nemi kinamiktiayaj isiwapilowan, ijkón kichijtoyaj este iga Noé kala' ipan weyi ákal.

³⁹ Iwán ayagaj kimatiá, este que walaj tiawa' yej pox recio iwán nochi amikikej. Ijkónsan nō kuá' niwi' nej yej iPiltzin Taga'.

⁴⁰ Inón vej ome taga' onoskej milijti'; se kiwigaskej iwán se' kika-jtewaskej.

⁴¹ Ome siwatkej tapayantoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

⁴² 'Inón iga xisatokan iga ayá' ankimatij te kēman nia niwitzeti nej yej amoTēko.

⁴³ E' xikmatikan inín, siga itēko kajli kimatiá te hora wi' tayowakan yej tachteki, ayá' kochá iwán ayá' motemakas iga makikaltapokan iga makitachtekikan.

⁴⁴ Inón iga amejemen xisatokan iga xinechixtokan; nej yej iPiltzin Taga' niwi' kuá' ayá' ankimatitokej.

Tekipanowani yej ayá' kichiwa ken kijtowa itēko

⁴⁵ Kijtoj Jesús:

—Nimitzijliáj iga ye'tekipanowani nochipa kichiwa ken kijtowa iteko, iwán kimati yej mamochiwa; inompa tekipanowani iteko kitapejpena iga makita nochi ikalijti', wán este matatamaka kuá' nokta takualo.

⁴⁶ Pakto' inón tekipanowani iga kuá' wí' iteko kasiki kichijto' ken kitekimakakej.

⁴⁷ Nimitzijliáj iga inón tekipanowani yawij kitalitij iga makimandaro inochi yej itátkipa iteko.

⁴⁸ E' siga inón tekipanowani kichiwas yej ayekti, iwán makijto ipan iyalmaj: “Noteko wejkwáwaso' iga asis”,

⁴⁹ iwán pewas iga kinkochiwas sekin tekipanowanimej, iwán pewas iga takua, iwán sentawana iwán sekin,

⁵⁰ iteko yawi witzeti kuá' inón tekipanowani ayá' kichixto'.

⁵¹ Iwán poxsan yawi kicastigarotij; kensan inomej yej mopajpantiáj iga ye'nemij. Yawi chokati iwán este tanguetzekas.

25

Kan mamixkuñtilo ipan diez takomej

¹ Jesús kijtoj:

—Kan reinarowa Dios ken tikita diez takomej yej kikuikkej icandilmej de aceite iwán yajkij kan monamiktilo iga kixnamikitoj chokotzin.

² Cinco de yejemej moxeto'tilijkej, iwán se' cinco ye'tajlantokej.

³ Yej xetoktikej kikuikkej icandilmej, e' ayá' kiwigakej aceite iga sej makatalilikan.

⁴ Yej ye'tajlantokej, kinentiayaj máj aceite ipan ibotellajmej, iyoka yej kinentiayaj ipan icandilmej.

⁵ Chokotzin poxsan wejka, iwán takomej inochimej kochisnekikej iwán kochikej.

⁶ Wán tajkoyówal tzajtzi: “¡Wí'ya chokotzin, xikixnamikítija!”

⁷ Nochi inomej takomej mopejpentiketzej kan kochtoyaj, iwán pewakej iga katalilij icandilmej.

⁸ Iwán inomej cinco takomej yej moxeto'tilijkej, kijlijkej inomej yej ye'tajlantokej: “Achi xinemakakan amoaceitej, iga némiya sewi nocandilmej.”

⁹ E' takomej yej ye'tajlantokej, kijtojkej: “Ayá', akimakas iga tonochimej. Máj yekti xakan xikowatij kan monamaka iga no xikpiakan amoaceitej.”

¹⁰ Mij inomej cinco takomej yej moxeto'tilijkej nemi yayaj kikowatij aceite, asi' chokotzin. Takomej yej kipiáyaja aceite kalakkej iwán chokotzin kan monamiktilo iwán tzakui' kalten.

¹¹ Iwán asikoj takomej yej takowatoyaj, kijtojkej: “¡Juu, juu, achi xinekaltapowilikan!”

¹² E' chokotzin kijtoj: “Nimitznojma-ijliáj iga ayá' nokta nimitzixmatij.”

¹³ Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Xisatokan, iga ayá' ankimatij keman niwejasiki, nej yej iPiltzin Taga'.

Mixkuñtilo ipan eyi tekipanowanimej

¹⁴ 'Kan reinarowa Dios ken tikita se taga' yej motapialia yej yátiya wejka ipan se' país, kinotza' itekipanowanimej iga kikajtewilij tomín iga makitekipanokan.

15 'Se de yejemej kimá' cinco tawaxan tom̄in,* se' kimá' ome tawaxan tom̄in, iwán se' kimá' sesan, ijkón nochi kimajmá' ke'san wel kitekipanołtia. Iwán yákiya wejka ipan se' tajli.

16 Iwán inón tekipanowani yej kimakakej cinco tawaxan tom̄in, kitekipanoj iwán kitanilij se' cinco.

17 Ijkonsan no yej kimakakej ome tawaxan tom̄in, kitanilij se' ome.

18 E' yej kimakakej sesan, yajki kiyánato itom̄in iteko, kichkua' tajli iwán kitoga' inón tom̄in yej kimakakaj.

19 'Kua' pox wejka, iteko inomej tekipanowanimej walał sej, ikuá'ya kichij cuenta iwán yejemen.

20 Achto asiko yej kimakakej cinco tawaxan tom̄in, iwán kimá' se' máj cinco yej yéjpaya kitanilij, kijtoj: "Noteko, tinemaga' cinco tawaxan tom̄in, inán nigaj ono' se' cinco yej nejya niktanilij."

21 Iteko kijtoj: "Ómpaya ken tikchij, tej sí tiye'tekipanowani iga tikchij ken nimitzijlij; como tikpiwij yej alín nimitzmakaka, inán nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej máj komati. Xikalákiya iga matisempakikan."

22 Máj máj asiko inón tekipanowani yej kimakakaj ome tawaxan tom̄in, iwán kijtoj: "Noteko, tinemakaka ome tawaxan tom̄in, inán nikuałli' nawi, niktanilij se' ome."

23 Iteko kijtoj: "Ómpaya ken tikchij, tej sí tiye'tekipanowani iga tikchij ken nimitzijlij; iga tikpiwij yej alín nimitzmakaka, inán nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej máj komati. Xikalákiya iga matisempakikan."

24 E' kua' asi' inón tekipanowani yej kimakakaj sesan tawaxan tom̄in, kijlij ipatrón: "Noteko, nej nikmatia iga tipoxyoltakuakti' iwán titapixka kan ayá' titoga'.

25 Inón iga nimitzimakasi', iwán niktoga' motom̄in, e' nigaj ono' yej motatki."

26 Iteko kijlij: "Ayéj tiye'tekipanowani, atikyolmaka iga titekipanowa, tikmatiaya iga nej nitapixka kan ayá' nitoga';

27 maséj tikawato in notom̄in ipan banco, ijkón kua' nimokuepaya tinemakaya notom̄in wan se' alín yej kitanij."

28 Iwán kijlij yej ompa onoyaj: "Xikułlikan inón tawaxantom̄in yej kipiaya, iwán xikmakakan inón yej kipiá diez.

29 Iga yej kipiá, máj yawij kimakatij, este popóxsanya sej yawi kipiati; e' yej ayá' kipiá, este yej alín kipiá yawij kikułlitij.

30 Iwán inín taga' yej atekipanojneki, xixitikan iga maono kan takomi iga ompa machokato este magueguetzeka itan."

Kua' yawij kijuzgarotij nochi gente

31 'Kua' nej yej iPiltzin Taga' niwi' ken se rey, neyawalojtiwitzej noangelejmej, iwán nimotalij ipan weyi asientoj kan nirreinaroj.

32 Iwán nochi gente yej ono' ipan inín tajli yawij monechkotij no-ixtaj, iwán nej nia nikyojyokatitij, ken tikita yej kicuidarowa yolkamej kiyoyokatiá borreojmej iwán chivojmej.†

33 Iwán borreojmej yawij kawitij noye'kampa, iwán chivojmej yawij kawitij noepochkampa.

34 Wan nej yej Rey nia nikijłiti yej kawitij noye'kampa: "Xiwikikanya yej mitzpalewijkej noTaj iga xiye'onokan; xikalakikan kan Dios reinarowa. Ijkón kine' Dios desde iga mochij inín tajli.

* 25:15 25:15 Tawaxan tom̄in o bolsa de dinero: Griego "talento" yej valerowa ke' se kitania ipan veinte años. † 25:32 25:32 Xikita glosario "Chivo".

³⁵ Nimayana' iwán amejemen annetamakakej; kuá' ni-atanekíá, aneamakakej; kuá' ninemiá kan ayéj nochan, annekochtijkej amochan.

³⁶ Kuá' anikpiaya notzótzol, annetzotzolyotijkej; kuá' niwetitoya, aneomemawijkej; kuá' nonoya preso, annepaxalowiltoj."

³⁷ Iwán yej kichiwaj ken Dios kineki, kijtoskej: "NoTeko, ¿keman nimitz-itakej iga timayantinemiá iwán nimitztamakakej? ¿O kēman nimitz-itakej iga tatanehtinemiá iwán nimitzamakakej?"

³⁸ ¿Kēman nimitz-itakej iga tinemiá kan ayéj mochan iwán nimitzkochtijkej nochamej? ¿O kēman mitzpoloj motzótzol iwán nimitztotzolyotijkej?"

³⁹ ¿O kēman nimitz-itakej tiwetitoya, o tonoya ipan cárcel iwán nimitz-paxalowiltoj?"

⁴⁰ El Rey kijtoj: "Nej nimitzijliáj, kuá' tejté ankichiwilijkej yej yēkti inimej nokniwan yej moalimpamatij, inonwa' nej annechiwilijkej."

⁴¹ 'Iwán el Rey kijlij yej onokej iyopochkampa: "Xicholokan no-ixtaj amejemen yej amonokeja iga anyawij ampoliwitij; xakan ipan tiwelon yej ayí' sewi yej ono' iga Tzitzimi' iwán iga iyangelejmej.

⁴² Nimayana', iwán ayá' annetamakakej, ni-atanegui' iwán ayá' aneamakakej.

⁴³ Ninemiá kan ayéj nochan, iwán ayá' annekochtijkej amochan. Anikpiaya notzótzol, amejemen ayá' annetzotzolyotijkej; kuá' niwetitoya iwán nonoya preso, ayá' annepaxalowiltoj."

⁴⁴ Iwán yejemej kijtoskej: "NoTeko, ¿keman nimitz-itakej timayantinemi, o ti-atanektinemi, o tiwejkachanej, atikpiaya motzótzol, o tiwetitoya, o tonoya ipan cárcel, iwán ayá' nimitzpalewijkej?"

⁴⁵ Iwán inon Rey kijtoj: "Nimitzijliáj iga kuá' ayá' ankichiwilijkej yej yēkti inimej nokniwan yej moalimpamatij, nej no ayá' annechiwilijkej."

⁴⁶ Inimej yatij kan ayí' tamis iga kinkochiwaskej, e' yej kichiwaj ken Dios kineki, yawij onotij nochipa wan Dios, ayí' mikiskej.

26

Kitemowaj kén iga makikitzkikan Jesús

¹ Kuá' Jesús tami' nochi kijtoj inin, kijlij idiscipolomej:

² —Amejemen ankimátija iga mosta se día ásisya iyilwiyo la Pascua;* nej yej iPiltzin Taga' yawij nekitzkitij iwán yawij nemiktij ipan cruz.

³ Iwán ijefejmej sacerdotejmej, wan yej tamachtiáj ipan la ley iwán wewetkej yej kimandarowaj judiyomej, monejnechkojkej chan Caifás, yej ijefej ijefejmejpa sacerdotejmej.

⁴ Ompa motatapowijkej iga makikitzkikan Jesús, e' matakajkayawákampa iga makimiktikan.

⁵ Kijtowayaj:

—Ayá' tikchiwaskej kuá' nento' ilwi', iga amo makuesiwilo.

Se siwa' kitoyawa yej ajwiya' ipan itzontekon Jesús

⁶ Kuá' Jesús onoya altepe' Betania chan Simón yej kipiaya lepra,

⁷ se siwa' yajki kan ono' Jesús, kiwajli' se iboteyajtzin yej kipiaya aceite yej poxsan ajwiya' iwán pox valerowa, iwán kitoyawilij ipan itzontekon Jesús kan kixnantoya mesa.

⁸ Kuá' discipolomej inon kitakej, kuesiwikej, mojlíkej:

—¿Te iga in inin aceite kiyokatoyajkej?

* 26:2 26:2 Xikita glosario "Pascua".

9 Inín wel katka mamonamaka iga komati tomín, iwán inón tomín tikmajmakayaj yej ayá' motapialiáj.

10 Jesús kikagui' yej kijtojkej discipolojmej, kijtoj:

—¿Te iga nemi ankikuejkuesowaj inín siwá'? Inón yej nechíwilij poxsan nikye'ita.

11 Yej ayá' motapialiáj, nochipa onoskej amowan, e' nej ayá' nochipa nij anepiaskej.

12 Iga inín siwá' kitoyaj inín yej ajwiya' noyakapan, tanextiliá iga ijkín nechíwiliskej kuá' netokaskej.

13 Nimitzijiáj iga nóyansan kan mopowas ipan inewi inín tajli, kén iga Dios tamawia, yawi no mopowati yej kichij inín siwá', iwán ijkón moejlamikis yej kichij.

Judas motajtoltiáj wan sacerdotejmej

14 Se de inomej doce idiscipoloj yej itoka' Judas Iscariote, yajki kitato ijefejmej sacerdotejmej,

15 iwán kijlij:

—Siga nimitzpaléwiáj iga xikitkikan Jesús, ¿ké' tomín annemakaskej? Iwán yejemej kipagarojkej treinta tomín de plata.

16 Iwán ikua'ya Judas kitejoj kewan wel makikitkikan Jesús.

Cenarowa Jesús iwán idiscipolojmej

17 Inón día kuá' pewa' iyilwiyo la Pascua, kuá' mokua pan yej ayá' kipiá levadura, discipolojmej kitechojkej Jesús, kitajtankej:

—¿Kan tikneki manimitzchíwilitij tákual iga tikilwichíwiliskej la Pascua?

18 Jesús kijtoj:

—Xakan Jerusalén, ichan inón taga' yej ankixmatij iwán xikijlikan: “ToTamachtiani kijtowa ijkín: Nej alinsan poliwi iga yawija nemiktij, mochan nikpanoltijneki iyilwiyo la Pascua iwán nodiscipolojmej.”

19 Discipolojmej kichijkej ken kijtoj Jesús, iwán kichijkej tákual iga kilwichiwiliáj la Pascua.

20 Kuá' tayowati'ya, Jesús kixnan mesa iwán doce idiscipolojmej.

21 Mie'j takuajtoyaj, kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga se de amejemen yawi nenextiti iga manekitzkikan.

22 Discipolojmej poxsan moknomatikej; iwán sejsé pe' kitajtankej Jesús;

—¿NoTeko, ix nej?

23 Iwán Jesús kijtoj:

—Se de amejemen yej íwan nemi nisentakua ipansan inín plato, yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan.

24 Nimitzijiáj iga nej yej iPiltzin Taga' yawij nemiktij ken ijkuilijto', e' lástima inón taga' yej yawi nenextiti iga manekitzkikan. ¡Máj yekti katka iga inón taga' amo maki-onoltikan!

25 Iwán Judas, yej yawi tanextiti, kijtoj:

—Tamachtiani, ¿ix nejya an?

Jesús kijlij:

—Kena, teja nokta.

26 Mie'j takuajtoyaj, Jesús kikui' pan, kimá' gracias Dios, iwán kuá' kitajkóloja, kimajmá' idiscipolojmej, kijtoj:

—Xikuakan inín pan, ininwa' nocuerpoj.

27 Iwán kikui' se vaso yej kipiá vino, kimá' gracias Dios iwán sejsé sejsé kimakatiajkij idiscipolojmej, kijlijkej:

—Xikonikan amonochin,

²⁸ iga ininwa' noesyoyej kijtojneki iga nikchiwa se'ya pacto, iga nia niktowawati noesyoyega mia' mamoperdonaro yej kichijkej yej ayekti.

²⁹ E' nimitzijliáj iga ayo' máj nikonij inimbapa uva iyayo este kuá' tiksen-oniskej nuevo vino kan Dios reinarowa.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtoti iga ayá' kixmati

³⁰ Kuá' tami' kitakuikilijkej Dios, yajkij ipan se tepe' yej itoka' Olivos.

³¹ Iwán Jesús kijtoj:

—Amejemen amonochin inin yówal ankikajtewaskej iga anmoconfiarowaj ipan nej; iga ijkín ijkuilijto': "Nikmiktij iteko borregojmej iwán borregojmej papayiniskej."†

³² E' kuá' ni-ojpa-isas sej, kuá' anyaskej Galilea, nej achto niati.

³³ Iwán Pedro kijtoj:

—Malej iga inochin mamitzsenkokajtewakan, e' nej ayá'.

³⁴ Jesús kijlij:

—Nej nimitzijliáj iga inin yówal kuá' aya takujika kayo, tia tikijtoti eyi vej iga ayá' tine-ixmati.

³⁵ Pedro kijtoj:

—Malej iga matisenmikikan, nej ayá' nikitoyega ayá' nimitzixmati.

Iwán nochi idiscipoloymej ijkonsan no kijtojkej.

Jesús oradowa Getsemaní

³⁶ Iwán Jesús asito iwán idiscipoloymej kan kijliáj Getsemaní. Ompa kijlij idiscipoloymej:

—Nijo' ximotalikan, nej maniao' nepa, manitajtoti wan Dios.

³⁷ Jesús kikutewa' Pedro iwán iyomexti ipilowan Zebedeo. Jesús pewa' iga poxsan moknomati' iwán moyolmiktij.

³⁸ Iwán kijtoj:

—Poxsan nimoknomati este ken nimikisnékiya. Nijo' xikawikan, xisatokan nowan.

³⁹ Jesús yajki achi máj wejkatzin, iwán kitenewij Dios este motzontoga' talpan, ijkín kijtoj:

—NoTaj, siga wel mochibas, xinemanawi iga amo manemiktikan; e' amo mamochiwa ken nej nikneki, mamochiwa ken tej tikneki.

⁴⁰ Jesús yajki sej kan ono' idiscipoloymej iwán kasitoy kojkochokej; iwán kijlij Pedro:

—¿Ix ni alin awel an-isatoy nowan malej se hora?

⁴¹ Xijisatokan iwán xi-oradowan iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'. Ipan amoalmajmej ankiyolmakatokej iga ankichiwaj yej yekti, e' amogánajsan awel ankichiwaj.

⁴² Jesús sej oradoto, iwán ijkín kitajtanilij Dios:

—NoTaj, siga ay' wel tejte-o' mochiba iga amo manemiktikan, mamochiwa ken tej tikneki.

⁴³ Kuá' mokuropa' sej Jesús, kasitoy idiscipoloymej kojkochokej iga poxsan kochisnekiáj.

⁴⁴ Iwán kikajtej sej idiscipoloymej iga yajki sej oradoto, inon vejwa' eyi veja iga yawi oradoti, iwán ijkonsan sej kijtoj.

⁴⁵ Iwán yajki sej kan ono' idiscipoloymej, iwán kijlijkej:

—¿Ix ankojkochokejo'? ¿Nemi anmosewiáj? Wítzeja yej kitekichijtokej yej ayekti iga yawij nekizkitij, nej yej iPiltzin Taga'.

† 26:31 26:31 Zac 13:7

⁴⁶ Ximoketzákanya, tiákanya; wí'ya yej nenextiá.

Kikitzkiáj Jesús

⁴⁷ Jesús t̄atapojtóyao' iwán idiscipolomej, kuá' asiko Judas, se de inomej doce idiscipolomej Jesús. Asiko iwán mia' yej kitokatiwítziáj. Kiwajligayaj espada‡ iwán kuawi', inimej kititan sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyomej.

⁴⁸ Ijkin kijtoj Judas kuá' aya kinextiá katiá in Jesús:
—Yej ankitaskej nikpipitzoj, inonya nokta xikitzkikan.

⁴⁹ Iwán Judas kitechoj Jesús, iwán kijlij:

—¿Kén tikmati, noTamachtiani?

Iwán kipipitzoj.

⁵⁰ Jesús kijlij:

—Ej, in tej ¿té tikuiko?

Iwán kisémpolójkeja in Jesús iga kikitzkijkej, iwán kiwigákeja preso.

⁵¹ E' se yej nemiá iwán Jesús, kikixtij iyepadaj, iwán kinagastegui' se yej imónsojpa ijefej sacerdotejmej.

⁵² Iwán Jesús kijtoj:

—Xikena moepadaj ipan ikajlo', iga nochi yej tamiktiáj iga espada, yawij no kimiktij iga espada.

⁵³ ¿Ix atikmati iga nej wel katka niktajtaniliá noTaj más de setenta y dos mil angelejmej iga manemanawikan?

⁵⁴ E' siga ijkón, ¿kéntaj mochíwas ken ijkuilijto'? Inón iga yekti mamochíwa kensan kijtowa itájtōl Dios.

⁵⁵ Iwán Jesús kijlij inomej gente:

—¿Ix anwalkej anekuikoj ken kuá' se yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'? Nej nochipa nimotáliaya amowan iga nitamachtijtoya weyitiopan, iwán ayí' anekitzkijkej.

⁵⁶ Nochi inín nemi panowa iga mamochíwa ken kijuilojkej profetajmej ipan itájtōl Dios.

Iwán nochi discipolomej kikajtejkej iselti Jesús, iwán chojcholojkej.

Jesús kijuzgarowaj chan Caifás

⁵⁷ Iwán kiwigakej Jesús iyixtaj Caifás yej ijefej sacerdotejmej. Ompa no onoyaj yej tamachtíaj ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyomej.

⁵⁸ E' Pedro kiwejkatokatiajki Jesús este que asi' ipan ipatioj ijefej sacerdotejmej, ompa kala' iwán motalij wan policiyajmej§ iga makita té kichiwiliskej Jesús.

⁵⁹ Iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán nochi yej kimandarowaj judiyomej, kitemowiliayaj Jesús tejté yej ayekti kichij kansan makipantikan iga wel makimiktikan.

⁶⁰ E' akasilijkej nité yej ayekti, malej iga mia' kiyokapantiayaj Jesús. Iwán walkej omen yej tayokapantiáj,

⁶¹ kijtojkej:

—Inín taga' kijtoj: “Nej wel nikxixitina iweyitiopan Dios, iwán eyi día newiguiliá iga sej manikojpachiwa.”

⁶² Iwán ijefej sacerdotejmej, moketza', iwán kijlij Jesús:

—¿Aya'taj titajtowa achi? ¿Ix ayá' tikaki iga nemi mitztelwiáj?

⁶³ E' Jesús atajtoj. Iwán ijefej sacerdotejmej, kijtoj:

‡ 26:47 26:47 Xikita glosario “Espada”. § 26:58 26:58 Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan”.

—Nej nimitztajtani ipan itoqa' Dios yej isato' iga xinenojma-ijlikan siga tejsya nokta Cristo yej iPiltzin Dios.

⁶⁴ Jesús kijtoj:

—Ijkón ken tej tikitoj. Iwán nimitzijliáj iga anyawij anne-itatij iga nej yej iPiltzin Taga' ni-ewatos iladoj iye'ma' Dios yej nochi wel kichíwa, iwán anne-itaskej kuá' nemi niwí' ipan mixti cielojkóbapa.

⁶⁵ Íkuá'ya ijefej sacerdotejmej, kitzatzayan itzótzol iga kuejkuesiwi', iwán kijtoj:

—Inín taga' kimalijlij Dios. Ay'ya tiknekij máj agaj tejté makijto icontraj Jesús, némiya tikakij iga kimalijliá Dios.

⁶⁶ ¿Kén ankijtowaj amejemen?

Yejemej kijtojkej:

—¡Kichij yej ayékti, kajasi iga mamomikti!

⁶⁷ Íkuá'ya kixaygachijchakej iwán kimagakej. Sekin kixaygatatzinakej Jesús.

⁶⁸ Kijliayaj:

—Tej Cristo, ¡siga tiprofetaj, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!

Pedro kijtowa iga ayá' kixmati Jesús

⁶⁹ Miejs Pedro ewatoya fuera ipan patio, se isirvientaj Caifás kitechoj iwán kijlij:

—¡Tej no tinemiá iwán Jesús yej de Galilea!

⁷⁰ E' Pedro iyixtaj nochi yej ompa onoyaj kijtoj iga ayá' kixmati Jesús, kijtoj:

—Ayá' nikmati de te nemi titajtowa.

⁷¹ Pedro kixtiaya ipan ipuertajyo patio iwán se' sirvienta kita', kijlij yej ompa onoyaj:

—Inín taga' no nemiá iwán Jesús yej de Nazaret.

⁷² Iwán Pedro sej kijtoj iga akixmati, este kitokawij Dios iga ijkón nokta, kijtoj:

—Ayá' nikixmati in inón taga'.

⁷³ E' aya wejkatí', yej ompa onoyaj kitechojkej Pedro iwán kijlijkej:

—Mataj tejwa' no de yejémempa iga tikakij ipan sanmotájtól.

⁷⁴ Pedro kijtojte'wa':

—Ayá' nikixmati in inón Taga'. ¡Dios mane-iknochiwa siga nemi nimitzkajkawajaj!

Iwán íkuá'ya takuiktikisa' se kayo.

⁷⁵ Iwán Pedro kejlan yej kijtoj Jesús: “Kua' aya takuika kayo, tia tikijtoti eyi vej iga ayá' tine-ixmati.” Iwán Pedro kisa' ompa iwán poxsan choga' este kualo' iyalmaj.

27

Jesús kiwigaj iyixtaj Pilato

¹ Kuá' tanési'ya, nochi ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, motajtoltijkej ken iga yawij kimiktij Jesús.

² Iwán kilpitiajkij iga kikawatoj iyixtaj Pilato yej gobernador romano.*

Ken iga migui' Judas

³ Kuá' Judas kinéxtija Jesús iga makikitzkikan, iwán Jesús yáwija kimiktij, Judas kimachilij iga pox ayékti kichij iwán kikuepilijtoj sej in

* 27:2 27:2 Xikita glosario “Romano”.

inón treinta tomín de plata ijefej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej.

⁴ Kijtoj Judas:

—Nej nikchij yej ayekti iga niknamá' Jesús yej ayá' nemi kichíwa yej ayekti iga makimiktikan.

Yejemej kijtojkej:

—Inón nejemen ayo' nikmatij, inonwa' tej tikmati.

⁵ Iwán Judas kitajtájkal in inón tomín weyitiopan-ijti', kistewa' iwán yajki mopipiloto.

⁶ Ijefejmej sacerdotejmej, kipejpejpenkej inón tomín, iwán kijtojkej:

—Inín tomín awel matikakikan kan tiknechkowaj ofrendajmej, iga inín ipati' iyesyó Jesús iga yawi mikiti.

⁷ Iwán motajoltijkej iga inón tomín, makikuikan iga mamokowa tajli yej itoka', Ítal yej Tekipanowa iga Soki', kan motokaskej yej wejkachanejkej.

⁸ Inón tajli este inán itoka' Estajli iga mokowa' iga tomín yej iga kimiktijkej Jesús.

⁹ Ijkón mochij ken kijtoj el profeta Jeremías, kuá' kijtoj: “Kikuikej inón treinta tomín de plata, achón ipati' kitálilijkej israelitajmej,

¹⁰ iwán iga inón tomín mokowa' tajli yej itoka', Ítal yej Tekipanowa iga Soki', ijkón ken netekimá' toTeko.”†

Jesús iyixtaj Pilato

¹¹ Jesús kiwigakej iyixtaj el gobernador, iwán kitajtan:

—¿Ix teya in iRrey judiyojmej?

Jesús kijtoj:

—Ijkonya ken tej tikijtowa.

¹² Kuá' ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej kitelwiayaj Jesús, Jesús até kijtoj.

¹³ Iwán Pilato kijlij Jesús:

—¿Ix atikaki nochi yej nemi mitztelwiá?

¹⁴ E' Jesús ayá' kijtoj nité nokta iwán in gobernador poxsan madmiradoj.

Jesús óno'ya nokta iga yawi mikiti

¹⁵ Ipan iyilwiyo la Pascua el gobernador kitekimajkawaya se preso, san katiá kijtoskej la gente.

¹⁶ Ompa onoya se preso yej inochi kixmatiá iga kichíwa yej ayekti, itoka' Barrabás.

¹⁷ Kuá' la gente nechkatokej, Pilato kijlij la gente:

—¿A'yéj ankinekij manikmajkawa? ¿Ix Barrabás o Jesús yej kijliáj el Cristo?

¹⁸ Iga Pilato kimatiá iga kikitzkijkej Jesús iga kixitayaj.

¹⁹ Mie' Pilato ewatoya ipan iweyi-asientoj kan mandarowa, isiwa' kitatitanilij iga kijlij: “Amo te xikchíwili inín taga', yéj ayá' nemi kichíwa yej ayekti. Nej yowan niktemi' poxsan yej ajayekti iga yéj.”

²⁰ E' ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, kijlijkej la gente iga makijtokan iga makimajkawakan Barrabás iwán Jesús makimiktikan.

²¹ Gobernador sej tatajtan:

—¿A'yéj de inín omen ankinekij manikmajkawa?

Yejemej kijtojkej:

—Xikmajkawa Barrabás.

† 27:10 27:10 Zac 11:12-13

22 Pilato kitajtan la gente:

—¿Te ankinekij manikchiwili Jesús yej kitokawiaj el Cristo?

Inochimej kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

23 Pilato kijtoj:

—¿Ix te kichij yej ayekti?

E' majya tzajtzikej iga kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

24 Kuaj' Pilato kita' iga ayo' te wel kichiwa iga la gente majya tzajtzikej, tatekimá' iga makikuilitij a'ti iga mamomapa[‡] iyixtaj la gente, kijtoj:

—Ayéj notechko iga mamiki inin taga', yéj ayá' kichij yej ayekti, ompa amejemen xikitakan.

25 Iwán nochi gente kijtoj:

—Nejemenyawa' iwán nopilowan manimokuitikan iga mamiki.

26 Iwán Pilato kimajak Barrabás, iwán tatekimá' iga makimagakan Jesús iwán kimá' la gente iga makimiktikan ipan cruz.

27 Iwán isoldadojmej Pilato kiwigakej Jesús al palacio, iwán kipoloj komati soldadojmej.

28 Iwán kipejpetzojkej Jesús iwán kajakiltijkej tzótzol yej este chílti'san.

29 Iwán kitalilijkej ipan itzontekon se corona[§] de witzti yej kiyawalchijkej, iwán kikitzkiltijkej no se kuawi' ipan iye'ma'. Iwán motankuaketzayaj iyixtaj iga kajawilmatikej; kijliayaj:

—¡Xiye'ono iRrey judiyojmej!

30 No kichijchayaj, iwán iga kuawi' kikuajkuawitekkej.

31 Kuaj' támi'ya kajawilmatikej, kikixtilijkej sej inon tzótzol yej chílti' iwán kajakiltijkej sej yej itzótzolpa nokta. Iwán kiwigákeja iga kimiktitoj ipan cruz.

Jesús kiclavarowaj ipan cruz

32 Kuaj' kistiáyaja ipan palacio, kasikej se taga' yej ichan altepe' Cirene yej itoka' Simón; yéjya kitekimakakej iga makiwiguili Jesús icruz.

33 Kuaj' asikej kan kitokawiaj Gólgota, yej kijtojneki Kan ono' Kuaomi',

34 ompa kimakakej Jesús iga makoni vino yej nenelijto' iwán yej pox chichi' iga amo mapoxkualo; e' kuaj' Jesús, kimachilij, akine' konij.

35 Kuaj' kiclavarojkejya ipan cruz, soldadojmej kikuikkej itzótzol Jesús iga kirrifarojkej iga makimatikan aja'yéj kikuis. Ijkón kichijkej iga mamochiwa ken kijtoj se profeta: “Kirrifarojkej notzótzol iga makimatikan aja'yéj kikuis.”

36 Iwán ómpaya motajtalkej iga kitztoyaj Jesús.

37 Iwán ikuapan kijkuilojkej yej kijtowa te iga kimiktijkej ipan cruz. Ijkín ijkuilijtoya: “INÍN JESÚS YEJ IRREY JUDIYOJMEJ.”

38 Iwán na' kan kiclavarojkej Jesús pan cruz, no kiclavarojkej ome yej tachteki, ipan sejsé icruz, se iladoj iye'ma', se' iyopochkampa.

39 Iwán yej panowayaj itenoj Jesús, kipinajtiayaj, este kikuatzejzelowiliayaj

40 iga kijliayaj:

—Tej tikijtoj iga tikxitinas weyitiopan, iwán ipan eyi día wel sej tikojpachiwa, moganaj ximomanawi. Siga tej iPiltzin Dios, xitemo ipan cruz.

‡ 27:24 27:24 Iga ijkín momapá', yej kitakej kimatikej iga kijtojneki iga Pilato akiye'ita yej mochi, ayéj itechko iga mamiki Jesús. § 27:29 27:29 Xikita glosario “Corona”.

41 Ijkonŝan nō ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, kipinajtiayaj Jesús, iwán mojliayaj:

42 —Sekin kimanawij, igánajsan awel momanawiá, siga yéj iRrey Israel, matemo ipan cruz iga maticredokan ipan yéj.

43 Yéj moconfiaroj ipan Dios; inán Dios makimanawi, siga melá' iga kineki, porque yéj kijtoj: “Nej iPiltzin Dios.”

44 Ijkonŝan nō yej tachtekkej, yej nō kiclavarojkej ipan sejsé cruz, kipinajtijkej Jesús.

Miki Jesús

45 Kuá' asi' tajkodía, noyan ipan tajli takomitiá', ijkon takomititoya este las tres tiotakpan.

46 Iwán íkuá'ya Jesús tzajtzi' iga inochi itájpál, kijtoj:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —yej kijtojneki: TinoDios, tinoDios, ¿te iga tinekájteja?

47 Sekin yej ompa onoyaj kikakikej iwán kijtojkej:

—Ta' xikakikan, nemi kinotza ikyapa profeta Elías.

48 Iwán se de yejemej motaloy iga kikuito tejté yej ken ichka', iwán kapachoj iga xokovinoj, kitalij ipan se weya'ojta' iga kitecholtijkej iga makichichina.

49 E' sekín kijtojkej:

—Xikajtewa, matikitakan siga wí' in Elías iga kimanawiki.

50 Jesús sej tzájtzi'pa iga tajtoj, iwán mígui'ya.

51 Íkuá'ya tzótzol* yej iga tajkotchaktoya weyitiopan, tajkotchayani', pewa' ajko iwán tzayantiwalaj este tani. Mojolín tajli iwán este xaxamani' temej.

52 Iwán animajxapomej tajtapowikej; iwán mia' yej miktokej, yej kicredojkej Dios, ojojpa-isakej.

53 Inimej kikkiskej animajxapoko kuá' Jesús ojpa-ísa'ya, iwán yajkij ipan weyi-áltepe' Jerusalén, iwán ompa mia' kitakej.

54 Ijefej soldadojmej iwán yej iwán kicuidaroytoyaj Jesús, kuá' kitakej molín tajli iwán nochí yej mochij, poxsan majmawikej iwán kijtojkej:

—Mataj melá' inín taga' iPiltzin Dios.

55 Ompa onoyaj mia' siwatkej yej wéjkasan tajtachixtoyaj yej kipalewijnemiáj Jesús iwán kitokakej desde Galilea.

56 Nō ompa onoya María Magdalena, María yej íye'pa Jacobo iwán José, iwán íye' yej ipilówampa Zebedeo.

Motoka Jesús

57 Kuá' némiya tayowati, walaj se taga' yej motapialía yej itoka' José, yej ichan áltepe' Arimatea, yéj nō idiscipoloy katka Jesús.

58 Inín taga' yajki kitato Pilato iwán kitajtanilij icuerpoj Jesús iga makitoka; iwán Pilato tatekimá' iga makimakakan.

59 José kikui' icuerpoj Jesús, kikikimiloy iga se sábana yej ejto'.

60 Iwán kitokato ipan se animajtexapo'† yej kichiwilíjkejo' José. Kuá' kitzakákuá'ya animajxapo' iga se weyiyawalte'ti, yájkíya.

61 Ompa onoya María Magdalena iwán se' María, ejewatoyaj itenoy animajxapo'.

Kicuidarowaj Jesús kan motoga'

* 27:51 27:51 Xikita glosario “Cortina”. † 27:60 27:60 Sekin judiyojmej kichijkej ken cuarto ipan te'ti iga kitokaj yej mi'. Kitzakkej iten xapo' iga weyiyawalte'ti yej wel momimilowa.

⁶² Ipan se'ya día, día kuá' mosewilo, ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej monechkojkej iga yajkij kitatoj Pilato,

⁶³ kijlitoj:

—Tekiwaj, nejemen nikeljamikij iga inón yej takajkayawa, kuá' aya miki, kijtoj iga kuá' kipiaya eyi días iga mikto', yawi sej ojpa-isati.

⁶⁴ Inón iga xitatekimaka iga makicuidarotij kan motoga' eyi día, amo santá' yaskej idiscipolojmej iwán kikixtiskej icuerpoj iwán kijtoskej: “Ojpa-ísa'ya kan miktoya.” Ijkón majya sej takajkayawaskej que achto.

⁶⁵ Pilato kijtoj:

—Nigaj ono' soldadojmej iga maticuidarotij. Xakan iwán xikitakan iga maye'tzakto animajxapo'.

⁶⁶ Iwán yajkij iwán kiye'tzakkej animajxapo', kitallilijkej se sello inón te'ti yej kitentzakto' animajxapo', iwán ompa kikajtejkej soldadojmej iga maticuidarokan.

28

Ojpa-isa' Jesús kan miktoya

¹ Kuá' pánoja día iga mosewilo, kuá' tanestíwi'ya sej ipan domingo, María Magdalena iwán se' María, yajkij kitatoj kan motoga' Jesús.

² Iwán poxsan molin tajli iga walaj ipan cielo se iyángel Dios este kan tokto' Jesús. Iwán kena' weyite'ti yej iga tentzaktoya animajtaxapo', iwán motalij ipan inón weyite'ti.

³ Inón ángel petaniá ken tikita kuá' tapetani, iwán itzótzol este ichkati'.

⁴ Kuá' soldadojmej inón kitakej kuekuechkakej iga majmawikej iwán wetzikej, kajkej ken tikita yej miktokej.

⁵ El ángel kijlij siwatkej:

—Amo ximajmawikan. Nej nikmati iga ankitemowaj Jesús, yej kimiktijkej ipan cruz.

⁶ Ayá' nigaj ono', yejwa' ojpa-ísa'ya, kensan kijtoj. Inán xikitakij kan kitalkaj.

⁷ Iwán xákanya semi, xikmatiltikan idiscipolojmej: “Yej miktoyay, e' ojpa-ísa'ya sej, iwán yéj yawi asiti achto Galilea que amejemen, iwán ompígaya ankitaskej.” Inón yej niwalaj nimitzmatiltikoj.

⁸ Iwán siwatkej kiskej animajtaxapoko, malej majmawikej, e' yejemej paktiayaj iga kijlitoj idiscipolojmej nochi yej kitakej.

⁹ Iwán Jesús mixnextij iyixtajmej siwatkej iwán kisaludarojkej. Yejemen kitechojkej Jesús, iwán kiweyimatiltijkej este kijikxinapalojkej.

¹⁰ Jesús kijtoj:

—Amo ximajmawikan. Xakan xikijlitij noknimej iga mayakan Galilea, iwán ompígaya ne-itaskej.

Yej kijtojkej soldadojmej

¹¹ Mie j inimej siwatkej nemi yawij, sekin soldadojmej yej tacuidarotoyaj, yajkij ipan altepe', iwán kipowilijkej ijefejmej sacerdotejmej nochi yej mochi.

¹² Inimej ijefej sacerdotejmej yajkij tajtotoj wan yej kimandarowaj judiyojmej iga motajtolitijkej iwán kimakakej komati tomín soldadojmej,

¹³ kijlijkej ijkín:

—Amejemen xikijtukan iga tayowakan, miej ankohtoyaj, walkej idiscipolojmej Jesús iwán kichtekkej icuerpoj.

14 Siga el gobernador makimati nochi inín, nejemen niawij nikyolyamanatij, iwán até mitzchíwiliskej.

15 Iwán soldadojmej kikuikej inón tomín, iwán kichijkej ken kijlijkej. Iwán ijkón kipowaj judiyojmej este inán.

Jesús kijtowa te makichiwakan iyapostolejmej

16 Ijkón iga inón once apostolejmej* yajkij Galilea, ipan tepe' kan Jesús kijtoj iga mayakan.

17 Kuá' kitakej Jesús, kiweyimatiltijkej; malej iga sekin ayá' kitawel-credowayaj.

18 Jesús kitechoj idiscipolojmej, iwán kijtoj:

—Inán Dios kichij iga wel manirreinaro ipan cielo iwán nigaj ipan tajli.

19 Xakan noyan kajkan onolo' ipan nochi paismej iwán xiknextilikan inomej gente iga manetokakan; xikbautizarokan ipan itoka' toTaj, ipan itoka' tePiltzin iwán ipan itoka' el Espíritu Santo,

20 iwán xiknextilkanya iga makichiwakan nochi yej nimitzijlijkej. Iwán xikmatikan iga nej nono' amowan nochipa, este kuá' tamis inín tajli. Ijkónyawa'.

---

* 28:16 28:16 Xikita glosario “Apóstol”.

Itájtol Jesucristo yej kijkuiloj San Marcos

Juan yej tabautizarowa kipowa itájtol Dios

¹ Ijkín pewa ye'noticiaj de Jesucristo,* yej Diospa iPiltzín.

² Ikyá profeta Isaías ijkín kijkuiloj ken Dios kijlij:

Ta' xikaki, niktitanis se notatitan miej tej aya nimitztitani, iga tayakanas iga mata-ijliti iga mamopreparadojtokan iga tiwi'.

³ Mokaki itájtol inón tatitan, tajtowa recio ipan desierto.† Kijtowa: “Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti, ijkón ankitapowaj ojti iga toTeko.”

⁴ Ijkón Juan tabautizarowaya‡ ipan desierto iwán kijlij iga nochi makikajtewákanya iga kichiwaj yej ayekti, iwán mamobautizarokan; ijkón Dios makiperdonarowilikan yej kichijkej yej ayekti.

⁵ Nochi yej chantitokej ipan estado de Judea, iwán yej chantitokej Jerusalén, yayaj kikakitij Juan itájtol. Iwán kuá' la gente motenxitónkeja iga kichijkej yej ayekti, íkuá'ya Juan kibautizarowaya inomej ipan weya' Jordán.

⁶ Juan kakijtinemiá itzótzol yej chijtoya iga itzojmiyo camello,§ iwán tajko-ilpitinemiá iga kuetax, iwán kikuaya chapolin iwán kuayojnekti.

⁷ Iwán Juan ijkín tatapowiaya:

—Netokatiwi' se yej máj tayakanto' que nej, yej ni alín aneajasi iga manikxitomili iga'.

⁸ Iwán nej inán nimitzbautizarojkej iga a'ti, e' yéj yawi mitzbautizaroti iga el Espíritu Santo.

Mobautizarowa Jesús

⁹ Inomej día, Jesús kisa' ipan iyaltepe' kan íchan katka; inón altepe' yej itoká' Nazaret, yej ono' ipan ital Galilea. Iwán Juan kibautizaroj Jesús ipan weya' Jordán.

¹⁰ Iwán kuá' kistiaya ipan a'ti, Jesús kita' iga tapowi' cielo, iwán temoj ipan yéj iyEspíritoj Dios ken se jojtoko.

¹¹ Iwán mokagui' itájtol Dios; kijtoj:

—Tej nokta tinoPiltzín yej nimitzpoxchokiliá. Tej tineyolchikajto'.

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichíwa yej ayekti

¹² Kuá' Jesús mobautizaroja, iyEspíritoj Dios kiwiga' ipan desierto kan ayá' chantitoló'.

¹³ Ompiga Jesús onoya cuarenta días iwán animalmej; iwán wálaj Tzitzimi' iga katka makichiwalti yej ayekti; iwán wálkej angelejmej* iga kipalewíkoj Jesús.

Jesús kipowa ye'noticiaj

¹⁴ Kuá' el gobernador kipresójwija Juan, Jesús yajki ipan estado de Galilea, kipowato ye'noticiaj kén iga Dios temañawia.

¹⁵ Ijkín kijtowaya Jesús:

—An sí ási'ya yej mochixtoya, iwán inán ayo' wejkatis iga yawi reinaroti Dios. Ay'ya máj xikchíwakan yej ayekti, iwán xicredókanya ye'noticiaj.

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Cristo”. † **1:3 1:3** Xikita glosario “Desierto”. ‡ **1:4 1:4** Xikita glosario “Bautizar”. § **1:6 1:6** Xikita glosario “Camello”. * **1:13 1:13** Xikita glosario “Ángel”.

Jesús kinotza nawi yej topojmaj

¹⁶ Jesús nejnentiaya ipan aten laguna yej itoka' Galilea. Ompa kita' Simón iwán Andrés yej iyiknimpa. Yejemen atarrayerojmej. Iwán ompa atarrayaroytoyaj ipan inón a'ti.

¹⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Xinetokakan, iwán nikchibas iga ankinechkoskej yej manetokakan, ken inán topoj ankikitzkiáj.

¹⁸ Iwán ikuá'san kikajtejkej iyatarrayajmej, iwán kitokákeja Jesús.

¹⁹ Iwán Jesús achi máj nejnen, kita' ompa onokej Jacobo iwán Juan yej ipilówampa Zebedeo. Onoyaj ipan ákal, kitamanijtoyaj iyatarrayajmej.

²⁰ Iwán Jesús kinotza' inomej. Iwán yejemej kikajtejkej Zebedeo yej itájmejpa iwán imonsojmej ipan ákal. Kitokákeja Jesús.

Jesús wel kikixtiá malespíritoj

²¹ Asitoj ipan se altepe' yej itoka' Capernaum. Iwán kuá' asi' día kuá' mosewilo, Jesús kala' tiopan iwán pewa' tamachtij.

²² E' madmiradojkej kén iga tajtowa, porque Jesús kuá' tamachtiaja nesía iga kimati te nemi kijtowa, ayéj ken yej tamachtiaj ipan iley Moisés.

²³ Tiopan-ijti' onoya se taga' yej kipiaya malespíritoj, iwán tzajtzitewa'; kijtoj:

²⁴ —¿Té annechijwilikoj Jesús de Nazaret? ¿Ix tiwalaj iga annepolokoj? Nej nimitzixmati, iwán nikmati iga tej nokta yej Dios mitztapejpen.

²⁵ Iwán Jesús kajajwa' inón malespíritoj, kijlij:

—¡Ayo' xitzajtzito! ¡Xikajtewa inín taga'!

²⁶ Iwán inón malespíritoj kikuekuechkaltij inón taga', iwán tzajtzitikisa'.

²⁷ Iwán nochi majmawikej poxsan, iwán mosepantajtankej:

—¿Tétaj in? ¿Té yejtaj in inín yej nemo' tenextiliá? ¡Ininya sí taga' wel kitekimaka malespíritojmej iwán kicredowaj!

²⁸ Iwán nimanín noyan momati' ipan estado de Galilea yej Jesús kichij.

Jesús kachitialiá imonan Simón Pedro

²⁹ Kuá' Jesús kisa' tiopan, yajki iwán Jacobo iwán Juan; asitoj ichan Simón kan ichan no Andrés.

³⁰ E' imonan Simón wetztoya iga kawanto', iwán kijlijkej Jesús iga wetito'.

³¹ Iwán Jesús kitechoj, iwán kimakitzkijpa iga kiketza', iwán ikuá'san imonan Pedro sewi' ikajlo' iwán pewa' tatamá'. Kitamá' Jesús iwán yej iwán nemiáj.

Jesús taajachitialiá

³² Kuá' kála'ya tonati', iwán némiya takomiti kiwajwaliguilijkej Jesús nochi yej sese'pa iga wetitoyaj iwán yej kipiayaj malespíritojmej.

³³ Iwán nochi de inón altepe' monechkojkej kaltenoj.

³⁴ Jesús kachitaltij mia' yej sese'pa iga wetitoyaj iwán yej kipiayaj malespíritojmej, nochi kikixtilijkej. Akimakaltij iga matajtokan malespíritojmej iga kimatiáj a'yéj in Jesús.

Jesús kipowa ye'noticiaj Galilea

³⁵ Kuá' tanestíwi'ya, e' takómi-o', Jesús moketza', iwán yajki iselti oradóto kan atelo.

³⁶ Simón iwán yej iwán nemiáj yajkij kitemotoj.

³⁷ Kuá' kasíkeja, kijlijkej:

—Nochi nemi mitztémowaj.

³⁸ E' Jesús kijtoj:

—Matiakay ipan se' altepemej yej najna'san onokej iga manikpowa ye'noticiaj no ompí, iga inón nokta niwalaj.

³⁹ Iwán Jesús nemiá noyan Galilea ipan tiopamej yej ojonoyaj ipan altepemej, kipojtinemiá itájtól toTeko iwán kikixtijtinemi' malespíritojmej.

Jesús kachitialiá se taga' yej nemi palani inakayo

⁴⁰ Se taga' yej nemi palani ikajlo' iga kipiaya lepra† kitechoto Jesús, iwán motankuaketza' iná'. Kijlij:

—Siga tikneki wel xinepajti.

⁴¹ Jesús kiknelij, kichijchin iga ima', iwán kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

⁴² Kuá' kijtoj ijkón, pájti'ya yej wetitoya.

⁴³ Jesús kijlij iga mayáwiya, iwán ijkín kinonotza':

⁴⁴ —Ta' xikaki, amo xikijli agaj kén iga ti-achitiá', tej xaj kan ono' sacerdote iga mamitzita iwán xiktali moofrendaj iga tipájti'ya, kensan iley Moisés tatekimaka iga mamochiwa ijkón. Iga nochi makimati iga tipájti'ya.

⁴⁵ E' inón taga' yajki, pewa' kipowa' nochi yej mochij, inón iga Jesús ayo' monextiaya ipan altepe', nemiá kansan ayagaj onoya, e' yayaj kitatij mia' yej de sejsé' altepemej.

2

Jesús kachitialiá se yej awel nejnemi

¹ Panoj achi días, Jesús yajki sej Capernaum. Kuá' nóyanya momati' iga yéj óno'ya kalijti'

² monejnechkolo' este ayo' kitotolowayaj kalijti' niga kaltenoj; iwán Jesús kipojtoya itájtól Dios.

³ Iwán asitoj nawi tajtaga' yej kiwigakej se taga' yej awel nejnemi nokta.

⁴ E' kuá' kitakej iga awel kalakij kan ono' Jesús iga poxsan onolo' kalijti', tajtaga' kixitinkej alín ipetayo kajli kan kimatiáj iga ono' Jesús, iwán ompa kipipilojtitemowijkej ipan itapech in inón yej awel nejnemi.

⁵ E' kuá' Jesús kita' kén iga moconfiarowayaj ipan yéj, kijlij yej wetitoya:

—Nopíj, nochi yej tikchij yej ayekti, nimitzelkawiliaya.

⁶ E' ompa ewatoyaj sekin yej tamachtiaj* ipan iley Moisés; iwán kijtojkej ipan iyalmajmej:

⁷ “¿Te iga ijkón tajtowa inín taga'? Nemi kimajliá Dios, iga ayagaj wel taekawiliá yej se kichíwa yej ayekti, petz Dios san.”

⁸ E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijtoj:

—¿Te iga ijkón ankejlamikij ipan amoalmajmej?

⁹ ¿Kén máj wel manikijli inín yej awel nejnemi? ¿Ix manikijli: “Nochi yej tikchij yej ayekti nimitzelkawilija”, o manikijli: “Ximoketza, xikui motapech, iwán xaja”?

¹⁰ An sí, nia nimitznexitlij iga nej yej iPiltzín Taga',† ipan inín tajli wel nikelkawiliá yej se kichíwa yej ayekti.

Iwán Jesús kijlij yej awel nejnemi:

¹¹ —Tej nimitzijliá, ximoketza, xikui motapech, iwán xaja mochan.

¹² Iwán inón yej awel nejnemi íkuá'ya moketza', kikui' itapech, iwán kistewa' iyixtaj nochi yej ompa onoyaj. Iwán inomej san tajtachixtikajkej, iwán ijkín kijtojkej iga kiweyimatiltijkej Dios:

—¡Ayí' ijkín tikitaj!

† 1:40 1:40 Xikita glosario “Lepra”. * 2:6 2:6 Xikita glosario “Yej tamachtia' ipan iley Moisés”.

† 2:10 2:10 Xikita glosario “IPiltzín Taga'”.

Jesús kinotza Leví

¹³ Iwán Jesús yajki sej ipan lagunajten. Iwán kuá' nochi kitatoj, Jesús kimachtij.

¹⁴ Kuá' Jesús panotiyaya, kita' kan ewatoya Leví, yej ipiltzimpa Alfeo iga kicobrarojtoya impuesto iga Roma, iwán kijlij:

—Xinetoka.

Iwán Leví moketza' iwán kitoga' Jesús.

¹⁵ Jesús iwán idiscipolomej[‡] takuajkej chan Leví iwán mia' yej kicobrarrowaj impuesto iga gobierno iwán sekin yej ayompa nemij no sentakuajkej iwán; iga mia' yej kitokatinemiáj.

¹⁶ Kuá' yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwán fariseojmej[§] kitakej iga nemi sentakua iwán inomej, kijlijkej discipolomej:

—¿Te iga amomaestros sentakua wan yej kicobrarrowaj impuestos* iga Roma iwán yej kichiwaj yej ayekti?

¹⁷ Kuá' Jesús inon kikagui', kijtoj:

—Yej yektitokej ayá' kinekij yej taachitialiá, yej wetitokej, kena kinekij. Nej ayá' niwalaj niktemoko yej yemij. Niktemoko yej kichiwaj yej ayekti.

Kitajtanij Jesús kén iga mayunaro

¹⁸ Yej kitokatinemiáj Juan iwán fariseojmej mayunarojtoyaj, iwán sekin kitajtanitoy Jesús, kijlijkej:

—In yej kitokaj Juan iwán fariseojmej, ¿te iga mayunarowaj, iwán modiscipolomej ayá' mayunarowaj?

¹⁹ Jesús kijtoj:

—¿Ix wel amo matakua kan te-ikniwan kan monamiktulo kuá' chokotzin yej monamiktiá ono' iwamej? Siga ompa ono' chokotzin, awel mayunarokan.

²⁰ E' yawi asítisan kuá' kiwigaskej chokotzin, íkuá' kena, mayunaroskej.

²¹ 'Iwán ayagaj kitamaniá se tzotzolsól iga tzotzoltájkol yej mokówago'; iga yej mokówago' akuis, iwán máj weyi kitzayanas tzotzolsól.

²² Ipan ikypakuetaxtekon[†] awel no moakiá vino yej kichíjkejo', iga vino yej kichíjkejo' moposawa iwán kipoxonas kuetaxtekon iwán nempoliwis vino iwán kuetaxtekon. Inon iga, yekti iga ipan kuetaxtekon yej móchijo' mamooki vino yej kichíjkejo'.

Discipolomej kitekij trigo ipan día kuá' mosewilo

²³ Se día kuá' mosewilo, Jesús panotiyaya mlilijti', iwán idiscipolomej pe' iga kitejtektiajkij trigo.

²⁴ Fariseojmej kijtojkej:

—Ta' xikita, ¿te iga modiscipolomej kichiwaj tekipanol yej ayekti mamochiwa ipan día kuá' mosewilo?

²⁵ E' Jesús kijtoj:

—¿Ix ayí' ankileerokkej yej ikya kichij David iwán yej iwán nemiáj kuá' cholojtinemiáj, iwán mayanakej?

²⁶ David kala' tiopan, íkuá' Abiatar katka kimandarowaya sacerdotejmej. Iwán David, kikuaj pamej yej itátkipa Dios, yej wel kikuaya petz sacerdotejmej, iwán kimá' no yej iwán nemiáj.

²⁷ Iwán Jesús no kijtoj:

[‡] 2:15 2:15 Xikita glosario “Discípulo”. [§] 2:16 2:16 Xikita glosario “Fariseo”. * 2:16 2:16 Xikita glosario “Impuestos”. [†] 2:22 2:22 Xikita glosario “Kuetaxtekon”.

—Dios achto kichij taga', después kitekimá' iga mamosewi se día; inón kijtojneki iga taga' máj importante que día kua' mosewilo.

²⁸ Nej yej iPiltzín Taga' wel nitatekimaka te wel mamochiwa ipan día kua' mosewilo.

3

Taga' yej matakuayaxto'

¹ Jesús yajki sej ipan itiopamej israelitajmej, iwán ompa onoya se taga' yej matakuawayaxto'.

² Iwán kipixtoyaj Jesús iga makitakān siga kachitaltij ipan día kua' mosewilo, kansan wel makitelwikan.

³ Jesús kijlij yej matakuawayaxto':

—Ximoketza iwán xiwiki tatajkoyan.

⁴ Jesús kitajtan yej ompa onoyaj:

—¿Kén te wel mochiwa ipan día kua' mosewilo; yej yekti, o yej ayekti? ¿Mamoachitalti agaj o mamomikti?

E' yejemej atajtokej.

⁵ Jesús kitachilij inomej; kikuesowilijpa, iwán moyolmiktij iga inomej yoltakuaktikej. Jesús kijlij inón yej matakuawayaxto':

—Xikmelawa moma'.

Iwán inón taga' kimelaj ima', iwán yektia'ya.

⁶ Iwán inomej fariseojmej kiskej; yajkij motajoltitoj iwán sekin yej kitokaj rey Herodes,* iga makimiktikan Jesús.

Poxsan monechkolo lagunajten

⁷ Iwán Jesús yajki ipan lagunajten iwán idiscipolojmej, iwán kitoga' komati gente de Galilea.

⁸ Kua' kimatikej iga Jesús kichiwaya kuajkuantas yej ayi'pa mo-ita, kiskej gente de Judea, de Jerusalén, de Idumea, yej ichamej iyikan weya' Jordán, de Tiro iwán Sidón, iwán yej najna'san ichamej iga yajkij kitatoj Jesús.

⁹ Inón iga Jesús kijlij idiscipolojmej iga makitemowilikan se akal iga ompa matejkawi, iga amo makipitzkokan.

¹⁰ Iga kachitaltij komati iwán mia' yej wetitoyaj, este mopilowayaj iga kichijchimisnekiáj Jesús.

¹¹ Kua' yej kipiayaj malespítojmej kitayaj Jesús, motankuaketzayaj iyixtaj, iwán tzajtziáj:

—¡Tej iPiltzín Dios!

¹² E' Jesús kitekimá' iga amo nokta makijtōkan a'yéj in yéj.

Jesús kitapejpena doce itatitanimej yej no kjliáj apostolejmej

¹³ Iwán Jesús tejkaj ipan se tepe' iwán ompa kinotza' yej yéjsan kitapejpen; iwán yajkij kan ono' Jesús.

¹⁴ Iwán kitapejpen doce de yejemej iga iwán manemikan iwán iga makipowakan itajtōl Dios.

¹⁵ Iwán kijlijkej iga wel mataachitaltikan iwán iga wel makixtikān malespítojmej.

¹⁶ Ijkin itokamej inón doce yej kitapejpen Jesús: Simón, yej no kitokawij Pedro;

* **3:6 3:6** Inimej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalewiayaj rey Herodes yej de los romanos yej tilitkmej yej kitaksayaj judiyojmej. Xikita no glosario "Herodes".

17 Jacobo iwán iyikn̄in yej itōka' Juan, yej ipilówampa Zebedeo, Jesús kijliaya Boanerges, yej kijtojneki "tajtaga' yej niman̄in kuejkuesiwij."†

18 Kitapejpenkej Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo yej ipiltz̄in Alfeo, Tadeo iwán Simón yej ipart̄idoj nacionalista.‡

19 Iwán Judas Iscariote, yej máj máj kinamá' Jesús.

Sekin kijtowaj iga Jesús kipiá ipoder Tzitzimi'

Iwán Jesús kala' iwán idiscipolomej ipan se kajli.

20 Iwán sej poxsan monechkōlō', este Jesús iwán idiscipolomej ayo' wel takuayaj.

21 Kuá' kimatikej yej Jesús ipariētejmej, walkej kan ono' iga makiwigakan, porque kijtowayaj iga ayo' ye'tajlanto'.

22 Nō yej tamachtíaj ipan la ley yej walkej Jerusalén, kijtojkej:

—In̄in taga' nemi wān Tzitzimi'§ yej ijéfejpa maļesp̄iritomej, iwán iga ipoder Tzitzimi' kikixtiá maļesp̄iritomej.

23 Iwán Jesús kinōtza' la gente, iwán kipowilijkej se kan mam̄ixkūitilo, kijtoj:

—¿Kén wel Tzitzimi' makikixti Tzitzimi'?

24 Siga se país mochiwa ome grupo iga mosenkuejkuesowaj, in̄on país awel wejkaawas.

25 Iwán siga se familia mosepankuejkuesowaj, awel wejkaawas iga masetitokan.

26 Siga Tzitzimi' igánajsan kikixtiá maļesp̄iritomej, yej yéjpasan itatki, awel wejkaawas, iwán ompa tamis ipoder.

27 'Ayagaj wel kalaki chan se taga' yej tajpalej iga makikūli yej itatki, siga ayá' achto kilpiá; ijkón sí wel kitakūijkūlij.

28 'Nimitznojma-ijliáj, iga Dios nochi wel kelkawiliá yej kichiwaj yej ayekti, iwán nochi yej makijtokan yej ayekti.

29 E' yej mamaltajto iga iyEsp̄iritoj Dios, ayo' wel nikeman moelkawilij, nochipa Dios keļam̄ikilijtos.

30 Ijkón kijtoj Jesús iga kijlijtoyaj iga kipiaya maļesp̄iritoj.

Kitakij Jesús iye' iwán iyokichikniwan

31 Mieļ ómpao' onoya Jesús, asi' iye' iwán iyokichikniwan, e' kajkej fuera, iwán tat̄itankej iga makinōtzatij Jesús.

32 Yej ejewatoyaj iwán kiyawalojtoyaj Jesús, kijtojkej:

—Moye' iwán mookichikniwan onokej fuera iga mitztemowaj.

33 Jesús kijtoj:

—¿A'yéj noye' iwán nookichikniwan?

34 Kitach̄ilij yej kiyawalojtokej, iwán kijtoj:

—In̄imejwa' in noye' iwán nokniwan.

35 Yej kich̄iwa ken Dios kineki, in̄onwa' in nookichikn̄in, nosiwa-ikn̄in iwán noye'.

4

Ken iga m̄ixkūitilo ipan yej toka

1 Jesús pewa' sej tamachtij ipan lagunajten, iwán monechkoj komati gente kan yéj onoya. Póxsanya katka komatimej, este Jesús tejkaj ipan se

† 3:17 3:17 Ipan Griego kijtowa iga "ipilowan teyo'", anka iga Jacobo iwán Juan pox kuejkuesiwiķej ken kichijkej kuá' onoyaj Samaria; Lc 9:54. ‡ 3:18 3:18 Xikita Lc 6:15 § 3:22 3:22 Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás.

weyi ákal yej onoya ipan laguna, iwán ompa motalij iga tamachtij. Nochi gente onoya ipan aten.

² Iwán pewa' tamachtij ipan mia' kan wel mamixkuñtilo; iwán kuá' tamachtijtoya, kijtowa:ya:

³ —Xikakikan inín: Se taga' yajki tokato.

⁴ Kuá' nemi kipapatánaltia' íyol trigo,* ono' yej wetzitoj ipan ojti, iwán walkej totomej iwán kikuajkej.

⁵ Ono' yej wetzitoj tetzalan, kan ono' ajalín tajli. Iwán inón íyol trigo ixwa' nimanín iga tajli ayá' pox tilakti'.

⁶ E' kuá' tonatikisa', pilini', iwán waguí' iga ayá' monelwatij.

⁷ Ono' yej wetzito ipan witzyoj; witzyoj wejweyakej iwán kijiyoimiktij tato' iwán ayá' tagui'.

⁸ E' ono' yej wetzito kan yé'tal. Ixwakej iwán wejweyakej, iwán pox mochij. Ipan sejsé imiawayo kitalilij treinta, iwán sekin kitalilij sesenta, iwán sekin kitalilij cien.

⁹ Jesús kijtoj:

—Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

Jesús kijtowa tejas in kan mamixkuñtilo

¹⁰ Kuá' Jesús káwi'ya iselti, yej onoyaj itenoj iwán los doce discipolojmej kitajtankej te kijtojneki on kan mamixkuñtilo.

¹¹ Jesús kijtoj:

—Amejemen Dios mitzmatiltiaj yej aya agaj kimati ken iga yéj reinarowa;† e' yej aya kicredowaj, yej nikmachiáj, nochi nikpowiliajpa kan mamixkuñtikán.

¹² Ijkón malej iga matachakan, ken tikita ayá' tacháj. Malej iga matakakikan e' amo makentenderokan nité, iga amo mamoyolpatakan iwán iga amo makelkawilikán yej kichijkej yej ayekti.

Jesús kijtowa te kijtojneki inón yej toka

¹³ Kijtoj no:

—¿Ix ayá' ankentenderowaj in inín kan mixkuñtilo? ¿Kéntaj anyawij ankentenderotij sékino' máj kan mamixkuñtilo?

¹⁴ Yej toka, inón ken yej kipowa itájtol Dios.

¹⁵ Sekin ken tikita íyol trigo yej wetzi' ipan ojti: kikakij itájtol Dios, e' kuá' kikakikeja, wi' Tzitzimi' iga kelkawaltikij tájtol yej ken kuá' toktoya ipan iyalmajmej.

¹⁶ Sekin ken íyol trigo yej wetzi' ipan teyoj, kikakij itájtol Dios iwán kiye'itaj.

¹⁷ E' ken kuá' ayá' nelwayojkej iwán ayá' wejkawaj. E' kuá' panowa yej kiyolmiktiaj o kijiya iga netokaj, mosemákaja.

¹⁸ Iwán sekin ken tikita íyol trigo yej xini' ipan witzyoj; kikakij itájtol Dios,

¹⁹ e' kiyoltilana nochi yej ono' ipan inín tajli, kineki makipoxpia tomín iwán ijkón iga mopoipolowa, iwán kuajkuantas kineki makipia; nochi inín kelkawaltia' itájtol Dios iwán ayá' kichíwa yej yekti.

²⁰ E' ono' sekin yej kikakij itájtol Dios iwán kiye'itaj iwán kichíwaj yej yekti. Sekin ken íyol trigo yej kimá' este treinta iwán sekin ken yej kimá' sesenta iwán sekin ken yej kimá' este cien itakilka.

Jesús kijtowa ken iga mamixkuñtilo ipan ti'ti

* 4:4 4:4 Iga motoka trigo sekin kipapatánaltiajpa. Xikita dibujo Mt 13:9. † 4:11 4:11 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

21 Nō kijtoj:

—¿Ix motaliá ti'ti itampa cajon o itampa tapech? Awel, ti'ti motaliá ajko iga matawi.

22 Puej inewi yej iyanto' yawi monextiti. Iwán nochi yej mo-ichtaka-ijtoj, yawi momatiti.

23 Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

24 Iwán nō kijtoj:

—Xikyē'kakikan yej nimitzijliáj, siga ankiyolmakaj, an kentenderoskej. Achón ke' agaj ankimakaskej, achonsan nō Dios mitzmakaskej.

25 Yej kipiá, yawij máj kimakatij; e' yej akipiá, este yej alín kipiá, yawij kikuilitij.

Jesús tajtowa de se semilla yej ixwa iga mamixkuñtilo

26 Jesús kijtoj nō:

—Ken iga reinarowa Dios, ken tikita se taga' yej toka.

27 Kochi iwán tanesi moketza; áwil se'ya día, yej kitoga' ixwa iwán weyá iwán yéj akimati kén iga ixwa'.

28 Tajli kixwaltiá; achto pochini iwán máj máj kisa imiawayo iwán chikawayay iyol.

29 Kuá' chiká'ya itakilka, kitékija iwán mosasakay.

Jesús kipowa mostaza iyol

30 Kijtoj nō Jesús:

—Nia nimitzpowilitij se' kan mamixkuñtilo iga xikmatikan kén iga Dios reinarowa.

31 Ken tikita iyol mostaza yej motoka iwán mochiwa weyikuawi', malej iga máj alimpa de nochi semilla yej ono' ipan tajli.

32 E' kuá' motóga'ya, weyá máj sej que nochi tato'mej, majmayowi poxsan, este totomej wel moxeketiáj ompa iga tasejkan.

Jesús tanextiliaya kan wel mamixkuñtilo

33 Jesús tamachtiaya mia' kan mamixkuñtilo, este ke' yejemej wel kentenderowayaj.

34 Siga ayá' kipowaya kan mamixkuñtilo, ayá' tamachtiaya; idiscipolomej kan iyokamej kijliayaj te kijtojneki inón kan mamixkuñtilo.

Jesús kipacholtiá ejeka' iwán maréjal

35 Inonsan día kuá' tayowáti'ya, Jesús kijlij idiscipolomej:

—Mati-apanokan.

36 Iwán Jesús kikajtej la gente iwán yajkij iwán idiscipolomej ipan inonsan weyi ákal kan tamachtijtoya, iwán kitokatiajkij sékino' máj ákalmej.

37 E' tzinti' se ejeka' yej pox tajpalej, iwán poxsan mopapalakachowaya a'ti este kajkalakiá ipan ákal iwán némiya atemiá.

38 E' Jesús kochtiaya itzinkopa ákal, mokuajtetontijtiaya iga kuajteton. Kixitijkej iwán kijlijkej:

—¡Tamachtiani! ¿In tej, atikita iga némiya ti-awetzij?

39 Jesús moketza', kajajwa' ejeka' iwán kijlij a'ti:

—¡Xipachiwi! ¡Xónosan!

Iwán inón ejeka' pachiwi', iwán santakampolijtikawi'.

40 Iwán Jesús kijlij idiscipolomej:

—¿Te iga poxsan anmajmawij? ¿Ix áyataj anmoconfiarowaj ipan nej?

41 Iwán yejemen poxsan majmatikajkej, iwán yejémensan mosesepantajtaniáj:

—¿A'taj yéj an nokta in inín taga' yej este ejeka' iwán a'ti kitajtolkakij?

5

Jesús kachitialiá se taga' yej kipiá malespíritoj

¹ Asikej iykampa laguna, kan itoka' Gadara.

² Kuá' Jesús temoj ipan ákal; kixnan se taga' yej kipiaya malespíritoj, iwán inón taga' kisa' posantoj.

³ Inón taga' kochá kan motokalo iwán ayagaj wel kilpiaya malej iga cadena.

⁴ Mia' vej kilpijakaj iga cadena ipan iyikxi iwán ipan imajma', e' yéj kikokotonaya, ayagaj nokta wel kidominarowaya.

⁵ Nochipa nentinemiá; semilwi' iwán senyówal, tzajtzitinemiá ipan tepeyoj iwán kan motokalo, igánajsan momagatinemiá iga te'ti.

⁶ E' kuá' kiwejka-ita' Jesús, motaloj iwán motankuaketzato iyixtaj.

⁷ Tzajtzitéwa'pa iga kijlij:

—¿Té tikneki nowan, tej Jesús yej iPiltzın Dios yej ono' pox ajko? Nimitztajtaniliá iga amo xine-iknochiwa.

⁸ Ijkón kijtoj iga Jesús ijkín kijlijtoya:

—¡Malespíritoj, xikisa ipan inín taga'!

⁹ Jesús kitajtan:

—¿Té motoka'?

Iwán kijtoj:

—Notoka' Mia', iga nipoxkomatimej.

¹⁰ Iwán kiteki'tajtanilij Jesús iga amo makititani wejka in inomej malespíritojmej.

¹¹ Ompiga onoya mia' koyamemej, takuajtinemiáj ipan tepe'.

¹² Malespíritojmej ijkín kiteki'tajtanilijkej Jesús:

—Xineñitanikan iga manikalakikan ipan koyamemej.

¹³ Jesús kijlij iga mayakan ompiga; iwán inomej malespíritojmej kijkejkej ipan taga', iwán kalakitoj ipan anka dos mil koyamemej, iwán inomej momajmapetzkotoj ipan barranko iwán wetzitoj lagunajijti'. Iwán ompa amikikej.

¹⁴ Yej kicuidarojtinemiáj koyamemej mokacholojkej iwán yajkij kipowatoj ipan altepe' iwán ipan ranchojmej iwán yajkij la gente kitatoj te sucederoj.

¹⁵ Kuá' asikej kan ono' Jesús, kitakej inón taga' yej kipiaya malespíritojmej, ye'tajlánto'ya iwán este ewato'; iwán majmawikej.

¹⁶ Iwán inomej yej kitakej, kipojkej de inón taga' yej kipiaya malespíritoj, iwán de koyamemej.

¹⁷ Iwán la gente kiteki'ijlijkej Jesús iga makísaya ipan italmej.

¹⁸ Kuá' Jesús nemi tejkawi ipan ákal, inón taga' yej kipiaya malespíritoj, kiteki'ijlij iga mayáwiya iwán.

¹⁹ E' Jesús ayá' kine', kijlij:

—Xaj mochan kan onokej mokniwan. Xikpowilikan inewi yej toTeko kichij iwán tej, iwán iga mitziknelij.

²⁰ Iwán inón taga' kipowa' nochí san ken iga kichij Jesús iwán yéj. Kipojtinemi' noyan ipan ital diez altepe' yej kijliáj Decápolis iwán nochí kiye'kakikej.

Jesús kojpa-ixitiá Jairo itaochın, iwán sewo' siwá' kachitialiá

21 Ku꤁' Jesús iwán idiscipulojmej apanojkej ipan ákał, pox kipolojkej Jesús; iwán yéj ka' ipan aten.

22 Iwán asiko se taga' yej mandarowa ipan se itiopan israelitajmej. Inón taga' itoka' Jairo; ku꤁' yéj kita' Jesús, motankuaketza' iyikxitenoj.

23 Iwán poxsan kitajtanilij iwán kijlij:

—Notaochin némiya miki. Achi xaj xiktaliliti moma' iga maachitiá iwán amo mamiki.

24 Iwán Jesús yajki íwan. Komati gente kipolojtiaya, este mopipitzkojtiayaj.

25 Iwán ompa yaya nō se siwa' yej wetitoya, iga doce años kistoya esti ken imés yej awel pachiwíá.

26 Iwán mia' médico, awel kiplewijkej, majwa' kinkochiwayaj inón siwa', iwán motatámija, e' ayá' achitiá', majwa' nemi wetiaya.

27 Ku꤁' kikagui' iga ompa nemi Jesús, inón siwa' kitechojtiajki itepotztáj bapa kan polijtiálo; iwán kichijchimilij isotantzótzol.

28 Ipan iyalmaj kijtowaya: “Masa an nikchijchimilij itzótzol ni-achitiás.”

29 Iwán íku꤁'san pachiwí' iga kitztoya ken imés; iwán kimachílija iga mela'achitia'ya nokta.

30 Iwán Jesús kimati' iga ipoder agaj kachitiltij. Tachá' itepotztajpa kan polijtiálo, iwán tatajtan:

—¿A'yéj nechijchimilij notzótzol?

31 Idiscipulojmej kijtojkej:

—Tikita iga mitzpipitzkojtiawij, iwán titatajtani: “¿A'yéj nechijchin?”

32 E' Jesús tatchá' noyan iga makita a'yéj in yej kichijchin.

33 Inón siwa' kuekuechkatoya iga majmatoya iga kichijchimilij itzótzol. Yajki iyixtaj Jesús motankuaketzato, iwán kinojma-ijlij te kichij.

34 Jesús kijlij:

—Nopíj, iga timoconfiaroj ipan nej, ti-achitia'ya. Inán xaja tamelá, ti-achitia'ya.

35 Mij tatapojtóyao' Jesús, asikej sekin yej walkej ichan Jairo, inón yej mandarowa ipan se tiopan. Kijtojkej:

—¿Mosiwapiltzin mi'ya! Ayo' máj xikuejkueso toTamachtiani.

36 E' Jesús akitajtolkui' yej tajtojkej, iwán kijlij Jairo:

—Amo ximajmawi. Ximoconfiaro ipan nej.

37 Iwán Jesús ayo' kine' iga makitoka nochi, Pédro-san, Jacobo iwán Juan yej iyikrin Jacobo.

38 Ku꤁' asíkeja chan Jairo, Jesús kita' iga popolijtolo', pox chokatolo' iwán wa'tzajtzitolo'.

39 Kala' Jesús iwán kijtoj:

—¿Te iga poxsan an-oyojtokej iwán anwa'tzajtzitokej? Inín takotzin ayá' mikto', yejwa' kochto'.

40 Iwán Jesús kiwejwetzkilijkej, e' Jesús kikijkixtij inochin. Kájkejsan Jesús iwán yej íwan senemiáj, takotzin itaj iwán iye' kan mejmelajto' takotzin.

41 Iwán Jesús kimakitzkij takotzin yej mikto' iwán tajtoj ipan itájtol, yej hebreojpa, kijtoj:

—Talita, cumi —yej kijtojneki: Takotzin, nimitzijliá iga ximoketza.

42 Íku꤁'san in inón takotzin yej kipiaya doce años, moketza', iwán néjnenya. Iwán poxsan moyolmajtilo'.

43 E' Jesús tatekimá' iga amo mamopowa yej mochi. Nō tatekimá' iga mamotamákaya takotzin.

6

Jesús nemi Nazaret kan moskaltij

¹ Jesús kisa' ompa iga mokuropa' ipan ital, iwán kitokakej idiscipolojmej.

² Kuá' asi' día kuá' mosewilo, Jesús pewa' tamachtij tiopan. Yej kikakiáj kén iga tamachtijtoya, san tajtachixtikawíáj. Kijtowayaj:

—Inín taga', ¿kan momachtij iga pox tajtolmati? ¿A' ijkón kinextilij? ¿Pox wel kichiwa milagro yej ayi'pa mo-ita!

³ ¿Ix ayejtaj el carpintero, inón yej ipiltzin María? Itzoyowan itoka' Jacobo, José, Judas iwán Simón. Iwán isiwa-ikniwan nigaj nō ichamej.

Iwán ayá' kitajtolkuikej.

⁴ Jesús kijtoj:

—Se profeta nochi kitajtolkuiliáj; e' ipan iyaltepe' iwán ichan ayá' kitajtolkuij niga iyikniwan.

⁵ Jesús ompa awel kichij ni se milagro; sékinsan kachitaltij, kitálilijpa ima'.

⁶ Madmiradowaya iga inomej ayá' kicredowayaj. Iwán Jesús tamachtijtinemi' ipan altepemej yej najna'san.

Jesús kititani idiscipolojmej iga makipowatij itájtol

⁷ Iwán Jesús kinotza' inomej doce idiscipolojmej. Iwán pe' kitijtitan iga mayakan ojomen. Iwán kimá' poder iga wel makixtikakan malespítojmej.

⁸ Iwán kijlijkej iga amo makiwigakan nité ipan ojti kan yaskej, petz bastón. Kijlijkej iga amo makiwigakan mórral, niga tákual, niga tomín.

⁹ Iwán makajakitiakan igakmej, iwán sejsesan ikuachmej, ayá' este ojome.

¹⁰ Iwán kijlijkej nō:

—San kan amasitij, ipan se kajli kan wel amonoskej, ómpao' xikawikan este matami amotekipánol iwán ankisaskej ipan inón altepe'.

¹¹ Iwán siga kanaj ayá' mitzomemawíáj niga mitzkakisnekij, xikisakan ompa, xiktzejtelokan amokxitalpínol iga makimatikan iga ayá' kichijkej yej yekti. Nimitzijliáj iga inomej, kuá' Dios tajuzgaroj, yejemej máj kinkochiwaskej que yej de Sodoma iwán de Gomorra iga ayá' mitzomemawijkej.*

¹² Jesús idiscipolojmej kiskej iga kipojtinenkej iga la gente mamoyolpata.

¹³ Iwán yejemen komati kikixtijkej malespítojmej, iwán kikuapatzojkej iga aceite mia' yej wetitoyaj, iwán achitiakej.

Noyan momati te kichiwa Jesús

¹⁴ Noyanya momatiá yej kichij Jesús, nō kimati' el rey Herodes, iwán kijtoj:

—Juan yej tabautizarowaya ojpa-isa' sej kan miktoya, inón iga wel kichiwa milagro yej ayi' mo-ita.

¹⁵ Sekin kijtowayaj:

—Ininwa' lejuntoj Elías.

Iwán sekin kijtowayaj:

—Ininwa' profeta kensan yej ikyapamej profetajmej.

¹⁶ Kuá' Herodes kikagui' inín, kijtoj:

—Ininwa' Juan yej nitatekimá' iga makikechtekikan, iwán inán ojpa-isa' kan miktoya.

Herodes kimiktiá Juan yej tabautizarowa

* 6:11 6:11 Gn 19:4-25

17 Gobernador Herodes kisiwakuilij iyikn̄in yej itoqa' Felipe. Isiwa' itoqa' Herodías. Herodes tatekimá' iga Juan makilpik̄an iga cadena iwán makipresojuwikan, iga

18 Juan ijk̄in kijixko-ijlij Herodes:

—Ayekti iga tiksiwakuilij mokn̄in.

19 Herodías kijiya Juan iwán kinekiá makimikti, e' ayá' welitiaya,

20 iga Herodes kimatiá iga Juan ayá' nemi kich̄iwa yej ayekti, yéj ye'nemiá, iwán kimajmawiliaya, inón iga ayá' kinekiá iga isiwa' makimikti Juan. Herodes kiye'kakiá ken iga t̄atapowaya Juan, malej iga ayá' kentenderowaya inewi.

21 E' Herodías kási'san ken iga yawi kimikt̄iti Juan. Kuá' asi' icumpleaños Herodes, ilwichij, kitamá' yejsan j̄efejmej iwán comandantejmej iwán yej mandarowaj Galilea.

22 Kuá' nento' ilwi', isiwapiltz̄in Herodías mijtotij. Iwán Herodes iwán yej iwán sentakuajtoyaj kipoxye'itakej ken iga mijtotij, iwán Herodes kijlij takotz̄in:

—Xin̄etajtanili santé tiknekis, iwán nimitz̄makas.

23 Herodes kinojma-ijtoj iga kimakas san t̄e kitajtanilij, malej iga makitajtani iga makimandaro tajko país.

24 Kuá' takotz̄in k̄isa' ompa, kijlij iye':

—¿Té niktajtanilij?

Iye' kijlij:

—¡Xiktajtani itzontekon Juan yej tabautizarowa!

25 Takotz̄in kala' niman̄in kan onoya Herodes, iwán kijlij:

—Nikneki xinemaka sémis̄an ipan s̄e plato itzontekon Juan yej tabautizarowa.

26 Iwán Herodes poxsan moknomati', e' como k̄ijtoja iga nochi kich̄iwas san t̄e motajtanilij, iwán kikakikej yej ompa takuajtoyaj, inón iga kichij yej kitajtanilijkej.

27 Iman̄insan el gobernador kitekimá' s̄e isoldadoj iga makiwajliguili itzontekon Juan.

28 Inón soldado yajki kikechtekito Juan kan onoya preso. Iwán kiwiga' itzontekon ipan s̄e pl̄atojw̄éj, kimajkuiltij takotz̄in iwán yéj kimakato iye'.

29 Kuá' kimatikej idiscipolojmej Juan, yajkij kikuitoj kan mikto', iwán yajkij kitokatoj.

Jesús kitamaka este cinco mil tajtaga'

30 Iwán apostolejmej† monechkojkej iwán Jesús, iwán kipowilijkej inewi yej kichijkej iwán ken iga tamachtijkej.

31 Jesús kijlij iyapostolejmej:

—Xin̄etokakan, matiakan matimosewitij kan ayagaj ono'.

Iga mia' yej asiáj iwán yayaj, iwán w̄itziáj máj, este Jesús iwán idiscipolojmej ayo' kasiáj lugar iga takuayaj.

32 Jesús iwán iyapostolejmej tejkajkej ipan ákal iga yajkij kan ayagaj ono'.

33 E' mia' kita' kuá' yajkij. K̄ixmatikej iga Jesús, iwán yej ichajchan ipan altepemej, ompiga motalojkej kan yawi Jesús, iwán achto yejemej asikej.

34 Kuá' Jesús k̄isa' ipan ákal, kita' iga poxsan mialo', iwán kiknelij. Kita' iga yejemen ken borregojt̄iz̄in‡ yej at̄ekoyojkej; iwán p̄ewa' iga kuajkuantas kimachtijkej.§

35 Kuá' tióta'ya, idiscipolojmej kijl̄itoj Jesús:

† 6:30 6:30 Xikita glosario "Apóstol". ‡ 6:34 6:34 Xikita glosario "Borrego". § 6:34 6:34 1 R 22:17; Zac 10:2

—Tióta'ya iwán nigaj ayagaj chantito'.

³⁶ Xikijli toknimej iga mayakan ipan altepetzitzin iga makikowatij te kikuaj.

³⁷ E' Jesús kijtoj:

—Amejemen xiktamakakan.

Yejemen kijtojkej:

—¡Malej iga manikpiakan ke' se kitaniá ocho meses, awelsan nikowaskej pan iga nochi!*

³⁸ Jesús kijtoj:

—¿Keskí pan ankipiáj? Xakan xikitatij.

Kua' kimatikej, kijtojkej:

—Ono' se mano pan iwán ome michin.

³⁹ Iwán kitekimakakej iga mamotalikan ipan sakatzitzin;

⁴⁰ iwán motajtalkej de cien iwán de cincuenta.

⁴¹ Jesús kikui' inón se mano pan iwán inón ome topoj, ajkotachá' iga kimá' gracias Dios. Iwán kitatajkoloj pan, iwán kimajmá' idiscipolojmej iga makirrepartirokan. No kirrepartiroj michin.

⁴² Takuajkej inochimej este ijixwikej.

⁴³ Iwán discipolojmej kitemijkej doce chikiwi' pan iwán michin yej ay' mokuaj.

⁴⁴ Yej takuajkej, cinco mil tajtaga'.

Jesús nejnemi a-ixko

⁴⁵ Kua' támi'ya takuajkej, Jesús kitekimá' idiscipolojmej iga matejkwawikanya ipan akal iga maapanokan achto yejemen iga mayakan se altepe' yej itoka' Betsaida. Jesús tanawatijtikáwigo'.

⁴⁶ Kua' tanawátija, Jesús oradoto ipan tepe'.

⁴⁷ Kua' tayowátija, akal kan nemi yayaj discipolojmej, yayaj tajko laguna. Iwán Jesús onoyao' kan kawí'.

⁴⁸ Kita' iga idiscipolojmej ayo' wel arremiarowaj, iga kixnantiáyajpa ejeka'. Iwán kua' tanestíwija, Jesús kitechoj idiscipolojmej, nejnentiaya iyixko a'ti; mochij iga némiya panotiaya.

⁴⁹ Kua' discipolojmej kitakej iga agaj nejnentiá iyixko a'ti, kijtojkej anka animaj, iwán tzajtzikej.

⁵⁰ Inochin kitakej iwán momajtijkej. E' Jesús imanin kinotzkej:

—¡Tamelá xonokan! ¡Nej Jesús, amo ximajmawikan!

⁵¹ Iwán Jesús tejkaj no ipan akal kan onokej iwán pachiwí' ejeka'; discipolojmej san tajtachixtikajkej; poxsan madmiradojkej.

⁵² Yejemen ayá' kiyé'entenderowayaj inón yej yalwapa kichij Jesús iga tatamá', iga pox kuatakuatej.

Jesús kachitiatía yej wetitokej ipan altepe' Genesaret

⁵³ Apanojkej iwán asikej ipan tajli de Genesaret; ompa kilpijkej akal ipan aten.

⁵⁴ Kua' kiskej ipan akal, la gente imanin kixmatikej Jesús.

⁵⁵ Iwán temotatalojkej iga kikuitoj yej wetitokej ipan altepemej yej najna'san, kiwajwaligakej ipan tapech iga kikawilitoj Jesús.

⁵⁶ Iwán noyan kansan yaya, ipan weyi altepemej, o siga altepetzitzin o ipan rancho, ompa kitaliayaj yej wetitokej kan panowa Jesús. Iwán kiteki'tajtaniliayaj iga achi makichijchimidikan itempan itzótzol. Iwán nochi yej kichijchimidijkej achitiakej.

* 6:37 6:37 2 R 4:42-44

7

Jesús kikulp̄arowa inomej gente iga kikajtewaj se lado imandamientoj Dios

¹ Fariseojmej iwán sekin yej tamachtiáj ipan iley Moisés yej wálkej Jerusalén, kitechojkej Jesús.

² Yejemej kitakej idiscipolomej Jesús iga ayá' momap̄akakej, iga takuajkej iwán im̄sokiyomej. Ayá' momap̄akakej ken tatekimaka ileymej. Inón iga kimalitakej.

³ (Iga fariseojmej iwán nochi judiyojmej kitekichiwaj ken itajwewejmej kitekichiwaj iga ayá' takuaj siga ayá' achto momap̄akaj mia' vej.

⁴ Iwán siga yajkaj tajkoaltepe', siga aya momap̄akaj, ayá' takuaj. Iwán ono' mia' yej yejemen kitekichiwaj, ken iga tapajpakalo iwán ken iga mopaka tapech.)

⁵ Fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés, tatajtankej:

—¿Te iga modiscipolomej ayá' kichiwaj ken tanextilijkej totajwewetkej?, takuaj iwán im̄sokiyomej.

⁶ Jesús kijtoj:

—Amejemen yej anmopajpantiáj iga anye'nemij, ómpaya ken kijtoj el profeta Isaías de amejemen, ijkuilijto':

Iga amotémejsan anneweyimatiltiáj,

e' máj ipan amoalmajmej ni alín nokta ayá' anneejamikij.

⁷ Ígasan anneweyimatiltiáj,

iga antanextiliáj ken taga' tatekimaka iwán tanextiliá.*

⁸ Ankikajtejkej ken tatekimaka Dios, iga ankichiwaj ken tatekimaka taga': ken iga tapajpakalo iwán ankichiwaj miajmiá' yej áchisan ijikón.

⁹ Nō kijliayaj:

—Amejemen ankikajtewaj ken tatekimaka Dios iga ankichiwaj ken amejemempa antamachtiáj.

¹⁰ Moisés kijtoj: “Xik-respetaro motaj iwán moye'”, iwán “Yej makimaldeciro itaj iwán iye', inón mamomíktiya.”†

¹¹ E' amejemen ankijtowaj iga se taga' wel kijliá itaj o iye': “Nopáj, nomáj, inán awel nimitzpalewíj, iga yej nikpiá, inón iga toDios nikmakas noofrendaj.”

¹² Siga ijikón, ankijtówajwa' iga ayo' nokta makipalewi itaj iwán iye'.

¹³ Iga ijikón ankichiwaj áyo'wa' ankitajtolkuij Dios iga máj ankitokaj ken yej ikya mochíwajwa' iga ijikón amosesepannextiliáj. Mia' yej ankichijtokej yej ijikómpasan.

Jesús kijtowa te iteki yej temopa ipan toalmaj

¹⁴ Jesús sej kinotza' la gente, iwán kijtoj:

—Amonochin xikakikan iwán xikentenderokan yej nia nikijtoti:

¹⁵ Nité yej agaj kikua kichiwiliá iga Dios ayo' makiye'ita. E' yej se kichíwa yej ayekti, inón sí Dios ayá' kiye'ita.

¹⁶ Amejemen yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

¹⁷ Kuá' Jesús kikajtej la gente iwán kála'ya kalijti', idiscipolomej kitajtankej té kijtojneki in inón kan mixkuñtilo.

¹⁸ Jesús kijtoj:

—¿In amejemen aya'taj nō ankentenderowaj? Nité yej agaj kikua kichiwiliá iga Dios ayo' makiye'ita,

* 7:7 7:7 Is 29:13 † 7:10 7:10 Ex 20:12; 21:17

¹⁹ iga inón ayá' asi este ipan iyalmaj, sino que iyijtíkosan iwán kikixtiá sej.

Inón kijtoj iga nochi tákual wel mokua iwán ayá' kitzakuiliá iga makina'techo Dios.

²⁰ Iwán Jesús kijtoj:

—Yej agaj kichíwa yej ayékti, inón sí Dios ayá' kiyé'ita.

²¹ Iga yej kichijto' yej ayékti, ijkón kejlanto' ipan iyalmaj; ono' yej namiktito' yej yawi wán se', sekin masij áyapa monamiktiáj, sekin tamiktiá,

²² ono' yej tachteki, ono' yej kineki makipiá yej ayéj itatki, ono' yej ayá' ye'nemi, ono' yej takajkayawa, yej pox taelewiá malej iga namiktito'ya, ono' yej ta-ixita iga kiplasneki tejté, yej tapopowa, yej moweyimati, iwán yej xejxeto'nemij.

²³ Nochi inimej yej ayékti yej se kichíwa, inón kisa ipan iyalmaj iwán inón kichíwas iga Dios ayo' kiyé'itas.

Sé siwá' yej sentaman, moconfiarowa ipan Jesús

²⁴ Jesús yajki ipan ital Tiro iwán Sidón. Kala' kalijti' iwán yéj ayá' kinekiá iga mamomati, e' awel mijan.

²⁵ Imanín kimati' sé siwá' yej kipiaya sé itaochin yej kipiaya malespíritoj. Inón siwá' kitato Jesús iwán motankuaketzá' iyikxitenoj.

²⁶ Inón siwá' sentaman iga griego itájtól iwán irrazaj sirofenicia. Kitajtanilij Jesús iga achi makikixtiliti inón malespíritoj itaolín.

²⁷ E' Jesús kijlij:

—Nej achto manikpalewi nogentej, siga tej achto nimitzpalewiá, ken tikita nikuiliá tákual kokone' iwán nikmaka pelomej.

²⁸ Siwá' kijtoj:

—Jekej, ijkón nokta noTeko, e' pelomej yej onokej itampa mesa, kipejpenaj takualtatájkol yej kokone' kixiniáj kan nemi takuaj.

²⁹ Jesús kijtoj:

—Ómpaya ken tikijtoj; welya xaj, malespíritoj kisa'ya ipan motaolín.

³⁰ Kuá' inón siwá' asito ichan, kasito itaolín wetzto' ipan tapech, iwán ayo' kipiá malespíritoj.

Jesús kachitaltiá sé yej nagastzakto' iwán yej neman wel tajtowa

³¹ Jesús sej kisa' Tiro iwán panotewa' Sidón, iwán ipan sekin no altepemej yej ono' ital diez altepe' yej kijliáj Decápolis, este asi' ipan laguna de Galilea.

³² Ompa kiwajliguilijkej sé taga' yej nagastzakto' iwán yej ayá' pox wel kisa itájtól kuá' tajtowa, iwán kitajtanilijkej Jesús iga makitali imá' ipan inón taga' iga maachitiá.

³³ Jesús kiwiga' inón taga' kan iyokamej, iwán kakilij imájpil ipan inakas. Kichijchalwij imájpil iwán kichijchimilij ilenguaj.

³⁴ Iwán Jesús ajkotachá', este mijneltij, iwán kijtoj:

—¡Efata! —yej kijtojneki: ¡Xitapówiya!

³⁵ Íkuá'san nagastapowi' in inón yej nagastzaktoya, iwán kiyé'talilij ilenguaj iwán welya ye'tajtoj.

³⁶ Jesús kijlijkej inomej iga amo agaj makijlikan. Entre más kijlijkej iga amo makijtokan, majwa' kipowatoj.

³⁷ Iwán la gente poxsan madmiradowayaj, iwán kijtowayaj:

—Ininya sí kichíwa nochi yej yékti, este yej nagastzakto' kinagastapowa, iwán yej awel tajtowa, wel kitajtoltiá.

8

Jesús kitamaka este cuatro mil tokniwan

¹ Íkuá' poxsan monejnechkolo', iwán akipiayaj te kikuaj. Iwán Jesús kinotza' idiscipolojmej, kijtoj:

² —Choka noalmaj iga inimej gente, iga kipiaya eyi días iga nigaj onokej nowan, iwán ayá' kipiáj te kikuaj.

³ Siga niktijtitanij ichajchan, ijkón mayantiáskej, wel tapoliwij ipan ojti iga sekin walkej wejka.

⁴ Idiscipolojmej kijtojkej:

—¿Kén mamotamaka inimej gente nigaj kan ayagaj chantito'?

⁵ Jesús tatajtán:

—¿Késkitaj pan ankipiáj?

Yejemén kijtojkej:

—Siétejsan.

⁶ Iwán Jesús kijlij la gente iga mamotajtalikan talpan, iwán Jesús kikui' inón siete pan iga kimá' gracias Dios. Iwán kitatajkoloj iwán kimajmá' idiscipolojmej iga yejemej makimajmakakan la gente.

⁷ Kipiayaj no alín topojtztzin, iwán Jesús kimá' gracias Dios iwán no tatekimá' iga makimajmakakan la gente.

⁸ Nochi takuajkej este ijixwikej. Discipolojmej kitemijkej siete chikiwi' iga takualtatájkol yej ayo' kikuajkej.

⁹ Iga nóchiya takuajkej ken cuatro mil. Iwán Jesús kijlij la gente iga mayakanya.

¹⁰ Iwán Jesús tejkájkeja ipan ákal iwán idiscipolojmej iga yajkij se' altepe' yej kijliáj Dalmanuta.

Fariseojmej kitajtaniliáj Jesús iga makichiwa yej ayi'pa mo-ita

¹¹ Fariseojmej walkej kan ono' Jesús iwán pe' kikuejkuesinotzkej, kitajtanilitoj iga makinextilikán tejté yej ayi'pa mo-ita yej Diossan wel kichiwa.

¹² Jesús achi máj mijneltij, iwán kijtoj:

—¿Te iga inimej gente kinekij makitakan yej ayi'pa mo-ita?, nimitzijliáj iga ayá' kitaskej.

¹³ La gente kawikej; Jesús iwán idiscipolojmej yajkij tejkawitoj ipan ákal iga yajkij asentápal.

Amo mamitzkajkawakan fariseojmej

¹⁴ Kuá' yajkij ayá' kiwigayaj te kikuaskej iga kelkajkej, petz sétzinsan pan kiwigayaj ipan ákal.

¹⁵ Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Ta' xikakikan; amo xikchikawan ken kitekichiwaj fariseojmej iwán yej kitokaj Herodes, iga yejemej nésiki' ye'nemij, siempa ayá'.

¹⁶ Iwán discipolojmej mojliayaj:

—Anka ijkón te-ijliá iga atikuajligakej pan.

¹⁷ Jesús kimati' te mojlijtoyaj iwán kijtoj:

—¿Te iga nemi anmo-ijliáj iga ayá' ankipiáj pan? ¿Ke ayá' ankimatij iga nej, iga se pan wel nikchí komati? ¿Ix poxsan anyoltakuaktikej?

¹⁸ ¿Ankipiáj amoyix iwán ayá' antacháj? ¿Annakasyojkej iwán ayá' antakakij? ¿Ayo' ankejlamikij?

¹⁹ Kuá' nik-repartiroj cinco pan entre cinco mil tokniwan, ¿ké' chikiwi' temi' yej tatájkol yej káwigo'?

Iwán yejemén kijtojkej:

—¡Doce!

²⁰ Jesús sej kijtoj:

—Kua' iga siete pañ nikmajmakakej cuatro mil tajtaga', ¿késki chikiwi' ankinejnechkojkej iga inón yej ayá' kikuajkej?

Iwán yejemen kijtojkej:

—¡Siete!

²¹ Jesús kijtoj:

—¿Amejemen aya ankentenderowaj?

Jesús kitachaltia se pacha de Betsaida

²² Máj máj asikej ipan se altepe' yej itoka' Betsaida; iwán Jesús kiwajliguilijkej se pacha, kiteki'tajtanilijkej iga makichijchimi.

²³ Iwán Jesús kimawilan in pacha iga kikixtij ipan altepe'; iwán kitallilij ichijchal ipan iyix, iwán kitallilij imamej, iwán kitajtan siga tejtaya kita.

²⁴ Yej pacha katka, kijtoj:

—Kena nitachá, nikita tajtaga' ken tikita kuawimej, e' nikita iga nejnemij.

²⁵ Iwán Jesús sej kitallilij imamej ipan iyix, iwán taga' tachixtikisa', iwán achitiá'. Welja ye'tacha' este wejka.

²⁶ Iwán Jesús kititanya ichan, kijlij:

—Amo xaj tajkoaltepe', amo xikijto iga nimitztachaltij.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesús sí yéjya Cristo

²⁷ Jesús iwán idiscipolojmej yajkij ipan ital altepe' yej itoka' Cesarea Filipo, ipan ojti, Jesús kitajtan idiscipolojmej:

—In sekin, ¿té kijtowaj de nej?

²⁸ Yejemen kijtojkej:

—Sekin kijtowaj iga tej tiJuan yej tabautizarowaya. Sekin kijtowaj iga tej Elías, iwán sekin kijtowaj iga tej agaj profeta.

²⁹ Jesús kijtoj:

—In amejemen, ¿té ankijtowaj de nej?

Pedro kijtoj:

—Tej tiCristoj.

³⁰ E' Jesús kitekimá' iga amo makijlikan ni agaj iga yéj in Cristo.

Jesús kipowa kén iga mikis

³¹ Iwán Jesús pe' kijlij idiscipolojmej iga poxsan yawij kinkochiwatij, kijtoj:

—Nej yej iPiltzin Taga', yawij ne-iknochiwatij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij wewetkej yej mandarowaj iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés. Yawij nemiktij iwán ipan eyi día nia ni-ojpa-isati sej.

³² Ijkón iga kinojma-ijlijkej. Iwán Pedro kiwiga' Jesús kan iyokamej, pe' kajajwa'pa iga kijlij iga amo makijto ijkón.

³³ E' Jesús mokuropa' iga kitachilij idiscipolojmej, iwán kajajwa' Pedro, kijlij:

—¡Tzitzimi', xicholo notenoy! Iga tej ayá' tikejlamiki ken Dios kejlamiki, sino que tikejlamiki ken tajtaga'.

³⁴ Iwán Jesús kinotza' idiscipolojmej iwán la gente, kijtoj:

—Siga agaj kineki manetoka, ay'ya makichywa yej yéj kineki, iwán manejnemi ipan noojwi, malej iga makinkochiwakan poxsan este makimiktikan.

³⁵ Iga yej ayá' motemakas iga makimiktikan, yawi mikiti; e' nochi yej makimiktikan iga nej netoka iwán iga kipowa ye'noticiaj, inón sí momanawij.

36 ¿Té motañilij taga' siga makipiá nochi yej ono' ipan inín tajli, iwán makipolo iyalmaj?

37 ¿Ke' wel kixtawas iga makikowa iyalmaj?

38 Siga ipan inín tajli kan mopoxchiwa yej ayekti agaj mapinawa iga notájtól iwán iga ne-ixmati, nej nõ yej iPiltzín Taga', nia nikijtoti iga ayéj nodiscipoloj. Inón nikijtoj kuá' niwí' sej ipan itawilyo noTaj Dios, kuá' niwí' iwán iyangelejmej.

9

1 Jesús nõ kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayá' mikiskej este makitakan kén iga Dios reinarowa iga ipoder.

Kén iga Jesús se'pay nesi iga tawia ixaya

2 Kuá' pánoja seis días, Jesús yajki ipan se tepe' yej wejkapan, kiwiga' petz Pedro, Jacobo, iwán Juan; iwán ompa iyixtajmej yejemej, Jesús se'pay nesi'.

3 Itzótzol este xota', mokuropa' este ichkati'; ayagaj ijkón wel kikajtewa malej iga makiye'paka.

4 Iwán discipolojmej kitakej iga nesikoj ikyapapofetajmej Elías iwán Moisés; kitakej iga tatabojtokej iwán Jesús.

5 Pedro kijlij Jesús:

—Tamachtiani, iyektiá iga nigaj nonokej! Manikchiwakan eyi ranchojtitzin, se iga tej, se' iga Moisés iwán se' iga Elías.

6 Kijtoj ijkón iga ayo' kimatiá te kijtowa iga discipolojmej poxsan majmatoyaj.

7 Íkuá'san temoj mixti ipan yejemen, iwán kitzakuakej, iwán ipan inón mixti kikakikej se tájtól yej wala'j ipan cielo, kijtoj:

—Ininwa' nokta in noPiltzín yej nikpoxchokiliá. Yéj xikakikan.

8 Kuá' discipolojmej tachixtikiskej, ayo' onoyaj in sekin, iséltisan Jesús onoya iwamej.

9 Kuá' némiya temotiyayaj ipan inón tepe', Jesús kijlij idiscipolojmej iga amo makipowilikan agaj inón yej kitakej, kémano', este kuá' kimiktiskeja iwán ojpa-isas sej, yéj yej iPiltzín Taga'.

10 Inón iga yejemej ayagaj kipowilijkej, malej iga motajtantoyaj iga te an kijtowaya Jesús iga ojpa-isas sej.

11 Iwán kitajtankej Jesús:

—¿Te iga yej tamachtia'j ipan iley Moisés kijtowaj iga achto wi' ikyapapofetaj Elías?

12 Jesús kijtoj:

—Kena, melá' iga Elías wi' achto, iga yéj nochi kiye'talij. ¿Kén kijtowa kan ijkulijto' itájtól Dios iga nej yej iPiltzín Taga'? Kijtowa iga poxsan yawij ne-iknochiwatij, iwán nepinajtiskej.*

13 E' nej nimitzijliáj iga Elías wálkaya, iwán la gente kichiwilijkej san ken kinekikej, ijkón kensan ijkulijto' iga te yawij kichiwilitij yéj.

Jesús kachitiatia' se chokotzin yej kipiá malespíritoj

14 Iwán mokupekej kan onokej sekin discipolojmej, kitakej iga mia' gente onoyaj, iwán yej tamachtia'j ipan iley Moisés motenkitzkijkej iwán discipolojmej.

* 9:12 9:12 Is 53:3

15 Iwán kua' kitakej Jesús, pox pakikej, iwán nochi motajtalojkej iga kixnankej Jesús.

16 Iwán Jesús tatajtan:

—¿Te iga nemi anmotenkitzkiáj?

17 Se yej ompa onoya kijtoj:

—Tamachtiani, nigaj nimitzwajliguilij nopiltzin, kipiá malesspíritoj yej kinonojtilijto'.

18 Inín malesspíritoj kansan nesi' kikitzkiá, kiwetziltiá este talpan. Iwán ompa chijchalposoni, iwán kiguiguitzikaltiá itan. Iwán nopiltzin san kuetantikawi. Niktajtaniljkaja modiscipolomej iga makixtilikan, e' awelitiakej.

19 Jesús kijtoj:

—¡Mataj amejemen ayá' anmomela'confiarojtokej nopan! ¿Este kemand' máj nia nonoti iwán amejemen? ¿Este kemand' nia nimitzi-jyowijtotij? Ta' xinewajliguilikan in chokotzin.

20 Iwán kiwajliguilijkej, iwán kua' inón malesspíritoj kita' Jesús, íkua' sej kikitzkij, iwán wetzi' este talpan, momimimiloj, iwán chijchalposoni'.

21 Jesús kitajtan itaj chokotzin:

—¿Késkiya años kipiá iga ijkín ono'?

Itaj kijtoj:

—Este iga séligo'.

22 Mia' vej inín malesspíritoj kimota nopiltzin tiko iwán atampa iga makimikti. Anwa' nimitztajtaniko, ix ayá' wel tikixtiliaya inín malesspíritoj. Xinepalewikán, achi xine-iknelikan.

23 Jesús kijlij:

—Siga timoconfiarowa iga niwel, wel. Iga yej moconfiarowa ipan nej, nochi wel kichiwa.

24 Iwán itaj inón chokotzin kijtoj recio:

—¡Nimoconfiarowa; xinepalewi iga manimomela'confiaro!

25 Kua' Jesús kita' iga nemi monechkolo, kajajwa' inón malesspíritoj, kijlij:

—Ti-espíritu yej titanonojtiliá, iwán yej titanagastzaku, nej nimitzteki-maka iga xikísaya, xikáwaya in inín chokotzin, iwán ayo' sej xikalaki ipan yéj.

26 Iwán malesspíritoj tzajtzi' recio, kitzetzejtzeloj sej, iwán kisa', este kitapololtijtikawi' chokotzin. Iwán mia' yej ompa onoyaj kijtowayaj iga mi'ya.

27 E' Jesús kimakitzkij, iwán kikétza'ya in inón chokotzin; ejkatiká'ya.

28 Iwán Jesús yajki kalakito kaliiti'. Idiscipolomej kitajtankej Jesús kan iseltimej; kijtojkej:

—Nejemén, ¿te iga awel nikixtijkej inón malesspíritoj?

29 Jesús kijtoj:

—Es que inimpa malesspíritoj awel tikixtiáj siga ayá' ti-oradowaj, iwán siga ayá' timayunarowaj.

Jesús sej kipowa iga yawi mikiti

30 Kua' ompa kiskej, panotejkej Galilea. Iwán Jesús ayá' kinekiá iga mamomati.

31 Kijliaya idiscipolomej:

—Nej yej iPiltzin Taga' yawij nekitzkitij iwán nemiktiskej, e' ipan eyi día iga nimikis, nia sej ni-ojpa-isati.

32 E' yejemén ayá' kentenderowayaj yej Jesús kijtowaya. Kitajtanisnekiáj, e' aweliti', iga kimajmawiliayaj iga kitajtaniáj.

Jesús kipowa iga a'yéj in yej máj tayakanto'

³³ Kuá' asikej altepe' Capernaum, iwán onóyaja kaliyti', Jesús kitajtan idiscipolojmej:

—¿Té in yej anmo-ijlijtiwítziáj ipan ojti?

³⁴ E' discipolojmej atajtojkej, iga ipan ojti mojljitiwítziáj iga a'yéj an in yej máj tayakantos de yejemen.

³⁵ Iwán Jesús motalij, iwán kinotza' inomej doce idiscipolojmej; kijtoj:

—Si agaj de amejemen kineki máj matayakanto, mamomachili ken yej ono' este tatepotztaj iwán makipalewi nochi toknimej.

³⁶ Kimatilán se choochin iwán kiketza' tajkoyan. Kinawaj, iwán kijlij idiscipolojmej:

³⁷ —Siga agaj ki-omemawia se ken inin choochin iga netoka, ken kuá' nejya yej nemi neomemawia. Iwán inon yej ne-omemawia, no ki-omemawia yej netitan.

Yej ayá' temalita inon tepalewia

³⁸ Iwán idiscipoloj yej itoka' Juan, kijlij Jesús:

—Tamachtiani, nikitakej se yej ipan motoka' kikixtia malespíritoj, e' como ayá' nemi iwán tejemen, nikawaltijkej.

³⁹ E' Jesús kijtoj:

—Amo xikawaltikan, iga yej kichiwa milagro ipan notoka', awel nemalijliá.

⁴⁰ Yej ayá' temalita inon tepalewia.

⁴¹ A'san nesi' yej mitzmakaj malej se wákkal a'ti ipan notoka' igasan annetokaj, nimitzijliáj iga inon sí Dios kimakas yej yekti.

Amo te mamitzzakuili iga tiktoka Cristo

⁴² Jesús no kijtoj:

—Si agaj makichiwalti yej ayekti se de inimej yej netokaj, yej ayá' moweyimatij, máj yekti katka makipiloltikan se weyite'ti ipan ikech iwán makimotakan lámako.

⁴³ Siga itechko moma' tikchiwa yej ayekti, ximomatajkolo; máj yekti xikalaki kan ono' Dios iwán se moma', e' amo xaj iwán ome moma' kan wewelkato' ti'ti yej awel sewi,

⁴⁴ kan okuilimej ayí' mikij iwán ti'ti ayí' sewi.

⁴⁵ Siga itechko mokxi tikchiwa yej ayekti, ximokxitajkolo, máj yekti xikalaki kan ono' Dios tikxitepon, e' amo xaj iwán ome mokxi kan wewelkato' ti'ti yej ayí' sewi,

⁴⁶ kan okuilimej ayí' mikij iwán ti'ti ayí' sewi.

⁴⁷ Iwán siga moyix mitzchiwaltia yej ayekti, xikixti, máj yekti xikalaki kan ono' Dios iga se moyix, e' amo xikalaki iwán ome moyix kan tawewelkato',

⁴⁸ kan okuilimej ayí' mikij iwán ti'ti ayí' sewi.

⁴⁹ 'Ijkón ken ti'ti kitatia tásol, iwán ista' kichiwa iga naka' amo mapalani, ijkón no yej netokaj panowaj ipan prueba iga maye'nemikan iyixtaj Dios.

⁵⁰ Ista' pox yekti, e' siga ay'ya istaweli', ¿tejas iga moneki? Amejemen xitamopakán ken ista' iwán xonokán tamelá iwán sekin.

10

Jesús tamachtia iga inomej yej mokawaj

¹ Jesús kisa' Capernaum, iwán yajki ipan estado de Judea iwán iyikan weya' Jordán ikisáyampa tonati'. Ompa sej monejnechkoło', iwán pewa' sej tamachtij ken nochipa kitekichíwa.

² Iwán sekin fariseojmej kitechojkej Jesús kansan makimawetziltikan ipan itájtól. Kitajtankej siga se taga' wel kikajtewa isiwa'.

³ Jesús kijtoj:

—¿Kén mitztekimakakej Moisés?

⁴ Yejemen kijtojkej:

—Moisés kijtoj iga se taga' wel kika'wa isiwa', siga kichiwiliá se ama' kan kijtowa iga momela'kájkeja.

⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Moisés mitzkajtewilijkej inón ley iga poxsan anyoltakuaktikej.

⁶ E' kuá' pewa', Dios kichij inewi yej ono', kichij taga' iwán siwa'.

⁷ “Inón iga se taga', kuá' monamiktiá, kikajtewas itaj iwán iye' iga mosekantískeja iwán isiwa',

⁸ iwán iyomextimej mochíwaskej ken sesan.” Ayo' omen, sino que sesan.

⁹ Inón iga amo agaj makiyokati yej Dios kisetilij.

¹⁰ Kuá' Jesús iwán idiscipolomej onókeja kaliyti', kitajtankej sej Jesús de inón.

¹¹ Jesús kijtoj:

—Yej kiyokakawa isiwa', iwán monamiktiá iwán se', iga ijkón kichíwa, kichiwiliá yej ayekti yej áchtopa isiwa'.

¹² Ijkonsan nõ siwa', siga kiyokakawa iwéj, iwán monamiktiá iwán se', iga ijkón kichíwa, kichiwiliá yej ayekti yej áchtopa iwéj.

Jesús kinawaj kókone'

¹³ Iwán Jesús kiwijwiguiliayaj kókone' iga makitajtanili Dios iga maye'onokan. E' discipolomej pewakej iga kajajwakej inomej yej nemi asij iwán ikókone'.

¹⁴ Kuá' Jesús kita' iga ijkón nemi kichíwaj idiscipolomej, kuesiwi', kijtoj:

—Xikawakan in kókone', kama manetechokan, amo xikojtzakuilikan; iga yej mochíwa ken inimej kókone', kajasi iga Dios marreinaro ipan yéj.

¹⁵ Nimitznojma-ijliáj iga yej ayá' motemakas iga Dios makimandaró ken se yej aya yolej, awal kalakis kan reinarowa Dios.

¹⁶ Iwán kinawajkej, iwán kitajtálijpa ima' iga kitenewij Dios iga yejemej.

Se rico tajtowa iwán Jesús

¹⁷ Kuá' Jesús némiya ojkui, motalojtiwálij se taga', iwán motankuaketztikisa' itenoj, iwán kitajtan:

—Tamachtiani yej tiye'nemi, ¿té nikchíwas iga nochipa manono iwán Dios?

¹⁸ Jesús kijlij:

—¿Te iga tine-ijliá iga niye'nemi? Sésanwa' in yej kichíwa yej yekti, inonwa' Dios.

¹⁹ Tej tikmátiya ken Dios tatekimaka: “Yej namiktito' amo mayawi wan se'; amo xitamikti; amo xitachteki; amo xitakajkayawa; amo xikijto yej ayéj ijkón, xikye'ita motaj iwán moye'.” *

²⁰ Taga' kijtoj:

—Tamachtiani, inewi inín nikchijto' este kuá' aya niyolej.

²¹ Iwán Jesús kitachilij iwán kiye'ita', iwán kijlij:

* 10:19 10:19 Ex 20:12-16; Dt 5:16-20

—Sesan mitzpolowa iga xikchí: xiknamaka inewi yej tikpiá, iwán xikmajmaka yej ayá' motapialiáj. Ijkón tikpiás yej pox yekti ipan cielo; iwán xinētoka, malej iga este mamitzmiktikan.

²² Kuá' taga' kikagui' inón, moknomati', iwán ijkón moknomatitiajki iga pox kipiaya tom̄in.

²³ Iwán Jesús t̄atachá' nij neí, iwán kijlij idiscipolojmej:

—¡Pox difícil iga yej motapialiáj mamotemakakan iga Dios marreināro ipan yejemen!

²⁴ Iwán discipolojmej poxsan madmiradojkej iga ijkón kijtoj Jesús. E' Jesús sej kijtoj:

—Nopilowan, ¡nimitzijliáj iga se yej moconfiarowa ipan itom̄in, poxsan difícil iga motemaka iga Dios marreināro ipan yej!

²⁵ Máj wel mapano se camello[†] ipan ixapoyo akoxaj, que se yej motapialiá mamotemaka iga Dios marreināro ipan yéj.

²⁶ Kuá' discipolojmej kikakikej in̄in, poxsan madmiradojkej, iwán motajtaniáj:

—¿A'taj wel momanawij?

²⁷ Jesús kitachilij idiscipolojmej, iwán kijtoj:

—Tajtaga' awel kichiwaj, e' Dios wel kichywa; iga Dios ateyi yej ken awel makichywa.

²⁸ Iwán Pedro kijlij:

—NoTeko, nejemen nikajtejkej inewi yej nikpiyaj, iwán némiya nimitz-tokaj.

²⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitzijliáj, siga agaj kikajtewa íkal, o iyikniwan, o itaj, o iye', o isiwa', o ipilowan, o ítal, igasan netokaj iwán iga kipowaj itájt̄ol Dios,

³⁰ nimitzijliáj iga ipan in̄in tajli yawij kipiatiy cien vej māj, kajlimej, iyikniwan, iyemej, ipilowan iwán italmej, malej iga kijiyaj; iwán ipan se' tajli yej w̄i-o' nochipa onoskej.

³¹ E' mia' yej in̄an tayakantokej, yawij kawitij tatepotztaj, iwán yej in̄an onokej tatepotztaj yawij tayakantotij.

Jesús sej kijtowa kén iga yawi mikiti

³² Jesús iwán idiscipolojmej nemi yayaj Jerusalén; Jesús tapanotiaya. Discipolojmej poxsan madmiradojkej; iwán sekin kimokatokatiayaj. Iwán Jesús kinotza', iyoka inomej discipolojmej, iwán kijlijkej yej yawij kichiwilitij kuá' asis Jerusalén.

³³ Kijtoj:

—Ken ankitaj amejemen, nemi tiawij Jerusalén. Ompa nej yej iPiltz̄in Taga', yawij nekitzkitij ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés, yawij kijtotij iga manemiktikan iwán netitaniskej ipan imamej yej ayéj togéntejpa.

³⁴ Yawij nepinajt̄itij, nemagaskej, nechijchaskej, iwán nemiktiskej; e' ipan eyi día iga nimikis, nia ni-ojpa-isati sej.

Jacobo iwán Juan kitajtaniliáj Jesús iga masenmandarokan

³⁵ Jacobo iwán Juan, yej ipilowan Zebedeo, kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—Tamachtiáni, niknekij iga achi xinechwilikan yej nimitztajtaniliáj.

³⁶ Yéj kijtoj:

—¿T̄e ankinekij manikchí?

† 10:25 10:25 Xikita glosario "Camello".

³⁷ Kijtojkej:

—Xikchí iga nejemen, kuá' tiaya tirreinaroti, manimotalikan ompa kan tej timotalij, se moye'kampa, sewo' moopochkampa.

³⁸ Jesús kijtoj:

—Amejemen ayá' ankimatij te nemi ankitajtani. ¿Ix ankijyowiskej ken nej nikijyowij kuá' ne-iknochiwaskej? ¿Ix wel ampanoskej kan nej nipanoj?

³⁹ Yejemen kijtojkej:

—Kena, wel.

Jesús kijtoj:

—Kena ankijyowiskej inewi sufrimiento ken nej nia nikijyowiti kuá' ne-iknochiwaskej, iwán ampanoskej kan nej nipanoj.

⁴⁰ E' iga ximotalikan noye'kampa o noopochkampa, inón nej ayá' nikmati, iga notaj Dios kimati a'yéj kimakas.

⁴¹ Kuá' inomej se' diez discipolojmej kimatikej inón, kikuesowilijkej Jacobo iwán Juan.

⁴² E' Jesús tanotza', kijtoj:

—Amejemen ankimatij iga yej mandarowaj ipan inín tajli, poxsan kitajtaksa igentej iwán yej gobernarrowaj, yolkisaj pan yej até iteki, kansan manesi iga mandarowaj.

⁴³ E' amejemen ayéj ijkón. Majwa' yej kineki matayakanto ipan amejemen, inón achto makipalewi toknimej.

⁴⁴ Iwán agaj yej kineki matayakanto, mamochiwa esclavo iga nochi tokniwan.

⁴⁵ Iga nej yej iPiltzin Taga' ayá' niwalaj iga manepalewikan, sino iga manitapalewi iwán iga manimiki iga mia' manikxitoma yej ken ilpitokej iga ayekti kichijtokej.

Jesús kachitialtiá Bartimeo yej pacha

⁴⁶ Iwán asikej Jericó. Kuá' Jesús kistiaya ompa iwán idiscipolojmej iwán poxsan mia' gente, se pacha ewatoya ipan ojten, kitajtantoya tomín. Itoka' Bartimeo, yej ipiltzimpa Timeo.

⁴⁷ Kuá' kikagui' iga nemi kitechojtía Jesús de Nazaret, pacha tzajtzi':

—¡Jesús, iPiltzin David, achi xine-ikneli!

⁴⁸ Sekin kajajwakej iga ayo' matzajtzi, e' yéj majya tzajtzi':

—¡Jesús, iPiltzin David, áchikej xine-ikneli!

⁴⁹ Jesús moketza' iwán kijtoj:

—Xiknotzati.

Iwán kinotzatoj inón pacha, kijlijkej:

—Ximoconfiaro iwán ximoketza, iga nemi mitznotza.

⁵⁰ Iwán inón pacha kitájkal itejkuix, este witóni'pa iga moketza', iwán kitechoto Jesús.

⁵¹ Jesús kitajtan:

—¿Té tikneki manimitzchiwili?

Pacha kijtoj:

—Tamachtiani, ¡nikneki manitachá!

⁵² Jesús kijtoj:

—Iga timoconfiaroj, titacha'ya, welja tia.

Iwán íkuá'san inón pacha welja tachá', iwán kitokatiájkiya Jesús.

11

Jesús asi Jerusalén

¹ Kuḗ' Jesús iwán idiscipolomej asitiáyaja Jerusalén, itenoj altepemej yej itoka' Betfagé iwán Betania, yej onokej iyixtaj tepe' yej itoka' Olivos, Jesús kititan ome idiscipolomej,

² kijtoj:

—Xakan altepetzin yej nijigasan ono', kuḗ' amasiskej, ankasiskej se burro ilpito', yej aya agaj kitejkawiliá. Xikxitomakan iwán xikuajligakan.

³ Iwán siga agaj mitztajtaniy te íga ankixitomaj, xikijlikan: “ToTeko kineki, iwán nimanin sej mitzkawiliki.”

⁴ Yajkij, iwán kasikej inón burro ilpito' puertajtenoj ipan ojti, iwán kixitonkej.

⁵ Iwán yej ompa onoyaj kijtojkej:

—¿Té nemi ankichiwaj? ¿Te iga nemi ankixitomaj in burro?

⁶ Iwán yejemen kijtojkej kensan Jesús kijtoj; iwán kijlijkej iga wel makiwigakan.

⁷ Iwán inón burro, kiwigulijkej Jesús, kipechtijkej burro iga yejemej itzotzolmej, iwán Jesús tejkaj.

⁸ Iwán mia' kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti, iwán sekin kitejtekkej imajma' soya' iwán kitelijkej ipan ojti.

⁹ Iwán inomej yej tayankantiayaj iwán yej witziaj tatzimpan, pe' tzajtzikej:

—¡Mamoweyimatilti Dios! ¡Mamoweyimatilti yej kititani toTeko Dios!

¹⁰ ¡Mamoweyimatilti yej wi' mandaroki ken mandaroy rey David! ¡Mamoweyimatilti Dios yej ono' ipan cielo!

¹¹ Jesús asi' Jerusalén iwán kala' weyitiopan.* Iwán kuḗ' nóchiya kita' yej ompa ono', iga némiya tayowati, yajkij Betania iwán doce idiscipolomej.

Jesús kitemowa itakilka higuerajkuawi' iga makikua

¹² Kuḗ' tanési'ya sej, kiskej Betania; Jesús mayana'.

¹³ Iwán wéjkasan kita' se higuerajkuawi'† yej iswayoj, iwán yajki kitato siga kipiá itakilka, e' kita' iga ayá' takto', akasi' nité, petz iyiswayosan puej aya itiempoj iga maono yej yoksi'.

¹⁴ Jesús kinotza' inón higuerajkuawi', kijlij:

—Ayo' agaj mitzkuajij motakilka.

Iwán idiscipolomej kikakikej Jesús.

Jesús tatatajkali ipan weyitiopan

¹⁵ Asikej Jerusalén. Iwán kuḗ' Jesús kala' ipan ipatiojyo weyitiopan, kik-ijkixtij yej ompa tanamakatokej, iwán yej takojtokej. Iwán kitzijtzinkuepa' mesajmej kan mokambiarowa tomín iwán kan motaliáj yej kinamakaj jojtokomej.

¹⁶ Iwán Jesús kijtoj iga awel panowa agaj ipan ipatiojyo weyitiopan siga kiwiga tejté.

¹⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Kan ikuilijto' itajtól Dios, ijkín kijtowa: “Nókal yawi motokawiti kajli kan oradowaj de inochi paimej”, e' amejemen ankikueptokej kan miyanaj yej tachtekij.

¹⁸ Iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiaj ipan la ley, kimatikej te kichij Jesús, iwán kitemowayaj ken iga makimiktikan iga kimajmaw-iliayaj, puej nochi kiye'itayaj ken iga tamachtia.

* **11:11 11:11** Xikita glosario “Weyitiopan”. † **11:13 11:13** Xikita glosario “Higo”.

19 E' kuá' némiya takomiti, Jesús kisa' Jerusalén.

Discipolomej kitaj iga wa'ya higuerajkuawi'

20 Iwán yowalti' kuá' panotiyaj, kitakej iga higuerajkuawi' wa'ya este inelwayo.

21 Iwán Pedro kejlan, iwán kijlij Jesús:

—Tamachtiani, ta' xikita in higuerajkuawi' yej yalwa tikajajwa', an sí wa'ya.

22 Jesús kijtoj:

—Ximoconfiarokan ipan Dios.

23 Nimitznojma-ijliáj, iga a'san makijli inepa tepe': "Xicholo ompa kan tono', iwán xaj lámako", siga momela'confiarowa iga inewi iyalmaj, iwán siga kicredowa iga inón yej kijtoj yawi mochiwati, ijkón mochibas.

24 Inón iga nimitzijliáj iga inewi yej ankitajtaniliskej Dios kuá' nemi an-oradowaj, iwán siga ankicredowaj iga mitzmakaskej, ijkón mochibas.

25 Iwán kuá' nemi ankitenewiáj Dios, siga agaj tikuesowilijto', xikelkawili yej mitzchwilij, ijkón no amoTaj yej ono' ajko ipan cielo mitzelkawiliskej yej ankichijkej yej ayekti.

26 Siga amejemen ayá' ankelkawiliáj yej agaj mitzchwilij yej ayekti, amoTaj yej ono' ipan cielo ayá' no mitzelkawiliskej yej ankichiwaj yej ayekti.

Kimatisnekij kén iga Jesús mandarowa

27 Iwán sej mokuepkej Jerusalén. Jesús nemiá weyitiopan, kitechotoj ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiaj ipan la ley iwán yej ki-mandarowaj judiyojmej,

28 kitajtankej Jesús:

—¿Té moteki in tej iga tikchiwa inín? ¿A' mitztekimá' iga wel xikchiwa inín?

29 Jesús kijtoj:

—Nia no nimitztajtanitij, iwán xine-ijlikan iwán nimitzijliskej a'yéj netekimá' iga nikchiwa inín.

30 ¿A'yéj kititan Juan iga matabautizaro? ¿Ix Dios kititan, o tajtaga'? Xine-ijlikan.

31 Iwán yejemensan motatapowiayaj, mojliayaj:

—Siga tikijoskej iga Dios kititan Juan, Jesús yawi kijtoti: "¿Te ígataj ayá' ankitajtolkakikej?"

32 Iwán awel tikijoskej iga kititan taga'.

Ijkón kijtojkej ga kimajmawiliáj la gente, iga nochi kimatiá iga Juan Dios kitajtolmakaya.

33 Iwán kijlijkej Jesús:

—Anikmatij.

Iwán Jesús kijtoj:

—Nej no ayá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchiwa ijkín.

12

Jesús kipowa iga monsojmej yej malojmej

1 Iwán Jesús pewa' tatatapowij kan mamixkujtilo, kijtoj:

—Se taga' kitoga' uvajjoj. Kikolaltij, iwán kichij se pozo kan mopatzka uva. Kichij se torre iga wel matachalo noyan kan ono' uvajjoj.

- 'Iwán kitakewaltij* sekin tekipanowanimej iwán yajki wejka.†
- ² Kuá' némiya yoksi uva, iteko kititan se monsoj, kijlij: "Xaj xiktajtanilíti yej nemi tekipanowaj iga manemakákanya uva ke' nej netocarowa."
- ³ E' yejemen kikitzkijkej iwán kimagakej iwán akimakakej nité.
- ⁴ Iteko uvajjoj kititan se' monsoj; e' inón nō kitewijkej, kikua-jkuatzayankej iwán kuajkuantas kijlijkej.
- ⁵ Kititan sewo', inón sí este kimiktijkej. Máj máj kititan sekin, inomej nō kimagakej iwán sekin kimiktijkej.
- ⁶ 'E' kipiaya se ipiltzın yej poxsan kichokiliaya iwán kititan inón, kijtoj: "Inín sí nopiltzın kiye'itaskej."
- ⁷ E' tekipanowanimej, yejémensan kijtojkej: "Inínyawa' in yej yawi mochiwati iteko inín tajli, yej itajpa kikajtewas, matikmiktikanya nokta iga makawi itaj iga tejemej."
- ⁸ Iwán kikitzkijkej, kimiktijkej iwán kikixtijkej ipan uvajjoj.
- ⁹ Iwán Jesús tatajtan:
—¿Té an kichiwás iteko mjili? Wı' iwán kimiktij inomej tekipanowanimej, iwán inón uvajjoj kimakas se' tekipanowanimej.
- ¹⁰ '¿Ix ayı' ankitaj kan ijkın ijkulijto'? Kijtowa:
Yej nemi kalchıwaj kitajkalkej se te'ti yej kijtojkej iga ayekti, e' inonya yej mochiwako máj ye'te'ti.
- ¹¹ Ijkón kichij toTeko, iwán poxsan timadmiradowaj iga tikitaj.
- ¹² Iwán kinekiáj makipresojuwıkan Jesús iga kimatikej iga yejemej nemi kikajkaktiáj. E' kimajmawilijkej yej ompa chapantoyaj, kikajtejkej iwán yájkija.

Fariseojmej kitajtanij Jesús siga yekti mamoxıtawa impuesto

- ¹³ E' despuéj kititanilijkej sej sékino' más fariseojmej iwán sekin yej kitokaj rey Herodes,‡ kansan Jesús makijto tejté iga wel makitelwıkan.
- ¹⁴ Kuá' inomej asitoj, kijtojkej:
—Tamachtiani, nikmatij iga tej ómpaya ken tikijtowa, iwán tej ayá' tikchıwiliá caso ken mitzipliáj, tej nochi ijkonsan tikjuzgarowa; melá' iga titamachtıá yej Diospa iyojwi. ¿Ix yekti manixıtawakan impuesto iga rey César§ o ayá'? ¿Ix nikmakaskej o anikmakaskej?
- ¹⁵ E' Jesús kimati' iga kimawetziltijnekiáj, kijtoj:
—¿Te iga annepobarowaj? Xinewajliguilıkan se tomin, iga manikita.
- ¹⁶ Kiwajliguilijkej, iwán kuá' kita', Jesús tatajtan:
—¿Inın a'yéj ixaya' iwán a'yéj itoka' yej nigaj ijkulijto'?
Yejemej kijtojkej:
—Rey César.
- ¹⁷ Iwán Jesús kijtoj:
—Xikmakakan rey César yej yéjpa itatki, iwán xikmakakan Dios yej yéjpa itatki.
Iwán fariseojmej san tajtachıxtikajkej iga yej kijtoj.

Saduceojmej kijtowaj iga yej mikto'ya ayo' wel ojpa-isa

- ¹⁸ Iwán sekin saduceojmej* yajkij kitatoj Jesús. Yejemej kijtowaj iga yej mikij ayo' ojpa-isaj, iwán ijkın kitajtankej:

* **12:1 12:1** Ikuayo uva pox wejka, wel taki 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajjoj. Xikita glosario "Uva". † **12:1 12:1** Is 5:1-2 ‡ **12:13 12:13** Inımej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalewiayaj rey Herodes yej de los romanos yej tıtikmej yej kitaksayaj judiyojmej. § **12:14 12:14** Xikita glosario "César". * **12:18 12:18** Xikita glosario "Saduceo".

19 —Tamachtiani, Moisés ne-ijkulowilijtikajkej inín ley; siga se taga' miki, iwán kikawa isiwa', e' ayá' kikajtewa nisé ipiltzin, iyiknin inón yej migui', kikuis inón viuda iga ken kua' makipiá ipilowan yej migui'.

20 Onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej iwán sesan iyemej. Yej tekoko achto monamiktij, e' migui' kua' aya pilwaj.

21 Iwán imámil inón yej migui' monamiktij iwán yej katka isiwa' yej mi', iwán no migui', iwán ayá' no kikajtej ipilowan. Iwán ijkonsan no mochij iwán se' imámil.

22 Ijkón inomej siete, nochi monamiktijkaj iwán inonsan siwa', iwán ayagaj kikajtej ipiltzin. Iwán máj máj migui' no siwa'.

23 In kua' ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa an de inón siete mochijas iwéj in inón siwa'?, iga namiktitoya iwán inochimej.

24 Jesús kijtoj:

—Amejemen ayompa antajlamikij iga ayá' ankixmatij itájtol Dios, niga yej wel kichíwa.

25 Kua' yej miktokej ojpa-isaskej, ay'ya monamiktiskej, niga ipilowan ayo' kinamiktiskej, iga mochíwaskej ken tikita iyangelejmej Dios yej onokej ipan cielo yej no ayá' monamiktiáj.

26 E' iga ojpa-isaskej yej miktokej, ¿ix ayí' nokta ankileerowaj kan kén iga Dios tajtoj ipan se witzako' yej wewelontoya? E' Dios kijlij Moisés: “Nej niDios, yej iDiospa no Abraham, Isaac iwán Jacob.”†

27 Dios ayéj iDios yej miktokej, sino que iDios yej isatokej; amejemen ayompa antajlamikij.

Jesús kijtowa katiapa mandamiento yej amo nokta mamoełkawa

28 Ompa asito no se yej tamachtia ipan iley Moisés; yéj takaktoya kua' Jesús tatapojtoya iwán kimatiá iga ompay ken kijlij yej iwán tatapojtoya. Kitajtan:

—De inewi mandamiento yej ono', ¿katiapa an yej achto?

29 Jesús kijtoj:

—Yej máj achto mandamiento ijkín kijtowa: “Ta' xikaki, gente de Israel, toTeko Dios, yéjsan iselti toTeko.

30 Xikchokili moTeko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi moespíritoj iwán iga inewi motájpál iwán yéj nochipa xikejlantó.”‡ Ininwa' in yej máj achto mandamiento.

31 Iwán ono' sewo' áchisan ijkompa, kijtowa: “Xikchokili moknin kensan tej timochokiliá.” Ateyi se' mandamiento yej máj valerowa ken inimej.

32 Iwán inón yej tamachtia ipan la ley kijlij:

—Ompay ken tikijtoj Tamachtiani iga ono' sesan Dios, iwán ateyi se' ken yéj.

33 Iwán iga matiknekikan toDios iga inewi toalmaj, iga inewi toespíritoj iwán iga inewi totájpál, iwán yéj nochipa matikejlantokan iwán matikchokilikan toknin kensan tejemej timochokiliáj. Iga ijkón mochíwa máj valerowa que nochi ofrenda yej motatiá iga momaka Dios.

34 Kua' Jesús kita' iga ómpaya ken kijtoj, kijlij:

—Alinsan poliwi iga Dios marreinaro ipan tej.

Iwán ayo' agaj máj mixewij iga kitajtajtan.

In Cristo, ¿a'yéj ipiltzin?

35 Jesús tamachtijtoya tiopan; kijtojtoya:

—¿Te iga yej tamachtia ipan la ley kijtowaj iga Cristo ipiltzin David?

† 12:26 12:26 Kua' ijkín kijtoj Dios, ikay mikikej inimej tajtaga'. Ex 3:6 ‡ 12:30 12:30 Dt. 6:5

³⁶ Porque David kijtoj kuꝥ' kitajtɔlmá' iyEspíritoj Dios, kijtoj ijkín: ToTeko kijlij noTeko:

“Ximotali iládoj noye'ma' kan nimandarowa, este que maniktali mokxitampa yej mitzijiayaj.”

³⁷ ¿Kén wel Cristo yej itatitan Dios ma-ipiltzın David, esi David no kijliá iga iTeko?

Iwán yej polijtoyaj kiye'kaktoyaj.

Jesús tanɔnɔtza iga ayompa nemij yej tamachtiáj ipan la ley

³⁸ Jesús ijkín tamachtiaya:

—Amo mamitzkajkayawakan yej tamachtiáj ipan iley Moisés, puej kiye'matij iga makinentikan sotantzótzol, iwán kinekij makisaludarokan tajkoaltepe'.

³⁹ Yejemen motalijnekij tiopan-ijti' ipan ye'asientoj kan motaliáj yej máj tayakantokej, iwán ijkonsan no kinekij makichiwakan kan takualo,

⁴⁰ iwán kikuiliáj ikalmej yej wewejmikikej, iwán mopajpantiáj iga wejkawaj iga oradowaj. Yejemen máj yawij kicastigarotij.

Kitaliá iyofrendaj se yej wewejmí' yej amotapialiá

⁴¹ Se yej Jesús ewatoya tiopan, kitztoya kén iga kakiayaj iyofrendajmej ipan cajon, iwán mia' yej motapialiáj kakiayaj komati tomın.

⁴² Iwán walaj se yej ayá' motapialiá iwán ipan cajon kakij ome tomın de cobre yej ayá' pox valerowa.

⁴³ Iwán Jesús kinɔtza' idiscipolojmej, kijlijkej:

—Nimitznojma-ijliáj iga inın siwa' yej wewejmí', yej ayá' motapialiá, kakij máj que nochi yej nemi kakiáj tomın ipan cajomej;

⁴⁴ puej nochi kitaliyjkej yej kisobrarrowaj; e' yéj, malej ayá' motapialiá, kimá' inewi yej kipiaya iga takuaya.

13

Jesús kijtowa iga yawi moxixitınati weyitiopan

¹ Kuꝥ' Jesús kisa' weyitiopan, se idiscipoloj kijlij:

—iTamachtiani, ta' xikita kejké'pa te'ti, iwán kejké'pa kalwewetkej!

² E' Jesús kijtoj:

—¿Ankitaj inimej kalwewetkej? Nigaj ayá' yawi kawiti nisé te'ti yej manenekpanijto. Nochi yawij moxixitınatij.

Jesús kijtowa yej yawi mochiwati kuꝥ' aya poliwiło

³ Jesús iwán idiscipolojmej yajkij ipan tepe' yej itoka' Olivos, yej ono' iyixtaj weyitiopan. Iwán kuꝥ' Jesús ewato' ompiga, Pedro, Jacobo, Juan iwán Andrés, ijkín kichtakatajtankej:

⁴ —Niknekij xine-ijlikan kéman mochiwas in inón. ¿Té mo-itas kuꝥ' ayo' wejka iga nochi inın mochiwas?

⁵ Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkayawaskej,

⁶ iga mia' yawij wıtzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkín kijtoskej: “Nejya el Cristo”; iwán mia' yawij kikajkayawatij.

⁷ 'E' kuꝥ' amejemen ankikakiskej momijmiktilo nijnijiga, amo ximaj-mawikan, ijkón nokta yawi mochiwati; e' aya yej iga poliwiłoj.

⁸ Iga se país momijmiktij iwán sewo', iwán se nación momijmiktij iwán se'; onos talolın nijnijiga, iwán poxsan apistajtiás iwán nijnijiga mokuej-kuesoloj; Nochi inın aya yéj iga poliwiłoj, péwao' iga moknochiwalo.

9 'E' ximocuidarokan amejemensan iga mitzwigaskej kan onokej yej mandarowaj iwán tiopan mitzmagaskej, iwán iga annetokaj mitzwigaskej iyixtaj yej mandarowaj iwán reyejmej; ijkón iga wel antajtoskej de nej iyixtajmej.

10 E' kuá' aya poliwiło, mopowas noyan ipan tajli kén iga Dios tamanawiá.

11 E' kuá' mitzwigaskej iyixtaj yej mandarowaj, amo xitayokoyakan iga te ankijoskej, niga xikejlanokan. Ankijoskej yej íkuá' Dios mitzijliskej iga xikijtokan; iga ayéj amejemen yej antajtoskej, sino que iyEspíritoj Dios.

12 Se toknin yawi kitelwiti iyiknin iga makimiktikan, iwán tetaj kitelwij ipiltzin iga makimiktikan, iwán tepilowan kitelwiskej itajmej iga makimiktikan.

13 Nochi yawij mitzijiyatij iga nej annetokaj; e' yej moconfiarojto' nochipa ipan nej, inón momanawij.

14 'El profeta Daniel kijkuiloj* iga mochiwas yej pox ayékti weyitiopan-ijti'; kuá' amejemen ankitaskej iga ono' yej akajasi iga maono weyitiopan-ijti', —yej kileerowa makentendero—, yej onoskej ipan estado de Judea, mayákanya ipan tepeyoj.

15 Yej onos iyixko kajli ipan ipetayo, ayo' matemo, niga makalaki iga makikijkixti yej kipiá kalijti';

16 iwán yej nemi imilpan, ayo' mayawi ichan iga makikuiti itzótzol.

17 ¡Lástima siwatkej inón día iga yej tatalaxwijtokej iwán yej tachichitijtokej!

18 Xiktajtanicikan Dios iga kuá' ancholoskej amo kuá' sektaj;†

19 porque inomej días poxsan moknochiwaloj, este ayí' ijkón mo-ita' desde iga kichij Dios inín tajli, iwán ayí' ijkón mochiwas.

20 Siga toTeko ayá' kixeloj inomej días, ayagaj momanawij; e' kixeloj iga kichokiliá inomej yej yéjpa kitapejpen.

21 'Iwán siga agaj mitzijliskej: "Ta' xikitakan nigaj ono' Cristo", o "Ta' xikitakan nepa ono'", amejemen amo xiktajtolkakikan.

22 Iga yawij witzetij iwán mopantiskej iga nej, siempa ayéj, kijtoskej "Nejya niCristo", iwán kijtoskej iga yejemen profetajmej iga Dios kitajtolmakaj, siempa takajkawawaj. Yawij kichiwatij milagrojmej yej ayí'pa mo-ita iga matakajkawawakan, este wel anka kikajkawawaskej yej Dios kitapejpen.

23 E' xikye'kakikan, iga áchtoya nochi nimitzmatiltijkej.

Kén iga yawi sej witzeti Jesús yej iPiltzin Taga'

24 Jesús kijtoj:

—Kuá' pánojya inomej días iga moknochiwaloj, yawi takomitiati iga ay' tawij tonati', niga ay'ya tametztonas;

25 sitalimej yej onokej ipan cielo wejwetziskej, nochi yej ono' ipan cielo mojolinaskej.

26 Íkuá'ya ne-itaskej nej yej iPiltzin Taga' yej niwi' ipan mixti, nitawijtiwi' iga noweyipoder.

27 Iwán niktekimakas noangelejmej iga recio matapitzakan iga trompeta iga makinejnechkokan yej niktapejpen yej nijnijiga onokej noyan ipan tajli.

28 'Ximixkuítikan ipan higuerajkuawi': Kuá' ankitaj némiya kisa iseliska iwán némiya iswayowi, ankimatij iga wí'ya tonalis.

29 Ijkonsan no kuá' ankitaskej iga némiya mochiwa nochi yej nimitzijlijkej, xikmatikan iga ay'ya ke' poliwi iga nej níwi'ya sej.

* 13:14 13:14 Dn 9:27; 11:31; 12:11 † 13:18 13:18 Mt 24:20

³⁰ Nimitzijliáj iga nochi inín mochiwas kuá' aya mikij yej inán onokej.

³¹ Cielo iwán tajli poliwisej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochiwati.

³² 'E' ayagaj nokta kimati te día o te hora, ayagaj kimati, niga angelejmej yej onokej ipan cielo, niga nej yej iPiltzın Dios, iséltisan noTaj Dios kimati.

³³ 'Inón iga amejemen xisatokan, xitachixtokan iwán xiktenewijtokan Dios iga ayá' ankimatij kēman mochiwas.

³⁴ Nej ken se taga' yej yajki wejka, kuá' aya kisa ichan, kitekimá' itekipanowanimej, sejsé kimá' itekipánol iwán kititan iga se matachixto ipan kalten.

³⁵ Amejemen xisatokan iga ayá' ankimatij kēman wı' iteko kajli, tayowakan, o tajkoyówal, o kuá' takuika kayo, o yowalti';

³⁶ amo santá' niwejkisaki iwán nimitzasikij ankojkochokej.

³⁷ Yej nimitzijliáj amejemen, nochi nikijliáj: xisatokan.

14

Sacerdotejmej ijefejmej kitemowaj kén iga makikitzkikan Jesús

¹ Poliwiisan dos días iga mo-ilwichiwiliá la Pascua,* iwán iga mokua pan yej ayá' kipiá levadura.† Ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés kitemowiliayaj kén iga makikitzkikan Jesús malej iga matakajkayawákampa iwán makimiktikan.

² Kijtowayaj:

—Ayá' tikchivaskej kuá' nento' ilwi', iga amo makuesiwilo.

Se siwá' kitoyawa yej ajwiya' ipan itzontekon Jesús

³ Mieş Jesús onoya ipan altepetzın yej itoka' Betania, onoya ichan Simón yej kipiaka lepra. Mieş kixnantoya mesa, asi' se siwá' yej kinentiaya se boteyajtızın yej chijto' iga te'ti yej itoka' alabastro. İpan kiwiga' aceite yej ajwiya' yej kijliáj nardo yej pox patiyoj; iwán inón siwá' kikechposte' boteyajtızın, iwán kitoyawilij ipan itzontekon Jesús.

⁴ E' sekin yej ompa kitajtachilijtoyaj, kuesiwikej iwán kijtojkej:

—¿Te iga kiyokatoyajkej inín aceite yej pox ajwiya'?

⁵ Masejtaj monamá' iga ke' se kitaniá trescientos días iga mamomajmaka yej ayá' motapialiáj.

Iwán kajajwakej inón siwá'.

⁶ E' Jesús kijtoj:

—Xikawakan. ¿Te iga ankikuejkuesowaj? Yéş nechiwilij yej yékti.

⁷ Yeş ayá' motapialiáj, nochipa onoskej amowan, iwán kuá' ankinekiskej wel ankipalewiáj; e' nej ayá' nochipa nij annepiaskej.

⁸ Inín siwá' kichij yeş wel kichı, machtówija iga netalilij yeş ajwiya' ipan notzontekon, iga ijkón nechiwiliskej kuá' yawij netokatij.

⁹ Nimitzijliáj iga kansan ipan inewi inín tajli mopowas kén iga Dios tamanawiá, yawi nō mopowati yeş kichij inín siwá', iwán ijkón moejlamikis yeş kichij.

Judas kinamaka Jesús

¹⁰ Judas Iscariote, se de inomeş doce idiscípuloşpa Jesús, yajki kitato ijefejmej sacerdotejmej iga kijlıto iga yéş yawi kipalewiıti iga makikitzkikan Jesús.

* **14:1 14:1** Xikita glosario "Pascua". † **14:1 14:1** Xikita glosario "Levadura".

11 Kuḗ' yejemen kikakikej inón, poxsan pakikej iwán kijlikej Judas iga yawij kimakatij tomín. Iwán íkuḗ'ya Judas pewa' iga kitejoj kéman wel makikitzkikan Jesús.

La Santa Cena

12 Ipan día kuḗ' pewa' iyilwiyo la Pascua, kuḗ' mokua pan yej ayá' kipiá levadura, momiktiá se borregoitzin iga mokua, discipolojmej kitajtankej Jesús:

—¿Kān tikneki manimitzchīwilitij tákual iga tikilwichiwiliskej la Pascua?

13 Iwán Jesús kititan omen idiscipolojmej, kijlij:

—Xākan Jerusalén, iwán ompa ankitechoskej se taga' kiwiga a'ti ipan akomi'. Inón xiktokakan,

14 iwán kān yéj kalakis, xikijlikān iteko inón kajli: “Kijtowa in Tamachtiani: ¿Ipan katiapa cuarto nicenaroj ipan iyilwi la Pascua iwán nodiscipolojmej?”

15 Iteko kajli yawi mitznextilitij se weyi cuarto pan segundo piso kān óno'ya nochī yej ankinekiskej, ompa xikchīwakan yej tikuaskej.

16 Discipolojmej yajkij iwán asikej altepe', iwán kasikej nochī kensan kijtoj Jesús; iwán ompay kichijkej tákual iga kilwichiwiliáj la Pascua.

17 Kuḗ' tayowáti'ya, Jesús iwán doce idiscipolojmej, yajkij ompa.

18 Kuḗ' kixnantókeja mesa iga takuaj, Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga se de amejemempa yej nemi nigaj íwan nisen-takua, yawi nenextiti iga manekitzkikan.

19 Iwán yejemej moknomatikej, mosepantajtaniáj:

—¿Ix nejya an?

Se' nō kijtoj:

—¿Ix nejya an?

20 Jesús kijtoj:

—Se de amejemen yej andocejmej, yej íwan nemi nisentakua ipansan inín plato, inonwa' in yej yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan.

21 Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzin Taga' yawij nemiktij ken ijkuilijto'; e' ¡lástimaj inón taga' yej yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan! Máj yekti katka iga inón taga' amo maki-onoltikan.

22 Míej nemi takuaj, Jesús kikui' se pan, kimá' gracias Dios iwán kitatajkoloj iga kimajmá' idiscipolojmej. Kijtoj:

—Xikuikan inín pan iwán xikuakan, ininwa' nocuerpoj.

23 Iwán Jesús kikui' vaso yej kipiá vino, kimá' gracias Dios, iwán kimajmá' idiscipolojmej, iwán inochin konijkej.

24 Jesús kijtoj:

—Inín kijtojneki noesyoy iga nikchiwa se'ya pacto, iwán toyawis iga mia' maye'ono iyixtaj Dios.

25 Nimitzijliáj iga ayo' máj nikonij uva iyayo, nikonij sej nuevo vino este kuḗ' nonos kān reinarowa Dios.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtoti iga akixmati

26 Kuḗ' tami' kitakuikilijkej Dios, yajkij ipan se tepe' yej itoka' Olivos.

27 Iwán Jesús kijtoj:

—Amejemen amonochin ankikajtewaskej iga anmoconfiarowaj ipan nej inín yówal iga ijkín ijkuilijto': “Nikmiktij iteko borregoitzin, iwán borregoitzin papayiniskej.”

28 E' kuḗ' ni-ojpa-isas sej, kuḗ' anyaskej Galilea, nej achto niati.

29 Pedro kijtoj:

—Malej iga inochin mamitzsenkokajtewakan, e' nej ayá'.

³⁰ E' Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliá iga inín yówal, kuá' aya takuika kayo ome vej, tej eyi vejya tikijtoj iga ayá' tine-ixmati.

³¹ E' Pedro sej kijlij Jesús:

—Malej iga matisenmikikan, nej ayá' nikitoj iga ayá' nimitzixmati. Iwán inochin ijkón kijtojkej.

Jesús oradowa ipan se kuayojtzin yej itoka' Getsemani

³² Iwán asikej kan kijliáj Getsemani, iwán kijlij idiscipolojmej:

—Nijo' ximotalikan, nej maniao' manitajtoti wan Dios.

³³ Kiwigákejsan petz Pedro, Jacobo iwán Juan kan oradoto. Iwán Jesús pewa' iga poxsan moknoḡmati' iwán moyolmiktij.

³⁴ Iwán kijtoj:

—Poxsan nimoknoḡmati este ken nimikisnékiya. Nijo' xikawikan wan xisatokan.

³⁵ Iwán Jesús yajki achi máj wejka, iwán motankuaketza' talpan iga kitajtanilij Dios siga wel amo makiknoḡchiwakan ken yawij kichiwilitij ikuá'.

³⁶ Ijkín kitenewij Dios:

—NoTaj, noPapaj tej nochi wel tikchiwa; xinemanawi kuá' yawij ne-iknoḡchiwatij, e' amo mamochiwa ken nej nikneki, mamochiwa ken tej tikneki.

³⁷ Iwán Jesús yajki sej kan ono' idiscipolojmej, kasitoj kojkochokej; iwán Jesús kijlij Pedro:

—Simón, ¿ixtaj tikochto'? ¿Ix awel achi xisato malej se hora?

³⁸ Xisatókanya, iwán xi-oradokan iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'. Nikmati iga amoalmaj kineki xikchiwakan ken nej nikneki, e' amogánajsan awel ankichiwaj.

³⁹ Yajki sej oradoto iwán kijtoj inómejsan tájtol ken achto.

⁴⁰ Kuá' sej yajki kan onokej idiscipolojmej, sej kasitoj kojkochokej iga poxsan kochisnekiáj, inón iga aweljo' te kijtojkej.

⁴¹ Kuá' eyi vejya iga oradotoyay, kijtoj:

—¿Ix ankojkochokejo'? ¿Nemi anmosewiáj? Wítzeja yej kipoxchiwaj yej ayekti iga yawij nekizkitij nej yej iPiltzin Taga'.

⁴² Ximoketzakan, matiákanya; wí'ya yej nenextiá.

Kiwigaj preso Jesús

⁴³ Jesús tatapojtóyao' kuá' asiko Judas, se de inón doce yej idiscipolojpa katka. Judas walaj iwán mia' gente yej kiwajligakej espada iwán kuawi'. Inomej kititankej ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtíaj ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyojmej.

⁴⁴ Ijkín kijtoj Judas kuá' aya kinextiá katiá in Jesús:

—Yej ankitaskej nikpipitzoj, inonya nokta xikizkikan iwán xikye'lpitiakan.

⁴⁵ Kuá' asi' itenoj Jesús, kijlij:

—Tamachtiani, Tamachtiani.

Iwán kipipitzoj.

⁴⁶ Iwán kikizkijkej Jesús, iwán kiwigakej.

⁴⁷ E' se de inomej yej onoya iwán Jesús, kikixtij iyepadaj,‡ iwán kinagasté' itekipanowani ijefej sacerdotejmej.

⁴⁸ Iwán Jesús kijtoj:

‡ 14:47 14:47 Xikita glosario "Espada".

—¿Ix anwālkej annekuikoj ken kuā' se yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'?

⁴⁹ Nej nochipa nonoya amowan iga nitamachtijtoya weyitiopan, iwán ayí' annekitzkijkej. E' inín nemi mochiwa kensan ikuilijto' ipan itájtōl Dios.

⁵⁰ Iwán nochi discipolomej kikajtejkej isēlti Jesús, iwán chojcholojkej.

Chokotzın yej choloj

⁵¹ E' se chokotzın kitokatiaya Jesús, tejkuixtiaya iga se tzótzol, iwán kikitkijkej;

⁵² e' yéj ompa kikajtej itzótzol iwán choloj ipetzkan.

Jesús iyixtaj yej kimandarowaj judiyomej

⁵³ Iwán kiwigakej Jesús iyixtaj ijefej sacerdotemej, iwán ompa mon-echkojkej sacerdotemej yej tayakantokej, yej kimandarowaj judiyomej iwán yej tamachtíaj ipan la ley.

⁵⁴ E' Pedro kiwejkatokatiajki Jesús, este ipan ipatioj ijefej sacerdotemej, iwán Pedro motalij wan policiyajmej;§ moskojtoyaj titenōj.

⁵⁵ Ijefejmej sacerdotemej iwán nochi yej kimandarowaj judiyomej, kitemowayaj tejté yej manesi iga Jesús kichij yej ayēkti iga wel makimiktikan; e' ayá' kasiliayaj.

⁵⁶ Iwán mia' yej kipantiayaj Jesús, e' ayá' sesan itajtolmej.

⁵⁷ Iwán sekin tajtojkej iga kipantijkej Jesús, kijtojkej:

⁵⁸ —Nejemen nikakikej iga Jesús kijtoj ijkín: “Nej nia nikxixitınati inín weyitiopan yej tamachíwal, iwán ipan eyi días nia sej nikchíwati se' yej ayéj tamachíwalpa.”

⁵⁹ E' malej ijkón kipantiayaj, ayá' sansé kijtowayaj.

⁶⁰ Iwán ijefej sacerdotemej moketza' iyixtaj sekin, iwán kitajtan Jesús:

—¿Aya'taj titajtowa achi? ¿Ix ayá' tikaki iga nemi mitztelwiáj?

⁶¹ E' Jesús atajtoj. Ijefej sacerdotemej sej kitajtan:

—¿Ix teja in tiCristoj yej iPiltzın Dios yej kiweyimatiltiáj?

⁶² Jesús kijtoj:

—Nejya nokta. Anyawij anne-itatij nej yej iPiltzın Taga' newatos iladoj iye'má' Dios yej nochi wel kichíwa, iwán anne-itaskej nemi niwí' ipan mixti cielojkóbapa.

⁶³ Iwán ijefej sacerdotemej, kitzatzayan itzótzol iga kuejkuesiwi' iwán kijtoj:

—Ayo' tiknekij agaj máj mate-ijli de yéj.

⁶⁴ Amejemen ankikakikej iga kimalijlij Dios; ¿kén ankijtowaj amejemen? Iwán inochın kijtojkej iga mamomíktiya.

⁶⁵ Sekin pewakej iga kichijchakej, iwán kixtzakkej iwán kimagakej, kijliayaj:

—¡Siga tiprofetaj, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!

Iwán policiyajmej kixaygatatzınkej Jesús.

Pedro kijtowa iga akixmati Jesús

⁶⁶ Pedro onoya tani ipan patio, iwán íkuā' ompa asi' se isirvientaj ijefej sacerdotemej;

⁶⁷ iwán kuā' kita' iga Pedro nemi moskowa titenōj, kitachilijtiká', iwán kijlij:

—Tej nō tinemiá iwán Jesús de Nazaret.

⁶⁸ E' Pedro kijtoj iga ayá', kijtoj:

§ 14:54 14:54 Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan”.

—Anikixmati, niga nikmati de te nemi titajtowa.

Iwán Pedro kisa' juerájbapa kan kalakilo, iwán íkuá' takuiga' se kayo.

⁶⁹ Iwán inón sirvienta sej kitachilijtikisa' Pedro, iwán kijlij yej ompa ojonokej:

—Inín taga' de yejémempa.

⁷⁰ E' Pedro sej kijtoj iga akixmati Jesús. Ayá' wejkatí', yej ompa onoyaj sej kijlijkej Pedro:

—Mataj tejwa' tinemiá no iwán yejemej; tej de Galilea iga nikakij titajtowa kensan yejemen.

⁷¹ Iwán Pedro kijtoj iga kitzto' Dios iwán makiknochiwa siga takajkayawa, iwán kijtoj:

—Ayá' nikixmati inón taga' yej nemi anne-ijliáj.

⁷² Iwán íkuá' takuiga' sej in kayo. Iwán Pedro kejlán yej kijtoj Jesús: “Kua' kayo aya takuika ome vej, tej tia tikijtoti eyi vej iga ayá' tine-ixmati.” Iwán kuá' Pedro inón kejlán, pe' iga choga'.

15

Kiwigaj Jesús iyixtaj Pilato

¹ Kuá' tanesi', ijefejmej sacerdotejmej monechkojkej iwán wewetkej yej kimandarowaj judiyojmej, iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán nochi yej kimandarowaj judiyojmej. Iwán Jesús kilpitiajkij iga kikawatoy iyixtaj pilato.

² Pilato kitajtan:

—¿Ix tejya in iRrey judiyojmej?

Jesús kijtoj:

—Ijkonya ken tej tikijtowa.

³ Iwán ijefejmej sacerdotejmej kitejtélwiayaj Jesús.

⁴ Iwán Pilato sej kitajtan Jesús:

—¿In tej atikijtowa nité? Ta' xikaki nochi yej mitzijliáj iga mitztélwiáj.

⁵ E' Jesús nité akijtoj; inón iga Pilato poxsan madmiradoj.

Mojtowa iga mamiki Jesús

⁶ Ipan iyilwi la Pascua, Pilato nochipa kimajkawaya se preso yej la gente kitapejpenaya.

⁷ Onoya se preso yej itoka' Barrabás; sen-onoyaj iwán sekin yej no tamiktijkej kuá' yajkij icontraj igobiernoj.

⁸ Iwán mia' wálkej, iwán pe' kijlijkej Pilato iga makimajkawa se ken kitekichíwa.

⁹ Pilato kijtoj:

—¿Ix ankinekij manikmajkawa iRrey judiyojmej?

¹⁰ Inín kijtoj iga kimatiá iga ijefejmej sacerdotejmej kixitayaj Jesús, inón iga kiwigakej iyixtaj.

¹¹ E' ijefejmej sacerdotejmej kitejtekimakakej la gente iga makitajtanikan iga makimajkawakan Barrabás.

¹² Iwán Pilato sej tatajtan:

—¿Té ankinekij manikchíwili yej ankijliáj iRrey judiyojmej?

¹³ Yejemen tzajtzikejpa iga kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

¹⁴ E' Pilato kijtoj:

—¿Tétaj kichij yej ayékti?

E' yejemen majya tzajtzikej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

¹⁵ E' Pilato kinekiá makiye'itakan, inón iga kimajkaj Barrabás iwán kitekimá' soldadojmej iga makimagakan Jesús iwán iga makimiktij ipan cruz.

¹⁶ Iwán soldadojmej kiwigakej Jesús ipan ipatioj palacio, iwán kinejnechkojkej nochi soldadojmej.

¹⁷ Iwán kakiltijkej se sotantzótzol yej axokoti', iwán se corona* de witzti yej kijkitikej iga kiyawalchijkej.

¹⁸ Iwán pewakej iga kitzajtzilijkej:

—¡Xiye'ono iRrey judiyojmej!

¹⁹ Iwán kikuajkuawitekkej iga kuawi', kichijchakej, iwán motankuaketzakej iná', iga ken kiweyimatiltiyaj.

²⁰ Kuá' kajawilmatikeja, kikixtilijkej inón tzótzol yej axokoti', iwán sej kakiltijkej sej yej itzótzolpa nokta, iwán kikixtijkej iga kimiktij ipan cruz.

Kiclavarowaj Jesús ipan cruz

²¹ Iwán se taga' yej ichan altepe' Cirene, yej itoka' Simón, yej itajpa Alejandro iwán Rufo, ompa panotiyaya iga yajka imilpan, iwán yéj kitekimakakej iga makiwiguili Jesús icruz.

²² Iwán kiwigakej Jesús kan kijliáj Gólgota, yej kijtojneki Kan ono' Kuaomi'.

²³ Iwán kimakakej vino yej nenelijto' iwán remedio yej itoka' mirra, e' Jesús akonij.

²⁴ Kuá' kiclavarójkeja ipan cruz, soldadojmej kikuikej itzótzol Jesús iga kirrifarojkej iga makimatikan te kiwigas sejsé de yejemej.†

²⁵ Yowalti' las nueve kuá' kiclavarojkej Jesús ipan cruz.‡

²⁶ Iwán kitalkej ikuapan kan kijkuilojkej te iga kimiktijkej, ijkín ijkuilijtoya: “IRREY JUDIYOJMEJ.”

²⁷ Iwán na' kan kiclavarojkej Jesús pan cruz, no kiclavarojkej ome yej tachteki, ipan sejsé icruz, se iladoj iye'ma' iwán se' iyopochkampa.

²⁸ Ijkón iga mochij yej ijkuilijto' ipan itájtól Dios: “Kitakej ken se yej kichij yej ayekti.”§

²⁹ Iwán yej panowayaj itennoj Jesús, kipinajtiayaj, este kikuatzejzelowiliayaj iga kijliayaj:

—Ayki', tej tikijtoj iga tikxitinas weyitiopan, iwán ipan eyi día wel sej tikojpachíwa,*

³⁰ mogañaj ximomanawi, iwán xitemo ipan cruz.

³¹ Ijkónsan no ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj pan la ley, kipinajtiayaj, iwán mojliayaj:

—Sekin kimanawij, e' yéj imatika awel momanawia.†

³² Siga Cristo yej iRrey israelitajmej tiktaskej iga temoj ipan cruz, ijkón sí ticredoskej.

Iwán yej na' pilojtoyaj ipan sejsé icruz, no maltajtowayaj iga Jesús.

Miki Jesús ipan cruz

³³ Kuá' asi' tajkodía, noyan ipan tajli takomitiá', ijkón takomititoya este las tres tiotakpan.

³⁴ Iwán íkuá'ya Jesús tzajtzi' iga inochi itájpál, kijtoj:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —yej kijtojneki: TinoDios, tinoDios, ¿te iga tinekájteja?‡

* 15:17 15:17 Xikita glosario “Corona”. † 15:24 15:24 Sal 22:18 ‡ 15:25 15:25 Sal 22:16 § 15:28 15:28 Is 53:12 * 15:29 15:29 Sal 109:25 † 15:31 15:31 Sal 22:7-8 ‡ 15:34 15:34 Sal 22:1

35 Sekin yej ompa onoyaj, kikakikej, iwán kijtojkej:

—Ta' xikakikan, nemi kinotza ikyapa profeta Elías.

36 Iwán se de yejemempa motaloj, kapachoto tejté yej ken ichka' pan xoko'vinoj. Kilpij ipan ojta', iwán kiteholtij Jesús, iga makichichina. Kijtoj:

—Xikajtewakān, matikitakān siga wj' Elías kitemowiki.§

37 Iwán Jesús tzajtzi'pa iga tajtoj, iwán migui'ya.

38 Iwán tzótzol* yej iga tajkotchaktoya weyitiopan, tajkotchayani', pewa' ajko iwán tzayantiwajaj este tani.

39 Ijefej soldadojmej yej onoya iyixtaj Jesús, kuā' kita' kén iga tzajtzi' iwán migui', kijtoj:

—Mataj melá' inón taga' iPiltzjn Dios.

40 Ompa nō onoyaj sekin siwatkej, tachixtoyaj wejka; onoyaj María Magdalena, iwán se' María yej iyemejpa José iwán Jacobo yej tetzoyō', iwán ompa nō onoya se' siwā' itokā' Salomé.

41 Inimej siwatkej kitokatinemiáj Jesús, iwán kipalewijkej kuā' nemiá Galilea. Ompa onoyaj nō mia' siwatkej yej senyajki Jerusalén iwán Jesús.

Motoka Jesús texapoko

42 Inón día kichiwaj yej monekis iga mostapa día kuā' mosewilo. Kuā' némiya tayowati,

43 se taga' yej itokā' José yej ichan altepe' Arimatea yej onoya ipan inón grupo yej tayakantokej yej kimandarowayaj judiyojmej, yajki kitato Pilato iwán ayá' majmawi' iga kitajtan icuerpoj Jesús iga makitoka. Yéj nō kichixtoya kēman wj' reinarōki Dios.

44 Pilato madmiradoj kuā' kiká' iga nimanin mi' Jesús, iwán kinotza' ijefej soldadojmej iga kitajtan iga ix an ijkonya.

45 Kuā' inón capitán kimatiltij iga mi'ya Jesús, Pilato kijlij José iga wel kitokas Jesús.

46 Iwán José kikowato se sábana, iwán yajki kitemowito icuerpoj Jesús ipan cruz iwán kikikimiloj iga inón tzótzol. Iwán kitoga' ipan se texapo' yej ichkuatoyay. Iwán kitentzakua' iga se weyiyawalte'ti.†

47 María Magdalena iwán se' María yej íye'pa José, kitakej kan kitokkej Jesús.

16

Ojpa-isa Jesús

1 Kuā' pánoja día iga mosewilo, María Magdalena, Salomé, iwán María yej íye'pa Jacobo, kikojkej yej ajwiya' iga kitāliliáj icuerpoj Jesús.

2 Iwán isájpasan domingo asitoj kan tokto' Jesús, kisa'ya tonati'.

3 Iwán mojliayaj:

—¿A'yéj an teenilij te'ti yej iga tentzakto' inón animajtexapo'?

4 E' kuā' tachakej, kitakej iga inón weyite'ti ayo' kitentzaktoya animajtexapo'.

5 Kuā' kalakkej animajtexapoko, kitakej se chokotzjn ewato' a la derecha, kakijto' se weya'tzótzol yej ista'; iwán momajtijkej.

6 E' yéj kijtoj:

§ 15:36 15:36 Sal 69:21 * 15:38 15:38 Inón weyitiopan yej onoya Jerusalén kipiaya kan petz sacerdote kalakiá, ompa tajkotchaktoya iga se cortina. Ex 26: 31-33. Xikita glosario "Cortina".

† 15:46 15:46 Is 53:9

—Amo ximajmawikan; amejemen ankitemokoj Jesús de Nazaret, yej kimiktijkej ipan cruz. Yéj ojpa-ísa'ya; ayo' teyi nigaj. Ta'ki' xikitakan kan kitekakaj.*

⁷ Xákanya inán, iwán xikijlikan idiscipolojmej iwán Pedro: “Jesús yawi asiti achto Galilea que amejemen, iwán ompígaya ankitaskej, ijkón ken mitzijlijkej.”

⁸ Inomej siwatkej cholotikiskej animajtexapoko; kuekuechkatiajkij iga momajtijkej. Iwán ayagaj te kijlijkej iga majmawiáj.

Jesús kixnextiliá María Magdalena

⁹ Kuá' ojpa-ísa'ya Jesús, isájpasan domingo, kixnextilij achto María Magdalena, yej kikixtilij ikya siete malespíritoj.

¹⁰ Yéj yajki kimatiltito yej kitokatinemiáj Jesús; kasitoj moknoimatitoyaj iwán chokatoyaj.

¹¹ Kuá' yejemej kimatikej iga Jesús ojpa-isa' iwán iga María kíta'ya, yejemen akicredojkej.

Jesús kixnextiliá omen idiscipolojmej

¹² Después Jesús kixnextilij omen yej nemi yayaj ipan ojtí wéjkaya iga altepe'; e' sé'paya iga nesía.

¹³ Yejemej no yajkij iga kimatiltitoj sekin, e' yejemej no ayá' kicredowilijkej ken iga kijtojkej.

Jesús kitekimaka idiscipolojmej kén iga makichiwakan

¹⁴ Máj máj Jesús kixnextilij once idiscipolojmej kan nemi takuaj. Iwán Jesús kajajwa' inomej iga ayá' kicredowayaj iga yoltakuaktíkejo' iga ayá' kicredowilijkej inomej yej kitakej iga Jesús ojpa-ísa'ya.

¹⁵ Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Xakan noyan ipan tajli iwán xikpowilikan nochi gente ye'noticiaj kén iga Dios tamanawiá.

¹⁶ Yej kicredoj iwán mobautizaroj, Dios kimánawij; e' yej akicredoj, Dios kiknochiwas.

¹⁷ Iwán inomej yej kicredoskej kichiwaskej yej ayi'pa mo-ita. Ipan notoka' kikixtiskej malespíritojmej, iwán yawij tajtotij ipan nuevo tajtolmej.

¹⁸ Kikitzkiskej kowamej iga imamej, iwán siga koniskej tejté yej temiktiá, até kichiwiliskej. Kitaliskej imamej ipan yej wetitokej, iwán achitiaskej.

Jesús tejkawi ipan cielo

¹⁹ Kuá' tami' tajtoj wan idiscipolojmej, toTéko Jesús tejkaj ipan cielo, yajki motalito iladoj iye'ma' Dios.†

²⁰ Iwán discipolojmej kiskej iga kipowatoj noyan kén iga Dios tamanawiá. ToTéko Jesús kipalewiaya idiscipolojmej iga kuá' kipowayaj ye'noticiaj, kichiwaya yej ayi'pa mo-ita iga manesi iga mela'ciertoj yej kijtowayaj. Ijkónyawa'.

* 16:6 16:6 Sal 16:10 † 16:19 16:19 Sal 110:1

Itájtɔl Jesucristo yej kijekuiloj San Lucas

Lucas kijekuillowiliá Teófilo yej kichij Jesús

¹ Mia'ya kinekiáj makiye'ijkuiłokan yej Jesús kichij miej onoya nowamej.
² Ijkón kensan nematiltijkej yej kinojma-itakej yej kichij Jesús iwán kipowakej inón ye'noticiaj.

³ Nej niLucas nɔ nitatajantinemi' iga manikmela'mati este kan pewa' yej kichij Jesús. Iwán tej Teófilo yej mitzpoxye'itaj, yekti iga nɔ manimitzijkuiłowili nochi kensan nikmati

⁴ iga xikmela'mati iga ijkonya nokta in inón yej mitznextilijkej.

Sɛ ángel kijtowa iga yawi onoti xɔłɔ' yej itɔkɔ' Juan

⁵ Kuɔ' Herodes* onoya iga rey ipan estado de Judea, onoya sɛ sacerdote yej itɔkɔ' Zacarías yej igrúpojpa katka Abías. Isiwá' Zacarías itɔkɔ' Elisabet, irrázajpa nɔ Aarón yej sacerdote.

⁶ Iwán iyomextimej ye'nemiáj iyixtaj Dios, nochipa kichijwayaj ken kijtowa iley toTɛko, iwán ayagaj wel kijtowaya iga kichijtoyaj yej ayɛkti.

⁷ E' ayá' kipiayaj nisé ipiltzɪn iga Elisabet ayá' wel pilowaya. Iwán pɔxsanya katka yɔlejkej inón vej.

⁸ Sɛ día igrupoj Zacarías kitocɔroj iga kichijwa itekiyo sacerdote iyixtaj Dios.

⁹ Iwán ken iga kitekichijwayaj sacerdotejmej, kichijkej rifa iga makimatikan a'yéj yawi kitatiti incienso. Iwán kitocɔroj Zacarías iga makitati incienso ipan ikal toTɛko.

¹⁰ Kuɔ' nemi kitatiaya incienso, nochi gente oradojtoya fuera.

¹¹ Iwán Zacarías kixnɛxtiliko sɛ ángel† yej kititan toTɛko. Kuɔ' kita' este ejkato' nɔ' altar‡ kan motatiá incienso. Ejkato' lado derecho inón altar.

¹² Kuɔ' Zacarías kita' el ángel, ayo' kimati' tɛ kichijwaya iwán poxsan momajtij.

¹³ E' el ángel kijlij:

—Zacarías, amo ximajmawi, Dios kika'ya yej nemi tiktajtaniłiá, iwán mosiwá' Elisabet yawi kipiati sɛ ipiltzɪn yej tia tiktɔkɔwiti Juan.

¹⁴ Tia tipakiti poxsan, iwán mia' nɔ yawij pakitij kuɔ' nacerɔj

¹⁵ iga mopiltzɪn poxsan yawi kiye'itati Dios. Ayá' yawi koniti okti, nité yej tatawantiá. Iwán kipiás nokta el Espiritu Santo este kuɔ' kitalaxwíjtoso' iye'.

¹⁶ Iwán yawi kiyɔlyamanati mia' gente de Israel iga makitoka Dios yej iTɛkomej.

¹⁷ Iwán mopiltzɪn tayakantiáj iyixtaj toTɛko iwán kipiás espíritu yej kipiaya el profeta§ Elías iga wel makichijwa ken kichij yéj. Kichijwas iga tetajmej mamoye'itakan iwán ipilowan, iwán iga yej ayá' tacredowaj wel matacredokan. Ijkón kichijwas iga la gente wel maki-omemawi toTɛko.

¹⁸ Iwán Zacarías kitajtan el ángel:

—¿Kén nikmatis siga mochijwas ken nemi tikijtowa? Nej niwéweja iwán nosiwá' nɔ ilámaja.

¹⁹ El ángel kijtoj:

* 1:5 1:5 Xikita glosario "Herodes". † 1:11 1:11 Xikita glosario "Ángel". ‡ 1:11 1:11 Xikita glosario "Altar". § 1:17 1:17 Xikita glosario "Profeta".

—Nej niGabriel yej nono' iyixtaj Dios; yéj neṭitan iga manitajtoḱi mowaṇ iga manimitzmatilti inṭn ye'noticiaj.

²⁰ E' inṭn, iga aticredoḱ yej nimitzijlij, tia tinonojtitoti, iwṭn titajtoj sej este kuṭ' mochiwasya yej nimitzijlij.

²¹ Mieḱ la gente fuera kichixtoyaj Zacarías, mosepantajtantoyaj iga te iga áyasan kṣa weyitiopan-ijti'.*

²² Kuṭ' Zacarías kṣako, ay'ya wel tajtowaya, santamaṃaṇotzaya. Ijḱón iga la gente kimatikej iga tejté kixnextilij weyitiopan-ijti'. Iwṭn nonojtiá'.

²³ Iwṭn kuṭ' Zacarías kimaxítija iga tekipanowaya weyitiopan, yáḱkiya ichan.

²⁴ Iwṭn xoloyowi' Elisabet yej isiwa'pa Zacarías. Iwṭn Elisabet cinco mej ayá' kṣa' ichan, ijḱín kijtowaya ipan iyalmaj:

²⁵ “NoTeko neṭalij ijḱín iga ay'ya máj manepinajṭikan.”

Se ángel kijtowa iga yawi onoti xolo' yej itoḱa' Jesús

²⁶ Kuṭ' kiwigaya seis meses iga xoloyowi' Elisabet, Dios kititan el ángel Gabriel ipan se altepe' yej itoḱa' Nazaret ipan estado de Galilea.

²⁷ Iwṭn yajki chan se takotzin yej itoḱa' María yej aya kixmatia' taga'. E' onoyay comprometida iga yawi monamiktiti iwṭn se taga' yej itoḱa' José yej irrázajpa rey David.

²⁸ Iwṭn el ángel kala' este kan onoya María, iwṭn ijḱín kijlij:

—¿Xiyolpaḱi iga tej mitztapejpen Dios iwṭn iga toTeko ono' mowaṇ! Dios mamitzyolchikawa máj que inewi siwatkej.

²⁹ Kuṭ' María kita' el ángel, este moyolmajtij iga kika' yej kijtoj. Iwṭn motajtan iga té an kijtojneki inón yej kijtoj.

³⁰ El ángel kijlij:

—María, amo ximajmawi, Dios mitzye'ita iwṭn mitztapejpen.

³¹ Inṭn tia tixoloyowiti iwṭn tia tikpiati se mopiltzin iwṭn tiktokawij JESÚS.

³² Yéj yawij kipoxweyimatiltitij iwṭn kitokawiskej no iga iPiltzin Dios yej ono' pox ajko. Iwṭn toTeko Dios kichiwasya iga maono iga rey ken David yej iyikyapatajwewej

³³ iga makigobernaro nochipa la gente de Israel. Iwṭn atamis iga gobernaroj.

³⁴ Iwṭn María kijlij el ángel:

—¿Kén nia nixoloyowiti esi nej aya nono waṇ taga'?

³⁵ El ángel kijlij:

—IyEspiritoj Dios wṭ' ipan tej iwṭn Dios yej ono' ajko iga ipoder yawi mitztakuati. Inón iga moxolo' yej yawi naceroti, inón wṭ' de Dios iwṭn kijliskej iga Diospa iPiltzin.

³⁶ Ta' manimitzijlo', Elisabet yej mopariéntajpa, xoloyowi'ya no malej iga ilámaja. Yej kijliayaj iga ayí' pilowaya inṭn kipiá seis meses iga xoloyowi'.

³⁷ Iga Dios ateyi yej ken awal makichíwa.

³⁸ Iwṭn María kijtoj:

—Nej manikchíwa ken kineki toTeko, iwṭn Dios makichíwa ipan nej ken tikijtoj.

Iwṭn kuṭ' tami' tajtoj María, yáḱkiya el ángel.

María kipaxalowiliá Elisabet

³⁹ Ayá' wejkatí', María nimanín yajki kipaxalowilito Elisabet yej chanitoya ipan se altepe' yej ono' ipan tepeyoj, ipan estado de Judea

* 1:21 1:21 Xikita glosario “Weyitiopan”.

⁴⁰ Iwán kala' chān Zacarías, kinotza' Elisabet.

⁴¹ Iwán kuā' Elisabet kiká' iga kinotzkej, este itaxijti' wiwitoga' ixolō', iwán íkuā' iyEspíritoj Dios kitajtōlmá' Elisabet,

⁴² iwán kijtoj recio:

—Dios mitzye'ítaya máj que inochi siwatkej. Iwán nō kiye'íta'ya moxolō'.

⁴³ ¿Té noteki in nej iga manepaxalowiliki yej íye'pa noTēko?

⁴⁴ Kuā' niká' iga tinēotza', este wiwitoga' notaxijtiko noxolō' iga pagui'.

⁴⁵ Tej tipakto' iga ticredoj toTēko iga yawi mochīwati yej mitzijlij.

⁴⁶ Iwán kijtoj María:

Noalmaj kiweyimatīltiá toTēko.

⁴⁷ Iwán noespíritoj paki iyixtaj Dios yej nemanawij.

⁴⁸ Iga Dios netapejpen iga iyesclavaj, yej ayá' nimotapialíá.

Iwán este aman iwán nochipa kijtoskej iga Dios neye'íta,

⁴⁹ iga Dios yej nochī wel kichīwa, kichij ipan nej yej poxsan yekti.

¡Mamoweyimati itōkā'!

⁵⁰ Dios nochipa kikneliá yej kimajmawiliá.

⁵¹ Iga kichij yej ayagaj wel kichīwa;

kitānilij yej mopoxweyimatij.

⁵² Kikixtij reyejmej kan mandarowayaj,

iwán kichij iga makiweyimatīltikan yej ayá' moweyimatij.

⁵³ Yej nemi apismikiáj, Dios kimá' yej yekti,

iwán yej motapialiayaj ayá' kimá' nité.

⁵⁴ Dios kipalewīj la gente de Israel yej kicredowaj,

iwán ayá' kelkaj iga kiknelij.

⁵⁵ Iga Dios ijkón kijlij to-ikyapatajwan,

iga nochipa kipalewīj Abraham iwán nochī ipilowan ipilówampa.

⁵⁶ Iwán María kawī' chān Elisabet ken eyi mej iwán yajki sej ichān.

Nacerowa Juan yej tabautizagrowa

⁵⁷ Kuā' asi' hora iga Elisabet taonoltiá, kita' se ichoochīn.

⁵⁸ Kuā' kimatikej ivecinojmej iwán ipariētejmej iga toTēko poxsan kiknelij Elisabet, yajki kiyolchikawatoj.

⁵⁹ Iwán kuā' xolotzīn kipiaya ocho día, kiwigakej iga kicircuncidarotoj† ken kitekichīwaj israelitajmej. Iwán kinekiáj iga makitōkawīkan Zacarías ken itajpa itōkā'.

⁶⁰ E' iye' kijtoj:

—¡Ayéj ijkón! Yéj yawi motōkawīti Juan.

⁶¹ Kijtojkej:

—¿Té iga? Esi ateyi nisé amokniwan yej ijkón itōkā'.

⁶² Iwán Zacarías san kimamanotzakej iga kitajtankej kén kitōkawīj ichoochīn.

⁶³ Itaj kitajtan tejté kan matajkuilo, iwán kijkuiloj: “Itōkā' Juan.” Iwán inewi san tajtachixtikajkej.

⁶⁴ Iwán Zacarías íkuā'ya tajtoj sej iwán pewa' kiweyimatīltij Dios.

⁶⁵ Nochi yej najna'san ichamej momajtijkej, iwán noyan ipan estado de Judea, yej chantitokej ipan tepemej kipowayaj yej mochij.

⁶⁶ Iwán nochī yej kikakiáj inón tatapowalis, mosepantajtaniáj:

—¿Té an itekiyo kipiás in inīn choochīn?

Iga nešiá iga Dios onoya iwán choochīn.

† 1:59 1:59 Xikita glosario “Circuncisión”.

Itaku' Zacarías

⁶⁷ Iwán ipan Zacarías, yej ítajpa choochin, asi' iyEspíritoj Dios iwán kijtoj tájtól yej Diospa kimá':

⁶⁸ Mamoweyimatilti toTeko, yej iDiospa Israel, iga wə́laj kimanawiko igentej.

⁶⁹ Teťitanilij se yej tesalvarowa yej kipoxpiá poder yej ipiltzin yej ipilówampa David yej kichij ken Dios kineki.

⁷⁰ Ijkón kensan Dios ikya kijtoj ipan iprofetajmej yej ye'nemikej,

⁷¹ iga yéj yawi temānawiti de inomej yej temiktijnekij iwán de inochi yej te-ijiyaj.

⁷² Iga manesi iga kikneliá to-ikyapatajwan, iwán ayá' kelkawa iga kichij pacto iwamej.

⁷³ Inín yej Dios kinojma-ijlij to-ikyapatajwéj Abraham iga yawi kichiwati:

⁷⁴ yawi temānawiti ipan toenemigojmej, iwán ay'ya timajmawiskej iga tiktokaj Dios,

⁷⁵ iwán nochipa tiye'nemiskej iwán tiye'onoskej iyixtaj.

⁷⁶ Iwán tej nopiltzin, mitztokawiskej iprofetaj Dios yej ono' pox ajko, iga tej titayakanas iyixtaj toTeko iga tikye'talijtiáj iyojwi,

⁷⁷ iga xikmatilti igentej toTeko ken iga kelkawiliskej yej kichiwaj yej ayekti iwán ijkón kimanawiskej.

⁷⁸ Iga toDios poxsan te-ikneliá, inón iga este ajko kan ono', teťitaniliá se yej ken kuá' tetawiki ipan toalmaj.

⁷⁹ Iwán iga makitawi yej onokej kan takomichkan, inomej yej majmatokej iga mikiskej.

Iwán teojmaka ipan ojti yej tenextiliá iga wel matonokan tamelá.

⁸⁰ Iwán choolintzin nemi weyaya iwán máj kixmatitiaya Dios. Iwán onoya ipan desierto‡ kan ayagaj ono', este que iyixtaj la gente de Israel monextij te itekiyo in yéj.

2*Jesús nacerowa Belén*

¹ Kuá' gobernarowaya rey César* Augusto, tatekimá' iga noyan mamochiwa censo.

² Inín achto censo kichijkej kuá' Cirenio mandarowaya Siria.

³ Iwán inewi gente yajkij ipan iyaltepemej kajkan nacerojkej iga kijklotoj itokamej.

⁴ Inón iga José kisa' Nazaret, altepe' yej ono' ipan estado de Galilea. Iwán yajki ipan estado de Judea ipan altepe' yej itoka' Belén kan naceroj rey David, iga José irrázajpa David.

⁵ Yajki mo-ijkloto iwán María este Belén. María onoyay iga yawi monamiktiti iwán José. María xolóyoja, e' ayéj iga iwanya onoya.

⁶ Iwán kuá' onókeja Belén, asi' hora iga María taonoltiá.

⁷ Iwán ompa kita' iyokichkopompiltzin, iwán kikijkimiloj iga tzótzol iwán kitega' ipan kuacajon kan motamaka kawayojmej, iga ay'ya onoya kan kochij yej paxalowaj.

Angelejmej kipowaj iga nacerója Jesús

⁸ Ayá' wejka iga Belén onoyaj sekin yej kicuidaroytoyaj borregojmej.† Iwán inomej senyówal onoyaj ipan sakayoj.

‡ 1:80 1:80 Xikita glosario "Desierto". * 2:1 2:1 Xikita glosario "César". † 2:8 2:8 Xikita glosario "Borrego".

⁹ Kémpasan kixnextilíkoj se iyáŋgel toTēko. Iwán iweyipoder toTēko tawij kan onoyaj yejemen iwán pox majmawikej.

¹⁰ E' el ángel kijtoj:

—Amo ximajmawikan. Nimitzmatiltíkoj ye'noticiaj, iwán inewi yej kikakiskej, yolpakiskej:

¹¹ Iga aman naceroco ipan iyaltepe' David se yej mitzmañawíkoj, toTēko, el Cristo‡ yej itatitan Dios.

¹² Iga xikmatikan iga ayá' nemi nimitzkajkawawaj, anyawij ankasitij se xolotzin kijkimilijto' iga tzótzol iwán wetzto' ipan se kuacajon kan motamaka kawayojmej.

¹³ Iwán kémpasan mijixnextíkoj iná' el ángel máj komati angelejmej yej walkej ipan cielo iwán inochin kiweyimatiltiayaj Dios iwán kijtowayaj:

¹⁴ ¡Mamoweyimatilti Dios ipan cielo yej ono' máj ajko, iwán ipan inín tajli maonokan tamelá nochi yej Dios kiyē'ita!

¹⁵ Iwán kuá' yájkija se angelejmej ipan cielo, pastormej pewakej iga mosesepan-ijliáj:

—Tiákanwa' Belén, matikitatij yej sucederoj, yej tematiltij toTēko.

¹⁶ Iwán nimanín yajkij, kasitoj María iwán José, iwán wetzto' xolotzin ipan kuacajon.

¹⁷ Kuá' pastormej kitákeja choointzin, kimatiltijkej José iwán María yej el ángel kijlijkej de inón choointzin.

¹⁸ Iwán nochi yej kikakikej yej kipowayaj pastormej, san tajtachixtikawiáj.

¹⁹ E' María kana' ipan iyalmaj nochi yej kijlijkej, iwán nochipa ke-
jlamikiá.

²⁰ Iwán pastormej yajkij se kan onoyaj, kiweyimatiltijtiajkij Dios iwán kitakuikilijtiajkij iga inón yej kikakikej iwán kitakej, iga nochi mochij kensan el ángel kijtoj.

Choolintzin Jesús kiwigaj weyitiopan

²¹ Kuá' choointzin kipia'ya ocho día, yajkij kicircuncidarotoj iwán kitalilijkej itoka' JESÚS, inonsan toka' yej el ángel kijlij María kuá' aya xoloyowia.

²² Iwán kuá' asi' día iga mopurificarowaj yejemen, ken kijtowa iley Moisés, choointzin kiwigakej Jerusalén iga makipresentarokan iyixtaj toTēko.

²³ Ijkón kichijkej iga ipan iley toTēko, ijkín ijkuilijto': “Inewi koponchoochin yej nacerowa, mochibaskej itatki toTēko.”§

²⁴ Iwán yajkij kimakatoj iyofrendaj Dios ken kijtowa iley toTēko: ome solin o ome jojtokotzitzin.

²⁵ Inón vej, Jerusalén onoya se taga' itoka' Simeón, pox ye'nemiá iwán kiweyimatiltiaya Dios. Yéj kichixtoya yej kimañawiki israelitajmej. IyEspíritoj Dios onoya iwán Simeón,

²⁶ iwán kimatiltij iga aya mikis este que makita Cristo yej Dios kitapejpen iwán kititanis.

²⁷ Kuá' itaj iwán iye' choointzin Jesús kiwigakej weyitiopan iga machiwakan ken la ley tatekimaka, iyEspíritoj Dios kitekimá' Simeón iga mayawi no weyitiopan.

²⁸ Íkuá' Simeón kinawaj choointzin iwán ijkín kijtoj iga kiweyimatiltij Dios:

‡ 2:11 2:11 Xikita glosario “Cristo”. § 2:23 2:23 Ex 13:1

²⁹ NoTeko, inán welja nimikis tamelá,
iga nikíta'ya yej tine-ijlij.

³⁰ Niknojma-íta'ya yej tasalvarowa,

³¹ yej tiktitan iga nochi gente.

³² Yéj ken kitawij ipan iyalmajmej nochi gente yej ayéj de Israel.

Iwán yawij kiweyimatiltitij Israel iga nij naceroy yej tasalvarowa.

³³ José iwán iye' Jesús yoltrikpakej kuá' Simeón tajtowaya de choollintzin.

³⁴ Iwán Simeón kitajtanilij Dios iga maye'onokan, iwán kijlij María yej iye'pa Jesús:

—Dios kitapejpen inín choochin iga ípan, mia' de Israel mopoypoloskej iwán mia' mosalvaroskej. Iwán inín poxsan yawij kijiyatij,

³⁵ ijkón nesís yej la gente kejlantokej ipan iyalmajmej. E' tej tia timopoxyolmiktiti, tikmachilij ken tikita se espada yawi mitzyolsoloti.

³⁶ Ompa no onoya se siwa' yej Dios kitajtolmakaya, yej itoka' Ana, yej ipiltzimpa katka Fanuel, yej irrázajpa Aser. Inón vej pox ilámaja. Yéj monamiktijka kuá' takótzino', e' siete añosan sen-onoyaj, iwán mi' iwéj.

³⁷ Iwán Ana kiwigayay ochenta y cuatro año. Ayá' kiasaya ipan weyitiopan iga kiweyimatiltiaya toTeko semilwi' iwán senyówal iga mayunarowaya iwán oradowaya.

³⁸ Kuá' tami' tajtoj Simeón, íkuá' asi' Ana iwán pewa' iga kimaka gracias Dios iwán kipowa' de xolo' iyixtaj la gente de Jerusalén yej kichixtoyaj se yej makimanawikan.

Mokuepaj sej Nazaret

³⁹ Kuá' kichíjkeja inewi yej kijtowa iley toTeko, mokuepkej sej ipan estado de Galilea, ipan iyaltepemej yej itoka' Nazaret.

⁴⁰ Iwán choollintzin nemi moskaltiaya iwán asitiaya itájpál iwán pox tamatitiaya, iwán Dios kipoxye'itaya iwán kipalewiaya.

Jesús kawí ipan weyitiopan

⁴¹ Itaj iwán iye' Jesús yayaj cada año Jerusalén iga mo-ilwichiwiliá la Pascua.*

⁴² Kuá' kipia'ya doce años Jesús, yajkij sej Jerusalén iga yejemej kitekichíwayaj iyilwi la Pascua.

⁴³ Kuá' támi'ya ilwi', inón día yáwija ichamej. E' Jesús kawí' Jerusalén, itaj iwán iye' niga kitakej kan kawí'.

⁴⁴ Yejemej kijtojkej anka Jesús yaya tatzalan kan polijtialo. Kuá' nejnénkeja semilwi', íkuao' kitemojkej kan yayaj iyikniwan iwán yej kixmatiáj;

⁴⁵ e' ayá' kasikej. Iwán mokuepakej sej Jerusalén iga kitemotoj ompiga.

⁴⁶ Este ipan eyi día kasitoj weyitiopan, ewato' kan onoyaj yej tamachtiáj ipan la ley. Iwán Jesús kikaktoya yej tamachtiáj ipan la ley iwán kitajtantoya.

⁴⁷ Iwán nochi yej kikaktoyaj san tajtachixtikawíáj iga kitayaj iga poxsan kuayamani' iwán iga kuá' kitajtaniáj, kimatiá kén kijtowaya.

⁴⁸ Kuá' itaj iwán iye' kitakej, san tajtachixtikajkej. Iwán iye' kijtoj:

—Nopiltzin, ¿te iga inín annehiwilijkej? Motaj iwán nej nimitztemojtinemiáj este ken nichókaja.

⁴⁹ Jesús kijtoj:

—¿Te iga annetemojtinemiáj? ¿Ix ayá' ankimatij iga manono kan íkal noTaj?

* 2:41 2:41 Xikita glosario "Pascua".

⁵⁰ E' yejemej ayá' kimatikej te kijtojneki yej kijtoj.

⁵¹ Iwán Jesús senyájkíya iwamej altepe' Nazaret. Iwán Jesús kipoxcredowaya itaj iwán iye'. Iwán iye' Jesús nochipa kejlantoya nochi inín ipan iyalmaj.

⁵² Iwán Jesús majya nemi weyaya iwán majya tamatitiaya. Iwán Dios iwán la gente kiye'itayaj Jesús.

3

Juan yej tabautizarowa ono' ipan desierto kan ayá' onolo'

¹ Kua' kipia'ya quince año iga rey Tiberio César mandarojtoya ipan mia' país, Poncio Pilato mandarojtoya ipan estado de Judea, Herodes mandarojtoya ipan estado de Galilea, Felipe yej iyiknín Herodes mandarojtoya ipan estadojmej de Iturea iwán Trakonites, iwán Lisantias mandarojtoya ipan estado de Abilinia.

² Anás iwán Caifás kimandarowayaj sacerdotejmej. Inón tiempo ipan desierto Dios kitajtolmá' Juan yej ipiltzin Zacarías.

³ Iwán Juan panoj noyan ipan aten Jordán, kijlijtinemi' la gente iga yejemen makikajtewákanya iga kichiwaj yej ayekti iwán mamobautizarokan* iga Dios makiperdonarowilikan yej kichijkej yej ayekti.

⁴ Inín mochij ken kijkuiloj el profeta Isaías:
Mokaki a'pa tajtowa recio ipan desierto, kijtowa:
"Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti,
ijkón ankitapowaj ojti iga toTeko.

⁵ Inewi axapowewetkej motalakilij,
iwán inewi tepeyoj iwán inewi tepetzitzin nō moxitinas iga makanivelarokan,
mamalich-ojtimej yawij melawayatij,
ojtimej kan axapoti', tayekantiás;

⁶ nochí gente kitas iga Dios tamanawia."

⁷ Kua' la gente yayaj itenoj Juan iga mamobautizarokan, yéj ijkín kijliaya:
—¡Amejemen ken nokta ipilowan kowamej! ¿A'yéj mitzijlijkej iga anyawij anmomanawitij kua' Dios yawi tacastigaroti?

⁸ Xiye'nemikan iga manesi iga ankikajtéjkeja iga ankichiwaj yej ayekti. Iwán amo xikijtōkan: "Nejemen no-ikyapatajwewejmej Abraham." Nimitzijliáj iga inimej temej Dios wel kichíwa ipilowan Abraham.

⁹ Háchajwa' óno'ya iga yawi motzojtzontekiti kuawimej este ipan inelwayomej. Inochi kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán moakiá tiko.†

¹⁰ Iwán la gente tatajtankej:

—¿Tétaj nikchíwaskej?

¹¹ Juan kijtoj:

—Yej kipiá ome ikuach, makimaka yej ayá' kipiá nisé. Iwán yej kipiá tákual makimaka yej akipiá.

¹² Walkej nō iga mamobautizarokan sekin yej kicobrarowayaj impuestos‡ iga Roma iwán kitajtankej Juan:

—Tamachtiani, in nejemej, ¿té nikchíwaskej?

¹³ Juan kijtoj:

—Xitacobradokan achonsan ke' mitztekimakaj yej mitzmandarowaj.

¹⁴ Iwán soldadojmej nō tatajtankej:

—In nejemen, ¿té nikchíwaskej?

* **3:3 3:3** Xikita glosario "Bautizar". † **3:9 3:9** Inín kijtojneki iga Dios yawi kicastigaroti yej ayompa nemij. ‡ **3:12 3:12** Xikita glosario "Impuestos".

Juan kijtoj:

—Amo agaj xikmajmajtikan, niga xiknamolpantikan kansan xikuilikan itomın İwán xitawelonókanya, achón ke'ya iga ankitaniáj.

¹⁵ Nochi gente kitajtachilijtoyaj Juan, iwán motajtaniáj ipan iyalmajmej: “¿Ix el Cristo in Juan?”

¹⁶ E' Juan kijtoj:

—Nej, nimitzbautizarowaj iga a'ti, e' se' yej wı', yawi mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo iwán ti'ti. Yéj máj tayakanto' que nej, este akajasi iga nej manikxitomili imekayo iga'.

¹⁷ Yéj kikitxijto' yej iga kichijchiwa trigo iga kitasolkixtiá. İwán trigo kanas kan moana; e' itasolyo kitatij ipan ti'ti yej ayı' sewis.

¹⁸ İjkón, iwán iga sekin máj tanonotzalis, Juan kipowiliaya ye'noticiaj la gente.

¹⁹ İwán Juan kajajwa' el gobernador Herodes iga kikui' iga isiwa' ikuñada yej itoka' Herodías, yej isiwa'pa katka Felipe, iwán iga inochi yej ayekti kichijwaya Herodes.

²⁰ E' Herodes kichijo' máj yej ayekti iga kipresojuj Juan.

Juan kibautizarowa Jesús

²¹ Kuá' Juan tabautizarojtoya, kibautizaroj no Jesús. İwán kuá' Jesús oradojtoya, cielo tapowi',

²² iwán iyEspíritoj Dios temoj ipan yéj, ken se jojtoko iwán mokagui' se tájtol ipan cielo, kijtoj:

—Tej nokta tinopiltzin yej nimitzpoxchokiliá, tej tineyolchikajto'.

Iyikyapatajwan Jesús

²³ Jesús kipiaya ken treinta años kuá' pewa' itekipánol yej Dios kimá'. Momatiá iga Jesús itaj itoka' José. Elí mochij tetaj iga José,

²⁴ iwán Matat mochij tetaj iga Elí, iwán Leví mochij tetaj iga Matat, iwán Melqui mochij tetaj iga Leví, iwán Jana mochij tetaj iga Melqui, iwán José mochij tetaj iga Jana,

²⁵ iwán Matatías mochij tetaj iga José, iwán Amós mochij tetaj iga Matatías, iwán Nahúm mochij tetaj iga Amós, iwán Esli mochij tetaj iga Nahúm, iwán Nagai mochij tetaj iga Esli,

²⁶ iwán Maat mochij tetaj iga Nagai, iwán Matatías mochij tetaj iga Maat, iwán Semei mochij tetaj iga Matatías, iwán Josek mochij tetaj iga Semei, iwán Judá mochij tetaj iga Josek,

²⁷ iwán Joanán mochij tetaj iga Judá, iwán Resa mochij tetaj iga Joanán, iwán Zorobabel mochij tetaj iga Resa, iwán Salatiel mochij tetaj iga Zorobabel, iwán Neri mochij tetaj iga Salatiel,

²⁸ iwán Melqui mochij tetaj iga Neri, iwán Adi mochij tetaj iga Melqui, iwán Cosam mochij tetaj iga Adi, iwán Elmodam mochij tetaj iga Cosam, iwán Er mochij tetaj iga Elmodam,

²⁹ iwán Josué mochij tetaj iga Er, iwán Eliezer mochij tetaj iga Jesús, iwán Jorim mochij tetaj iga Eliezer, iwán Matat mochij tetaj iga Jorim,

³⁰ iwán Leví mochij tetaj iga Matat, iwán Simeón mochij tetaj iga Leví, iwán Judá mochij tetaj iga Simeón, iwán José mochij tetaj iga Judá, iwán Jonam mochij tetaj iga José, iwán Eliaquim mochij tetaj iga Jonam,

³¹ iwán Melea mochij tetaj iga Eliaquim, iwán Mainán mochij tetaj iga Melea, iwán Matata mochij tetaj iga Mainán, iwán Natán mochij tetaj iga Matata,

³² iwán David mochij t̄etaj iga Natán, iwán Isaí mochij t̄etaj iga David, iwán Obed mochij t̄etaj iga Isaí, iwán Booz mochij t̄etaj iga Obed, iwán Salmón mochij t̄etaj iga Booz, iwán Naasón mochij t̄etaj iga Salmón,

³³ iwán Aminadab mochij t̄etaj iga Naasón, iwán Aram mochij t̄etaj iga Aminadab, iwán Esrom mochij t̄etaj iga Aram, iwán Fares mochij t̄etaj iga Esrom, iwán Judá mochij t̄etaj iga Fares,

³⁴ iwán Jacob mochij t̄etaj iga Judá, iwán Isaac mochij t̄etaj iga Jacob, iwán Abraham mochij t̄etaj iga Isaac, iwán Taré mochij t̄etaj iga Abraham, iwán Nacor mochij t̄etaj iga Taré,

³⁵ iwán Serug mochij t̄etaj iga Nacor, iwán Ragau mochij t̄etaj iga Serug, iwán Peleg mochij t̄etaj iga Ragau, iwán Heber mochij t̄etaj iga Peleg, iwán Sala mochij t̄etaj iga Heber,

³⁶ iwán Cainán mochij t̄etaj iga Sala, iwán Arfaxad mochij t̄etaj iga Cainán, iwán Sem mochij t̄etaj iga Arfaxad, iwán Noé mochij t̄etaj iga Sem, y Lamec mochij t̄etaj iga Noé,

³⁷ iwán Matusalén mochij t̄etaj iga Lamec, iwán Enoc mochij t̄etaj iga Matusalén, iwán Jared mochij t̄etaj iga Enoc, iwán Mahalaleel mochij t̄etaj iga Jared, iwán Cainán mochij t̄etaj iga Mahalaleel,

³⁸ iwán Enós mochij t̄etaj iga Cainán, iwán Set mochij t̄etaj iga Enós, iwán Adán mochij t̄etaj iga Set, iwán Dios mochij t̄etaj iga Adán.

4

Tzitzimi' kineki iga Jesús makich̄iwa yej ayēkti

¹ Kuā' Jesús k̄isa' ipan weya' Jordán, kipiaya nokta iyEsp̄ítoj Dios, iwán iyEsp̄ítoj Dios kiw̄iga' Jesús ipan desierto kan ayá' chantitolo'.

² Ompa onoya cuarenta días, ayá' takuaj inomej días iwán mayana'. Iwán Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makich̄iwa yej ayēkti,

³ kijlij:

—Siga teya nokta iPiltz̄in Dios, xikijli in̄in te'ti iga mamoch̄iwa pan.

⁴ Jesús kijtoj:

—Ijk̄ín ijkuilijto' itájt̄ol Dios: “Ayá' gasan tákual wel ono taga', n̄o wel ono iga kich̄iwa ken kijtowa itájt̄ol Dios.”

⁵ Iwán Tzitzimi' kiw̄iga' Jesús ipan se tepe' yej pox ajko iwán kin̄ex̄tilij niman̄insan inochi pāsmej yej ono' ipan in̄in tajli.

⁶ Tzitzimi' kijlij Jesús:

—Nej nimitzt̄alij iga xikmandaro inochi in̄in m̄onsaj pāsmej yej nej nemakakej iwán wel nikmaka a'san nej nikneki.

⁷ Siga timotankuaketza iga tin̄eweyimat̄iltiá, inochi nimitzmkas.

⁸ Jesús kijlij:

—Tzitzimi', xicholo noten̄oj, iga ij̄k̄ín ijkuilijto' itájt̄ol Dios: “Xikweyi-mat̄ilti moT̄eko Dios iwán xikch̄iwa kensan yéj kineki.”

⁹ Iwán Tzitzimi' kiw̄iga' Jesús ipan weyi-áltepe' Jerusalén, kitejkaw̄iltij este iȳixko, kan máj ajko ipan in̄on weyitiopan, iwán kijtoj Tzitzimi':

—Siga teya nokta iPiltz̄in Dios, este nigaj ximopat̄analti talpan;

¹⁰ iga itájt̄ol Dios ij̄k̄ín ijkuilijto':

Dios kit̄itanis iȳangelejmej iga mamitzpalew̄ikan.

¹¹ Mitzmajkuit̄iaskej,

iga amo ximokxiw̄iteki ipan te'ti.

¹² Jesús kijlij:

—Kijtowa n̄o itájt̄ol Dios: “Amo xiktajtanili moT̄eko Dios iga makich̄iwa tejté iga san man̄esi iga wel kich̄iwa.”

13 Tzitzimi' kikaŋtejka Jesús kuꜥ' kita' iga awel kichiwaltij yej ayekti.

Jesús pewa iga tamachtiá

14 Jesús yajki sej Galilea, iwán iyEspíritoj Dios kipaləwíj iga nochi wel makichíwa. Ipan inón tajli noyan momatiá yej yéjpa kichíwa.

15 Jesús tamachtiaya ipan itiopamej israelítajmej, iwán nochi kiweyi-matiltiayaj.

Jesús asi Nazaret

16 Jesús yajki Nazaret, kan moskaltij. Ipan día kuꜥ' mošewilo, kala' tiopan ken iga nochipa kichíwaya. Iwán moketza' iga kileəroj itájtəl Dios.

17 Kimakakej se ama' yej kikuiloj el profeta Isaias, iwán kuꜥ' kitapoj, kasi' kan ijkín ijkulijto':

18 IyEspíritoj toTəko nepaləwiá,

Dios netapejpen iga manikuiguili ye'noticiay yej ayá' motapialiáj.

Netitan iga manikachitalti yej moyolmiktijtokej,

iwán iga manikijtoŋi ken iga maxitomikan yej ken ilpitokej,

iwán iga maniktachalti yej pachamej.

Netitan iga manikmanawiki yej kinkochiwaj.

19 Netitan iga manikpowa iga toTəko inán tamanawíkoya.

20 Iwán Jesús kikikimiloj in inón ama' iwán kimá' yej mandarowa, iwán Jesús motalij. E' yej ompa onoyaj tiopan, kitachilijtikajkej Jesús.

21 Yéj kijtoj:

—Aman amo-ixtaj mocumpliroy inín yej nigaj ijkulijto'.

22 Nochi ye'tajtoj iga Jesús, iwán madmiradojkej iga pox monšaj yej kijtojtoya. Motajtaniáj:

—¿In inín ayejtaj ipiltzín José?

23 Jesús kijtoj:

—Amelá' anne-ijlijnekij yej mojtowa: “Médico, ximoachitalti momatika”; iwán anne-ijliskej: “Yej nikakikej yej tikchij Capernaum, xikchíwa no nigaj ipan mótal.”

24 Iwán kijtoj sej Jesús:

—Nimitzijliáj iga nisé profeta ayá' kitajtəlkuij ipan iyaltepe'.

25 Nimitzijliáj iga onoyaj komati viudajmej ipan Israel kuꜥ' onoya el profeta Elías, kuꜥ' ayá' wetzi' tiawa' tres año y medio iwán noyan apistajtitoya;

26 e', Dios ayá' kititan Elías chan nisé yej wəwejmí' de Israel, kititan iga mayawi chan se yej wəwejmí' de Sarepta yej ono' itenoj altepe' Sidón.

27 Inón vej kuꜥ' onoya Eliseo, onoyaj no komati de Israel yej palantiaya inakayomej iga kipiayaj lepra.* E' nisé de Israel ayá' kipajtilij, setzín kipajtilij yej itoŋa' Naamán yej ichan ipan país de Siria.

28 Kuꜥ' inón kikakikej, inochi yej onoyaj tiopan, pox kuejkuesiwikej.

29 Moketzkej kan ejewatoyaj, kikixtijkej Jesús ipan altepe'; inón altepe' onoya iyixko tepe', iwán Jesús kiwigakej este kan máj ajko ipan tepe', iga ompa makibarrancarokan.

30 E' Jesús panoj tatzalan, iwán yákiya.

Se taga' yej kipiaya malespíritoj

31 Jesús yajki ipan se altepe' yej itoŋa' Capernaum, estado de Galilea, iwán ipan día kuꜥ' mošewilo, tamachtiaya.

* 4:27 4:27 Xikita glosario “Lepra”.

³² Iwán yejemen madmiradowayaj ken iga tamachtiaya, porque kuá' tajtowaya nesía iga kimati te nemi kijtowa.

³³ Tiopan onoya se taga' yej kipiaya malespíritoj, iwán tzajtzi' iga kijtoj:

³⁴ —Xinekajtewakan; ¿té tikpiá iwán nejemen, Jesús de Nazaret? ¿Ix tiwalaj iga annepolokoj? Nej nimitzixmati a'yéj tej, tejwa' yej atikchiwa yej ayekti iwán mitztitan Dios.

³⁵ Iwán Jesús kajajwa' inón malespíritoj, kijlij:

—¡Ayo' xitzajtito! ¡Xikajtewa inín taga'!

Iwán inón malespíritoj kiwetziltij este ipan tajli in inón taga', iyixtaj inomej gente, iwán kisa' ipan inón taga', iwán até kichiwilij.

³⁶ Nochi momajtijkej iwán mosesepan-ijliayaj:

—Ayí' tikakij yej ijkín matajto; inín taga' pox wel tatekimaka; ¡malespíritojmej kicredowaj iwán kisasaj!

³⁷ Iwán nochi yej kichiwaya Jesús, noyan momatiá ipan inón tajli.

Jesús kachitialiá imonan Pedro

³⁸ Jesús kisa' tiopan iwán yajki chan Simón. Kasito imonan Simón poxsan kawanto', iwán kijlijkej Jesús iga makachitiali.

³⁹ Jesús motolok kan wetztoya imonan Simón iwán kajajwa' kawan iwán séwi'ya ikajlo'. Iwán íkuá'san moketza' in imonan Pedro, iwán kichija tákual iga tatamá'.

Jesús taachitialiá

⁴⁰ Kuá' kála'ya tonati', nochi yej kipiayaj ichamej yej sese'pa iga wetitoyaj, kiwigakej kan onoya Jesús; iwán kitajlij imá' ipan sejsé de yejemen iwán kachitaltijkej.

⁴¹ Mía' kipiayaj malespíritoj, iwán kuá' kisasaj, tzajtziáj, kijtowayaj:

—Tej iPiltzin Dios.

E' Jesús kajajwaya malespíritojmej, ayá' kimakaltiaya iga matajtokan, porque kimatiáj iga Jesús el Cristo yej Dios kititan.

Jesús kipowa itájtol Dios ipan estado de Galilea

⁴² Kuá' taneši', Jesús kisa' ipan altepe' iwán yajki kan ayagaj ono'. E' la gente kitemojkej iwán asikej este kan onoya. Kinekiáj iga makáwi-o' iwán aya mayawi,

⁴³ e' Jesús kijlij la gente:

—Es que nia no nikpowati ye'noticiaj ipan se' altepemej iga ken reinarowa Dios,† iga inón nokta netitankej.

⁴⁴ Ijkón Jesús kipojtinemiá itájtol Dios ipan tiopamej yej ono' Galilea.

5

Topojmajkej ken ayi'pa mo-ita

¹ Se día Jesús onoya Genesaret ipan lagunajten, iwán walkej komati gente este kipipitzkowayaj Jesús iga kikakisnekiáj itájtol Dios.

² Iwán Jesús kita' ome ákal yej onoyaj ipan aten, iwán yej tamatawiáj temojkej iga kipajpakaj irredojmej.

³ Iwán Jesús tejkaj ipan se de inomej ákal yej itátkipa Simón. Iwán Jesús kijlij Simón iga achí máj makiwejkatili ákal iga ataten. Iwán Jesús motajlij ipan ákal iga kimachtij yej ompa chapantokej.

⁴ Kuá' támi'ya tamachtij, Jesús kijlij Simón:

† 4:43 4:43 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

—Xikuiga moákal kan majya wejkatan iwán ompa xitopojmakan iga amoatarrayaj.

⁵ Simón kijtoj:

—Tamachtiani, senyówal nitopojmajkej iwán nisé anikitzkijkej. Ya que tej nemi tinetekimaka, nia sej nitopojmati.

⁶ Kuá' inón kichijkej, kikitzkijkej komati topoj, iwán este tzajtzayani' irredejmej.

⁷ Iwán kimanoztkej yej onoyaj ipan se' ákal iga mayakan makipalewitij. Iwán yajkij, iwán kitemijkej iyomexti ákal, iwán este ken awetziaja.

⁸ Kuá' inín kita' Simón Pedro, motankuaketza' itennoj Jesús iwán kijlij:

—NoTeko, amo xinetecho iga nej ayá' niye'nemi.

⁹ Ijkón kijtoj Pedro iga pox majmatoya; ijkonsan nō nochi yej iwán nemiáj iga pox komati yej kikitzkijkej.

¹⁰ Nō momajtij Jacobo iwán Juan yej ipilowan Zebedeo, yej tekipanowayaj iwán Simón. E' Jesús kijlij Simón:

—Amo ximajmawi, inán tipewas iga tiknechkowa yej manetokakan, ken inán topoj tikitzkiá.

¹¹ Iwán kuá' kikixtijkeja iyakalmej ipan ataten, ómpaya kikajtejkej inewi iwán kitokákeja Jesús.

Jesús kachitialiá se taga' yej nemi palani ikajlo'

¹² Se día onoya Jesús ipan se alpepe', walaj se taga' yej nemi palani ikajlo' iga kipiaya lepra. Iwán kuá' kita' Jesús, motankuaketza' iwán motzontoga' este ipan tajli iwán ijkín kichokistajtanilij:

—Noteko, siga tej tikneki, wel xinepajti.

¹³ Jesús kichijchin iga ima' iwán kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

Iwán íkuá'san pajti' kan palantiaya.

¹⁴ Jesús kijlij inón yej achitiá' iga amo agaj makijli a' kipajtij, iwán kijlij:

—Xaj kan ono' sacerdote iga mamitzita, iwán xikmaka moofrendaj Dios, ken Moisés tatekimá', iga Dios mitzpájtija iwán iga mamomati iga tipájtija.

¹⁵ Noyan momatitiaya iga taachitialiaya Jesús, iwán komati gente monechkowayaj iga makikakikan yej kijtowa iwán iga makachitialikan.

¹⁶ E' Jesús kikajtewaya la gente iga iselti yaya tajtōti iwán Dios kan ayagaj ono'.

Jesús kachitialiá se yej awel nejnemi

¹⁷ Se día tamachtijtoya Jesús, iwán ompa ewatoyaj fariseojmej* iwán yej tamachtiaj† ipan iley Moisés, yej walkej de inochi altepemej yej ono' ipan estado de Galilea, de Judea iwán de Jerusalén; iwán ipoder Dios monextiaya kuá' Jesús taachitialiaya.

¹⁸ Iwán asikej sekin tajtaga' yej kiwajliguilijkej ipan tapech se taga' yej awel nejnemi nokta. Kinekiáj makakikan kalijti' iga makitekakan iyixtaj Jesús.

¹⁹ E' awel kalakkej iga pox onolo'. Tejkajkej iyixko kajli iwán kixitinkej ipetayo, iwán ompa kipipilojtitemowijkej ipan itapech in inón yej awel nejnemi iga kitalkej tajkoyan, itennoj Jesús.

²⁰ Kuá' Jesús kita' ken iga moconfiarowayaj ipan yéj, kijlij yej wetitoya:

—Nochi yej tikchij yej ayekti, nimitzelkawiliaya.

* 5:17 5:17 Xikita glosario “Fariseo”. † 5:17 5:17 Xikita glosario “Yej tamachtia ipan iley Moisés”.

21 Iwán fariseojmej iwán yey tamachtiáj ipan iley Moisés, kijtojkej ipan iyalmajmej: “¡Inín taga' nemi kimalijliá Dios! Ayagaj wel taekawiliá yey se kichíwa yey ayekti, petz Dios san.”

22 E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijtoj:

—Amejemen, ¿te iga ijkón ankejlamikij ipan amoalmajmej?

23 ¿Katiá máj wel manikijli: “Nochi yey tikchij yey ayekti nimitzelkawiliá”, o manikijli: “Ximoketza iwán xaja”?

24 An sí, nia nimitznextilitij iga nej yey iPiltzín Taga',‡ ipan inín tajli wel nikelkawiliá yey se kichíwa yey ayekti.

Iwán Jesús kijlij yey awel nejnemi:

—Tej nimitzijliá, ximoketza, xikui motapech iwán xaja mochan.

25 Iwán in inón yey awel nejnemiá; íkuá'san moketza' iyixtajmej, kikui' itapech kan wetztoya iwán yákiya ichan, iwán kiweyimatiiltijtiaya Dios.

26 Iwán nochi tajtachixtikajkej iwán kiweyimatiiltijkej Dios. Iwán majmatitajtojkej:

—Inán sí, tikitakej yey ayi'pa mo-ita.

Jesús kinotza Leví yey itoka' nō Mateo

27 Kuá' kisa' Jesús, kita' se yey kicobrarojtoya impuestos iga Roma. Inón taga' itoka' Leví, ewatoya ompa kan kicobrarojtoya impuestos. Jesús kijlij: —Xinetoka.

28 Iwán Leví moketza', kikajtej inewi itekipánol, iwán kitoga' Jesús.

29 Iwán Leví ichan, kichij weyi-ilwi' iga Jesús. Ompa onoyaj mia' yey nō yey kicobrarojtoya impuestos iga gobierno iwán sékino' máj yey kixnantoyaj mesa iwán yejemen.

30 E' fariseojmej iwán yey tamachtiáj ipan iley Moisés, pewakej iga kipopowaj idiscipolojmej§ Jesús, kijlijkej:

—¿Te iga ansentakuj iwán ansen-atij iwán yey kicobrarrowajaj impuestos iga Roma iwán yey kichíwaj yey ayekti?

31 Jesús kijtoj:

—Yey yektitokej ayá' kinekij yey maki-achitialtikán, sino que yey wetitokej.

32 Nej ayá' niwalaj niknotzako yey kiltowaj iga ye'nemij. Majwa' niwalaj niknotzako yey kichíwaj yey ayekti iga mamoyolpatakan.

Kitajtaniy Jesús kén iga yey mayunarowaj

33 Kijlijkej Jesús:

—¿Te iga yey kitokaj Juan iwán yey kitokaj fariseojmej pox mayunarowaj iwán pox oradowaj, e' modiscipolojmej nochipa atij iwán takuaj?

34 Jesús kijtoj:

—Awel mayunaroskej te-ikniwan kan monamiktulo kuá' ompa ono' iwamej chokotzín yey monamiktiá.

35 Ásissan día iga kiwigaskej in chokotzín; íkuá' kena, mayunaroskej.

36 Iwán kipowa' nō inín iga mamixkuilito:

—Ayagaj kiteki tájkol inuevojwípil iga makitamani iwípilsósol. Siga kichí ijkón, kisosoloj inuevojwípil. Iwán ayá' ye'nesis wípilsósol iga tamanijtos iga tájkol yey nuévojo'.

37 Ipan ikyapakuetaxtekon* awel nō moakiá vino yey kichíjkejo' iga vino yey kichíjkejo' moposawa iwán kipoxonas kuetaxtekon iwán nempoliwis vino iwán kuetaxtekon.

‡ 5:24 5:24 Xikita glosario “IPiltzín Taga’”. § 5:30 5:30 Xikita glosario “Discípulo”. * 5:37 5:37 Xikita glosario “Kuetaxtekon”.

³⁸ Inón iga, yeḱti iga ipan kuetaxtekon yej móchijo' mamoaḱi vino yej kichíjkejo'. Ijón apoliwis vino niga kuetaxtekon.

³⁹ Iwán ni agaj yej koniá ikyapavinoj kinekis makoni yej kichíjkejo', iga kijtowa: "Mataj ikyapavinoj máj xochajya'."

6

Idiscipolomej Jesús kito'piyoṭilantiawij trigo ipan día kuá' mosewilo

¹ Se día kuá' mosewilo, Jesús panotiaya miliṭi', iwán idiscipolomej pe' iga kitektiajkij trigo iwán koxtiayaj iga imamej iwán kikuajtiayaj.

² Sekin fariseojmej kijtojkej:

—¿Te iga ankichíwaj tekípánol yej ayḱti mamochíwa ipan día kuá' mosewilo?

³ Jesús kijlij:

—¿Ix ayí' ankileerojkej yej kichij David iwán yej senemiáj kuá' mayanakej?

⁴ Kala' tiopan, kikui' panmej yej itátkipa Dios. David kikuaj inõmpa pan iwán kimá' nõ yej íwan nemiáj, malej iga ayá' wel kikuaya námol, petz sacerdotejmej wel kikuayaj.

⁵ Iwán kijtoj Jesús:

—Nej yej iPiltzín Ṭaga' wel nitatekimaka te wel mamochíwa ipan día kuá' mosewilo.

Ṭaga' yej maṭakuawayaxto'

⁶ Ipan sewo' día kuá' mosewilo, Jesús kala' tiopan iwán pewa' iga tamachtij. Iwán ompa onoya se ṭaga' yej takuawayaxto' iye'ma'.

⁷ Iwán inõmej yej tamachtíaj ipan iley Moisés iwán fariseojmej kipipiayaj Jesús iga makitakān siga kachitáltij ipan día kuá' mosewilo. Iga ijón wel makasikān ken iga makitelwikan.

⁸ E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijlij ṭaga' yej maṭakuawayaxto':

—Ximoketza iwán xiwíki tatajkoyān.

Iwán ṭaga' moketza'.

⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Nia nimitztajtanitij: ¿Té an wel mochiwa ipan día kuá' mosewilo; yej yeḱti o yej ayḱti? ¿Mamoachitalti agaj o mamomikti?

¹⁰ Iwán Jesús kitachilij inochi yej ompa onoyaj iwán kijlij inón ṭaga':

—Xikmelawa moma'.

Ijón kichij in ṭaga' iwán yeḱtia'ya ima'.

¹¹ Yej ompa onoyaj poxsan kuejkuesiwikej, iwán pewakej iga motatapoŵijkej te wel kichíwiliayaj Jesús.

Jesús kitapejpena doce yej makipowakān itájtol

¹² Ayá' wejkatí', Jesús yajki tajtoto iwán Dios ipan se tepe' iwán senyówal oraḱojtoya.

¹³ Kuá' tanési'ya, kinõtza' idiscipolomej iwán kitapejpen doce de yejemen, inõmej kitokawij apostolejmej.*

¹⁴ Inín itokamej: Simón yej nõ kitokawij Pedro; Andrés yej iyikn̄n Simón, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé,

¹⁵ Mateo, Tomás, Jacobo yej ipiltzín Alfeo; Simón yej ipartidoj nacionalista,†

* **6:13 6:13** Xikita glosario "Apóstol". † **6:15 6:15** Kijliayaj nacionalista iga anka Simón, kuá' aya kitokaya Jesús, senemiáj wan judiyojmej yej kikixtijnekiáj romānojmej yej kidominarojtoyaj país de Israel.

16 Judas, yej iyíknimpa Jacobo iwán Judas Iscariote yej máj despuéj kinextij iga makikitzkikan Jesús.

Jesús tamachtiá

17 Jesús temoj iwamej ipan tepe', iwán kawitoj ipan planada. Iwán ompa onoyaj idiscipolomej iwán nō komati yej walkej ipan estado de Judea, iwán yej ichamej altepe' Jerusalén iwán nō yej ichamej lamartenoj na' altepemej Tiro iwán Sidón. Asikej ompa iga kikakitoj itájtōl Jesús iwán iga maachitiakan yej wetitokej.

18 Iwán yej kipiayaj malespíritomej nō kachitíaltíaya.

19 Iwán nochi kinekiáj makichijchimikan Jesús, iga ipan yéj kīsaya poder iwán inochi kachitíaltíaya.

Yej Dios máj kiye'ita

20 Iwán Jesús kitachilij idiscipolomej iwán kijlij:

—Xipaktokan yej ayá' anmotapialíaj, iga ankipíaj Dios iga amoTēko.

21 'Xipaktokan amejemen yej inán anmayanaj iga an-ixwiskej.

'Xipaktokan yej inán anchokaj, iga anwetzkaskej.

22 'Xipaktokan kuá' mitzijiyaj, iwán kuá' mitzkixtiáj ipan amoaltepe' iga akinekij xonokan iwamej, iwán kuá' kuajkuantas mitzijliáj iwán kuá' mitzpínajtiáj iga annetokaj nej yej iPiltzín Taga'.

23 Xipakikan este xiwiwitonikan inón día, iga ipan cielo yawij mitzmakatij yej pox yēkti, iga ijkōsan nō iyikyapatajmej inimej gente kipoxiknochijskej profetajmej.

24 'E' anlastimajmej yej ankipoxpiáj tomīn, iga nij ampakíkeja.

25 'Anlastimajmej yej inán an-ixwitokej, porque anyawij anmayanatij.

'Anlastimajmej yej inán anwetzka, iga anyawij anchokatij iwán anmo-knōmatiskej.

26 'Anlastimajmej kuá' inewi tajtaga' ye'tajtoskej iga amejemen, iga ijkōsan nō iyikyapatajmej yejemen ye'tajtojkej iga yej ayéj mela'profetajmej.

Xikchokilikan yej ayá' mitzye'itaj

27 'E' amejemen yej annēkaktokaj nimitzijliáj: Xikchokilikan yej ayá' mitzye'itaj, xikchīwilikan yej yēkti yej mitzijiyaj.

28 Xikye'ijlikan yej mitzmālijliáj. Xiktenewikan Dios iga inomej yej mitzpantiáj.

29 Siga agaj mitzxaygatatzina, xikmaka se' moxaya' iga mamitzmaga, iwán siga agaj mitzkuiliá mochamarraj, xikmaka nō mokuach iga makiwiga.

30 Siga agaj mitztajtaniliá tejté, xikmaka, iwán yej mitzkuiliá yej motátkipa, amo xiktajtanili iga mamitzkuepili.

31 Xikchīwilikan sekin ijkōn ken amejemen aninekij mamitzchīwilikan.

32 'Siga ankichokiliáj yejsan nō mitzchokiliáj, ¿té anmotāniliskej? Este yej kichīwaj yej ayēkti, ijkōn nō kichīwaj.

33 Siga ankichīwiliáj yej yēkti yejsan mitzchīwiliáj yej yēkti, ¿té anmotāniliskej? Ijkōn nō kichīwaj yej ayá' ye'nemij.

34 Iwán siga ankitakewaltiáj tomīn inomej yejsan wel mitzkuepiliáj, ¿té anmotāniliskej? Yej kichīwaj yej ayēkti nō kitakewaltiáj yejsan wel kikuepiliskej se' achón.

35 E' amejemen xikchokilikan yej mitzijiyaj iwán xikchīwakan yej yēkti, iwán siga antatakewaltiáj tejté, amo xikchakan iga mamitzkuepilikan.

Ijkón anmotaniliskej yej pox yekti, iwán amejemen anmochiwaskej ipi-lowan Dios yej ajko ono', iga yéj nō kikneliá yej ayá' taagradecerowaj iwán yej kichiway yej ayekti.

³⁶ Amejemen xita-iknelikan kensan nō amotaj Dios ta-ikneliá.

Amo xitajuzgarokan

³⁷ 'Amo xitajuzgarokan iwán Dios ayá' nō mitzjuzgaroskej. Amo xikijlikan ni agaj iga ayompa nemi, iwán Dios nō ayá' mitzijliskej iga ayompa annemij. Xikelkawakan yej mitzchiwiliáj yej ayekti, iwán Dios nō ijkón mitzchiwiliskej.

³⁸ Yej ankipiáj xikmakakan sekin, iwán Dios nō mitzmakaskej. Yawi mitzmatatij ipan amomórral este temis, este tejtekualtitos, iwán este áyo'ya kitoloj amomórral. Achón ke' agaj ankimakaskej, achonsan nō Dios mitzmakaskej.

³⁹ Jesús ijkín kijtoj iga mamixkuñtilo:

—¿Ix wel se pacha kimawilantiá se' pacha iga makojkuñtili? ¿Ix ayá' an wetziskej iyomextimej ipan se xapo'?

⁴⁰ Yej nemi momachtiá ayá' máj tamati ken yej tamachtiá, kuá' kitámijya iga momachtij, kaxilijya yej tamachtiá.

⁴¹ '¿Te iga tikixtachiliá moknñin iga kipiá tasoltzñin ipan iyix iwán ayá' tikita iga tej tikpiá tapan ipan moyix?

⁴² Siga ayá' tikita iga tikpiá weyi tapan ipan moyix, ¿kén timixewiá iga tikijliá moknñin: “Noknñin, achi manimitzkixtili tasoltzñin yej tikpiá ipan moyix”? ¿Tej yej timopajpantiá iga tiye'nemi!, xikixti achto inón tapan yej ono' ipan moyix iwán ijkón wel tikye'itas iga tikixtiliá tásol ipan iyix moknñin.

Kuawi' mo-ixmati ipan itakilka

⁴³ 'Nisé kuawi' yej mokuáliá itakilka wel kipiá itakilka yej ayá' mokua. Iwán kuawi' yej ayá' mokuáliá itakilka, awel nō kipiá itakilka yej mamokua.

⁴⁴ Sejsé kuawi' mo-ixmati ipansan itakilka: ayá' moteki itakilka amakuawi' ipan witzkuawi', niga moteki uva‡ ipan chawawitz.

⁴⁵ Taga' yej ye'nemi, ye'tajtowa, iga ipan iyalmaj kejlanto' yejsan yekti. Iwán taga' yej ayá' ye'nemi, kuajkuantas kijtowa iga ipan iyalmaj ono' yej ajayekti, iga yej ono' ipan iyalmaj inón kijtowa.

Kajli yej ye'taksato'

⁴⁶ '¿Te iga anne-ijliáj “NoTeño, noTeño”, iwán ayá' ankichiwaj yej nimitzijliáj?

⁴⁷ Nia nimitzijlitij ken neñi inón yej wi' notennoj, yej kikaki notajtöl iwán kichiwa yej nikijtowa.

⁴⁸ Inón ken tikita se taga' yej kichij íkal de material. Achto talichkua' wejkatan iga kajli mataksato ipan weyite'ti. Kuá' weyá' a'ti iwán walaj arresomoj yej pox tajpalej ipan kajli, niga wel kolñin, iga inón kajli tokto' ipan te'ti.

⁴⁹ E' yej netajtolkaki iwán ayá' kichiwa yej nikijtowa, inón ken tikita se taga' yej kichij íkal ipan petz tajli iwán ayá' kipiá kan taksato'. Iwán kuá' weyá' a'ti, walaj arresomoj yej pox tajpalej ipan inón kajli iwán inón kajli wetzi' iwán mela'xixitini'.

‡ 6:44 6:44 Xikita glosario “Uva”.

7

Se taga' yej mopoxconfiarowa ipan Jesús

¹ Kuá' Jesús tami' tatatapowij, yajki altepe' Capernaum.

² Ompa chantitoya se capitán yej kimandarowaya soldadojmej de Roma, kipiaya se itekipanowani yej kipoxchokiliaya, e' wetitoya. Alinsan poliwiá iga mikiá.

³ Kuá' inón capitán kikagui' yej Jesús kichijto', kititan wewetkej yej kimandarowaj judiyojmej iga makijlitij Jesús iga makachitalti itekipanowani inón capitán.

⁴ Yejemen yajki kitatoj Jesús, iwán ijkín kitejteki'ijlijkej:

—Inón capitán kajasi iga xikpalewi,

⁵ iga kiyē'ita tokniwan yej nō israelitajmej, iwán yéj nechiwilijkej notiopamej.

⁶ Jesús yajki iwamej. E' kuá' asitiáyaja chan inón capitán, inón capitán kititan iyamigojmej iga ijkín makijlitij:

—NoTeko, akajasi xikalaki nochan, ayá' neajasi iga xasi nokalijti'.

⁷ Inón iga ayá' nimixewij iga nimitztemoto nomatika. E' xikíjtosan iga mayektiá notekipanowani iwán yektiás.

⁸ Nej nō ono' yej netekimaka iwán nō niktekimaka soldadojmej. Kuá' niktitan se mayawi kanaj, yawi; iwán kuá' se' nikijliá iga mawiki, wí'; iwán kuá' nikijliá notekipanowani iga makichíwa tejté, kichíwa.

⁹ Kuá' inón kika' Jesús, madmiradoj, iwán kitachilij yej kitokatinemiáj, kijlijkej:

—Nimitzijliáj iga anikasi' nisé israelita yej mamopoxconfiaro ipan nej ken inín taga'.

¹⁰ Kuá' tatitanimej yajki ichan capitán, kasitoj tekipanowani, achitia'ya.

Jesús kikneliá se yej wewejmí'

¹¹ Jesús iwán idiscipolójmej iwán komati gente nemi yayaj ipan se altepe' yej itoka' Naín.

¹² Kuá' asitiáyaja ipan altepe', kita' iga nemi yawij kitokatij se yej mi', yej iselpiltzín se yej wewejmí'. Mia' kipolojtiayaj yej de ompamej.

¹³ Kuá' toTeko kita', choga' iyalmaj iga inón viuda, iwán kijlij:

—Amo xichoka.

¹⁴ Iwán kitechoj tapechtzín kan mejmelajtiaya animaj iwán kichijchin. Iwán mojeketzkej yej nemi kiwigayaj. Jesús kijlij animaj:

—Chokotzín, nimitzijliá: ¡ximoketza!

¹⁵ Iwán motalij in yej miktoyay iwán péwa'ya tajtoj. Iwán Jesús kima'ya iye'.

¹⁶ Iwán nochi yej ompa onoyaj momajtijkej iwán ijkín kiweyimatiltiayaj Dios:

—Te-ixnamikiko se profeta yej kipoxpiá poder.

Iwán kijtowayaj nō:

—Dios wálaj kipalewiko igentej.

¹⁷ Iwán yej kichij Jesús, noyan Judea momati' iwán este ipan altepemej yej najna'san onokej.

Itatitanimej Juan yej tabautizarowa

¹⁸ Juan kimati' yej kichij Jesús iga kipowilijkej idiscipolójmej. Iwán Juan kinotza' ome idiscipolój,

¹⁹ iwán kititan iga makitajtanitij Jesús: “¿Ix tejya in Cristo yej yawi witzeti, o nikcháskejo' sewo'?”

20 Kuḗ' idiscipolomej Juan kitechojkej Jesús, kijlijkej:

—Juan yej tabautizarowa neṭitankej iga manimitztajtanjikij; “¿Ix téjyaki' in Cristo yej yawi witzeti, o nikcháskejo' sewo'?”

21 Iwán íkuḗ' Jesús kachitij mia' yej sese'pa iga weṭitoyaj, iwán yej kipiayaj maḗspíritoj, iwán no kitachaltij mia' pachamej.

22 Iwán Jesús kijtoj:

—Xakan xikijlijtij Juan inochi yej ankitakej iwán yej ankikakikej: pachamej tachaja, koḗomej nejnémija, yej palantiayaj inakayomej iga kipiayaj lepra, achitiákeja, yej ayá' takakiáj, inán takákija, yej miktoyaj, ojpa-isákeja. Iwán yej ayá' motapialiáj, mopowiliaya ye'noticiaj ken iga Dios tasalvarowa.

23 Paḗtos yej ayá' kikajtewa iga moconfiarowa ipan nej.

Jesús kitajtajtani la gente te itekiyo in Juan

24 Kuḗ' yájkija itatitanimej Juan, Jesús pe' tatatapowij de Juan; kijtoj:

—¿Té ankitatoyaj ipan desierto? ¿Ix se ojta' yej koḗlina ejeka'?

25 Iwán siga ayá', ¿tétaj ankitatoyaj? ¿Ix se taga' yej ye'taajakijto'? Amejemen ankimatij iga yej moye'taajakiáj iwán nemij ken kinekij, chantitokej chan reyejmej.

26 Iwán, ¿té nokta ankitatoyaj? ¿Ix se profeta? Kena, yéj majya sej que se profeta.

27 De Juan tajtoj kan ijkín ijkulijto':

Niktitan notatitan iga mo-ixtaj matayakana, iga ken kuḗ' mamitzojtápoya.

28 Nimitznojma-ijliáj iga ateyi nisé profeta yej máj tayakanto' que Juan yej tabautizarowa, e' yej momachiliáj iga até iteki de inochi yej motemakaj iga Dios marreinaro ipan yejemen, inón yej máj tayakanto' que Juan.

29 Nochi yej kikakikej itájtōl Juan este yej kicobrarowayaj impuestos iga Roma, no mobautizarojkej iwán ijkón kichijkej ken Dios tatekimaka.

30 E' fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, ayá' mobautizarojkej iná' Juan, iwán ayá' kinekikej yej Dios kinekiá makichíwa iga yejemen.

31 Iwán toṭeko kijtoj:

—Amejemen yej inampa amonokej anṣesij ken tikita

32 koḗone' yej maḗwiltiáj ipan tajkoaltepe' iwán kitzajtziáj iyikniwan: “Nejemen nimitztapitziáj iga aka iwán ayá' anmijtojkej; nejemen nimitziknotakukilijkej iwán ayá' anchokakej.”

33 Ijkón inimej gente; wálah Juan yej tabautizarowa yej akikuaya pan niga koniaya vino iwán amejemen ankijtowaj iga kipiaya maḗspíritoj.

34 Iwán niwálah nej yej iPiltzín Taga' yej nitakua iwán nikoniá vino, iwán ankijtowaj iga nipoxtakua iwán nitawana, nimotókaki' iwán yej ayá' ye'nemij iwán inomej yej kicobrarowaj impuestos iga Roma.

35 Kuḗ' tikita ken iga ye'nemij yej momela'confiarowaj ipan Dios, neṣi iga Dios nochi kimati te kichíwa.

Jesús paxalowa chan se fariseo yej itoka' Simón

36 Se fariseo kijlij Jesús iga matakuaṭi ichan, iwán kala' kalijti'. Iwán kuḗ' kixnánto'ya mesa,*

* 7:36 7:36 Inón vej, kuḗ' takuayaj tokñimej, nochipa ken achi monagastekáyajpa iyopochkampamej, motetoniayaj iga isotkolmej miéj nemi takuaj iga iye'mamej. Meṣajmej poxsan chajchapati'. Inón iga siwa' wel kiná'tejoj itepotztajpa Jesús. Xikita dibujo pan página 555.

³⁷ asito se siwa' yej ayá' ye'nemi. Inón siwa' de ompa, iwán kimati' iga Jesús yajki takuato chan inón fariseo. Kiwiga' se iboteyajtzin yej chijto' de te'ti yej itoka' alabastro. Ípan kiwiga' aceite yej pox ajwiya'.

³⁸ Iwán itepotztajpa Jesús, choga' iyikxitenoj, iwán inón siwa', iga iyixa' kixipatzoj. Iwán kiwakiltij iga itzónkal, iwán kixipipitzoj iwán kitajtalilij aceite yej pox ajwiya'.

³⁹ Kua' fariseo yej nemi kitamaka Jesús, kita' yej nemi kichíwa inón siwa', kijtoj ipan iyalmaj: "Siga inín taga' katka mela'profetaj, kimatiá katiábapa inín siwa' yej nemi kichijchimi; ayá' ye'nemi."

⁴⁰ Iwán Jesús kijlij fariseo:

—Simón, nimitzijlijneki achi tejté.

Fariseo kijtoj:

—Tamachtiani, xine-ijli.

⁴¹ Jesús kijtoj:

—Onoya ome taga' yej kideberowayaj yej tatakewa tomín. Se deberowaya ke' se kitaniá quinientos días iwán se' ke' kitaniá cincuenta días.

⁴² Iwán nisé de yejemej awel kikuropa' inón tomín, iwán inón yej tatakewa tomín, kijlij yej deberowaj iga ay'ya makikuepakan inón tomín. Inán xine-ijli, ¿katiapa de yejemej máj kichokilij?

⁴³ Simón kijtoj:

—Anka yej máj komati tomín kelkawilij iga kideberowaya.

Jesús kijtoj:

—Ómpaya ken tikijtoj Simón.

⁴⁴ Iwán Jesús kitachilij siwa', iwán kijlij Simón:

—Ta' xikita inín siwa'. Nikala' mochan iwán ayá' tine-ikxipaga'. E' inín siwa' ne-ikxipaga' iga iyixa' iwán ne-ijikxiwakiltij iga itzónkal.

⁴⁵ Tej ayá' tinepipitzoj; e' inín siwa', desde que nikala', ayá' nemi kikajtewa iga kipipitzowa nokxi.

⁴⁶ Ayá' tinejalilij aceite ipan notzontekon; e' yéj netalilij aceite yej ajwiya' ipan nokxi.

⁴⁷ Inón iga nimitzijliá, nepoxchokilij iga nikelkawílija yej poxsan ayekti kichij. E' yej nikelkawiliá alín yej kichíwa yej ayekti, inón ayá' poxsan nechokilij.

⁴⁸ Iwán Jesús kijlij inón siwa':

—Inochi yej tikchij yej ayekti nimitzelkawílija.

⁴⁹ Iwán yej iwamej ompa takuajtoyaj, motajtankej:

—¿A'yéj in yej wel no kelkawiliá yej se kichíwa yej ayekti?

⁵⁰ Jesús kijlij inón siwa':

—Iga timoconfiaroj ipan Dios, mitzmanáwija. Xiyolpaktiaya.

8

Siwatkej yej kipalewiáj Jesús

¹ Iwán Jesús yajki ipan nochi wejweyi altepemej iwán ipan altepetzitzin iga kipojtinemiá ye'noticiaj ken iga Dios reinarowa. Nemiá iwán doce idiscipolomej.

² Nemiáj no sekin siwatkej yej Jesús kachitiltij yej kipiayaj malespíritoj iwán yej wetitoyaj. Se de yejemen María, yej itoka' no Magdalena yej iyakapan kisa' siete malespíritoj.

3 No Juana yej isiwa' Chuza, Chuza kipalewiaya Herodes kan mandarowa. Iwan se' itoka' Susana iwan sekino' maj yej kipalewiayaj Jesus iga kimakakej yej itakimejpa.

Ken iga mixkuñtilo ipan yej toka

4 Mia' kiskej ipan i-altepemej iga kitatoj Jesus. Iwan possan monechkoqo'. Iwan Jesus kipowa' inin iga mamixkuñtilo:

5 —Se taga' yajki tokato, kipapatantijpa* iyol trigo. Ono' yej wetzito ipan ojti iwan kitataksayaj yej ompa panowayaj. Walkej totomej iwan kikuajkej.

6 Ono' yej wetzito tetzalan kan ono' ajaln tajli; ku' ixwa'ya, talwagui'.

7 Ono' yej wetzito ipan witzyoj. Ku' witzyoj sen-ixwakej iwan tato', witzyoj ta-ijiyomiktij.

8 E' ono' yej wetzito ipan ye'tal. Ku' weyakej, pox mochij; iwan ipan sejsé imiawayo kitalilij este cien iyol.

Ku' tami' kijtoj inon, Jesus recio tajtoj:

—Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

Jesus kijtowa tejas in kan mamixkuñtilo

9 Idiscipolomej Jesus kitajtankej:

—¿Té kijtojneki in inin kan mixkuñtilo?

10 Kijtoj Jesus:

—Amejemen Dios mitzmatiltiáj ken iga yéj reinarowa, inon yej ayagaj kimati. E' sekin nikpowiliapa kan mamixkuñtikan, ijkon malej iga tachaskej, ken ku' ayá' tacháj, iwan malej iga matakakikan ayá' kimatiskej te kijtojneki.

Jesus kijtowa te kitojneki inon yej toka

11 'Ijkin kijtojneki inon kan mixkuñtilo: Iyol trigo kijtojneki itajtól Dios.

12 Iwan yej wetzi' ipan ojti, inon kijtojneki yej kikakikeja itajtól Dios iwan wi' Tzizimi' iga kelkawaltiaj inon yej kikakikej iga amo makicredokan iwan amo mamomanawikan.

13 Yej wetzi' ipan teyoj, inon kijtojneki yej este yojoylpakij ku' kikakij itajtól Dios; e' ayéj iga kimela'credowaj, ken tikita tato' yej ayá' nelwayoj. Inomej ayá' nochipaya kicredojtoskej, iga ku' kitantiarowaj, kikajtewaj iyojwi Dios.

14 Inon iyol trigo yej wetzi' ipan witzyoj, kijtojneki yej kikakij itajtól Dios, e' mopoypolowaj iga kiyoltilanaj yej kejlantokej, kipoxpianekij tomín iwan kichiwaj kensan iyalmaj kineki, akichiwaj yej yekti.

15 E' yej wetzi' ipan ye'tajli, inon kijtojneki yej kicredowaj itajtól Dios iga inochi iyalmaj, iwan ayí' mosemakaj ipan iyojwi Dios iwan kichiwaj yej yekti.

Ayekti iga mamomela'iyana itajtól Dios

16 'Ayagaj kixotaltia icándil iwan makikontepacho, niga kitaliá tapech-tampa. Majwa' kitaliá ajko iga matawi, iga matachakan yej kalakij.

17 Ateyi nité yej iyanto' yej amo mamonexti. Ateyi yej ichtakasan yej kemas amo mamomela'mati.

18 'Ta' xiky'e'kakikan; yej kipiá, yawij maj kimakatij, e' yej ayá' kipiá este yej kijtowa iga kipiá yawij kikuñtij.

Iye' Jesus iwan iyokichikniwan

* 8:5 8:5 Iga motoka trigo sekin kipapatantiajpa.

¹⁹ Iyokichikniwān Jesús iwān iyē' yajkij kitatoj Jesús, e' awel asikej iteñoj iga poxsan kipolojtoyaj.

²⁰ Iwān kijlijkej Jesús:

—Moyē' iwān mookichikniwān onokej fuera iwān mitzitasnekij.

²¹ Jesús kijtoj:

—Yej kikakij itájtōl Dios iwān kichiwaj ken kijtowa, inómejwa' in noyē' iwān nookichikniwān.

Jesús kipacholtia ejeka' iwān maréjal

²² Se día Jesús tejkaj ipan weyi ákal iwān idiscipolojmej, iwān Jesús kijtoj:

—Mati-apanokan.

Iwān yajkij.

²³ Kuā' nemi apanowayaj, Jesús mokochkuilij. Iwān ipan laguna kitzintijkej se ejeka' yej pox tajpalej, iwān ákal pewa' iga ațemi' iwān este ken awetziaja.

²⁴ Iwān kixitijkej Jesús, kijlijkej:

—¡Tamachtiani! ¡Tamachtiani! ¡Nemiya ti-awetzij!

Iwān moketza' Jesús, kajajwa' ejeka' iwān a'ti, iwān pachiwikej, iwān santakampolijtikawi'.

²⁵ Iwān Jesús kijlij idiscipolojmej:

—¿Te iga ayá' anmoconfiarojkej ipan nej?

E' yejemen majmatikawikej iwān san tajtachixtikajkej, iwān mosepantajtankej:

—¿Ayéj an in inin taga' yej este ejeka' iwān a'ti wel kitekimaka iwān kitajtolkakij?

Se taga' de Gadara yej kipiaya maļespíritoj

²⁶ Iwān kuā' apanójkeja, asikej Gadara yej ono' iyikan laguna, iyixtaj Galilea.

²⁷ Iwān kuā' témoja Jesús, kixnamikito se taga' de ompa yej íkyaya kipiaya maļespíritoj, iwān nochípaya nemiá ipetzkan iwān ay'ya katka chanej, kochá posantoj.

²⁸ Kuā' inón taga' kita' Jesús, motankuaketza' iyixtaj, iwān tzajtzi', kijtoj:

—¿Té tikneki nowan, tej Jesús yej iPiltzin Dios yej ono' pox ajko? Nimitzajtaniłá iga amo xine-iknoçhıwa.

²⁹ Ijkón kijtoj iga Jesús kitekimakatoya maļespíritoj iga makısa ipan inón taga'. Máj achto maļespíritoj mia' vej kikitziaya, malej iga kijikxi-ilpiayaj iwān kimajma-ilpiayaj iga amo macholo; e' yéj sankikokotonaya inón cadena. Iwān maļespíritoj kiwigaya ipan desierto kan ayagaj çantito'.

³⁰ Jesús kitajtan:

—¿Té motoká'?

Iwān kijlij:

—Notoká' Mia'.

Kijtoj ijkón iga mia' maļespíritojmej onoyaj ipan inón taga'.

³¹ Kitajtanilijkej Jesús iga amo makititanikan xapoko yej ayá' kipiá kan tanto'.

³² Ipan tepe' takuajtinemiáj mia' koyamemej, iwān maļespíritojmej kitekitajtanilijkej Jesús iga makalakikan ipan koyamemej; iwān Jesús ompa kititan inomej maļespíritojmej.

³³ Kuā' kiskeja ipan inón taga', kalákkeja ipan koyamemej, iwān inochi momajmapetzkoj ipan barranko, wetzitoj ipan laguna iwān ompa amikikej.

³⁴ Kuꝗ' inón kitakej yej kicuidarójtinemiáj koyamemey, mokacholójkej iwán yajkij kipowatoj ipan altepe' iwán ipan altepetzitzin.

³⁵ La gente yajkij kitatoj yej mochij. Iwán yajkij kan ono' Jesús; kasitoj inón taga' yej kipiaya malespíritoj este ewato' itenoj Jesús; taajakíjto'ya iwán ye'tajlánto'ya. Iwán majmawikej.

³⁶ Iwán yej kitakej, kipojkej inewi san kén kitakej iga yektiá' inón taga' yej kipiaya malespíritoj.

³⁷ Nochi gente de Gadara iwán yej najna'san ichamej kiteki'ijlijkej Jesús iga makísaya ompa iga poxsan majmawiáj. Iwán Jesús kala' ipan ákal iwán yayay.

³⁸ Iwán inón taga' yej ipan kisa' malespíritojmej, kiteki'tajtanilij iga mayáwiya iwán. E' Jesús kitekimá' iga makáwi, kijlij:

³⁹ —Xaj mochan, iwán xikpowa nochi yej Dios mitzchíwili.

Inón taga' yajki, iwán kipowa' noyan ipan inón altepe' yej Jesús kichij ipan yéj.

Jesús kachitialiá omén yej moconfiarowaj ipan yéj

⁴⁰ Kuꝗ' Jesús asito sej Galilea, nochi kichixtoya iwán pakikej iga ki-omemawijkej.

⁴¹ Iwán asi' se taga' yej itoka' Jairo yej mandarowa tiopan. Inón taga' motankuáketzato iyikxitenoj Jesús, iwán iga inewi iyalmaj kitajtanilij iga mayawi ichan

⁴² iga kipiaya iseltaochin ken de doce años yej mikisnekiaya. Kan nemi yaya Jesús, este kipipitzkowayaj iga mia' yej kitokaj.

⁴³ Iwán nemi yaya no ompa se siwa' yej wetitoya, doce años kistoya ken imés yej awel pachiwíá. Kitámija inewi itomin iga yajka iwán medicojmej iwán ayagaj wel kachitialtij.

⁴⁴ Inón siwa' kitechoj Jesús itepotztájbapa iwán kichijchimilij itempan itzótzol, iwán íkuꝗ' pachiwí' iga kistoya ken imés.

⁴⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—¿A'yéj nechijchin?

Nochi kijtojkej iga ayéj yejemen. Pedro iwán yej iwán nemiáj, kijtojkej:

—Tamachtiani, nemi mitzpipitzkowaj iwán mitzyayagatopewaj nijnijiga, iwán tikijtówa-o': "¿A'yéj nechijchin?"

⁴⁶ E' Jesús kijtoj sej:

—Agaj nechijchin, nikmachilij iga ipan nej kisa' poder.

⁴⁷ Kuꝗ' siwa' kita' iga awel miyana, kuekuechkatiajki, motankuáketzato iyikxitenoj Jesús. Kinojma-ijtoj iyixtaj la gente te iga kichijchin iwán kén iga yektiá' íkuꝗ'san.

⁴⁸ Jesús kijlij:

—Nopíj, iga timoconfiaroj ipan nej, ti-achitia'ya. Xaja tamelá.

⁴⁹ Mie'j tatapojtóyao' Jesús, a'pa asi' yej wálaj ichan Jairo, inón yej mandarowa tiopan, kijlij:

—Mosiwapiltzin mi'ya, ay'ya máj xikuejkuesojto toTamachtiani.

⁵⁰ E' Jesús kika' iwán kijtoj:

—Amo ximajmawi, ximoconfiaro ipan nej iwán mopiltzin yektiás.

⁵¹ Kuꝗ' asi' Jesús chan Jairo, ayá' kine' a'san nesí' makalaki, petz Pedro, Santiago, Juan, itaj takotzin iwán iye'.

⁵² Nochi moknomatitoyaj iwán chokatoyaj iga inón takotzin. E' Jesús kijtoj:

—Amo xichokatokan, takotzin ayá' mikto', yejwa' kochto'.

⁵³ Iwán Jesús kiwejwetzkilijkej, iga kimatiáj iga míkto'ya in inón takotzin.

⁵⁴ E' Jesús kikitzkilij imá' iwán recio kinotza':

—¡Takotzin, ximoketza!

⁵⁵ Iwán sej ojpa-isa' iwán nimanín moketza'. Iwán Jesús tatekimá' iga mamotamakátiya in takotzin.

⁵⁶ Itaj iwán iye' san tajtachixtikajkej; e' Jesús tatekimá' iga amo agaj makimati yej mochi.

9

Jesús kititan idiscipolojmej iga makipowakan kén iga reinarowa Dios

¹ Jesús kinechkoj doce idiscipolojmej iwán kimá' poder iga wel makixtikán malesspítojmej, iwán nō iga makachitiltikán yej wetitokej.

² Kititankej iga makijtōkan kén iga reinarowa Dios, iwán iga mataachitiltikán.

³ Iwán kijlijkej:

—Amo xikuigakan nité ipan ojti. Niga bastón, niga mórral, niga tákual, niga tomín, iwán amo xikuigakan ome amokuach.

⁴ Kan amasitij agaj ichan, ómpasan xikawikan este que matami amotekipánol iwán ankisaskej ipan inón altepe'.

⁵ Iwán kan ayá' mitzomemawiskej, xikisakan ipan inón altepe', xiktzelokan amokxitalpínol iga makimatikan iga ayá' kichijkej yej yékti.

⁶ Iwán kiskej, yajkij ipan inewi altepetzitzin, kipojtinenkej ye'noticiaj kén iga Dios tasalvarowa iwán kachitiltitinenkej yej wetitokej.

Herodes kikaki yej kichiwa Jesús

⁷ Rey Herodes kika' yej kichijtinemi Jesús; iwán ay'ya kimatiá te kichiyaya iga sekin kijtowayaj:

—Anka ojpa-isa' sej Juan kan miktoya.

⁸ Sekin kijtowayaj:

—O mixnextiko el profeta Elías.

Iwán sekin kijtowayaj:

—Anka ojpa-isa' sej agaj ikyapapofetaj.

⁹ E' Herodes kijtoj:

—Esi nej nitatekimá' iga makikechtekikan Juan, ¿a'yejtaj an in inín yej nikaki kipowaj kuajkuantas iga yéj?

Inón iga Herodes kitasnekiá Jesús.

Kua' tatamá' Jesús, takuaj cinco mil

¹⁰ Kua' mokupekej iyapostolejmej Jesús, kipowilijkej inewi yej kichijkej. Iwán Jesús kinechkoj idiscipolojmej iwán kiwiga' kan ayagaj ono', na'san se altepe' itoka' Betsaida.

¹¹ E' kua' la gente kimati', kitokakej nō, iwán Jesús ki-omemawij inomej, iwán kitatapowijkej kén iga reinarowa Dios iwán kachitiltij yej wetitokej.

¹² Kua' tióta'ya, kitechotoj Jesús doce iyapostolejmej, iwán kijlijkej:

—Xikijli la gente mayákanya mamosewitij, iwán makitemotij tákual ipan altepe' iwán ipan altepetzitzin yej najná' onokej, iga nigaj ateyi nité.

¹³ Jesús kijtoj:

—Amejemen xiktamakakan.

Yejemen kijtojkej:

—E', nikpiajsan se mano pan iwán ome topoj, ¿ix nikowatij tákual iga nochi inimej?

¹⁴ Onoyaj ken cinco mil tajtaga'. E' Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Xikijlikan iga mamotalikan de cincuenta en cincuenta.

¹⁵ Ijkón kichijkej, iwán nochi motajtalkej.

¹⁶ Iwán Jesús kikui' se mano pan iwán ome topoj iwán ajkotachá' iwán kimá' gracias Dios iga tákual, iwán kipoposte'. Iwán kimajmakakej discipolomej iga makimajmakakan la gente.

¹⁷ Takuajkej inochimej este ijixwikej, iwán discipolomej kitemíjkejo' doce chikiwi' de tákual yej ay' kikuajkej.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesús el Cristo

¹⁸ Se día Jesús iyoka oradojtoya. Ompa no onoyaj idiscipolomej, iwán Jesús tatajtán:

—In sekin, ¿té kijtowaj de nej?

¹⁹ Yejemen kijtojkej:

—Sekin kijtowaj tej tiJuan yej tabautizarowaya; sekin kijtowaj iga tej Elías; iwán sekin kijtowaj iga tej anka tiikyapaprofetaj yej ojpa-isa' sej.

²⁰ Iwán kitajtankej sej:

—In amejemen, ¿té ankijtowaj de nej?

Iwán Pedro kijlij:

—Tej tiCristoj yej itatitan Dios.

Jesús kipowa iga yawi mikiti

²¹ E' Jesús kitekimá' idiscipolomej iga amo makijlikan agaj iga yéj Cristo.

²² Iwán kijlijkej:

—Nej yej iPiltzın Taga', yawij ne-iknochiwatij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij wewetkej yej mandarowaj iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiaj ipan iley Moisés. Yawij nemiktij iwán ipan eyi día nia ni-ojpa-isati sej.

²³ Iwán Jesús kijlij nochi gente:

—Siga agaj kineki manetoka, ay'ya makichiwa yej yéj kineki, iwán manejnemi ipan noojwi nochipa malej iga makiknochiwakan poxsan este makimiktikan.

²⁴ Yej ayá' kinekis mamiki, yawi mikiti; e' yej mikis iga nej netoka, nochipa onos nowan.

²⁵ ¿Itejas in taga' siga makipiá inochi yej ono' ipan inın tajli, siga imatika mamopolo o mamiki?

²⁶ Siga agaj pinawa iga netoka iwán iga kipowa notajtól, ijkón no nej yej iPiltzın Taga', nipinawas iga yéj kuá' niwi' nigobernaroki iwán iweyipoder noTaj, iwán angelejmej yej xojxotatiwitezaj.

²⁷ Nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayá' mikiskej este que makitakan kén iga reinarowa Dios.

Kén iga Jesús se'pay nesí iga tawía

²⁸ Kipiá' ken ocho días iga kipojtoya inón, Jesús tejkaj ipan se tepe' oradoto. Kiwiga' Pedro, Juan iwán Jacobo.

²⁹ Kuá' oradojtoya, moxaygapata' iwán itzótzol mokuropa' este ichkati' iwán mela'tawij.

³⁰ Iwán nesikoj omen tajtaga' iga tatapowakoj iwán Jesús, ikyapa-profetajmej Moisés iwán Elías.

³¹ Íkuá' kiyawalojtoyaj weyi tawilkan yej ipoderpa Dios. Iwán kipojtoyaj kén iga yawi kiknochiwatij Jesús iwán kén iga yawi mikiti en Jerusalén.

³² Malej iga Pedro iwán yej iwán nemiáj pox kochisnekiáj, e' yejemen akochkej iwán kitakej itawilyo Jesús iwán inomej omen tajtaga' yej onoyaj iwán Jesús.

33 Kua' némiya yayaj inomej tajtaga' iga kikajtéwaja Jesús, Pedro kijlij Jesús:

—Tamachtiani, ipox ye'kti iga nonokej nigaj! Manikchiwakan eyi ranchojtzitzin, se iga tej, se iga Moisés iwán se iga Elías.

E' Pedro akimatiá te kijtowa.

34 Kua' inino' kijtojoya, wala se mixti kitzakuakoj. Iwán majmawikej discipolomej kua' mixtzakuikej.

35 Iwán wala se tájtól ipan mixti, kijtoj:

—Ininwa' nokta in noPiltzin yej nikpoxchokiliá; yéj xikakikan.

36 Kua' tami' mokagui' tájtól ipan mixti, Jesús iséltiya onoya. E' yejemen ayá' te kijtojkej iwán ayagaj kipowilijkej yej kitakej.

Jesús kachitialiá se chokotzin yej kipiá malespíritoj

37 Ipan se' día kua' temotiwitziayaj ipan tepe', komati gente mixnankej iwamej.

38 Iwán se taga' de yejemen tajtoj recio:

—Tamachtiani, nimitztajtaniliá iga achi xikita inin noselpiltzin.

39 Se malespíritoj kiyokakitzkiá iwán kitzajtziltiá iwán kikuej kuekuechkaltiá iwán chijchalposontiá. Kipoxiknochíwa iwán ayá' kikajtewasneki.

40 Nikijljkaja modiscipolomej iga makixtilikan inin espíritu, e' ayá' welitiakej.

41 Jesús kijtoj:

—¡Mataj amejemen ayá' anmomela'confiarojtokej nopan iwán ayá' anye'nemij! ¿Este kémano' máj nia nonoti iwán amejemen, iwán nia nimitziyowijtotij? Xikuajliga nijiga mopiltzin.

42 Kua' chokotzin kina'techojtiaya Jesús, malespíritoj kitájkal este ipan tajli iga kikuej kuekuechkaltij recio. E' Jesús kajajwa' inon malespíritoj iwán kachitaltij inon chokotzin. Iwán kimá' sej itaj.

43 Iwán inewi gente san tajtachixtikajkej iga kitakej iweyi poder Dios.

Jesús kijtowa sej iga yawi mikiti

Miej inewi moyolmajtijtoyaj iga yej Jesús kichij, kijlij idiscipolomej:

44 —Xikye'kakikan inin, iwán amo xikelkawakan; nej yej iPiltzin Taga' yawij nekawatij ipan ima' yej ne-ijiyaj.

45 E' yejemen ayá' kentenderowayaj yej kijliayaj, iga ken kua' ixtzaktoyaj iga aya makentenderokan, iwán majmawiáj iga kitajtaniáj Jesús iga te kijtojneki inomej tajtolmej.

¿A'yéj máj tayakanto'?

46 Iwán idiscipolomej pewakej iga mosejsepan-ijliáj iga a'yéj an de yejemen máj tayakanto'.

47 E' Jesús kimati' te kejlantoyaj, kikui' se choochin iwán kiketza' itenoj,

48 iwán kijlijkej:

—Yej ki-omemawia inin choochin iga netoka, nej neomemawia; iwán yej neomemawia nej, ki-omemawia no yej netitan. Iga yej moalimpamati ken inin choochin, inon yej máj importante.

Yej ayá' temalita, inon tepalewia

49 Juan kijlij Jesús:

—Tamachtiani, nikitakej se taga' yej kitenewiáyapa motoka' iga kikixtiaya malespíritoj iwán niktekimakakej iga amo makichiwa, iga ayá' senemi towan.

⁵⁰ Jesús kijtoj;
—Amo xikawaltikan, iga yej ayá' temalita inón tepalewía.

Jesús kajajwa Jacobo iwán Juan

⁵¹ Kuá' asitiaya iga Jesús tejkáwisya sej ipan cielo, kisentajij iyalmaj iga yawi Jerusalén.

⁵² Jesús kititan sekin iga mayakan ipan se altepe' de Samaria* iga kitemotoj kan kawiskej.

⁵³ E' samaritanojmej ayá' kinekikej iga ompa makawi Jesús iga kimatikej iga nemi yayaj Jerusalén.

⁵⁴ Kuá' kitakej inón, Santiago iwán Juan yej idiscipolójmejpa Jesús, kijlijkej:

—NoTeko, ¿ix tikneki maniktajtanilikan Dios iga matemo ti'ti iga makipolokan yejemen, ken kichij el profeta Elías?

⁵⁵ Iwán Jesús kitachilij iwán kajajwa' in inomej:

—Amejemen ayá' ankixmatij iyEspíritoj Dios yej mitznentiáj.

⁵⁶ Nej yej iPiltzin Taga' ayá' niwalaj nitapoloko, niwalaj nitamanawiko iga amo mapoliwilo.

Iwán yájkija ipan se' altepe'.

Yej kitokasnekij Jesús

⁵⁷ Kuá' nemi yayaj ipan ojti, se taga' kijlij Jesús:

—NoTeko, nej nikneki manimitztokatinemi kansan tia.

⁵⁸ Jesús kijtoj:

—Koyomej kipiáj ixapoyomej kan kochij, iwán totomej kipiáj ixekemej, e' nej yej iPiltzin Taga', anikpiá kan achi manimokuajtetonti.

⁵⁹ Jesús kijlij se':

—Xinetoka.

E' yéj kijtoj:

—NoTeko, maniao' achto maniktokati notaj.

⁶⁰ Jesús kijtoj:

—Xikawili yej ken miktokej iga makitokakan yej miktokej. Tej xaj, iwán xikpowa kén iga reinarowa Dios.

⁶¹ Se' kijlij:

—NoTeko, nikneki manimitztoka, e' achto maniknawatiti yej onokej nochan.

⁶² Jesús kijtoj:

—Yej nemi aradowa iwán tatchixtiá itepotztajpa, ayá' kajasi iga matekipano iga Dios.

10

Jesús kititani setenta idiscipolójmej

¹ Iwán toTeko kitapejpen se' setenta iwán kititan ojomen iga mayakan ipan nochi altepemej iwán noyan kan yéj yawi panoti.

² Kijlijkej:

—Mela'wa' iga ono' mia' yej wel moconfiarowaj ipan nej, e' ayá' mia' yej kipowaj ye'noticiaj. Yej aya kikakij, inomejwa' ken se weyi mijli yej némiya tayoksi. Inón iga xiktajtanilikan yej iTeko mijli iga makititani tekipanowanimej iga makitekítijya yej ono' pan mijli.*

* **9:52 9:52** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos". * **10:2 10:2** Kijtojneki iga makitajtanilikan Dios iga yéj makititani toknimej yej wel kipowaj ye'noticiaj nochi inimej gente.

3 Amejemen xakan; nimitztitanij ken tikita amborregojmej itzalan koyomej.†

4 Amo xikuigakan amomorra, niga kan ankenaj amotomimej, niga se' amogakmej; iwán amo ximokeketziakan iga xitapojtokan iwán agaj yej iwán anmasij ipan ojti.

5 Kuá' ankalakiskej ipan se kajli, achto ijkín xikijtokan: “Xonokan tamelá.”

6 Siga ompa ono' se yej kineki maono tamelá, ipan yéj mochiwas inón yej ankijtowaj, e' siga ayá' kineki maono tamelá, ayá' mochiwas ken ankijtowaj.

7 Xikawikan ipan inonsan kajli, xikuakan iwán xikonikan yej mitzmakaj; pues yej tekipanowa kajasi iga makixtawakan. Amo xikalaktinemikan ipan sesé kajli.

8 'Kuá' amasiskej ipan se altepe' iwán mitzomemawíaj, xikuakan yej mitzmakaskej;

9 xikachitaltikan yej wetitokej yej ompa onokej, iwán xikijlikan: “Ayo' wejkatis iga reinaroj Dios ipan amejemen.”

10 E' siga amasij ipan se altepe' iwán ayá' mitzomemawíaj, xakan ipan callejmej, iwán xikijtokan:

11 “Este talpo' yej ono' ipan amoaltepe' salíwi' ipan nokximej, niktzejtzelojkej iga manesi iga ayá' anneye'itakej. E' xikmatikan iga ayo' wejkatis iga reinaroj Dios.”

12 Nimitzijliáj iga kuá' Dios tajuzgaroj, yej chantitokej ipan inón altepe' máj kicastigaroskej que yej ichamej katka altepe' Sodoma.

Yej ayá' moyolpataj

13 '¡Lástima yej anchantitokej altepe' Corazín! ¡Lástima yej anchantitokej altepe' Betsaida! Siga ipan altepe' Tiro iwán Sidón mochiwaj milagrojmej yej amejemen ankitakej, desde ikya kikajtejkaj iga kichiwaj yej ayekti, iwán monextiayaj iga kajakiayaj itzotzolmej yej moakiá kuá' mikilo, iga moknomatij iwán motalíjkaja ipan nexti.

14 E' kuá' Dios tajuzgaroj, amejemen máj yawij mitzcastigarotij que yej chantitokej altepemej Tiro iwán Sidón.

15 Iwán amejemen yej amochan altepe' Capernaum, ¿ankijtowaj an anyatij ipan cielo? ¡Yáwíjwa' mitzakitij kan onokej yej miktokej!‡

16 Jesús kijlij sej idiscipolojmej:

—Yej amejemen mitzkakij, nekakij nej; iwán yej ayá' mitztajtolkuij, nej ayá' netajtolkuij, iwán yej ayá' netajtolkuij, ayá' kitajtolkuij yej netitan.

Mokuelpaj sej yej Jesús kititankej

17 Iwán inomej setenta yej yajkaj, yolpaktiwalkej, kijtojkej:

—AnnoTeko, este tzitzimimej kichiwaj ken niktekimakaj ipan motoka'.

18 Jesús kijtoj:

—Kena, nej nikita' iga Tzitzimi' nemi wetzi ipan cielo ken se teyo'.

19 Nej nimitzmakakej poder iga wel xitaksakan ipan kowamej iwán ipan kolomej, iwán iga wel xiktanilikan nochi amoenemigojmej, iga amo mamitzhíwilikan nité.

20 E' amo xiyolpakikan iga malespiritojmej mitzcredowaj, xiyolpakikan iga amotokamej ijkulíjto'ya ipan cielo.

Petz tePiltzin kimati a'yéj iTaj

† 10:3 10:3 Koyomej, español: lobos. Inín kijtojneki iga yej kitokaj Cristo, ken borregojmej iwán yej kijiya Cristo, ken koyomej. ‡ 10:15 10:15 El infierno.

21 Íkuā' Jesús yolpagui' iga iyEspíritoj Dios kiyolchikaj, iwán kijtoj:
—NoTaj yej tikchij cielo iwán tajli, nimitzweyimatiltiá iga tiknextilij yej ayá' moweyimatij inón yej ayá' tiknextilij yej tamatij, iga tej ijkón tikne'.

22 'NoTaj nēma'ya inochi yej ono'. Ayagaj nēmela'ixmati nej yej iPiltzjn Dios, iséltisan teTaj Dios nēmela'ixmati. Iwán ayagaj nō kimela'ixmati teTaj; noséltisan nej yej iPiltzjn, iwán inōmej yej nej nikneki iga makixmatikan.

23 Iwán kitachilij idiscipolojmej, kijlij:

—Pakiskej yej makitakan yej ankitztokej;

24 iga nimitzijliá iga mia' profetajmej iwán reyejmej kitasnekiáj inín yej ankitztokej, iwán ayá' kitakej; kinekiáj makikakikan inín yej amejemen nemi ankikakij, iwán ayá' kikakikej.

Se samaritano yej te-ijknjn

25 Iwán se yej tamachtía ipan iley Moisés, moketza' iga tajtoj iga san kinekiá makita te kijtoj Jesús iwán kitajtan:

—Tamachtiani, ¿té nikchivas iga wel manono nochipa iwán Dios?

26 Jesús kijtoj:

—¿Té ikuilijto' ipan la ley? ¿Kén tikentenderowa?

27 Iwán yej tamachtía ipan la ley, kijtoj:

—“Xikchokili moTēko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi moespíritoj iwán iga inewi motájpāl iwán yéj nochipa xikejlan̄to, iwán xikchokili mokn̄jn kensan tej timochokiliá.”

28 Jesús kijtoj:

—Ómpaya ken tikijtoj. Siga inón tikchivas, nochipa tonos iwán Dios.

29 E' inón yej tamachtía ipan la ley moweyimatiá iyixtaj yej ompa onoyaj, iwán kitajtan Jesús:

—¿A'yejtaj in nokn̄jn?

30 Jesús kijtoj:

—Se taga' kisa' Jerusalén iga yawi Jericó. Iwán ipan ojti kitachtekiykej, este itzótzol kikuilijkej, kimagakej, iwán este kitapololtijkej iwán ompa kikajtejkej.

31 E' kēmpasan ipan inón ojti panōtiaya se sacerdote; e' san kitachilij iwán san kipatilij.

32 Se levita§ yej tekipanowa ipan weyitiopan nō ompa asi', kitachilij iwán nō san kipatilij.

33 E' se taga' yej chantito' Samaria* nemi yaya ipan inonsan ojti, kuā' kita', kiknelij.

34 Iwán kinā'tejoj iwán kipajtilij kan kimagakej. Kitālilij aceite iwán vino, iwán kilpiliy iga tzótzol. Kitejkawiltij ipan iburroj iwán kiwiga' ipan se kajli iwán ompa kicuidarōjtoya.

35 Ipan se'ya día kuā' yáwiya, kikixtij tom̄jn yej valerowa ke' se kitaniá ome día iwán kimá' itēko kajli, iwán kijlij: “Xinecuidarowili inín taga', iwán siga māj tigastarōj, nimitzkuepilij kuā' nimokuepas.”

36 Jesús kijtoj:

—De inimej eyi taga', ¿a' mochij iykn̄jn inón taga' yej kitachtekiykej?

37 Yej tamachtía ipan la ley kijtoj:

—Yej kiknelij.

Iwán Jesús kijtoj:

—Xaj iwán ijkōnsan nō xikchí tej.

§ 10:32 10:32 Xikita glosario “Levita”. * 10:33 10:33 Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

Jesús ono' ch̄an Marta iw̄an María

³⁸ Jesús ojku'i se*̄* iw̄an asi' ipan sē ałtepet̄z̄in ompa kan sē siwa' yej itoka' Marta ki-omemawij ichan.

³⁹ Marta kipiaya sē isiwa-ikn̄in yej itoka' María, iw̄an motalij iyikxitenoj Jesús iga makikaki yej yéj kijtojtoya.

⁴⁰ E' Marta, kiyoltilantoya iga kich̄iwa mia' itekipánol, kin̄a'tejoj Jesús iw̄an kijlij:

—NoTeko, ¿ix ayá' tikita iga nosiwa-ikn̄in nesenkoka*w*iliá notekipánol? Xikijli iga manepalewi.

⁴¹ Jesús kijtoj:

—Marta, Marta, mitzyoltilanto' iw̄an poxsan mitzyolmiktiá kuajkuantas.

⁴² E' sesan yej máj yekti. María kitapejpen yej yekti iw̄an ayagaj yawi kika*w*altiti.

11*Jesús kinextiliá idiscipolomej ken iga matajto*kan* wa*n* Dios*

¹ Sē día Jesús oradojtoya ipan sē lugar iw̄an kuá' tami' oradoj se idiscipolomej kitajtan:

—NoTeko, xin̄en̄extilikan ken iga mani-oradokan, ijkón ken Juan kin̄extilij no idiscipolomej.

² Jesús kijtoj:

—Kuá' antajtowaj wa*n* Dios, xikijto*kan*:

NoTaj yej tonon' ipan cielo, noch̄i makiweyimat̄ilti motoka'.

Xirreinarókiya.

Mamoch̄iwa ken tej tikneki ipan tajli, ijkón ken mochijto' ipan cielo.

³ Notakualme*̄* yej nochipa niknekij, xin̄emakakan aman.

⁴ Xineelkawilikan yej nikchijkej yej ayekti, ijkón ken nejeme*̄* no nikelkawiliá*̄* yej ne*̄*ch̄iwilijkej yej ayekti.

Xinepalewikan iga amo manikch̄iwasnekikan yej ayekti; amo xine*̄*semakakan kuá' Tzitzimi' ne*̄*ch̄iwaltijnekij yej ayekti.

⁵ Iw̄an no kijlijkej:

—Siga sē de amejemen makipiá sē amigo iw̄an tajkoyówal makijliti: "Amigo, achi manimitztajtanili eyi mopan

⁶ iga sē noamigoj ásigo', wałaj wejka iw̄an anikpiá tē nikualtiá."

⁷ Iw̄an yej ono' kalijti', makijto: "Amo xine*̄*kuejkuesoki, nikaltzákto'ya, niwe*̄*wetztokeja iw̄an nopilowant̄iz̄in. Awel nimoketza, awel nimitz-maka nité."

⁸ Nimitzijliá*̄* iga ayá' yawi moketzati iga san iyamigoj, sino que iga nemi kiteki'tajtaniliá iw̄an yawi kimakati inewi yej kipolowa.

⁹ Inón iga nimitzijliá*̄*: Xikajtanikan, iw̄an Dios yawi mitzmakatij, xiktemokan iw̄an ankasiskej, xikaltzotzonakan iw̄an mitzkaltapowiliskej.

¹⁰ Iga yej kitajtani, kimakaj; iw̄an yej kitemowa, kasi; iw̄an yej kaltzotzona, kikaltapowiliá*̄*.

¹¹ '¿Ix wel sē de amejemen antetajme*̄* kimakas ipiltz̄in sē te'ti kuá' kitajtaniliá tákual? ¿O kuá' kitajtaniliá topoj, kimakas sē kowa'?

¹² ¿O kuá' kitajtaniliá pioteksis, ix kimakas sē koló'?

¹³ Siga amejeme*̄* yej anch̄iwaj yej ayekti, wel ankimakaj yej yekti amopilowan, jamoTaj yej ono' ajko ipan cielo, majya se*̄* kimakas iyEspíritu Santo a'san kitajtanilij!

Kipantiá̄* Jesús iga kipiá ipoder Tzitzimi'*

14 Jesús kikixtijtoya maļespíritoj ipan se taga' iga inón maļespíritoj kinonojtilijtoya. Kuā' kisa' maļespíritoj, nonoj welja tajtoj. Kuā' inón kitakej yej ompa onoyaj, san tajtachixtikajkej.

15 E' sekin kijtojkej:

—Tzitzimi'* yej ijéfejpa maļespíritojmej, kimá' poder inín taga' iga kikixtiá maļespíritojmej.

16 Sekin iga makimaṽwetziltikan Jesús, kitajtaniliayaj iga makichīwa tejté yej manesi iga wī' ipan cielo.

17 E' Jesús kimatitoyay te kejlantoyaj in inomej, iwán kijlijkej:

—Siga se país mochiwa ome grupo iga mosepankuejkuesowaj, inón país políwiya. Iwán siga se familia mosepankuejkuesowaj, akawis ni agaj.

18 Ijkón nō Tzitzimi' siga iséltisan mokixtiá, ¿kén yawi kipiati ipoder? Inín nikijtowa iga amejemen ankijtowaj iga nej nikixtiá maļespíritoj ipan ipoder Tzitzimi'.†

19 E' siga anepantiáj iga nej nikixtiá maļespíritoj ipan ipoder Tzitzimi', in yej mitzokaj, ¿ix iga ipoder Tzitzimi' kikixtiáj maļespíritoj? Yejémejsan monextiáj iga ayéj ijkón ken anne-ijliáj.

20 Nej nikixtiá maļespíritoj iga ipoder Dios, inón kijtojneki iga ási'ya tiempo iga Dios marreinao ipan amejemen.

21 'Kuā' se taga' yej pox tajpalej kipiá yej iga momanawiá, ayagaj wel kitachtekiá ichan.

22 E' siga wī' se' yej máj tajpalej iwán kitaniliá, kikuiliá inewi yej iga momanawiá yej ipan moconfiarowaya iwán kichtekiliáj inewi yej kipiá.

23 'Yej ayá' kiyé'ita yej nikchiwa, inonwa' ne-ijiya; yej ayá' nepalewiá; inonwa' tapojpolowa.

Mokuepa sej maļespíritoj ipan taga'

24 Jesús nō kijtoj:

—Kuā' se maļespíritoj kisa ipan se taga', nentinemi ipan wá'tal iga kitemojtinemi kan makalaki; iwán siga ayá' kasi, kijtowa: "Nia sej nimokuepati nochan, kan nikisa'."

25 Kuā' mokuepa kasi inón taga' ken se kajli yej tajtachpantolo' iwán tayeje'talijtolo'.

26 Iwán yawi kikuiti se' siete maļ espíritu yej majya sej que yéj, iwán inochin mochantiáj ipan inón taga', iwán inón taga' kichīwas majya sej yej ayekti que achto.

Mela'yolpakilis

27 Mieĵ t̄atapoĵt̄oyao' Jesús, se siwa' tajtojté' recio, kijtoj:

—ĵMayolpakto inón siwa' yej mitzonoltij iwán mitziskaltij!

28 Jesús kijtoj:

—ĵMáj mayolpakikan yej kikakij itájt̄ol Dios iwán yej kichīwaj ken kijtowa!

Jesús t̄atapowa de Jonás

29 Máj ajasitiayaj kan onoya Jesús iwán pewa' iga kijtoj:

—Inimej gente pox maļojmej iga kinekij manikchiwa yej ayi'pa mo-ita, e' ayá' nia niknextilitij nité, petz yej Dios kichīwilij Jonás.‡

30 Ijkón ken yej chantitoyaj Nínive kitakej ipoder Dios ipan Jonás, ijkón nō yej ámampa onokej kitaskej ipoder Dios ipan nej yej iPiltzin Taga'.

* **11:15 11:15** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás. † **11:18 11:18** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás. ‡ **11:29 11:29** Mt 12:40

³¹ Kuꜥ' Dios tajuzgaroj, moketzas nꝝ la reina yej mandaroj ipan tajli de Sabá iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoj iga ayompa ankichijkej. Inón reina wejka nejnén iga makikaki yej kimati rey Salomón;§ iwán nej majya sej que Salomón.

³² Kuꜥ' Dios tajuzgaroj, yej ichamej weyi-altepe' Nínive, moketzaskej iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoskej iga ankichijkej yej ayekti; iga yej chantitokej Nínive, kuꜥ' Jonás kipowa' itájtꝝl Dios, kikajtejkej iga kichiwaj yej ayekti; iwán nej majya sej que Jonás.

Lámpara yej topan ono'

³³ 'Ayagaj kixꝝtaltiá icándil iwán makiyana, niga kitáliá itampa cajꝝn, sino que kitáliá ajko iga yej kalakiskej matachakan.

³⁴ Moyix ken tikita se cándil yej mitztawíá; siga moyix yekti, mitztawijtos. E' siga ayekti, tonos ken kuꜥ' takomichkan.

³⁵ Ximocuidaro iga inón ti'ti yej tikpiá amo masewi.

³⁶ E' siga monoyan mitztawijto' inón ti'ti, ayá' tonos ken takomichkan, noyan titachás, ken kuꜥ' se cándil mitztawijtos.

Jesús kajajwa fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley

³⁷ Kuꜥ' tami' tajtoj Jesús, se fariseo kijlij iga matakuaꝝti ichan. Jesús yajki, kala' ichan iwán kixnanya mesa.

³⁸ Iwán fariseo ayá' kiyé'ita' iga Jesús ayá' achto momapá' ken kitekichiwaj kuꜥ' takuaj.

³⁹ E' toTeko kijlij:

—Amejemen fariseojmej kenkuꜥ' ankipajpakaj plato iwán posillo fuerájbapa, e' amejemen ipan amoalmajmej ankejlantokej iga antachteki iwán ankichiwastekij yej ayekti.

⁴⁰ ¡Ampachtꝝlmej! ¿Ix ayá' ankimatij iga yej kichij fuerájbapa kichij nꝝ yej ta-ijtikpa?

⁴¹ Nimitzijliáj iga achi xikmakakan ken tejté yej ankipiáj, inomej yej ayá' motapialiáj iwán ijkón anye'onoskej iyixtaj Dios.

⁴² '¡Anlastimajmej fariseojmej!, iga ankapartarowiliáj Dios diez por ciento de hierba buena, de chichí'kuaxiwi' iwán de inewi kuaxiwimej yej mókuapa. E' ayá' ankichiwaj ken Dios kineki iwán ayá' ankinekij Dios. Ininwa' in yej yekti iga xikchiwakan iwán amo xikelkawakan iga xikyokatikan yej itátkipa Dios.

⁴³ '¡Anlastimajmej fariseojmej!, iga kan takualo anmotajljnekij ipan ye'asientos kan motaliáj yej máj tayakantokej yej onokej tiopan, iwán ankinekij iga nochi mamitzsaludarokan tajkoaltepe'.

⁴⁴ '¡Anlastimajmej yej antamachtiáj ipan la ley iwán anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, ken tikita an-animajxapomej yej anesi, yej kipapatiliá la gente iwán akítaj.

⁴⁵ Iwán se yej tamachtiá ipan la ley, kijtoj:

—Tamachtiani, iga inón tikijtoj, annepopowaj nꝝ nejemen.

⁴⁶ E' Jesús kijtoj:

—¡Anlastimajmej, yej antamachtiáj ipan la ley!, iga ankitekimakaj amogentej makichiwakan yej ayagaj wel kichíwa. E' amejemen niga achi ankipalewiáj.

⁴⁷ '¡Anlastimajmej!, yej ankichiwiliáj ikalyotzitzin kan toktokej profetajmej yej kimijmiktijkej amotajwan.

⁴⁸ Iga ijkón ankichiwaj, ankiye'itaj yej kichijkej amotajwan. Yejemen kimijmiktijkej iwán amejemen ankichiwiliáj ikalmej kan toktokej.

⁴⁹ 'Inón iga Dios yej nochi kimati kijtoj: "Nia nimitztitanilitij profetajmej iwán notatitanimej, sekin de yejemej anyawij ankimiktij iwán sekin anyawij ankitalochtitij."

⁵⁰ E' Dios yawi kikulparoti la gente de inampa de inón i-esyomej inewi profetajmej yej kimijmiktijkej este iga kua' pewa' inín tajli.

⁵¹ Pewa' este iga kimiktijkej Abel iwán este iga kimiktijkej Zacarías, yej kimiktijkej iyixtaj weyitiopan, itenoj altar. Inán nimitzijliáj iga Dios yawi kicastigaroti la gente yej inán onokej iga mikikej profetajmej.

⁵² 'iAnlastimajmej yej antamachtiáj ipan la ley!, iga ankitzakuaj itájtól Dios, amejemen ayá' ankixmatij Dios iwán ankitzakuiliáj yej kixmatisnekij.

⁵³ Kua' Jesús tami' kijtoj inín, yej tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej pewa' iga kuejkuesiwiwej iwán kitajtajankej poxsan Jesús;

⁵⁴ kimela'temowiliayaj kansan makijto se tájtól iga wel makimawetziltikan.

12

Jesús tanonotza

¹ Iwán monechkojkej miles de gente este mototopewayaj. Iwán Jesús achto pewa' kijlij idiscipolojmej:

—Ta' xikakikan: amo xikchiwakan ken kitekichiwaj fariseojmej, iga yejemej nésiki' ye'nemij, siempa ayá'.

² Ateyi nisé yej mochíwa ichtákasán yej ayá' mamomati, iwán ateyi nisé yej iyanto' yej amo mamomati.

³ Nimitzijliáj iga inewi yej ankijtowaj kan takomichkan, yawi mokakiti kan tachalpan iwán siga amo-ichtakatatapowiáj ankaltzaktókejpa, yawi motzajtzipowati kan noyan mokaki.

Jesús kijtowa iga Dios mamomajmawili

⁴ 'Nokniwan, nimitzijliáj iga amo xikmajmawilikan yej tamiktiáj, e' máj máj awel te kichiwaj.

⁵ E' nia nimitzijlitij a'yéj xikmajmawilikan; xikmajmawilikan Dios yej wel mitzmiktiáj iwán wel mitzmotaj kan tawewelkato', inonwa' in yej xikmajmawilikan.

⁶ 'Ankimatij iga monamaka cinco tototzitzin iga ome tomintzitzin, e' Dios ayá' kelkawa nisé de inón.

⁷ Dios kimati ke' amotzonkalmej ankipiáj ipan amotzontekon. Amo ximajmawikan, amejemej máj anvalerowaj que mia' tototzitzin.

Amo xipinawa iga tikjowa iga tiktoka Jesús

⁸ 'Nimitzijliáj iga inewi yej kinojma-ijtowa iyixtaj la gente iga netoka, ney yej iPiltzin Taga', no nia nikijtoti iyixtaj iyangelejmej Dios iga netoka.

⁹ E' yej makijto iyixtaj la gente iga ayá' netoka, no nia nikijtoti iyixtaj iyangelejmej Dios iga ayá' netoka.

¹⁰ 'Siga agaj makijto yej ayekti iga iPiltzin Taga', Dios weljo' kelkawilij yej kijtoj, e' yej mamaltajto iga iyEspíritoj Dios, inón Dios ayo' kelkawilij.

¹¹ 'Kua' mitzwigaskej tiopan o iyixtaj juezmej o iyixtaj yej mandarowaj; amo xitayokoyakan iga ayá' ankimatij te anyawij ankijtotij.

¹² IyEspíritoj Dios yawi mitznexutilitij te anyawij ankijtotij.

Amo ximoconfiaro ipan tomín

13 Se tokn̄in itzalan gente kijlij Jesús:

—Tamachtiani, xikijli nokn̄in iga manemaka achi yej nekawilijkej notajmej.

14 E' Jesús kijlij:

—Ej, ¿a'yéj netalij iga juez iga manimitzmajmakakan yej amotatki?

15 Kijtoj no:

—Ximocuidarokan, amo xikpoxpiasnekikan tejté yej awel ankipiáj. Se taga' awel ye'ono iga san makipiá komati yej pox patiyoj.

16 Iwán kipowilijkej se kan wel mixkujtilo:

—Onoya se taga' yej poxsan motapialiaya iwán pox mochīwaya yej kitokaya pan imil, iwán pox mochīwaya yej kitokaya.

17 Inón taga' ijkín kijtowaya ipan iyalmaj: “¿Té inán nia nikchīwati? Ayá' nikpiá kan nikana yej nikixtij ipan nómil.”

18 Iwán kijtoj: “Nikmátiya te nia nikchīwati, nia nikxixitjinati kan nikana nokosechaj iga manikchīwa yej máj wejweyi, iwán ompa nia nikanatati inewi nokosechaj, iwán inewi yej nikpiá.

19 Iwán nia nikijliti noalmaj: Noalmaj, paréj timotaenilijto' iga mia' año; ximosewi, xitakua, xi-ati, xipaki.”

20 E' Dios kijlij: “Taga' yej ken atitajlanto', inñsan yówal tia timikiti, iwán yej tikanto', ¿a'yéj tikawilij?”

21 Ijkón mochīwa se yej kinejnechkowa itom̄in iga yéjsan; e' iyixtaj Dios ayá' kipiá nité.

Dios ki-omemawia ipilowan

22 Jesús kijlij idiscipolomej:

—Nimitzijliáj iga amo xikyokoyakan té anyawij ankikuatij iga wel xonokan, niga xikyokoyakan amotzotzolmej yej anyawij ankakitij.

23 Tejemej máj tivalerowaj que tákual iwán tocuerpoj máj sej que tzótzol.

24 Ta' xikitakan totomej ayá' mīlchīwaj iwán niga tapixkaj iwán akiapiáj kajli kan kanaj yej kipixkaj, iwán Dios kitamakaj. ¡Puej amejemen máj anvalerowaj que totomej!

25 ¿Iwán a' de amejemej iga san matayokoya iga chapati', wel weyás se' alín?

26 Siga awel anchīwaj in̄in yej alín, ¿te iga anmoyolmiktiáj ipan sewo'?

27 'Ta' xikitakan ken iga weyáj xochimej, ayá' tekipanowaj iwán niga tajtzomaj. E' nimitzijliáj niga el rey Salomón malej iga moye'taajakiaya; ayá' kaxilij ken inomej xochimej yej mojmōnsajtikej.

28 Iwán siga Dios ijkón kimōnsajchīwa kuaxiwiyoj yej aman ono' ipan akawalyoj iwán mosta tatas ipan ti'ti, ¿kén iga ayá' mitztzotzolyotiskej, amejemen yej alín anmoconfiarowaj ipan Dios?

29 Amejemen amo xitayokoyakan iga ayo' te ankikuaskej o té anyawij ankonitij.

30 Yej ayá' kixmatij iyojwi Dios, tayokoyaj iga nochi in̄in, e' amoTaj yej ono' ajko kimátiya te mitzpolowaj amochan.

31 E' ximotemakakan iga Dios marreinaro ipan amejemen, iwán nochi inimej yej mitzpolowaj anyawij ankipiatij.

Amo xikpoxneki tom̄in

32 Jesús kijtoj:

—Amo ximajmawikan, amejemen yej ken amborregojmej yej ayá' ankomatimej, e' toTaj kineki iga iwán xisenmandarokan.

³³ Xiknamakakan yej ankipiáj iwán xikmakakan yej akipiáj. Ijkón ken ankenaj amotomín ipan yej ayí' tamis, iwán ipan cielo ken ankipiáj amotomín yej ayí'pa tami, kan ayagaj tachteki, iwán kan wechi ayá' taxixitina.

³⁴ Kan ono' yej mitzyoltilana ompa nochipa tikejlantos.

Matikchixtokan toTeko iga wi'ya

Jesús kijtoj:

³⁵ —Xinechixtokan iga niwi', xitaajakijtokanya iwán maxotátoya amo-mechomej.

³⁶ Xonokan ken inón tekipanowanimej yej kichixtokej itekomej iga maasi, iga yajki kan monamiktulo, iga kuá' asis, kikaltapowiliskej kuá' kaltzotzonas.

³⁷ Paktokej tekipanowanimej iga kuá' asis iteko makasikij isatokej; nimitznojma-ijliáj iga iteko yawi kixnantitij ipan mesa iwán yejsan imatika kitajij takual.

³⁸ Paktokej yejemej siga kasitij isatokej, malej iga asis tajkoyówal o kuá' isájpasan.

³⁹ Iwán inín xikmatikan, siga se iteko kajli kimatiá katka keman yawi asiti yej tachteki, ayá' mokochkuilij iwán ayá' motemakas iga makikaltapokan iga makitachtekikan.

⁴⁰ Inón iga amejemen xisatokan iga xinechixtokan; nej yej iPiltzin Taga' niwi' kuá' ayá' ankimatitokej.

Omen tekipanowani, se yej pox tacredowa iwán se yej ayá'

⁴¹ Pedro kitajtan:

—NoTeko, ¿ix tikpowa' inín iga manimixkuitikán nejemejsan o iga inochi?

⁴² Kijtoj toTeko:

—¿A'yéj onos ken inón ye'tekipanowani yej nochipa kichiwa ken kijliá iteko, yej kitajliá iga makimandaro sekin itekipanowanimej ipan ichan iga matatamaka kuá' takualo?

⁴³ Pakto' inón tekipanowani iga kuá' asis iteko makasiki kichijto' ken kitekimakakej.

⁴⁴ Nimitzijliáj iga inón tekipanowani yawij kitajitij iga makimandaro inochi yej itátkipa iteko.

⁴⁵ E' siga inón tekipanowani makijto ipan iyalmaj: “Noteko wejkáwaso' iga asis”, iwán pewas iga kiknochiwas sekin tekipanowanimej, tajtaga' iwán siwatkej. Iwán pewas iga takua iwán ati este tawana.

⁴⁶ Yawi asiti iteko inón tekipanowani kuá' ayá' kichixto', iwán kuá' ayá' kimatito', iwán yawi kicastigaroti, kititanis kansan yawij yej ayá' tacredowaj.

⁴⁷ Tekipanowani yej kimajmati te kineki iteko iwán ayá' kejlamikis iga makichiwa, yawij kimagatij poxsan.

⁴⁸ E' yej ayá' kimatito' iga kichiwa yej kajasi iga makicastigarokan, inón ayá' poxsan yawij kimagatij. Siga agaj Dios kimaka komati, no kitajtanilij komati; siga agaj Dios poxsan kipialia confianza, poxsan maye'nemi.

Itechko Jesús iga moyojyokatilo

⁴⁹ 'Nej niwalaj niktikuilitiko ti'ti ipan inín tajli, iwán nejwa' niknekiá iga mawewelontoya!

⁵⁰ Nia nipanoti ken ipan se bautismo iga yawij nepoxiknochiwatij, ipoxsan nimoyolmiktijto' malej ga aya asi inón día iga mamochiwa!

⁵¹ ¿Ankijtowaj an niwajalaj iga xonokan tamelá ipan inin tajli? Nimitzijliáj iga ayá'; niwajalaj iga ximoyojoyokatikan.

⁵² Desde inán, cinco ipan se kajli yawij yojoyokatitotij, eyi kijiwaskej yej omemej, iwán omen kijiwaskej eyi.

⁵³ Tetaj yawi kijiwati ipiltzin iwán tepiltzin yawi kijiwati itaj; teye' yawi kijiwati isiwapiltzin, isiwapiltzin yawi kijiwati iye'; mónanti yawi kijiwati isiwamon iwán siwamon yawi kijiwati imonan.

Ayá' kitaj yej Dios nemi kichíwa

⁵⁴ Jesús kijlij no la gente:

—Kua' ankitaj moketza mixti ikalakiyan tonati', ankijtowaj iga yawi witzeti tiawa', iwán ijkón mochiwa.

⁵⁵ Iwán kua' tejkawi ejeka', ankijtowaj iga yawi tadotonitiati, iwán ijkón mochiwa.

⁵⁶ ¡Amejemen antakajkayawaj iga ankitokaj Dios! Amejemej ankimatij yej kijtojneki mixti iwán yej mochiwas ipan tajli, ¿iwán te iga awel ankentenderowaj yej nejpa nemi nikchiwa yej Dios nemi mitznexiliáj?

Ximoyoltalikan iwán yej anmo-ijiyaj

⁵⁷ '¿Te iga ayá' amogánajsan anmo-ijliáj iga ankichijtokej yej ayekti?

⁵⁸ Siga agaj mitzdemandarowa iwán mitzwiga kan mandarolo, ximoyoltalicansan ipan ojti. Porque siga mitzwiga iyixtaj juez, juez kitekimakas policiyajmej iga mitzakiskej kuákalko.

⁵⁹ Nimitzijliáj iga atikisas ompa este que xixixtawa inewi ke' mitztaj-taniliáj.

13

Ximoyolpatakan o anyawij ampoliwitij

¹ Íkua'san walkej sekin iwán kitatapowijkej Jesús iga Pilato kimijmiktij sekin tajtaga' de Galilea kua' onoyaj tiopan, iwán inomej iyesyomej kisenetilij iwán iyesyoyo yolkamej yej kimakayaj iga iyofrendaj Dios.

² Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ankijtowaj amejemen iga ijkón kichiwilijkej inomej de Galilea iga máj kichijkej yej ayekti que sekin galileos?

³ Nimitzijliáj iga ayá'; siga ayá' anmoyolpataj, amonochin anyawij ampoliwitij no.

⁴ ¿O amejemen ankijtowaj iga inomej dieciocho yej mikikej kua' torre de Siloé wetzi' iwán kitepachojkej, máj kichijkej yej ayekti que sekin yej chantitokej Jerusalén?

⁵ Nimitzijliáj iga ayá'; siga ayá' anmoyolpataj, amonochin anyawij ampoliwitij no.

Higuerajkuawi' yej ayá' taki

⁶ Jesús kijtoj inin iga mamixkujtilo:

—Se taga' kipiaya se higuerajkuawi'* yej ixwatoya ipan ital, iwán yajki kitato siga ayá' takto'; e' ayá' kasilij nité.

⁷ Kijlij yej kicuidarowa tajli: “Kipiaya eyi xiwi' iga niktekitemoliki itakilka inin higuerajkuawi' iwán ayí' nikasiliá. Xiktzontékiya; ¿te iga yawi talpolojtoti, ayéj iga taki?”

⁸ Inon yej kicuidarowaya tajli kijtoj: “Patrón, achó' xikajtewa inin xiwi'; manikaxanili-o' tajli iwán nia niktaliliti abono.

* 13:6 13:6 Xikita glosario “Higo”.

9 Ijkón sí, anka tákisyá; e' siga ayá' takis, xiktzontekiy.”

Jesús kachitialtiá se siwa' ipan día kuá' mosewilo

10 Jesús tamachtijtoya tiopan ipan se día kuá' mosewilo

11 iwán ompa onoya se siwa' yej kipiaya dieciocho año iga wetito'. Se malespíritoj kitepo'wijkolojtoya iwán ni alín awel kimelawaya itepo'.

12 Kuá' Jesús kita', kinotza' iwán kijlij:

—Ti-achitia'ya.

13 Iwán kitalilij imamej ipan inón siwa' iwán íkuá'san tepo'melawaya' iwán pewa' kiweyimatiltij Dios.

14 E' yej mandarowa tiopan kuejkuesiwi' iga Jesús taachitiltij ipan día kuá' mosewilo, kijlij yej ompa onoyaj:

—Ono' seis día iga tekipanolo. Ipan inomej día xiwitzekañ, ximoachitiltikij, ayéj ipan día kuá' mosewilo.

15 Iwán toTeko kijtoj:

—Amejemen antakajkawawaj iga ankitokaj Dios, ¿ix ayá' ankixitomaj amotoroj o amoburroj ipan día kuá' mosewilo iga anyawij ankamakati?

16 Iwán inín siwa' ipiltzín ipilówampa Abraham. Iwán Tzitzimi' kenkuá' kilpitoya iga kokolis dieciocho año, ¿ix ayá' katka mamoxitoma malej iga ipan día kuá' mosewilo?

17 Kuá' Jesús tami' inín kijtoj, nochi yej ta-ijiyayaj mopinajtijkej. E' nochi pakíaj kuá' kitayaj iga Jesús kichiwaya yej ayí'pa mo-ita.

Íyol mostaza

18 Jesús kijtoj:

—¿Kén wel nimitzijliskej iga reinarowa Dios?, ¿iwán té wel nikmachotij?

19 Nikmachotíá iwán se íyol mostaza yej kitoka se taga' ipan ital, ixwa iwán weyá este que mochíwa weyikuawi', iwán totomej moxeketiáj ipan imajma'.

Levadura yej kposawayaltíá itixyo pan

20 Kijtoj nõ Jesús:

—¿Iga te iwán wel nikmachotíá ken iga Dios reinarowa?

21 Nikmachotíá iwán levadura† yej se siwa' kaxakualowa iwán komati harina, iwán moposawa inewi tixti.

Se kajli yej tzolti' ikaltenyo

22 Kuá' Jesús nemi yaya Jerusalén, panotiaya ipan altepemej iwán ipan altepetzitzin iga tamachtijtiaya.

23 Iwán a'pa kijtoj:

—NoTeko, ¿ix ayá' ke' yej momanawiáj?

Jesús kijtoj:

24 —Xiteki'kalakikan ipan kalten yej tzolti', nimitzijliáj iga mia' kalak-isnekiskej iwán ayá' welitiaskej.

25 Kuá' iteko kajli mokétzasya iwán kitzákuasya kalten, amejemej yej amonokej fuera ankaltzotzonaskej iwán ankijoskej: “Noków, noków, achi xinekaltapokan.” E' yéj mitzijliskej: “Ayá' nimitzixmatij.”

26 Iwán ankijoskej: “Tisentakuajkej iwán tisen-atikej, iwán annemachtijkej ipan nocallejmej.”

27 E' yéj mitzijliskej: “Nimitzijlijkeja iga ayá' nimitzixmatij. Xicholokan notenoj, amonochin yej ankichiwaj yej ayekti.”

† 13:21 13:21 Xikita glosario “Levadura”.

28 Ankitaskej Abraham, Isaac, Jacob iwán inewi profetajmej yej onokej kan reinarowa Dios, miej amejemen amonoskej fuera, anyawij anchokatij iwán antanguetzekaskej.

29 Wítzeloj del nórtajpa iwán del sur iwán kan ikisáyampa tonati' iwán ikalakiyampa iga mamotalikan iga matakukan kan reinarowa Dios.

30 Yej inán onokej tatepotztaj yawij tayakantotij, iwán yej inán tayakantokej yawij kawitij tatepotztaj.

Jesús choka iga Jerusalén

31 Íkuá'san asikej sekin fariseojmej iwán kijlijkej:

—Xikísaya nigaj iwán xaja iga Herodes mitzmiktijneki.

32 E' yéj kijtoj:

—Xakan iwán xikijlikan inón koyo'‡ yej takajkayawa: “Iga aman iwán mosta nia nikijxixtiti malespíritojmej iwán nia nitaachitixtiti iwán mosta se día niktamij notekipánol.”

33 E' kipiá iga aman, mosta iwán mosta se día nia ninejnemiti, iga awel mamiki se profeta siga ayá' ono' Jerusalén.

34 '¡Amejemen, amejemen, yej anchantitokej Jerusalén, yej ankimixtiáj profetajmej iwán ankitejtemixtiáj tatitanimej yej Dios mitztitaniliáj! ¡Mia' vej nikne' manimitznechkokan ken pio-ilamaj kinechkowa ipilowantzizjin iyastakapaltampa, e' ayá' ankinekikej!

35 Ta' xikitakan, inán amoweyitiopan§ yawi kawiti iselti; iwán nimitz-ijliáj iga ayá' máj anyawij anne-itatij este kuá' antajtoskej de nej ijkín: “Matikweyimatitikan yej wí', yej toTeko Dios kititani.”

14

Jesús kachitixtiti se taga' yej pojposawa

1 Se día kuá' mosewilo, Jesús yajki takuato chan se ijefej fariseojmej, iwán sekin fariseojmej kipixtoyaj.

2 Ompa no onoya iyixtaj Jesús se taga' yej pojposawa.

3 Iwán Jesús kitajtan yej tamaxtiáj ipan la ley iwán fariseojmej:

—¿Ix wel taachitixtiti ipan día kuá' mosewilo, o ayá'?

4 E' yejemej até kijtojkej. Jesús kikitzkij yej wetitoya iwán kachitixtij, iwán kijlij iga mayáwiya ichan.

5 Iwán kijlij sej fariseojmej:

—¿A'yéj de amejemen, siga iburroj o itorowéj mawetzi xapoko, ix ayá' íkuá'san kikixtij malej iga día kuá' mosewilo?

6 Iwán ayá' nokta wel kitenkuepiliayaj.

Te-ikniwan kan monamiktilo

7 Kuá' Jesús kitaya iga yejemej kitapejpenayaj iga mamotalikan kan motaliáj yej máj tayakantokej, ijkín kinonotzkej:

8 —Kuá' agaj mitzinvitarowa kan monamiktilo, amo ximotali kan motaliáj yej paréj tayakantokej, iga wel asi se' yej máj tayakanto' que tej,

9 iwán yej mitzinvitaroj wel mitzijliá: “Achi ximoketza iga mamotali inin toknin.” Iwán tia timopinajtiti iga tia timotaliti kan motaliá námol.

10 Kuá' mitzinvitarowaj, ximotali kan motaliá námol; iga kuá' mawiki yej mitzinvitaroj, mamitzijli: “Amigo, ximotali kan motaliá yej máj tayakanto'.” Ijkón mitzye'itaskej poxsan yej kixnantoskej mesa.

‡ 13:32 13:32 Español: zorro. § 13:35 13:35 Jesús kijtoj “amókal”, yej nij kijtojneki “amoweyitiopan”. Jer 22:5

11 Porque yej igánajsan moweyimati, inón yawij kalimpamatitij, iwán yej moalimpamati, yawij kiweyimatitij.

12 Jesús kijlij nõ inón yej ta-invitarowa:

—Kua' tikchiwa ilwi' o se cena, amo xikinvaro yej íwan timoye'ita, niga mokniwan, niga moparientejmej, niga movecinojmej yej motapialiáj; iga yejemej wel mitzinvitaroskej iwán ijkón mitzmaquepaskej.

13 Kua' titatamakasneki, xiknotza iga mawitzekañ yej ayá' motapialiáj, matepomej, koxomej iwán pachamej.

14 Iwán tipoxpaktos iga yejemej awel mitzmaquepaskej; e' tej yawij mitzmaquepatij kua' yej ye'nemij ojpa-isaskej kañ miktokkej.

Se taga' kichíwa weyi-ilwi'

15 Kua' kika' inín, se yej kixnantoya mesa kijlij Jesús:

—Pakto' yej takua ipan ilwi' yej kichiwiliáj inomej yej motemakaj iga Dios marreinaro ipan yejemen.

16 Iwán Jesús kijlij:

—Se vej se taga' kichij komati tákual, iwán tatitan iga makinotzatij mia' gente.

17 Iwán kua' takuáloya, kititan imonsoj iga ijkín makijlítja: “Xiwikikanya, iga óno'ya nochi.”

18 E' inochi pewakej iga ijkín kijtojkej; yej achto kijtoj: “Achi xinedisculparo, nikówago' se tajli iwán kipiá iga nia nikitati.”

19 Se' kijtoj: “Nikówago' cinco yunta iwán nia nikitati ken tekipanowaj. Nimitztajtaniá iga amo ximoyolmikti iga awel ompa nonos.”

20 Iwán se' kijtoj: “Nimonamiktijo' inón iga awel niati.”

21 Iwán inón monsoj yajki kipowilito iteko inewi kensan kijlijkej. Iwán tetaj kuejkuesiwi', iwán kijlij imonsoj: “Xaj tajkoaltepe' iwán ipan ojtimej, iwán xikijli iga mawitzekañ yej ayá' motapialiáj, matepomej, koxomej iwán pachamej.”

22 Máj máj monsoj kijtoj: “Noteko níkchija ken tine-ijlij, iwán kitolówa-o' máj kañ motalilo.”

23 Tetaj kijlij imonsoj: “Xaj ipan callejmej, ipan ojtimej iwán xik-teki'yolyamanakañ sekin iga makalakikañ iga matemi nókal.

24 Nimitzijliáj iga nisé de inomej yej achto nikijlijkej, yawij takuatij.”

Makisentali iyalmaj iga se kitoka Cristo

25 Mia' gente kitokaya Jesús, iwán yéj mokuropa' iga kijtoj:

26 —Siga agaj wí' iga netoka, iwán ayá' nechokiliá máj que itaj, máj que iye', máj que isiwa', máj que ipilowan, iwán máj que iyikniemej, iwán manetoka, malej iga este makimiktikañ iga nej, inón awel mochíwa nodiscípoloj.

27 Yej kinekis manetoka, e' ayá' kikechpanowa icruz,* awel mochíwas nodiscípoloj.

28 Siga se de amejemen kichíwasneki se torre, ¿ix ayá' achto kitas ke' tomín kiwigas iga makita ken kiyekawiltij?

29 Siga san makipewalti iwán awel makiyekawilti, nochi yej kitas yawi kipinajtiti.

30 Iwán kijtoskej: “Inín taga' san kipewaltij iwán awel kiyekawiltij.”

* 14:27 14:27 “Kikechpanowa icruz”: anka kijtojneki motemaka iga wel makiknochiwakañ, este mamiki iga kitoka Cristo.

31 Kuá' se rey yawi momijmiktiti iwán se' rey, ¿ix ayá' achto kitas siga wel kitaniliá siga kimatito' iga isoldadojmej ono' diez mil, iwán yej íwán yawij momijmiktiti onokej veinte mil?

32 Siga momachiliá iga yawi kipoloti, kuá' se' rey maónoo' wejka, kitatitanilij iga amo mamomijmiktikan.

33 Ijkón nokta, a'san nesi' de amejemen yej ayá' makikajtewa inewi yej kipiá, awel mochiwa nodiscipoloj.

Kuá' iga ista' kikajtewa ikoko'ka

34 Jesús nō kijtoj:

—Ista' pox ye'kti; e' siga ay'ya istaweli', ¿kénó' tawelialtij?

35 Ayo' ye'kti iga nité, motajkáliya. Yej kipiá inakasmej, makikakikan. †

15

Borregojtzin yej poliwika

1 Nochi yej kicobrarowayaj impuestos* iga Roma iwán yej namolnemiáj yayaj iná' Jesús iga kikakitij.

2 Fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, ijkín kipopowayaj Jesús:

—Inín komemawia yej ayá' ye'nemij, iwán este iwán sentakuaj.

3 Iwán Jesús kipowa' se kan mamixkuñtilo, kijtoj:

4 —Siga se de amejemen makipiá cien borrego iwán se makipolo, ¿ix ayá' ómpao' kikajtewas inón noventa y nueve ipan sakayoj, iwán yaj kitemoñti yej poliwika' este kan casis?

5 Iwán kuá' kásisya, pakis iwán kikechpánojya iga kiwigas.

6 Iwán kuá' ásisya ichan, kinechkoj iyamigojmej iwán ivecinojmej, kijtoj: “Matipakikan, iga inán nikási'ya noborrego yej nikpolojka.”

7 Pues nej nimitzijliáj iga máj pakiloj ipan cielo kuá' se yej kichiwaya yej ayekti moyolpata, que iga inomej noventa y nueve yej ye'nemij iga moyolpatákeja.

Tomín yej poliwika

8 'Siga se siwa' makipiá diez tomín iwán se makipolo, ¿ix ayá' kixotaltij ti'ti iwán tachpanas kalijti', iyolpan kitemoj este kan casis?

9 Iwán kuá' kásisya, kinechkoj iyamigajmej iwán ivecinajmej, kijliskej: “Matisempakikan iga nikási'ya notomín yej nikpolojka.”

10 Ijkonsan nō pakij iyangelejmej Dios kuá' se yej kichiwaya yej ayekti moyolpata.

Tepiltzin yej kitoloj itomín iga ayompa nemi'

11 Iwán kijtoj nō Jesús:

—Se taga' kipiaya ome ipilowan,

12 iwán yej tetzoyo' kijlij itaj: “Notaj, xinemákaya yej mochiwas notatki.” Iwán itaj kimá' ke' kitocarowaj sejsé.

13 Iwán ayá' wejkati', yej tetzoyo' kinamá' inewi yej kimakakaj, iwán yajki wejka ipan se'ya estado. Iwán ompiga kitoloito itomín iga ayá' ye'nemiá.

14 E' kuá' motatámija, íkuá'san nō pox apistajtiá' ipan inón estado iwán pewa' iga mayana.

15 Iwán yajki chan se taga' yej de ompa iga kitajtanilito tekipánol, iwán kititan rancho iga makicuidaroti koyamej.

† 14:35 14:35 Yej kitoka Cristo, e' ayá' de mela', ken ista' yej ayá' koko'. * 15:1 15:1 Xikita glosario “Impuestos”.

¹⁶ Iwán kinekiá magui' makíkuaya algarroba† yej itákualpa koyamemej, e' ayagaj kimakaya.

¹⁷ Iwán ijkín kijtoj ipan iyalmaj: “¡Notaj kipiá mia' itekipanowanimej iwán ompa ichan kipiáj komati tákual, e' nej nigaj nemi nimayanmiki!

¹⁸ Nej niati sej chan notaj, iwán kuá' nasiti nikijlij: Notaj, nikchij yej ayekti iyixtaj Dios iwán no nimitzchiwilij yej ayekti.

¹⁹ Ayo' kajasi iga xine-ita ken mopiltzin; e' achó' xineomemawi malej kenya se motekipanowani.”

²⁰ Máj máj ojkuí' iga yajki chan itaj.

'Iwán kuá' asitiayay, tetaj wéjkanan kita' ipiltzin iwán kiknelij. Iwán motalojtiajki, kixnamikito, kikechnapaloj iwán este kipipitjoj.

²¹ Iwán tepiltzin kijlij itaj: “Notaj, nikchij yej ayekti iyixtaj Dios iwán no nimitzchiwilij yej ayekti, iwán ayo' kajasi iga xine-ita ken mopiltzin.”

²² E' itaj ijkín kitekimá' itekipanowanimej: “Xikuajliguilikan yej máj ye'tzótzol iwán xiktaajakiltikan; iwán xiktalilikan se anillo ipan imájpil iwán xikakiltikan iga'.

²³ Iwán xikuitij torojtzin yej máj tomakti', iwán xikmiktíkanya iga matitakuakan iga tiawij tikilwichiwilitij.

²⁴ Iga inín nopiltzin, ken kuá' miktoyay, iwán inán sej isa'. Poliwíkaya, iwán inán sej wálah.” Iwán pewakej iga kilwichiwilijkej.

²⁵ 'E' inón sewo' tepiltzin yej máj tekoko, ayá' onoya, nemiá ipan kuayoj. Iwán kuá' asitiwitziaya ichan, kikagui' iga nento' ilwi' iwán nemi mijtoto.

²⁶ Kuá' inón kikagui', kinotza' se chokotzin, kijlij: “¿Tétaj mochiwa?”

²⁷ Iwán kijlij: “Asi' sej moknin yej yájkaya. Iwán motaj tatekimá' iga mamomikti se torojtzin yej máj tomakti', iga ye'asi' sej ipiltzin.”

²⁸ Iwán poxsan kuesiwi' iyiknin yej máj tekoko, iwán ayo' kinekiá makalaki kalijti'. Máj máj kisa' itaj, iwán kijlito iga makalaki.

²⁹ Tepiltzin yej tekoko kijtoj: “Nej icyay nimitzpalawijto', iwán nochipa nikchiwa ken tine-ijliá. Iwán ayí' tinemaka nisé chivojtzin‡ iga mani-ilwichiwakan iwán noamigojwan.

³⁰ E' inán asi' inín mopiltzin yej nemitoyay iwán siwatkej, yej kitoloj inewi yej tikmakaka, iwán inán tikmiktilij se torojtzin yej máj tomakti'.”

³¹ Itaj kijtoj: “Ta' xinekaki nopiltzin, tej nochipa tonon' notenon, iwán inewi yej nej nikpiá, tej motatki.

³² E' inán yekti iga mati-ilwichiwakan iwán matipakikan iga moknin ken kuá' mikikay, iwán sej isa'. Poliwíkaya, iwán inán sej wálah.”

16

Se taga' yej takajkawawa

¹ Jesús no kipowilij idiscipolojmej:

—Onoya se taga' yej poxsan motapialiyaya, kipiaya no se iyencargadoj, iwán inón iyencargadoj yajkij kitelwitoj iná' ipatrón iga nemi kimal-gastarowiliá itomín.

² Iwán ipatrón kinotza', kijlij: “¿Té iteki in yej ne-ijliáj iga tej? Xinematilti de inochi motekipánol yej tikchij iga ay'ya máj tonos iga tino-encargadoj.”

† **15:16 15:16** Algarroba ken kuaxinékuil, se kuawi' yej momati Palestina. Inimej algarroba kikuayaj koyamemej wan toknimej yej amotapialiyaj. Judiyojmej ni alín akiye'itayaj koyamemej, inón iga inín patrón nesi iga ayéj judío. Iga se makicuidaro koyamemej poxsan ayéj ye'tekipánol iga se judío, wan máj ayekti iga makikua itákual koyamemej. ‡ **15:29 15:29** Xikita glosario “Chivo”.

³ Iwán inón encargado kijtoj ipan iyalmaj: “¿Té nikchīwas?, nopatrón némiya nekixtiá iga nej iyencargadoj ipan itekipánol. Ayá' wel niktekipanowa tajli, iwán nipiná iga maniktajtantinemi tom̄in.

⁴ Nikmátiya te nia nikchīwati, iga manikpiá a'yéj maneomemawikan ipan ichamej kuá' ay'ya nikpiás tekipánol.”

⁵ Iwán kinotza' sejsé sejsé yej kideberowayaj ipatrón. Yej áchtosan kitajtan, kijlij: “¿Ké' tikdeberowa nopatrón?”

⁶ Iwán yéj kijtoj: “Nikdeberowa cuatro mil litros de aceite.” Inón yej encargado kijlij: “Xikui morreciboj iwán nimanín xikijkuilo iga dos mil litros tikdeberowa.”

⁷ Iwán kitajtan sewo': “In tej, ¿ké' tikdeberowa?” Iwán kijlij: “Cien koya'kóxtal de harina.” Iwán el encargado kijlij: “Xikui morreciboj iwán nimanín xikijkuilo iga ochéntajsan tikdeberowa.”

⁸ Malej iga el encargado takajkayaj, ipatrón kiye'ita' ken kichij iga kimati kén iga wel mopalewiá.

Wan kijtoj sej Jesús:

—Yej ayá' kixmatij toTeko, máj kimatij ken iga mopalewiáj que yej kixmatij toTeko.

⁹ Nej nimitznōotzaj iga amotom̄in yej de in̄in tajli, xikuikan iga xikpalewikan toknimej, iga ijkón kuá' anmikiskej, támisya tom̄in iga amejemen, iwán onos yej mitzomemawiskej ipan cielo.

¹⁰ 'Yej ye'nemi kuá' kipiá alín, nō ye'nemis kuá' kipiás komati; yej takajkayawa kuá' kipiá alín, nō takajkayawas kuá' kipiás komati.

¹¹ Siga ayá' ankichīwaj yej yekti wan tom̄in yej ono' ipan in̄in tajli, ayagaj wel mitzmakasej yej máj valerowa ipan cielo

¹² Siga ipan yej ayéj amotatki ayá' ankichīwaj yej yekti, ayagaj wel mitzmakaj tejté iga amotatki.

¹³ 'Ayagaj wel kipiá ome ipatrón, iga sésanwa' in yej kiye'itas, iwán se' kijiya, o se kitokas iwán se' kikajtewas. Inón iga awel ankitokaj Dios siga mitzyoltilanaj tom̄in.

¹⁴ Fariseojmej yej poxsan kipiasekij tom̄in kikaktoyaj inewi inimej tájtol, iwán kipinajtiayaj Jesús.

¹⁵ Iwán Jesús kijlij fariseojmej:

—Amejémēnya nokta yej ankijtowaj iyixtaj toknimej iga anye'nemij, e' Dios kixmati amoalmajmej; yej tajtaga' kipoxye'itaj, Dios ayá' kiye'ita.

Iley Moisés iwán kén iga reinarowa Dios

¹⁶ 'Este kuá' onóyao' Juan yej tabautizarowa, inón vej onóyao' iley Moisés iwán yej tanextilijkej profetajmej. Inán mopowa ye'noticiaj kén iga reinarowa Dios, iwán mia' kalakisnekij.

¹⁷ 'Máj fácil iga cielo iwán tajli mapoliwi, que iga amo mamocumpliō inochi iley Moisés.

Jesús tamachtiá iga amo mamokawalo

¹⁸ 'Nochi taga' yej kiyokakawa isiwa' iwán monamiktiá wan se' siwa', kichīwa yej ayekti; iwán yej monamiktiá iwán siwa' yej kikajto' iwewej, nō kichīwa yej ayekti.

Lázaro iwán se taga' yej poxsan motapialiaya

¹⁹ 'Onoya se taga' yej poxsan motapialiaya, kakiaya yejsan ye'tzótzol yej monsjati' iwán nochipa kichīwaya weyi-ilwi'.

²⁰ Onoya nō se taga' yej ayá' motapialiaya, itoka' Lázaro, yej palantoya ikajlo' inoyan, iwán motaliaya talpan ipan ikalten inón yej motapialiaya.

²¹ Iwán kinekiá makikua ipotzkilka tákual yej xixjini ipan imesaj inón yej motapialiaya; iwán pelomej kiná'techowayaj iga kipajpalowilitij ikajlo' kan palanto'.

²² E' se día migui' yej ayá' motapialiaya, iwán angelejmej kiwigakej ipan cielo itenoj Abraham. Iwán yej motapialiaya no migui' iwán kitokkej.

²³ Inón yej motapialiaya kinkochijtoyaj ipan ti'ti yej ayí' sewis, wéjkan kita' Abraham, iwán Lázaro itenoj.

²⁴ Iwán tzajtzi': "Notaj Abraham, xine-ikneli, xiktitani Lázaro iga makapacho imajpilpuntaj ipan a'ti, iwán mawiki makiseseliki nolenguaj iga nemi ne-iknochíwa poxsan inín tiwelon."

²⁵ E' Abraham kijtoj: "Nopiltzin, xikejlamiki iga tej kuá' tibatoya, timotapialiaya, Lázaro poxsan mo-iknochij. Inán yéj yolpakto' nigaj, iwán tej inán timoknochíwa.

²⁶ Iwán awel nokta se yawi ompígapa, iga ono' se axapowewej yej teyokatiá iga amo matimona'techokan, inón iga yej kineki mayawi ompí, ayá' wel, niga yej de ompí awel wítzej nijiga."

²⁷ Iwán yej motapialiaya kijtoj: "Nimitzijliá, notaj Abraham iga xiktitani Lázaro chan notaj,

²⁸ iga nikpiá cinco nokniwan, iga makitapowítij iga amo mawítzekan nigaj kan moknochíwalo."

²⁹ E' Abraham kijlij: "Ompiga ono' yej kijkuiloj Moisés iwán profetajmej, jinón makikakikan!"

³⁰ Yej motapialiaya kijtoj: "Kena notaj Abraham, e' siga agaj de inimej yej miktókeja mayawi, kipataskej kén iga nemij."

³¹ E' Abraham kijlij: "Siga ayá' kicredowaj yej Moisés iwán profetajmej kijkuilojkej, ayá' no kitajtolkuiskej se yej mikto' malej iga maojpa-isa."

17

Xikperdonaro moknin

¹ Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Nochipa onos yej kiyoltilana se iga makichíwa yej ayekti; e' ipoxsan kinkochíwaskej yej matachíwalti yej ayekti!

² Máj yekti katka makimotakan lámako wan se weyite'ti makilpilikan ipan ikech, que iga yéj itechko se de inimej yej netokaj makichíwalti yej ayekti.

³ Ximocuidarokan.

'Siga moknin mitzchíwiliá yej ayekti, xiknonotza; siga moyolpata, xikelkawili yej mitzchíwilij.

⁴ Malej iga mitzchíwiliá yej ayekti siete vej ipan se día, iwán siete vej mamitziylíki: "Ay' inán nikchíwas ijkón." Xikelkawili yej mitzchíwilij.

Yej wel mochíwa iga moconfiarolo ipan Dios

⁵ Itatitanimej kijlijkej toTeko:

—Xinepalewikan iga máj manimoconfiarokan pan tej.

⁶ Iwán toTeko kijtoj:

—Siga anmoconfiarowaj malej alín ke' se íyol ajonjolín, wel ankijliayaj kuawewej: "Xiwiwita nigaj iwán xixwati ipan lámak", iwán inón kuawi' mitztajtolkuiskej.

Kén makichíwa se esclavo

7 'Siga se de amejemen kipiá se esclavo* iwán kuá' ásigo' iga yajka milpan, iga támi'ya aradojtoya o kicuidarotoya ganadojmej, ¿ix tikijlij: "Ximopanolti iwán ximotali iga xitakua"?

8 Ayá', majwa' tikijliá: "Xiktali momándil wan xinechiwili iga manitakua iwán manati. Iwán tej sej titakuaj iwán tatis."

9 Anka ayá' tikijlij: "Gracias", iga moesclavoj kichij ken tiktekimá'.

10 Ijkón nō amejemen, kuá' ankitamiskej iga ankichiwaj inewi yej Dios mitztekimakaj, xikijtokan: "Ni-esclavojmej yej awel máj te nikchiwaj, iga nikchijkej yejsan netekimakakej."

Jesús kipajtiá diez tajtaga' yej palanto' inakayomej

11 Kuá' Jesús nemi yawi Jerusalén, panotiajki kan mixnanto' italmej Samaria iwán Galilea.

12 Kuá'san asi' ipan se altepetzin, mixnan iwán diez tajtaga' yej palantokej ikajlomej iga kipiayaj lepra, e' mokejketzkej wéjkan de kan onoya Jesús

13 iwán tzajtzikej:

—Jesús, Tamachtiani, achi xine-iknelikan!

14 Kuá' Jesús kita', kijlijkej:

—Xakan iná' sacerdotejmej.

Miej nemi yayaj, achitiakej.

15 Iwán se de yejemen, kuá' mo-ita' iga achitia'ya, mokuropa', este tzajtzi'pa iga kiweyimatiltijtiwalaj Dios.

16 Motankuaketza' iyixtaj Jesús, motzontoga' este ipan tajli, iga kimá' gracias. Inín taga' katka de Samaria.†

17 Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix aya'taj diejmej yej pajtikej? ¿Kan onokej inomej sewo' nueve?

18 ¿Ix ininsan iselti yej ayéj israelita mokuropa' iga kiweyimatiltiko Dios?

19 Iwán kijlij taga':

—Ximoketza iwán xaja; tiyektia'ya iga timoconfiaroj ipan Dios.

Kén an iga reinaroj Dios

20 Fariseojmej kitajtankej Jesús iga kéman pewas iga reinaroj Dios. Iwán yéj kijtoj:

—Kuá' pewas iga reinarowa Dios, ayéj ken tejté yej mo-ítapa.

21 Ayá' yawi mo-ijtoti: "Nigaj ono'", o "Ompa ono'"; iga Dios reinarówaya ipan amoalmajmej.

22 Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Wí'o' kuá' ankinekiskej xonokan wan nej yej iPiltzin Taga', e' ayá' anne-itaskej.

23 Sekin mitzijliskej: "Nigaj ono'", o "Ompa ono'." E' amo xakan iwán niga xitokakan.

24 Iga ijkón ken kuá' mo-ita iga tapetani iwán kitawiá noyan cielo, ijkón kuá' nia niwizeti, nej yej iPiltzin Taga'.

25 E' achto yawij ne-iknochiwatij poxsan, iwán yej inán onokej ayá' netajtolkuiskej.

26 Ken mochij kuá' onoya Noé, ijkonsan nō mochibas inón día kuá' nimokuepas nej yej iPiltzin Taga'.

27 Nemi takualowaya iwán nemi atilowaya, monamiktiayaj iwán kinamiktiayaj isiwapilowan, este ipan inón día kuá' Noé kala' ipan weyi ákal. Iwán walaj pox recio tiawa' iwán inochin amikikej.

* 17:7 17:7 Xikita glosario "Esclavo". † 17:16 17:16 Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

28 Ijkonsan nō mochij kuā' onóyao' Lot: nemi takualowaya iwán nemi atilowaya, takowayaj iwán tanamakayaj, tokayaj iwán mokaltiayaj;

29 e' kuā' Lot kisa' ipan altepe' Sodoma, wetzi' ti'ti iwán azufre yej wálaj ipan cielo, iwán kimiktij nochi.

30 Ijkón yawi mochiwati kuā' nej yej iPiltzín Taga' niwí'.

31 'Íkuā', siga agaj onos iyixko kajli ipan ipetayo, ay'ya matemo iga matakijkixti; siga agaj onos imilpan, ay'ya mamokuepa ichan.

32 Xikejlamikikansan yej isiwa'pa Lot.

33 Yej ayá' kinekis mamiki iga netoka, yawi mopoipoloti; e' yej mikis iga netoka, nochipa onos nowan.

34 'Nimitzijliáj iga ipan inón yówal kuā' niwí', omen senkochtoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

35 Omen siwatkej tapayantoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

36 Ome taga' sen-onoskej milpan; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

37 Kuā' kikakikej inín, kitajtankej:

—¿NoTeko in inón kan mochibas?

Iwán Jesús kijtoj:

—Kan onos yej mikto', ompa monechkoskej moximej.

18

Kan mamixkuñtilo de se yej wewejmí' iwán se Juez

1 Jesús kipowilij idiscipolomej kan mamixkuñtilkan, kinextilijkej iga nochipa makitenewikan Dios iwán amo mamosemakakan.

2 Kijtoj:

—Ipan se altepe' onoya se juez yej ayá' kimajmawiliaya Dios niga kitajtolkuia' agaj.

3 Ipan inonsan altepe' onoya nō se siwa' yej mi' iwéj, tekiyaya kitati el juez iwán kijliaya: "Xinepalewi iga maniktanili yej ne-ijiya."

4 Áwil wéjkaja iwán el juez ayá' nemi kichiwa nité, e' máj, máj, kijtoj: "Malej iga ayá' nikmajmawilia' Dios niga niktajtolkuilia' agaj,

5 e' inín yej wewejmí', nekuejkuesojtinemi, nia nikmanawiti iga ayo' mawiwiki, amo santá' nemela'kuejkuesoj."

6 Iwán toTeko kijtoj:

—Inón yej kijtoj juez yej ayá' ye'nemi.

7 ¿In Dios ix ayá' kimanawij nō yej kitapejpen, yej tanotztokej nochipa?, in Dios, ¿ix wejkawas iga kimanawij?

8 Nimitzijliáj iga ayá' wejkawas iga kimanawiskej. E' kuā' nej yej iPiltzín Taga' niwí', ¿ix nikasiki-o' ipan inín tajli yej moconfiarowaj ipan nej?

Kan mamixkuñtilo de fariseo iwán yej kicobrarowa impuestos iga Roma

9 Jesús kipowa' inín se' kan mixkuñtilo iga inomej yej momachiliáj iga ye'nemij, malej iga ta-ijiyaj:

10 —Ome taga' yajkij tiopan oradotoj, se fariseo katka iwán sewo' inón yej kicobrarowaya impuestos iga Roma.

11 Fariseo ejkati-oradotoj, kijliá Dios: "Tej tinoTaj, nimitzmaka gracias iga nej ayéj ken sekin, tachteki, ayá' ye'nemij, iwán yawij iwán siwatkej. Nej ayéj ken inín yej kicobrarowa impuestos iga Roma.

12 Nej nimayunarowa ome vej ipan semana iwán nimitzmaka diez ipan cada cien inewi yej niktania'."

¹³ Yej kicobrarrowaya impuestos iga Roma kawí' este ken nepa iwán ayá' mixewiaya iga ajkotachaya, majwa' moelwitekiá iwán kijtowaya: "¡Dios, xine-ikneli iga nej nikchijto' yej ayekti!"

¹⁴ Kijtoj no Jesús:

—Nimitzijliáj iga kuá' inín taga' tami' oradoj, yajki ichan iwán Dios kiye'íta'ya, e' inón fariseo Dios ayá' kiye'ita'. Yej moweyimati, yawij kalimpamatitij, e' yej moalimpamati, yawij kiweyimatitij.

Jesús kiye'ijliá kōkonetzitzin

¹⁵ Kiwigayaj no kōkonetzitzin iná' Jesús, iga makitajtanili Dios iga maye'onokan; e' kuá' discipolomej kitakej, pewakej iga kajajwakej yej kiwigayaj kōkone'.

¹⁶ Iwán Jesús kinotzkej iwán kijtoj:

—Xikawakan in kōkone', kama manetechokan, amo xikojtakuilikan; iga yej mochiwawa ken inimej kōkone', kajasi iga Dios marreinaro ipan yéj.

¹⁷ Nimitznojma-ijliáj iga yej ayá' motemakas iga Dios makimandarō ken se yej aya yolej, awel kalakis kan reinarowa Dios.

Se taga' yej motapialíá tajtowa iwán Jesús

¹⁸ Se yej mandarowa kitajtan Jesús:

—Tamachtiani yej tiye'nemi, ¿té nikchiwas iga manono nochipa iwán Dios?

¹⁹ Jesús kijtoj:

—¿Te iga tine-ijliá iga niye'nemi? Sésanwa' in yej kichiwa yej yekti, inonwa' Dios.

²⁰ Tikmátiya yej Dios tatekimaka iga mamochiwa: "Yej namiktito' amo mayawi wan se', amo xitamikti, amo xitachteki, amo xitakajkayawa, xikye'ita motaj iwán moye'."

²¹ Taga' kijlij:

—Inón nochipa nikchijto' desde ga aya niyolej.

²² Kuá' inón kika' Jesús, kijtoj:

—Mitzpolówao' sesan: xiknamaka inewi yej tikpiá iwán xikmaka yej ayá' motapialíáj, iwán ijkón tikpiás yej Dios máj kiye'ita; iwán xiwiki iga xinetoka.

²³ E' kuá' taga' kika' inín, moknomati' iga poxsan kipiaya tomin.

²⁴ Kuá' kita' iga moknomati', kijtoj Jesús:

—¡Pox difícil iga yej motapialíáj mamotemakakan iga Dios marreinaro ipan yejemen!

²⁵ Máj wel panowa se camello* ipan ixapoyo akoxaj que se yej motapialíá mamotemaka iga Dios marreinaro ipan yéj.

²⁶ Yej kikakikej, tatajtankej:

—Iwán, ¿a'taj wel momanawij?

²⁷ Jesús kijtoj:

—Yej awel kichiwa tajtaga', Dios wel kichiwa.

²⁸ Pedro kijlij:

—NoTeko, nejemej nikajtejkej inewi yej notatkimejpa iga nimitz-tokákeja.

²⁹ Yéj kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj siga agaj iga san kineki iga Dios marreinaro ipan yéj, kikajtewa íkal, o kikajtewa isiwa', o iyikniwan, o itaj iwán iye' o ipilowan,

* 18:25 18:25 Xikita glosario "Camello".

³⁰ inón yawi kipiati yej yeḱti ipan inín tajli, iwán ipan se' vida nochipa onos iwán Dios.

Jesús ki-ojpa-ijtowa iga yawi mikiti

³¹ Jesús kinotza' iyokamej doce idiscipolomej iwán kijlijkej:

—Nimitzijliáj iga matiákan Jerusalén, iwán yáwiya mochiwati inewi yej kijkuilojkej profetajmej iga nej yej iPiltzín Taga'.

³² Puej yawij neṭitanitij itenojmej yej ayéj de Israel, iwán yawij nepinajtítij, iwán kuajkuantas yej ayekti ne-ijliskej, iwán neḱhijchaskej.

³³ Nemasaskej iwán yawij nemiktítij; e' ipan eyi día nia ni-ojpa-isati kan nimiktos.

³⁴ Yejemen ayá' kentenderojkej yej kijtoj, iwán aya wel kimatiáj te kijtojneki itájtól, iwán ayá' kentenderowayaj.

Jesús kachitialiá se pacha ipan altepe' Jericó

³⁵ Kuá' Jesús asitiájkiya altepetenoj Jericó, se pacha ewatoya ojtenoj kitajtantoya tomín.

³⁶ Kuá' kika' iga poxsan nemi panolo, tatajtan té mochiwa.

³⁷ Kijlijkej iga Jesús de Nazaret nemi panowa ompa.

³⁸ Iwán tzajtzi', kijtoj:

—¡Jesús, iPiltzín David, achi xine-ikneli!

³⁹ Iwán yej tayakantiayaj, kajajwayaj yej pacha iga ay'ya matzajtzito, e' yéj tzajtzi' máj:

—¡IPiltzín David, áchikej xine-ikneli!

⁴⁰ Jesús moketza' iwán tatitan iga makiwajliguilikan. Kuá' ina'ya onoya, Jesús kitajtan:

⁴¹ —¿Té tikneki manimitzchiwili?

Pacha kijtoj:

—NoTeko, nikneki manitachá.

⁴² Jesús kijlij:

—¡Xitachaya! Iga timoconfiaroj ipan nej, ti-achitiá'.

⁴³ Íkuá'san tachá' in pacha iwán kitóga'ya Jesús, iwán kiweyimatiltijtaiki Dios. Nochi kita' inín iwán no kiweyimatiltijkej Dios.

19

Jesús wan Zaqueo

¹ Jesús kala' ipan altepe' Jericó iwán panotiyaya ompa.

² Chantitoya ompa se rícojtaga' itoká' Zaqueo. Zaqueo ijefejmej katka yej kicobrarrowaya impuestos iga Roma.

³ Yéj kinekiá makixmati Jesús, e' ayá' kixasiá iga pox onolo' iwán Zaqueo chapati' katka.

⁴ Iwán motalojtiajki iga tayakan, tejkawito ipan amakuawi' iga makita, iga Jesús ompa yawi panoti.

⁵ Kuá' Jesús asi' ompa, ajkotachá', iwán kijlij:

—Zaqueo, xitemo nimanín iga aman nia nikawiti mochan.

⁶ Zaqueo temoj imanín iwán pagui' iga komemawij Jesús.

⁷ Kuá' kitakej inín, nochi pewakej iga kipopowaj Jesús iga yajki kawito chan se yej ayompa nemi.

⁸ Iwán Zaqueo moketza', kijlij toTeko:

—Ta' xikita noTeko, nia nikmakati la mitad notomín yej amotapialiáj; iwán siga agaj nikichtekilij tejté, nia nikuepilíti cuatro vej máj.

⁹ Jesús kijlij:

—Aman Dios mitzmañawij tej wān mofamīliaj iga timoconfiaroj pan yéj, kensan Abraham moconfiaroj.

¹⁰ Nej yej iPiltzīn Taga', niwāłaj niktemōko iwān nikmañawiko yej polijtokej.

Kan mamixkuñtilo ken kichijkej wān tomīn

¹¹ Kuā' kikakikej inīn, Jesús kipowa' nō se kan mīxkuñtilo, iga na'ya onoya ipan altepe' Jerusalén iwān la gente kijtojkej iga ayá' wejkatīs, wī'ya reinarōki Dios.

¹² Kijlijkej:

—Onoya se taga' yej ye'nemi iwān yajki wejka ipan se'ya país iga makitalīkan iga rey iwān sej mokuepas.

¹³ Kuā' aya yawi, kinōtza' diez itekipanowāñimej iwān kimá' komati tomīn sejsé de yejemen, kijlijkej: “Xiktekipanōkan inīn tomīn este que manimokuēpa.”

¹⁴ E' ipaisanojmej kijiyyaj iwān kitītankej yej makijlītij: “Ayá' nikneki iga inīn taga' manemandarōkan.”

¹⁵ E' taga' kitalijkej iga rey, iwān mokuēpa' ipan ipaís. Kuā' asi', tatītan iga makinōtzatij tekipanowāñimej yej kimakakej tomīn, iga makimati ke' kitānkej sejsé de yejemej.

¹⁶ Yej achto asi', kijlij: “Notēko, motomīn piwi' diez vej máj.”

¹⁷ El rey kijtoj: “Yektiā; tej tiye'tekipanowāni; iga tikchij yej ye'kti ipan inōn alīn, nia nimitztalīti iga xikmandarō diez altepe'.”

¹⁸ Iwān asi' se' iwān kijlij: “Notēko, motomīn piwi' cinco vej máj.”

¹⁹ Inōn nō kijlij: “Tej tia tikmandarōti cinco altepe'.”

²⁰ E' se' asi' iwān kijtoj: “Notēko, nigaj ono' motomīn. Niktzotzolkimilojtōya;

²¹ puej nimitzmajmawilij iga tiyōltakuakti', iga tikui yej ayā'pa tiktekipanoj iwān titapixka kan ayá' titoga'.”

²² Iwān kijlij el rey: “Tej ayéj tiye'tekipanowāni, iga yejsan kijtoj motēn, nia nimitzjuzgarōti. Siga tikmatía iga nej niyōltakuakti', nikui yej ayā'pa niktekipanoj iwān nitapixka kan ayá' nitoga'.

²³ ¿te ígataj ayá' tikawato notomīn ipan banco, iga kuā' nimokuēpas nochan, makitani se' alīn?”

²⁴ Iwān rey kijlij yej ompa onoyaj: “Xikuñlīkan inōn tomīn iwān xikmakakan yej kipiwiłtij diez vej máj.”

²⁵ Yejemej kijlijkej: “Annotēko, ¡e' yéj kipiáy diez vej máj!”

²⁶ Yéj kijtoj: “Pues nimitzijliáj iga yej kipiá, yawij máj kimakatij; e' yej ayá' kipiá, este yej alīn kipiá, yawij kikuñlītij.

²⁷ Iwān yej ne-ijiyaj, yej ayá' kinekiáj iga manikgobernarōkan, xikuajligakan nigaj iwān xikmiktīkan no-ixtaj.”

Jesús kalaki Jerusalén

²⁸ Kuā' Jesús tami' kijtoj inīn, ójkui'ya iga yajki Jerusalén.

²⁹ Kuā' asitiáyaja altepe' Betfagé iwān Betania, iná' tepe' yej itōka' Olivos, kitītan ome idiscipolojmej,

³⁰ kijtoj:

—Xakan ipan altepetzīn yej máj nijígasan ono', iwān kuā' an-asiskej, anyawij ankasitij se burro ilpito', yej aya agaj kitejkawiliá. Xikxitomakan iwān xikuajligakan.

³¹ Siga agaj mitztajtānij te íga ankixitomaj, xikijlīkan iga toTēko kineki.

³² Idiscipolojmej yajki iwān kasitoj kenya nokta kijtoj Jesús.

33 Kuꜥ' nemi kixitomaj in burro, itekomej kitajtankej:

—¿Te iga ankixitomaj?

34 Yejemēn kijlijkej:

—Iga toTēko kinēki.

35 Iwán kiwigakej kan ono' Jesús iwán kipechtijkej burro iga yejemej itzotzolmej iwán ompa kitejkawiltijkej Jesús.

36 Ken iga Jesús nemi yaya, la gente kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojtí.

37 Iwán kuꜥ' asikej kan péwaya iga temowaj ipan tepe' yej itoꜥa' Olivos, inewi idiscipolomej pewakej iga koyowilijkej iga pakij iwán kiweyimatiltijkej Dios iga nochi yej kichij yej ayi'pa mo-ita.

38 Kijtoꜥayaj:

—¡Mamoweyimatilti Rey yej kititani toTēko Dios! ¡Matikweyimatiltikan Dios iwán matiye'onokan iyixtaj!

39 Iwán sekin fariseojmej yej onoyaj tatzalan, kijlijkej Jesús:

—Tamachtiani, xikijli modiscipolomej iga ay'ya matzajtzitokan.

40 E' Jesús kijtoj:

—Nimitzijliáj siga inimej ay' tajtowaj, temej tzajtziskej.

41 Kuꜥ' Jesús asitiájkiya Jerusalén, iwán kita' inón altepe', choga',

42 kijtoj:

—¡Siga ankimatiáj iga aman wel anye'onoskej iyixtaj Dios, anye'onoyaja! E' inán inón iyanto', awel ankitaj.

43 Wi' día kuꜥ' yej mitzijiyaj noyan mitzyawaloskej, nijnijí mitztzaukiliskej

44 iwán mitzxitiniliskej amokalmej. Mitzmijmiktiskej iwán ayá' kawis nisé te'ti yej manenekpanijto; iga ayá' ankiye'itakej kuꜥ' Dios walaaj mitzmanawikoj.

Jesús kikixtiá tanamakanimej ipan weyitiopan

45 Iwán Jesús kala' ipan ipatiojyo weyitiopan iwán pewa' kikijkixtij yej ompa tanamakatoꜥaj iwán yej ompa takojtoꜥaj,

46 iwán kijtoj:

—Ipan itájtól toTēko ijkuilijto': "Nókal yawi motokawiti kajli kan oraꜥolo"; e' amejemēn ankikueptoꜥej kan miyanaj yej tachtekij.

47 Iwán nochipa Jesús tamachtiaꜥa ipan weyitiopan. E' ijefejmej sacerdoꜥejmej, iwán yej tamachtiaꜥ ipan iley Moisés iwán yej mandarowaj kitemowayaj kén iga makimiktikan Jesús.

48 E' ayá' kasiáj ken kichwayaj, iga inochin kikakisnekiáj yej Jesús kijtojtoꜥa.

20

¿Ix Dios yej kititan Jesús?

1 Se día kuꜥ' Jesús tamachtijtoꜥa ipan weyitiopan wan kipojtoꜥa ye'noticiaꜥ, asikoj ijefejmej sacerdoꜥejmej, yej tamachtiaꜥ ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyojmej.

2 Iwán kijlijkej:

—Xine-ijlikan té moteki in tej iga tikchiwa ijkín. ¿A' mitztekimá' iga wel xikchiwa inín?

3 Iwán Jesús kijtoj:

—Nej no nia nimitztajtanitij. Xine-ijlikan:

4 ¿a'yéj kititan Juan iga matabautizaro?, ¿ix Dios kititan, o tajtaga'?

⁵ Iwán pewayej iga mosepantajtanij:
—Siga tikijliáj iga Dios kititan, yawi kijtoti. “¿Te ígataj ayá' ankita-jtolkakikej?”

⁶ Iwán awel tikijtowaj iga kititan tajtaga' iga toknimej wel tetemiktiáj, iga nochi kimatij iga Juan Dios kitajtolmakaya.

⁷ Iwán kijtojkej iga ayá' kimatij a'yéj kititan Juan iga matabautizaroki.

⁸ Iwán Jesús tajtoj sej:

—Nej nō ayá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchiwa ijkín.

Kan mixkuñtilo de tekipanowanimej yej kichiwaj yej ayékti

⁹ Iwán Jesús pewa' kipowa' inín kan mamixkuñtilo:

—Se taga' kitó' uvajyoj,* iwán kitakewaltij† tekipanowanimej iga makitekipanokan, iwán inón taga' kisa', wejkawato.

¹⁰ Kuá' tágui'ya uva, kititan se imonsoj iga tekipanowanimej maki-makakan yej yéjpa kikuis. E' yejemej kimagakej iwán kititankej ijkán.

¹¹ Iwán iteko mijli kititan se' imonsoj, e' inón nō kijlijkej kuajkuantas, kimagakej iwán nō kititankej ijkán.

¹² Iwán kititan sewo', e' tekipanowanimej nō kimagakej in inón tatitan iwán nō kikixtijkej.

¹³ 'Iwán iteko uvajyoj kijtoj: “¿Té nikchivas? Nia niktitaniti nopiltzín yej nikpoxchokiliá; anka yéj kirrespetaroskej.”

¹⁴ E' kuá' tekipanowanimej kitakej, mosepan-ijlijkej: “Inínyawa' in yej yawi mochiwati iteko inín tajli yej itajpa kikajtewas, matikmiktíkanya nokta iga makawi ital iga tejemej.”

¹⁵ Kikixtijkej ipan uvajyoj iwán kimiktijkej.

Iwán Jesús tatajtan:

—Amejemen, ¿kén ankitaj? Iteko uvajyoj, ¿té an kichiwilij in inomej?

¹⁶ Puej yati iwán yawi kimiktiti inomej tekipanowanimej iwán sékinwa' in kimakas uvajyoj.

Kuá' kikakikej inín, kijtojkej:

—¡Amo Dios monekiltij!

¹⁷ E' Jesús kitachilij inomej iwán kijtoj:

—¿Té kijtojneki in yej ijkulijto' ijkín?:

Te'ti yej ayá' kikuikej yej kalchiwaj, inón inán yej máj moneki.

¹⁸ A'san wetzis ipan inón te'ti, popostekis; iwán siga te'ti wetzi ipan agaj, mochivas ken pínol.

Kimawetziltijnekij Jesús

¹⁹ Kuá' kimatikej iga inín tájtol yejemej nemi kikajkaktiáj, ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtíáj ipan iley Moisés kinekiáj makikitzkikan Jesús iga makipresojwikán. E' ayá' kichijkej nité iga kimajmawiliayaj la gente.

²⁰ Kititankej yej makipipiakan Jesús yej nésiajki' ye'nemij iga san makimawetziltikan Jesús, yejemej kinekiáj iga Jesús makijto tejté kansan wel makiwigakan iná' gobernador.

²¹ Tatajtankej yej tapipiáj:

—Tamachtiani, nikmatij iga yej tej tikijtowa iwán yej tej titanextiliá mela'ciertoj iwán tej ayá' titayokajuzgarowa. Tej sí titanextiliá iga se manemi ken Dios te-ijliá.

* **20:9 20:9** Xikita dibujo p. X [Mc 12:1]. † **20:9 20:9** Ikuayo uva pox wejkwawa, wel taki 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajyoj.

22 Xine-ijlikan: ¿Ix yekti iga matikixtawakan to-impuestoj rey César‡ de Roma, o ayá'?

23 Jesús kimati' iga inomej kimawetziltijnekiáj iwán kijtoj:

—¿Te iga anneprowaj?

24 Xinenextilikan se tomín. ¿A'yéj ixaya' iwán a'yéj itoka' yej nigaj ijkuilijto'?

Kijtojkej:

—Rey César.

25 Jesús kijtoj:

—Puej xikmakakan rey César yej yéjpa itatki iwán xikmakakan Dios yej itatki Dios.

26 Awel kimawetziltijkej iga yej kijtoj iyixtaj la gente, e' poxsan kiye'itakej yej kijtoj iwán até kijtojkej.

Kua' ojpa-isaloj

27 Iwán sekin yej kijliáj saduceojmej,§ yajkij kitatoj Jesús. Inomej saduceojmej tamachtíáj iga ayá' ojpa-isaj yej miktokej, inón iga kitajtankej ijkín:

28 —Tamachtiani, ijkuilijto' ipan iley Moisés ijkín: siga se taga' yej namiktito' miki, iwán ayá' kikajtewa nisé ipiltzín wan isiwa', iyiknín yej mi' mamonamikti iwán viuda iga ken makipiá ipilowan inón yej mi'.

29 Onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej iwán sesan iyemej. Yej tekoko achto monamiktij, e' migui' kua' aya pilwaj.

30 Iwán imámil monamiktij no iwán inonsan siwa', iwán no migui' kua' aya pilwaj.

31 Iwán iyojpamámil no monamiktij iwán. Iwán inewi los siete ijkonsan no kichijkej iwán mikikej, nisé de yejemej akipiá' ipiltzín.

32 Iwán máj máj siwa' no migui'.

33 In kua' ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa an de inón siete mochiwas iwéj in inón siwa', iga namiktitoya iwán inochimej?

34 Jesús kijtoj:

—Ipan inín tajli tajtaga' iwán siwatkej monamiktiáj.

35 E' yej kajasiskej iga maasikan ipan se' vida iga ojpa-isaskej, ay'ya monamiktiskej, niga kinamiktiskej ipilowan.

36 Ay'ya wel mikiskej puej yawij mochiwatij ken angelejmej, iwán yawij mochiwatij ipilowan Dios iga ojpa-isákeja.

37 E' iga yej miktokej ojpa-isaskej, Moisés tenextiliá kan ijkuilijto' de inón witztakó' yej wewelontoya, ompa ijkín kinotza' toTeko: “iDios Abraham, iwán iDios Isaac iwán iDios Jacob.”*

38 Dios ayéj iDios yej miktokej, sino que iDios yej isatokej. Iga Dios, nochi isatokej.

39 Iwán sekin yej tamachtíáj ipan iley Moisés kijlijkej:

—Ómpaya ken tikijtoj, Tamachtiani.

40 Iwán ay'ya máj mixewijkej iga kitajtankej.

¿A'yéj itajwéjpa Cristo yej kitapejpen Dios?

41 Jesús tatajtan:

—¿Te iga kijtowaj iga el Cristo ipiltzín David?

42 Puej Davidsan kijtoj ipan libro de los Salmos, kijtoj: ToTeko Dios kijlij noTeko:

‡ 20:22 20:22 Xikita glosario “César”. § 20:27 20:27 Xikita glosario “Saduceo”. * 20:37 20:37 Kua' ijkín kijtoj Dios, ikyay mikikej inimej tajtaga'.

“Ximotali iladoj noye'ma' kan nimandarowa,
⁴³ este que maniktali mokxitampa yej mitzijiyaj.”

⁴⁴ ¿Kén wel Cristo yej itatitan Dios ma-ipiltzin David, esi David no kijliá iga iTeko?

Jesús kajajwa yej tamachtiáj ipan iley Moisés

⁴⁵ Nochi kikaktoya, iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

⁴⁶ —Amo mamitzkajkawakan yej tamachtiáj ipan iley Moisés, puej kiye'matij iga makinentikan sotantzótzol, iwán kinekij makisaludarokan tajkoaltepe'. Yejemen motalijnekij tiopan-ijti' pan ye'asientoj kan motaliáj yej máj tayakantokej, iwán ijkonsan no kinekij makichiwakan kan takualo.

⁴⁷ Iwán kichtekiliáj ikalmej viudajmej iwán iga amo manesi iga ayompa nemij, pox wejkawaj iga oradowaj. Yejemej Dios máj yawij kicastigarotij.

21

Iyofrendaj se yej wewejmí' yej ayá' motapialiá

¹ Jesús kitachilijtoya yej motapialiáj kuá' nemi kakiayaj iyofrendajmej ipan se cajon kan moana tomín.

² Iwán kita' no se yej wewejmí' yej ayá' motapialiá, nemi kakiá ome tomín de cobre yej ayá' pox valerowa.

³ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga inín viuda yej ayá' motapialiá, kakij máj que nochi;

⁴ puej nochi kitelijkej yej kisobrarowaj; e' yéj, malej ayá' motapialiá, kimá' inewi yej kipiaya iga takuaya.

Jesús kijtowa iga weyitiopan xixitinis

⁵ Sekin tatapojtoyaj de weyitiopan iga pox monsjaj temej yej iga chijto'. Iwán no kijtojtoyaj de yej kimajmakakej iga mamonsajtachá weyitiopan. Iwán Jesús kijtoj:

⁶ —Inán ankitztokej, e' wí' se día kuá' akawis nisé te'ti yej manekpanijto. Nochi yawij moxixitinatij.

Yej mo-itas kuá' aya poliwilo

⁷ Iwán kitajtankej:

—Tamachtiani, ¿in inín, kéman mochíwas? ¿Té an mo-itas kuá' ay'ya wejkatis iga yawi mochíwati?

⁸ Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkawaskej; iga mia' yawij wízetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkin kijtoskej: “Nejya el Cristo”, iwán “Na'ya iga poliwilo.” E' amejemen amo xitokakan.

⁹ Kuá' ankikakiskej iga kanaj némiya momijmiktilo, iwán ipan se país mokuejkuesolo, amo ximajmawikan, puej inín wí' achto, e' aya yéj iga poliwilo.

¹⁰ Iwán kijtoj sej:

—Mokuejkuesoskej se nación iwán se', iwán se país momijmiktiskej iwán se'.

¹¹ Pox molinas tajli, iwán pox apistajtiás, onos noyan kokolis, iwán pox majmawiloj iga mo-itas ipan cielo yej ayi'pa mo-ita.

¹² 'E' kuá' aya mochíwa inín, mitzkizkiskej iwán mitziknochíwaskej. Mitzwigaskej ipan tiopamej iga mamitzjuzgarokan, mitzakiskej kuákalko, mitzwigaskej itenoj reyejmej iwán iyixtaj gobernadormej iga annetokaj.

¹³ Íkuá'ya wel antajtoskej de nej.

14 Xiksentalikan amoalmajmej iga amo xikeejlantokan te ankijtoskej iga ximotajtowilikan.

15 Porque nej nimitztajtolmakaskej iga xikmatikan te ankijtoskej iwán nisé yej mitzijiyaj wel mitztenkuepiliskej.

16 E' amejemej amótajsan, amokniwan iwán yej iwán anmoye'itaj mitznextiskej iga annetokaj. Iwán sekin de amejemen mitzmiktiskej.

17 Iwán nochi mitzijiyaskej iga annetokaj.

18 E' nisé amotzónkal yej ono' ipan amotzontekon yawi poliwiti.

19 Nochipa ximoconfiarojtokan ipan toTeko iwán yéj mitzmanawiskej.

20 'Kua' ankitaskej Jerusalén kiyawalójtó'ya soldadojmej, xikmatikan iga yáwija kixixitinatij.

21 Iwán yej onokej ipan estado de Judea, mayákanya ipan tepeyoj; yej onokej ipan altepe' Jerusalén, makisakan, iwán yej onokej imilpamej, amo mamokuepakan pan altepe'.

22 Iga inomej días Dios kicastigaroj yej ayompa nemij, iga yawi mochiwati inewi kensan ikuilijto' ipan itajtól Dios.

23 ¡Pox moknomatiskej siwatkej yej íkuá' xoloyojkej o yej nemi tachichitiáj! Iga Dios poxsan yawij kicastigarotij yej chantitokej Israel iga kikuesowiliáj.

24 Sekin kimiktiskej iga espada iwán sekin yawij kiwigatij preso ipan sekin paismej; yej ayéj de Israel yawij kitataksatij yej chantitokej Jerusalén. Inín kichiwaskej este kuá' kijtoj Dios.

Kua' wi' Jesús yej iPiltzin Taga'

25 Jesús nō kijtoj:

—Nesis yej ayi'pa mo-ita ipan el sol, ipan metzti* iwán ipan sitalimej; iwán ipan tajli la gente ay'ya yawij kimatitij te yawij kichiwatij iwán momajtiskej iga pox tikuinto' lámāw iwán maréjal.

26 La gente tapoliwiskej iga majmawiskej iga kejlantoskej te nokta yawi mochiwati ipan inín tajli; iwán este sitalimej mojolinaskej.

27 Iwán ne-itaskej nej yej iPiltzin Taga' iga niwi' ipan mixti, nitawijtiwi' iga noweyipoder.

28 Kuá' pewas mochiwa inín yej nimitzijlájkejo', máj ximanimarokan, iwán xajkotachakan iga na'ya wi' yej mitzmanawiskej.

29 Kipowilijkej nō sē kan mixkuñtilo:

—Ta' xikitakan higuerajkuawi† o se' namolkuawi'.

30 Kuá' ankitaj iga selkayokisay, ankimatij iga wi'ya tonalis.

31 Ijkonsan nō, kuá' ankitaskej iga mochiwas inín yej nimitzijlájkejo', xikmatikan iga na'ya wi' reinaroki Dios.

32 'Nimitznojma-ijliáj iga yawi mochiwati nochi inín, kuá' aya mikij yej inán onokej.

33 Inín cielo iwán tajli poliwiskej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochiwati.

34 'Xiye'tajlantokan; amo xikyolmakakan iga ankichiwaj yej mitzyoltilanaj yej ayekti, amo xitawanakan iwán amo mamitzyolmiktikan yej ankipiasnekij, iga kuá' tajuzgarolaj amo mitzwejasikij

35 ken sē yej wetzi ipan trampa. Yej chantitokej ipan inín tajli, inewi kiwejasikij.

36 Amejemen xikchijtokan yej yekti iwán xiktenewijtokan Dios nochipa iga wel mamitzmanawikan ipan nochi yej yawi mochiwati, iwán iga wel xonokan no-ixtaj, nej yej iPiltzin Taga'.

* 21:25 21:25 Metzti: luna. † 21:29 21:29 Xikita glosario "Higo".

³⁷ Jesús nochipa tamachtiaya weyitiopan, iwán tayowakan kawia ipan tepe' yej itoka' Olivos.

³⁸ Iwán nochi yayaj weyitiopan isajpa iga kikakitij.

22

Kikitzkijnekij Jesús

¹ Ay' wejka iga mochiwa ilwi' kuá' mokua pan yej ayá' kipiá levadura yej kijliáj nō iyilwiyo la Pascua,*

² ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés kitemowayaj ken iga wel makimiktikan Jesús, e' awel kichwayaj iga kimajmawiliayaj la gente.

³ Iwán Tzitzimi' kala' ipan Judas yej nō kijliayaj Iscariote, se de idiscipolojpa Jesús.

⁴ Yéj yajki kitato ijefejmej sacerdotejmej iwán ijefejmej policiyajmej† yej mandarowaj weyitiopan, iga kijlito iga yéj yawi kipalēwiti iga makikitzkikan Jesús.

⁵ Yejemej pakikej iwán kijlikej Judas iga yawij kimakatij tomín;

⁶ Judas motemá' iga kichwas, iwán kitemowaya kén iga makikitzkikan Jesús kuá' ayagaj ono'.

La Santa Cena

⁷ Asi' día kuá' pewa' iyilwiyo la Pascua, kuá' mokua pan yej ayá' kipiá levadura iwán kimiktiáj borregoitzin iga mokua.

⁸ Jesús kititan Pedro iwán Juan, kijlikej:

—Xakan xikchiwatij tákual iga tisentakuaskej ipan iyilwi la Pascua.

⁹ Yejemej kitajtankej:

—¿Kán tikneki manikchiwakan?

¹⁰ Jesús kijtoj:

—Kuá' ankalakiskej Jerusalén, anyawij ankasitij se taga' kiwiga a'ti ipan se akomi'. Xitokakan este kan kalakis kalijti'.

¹¹ Iwán xikijlikan iteko kajli: “Tamachtiáni mitztajtani: ¿Ipan katiapa cuarto nicenarōj ipan iyilwi la Pascua iwán nodiscipolomej?”

¹² Yéj yawi mitznextilitij se weyi cuarto pan segundo piso kan óno'ya nochi yej ankinekiskej; ompa xikchiwakan tákual.

¹³ Yejemen yajkij iwán kasikej nochi ken Jesús kijlikej, iwán kichijkej tákual iga kilwichiwiliáj la Pascua.

¹⁴ Kuá' asi' hora, Jesús iwán iyapostolejmej kixnankej mesa.

¹⁵ Jesús kijtoj:

—¡Poxsan niknektoya matisentakuakan ipan la Pascua miéj aya nimiki!

¹⁶ Iga nimitzijliáj iga ayo' máj nikchwas, este que mamochiwa kan reinarowa Dios.

¹⁷ Iwán kikui' vaso yej kipiaya vino iwán kimá' gracias Dios, iwán kijtoj:

—Xikuikan inín vaso iwán ajachi xikonikan;

¹⁸ nimitzijliáj iga ayo' nia nikoniti vino este que mawiki marreinarōki Dios.

¹⁹ Iwán kikui' pan iwán kimá' gracias Dios, kitatajkolaj iwán kimajmakakej sejsé de yejemej, kijlikej:

—Ininwa' nocuerpoj yej nikmaka iga nimikis iga amejemen. Xiktekikuakan inín iga amo xine-elkawakan.

* **22:1 22:1** Xikita glosario “Pascua”. † **22:4 22:4** Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan”.

²⁰ Ijkonsan no kichij iwán vaso yej kipiá vino, kuá' támi'ya cenaroykej, kijtoj:

—Inín yej nemi ankoniáj, kijtojneki noesyoy yej yawi toyawiti iga amejemej iga nikchiwa nuevo pacto iga wel anye'onoskej iyixtaj Dios.

²¹ 'E' inán yej yawi ne-ichtakanextiti, nigaj iwán nemi nisentakua.

²² Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzín Taga' yawij nemiktijij ken ikyay mo-ijkuijoj, e' ¡Dios poxsan kinkochiwas yej yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan!

²³ Iwán pewayej iga mosepantajtaniy iga a'yéj an in yej kichtakanextiti Jesús.

A'yéj an máj tayakanto'

²⁴ Iwán idiscipolomej mosejsepan-ijlijkej iga katiapa de yejemej máj tayakanto'.

²⁵ E' Jesús kijtoj:

—Ipan inín tajli, reyejmej yej mandarowaj poxsan kitajtaksa igentej, e' yejemensan mojliáj iga kipalewiáj igentej.

²⁶ E' amejemen amo xikchiwakan ijkón, majwa' yej tayakanto', mamochiwa ken yej máj chokótzino'; iwán yej mandarowa, inón achto makipalewi toknimej.

²⁷ Puej, ¿a'yéj máj tayakanto', yej ewato' iga takua o yej taservirowa iga kitaliá takual? ¿Ix aya'taj máj tayakanto' yej kixnanto' mesa? Puej nej nigaj nono' iwán amejemej ken se yej taservirowa.

²⁸ 'Amejemen nochipa amonoyaj nowan kuá' poxsan nej tejté neyolmiktijtoya.

²⁹ Inón iga nej nimitzmakaj iga xitagobernarojan ken noTaj nemá' iga manitagobernaro.

³⁰ Iwán amejemen antakuaskej iwán an-atiskej ipan nomesaj kan nitagobernaroj iwán nia nimitzmakatij iga xikjuzgarokan inomej doce tribu[‡] yej walkej ipan ipilowan Israel.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtoti iga ayá' kixmati

³¹ Kijtoj sej toTeko:

—Simón, Simón, ta' xikita, Tzitzimi' kineki mamitztzejtzelokan ken kitzejtzelowaj trigo iga makisa itasolyo.

³² E' niktenewija Dios iga tej, iga amo xikajtewa iga timoconfiarowa ipan nej. Kuá' timomela'confiaroja, xikpalewi mokniwan iga nochipa mamocfiarokan ipan nej.

³³ Simón kijlij:

—NoTeko, nej niksentalija noalmaj iga mania mowan ipan cárcel, iwán este manimiki iwán tej.

³⁴ Jesús kijtoj:

—Pedro, nimitzijliá iga amansan nokta, kuá' ayapa takuika kayo, eyi vej tikijtoj iga ayá' tine-ixmati.

Ay'ya wejka iga kikitziáj Jesús

³⁵ Jesús kitajtan idiscipolomej:

—Kuá' nimitztitankaj iwán ayá' ankiwigakaj tomin, niga amomórral iwán niga amogakmej, ¿ix mitzpolojkej tejté?

Yejemén kijtojkej:

—Nité.

³⁶ Iwán kijlijkej sej:

[‡] 22:30 22:30 Xikita glosario "Tribu".

—Inán sí, yej kipiá imórral makiwiga, iwán yej kipiá kan kakiá itomín, no makiwiga; iwán yej ayá' kipiá iyespadaj,[§] makinamaka ikuach iga makikowa.

³⁷ Iga nimitziñiáj iga yáwisan mochiwati ipan nej yej ijkuilijto': "Kijtowaj iga motoka iwán yej ayompa nemij." Puej yej ijkuilijto' iga nej, inewi mochiwas.

³⁸ Yejemej kijtojkej:

—NoTeko, nigaj ono' ome espada.

Iwán yéj kijtoj:

—Ómpasan yej ankichijtokej.

Jesús kitenewiá Dios

³⁹ Iwán Jesús yajki ken iga nochipa yaya ipan tepe' yej itoka' Olivos, iwán idiscipolomej kitokakej.

⁴⁰ Kuá' ási'ya ompa, kijlijkej:

—Xi-oradoqan iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'.

⁴¹ Iwán Jesús yajki achi máj wejka, ke' kan se kaxitiá iga kabentarowa te'ti, motankuaketza' iwán tajtoj wan Dios.

⁴² Kijtoj:

—Notaj, siga tikneki, xinemanawi iga amo mane-iknochiwakan; e' amo mamochiwa ken nej nikneki, mamochiwa ken tej tikneki.

⁴³ Kuá' kijtoj inón, kixnextiliko se ángel yej walañ pan cielo iga kiyolchikawako.

⁴⁴ Jesús máj kitenewij Dios iga pox tayokoxtoya, iwán iyiton chichipikaya ipan tajli kenya esti.

⁴⁵ Kuá' moketza' iga tami' oradoj, yajki kan onoyaj idiscipolomej, iwán kasitoj kojkochokej iga pox moknomatij.

⁴⁶ Iwán kijlijkej:

—¿Te iga ankojkochokej? Ximoketzakan iwán xi-oradoqan, iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'.

Kikitzkiáj Jesús

⁴⁷ Tajtojtóyao' Jesús, kuá' asiko mia' gente yej kiwajli' Judas, se de inón doce idiscipolomej. Judas tayakantiaya iwán kina'tejoj iga kipipitzoto Jesús.

⁴⁸ Jesús kijlij:

—Judas, ¿ix tinepipitzowapa iga tinextiá iga manekitzkikan, nej yej iPiltzin Taga'?

⁴⁹ Yej onoyaj iwán Jesús, kitztoyaj yej nemi mochiwa, kitajtankej:

—NoTeko, imaniktzojtzontekikanya iga espada!

⁵⁰ Iwán se de yejemej kinagastzonte' se itekipanowani yej ijefejpa sacerdotemej, kitekilij inakas yej iladojpa iye'ma'.

⁵¹ Jesús kijtoj:

—Xikajtwakan; ómpaya matami.

Iwán kinagaschijchin inón taga', iwán kiyektialtij.

⁵² Iwán Jesús kijlij ijefejmej sacerdotemej, policiyajmej yej de weyitiópampa iwán yej kimandarowaj judiyojmej yej walkej iga kikuikoj:

—¿Ix anwalkej anekuikoj ken kuá' se yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'?

⁵³ Nochipa nonoya amowan weyitiopan, iwán ayá' anekitzkijkej, e' ási'ya hora iga amejemej, iga inán Tzitzimi' mandarowa.

§ 22:36 22:36 Xikita glosario "Espada".

Pedro kijtowa iga akixmati Jesús

⁵⁴ Kikitzkijkej Jesús iwán kiwigakej chan ijefej sacerdotejmej; iwán Pedro kiwejkatokatiaya.

⁵⁵ Iwán titalijkej tajkopatioj, iwán kiyawalojkej inón ti'ti; Pedro nõ ompa motalij iwamej.

⁵⁶ Iwán se sirvienta kuá' kita' este ewato' iná' ti'ti, kitachilijtiká' iwán kijtoj:

—Ininwa' nõ nemiá iwán Jesús.

⁵⁷ E' Pedro kijtoj iga ayá', kijtoj:

—Nej ayá' nikixmati.

⁵⁸ Ayá' wejkatí', se' kita' iwán kijlij:

—Tej nõ de yejemempa.

Pedro kijtoj:

—Ayá' ej, ayéj nej.

⁵⁹ Kipiá' ken se hora, se' kijlij:

—Mataj inin nõ onoya iwán yéj. Kéntaj nesi iga de Galilea.

⁶⁰ Pedro kijtoj:

—Ej, anikmati de te titajtowa.

Kuá' nokta tajtojtoya Pedro, takuiga' se kayo.

⁶¹ ToTeko mokuépa' iwán kitachilij Pedro. Iwán Pedro kejlan yej toTeko kijlij: “Kuá' aya takuika kayo, tia tikijtoti eyi vej iga ayá' tine-ixmati.”

⁶² Iwán Pedro kisa' ompa iwán pox choga' este kualo' iyalmaj.

Kipinajtiáj Jesús

⁶³ Tajtaga' yej kicuidaroytoyaj Jesús, kipinajtiayaj iwán kimagayaj.

⁶⁴ Kixtzakuayaj iga tzótzol iwán kixaygatatzinayaj, iwán kitajtaniáj:

—¿Siga tiprofej, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!

⁶⁵ Iwán kuajkuantas kijlijkej yej ayekti.

Jesús ono' iyixtaj yej mandarowaj judiyojmej

⁶⁶ Kuá' tanési'ya, monechkojkej yej kimandarowaj judiyojmej, ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwán kiwigakej Jesús iyixtajmej. Iwán ompa kitajtankej:

⁶⁷ —Ta' xine-ijlikan, ¿ix teya in Cristo?

Jesús kijtoj:

—Siga nimitzijliáj iga kena, ayá' annetajtolkuiskej.

⁶⁸ Iwán siga nimitztajtaniskej, ayá' annectestároskej, niga annemajkawaskej.

⁶⁹ E' nej yej iPiltzin Taga' amansan nia nimotaliti iladoj iye'ma' Dios yej nochi wel kichíwa.

⁷⁰ Iwán nochi kitajtankej:

—¿Ix tejtaj in iPiltzin Dios?

Jesús kijtoj:

—Nejya nokta, ken amejemen ankijtojkej.

⁷¹ Iwán yejemej kijtojkej:

—Ay' tiknekij agaj máj mate-ijli de yéj; tomatika nokta tikakikej yej kijtoj.

23

Jesús kiwigaj kan mandarowa Pilato

¹ Nochi moketzkej, iwán Jesús kiwigakej kan mandarowa Pilato.

² Iwán iyixtaj pewakej iga kitelwiáj Jesús:

—Inín taga' nikasitoy kan kikajkayajtinemi noknimej, kijtowa iga ámoki' manixtawakan impuesto iga rey César, iwán kijtowa iga yéjwa' in Cristo, se rey.

³ Pilato kitajtan:

—¿Ix teyja in iRrey judiyojmej?

Jesús kijtoj:

—Ijkonya ken tej tikijtowa.

⁴ Iwán Pilato kijlij ijefejmej sacerdotejmej iwán la gente:

—Inín taga' ayá' nikasiliá siga kichij yej ayekti.

⁵ E' yejemej majsan kijtojkej:

—Ijkón ken tamachtijtinemi, kikajkayajtinemi nochi ipan estado de Judea. Pewa' ipan estado de Galilea iwán asi' este nigaj.

Jesús ono' iyixtaj Herodes

⁶ Kuá' Pilato kika' inín, tatajtan siga inón taga' de Galilea.

⁷ Iwán kuá' Pilato kimati' iga Jesús de Galilea, estado kan mandarowa Herodes,* kititan Jesús iná' Herodes. Inomej día Herodes no nemiá Jerusalén.

⁸ Kuá' Herodes kita' Jesús, poxsan yolpagui' iga kipox-itasnekiá, puej kipoxkakiá kan kipowaj de Jesús, iwán kichaya iga makichiwa iyixtaj tejté yej ayi'pa mo-ita.

⁹ Kitajtajtan mia' vej, e' Jesús ayá' kijtoj nité.

¹⁰ Ompa no onoyaj ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiaj ipan la ley, poxsan kitelwiytoyaj.

¹¹ Herodes iwán isoldadojmej kajawilkuikej Jesús, iwán iga kipinajtijkej, kajakiltijkej tzótzol yej patiyoy ken yej kikiá se rey. Iwán Herodes kititan sej kan ono' Pilato.

¹² Iwán íkuá'ya Pilato iwán Herodes moye'itákeja iga mo-ijiyayaj.

Mojtowa iga mamiki Jesús

¹³ Pilato kinechkoj ijefejmej sacerdotejmej iwán la gente iwán yej mandarowaj.

¹⁴ Iwán kijlijkej:

—Amejemej annewajliguilijkej inín taga' iwán anne-ijliáj iga takajkayajtinemi: e' nej niktajtanya amo-ixtaj iwán ayá' nemi nikasiliá yej kichij yej ayekti ken amejemej ankijtowaj.

¹⁵ Niga Herodes akasilij, puej tetitanilij sej. Ankitaj iga ayá' kichij nité yej kajasi iga mamomikti.

¹⁶ Niasan nikiknochiwati iwán nia sej nikmajkawati.

¹⁷ Kuá' iyilwi la Pascua, Pilato nochipa kimajkawaya se preso yej kitapejpenaya la gente.

¹⁸ E' inochi gente tzajtzikej:

—¡Inón xikmikti! ¡Xikmajkawa Barrabás!

¹⁹ Inón Barrabás kakijkaj ipan cárcel iga kichij revolución ipan altepe' icontraj gobernador iwán iga tamiktij.

²⁰ Pilato kimajkawasnekiá Jesús iwán sej kitajtan la gente,

²¹ e' yejemen tzajtzikej máj recio:

—¡Xikmikti ipan cruz! ¡Xikmikti ipan cruz!

²² Ipan eyi vej iga tatajtan Pilato, kijtoj:

—Puej, ¿tétaj kichij yej ayekti? Nej ayá' nikasiliá nité yej kajasi iga mamiki. Nia nicastigaroti iwán nia nikmajkawati.

* 23:7 23:7 Xikita glosario "Herodes".

23 E' la gente iwán ijefejmej sacerdotejmej tzajtzikej máj recio iga makimiktikan ipan cruz, este que kitajtolkuikej.

24 Iwán Pilato tatekimá' iga mamochiwa ken kitajtanilijtoyaj.

25 Iwán kimajkaj inón taga' yej yejemen kitapejpenkej yej onoya ipan cárcel iga kichij revolución iwán iga tamiktij. Iwán Pilato kentregárojsan Jesús iga la gente makichiwilikan ken kinekiáj.

Jesús kiclavarrowaj ipan cruz

26 Kuá' kiwigakej Jesús iga kiclavarótija ipan cruz, nemi witzaya ipan mijojti se taga' yej itoka' Simón, yej ichan altepe' Cirene, iwán yéj kimakakej cruz iga makisalojtiá itepotztaj Jesús.

27 Kitokatiayaj Jesús mia' gente iwán siwatkej yej chokatiayaj iga Jesús, iwán tzajtziáj iga moknomatiáj.

28 E' Jesús kitachilijkej iwán kijlijkej:

—Siwatkej yej anchantitokej Jerusalén, amo xichokakan iga nej; xichokakanwa' iga amejemen iwán iga amopilowan.

29 Porque wí' día kuá' mojtaj: “Pakto' yej ayá' pilowa, siwatkej yej ayí' taonoltij, chichiwalmej yej ayí' tachichitij.”

30 Iwán la gente de inón tiempo pewas iga kijlij tepemej: “Xinētepachokan”, iwán tepetzitzin: “Xine-iyanakan.”

31 Siga inín nechiwiliáj nej, yej anikchij yej ayekti, ¿ix ayá' majya kichijtokej yej ayekti?

32 Kiwigayaj no omen yej kichijkej yej ayekti iga makisenmiktikan iwán Jesús.

33 Kuá' asikeja ompa kan kijliáj Kuaomi', ompa kiclavarojkej Jesús ipan cruz. No kiclavarojkej ipan sej se icruz omen yej kichijkej yej ayekti, se iladoj iye'ma' iwán se' iyopochkampa.

34 Jesús kijtoj:

—NoTaj, xikelkawilikan yej nemi kichiwaj, iga ayá' kimatij te kichijtokej. Iwán soldadojmej kirrifarojkej itzótzol Jesús iga makitakan aja'yéj kikuis.

35 La gente ompa tachixtoyaj. Iwán este yej mandarowaj kipinajtiayaj Jesús, kijliayaj:

—Sekin kimanawij; mamomanawi igánajsan, siga melá' iga yeja in Cristo yej Dios kitapejpen.

36 Soldadojmej no kipinajtiayaj Jesús. Kitechojkej iwán kimakakej iga makoni xoko'vinoj.

37 Kijlijkej:

—Siga tej in iRrey judiyojmej, moganaj ximomanawi.

38 Iwán onoya se tajkuilol ikuapan ipan tájtol griego, latín iwán hebreo, kijtowaya: “ININWA' IN IRREY JUDIYOJMEJ.”

39 Se yej kichij yej ayekti, yej no pipiloytoyaj ipan cruz, kimalijlij Jesús:

—¿Siga tej in el Cristo, ximomanawi iwán xinemanawikan no nejemej!

40 E' sewo' kajajwa' in inón, kijlij:

—¿Ni alín ayá' tikmajmawiliá Dios? Tikmatito' iga nemi no mitzcas-tigarowaj.

41 Tejemej kajasi iga nemi tēcastigarowaj, iga nemi tikixtawaj yej tikchijkej yej ayekti; e' inín taga' ayá' kichij yej ayekti.

42 Iwán kijtoj sej:

—Jesús, xineejlamiki kuá' tiaj kan titagobernaroj.

43 Jesús kijtoj:

—Nimitzijliá iga amansan tonos nowan kan paréj tayejan ipan cielo.

Miki Jesús

⁴⁴ Tajkodía takomiti' noyan ipan tajli este las tres tiotakpan.

⁴⁵ Ay'ya tonaya iwán tastalyo' ay'ya nesía. Tzótzol† yej iga tajkotzaktoya weyitiopan de Jerusalén tzayani' itajkoyan.

⁴⁶ Jesús tzajtzi' recio iwán kijtoj:

—¡Notaj, ipan moma' niktaliá noespíritoj!

Kua' kijtoj inín, migui'.

⁴⁷ Kua' ijefej soldadojmej kita' yej nemi mochíwa, kiweyimatiltij Dios, kijtoj:

—Mataj melá' inín taga' ayá' kichij yej ayékti.

⁴⁸ Nochi yej ompa onoyaj, iwán kitakej yej mochij, pox moknoomatitiajkij.

⁴⁹ Inewi iyamigojwan Jesús, iwán siwatkej yej kitokatinemiáj este ipan estado de Galilea, wéjkasan kitachilijtoyaj.

Kitokaj Jesús

⁵⁰ Onoya se taga' pox te-ijiknín iwán ye'nemiá, itoka' José. Yéj ichan altepe' Arimatea, ipan el estado de Judea, inón taga' no senmandarowaya iwán ijefejmej judiyojmej.

⁵¹ E' yéj ayá' kinekiá makichíwa ken kichijkej nochi jefejmej kua' kijtojkej iga mamiki Jesús. Inín José kichaya iga marreinaro Dios.

⁵² Yajki kitato Pilato iga kitajtanilito icuerpoj Jesús iga makitoka.

⁵³ Kua' kitemowija ipan cruz, kikikimiloj iga sábana iwán kakij ipan se animajtexapo' kan aya agaj motoka.

⁵⁴ Inín mochij kua' mopreparadolo iga mostapa mosewilo iwán inón hora pewasnekiáy.

⁵⁵ Iwán siwatkej yej kitokatinemiáj Jesús este ipan estado de Galilea, yajkij kitatoj kan motó' iwán kitakej kén nokta kitalijkej icuerpoj Jesús.

⁵⁶ Kua' mokuépkeja ichamej kichijkej yej ajwiya' iwán pomada; siwatkej mosejkej ipan día kua' mosewilo ken iga kitekimakaj iley Moisés.

24*Ojpa-isa Jesús kan miktoya*

¹ Isájpasan domingo, siwatkej yajkij sej posantoj. Kiwigakej yej ajwiya' yej yejémejsan kichijkej iwán senyajkiwán iwán sékino' máj siwatkej.

² Kua' asíkeja ompa, weyite'ti yej kitentzaktoya animajtexapo', kimimilójkeja.

³ Iwán kalakkej, e' ayo' kasikej icuerpoj in toTeko Jesús.

⁴ Momajtjikawikej iwán ay'ya kimatiáj te kichíwayaj, kua' kitakej omen tajtaga' ejejkatokej itenojmej, este pepetani itzotzolmej.

⁵ Siwatkej poxsan momajtjikej iwán motzontolkej; e' inomej tajtaga' kijtojkej:

—¿Te iga ankitemowaj yej isato' kan ono' yej miktokej?

⁶ Ay'ya nigaj ono', yejwa' ojpa-ísa'ya. Xikejlamikíkansan yej mitzijlijkej kua' onóyao' ipan estado de Galilea.

⁷ Kijtoj iga iPiltzin Taga' wetziasan ipan imamej yej kichíwayaj yej ayékti iwán kimiktiskej ipan cruz, iwán ipan eyi día ojpa-isas sej.

⁸ Iwán siwatkej kejlankej yej kijtoj Jesús.

⁹ Kua' mokuépkeja iga onoyaj kan animajtexapo', kipowilijkej inewi yej sucederój inón once apostolejmej iwán yej iwamej onoyaj.

† 23:45 23:45 Xikita glosario "Cortina".

10 Inín itokamej yej kipowilijkej apostolejmej: María Magdalena, Juana, María yej iye'pa Jacobo, iwán sekin máj siwatkej.

11 E' apostolejmej kijtojkej anka loċajtiákeja, iwán ayá' kitajtolkuikej.

12 E' Pedro moketza' iwán motalojtiajki iga yajki posantoj. Iwán kuá' tachato texapoko, ayá' kita' nité, petz iyókaya onoya ista'tzótzolmej yej iga kimilijtoya Jesús iwán yajki sej ichan, yolmajmatiajki iga yej kita'.

Jesús mixnextiá ipan Emaús ojti

13 Ipansan inón día omen discipolomej nemi yayaj se altepe' yej itoka' Emaús. Kipiaya ken once kilómetros este Jerusalén.

14 Kipojtiajaj inewi yej mochij.

15 Kuá' nokta tatapojtiajaj, Jesús kiná'techoj inón omen, iwán némiya senyayaj.

16 E' yejemej ken tejté kixtactoyaj iga amo makixmatikan a'yéj in inón taga'.

17 Jesús tatajtan:

—¿Té ankipojtiawij, iwán te iga anmoknoomatij?

18 Iwán se de yejemej yej itoka' Cleofas kijtoj:

—Nochi kimati yej mochij Jerusalén inimej días. ¿Ix tejsan yej ompa tonoya yej atikmati?

19 Yéj tatajtan:

—¿Té sucederój?

Yejemen kijlijkej:

—Yej kichiwilijkej Jesús yej ichan Nazaret, se profeta katka yej kichij yej pox yékti iga ipoder iwán iga itájtól, ijkón Dios kipoxye'ita' iwán la gente no kiyé-ita'.

20 Ijefejmej sacerdotejmej iwán yej mandarowaj kentregarojkej iga mamiki ipan cruz.

21 Nejemej nikchixtoyaj iga yéj kimanawiaya el país de Israel. Anwa' kipiáy eyi día iga panoj inewi inón.

22 E' sekin siwatkej yeguin nemajmajtijkej iga yajkaj posantoj kuá' tanestiwi'o'

23 iwán ayá' kasikej icuerpoj Jesús. Iwán walkej nepowilikoj iga kixnextilijkej omen angelejmej iwán kijlijkej iga Jesús isato'.

24 Sekin nokniwan yajkij no posantoj, iwán yajkij kasitoj animajtexapo' kenya nokta siwatkej kijtojkej, e' ayá' kitakej Jesús.

25 Iwán Jesús kijtoj:

—Amejemen pox ankuatakuatejkej iwán ayá' wel ankitajtolkuij profetajmej.

26 E' Dios kine' iga Cristo makiknochiwakan antes iga mayawi ipan cielo.

27 Iwán pewa' iga kinejnextilijkej itájtól Dios kan tajtowa de Cristo, pewa' pan ilibroj Moisés iwán kinextilijtiajkij pan inewi ilibrojmej profetajmej.

28 Kuá' asitiájkija ipan altepe' kan yayaj, Jesús kichij ken kuá' yaya máj wejka.

29 E' yejemej kijlijkej:

—Xikawi iwán nejemej, iga tióta'ya, némiya takomitiá.

Iwán Jesús kala' kalijti' iga kaw'i iwamej.

30 Kuá' kixnantókeja mesa, kikui' pan iwán kuá' tami' oradoj, kipoposte' iwán kimajmakakej.

31 Iwán íkuá'ya ixtapowikej iwán kixmatíkeja iga Jesús: e' yéj sanpoli-jtewa'.

32 Iwán mosepan-ijlijkej:

—Inón iga este yeḱti tikmachiliayaj ipan toalmaj kuḗ' tetatapowiaja ipan ojti iga tenextilijiwiztiaya itájtɔl Dios.

³³ Iwán ikua'san sej ojkuikej iga yajki Jerusalén iwán kasitoj nechkatokej once apostolejmej iwán icompañerojwan.

³⁴ Iwán kijtojkej yej nechkatoyaj:

—Mataj kena ojpa-isa' sej toTeko, porque kixnextilija Simón.

³⁵ Iwán inomej omen nɔ kipowakej yej kisucederojkej ipan ojti. Iwán kijlijkej iga kixmatikej Jesús este kuḗ' kimajmakákeja paṇ.

Jesús kixnextiliáj idiscipolojmej

³⁶ Mieḱ inón kipojtoyaj, Jesús mixnextiko tatajkoyan iwán kisaludarojkej ijkín:

—Tamelá xonokan.

³⁷ Yejemej poxsan momajtijkej, kijtojkej iga kitztoyaj ánimaj.

³⁸ E' Jesús kijtoj:

—¿Te iga anmajmatokej?, iwán ¿te iga ijkón ankejlamikij?

³⁹ Ta' xikitakan nomamej iwán nokximej. Nej nokta. Ta'ki' xinechijchimikan iwán xine-itakan: ánimaj ayá' nakayoj iwán ayá' omiyoj, e' nej ni-omiyoj iwán ninakayoj iwán anne-itztokej.

⁴⁰ Kuḗ' kijtoj inón, kinextij imamej iwán iyikximej.

⁴¹ E' yejemej iga paḱtoyaj iwán iga moyolmajtitojmej, ayá' kicredowayaj. Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix ankipiáj achi tákual?

⁴² Kimakakej tájkol ta-ixkaltopoj iwán tájkol pánal.

⁴³ Iwán yéj kikui', iwán kikuaj kan kitztokej.

⁴⁴ Iwán kijtoj:

—Ininya nokta yej nimitzpowilijkej kuḗ' nonóyao' amowan: iga mamochiwa ipan nej inewi yej ijkuilijto' ipan iley Moisés iwán ipan iibrojmej profetajmej iwán ipan libro de los salmos.

⁴⁵ Iwán kichij iga makentenderokan itájtɔl Dios.

⁴⁶ Iwán kijtoj:

—Ijkuilijto' iga Cristo mikiasan iwán ojpa-isaya sej ipan eyi día.

⁴⁷ Iwán inín ye'noticiaj mopowas ipan notoka' desde Jerusalén iwán ipan nochi paismej. Mopowas iga mamoyolpatakan iga Dios wel makelkawili yej kichiwaj yej ayekti.

⁴⁸ Amejemen ankitakej inimej yej mochi.

⁴⁹ Iwán nia nimitztitanilitij yej noTaj kijtoj iga mitzmasukkej. E' amejemen xikawikan nigaj, ipan altepe' Jerusalén este que xikpiakan poder yej wı' ipan cielo.

Jesús tejkawi ipan cielo

⁵⁰ Iwán Jesús kiwiga' idiscipolojmej na' altepe' Betania iwán kajajko' ima' iwán kitenewij Dios iga maye'onokan.

⁵¹ Kuḗ' kitajtanilija Dios iga maye'onokan, majkejtiajki iga yajki ipan cielo.

⁵² Iwán yejemej kiweyimatiltijkej Jesús iwán paḱtiájkija iga yajki Jerusalén.

⁵³ Iwán nochipa onoyaj weyitiopan iga kiweyimatiltiayaj Dios. Ijkónyawa'.

Itájtɔl Jesucristo yej kijkuiloj San Juan

Dios mochij taga'

¹ Kuə' pewa' nochi, onóyaya in Tájɔl;* iwán inón Tájɔl onoya iwán Dios iwán yéj in Dios.

² Puej kuə' pewa', yéj onoya iwán Dios.

³ Ipan yéj, Dios kichij nochi yej ono'; ateyi nité yej ono' yej inón Tájɔl ayá' kichij.

⁴ Yéj kichij iga nochi yej isato' maonokan, wan kitawiaya pan iyalmajmej nochi gente.

⁵ Inín tawilyo'† tawia kan takomi iwán takomitilyo' awel kisewia.

⁶ Onoya se taga' itoka' Juan, yej Dios kititan,

⁷ wəłaj kinojma-ijtoke itekiyo inón tawilyo', iga nochi makicredokan ipan tawilyo'.

⁸ Juan ayéj inón tawilyo', kititankejsan iga ye'tajtoke de tawilyo'.

⁹ Inón mela'tawilyo' yej kitawia nochi gente, itoka' Jesucristo, némi-o' asiá ipan inín tajli.

¹⁰ Inón Tájɔl onoya ipan tajli; iwán malej iga Dios kichij ipan Jesucristo nochi yej ono', yej chantitokej ipan tajli akixmatikej.

¹¹ Jesús wəłaj ipan ital, e' judiyojmej yej igentejpa akomemawijkej.

¹² E' yej komemawijkej iwán moconfiarojkej ipan yéj, yéj kichij iga inimej mamochiwakan ipilowan Dios.

¹³ Ayéj ken ipilowan namoltetajmej yej nacerowaj iga ijkón kineki taga', sino que inimej ipilowan nokta Dios.

¹⁴ Iwán inón Tájɔl mochij taga', iwán chantitoya iwán nejemən, poxsan te-ijiknən iwán ayí' takajkayawa. Iwán nikitakej iweyipoder, inonwa' iweyipoder iselpiltzin toTaj.

¹⁵ Juan tajtoj de yéj, iwán kijtoj:

—De inín nitajtoj kuə' nikijtoj iga yej wı' despuéj de nej, achto que nej, iga onóyaya kuə' nej aya nono'.

¹⁶ Dios temaka yej yekti, ayéj se vej, mia' vej, iga tepoxchokilia.

¹⁷ Dios kimá' iley Moisés iga yéj matenextili, e' ipan Jesucristo tenextilij kén iga tepochokilia iwán ayá' tekajkayawa.

¹⁸ Aya ĩ' nokta agaj kita Dios; iselpiltzin, yej mela'setito' iwán toTaj, yéj tenextilij kén in Dios.

Juan yej tabautizarowa tajtowa de Jesucristo

¹⁹ Judiyojmej yej ichamej Jerusalén kititankej sacerdotejmej iwán levitajmej‡ iga mayakan kan ono' Juan iwán kitajtankej:

—¿A'yéj in tej?

²⁰ Iwán Juan kinojma-ijtoj:

—Nej ayéj niCristoj.§

²¹ Iwán sej kitajtankej:

* **1:1 1:1** Ken tenextilia ipan versículo 14, Tájɔl kijtojneki Jesucristo. Iga itájtɔl yej agaj kijtowa, se' wel kimati yej nemi kejlamiki. Ijkón kuə' mojtowa iga Jesucristo in Tájɔl, kijtojneki iga yéj nokta tenextilia ken Dios kejlamiki. † **1:5 1:5** Tawilyo' nq kijtojneki Jesucristo. ‡ **1:19 1:19** Xikita glosario "Levita". § **1:20 1:20** Xikita glosario "Cristo".

—¿A'taj yej in tej? ¿Ix tiprofetaj* Elías?

Juan kijtoj:

—Ayéj.

Iwán kitajtankej:

—¿Ixtaj tej in inón profeta yej momatiá iga asiá?

Kijtoj:

—Ayéj.

²² Iwán kijlijkej:

—¿A'taj yéj nokta in tej? Niknekij manikmatiltikan yej netitankej. ¿Té wel anne-ijliáj de tej?

²³ Juan kijtoj:

—Nej inón yej ijkín kijtowa ipan desierto:† “Xiktapowilikan toTeko se weyi-ojti yej melakti” —ijkón ken kijtoj el profeta Isaías.

²⁴ Yej tajtojaj iwán Juan, kititankej fariseojmej,‡

²⁵ iwán tatajtankej:

—Sigataj ayéj tiCristoj, niga ti-Elías, niga tiprofetaj ¿Te ígataj titabautizarowa?§

²⁶ Juan kijtoj:

—Nej nitabautizarowa iga a'ti; e' iwán amejemen ono' se yej ayá' ankixmatij

²⁷ iwán netokatiwí', malej iga yéj tayakanto' máj que nej. Nej aneajasi ni alín iga manikxitomili imekayo iga'.

²⁸ Inochi inín mochij pan altepe' Betania, iyikampa weya' Jordán ikisáyampa tonati', kan Juan tabautizarojtoya.

Te itekiyo Jesús

²⁹ Ipanya se' día, Juan kita' Jesús iga kiná'tejojtiwí', iwán kijtoj:

—Ta' xikitakan, ininwa' in yej Dios iCorderoj* yej wel kiperdonarowa yej ayekti yej kichij la gente.

³⁰ De yéj nitajtoj kuá' nikijtoj: “Notepotztaj wí' se yej achto que nej, iga onóyaya achto que nej.”

³¹ Nej nō ayá' nikixmatiá; e' nej nitabautizarojtiwalaj iga a'ti, iga nokta la gente de Israel makixmati.

³² Juan nō kijtoj:

—Nej nikita' iyEspíritoj Dios temoj ipan cielo ken se jojtoko, iwán saliwito ipan yéj.

³³ Nej aya nikmatiá a'yéj; e' yej netitan iga manitabautizaroki iga a'ti, ne-ijlij: “Yej tikitas ipan yéj temowa iyEspíritoj Dios iwán moketza iyakapan, inónyawa' in yej tabautizarowa iga iyEspíritoj Dios.”

³⁴ Nej niknojma-íta'ya, iwán nej nikijtowa iga yéj nokta iPiltzín Dios.

Yej áchtopa idiscipolomej Jesús

³⁵ Ipanya se' día, Juan onoya ómpasan sej iwán ome yej kitokatinemiáj.

³⁶ Kuá' kita' nemi panowa Jesús, Juan kijtoj:

—iTa' xikitakan, inépawa' in Dios iCorderoj!

³⁷ Iyomextin yej kitokatinemiáj Juan, kikakikej iga ijkón kijtoj, iwán kitokakej Jesús.

³⁸ Iwán Jesús tachá' tatepotztaj, iwán kita' iga kitokatiawij, iwán kijlijkej:

—¿Té ankitemowaj?

* 1:21 1:21 Xikita glosario “Profeta”. † 1:23 1:23 Xikita glosario “Desierto”. ‡ 1:24 1:24 Xikita glosario “Fariseo”. § 1:25 1:25 Xikita glosario “Bautizar”. * 1:29 1:29 Cordero ken tikita borregoizín. Xikita glosario “Borrego” wan “Cordero”.

Yejemən kijtojkej:

—Tamachtiani, ¿kan inán tichantito'?

³⁹ Jesús kijtoj:

—Xiwitzekan xikitakij.

Iwán yajkij iwán kitakej kan onoya. Inón hora las cuatro tiqtakpan iwán ompa tayowatiakej.

⁴⁰ Andrés yej iyikn̄in Simón Pedro, se de inón om̄en yej kikakikej Juan iwán kitokakej Jesús.

⁴¹ Andrés, lo que kichij, achto yajki kitemoto iyikn̄in yej itoka' Simón iwán kijlij:

—Nikasikeja in Mesías —yej kijtojneki Cristo.

⁴² Iwán Andrés kiwiga' Simón kan onoya Jesús, iwán kuá' Jesús kita' kijlij:

—Tej tiSimón, ipiltz̄in Jonás, e' inán tia timotokaw̄iti Cefas —yej kijtojneki Pedro.

Jesús kinotza Felipe w̄an Natanael

⁴³ Ipanya se' día, Jesús kiyolmá' iga yawi ipan it̄al Galilea, iwán kasi' Felipe iwán kijlij:

—Xin̄etoka.

⁴⁴ In̄in Felipe ich̄an katka al̄tepe' Betsaida, kansan n̄o ch̄antitoyaj Andrés iwán Pedro.

⁴⁵ Felipe yajki kitemoto Natanael, iwán kijlij:

—Nikasikeja inón taga' yej Moisés ikuyay kijkuiloj ipan libro de la ley, de Yéj n̄o kijkuilojkej profetajmej. In̄onwa' nokta Jesús yej ipiltz̄in José yej ich̄an al̄tepe' Nazaret.

⁴⁶ Kijtoj Natanael:

—¿Ix wel k̄isa tejté yej yek̄ti ipan al̄tepe' Nazaret?

Felipe kijtoj:

—Ta'ki' xikitaki.

⁴⁷ Kuá' Jesús kita' iga kin̄a'techojt̄iaya Natanael, kijtoj:

—Nigaj w̄i' se yej mela'israel̄itaj, yej ayi' takajkayawa.

⁴⁸ Iwán Natanael tatajtan:

—¿Kén iga tine-ixmati?

Iwán Jesús kijlij:

—Nej achto nimitzita' kuá' Felipe aya mitzn̄otza, kuá' tonoya itampa higuerajkuawi'.†

⁴⁹ Natanael kijtoj:

—Tamachtiani, tej iPiltz̄in Dios, tej tiRrey ipan Israel.

⁵⁰ Jesús kijtoj:

—¿Ix tin̄ecredowa iga san nimitzijlij iga nimitzita' itampa higuerajkuawi'? Tia-o' máj tikitati yej ayi'pa mo-ita que yej inán nimitzijlij.

⁵¹ N̄o kijtoj Jesús:

—Nimitznojma-ijliáj, iga amejemen anyawij ankitatij iga cielo tapojto', iwán iyangelejmej Dios tejkawiskej iwán temoskej ipan nej yej iPiltz̄in Taga'.‡

2

Monqmiktilo Caná de Galilea

† 1:48 1:48 Xikita glosario "Higo". ‡ 1:51 1:51 Xikita glosario "IPiltz̄in Taga"'.

1 Kuá' panoj eyi día, monamiktilo' ipan altepe' Caná, ipan ital Galilea. Iye' Jesús ompa onoya.

2 Jesús iwán idiscipolomej* no motalkej kan monamiktilo.

3 Tami' vino, iwán iye' Jesús kijtoj:

—Ay'ya kipiáj vino.

4 Jesús kijtoj:

—Nomáw, inón tejemej ayá' tikmatij. Aya kajasi iga manimonexti a'yéj nej.

5 Iwán María kijlij yej kikixtijtoyaj vino:

—Xikchiwakán nochi kensan Jesús mitzijliáj.

6 Ompa onoya seis akomi' de te'ti, kan judiyojmej kakiáj a'ti iga moewiltiayaj iga ijkón kitekichiwayaj. Ipan sejsé akomi' kitolowaya ken cien litros a'ti.

7 Jesús kijlij yej kikixtijtoyaj vino:

—Xiktemikán iga a'ti inimej akomimej.

Iwán kakilijkej a'ti este yejye'temi',

8 iwán Jesús kijtoj:

—Inán xikixtikán alín, iwán xikuiguilikán yej mencargarowa inín ilwi'. Ijkón kichijkej.

9 Iwán yej kitálkej iga makita te moneki ipan inón ilwi', kimachilij a'ti yej mochij vino, niga kimati' kan wálaj; petz yej kikixtijtoyaj vino kimatiáj iga yejemen kajakijkej a'ti. Iwán yej mencargarowa ipan inón ilwi', kinotza' chokotzjn yej monamiktiá,

10 iwán kijlij:

—Nóyansan kan monamiktilo, achto mooniá vino yej máj yékti, iwán kuá' te-ikniwan konijkeja poxsan, mooniaya sej namolvinoj. E' tej tikena' vino yej máj yékti, este inán-o' nemi mooniá.

11 Inín yej Jesús kichij Caná ipan estado de Galilea, áchto-o' kichij milagro kan kinextij iweyipoder; iwán idiscipolomej kicredojkej ipan yéj.

12 Kuá' móchija inón, yajki ipan altepe' yej itoka' Capernaum, yajki iwán iye', iyikniwan iwán idiscipolomej; iwán ayá' pox mia' día ompa onoyaj.

Jesús kikijixtiá yej tanamakaj tiopan

13 Kuá' na'ya iyilwi la Pascua† yej kitekichiwaj judiyojmej, Jesús yajki ipan weyi-altepe' Jerusalén.

14 Iwán pan ipatiojyo weyitiopan‡ kasito yej kinamakaj torojmej, borreojmej iwán jojtokomej, iwán yej ewatoyaj iga kipatatoyaj namoltomín iga tiopantomín.§

15 Kuá' inón kita', Jesús kikui' tájkol reata iga tamajmaga' iwán kikixtij nochi ipan ipatiojyo tiopan, iwanya iborreojmej iwán itorojmej. Iwán yej kikambiarowayaj tomín kitatajkalilijkej talpan in tomín iwán kitzijtzinkuepilijkej imesajmej.

16 Yej kinamakaj jojtokomej kijlij:

—¡Inochi inín xikijixtikán nigaj! ¡Amo xikchiwakán iga íkal noTaj mamokuepa ken kajli kan monamaka kuajkuantas!

17 Iwán idiscipolomej kejlánkej yej ijkuilijto' pan itájtol Dios kan kijtowa: “Poxsan nikneki íkal noDios, inón iga poxsan nikuesiwi.” *

18 Iwán judiyojmej tatajtankej:

* 2:2 2:2 Xikita glosario “Discípulo”. † 2:13 2:13 Xikita glosario “Pascua”. ‡ 2:14 2:14 Xikita glosario “Weyitiopan”. § 2:14 2:14 Tiopantomín se'pa tomín iga kikowaya yej ki-ofrecerowiliayaj Dios. Awel mokowaya iga namoltomín. * 2:17 2:17 Sal 69:9

—¿Te wel annenextiliáj iga manesi iga wel tikchiwa inín yej tikchij?

¹⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikxitinakān inín tiopan, iwán eyi día newiguilij iga sej nikojpachiwas.

²⁰ Iwán judiyojmej kijtojkej:

—Cuarenta y seis años tekipanolo' iga mochij inín tiopan; ¿ix eyi día mitzwiguilij iga sej tikojpachiwas?

²¹ E' inón tiopan yej Jesús kijtojtoya, kijtojneki icuerpoj.

²² Inón iga, kuá' Jesús ojpa-isa' kan miktoya, idiscipoloymej kejlankej inín yej kijtoj, iwán kicredoykej itajtōl Dios yej ijkuilijto' iwán tajtōlmej yej Jesús kijtoj.

Jesús kixmati nochi

²³ Kuá' Jesús onoya Jerusalén, kan mo-ilwichiwiliá la Pascua, mia' kicredoykej ipan yéj iga kitayaj kichijchiwaya milagro.

²⁴ E' Jesús ayá' moconfiarowaya ipan yejemej, iga Jesús kixmatiáj nochi inomej.

²⁵ Malej iga ayagaj kijlij kén kejlamiki la gente, yéj kimatiaya ken kejlamiki nochi gente.

3

Jesús iwán Nicodemo

¹ Onoya se taga' itōkā' Nicodemo, yéj fariseo* katka, se de ijefejmej judiyojmej.

² Nicodemo yajki tayowakan kipaxalowilijto Jesús, iwán kijlij:

—Tamachtiani, nikmatij iga Dios mitztitan iga xinemachtikan, iga ayagaj wel kichiwa milagro ken yej tej tikchiwa siga Dios ayá' ono' íwan.

³ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliá nokta, yej ayá' ojpanacerowa, awel kita kan reinarowa† Dios.

⁴ Nicodemo tatajtan:

—¿Kén wel maojpanacero se taga' yej wéweja? ¿Ix wel sej ojpakalaki iyijtiko iye' iga maojpanacero?

⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliá, yej ayá' nacerowa iga a'ti iwán iga Espiritu, awel kalaki kan reinarowa Dios.

⁶ Taga' wan siwā' kitaj ipilowan; e' petz iyEspiritoj Dios wel kichiwa iga ximochiwa ipiltzin Dios.

⁷ Amo ximadmirado iga nimitzijliá: “Mitzpolowaj iga amonochin xi-ojpanacerokan sej.”

⁸ Ejeka' nóyansan panowa, tikaki iga nawati, e' ayá' tikmati kan wj' niga kan yawi. Ijkonsan no inochi yej nacerowaj iga iyEspiritoj Dios.

⁹ Nicodemo sej ki-ojpatajtan:

—¿In on, ken an iga mochíwa?

¹⁰ Jesús kijtoj:

—¿Tej yej tikmactiá israelitajmej, iwán ayá' tikmati in inín?

¹¹ Nej nimitznojma-ijliá iga nejemej nikijtowaj yejsan nikmatij, iwán niknojma-ijtowaj yej nikitakeja, e' amejemen ayá' ankidredowaj yej nejemej nimitzijliáj.

¹² Siga ayá' annecredowaj kuá' nej nimitzijliáj de yej ono' ipan inín tajli, ¿kén anyawij annecredotij siga nimitztatapowiáj de yej ono' ipan cielo?

* **3:1 3:1** Xikita glosario “Fariseo”. † **3:3 3:3** Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

13 'Aya agaj tejkawi ipan cielo, sino que yej temoj ipan cielo; ken tikijtowaj nej yej iPiltzın Taga'.

14 Ijkón ken Moisés kuá' ipan desierto kajko' pan kuawi' se kowa' yej chijto' iga tepos,‡ ijkón nej yej iPiltzın Taga' yawij neajkokuitij,

15 iga inochi yej mamofiarokan ipan nej, amo mapoliwikan, majwa' nochipa maonokan wan Dios.

Ken iga Dios kipoxchokiliá la gente

16 Dios poxsan kichokilij inochimej yej onokej ipan inın tajli, este kimá' iselpiltzın, iga inochi yej makicredo ipan yéj amo mapoliwi, majwa' nochipa maono wan Dios.

17 Dios ayá' kititan iPiltzın ipan inın tajli iga makijto iga makicastigaro la gente, majwa' iga makimanawi.

18 Yej kiredowa ipan iPiltzın Dios, ayo' kicastigaroskej iga kichij yej ayekti; e' yej ayá' kiredowa, Dios kįtoja iga yawi kicastigaroti iga kichij yej ayekti iga ayá' kiredowa ipan iselpiltzın Dios.

19 Yej ayá' kiredowaj, ono' iga yawij mikitij, iga kuá' wala' yej tatawiko ipan inın tajli, máj kinekkej maonokan kan takomichkan iga kichıwayaj yej ayekti.

20 Inochi yej kichıwaj yej ayekti kįiyaj yej yekti, iwán ayá' kıná'techowaj tawılyo' iga amo mamofita yej kichįtokej.

21 E' yej kichįtokej ken kįtowa itajtól Dios, kıná'techowaj tawılyo' iga manesi iga kichįtokej ken kineki Dios.

Juan yej tabautizarowa tajtowa sej de Jesús

22 Kuá' tami' kįtoj inın, Jesús yajki iwán idiscipolomej ipan ital Judea, kan kawı' iwamej iga tabautizarojtoya.

23 Juan no tabautizarojtoya ipan altepe' yej itoka' Enón, iná' altepe' Salim, iga ompa onoya weya'; iwán la gente yayaj iwán mobautizarowayaj.

24 Inın mochij kuá' Juan aya kipresoįwiáj.

25 E' sekin yej kitokatinemiáj Juan pewakej iga motenkįtzkįkej iwán sekin judıyoįmej, iga san kén iga moewıłtilo iga maye'onolo iyıxtaj Dios.

26 Iwán yajkį kįlįtoj Juan:

—Tamachtıani, yej onoya mowan asentápal weya' Jordán, ikısáyampa tonatı', de inón yej annetatapowıkej de yéj, inán nemi tabautizarowa iwán nochi gente kitoka.

27 Juan kįtoj:

—Ayagaj wel kipiá nité siga Dios ayá' kimaka.

28 Amejemen nokta anekakıkej iga niknojma-ıtoj iga nej ayéj niCristoj, nejwa' se yej kitıtankej achto que yéj.

29 Kan monamıktılo, chokótzınwa' in yej kipiá takotzın; iwán yej chokotzın iyamıgoj yej ompa no ono', san takaki, poxsan paıi iga kikakto' nemi tatapowa chokotzın. Ijkonsan no nej inán nıpoxyolpaıi.

30 Inán yéj sej yawij kiweyimatıłtıtij, iwán nej yawij nealımpamatıtij.

Yej wı' ajko

31 'Ipiltzın Dios yej wı' ajko inón yej nochi kimandarowa. Yej ono' ipan tajli inón de nigaj, iwán kįtowa de yej ono' ipan tajli. E' yej wı' ipan cielo inón kimandarowa nochi,

32 iwán kįtowa yejsan kita' iwán yej kikagui'; e' ayagaj kiredowa yej yéj kįtowa.

33 E' siga agaj kiredowa, kınextıá iga yej Dios kįtowa ijkonya nokta;

‡ 3:14 3:14 Num 21:9

³⁴ pues yej Dios kititan, kijtowa tájtɔl yej Dios kijtowa, iga Dios nokta kimaka iyEspíritoj.

³⁵ TeTaj kichokiliá iPiltzín, iwán kimá' iga wel makimandaro inochi yej ono'.

³⁶ Yej kicredowa ipan tePiltzín, nochipa yawi onoti wán Dios; e' yej ayá' kineki kicredowa ipan tePiltzín, ayá' yawi onoti wán Dios, sino que Dios yawi kicastigaroti poxsan.

4

Jesús tajtowa wán se siwa' de Samaria

¹ Fariseojmej kimatikej iga Jesús máj komati gente kitokatinemiáj iwán tabautizarowaya máj sej que Juan

² (malej iga ayejwa' in Jesús yej tabautizarowaya, sino que idiscipolomej).

³ Kuá' Jesús kimati' yej mojtowaya, kisa' Judea wán yajki sej Galilea.

⁴ Inón ojti kan nemi yaya, panowaya ipan ital Samaria.

⁵ Inón iga asi' ipan se altepe' yej itoka' Sicar yej ono' ipan ital Samaria, na'san ital José yej pox ikyay kimá' itaj yej itoka' Jacob.

⁶ Ompa onoya pozo yej Jacob kichij. Jesús siawi' iga nejnen, motalij posojtenoj ken tajkodía.

⁷ Wálaj se siwa' de Samaria atakuiko, iwán Jesús kijlij:

—Achi xinemaka a'ti manikoni.

⁸ Íkuá' idiscipolomej yájkija ipan altepe' kikowatoj te kikuaj.

⁹ Siwa' de Samaria kijtoj:

—¿Te iga tinetajtaniliá a'ti iga xikoni, tej tijudiyoj, iwán nej nisiwa'* de Samaria?

(Iga judiyojmej iwán samaritanojmej† ayá' moye'itayaj.)

¹⁰ Jesús kijtoj:

—Siga tikmatía katka yej Dios tamaka iwán a'yéj nej yej nemi nimitztajtaniliá a'ti, tej tinetajtaniliaya, iwán nimitzmakaya a'ti yej isato'.

¹¹ Siwa' kijtoj:

—Esi atikpiá ga te tikixtiá a'ti, iwán pozo poxsan wejkatan. ¿Kan tia tikasiti a'ti yej isato' iga xinemaka?

¹² Notajwewejmej Jacob nekawilijkej inín pozo, yéj no nigaj kikixtiaya a'ti iga koniaya iwán ipilowan iwán iyolkamej. In tej, ¿ix majya sej que yéj?

¹³ Jesús kijtoj:

—Nochi yej koniáj inimpa a'ti, sejo' atanekiskej;

¹⁴ e' yej makoni a'ti yej nej nia nikmakati, ayí'o' atanekis. Iga inón a'ti yej nikmakas, kistos ipan yéj ken se atzontekon yej kichíwa iga wel maono nochipa wán Dios.

¹⁵ Siwa' kijtoj:

—Áchiwa' xinemaka in inompa a'ti, iga ay'ya mani-ataneki iwán ay' manikikixtiki nigaj.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—Xaj xiknotzati mowewej iwán xiwiki sej.

¹⁷ Siwa' kijtoj:

—Ayá' niwewejyoy.

Jesús kijlij:

* **4:9 4:9** Judiyojmej akiye'itaya iga taga' matajto wán siwa' pan calle. † **4:9 4:9** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

—Ómpaya ken tikijtoj iga ayá' tiwewejyoy;
 18 iga tikasíkaya cinco mowewej, iwán yej inán tikpiá ayéj mowewej.
 Ómpaya nokta ken tikijtoj.

19 Kuá' inín kikagui' siwá', kijtoj:

—Nej nikita iga tej tiprofetaj.

20 Notajwewetkej, samaritanojmej, kiweyimatiltijkej Dios nigaj ipan inín tepe'; e' amejemen anjudiyojmej ankijtowaj iga Jerusalensan petz ómpasan wel moweyimatiltiá Dios.

21 Jesús kijtoj:

—Tej xinecredo, yawi asiti hora iga amejemen anyawij ankiweyimatiltitij toTaj, ay'ya anwitezkej ipan inín tepe' niga anyáskejo' Jerusalén.

22 Amejemen ansamaritanojmej ayá' ankimatij a'yéj ankiweyimatiltiáj; e' nejemen nikmatij a'yéj nemi nikweyimatiltiáj, puej Dios kitapejpen judiyojmej iga pan nejemej makisa yej tasalvarowa.

23 E' asis hora, iwán inanya nokta kuá' yej kimela'weyimatiltiáj toTaj, yawij kichiwatij ijkón ken kineki iyEspíritoj Dios. Iga toTaj ijkón kineki makichiwakan yej kiweyimatiltiáj.

24 Dioswa' Espíritu, iwán yej kiweyimatiltiáj makichiwakan ken kajasi, ijkón ken kineki Dios iyEspíritoj.

25 Siwá' kijtoj:

—Nej nikmati iga yawi witezeti in Mesías —yej kitojneki Cristo—; iwán kuá' yéj mawiki, nochi nenojma-ijliskej yej ayá' nikmatij.

26 Jesús kijtoj:

—Inonwa' nej, yej nemi tatapowa mowan.

27 Iwán íkuá' asikej idiscipolojmej, iwán san tajtachixtikajkej iga kitakej Jesús tatapojto' iwán siwá'. E' ayagaj mixewij iga makitajtani te kinekiá inón siwá', o te kipojtoyaj.

28 Siwá' kikaitej iyakon iwán yajki altepe', iwán kijlij la gente:

29 —Xikitatij se taga' yej nenojma-ijlij inochi yej nikchij. ¿Ix ayéj an ininya in Mesías?

30 Iwán kiskej ipan altepe' iga yajkij kan onoya Jesús.

31 Mij discipolojmej kitejteki'ijlijtoyaj Jesús:

—Tamachtiani, achi xitakua.

32 E' yéj kijtoj:

—Nej nikpiá tákual yej amejemen ayá' ankixmatij.

33 Iwán idiscipolojmej pewakej iga mosesepantajtanj:

—¿Ix ayá' an kiwajliguilijkej tejté yej kikuaj?

34 E' Jesús kijtoj:

—Iga manichíwa ken kineki yej netitan, iwán maniktamili itekipánol; inonwa' in notákual.

35 Amejemen ankijtowaj: “Políwi-o' cuatro meses iga la cosecha”; e' nej nimitzijliáj: Xikitakan mijlimej, chika'ya yej motojtoga' iwán welja moteki.

36 Yej kinechkowa yej kikixtiá pan mijli,‡ Dios yawi kimakati yej yekti. Iwán yej kicredowaj, nochipa onoskej wan Dios iga yej kipowa itájtol Dios iwán yej kinechkowa yej kikixtiá pan mijli, masempakikan.

37 Iga melá' nokta ken yej mojtowa: “Sewa' in yej kitoka, iwán se' in yej kinechkowa yej kikixtiá pan mijli.”

‡ 4:36 4:36 Inín kijtojneki, yej kipowaj yej notíciáj iga makicredokan ipan Jesús.

³⁸ Nej nimitztitankej amejemen iga xikosecharokan kan ayá' antekipanojkej; séwo'wa' in yej tekipanojkej, e' amejemenwa' in yej ankitekij yej yejemen kitokkej.

³⁹ Mia' yej chantitokej ipan inón altepe' de Samaria kicredojkej Jesús iga ijkín kijtoj siwa': "Ne-ijlij inochi yej nikchij."

⁴⁰ Iwán kuá' asikej yej walkej Samaria, kitejteki'ijlijkej Jesús iga makáwi-o' iwán yejemen. Yéj kawí' ompa ome días,

⁴¹ iwán mia' máj kicredojkej iga kikakikej yej yéj kijtowaya.

⁴² Iwán kijlijkej siwa':

—Inán nicredowaj, ayejsan iga inón yej tej anne-ijlijkej, sino que iga nejemen nõ nikakikej iwán nikmatij iga yéj nokta in Cristo yej kisalvarowa nochi gente yej ono' ipan inín tajli.

Jesús kachitialtiá gobierno itekipanowani ipiltzin

⁴³ Kuá' pánoja inón ome días, Jesús kisa' Samaria iwán yajki ipan ital Galilea.

⁴⁴ Porque Jesús kijtoj iga nisé profeta ayá' kiye'itaj ipan iyaltepe'.

⁴⁵ Kuá' asi' Galilea, yej ompa chantitoyaj ki-omemawijkej Jesús, iga la gente nõ yajkaj Jerusalén iga kilwichiwilitoyaj la Pascua iwán kitakej inochi yej íkuá' kichij Jesús.

⁴⁶ Jesús yajki sej altepe' yej itoka' Caná yej ono' estado de Galilea, kan kichij vino iga a'ti. Iwán ompa onoya se taga' yej itekipanowani el rey. Inón taga' ichan altepe' Capernaum wan wetitoya ipiltzin.

⁴⁷ Kuá' inón tekipanowani kimati' iga Jesús kisa'ya Judea iwán asi'ya Galilea, yajki kitato iwán kitejteki'ijlij iga mayawi ichan iga maki-achitiali ipiltzin, yej mikisnekiaya.

⁴⁸ Jesús kijtoj:

—Amejemen ayá' anikredowaj, siga ayá' ankita'j tejté yej ayi'pa mo-ita.

⁴⁹ E' inón tekipanowani kijtoj:

—NoTeko, nimanín xaj, miej aya miki nopiltzin.

⁵⁰ Jesús kijtoj:

—Xaj mochan; mopiltzin isato'.

Inón taga' kicredoj yej Jesús kijlij, iwán yajki.

⁵¹ Miej asitiaya ichan, itekipanowanimej kixnamikitoj iwán kijlijkej:

—¡Mopiltzin isato'!

⁵² Yéj kitajtan itekipanowanimej te hora pewa' iga yéktiya kimachilij ipiltzin, iwán kijlijkej:

—Yalwa a la una de la tarde pojpoliwi' iga kawantoya.

⁵³ Tetaj kejlán iga inón hora nokta kuá' Jesús kijlij: "Mopiltzin isato'"; iwán yéj iwán inochi ifamiliaj kicredojkej ipan Jesús.

⁵⁴ Iga ininya ome vej Jesús kichij milagro kuá' yajki Galilea iga kisa' Judea.

5

Jesús kachitialtiá se yej takuawayaxto' yej ichan Betesda

¹ Máj máj judiyojmej nemi ilwichiwayaj ken kitekimakaj itájtol Dios, iwán Jesús yajki sej Jerusalén kan nento' ilwi'.

² Ipan inón altepe', itenoj puerta yej itoka' borreojmej* onoya se ayawalwéj, ipan hebreo† itoka' Betesda, kipiá cinco itasejkanyo.

* 5:2 5:2 Weyi-altepe' Jerusalén tzaktoya iga tekólal wan kipiaya mia' kan kalakilo, sejsé de inimej kipiaya itoka'. † 5:2 5:2 Xikita glosario "Hebreo".

³ Ompa wejwetztoyaj komati yej wētitokej, pachamej, koḵomej iwán sekin yej awel moḷinayaj yej kichixtoyaj mamoḷina a'ti.

⁴ Iga kuá'san iyáḅgel‡ Dios temowaya ipan a'ti iwán kipepeyawaltiaya; iwán yej achto kalakiá ipan a'ti, kuá' pachiwíá iga pepeyawaya, achitiaya san katiapa kokolis makipiá.

⁵ Ompa onoya se taga' yej wētitoya treinta y ocho años.

⁶ Kuá' Jesús kita' iga ompa wetzto', kimati' iga ikyay ompa ono', kitajtan: —¿Ix tikneki xi-achitiá?

⁷ Yej wētito' kijtoj:

—NoTeko, ayagaj ne-akiá atampa kuá' pepeyawaya a'ti. Kuá' nikneki manikalaki, sewo' achto kalaki.

⁸ Jesús kijlij:

—Ximoketza, xikui motapech iwán xaja.

⁹ Íkuá'san in inón taga' achitiá', kikui' itapech iwán pewa' nejnen. E' como inón día mosewilo,

¹⁰ judiyojmej kijlijkej yej achitiá':

—Inón día mosewilo; ayekti iga xikuiga motapech.

¹¹ Inón taga' kijtoj:

—Yej neachitaltij, ne-ijlij: “Xikui motapech iwán xaja.”

¹² Yejemen kitajtankej:

—¿A'yéj in inón yej mitzijlij: “Xikui motapech iwán xaja”?

¹³ E' inón taga' ayá' kimatiá a'yéj kachitaltij, iga Jesús kajkakala' tatzatzalan, inón iga akixmati'.

¹⁴ Iwán Jesús kasi' weyitiopan in inón yej kachitaltij, iwán kijlij:

—Ta' xinekaki, inán ti-achitia'ya, ay'ya xikchiwa yej ayekti, iga amo majya sej tiwetías.

¹⁵ Iwán inón taga' yajki, iwán kijlij judiyojmej iga Jesuswa' in yej ki-achitaltij.

¹⁶ Inón iga judiyojmej kitemowayaj Jesús iwán kimiktijnekiáj, iga taachitaltiaya ipan día kuá' mosewilo.

¹⁷ E' Jesús kijtoj:

—NoTaj nochipa tekipanowa, iwán nej nō nitekipanowa.

¹⁸ Inón iga judiyojmej majya kimiktijnekiáj Jesús, ayejsan iga ayá' kichíwaya ken tatekimaka la ley iga amo matekipano ipan día kuá' mosewilo, nō kijtowaya iga iTaj Dios, ijkón kijtojneki iga yéj nō Dios.

Ken iga reinarowa iPiltzin Dios

¹⁹ Iwán Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga nej yej iPiltzin Dios noselti awel nikchiwa nité; nikchiwasan petz yejsan nikita iga kichíwa noTaj. Inochi yej kichíwa noTaj, nō nikchiwa nej yej nitePiltzin.

²⁰ NoTaj nepoxchokiliá iwán nenextiliá inochi yej kichíwa; iwán yáwi-o' máj nenextilíti mia' yej ayagaj wel kichíwa, iga inón ankitaskej, te anmoyolmajtiskej.

²¹ Iga ijkón ken noTaj kixitiá yej miktokej iwán kimaka vida, nō nej yej tePiltzin yej nej niknekis, nikmakas vida.

²² TeTaj ayá' tajuzgarowa, nej yej iPiltzinya nemá' iga wel manitajuzgaro,

²³ iga inochi gente maneweyimatilti nej yej tePiltzin kensan noTaj nō kiweyimatiltiáj. Yej ayá' kiweyimatiltiáj tePiltzin, ayá' nō kiweyimatiltiá noTaj yej neḷitan.

‡ 5:4 5:4 Xikita glosario “Ángel”.

²⁴ 'Nimitznojma-ijliáj: Yej kikaki yej nikijtowa iwán kicredowa ipan yej neṭitan, nochipa yawi onoti wān Dios; ayo' mojtōj iga makicastigarokan iga kichij yej ayekti, mikíkaya wān ojpa-ísa'ya sej.

²⁵ Nimitznojma-ijliáj, iga yawi asiti la hora, iwán amansan nokta, kuá' yej miktokejš yawij kikakitij notájtōl nej yej iPiltzīn Dios; iwán yej kicredoskej yawij isatij.

²⁶ Iga noTaj Dios wel tamaka vida, nō nemá' nej yej iPiltzīn iga manitamaka vida.

²⁷ Iwán nemá' poder iga wel manitajuzgaro, iga nej iPiltzīn Taga'.

²⁸ Amo ximoyolmajtikan iga inín nikijtowa, iga yawi asiti kuá' nochi yej miktokej yawij kikakitij notájtōl

²⁹ iwán kikkisaskej kajkan toktokej. Yej kichijkej yej yekti, yawij ojpa-isatij iwán nochipaya onoskej wān Dios; e' yej kichijkej yej ayekti, yawij ojpa-isatij iga yawij kicastigarotij.

Monextiá iga Jesús mandarowa

³⁰ 'Nej awel nikchiwa nité yej nejsan nikneki. Nitajuzgarowa ijkón ken neṭekimaka noTaj, iwán yej nej nikchiwa ijkonya nokta, iga ayá' nemi nikchiwa ken nej nikneki, sino que nemi nikchiwa ijkón ken kineki toTaj yej neṭitan.

³¹ Siga nejsan katka manikijto iga ómpaya ken nikchijto', wel mojtowa iga nemi nitakajkayawa.

³² E' ono' sewo' yej ye'tatapowa iga nej, iwán nej nikmati iga inón yej nemi ye'tajtowa iga nej, ayá' takajkayawa.

³³ Amejemen ankititankej yej makitajtanitij Juan, iwán yej yéj kijtoj, melá' nokta.

³⁴ E' nej ayá' nikneki iga agaj maye'tajto de nej, inín nikijtowa iga xicredokan yej kijtoj Juan wān ximosalvarokan.

³⁵ Juan kuá' tamachtij, itájtōl ken tikita katka se ti'ti yej wewelontoya iwán tawiaya, iwán amejemen ankinekikej xipakikan iga inón ti'ti yej ayá' wejkej mitztawijtoyaj.

³⁶ E' nej nikpiá kan niktaksaltia notájtōl, máj yekti que yej kijtoj Juan. Yej nej nikchiwa, inón yej toTaj ne-ijlij iga manikchiwa, iwán inón yej nikchiwa, kinextiá iga kena, toTaj neṭitan.

³⁷ Iwán toTaj yej neṭitan, nō ye'tajtowa iga nej, iwán amejemen ayí' ankikakij itájtōl, niga ayí' ankitaj,

³⁸ niga ankipiáj itájtōl ipan amoalmajmej iga ayá' ankiaredowaj ipan nej yej neṭitan toTaj.

³⁹ Amejemen anmoye'machtiáj itájtōl Dios, iga amejemen ankijtowaj iga wel ompa ankasij yej mitznexiliáj kén wel xonokan nochipa wān Dios; ompa kan ijkuilijto' tajtowa de nej,

⁴⁰ e' amejemen ayá' ankinekij xinetechokan iga xonokan nochipa wān Dios.

⁴¹ 'Nej ayá' nikneki agaj maye'tajto de nej.

⁴² Iwán nej nimitzixmatij, iwán nikmati iga ayá' ankinekij Dios.

⁴³ Nej neṭitan noTaj, iwán amejemen ayá' annetajtolkuij; iwán siga se' mayokawiki yej ayagaj kititan, inón sí ankitajtolkuiliskej.

⁴⁴ ¿Kén wel annecredoskej, siga amejemensan ankinekij iga toknimej mamitzweyimatiltikan, iwán ayí' annemij ken kajasi iga Dios mamitzye'itakan?

⁴⁵ Amo ankijtoskej iga nej nimitztelwiskej iyixtaj noTaj; yejwa' mitztelwiáj Moisés, yej amejemen ípan anmoconfiarojtokej.

⁴⁶ Siga katka amejemen xicredokan yej Moisés kijtoj, nej no katka ancredowayaj, iga yej kijkuiloj Moisés tajtowa de nej.

⁴⁷ E' siga ayá' ancredowaj yej yéj kijkuiloj, ¿kén anyawij ancredotij yej nimitzijliáj?

6

Jesús kitamaka cinco mil tajtaga'

¹ Kuá' Jesús tami' tajtoj, yajki iyikampa lago de Galilea, yej no itoká' lago de Tiberias.

² Mia' kitokatinemiáj iga kitakej kichij milagro kuá' kachitaltijtinemi' yej wetitokej.

³ Iwán Jesús tejkaj ípan tepe' iwán ompa motalij iwán idiscipolomej.

⁴ Na'ya katka iga la Pascua,* yej iyilwi judiyomej.

⁵ Kuá' Jesús kita' iga pox komati yej nemi asij, kijlij Felipe:

—¿Kan tiaskej tikowatij tákual iga inochi inimej gente?

⁶ Inón kijtoj iga makikaki te kijtoj Felipe, iga Jesús kimatiá te yawi kichiwati.

⁷ Felipe kijtoj:

—Ke' se kitaniá ocho meses ni alín ayá' kimaka iga matikowakan tákual iga matikmajmakakan ajachi inimej gente.

⁸ Iwán Andrés yej iyiknín Simón Pedro, yej no idiscipolomej Jesús, kijtoj:

⁹ —Nigaj ono' se choochin, kipiá cinco pan de cebada iwán ome topoj; e' inín ni alín ayá' kimaka iga poxsan timiakejmej.

¹⁰ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikijlikan inochi mamotalikan.

Ompa onoya sakatzitzin, iwán motajtalijkej ken cinco mil tajtaga'.

¹¹ Iwán Jesús kikui' inomej pan, kuá' támi'ya kimá' gracias Dios, kimajmá' idiscipolomej iga yejemej makimajmakakan yej ejewatoyaj. Ijkonsan no kichij iwán topoj, kimajmakakej este ke' kinekikej.

¹² Kuá' ixwikeja, Jesús kijlij idiscipolomej:

—Inochi xiknechkokan yej ay' kikuajkej, iga amo mapetzpoliwi nité.

¹³ Yejemen nochi kikuikej, iwán kitemijkej doce chikiwimej itatajkolka yej ay'ya mokuaj de inón cinco pan de cebada.

¹⁴ Kuá' la gente kita' iga Jesús kichij milagro, kijtojkej:

—Kena, inín profeta yej momatiá iga yawi witzeti ípan inín tajli.

¹⁵ E' como Jesús kimati' iga kinekiáj makiteki'wigakan iga makitalikan de rey, kisa' ompa, iwán yajki iyixko tepe', iga kinekiá maono iselti.

Jesús nejnemi iyixko a'ti

¹⁶ Kuá' tayowáti'ya, idiscipolomej Jesús yajkij laguna,

¹⁷ tejkajkej ípan se ákal iwán pewakej apanowaj iga maasikan Capernaum. Inón hora mela'takomíchkania nokta, iwán Jesús aya asiá.

¹⁸ Iwán íkuá' pewa' ejeka' yej pox tajpalej iwán mopapalakachowaya a'ti.

¹⁹ Kuá' nejnénkeja ípan ákal ken cinco o seis kilómetros, kitakej Jesús iga nejnentiwi' iyixko a'ti iga kina'techojtiwi' ákal, iwán majmawikej.

²⁰ Jesús kijtoj:

—¡Nej niJesús, amo ximajmawikan!

* 6:4 6:4 Xikita glosario "Pascua".

21 Iwán yejemen taomemawijkej iga kitejkawiltijkej Jesús ipan ákal, iwán nimaninsan asikej ompiga kan nemi yayaj.

La gente kitemowa Jesús

22 Ipanya se' día, yej kawikej iyikampa a'ti, kimatikej iga Jesús idiscipolomej yajkij ipan inón setzín ákal yej ompa onoya, iwán Jesús ayá' yaya iwamej.

23 Mie' se' akalme' asikej yej kiskej ipan altepe' Tiberias, asikej na'san kan takuajkej kuá' toTeko kimá' gracias Dios iga tákual.

24 Inón iga kuá' la gente kitakej iga ompa ateyi Jesús, niga idiscipolomej, tejtejkajkej ipan ákalme' iwán yajkij Capernaum iga kitemotoj.

Jesús kenkuá' pan yej tamaka vida

25 Kuá' yejemen asikej iyikampa laguna, kasikej Jesús iwán kitajtankej:
—Tamachtiani, ¿keman tiwalaj nijiga?

26 Jesús kijtoj:

—Nej nikijtowa iga amejemen anetemojtinemij iga san antakuajkej este amixwikej, ayéj iga ankređojkej yej ankitakej iga nikchiwa milagro.

27 Amo xitekipanokan iga san tákual yej tami, sino que iga tákual yej kichiwa iga xonokan nochipa wan Dios. Inompawa' in tákual yej nia nimitzmakatij, nej yej iPiltzín Taga', iga Dios yej tóTajpa kijlij iga ijkón makichiwa.

28 Kitajtankej:

—¿Te nikchivaskej iga manikchiwakan ken Dios kineki?

29 Jesús kijtoj:

—Dios kineki iga xicredokan ipan inón yej yéj kititan.

30 Iwán kitajtankej:

—¿Te milagro wel annenextiliáj iga manikitakan iga manimitzcredokan? ¿Te wel tikchiwa?

31 Ikyá notajwewejmej kikuajkej maná† ipan desierto, ken kijtowa kan ijkulijto': "Dios kimá' inomej iga makikuakan pan yej walaj ipan cielo."

32 Jesús kijtoj:

—Nej nimitzijliáj: Ayéj Moisés yej tamajmaka pan yej wí' ipan cielo, sino que noTaj yej tamajmaka in mela'pan yej wí' ipan cielo.

33 Iga inón pan yej Dios tamaka, inón yej temoj ipan cielo, iwán kimaka vida nochi gente.

34 Iwán yejemen kijtojkej:

—NoTeko, nochipa xinemakakan inompa pan.

35 Iwán Jesús kijtoj:

—Nejwa' in inón pan yej tamaka vida. Yej netoka ayí' yawi mayanati; iwán yej necredowa, ayí' yawi atanekiti.

36 E' ken nimitzijlájkeja, ayá' annecredowaj, malej iga anne-itákeja.

37 Nochi yej toTaj nemaka, netokaj; iwán yej netokaj, aniksenkoka-jtewaskej.

38 Iga nej ayá' niwalaj ipan cielo iga san manikchiwaki kensan nikneki, sino que iga manikchiwa ken kineki yej netitan.

39 Iwán ijkín kineki toTaj yej netitan; iga amo manikpolo nisé yej yéj netitanilij, sino que manikojpa-ixiti kaman kuá' yéj wí' tajuzgaroki.

40 Yej netitan kineki iga inochi yej kitachiliá iPiltzín Dios, iwán kicredowa ipan yéj, nikeman ay'ya mikis, iwán nej nia nikojpa-ixititi kuá' Dios wí' tajuzgaroki.

† 6:31 6:31 Dios kimá' maná israelitajmej iga makikuakan, kuá' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16

41 Inón iga judiyojmej pɛwakej kipopowakej Jesús, iga sanki' kijtoj: “Nej nipan yej temoj ipan cielo.”

42 Iwán kijtojkej:

—¿In inín ayejtaj Jesús yej ipiltzín José? Tejemɛn tikixmatij itaj iwán iye'. ¿Iwán inán kijtowa igaki' temoj ipan cielo?

43 Iwán Jesús kijtoj:

—Ay'ya xinepopojtokan.

44 Ayagaj wel nɛtoka siga ayá' kiwajliga toTaj yej nɛtitan; iwán nej nia nikojpa-ixititi kuá' Dios wí' tajuzgaróki.

45 Ipan amamej kan kijuilojkej profɛtajmej, kijtowa: “Dios yawi kimachtiti inochi.” Nochi yej kikaki toTaj, momachtiá ípan, iwán nɛtoka.

46 'Ayéj iga ágaja kita' toTaj; níkita'san nej yej niwalaj de Dios.

47 Nej nimitzijliáj, yej nɛcredowa, nochipa yawi onoti wan Dios.

48 Nejwa' in pan yej nitamaka vida.

49 Amo-ikyapatajwan kikuajkej maná ipan desierto, iwán malej ijkón, mikíkejsan;

50 e' nej nitajtowa de inón pan yej temowa ipan cielo; yej kikua inón pan, ayá' mikis.

51 Nejwa' in inón pan yej isato'; yej temoj ipan cielo. Yej kikua inín pan, yawi onoti nochipa wan Dios. Inín pan yej nia nikmakati, ininwa' nonakayo. Nia nikmakati iga makipiá vida nochi gente.

52 Judiyojmej pɛwakej iga mosesepan-ijliáj:

—¿Kén matemaka inakayo iga matikuakan?

53 Jesús kijtoj:

—Nej nimitzijliáj, siga ayá' ankikuaj nonakayo nej yej iPiltzín Taga' iwán ayá' ankoniáj noesyó, awel amisatoskej iyixtaj Dios.

54 Yej kikua nonakayo iwán koniá noesyó, nochipa yawi onoti wan Dios; iwán nia nikojpa-ixititi kuá' Dios wí' tajuzgaróki.

55 Iga nonakayo mela'tákual nokta, iwán noesyó melá' nokta yej mooniá.

56 Yej kikua nonakayo iwán koniá noesyó, setito' nowan, iwán nej nisetito' íwan.

57 ToTaj yej nɛtitan isato', iwán nej nisato' iga yéj; ijkonsan nɔ yej kikua nonakayo, onos iga nej.

58 Nej ayéj ken inón pan yej kijliáj maná yej kikuajkej amo-ikyapatajwan, malej iga kikuajkej, e' mikíkejsan. Nej pan yej temoj ipan cielo. Yej kikua ininbapa pan, yawi onoti nochipa wan Dios.

59 Jesús ijkón tamachtij tiopan ipan altepe' Capernaum.

Tájtɔl yej kichiwa iga nochipa matonokan wan Dios

60 Kuá' kikakikej kén iga Jesús tamachtiá, mia' yej kitokatinemiáj Jesús kijtojkej:

—Inín yej kijtowa ayagaj kojasi; ¿A' wel kitajtolkuilij?

61 Jesús kimati' iga yej kitokatinemiáj kipopojtoyaj, tatajtán:

—¿Ix mitzkuesowaj iga ijkón nitamachtij?

62 ¿Te ankijtowayaj siga xine-itakan nej yej iPiltzín Taga', nemi nitejkawi kan achto nonoya?

63 Espíritojwa' in yej kichiwa iga matonokan; iselti tonakayo akichiwa nité, iwán tajtolmej yej nimitzijlijkej walaj ipan Espíritu iwán tamaka vida.

64 E' ónogo' sekin de amejemɛn yej ayá' kicredowaj.

E' Jesús kimatiáy aja'yéj yej ayá' kicredowayaj, iwán a'yéj yawi kinextiti iga makikitzkikan.

65 Iwán kijtoj:

—Inón iga nimitzjlíjkeja iga ayagaj wel wí' kan nono', siga toTaj ayá' kiwajliga.

⁶⁶ Iwán ikuá'ya, mia' yej kitokatinemiáj Jesús kikajtejkej, iwán ay'ya nemiáj iwán Jesús.

⁶⁷ Jesús kitajtan doce idiscipolomej:

—¿Amejemen no anyajnékija?

⁶⁸ Simón Pedro kijtoj:

—NoTeko, ¿a'ya se' maniktokakan? Motájtol nenextiliáj kén iga wel manonokan nochipa wan Dios.

⁶⁹ Nejemen nicredójkeja, iwán nikmatij iga tej tiCristoj yej iPiltzin Dios yej isato'.

⁷⁰ Jesús kijtoj:

—¿Ix ayá'taj andocejmej nimitztapejpenkej? Iwán se de amejemen tztizimi'.

⁷¹ Kuá' inín kijtoj, Jesús nemi tajtowa de Judas Iscariote, ipiltzin Simón, iga Judas yawi kinextiti iga makikitzkikan, malej iga yéj se de inón doce idiscipolój Jesús.

7

Iyikniwan Jesús akicredowayaj

¹ Kuá' nochi inín panoj, Jesús nemiá ipan ital Galilea; ayá' kinekiá maono ipan ital Judea, iga ompa judiyojmej kimiktijnekiáj Jesús.

² E' como asitiayay iyilwi ranchojtztizin*, se ilwi' yej kichwayaj judiyojmej,

³ iyikniwan kijlijkej:

—Amo xikawi nigaj; xaj Judea iga yej mitztokaj yej ompiga onokej, no makitakan yej tikchiwa yej ayi'pa mo-ita.

⁴ Siga agaj kineki makixmatikan, ayá' kichwa tejté ichtákasán, e' siga tikneki mamitzixmatikan, yej tikchiwa, xikchiwa kan nochi mamitzita.

⁵ Niga iyikniwan ayá' kicredowayaj.

⁶ Iwán Jesús kijtoj:

—Aya asi nohoraj, e' iga amejemen malej iga námol hora, nochi yekti.

⁷ Yej ayá' necredojttokej, amejemen awel mitzijiyaj, e' nej, kena ne-ijiyaj, iga niknextiliáj iga kichijtokej yej ayekti.

⁸ Amejemen xakan ilwitaj; nej ayá' nia iga aya asi nohoraj.

⁹ Kuá' tami' inín kijtoj, Jesús kawi' Galilea.

Jesús yawi ipan iyilwi ranchojtztizin

¹⁰ E' kuá' yájkija iyikniwan, Jesús yajki no ilwitaj, malej iga ayagaj kita', ken kuá' ichtakayajki.

¹¹ Judiyojmej kitemowayaj Jesús ilwitaj, iwán kijtowayaj:

—¿Ix kan an ono' in inón taga'?

¹² Iwán poxsan mia' tatapowayaj de Jesús. Sekin kijtowayaj: “Inín taga' pox kichwa yej yekti”, e' sekin kijtowayaj: “Inín ayá' kichwa yej yekti; takajkayawa.”

¹³ E' la gente ichtákasán tajtowayaj de Jesús iga kimajmawiliayaj judiyojmej yej mandarowayaj.

¹⁴ Kuá' náwiya día iga nentoya ilwi',† Jesús kala' tiopan-ijti' iwán pe' iga tamachtiá.

¹⁵ Judiyojmej madmiradowayaj, iwán kijtowayaj:

* **7:2 7:2** Xikita glosario “Tabernáculos o iyilwi ranchojtztizin”. † **7:14 7:14** Lev 23:33-36

—¿Kén kichíwa in inín taga' iga pox wel tamachtíá? Ayá' momachtij.

¹⁶ Jesús kijtoj:

—Ken nimitzmachtíáj ayéj nejsan nikijtowa, iga ijkón kijtowa yej neṭitan.

¹⁷ Siga agaj kineki makichíwa ken kineki Dios, yawi kixmatiti siga yej nitamachtíá wí' de Dios o nejsan nikijtowa.

¹⁸ Siga nogánajsan niknekiá manimoweyimati, nejsan nimotajtowiliaya. E' nikneki mamoweyimatilti yej neṭitan. Inón iga yej nikijtowa, ijkonya nokta iwán ayá' nitakajkayawa.

¹⁹ '¿Ix ayejtaj Moisés mitzmakakej la ley? Iwán nisé de amejemen ayá' kichíwa ken ikuilijto'. ¿Te iga annemiktijnekij?

²⁰ La gente kijtojkej:

—¡Tinemi wán Tzitzimi! ¿A'yéj mitzmiktijneki?

²¹ Jesús kijtoj:

—Igasan nikchij yej yeṭti ipan día kuá' mosewilo, ayá' ankiye'itakej.

²² E' Moisés mitznextilijkej iga ximocircuncidarokan,‡ (malej iga ayéj achto Moisés yej tatekimá' iga mamocircuncidarolo, yajkij amo-ikyapatajwán), inón iga amejemen ankcircuncidarowaj se choochin malej iga ipan día kuá' mosewilo.

²³ Iwán inán amejemen iga san ankichíwaj ken kijtowa iley Moisés, ankcircuncidarowaj se choochin ipan día kuá' mosewilo, ¿te ígataj mitzkuesowaj iga nitaachitaltij ipan día kuá' mosewilo?

²⁴ Amo xitajuzgarokan san ken ankítaj, kuá' agaj ankijuzgarowaj, xitaye'juzgarokan.

Jesús kijtowa kan walaj

²⁵ Sekin yej chantitoyaj Jerusalén, pewakej tatajtankej:

—¿Ix ayéj inín in yej kitemojtinemij iga makimiktikan?

²⁶ Ta' xikitakan, ne ṭatajtojo' kan onolo', iwán ayagaj kijliá nité, in yej mandarowaj, ¿ix an kimela'kređojkeja iga inín taga' in Cristo?

²⁷ E' tejemen tikmatij de kan wí'; iwán kuá' mawiki Cristo, ayagaj yawi kimatiti de kan wí'.

²⁸ Kuá' Jesús kikagui' inín, tamachtijtoya tiopan-ijti', iwán tajtoj recio:

—¡Wántaj ankijtowaj iga anne-ixmatij wán ankimatij kan niwalaj! E' ayá' niyokawalaj, sino que neṭitan se yej ayí' takajkayawa, yej amejemen ayá' ankixmatij.

²⁹ Nej sí nikixmati iga ipan yéj nikisa', iwán yéj neṭitan.

³⁰ Iwán kinekiáj makikitzkikan, e' ayagaj kimatalilij iga Dios aya kine'.

³¹ Mia' yej kicređojkej ipan yéj, iwán kijtojkej:

—Kuá' mawiki Cristo, ¿ix majya yawi kichiwati milagro que inín taga' kichíwa?

Fariseojmej kitekimaka policiyajmej iga makipresojuwikan Jesús

³² Fariseojmej kikakikej yej la gente kipojtoyaj de Jesús; iwán fariseojmej iwán ijefejmej sacerdotejmej kititankej policiyajmej§ yej tacuidarowaj weyitiopan iga makikitzkikan Jesús.

³³ Iwán Jesús kijtoj:

—Ayá' niwejkawas iga amowan nia nonoti, iwán niati sej kan ono' yej neṭitan.

³⁴ Amejemen annetemoskej, e' ayá' anneasiskej, iga awel anyaskej kan nej nonos.

‡ 7:22 7:22 Xikita glosario “Circuncisión”.

§ 7:32 7:32 Xikita glosario “Policiyajmej yej

tacuidarowaj weyitiopan”.

³⁵ Judiyojmej pewakej iga mosesepantajtani:

—In inín, ¿kan an yaŋti iga ay'ya wel tikasiskej? ¿Ix an yaŋti kimachtiti judiyojmej yej chantitokej ipan ital griegojmej, inomej yej papayintinemij iwán kimachtij no griegojmej?

³⁶ ¿Ix te an kijtojneki in inón yej kijtoj: “Anneŋemoskej, e' ayá' anneasiskej, iga awel anyaskej kan nia nonoti”?

Weyamej yej kipiá a'ti yej isato'

³⁷ Kuá' ási'ya día iga tami ilwi', inón día nokta yej máj weyi-ilwi'; inón día, Jesús moketza' iwán tajtoj recio:

—Siga agaj ataneki, mawiki kan nono' iwán maati.

³⁸ Xicredokan notájtól iwán ipan amoalmajmej kistos ken weyamej yej kichiwaj iga xonokan nochipa wan Dios. Ijkón kijtowa kan ijkuilijto' itájtól Dios.

³⁹ Iga inón kijtoj Jesús, kijtoj iga yej kicredoj itájtól, kipiás iyEspíritu Dios; ikuá' aya witzia' iyEspíritu Dios, iga Jesús aya kiweyimatiltiayaj ipan cielo iga aya ojpa-isa.

Moyojoykatilo

⁴⁰ Sekin yej ompa onoyaj kuá' kikakikej inín, kijtojkej:

—Inín taga' profeta nokta yej tikchixtoyaj.

⁴¹ Sekin kijtawayaj:

—Ininya in Cristo.

E' sekin kijtojkej:

—¿Ix wel Cristo ma de Galilea?

⁴² Kan ijkuilijto' kijtowa iga Cristo yawi kisati ipan ipilowampa ipilowan rey David iwán naceroj Belén, ipansan inón altepe' kan ichan David.

⁴³ Inón iga moyojoykatilo' iga itechko Jesús.

⁴⁴ Sekin kinekiáj makipresojuwikan Jesús, e' ayagaj mixewij.

Tekiwajmej akicredowaj Jesús

⁴⁵ Policiyajmej yajkij kan onokej fariseojmej iwán ijefejmej sacerdotejmej, iwán kitajtankej:

—¿Te iga ayá' ankiwajligakej?

⁴⁶ Policiyajmej kijtojkej:

—¡Ayí' nikakij agaj matajto ken inín taga'!

⁴⁷ Iwán fariseojmej kijtojkej:

—¿Amejemen noya mitzkajkayajkej?

⁴⁸ ¿Ix ágaja de tojefejmej o de tejémejpa fariseojmej kicredoja ipan yéj?

⁴⁹ E' inimej yej kitokaj Jesús akixmatij iley Moisés, inón iga Dios yawi kicastigaroti.

⁵⁰ Nicodemo yej se vej yajka tayowa kitatoya Jesús, yej no katka fariseo, kijtoj:

⁵¹ —Toley tatekimaka iga awel tikijtowaj iga mamiki se taga' siga ayá' achto tikakij wan tikmatij te kikometeroj.

⁵² Iwán kijlijkej:

—¿In tej no ticalileo? Ximomachtí kan ijkuilijto', iwán tikitas iga nisé profeta ayá' wala de Galilea.

Siwa' yej najnqmqlnemi

⁵³ Iwán sejsé de yejemej yájkija ichamej.

8

¹ E' Jesús yajki ipan tepe' yej itoka' Olivos.

² Ipan se' día, yowalti' yajki tiopan. Iwán nochi gente kitechoj, iwán Jesús motalij iwán pewa' tamachtij.

³ Iwán yej tamachtíaj ipan la ley iwán fariseojmej, kiwajliguilijkej Jesús se' siwá' yej kimawetziltijkej wán se' taga' yej ayá' iwán namiktito' iwán kitalkej itajkoyan la gente,

⁴ iwán kijlijkej Jesús:

—Tamachtiani, inín siwá' nikmawetziltijkej iwán se' taga' yej ayá' iwán namiktito'.

⁵ Iley Moisés tetekimaka iga ijkimpa siwá' matiktemiktikan. ¿In tej, ken tikjowa?

⁶ Inón kijlijkej kansan makimawetziltikan, iga ijkón wel makitelwikan. Iwán Jesús mokototzoj iwán pewa' tajkuiloj ipan tajli iga imájpil.

⁷ E' como kitajtantóyajsan, moketza' iwán kijtoj:

—Agaj de amejemej yej momachiliá iga ayí' kichij yej ayekti, inón achto makipatanaltili te'ti inín siwá'.

⁸ Iwán sej mokototzoj iwán majo' tajkuiloj ipan tajli.

⁹ E' yejemej kuá' inín kikakikej, momachilijkej iga aye'nemij, iwán sejsé sejsé kistiajki. Achto kiskej yej wewétkeja. Iwán kuá' nóchiya kiskej, Jesús káwi'san iwán siwá' iga ompay kikajtejkej.

¹⁰ Iwán Jesús moketza' iwán como kita' iga petz síwá'san onoya, kijlij:

—Siwá', ¿kan onokej in yej mitzmiktijnekiáj? ¿Ix ayagaj kijtoj iga ximiki?

¹¹ Siwá' kijtoj:

—Ayagaj, noTeko.

Jesús kijtoj:

—Nej no ayá' nikjowa iga ximiki; inán xaja iwán ayo' xikchiwa yej ayekti.

Jesús yej tetawia pan toalmaj

¹² Jesús tajtoj sej iwán la gente, iwán kijtoj:

—Nej yej niktawia nochi gente pan iyalmajmej; yej netoka ayí' nemis kan takomichkan, majwa' kipiás yej kitawia ipan iyalmaj iwán kipiás nokta vida.

¹³ Fariseojmej kijtojkej:

—Tejsan timotajtowiliá, iwán iga mogánajsan timotajtowiliá, avalerowa.

¹⁴ Jesús kijtoj:

—Malej iga nejsan nimotajtowiliá, e' kena valerowa, iga nikmati kan niwalaj iwán nikmati kan nia, e' amejemen ayá' ankimatij kan niwalaj niga kan nia.

¹⁵ Amejemej antajuzgarowaj ken kiye'ita taga'. Nej ayagaj nikjuzgarowa,

¹⁶ e' siga nitajuzgarowa, nikchiwa ken kajasi iga ayá' nikchiwa noselti, sino que iwán noTaj yej netitan, iwán nitajuzgarowa.

¹⁷ Ipan amoley ikuilijto', iga kuá' ome kitakej te' mochiw iwán sansé kijtowaj yej kitakej, inón yej kijtowaj, ijkonya.

¹⁸ Nej nimotajtowiliá, iwán noTaj yej netitan mochiwa se' yej netajtowiliá.

¹⁹ Iwán kitajtankej:

—¿Kan ono' moTaj?

Jesús kijtoj:

—Amejemej ayá' ane-ixmatij, iwán ayá' no ankixmatij noTaj, siga ane-ixmatiaj, no ankixmatiaj noTaj.

20 Inín tajtolmej kijtoj Jesús kuá' nemi tamachtiá weyitiopan, itenoj cajontzín kan moakiá tomín iga ofrenda. E' ni agaj ayá' kikitzkij, iga Dios aya kine'.

Kan nej niaj amejemej awel anyawij

21 Jesús kijlij sej judiyojmej:

—Nej niati, iwán amejemej annetemoskej, e' anyawij anmikitij iga ankichijtokej yej ayekti wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichiwaj. Kan nej nia, amejemej awel anyawij.

22 Iwán judiyojmej kijtojkej:

—¿Ix anka kejlámiki iga momiktij, anka inón iga kijtowa iga awel tiáskej kan yéj yawi?

23 Jesús kijtoj:

—Amejemej nigaj amochan ipan inín tajli, nej nochan ajko. Amejemej de inín tajli, iwán nej ayéj de inín tajli.

24 Inón iga nimitzijlikej iga amejemej anyawij anmikitij iga ankichijtokej yej ayekti wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichiwaj. Siga amejemej ayá' ankidredoskej iga nej niCristoj,* anmikiskej wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichiwaj yej ayekti.

25 Iwán kitajtankej Jesús:

—¿A'taj yej in tej?

Jesús kijtoj:

—Inqnsan ken nimitzijlikej achto.

26 Ónogo' komati yej wel nimitzijliáj yej ayompa ankichiwaj. E' yej neñitan ayá' takajkawawa iwán nikijliá la gente kensan nikagui' kijtowa yej neñitan.

27 E' yejemej ayá' kimatikej iga nemi tajtowa de Dios yej iTaj.

28 Inón iga Jesús kijtoj:

—Kuá' amejemej anyawij aneajkokuitij ipan cruz, nej yej iPiltzín Taga', íkuá' ankimatiskej a'yéj nej. Ayá' nikchiwa yej nej nikneki, nikijtowa kensan noTaj nenextilij.

29 Iga yej neñitan ono' nowan; noTaj ayá' nesemaka, iga nochipa nikchiwa yej yejpa kiyé'ita.

30 Kuá' Jesús kijtoj inimej tájtól, mia' kicredoj ipan yéj.

Ipilowan Dios iwán yej kichijtokej yej ayekti

31 Jesús kijlij judiyojmej yej kicredojkej ipan yéj:

—Siga amejemej amoconfiarojtoskej ipan notájtól, anmochiwaskej an-nomela'discipolojmej.

32 Iwán ankixmatiskej yej melá' nokta, iwán ken kuá' ayo' nité mitzilpi-toskej.

33 Yejemej kijtojkej:

—Nejemej ipilowan ipilowampa Abraham iwán ayí' nimochiwaskej agaj iyesclavoj;† ¿te iga tej tikijtowa iga nexitomaskej?

34 Jesús kijlij judiyojmej:

—Nimitzijliáj iga inochi yej kichiwa yej ayekti, ilpito' iga inón yej kichiwa yej ayekti.

35 Sę esclavo ayá' nochipa onos ipan sę kajli. E' sę tepiltzín, kena, kajasi maono nochipa pan sę kajli.

* **8:24 8:24** Español: Soy yo; judiyojmej kimatiáj iga Dios no motokawij: “Yo Soy”. Ex 3:14; 6:2. Jesús kuá' kijtowa “Yo Soy”, monexitiá iga yéj el Cristo yej Dios kititan. † **8:33 8:33** Xikita glosario “Esclavo”.

³⁶ Inón iga, siga nej yej iPiltzın Dios nimitzxitomaj, amejemen an-mela'xitontoskej.

³⁷ Nikmati iga amejemej ipilówampa Abraham. E' annemiktijnekij iga ayá' ankichıwaj ken nikijtowa.

³⁸ Nej nikijtowa yej nenextilij noTaj, iwán amejemej ankichıwaj yej amotaj mitznexsilijkej.

³⁹ Yejemej kijtojkej:

—Notájmejwa' Abraham.

Iwán Jesús kijtoj:

—Siga katka amejemej ipilowan Abraham, ankichıwayaj ken yéj kichij.

⁴⁰ E' inán amejemen annemiktijnekij iga san nimitzijlijkej yej melá', yej Dios nenextilij. ¡Abraham ayı' ijkón kichij!

⁴¹ Amejemej ankichıwaj ken kichıwa amotaj.

Iwán yejemej kijtojkej:

—Nejemej ayéj nipejpemej. Nikpiáj sesan notajmej, inonwa' Dios.

⁴² Jesús kijtoj:

—Siga melá' iga Dios amotaj, amejemej annenekiáj, iga nej nețitan Dios. Ayá' niyokawajaj, sino que Dios nețitan.

⁴³ ¿Te iga ayá' ankentenderowaj yej nikijtowa? Iga ayá' nokta ankikakisnekij notájtól.

⁴⁴ Amejemej amotaj tzitzimi', iwán ankichıwasnekij ken amotaj kineki. Tzitzimi' nochipa tamiktiá iwán takajkayawa. Ayı' kijtowa yej melá' nokta, wan kuá' takajkayawa momela'nextiá ken iga yéj nokta. Yéjwa' takajkayawa nokta iwán kichıwa iga matakajkayawalo.

⁴⁵ E' nej nimitzijliáj yej melá' iwán amejemej ayá' annecredowaj.

⁴⁶ ¿A'yéj de amejemej wel nenextiliá iga nikchij yej ayektı? Iwán siga nej nikijtowa yej melá', ¿te iga ayá' annecredowaj?

⁴⁷ Yej itatki Dios, kikaki itájtól Dios. E' iga amejemej ayéj de Dios, inón iga ayá' ankikakij notájtól.

Cristo onoyay kuá' aya onoya Abraham

⁴⁸ Iwán judiyojmej kijtojkej:

—Ómpaya ken nikijtowaj iga tej tisamaritanoj‡ iwán tikpiá iyespíritoj tzitzimi'.

⁴⁹ Jesús kijtoj:

—Ayá' nikpiá nisé malespíritoj. Nej nikweyimatıltiá noTaj iwán amejemen annealimpamatij.

⁵⁰ Nej ayá' niktemowa iga maneweyimatıltıkan, e' ono' se yej kineki iga maneweyimatıltıkan, iwán yéj tajuzgarowa.

⁵¹ Nimitznojma-ijliáj siga agaj kichıwa ken nej nikijtowa, nikeman ayá' mikis.

⁵² Iwán judiyojmej kijtojkej:

—An sı nikmatij iga tikpiá malespíritoj. Abraham iwán nochi profetajmej mikikej iwán tej tikijtowa: “Siga agaj kichıwa ken nej nikijtowa, nikeman ayá' mikis.”

⁵³ ¿In tej, ix majya sej que to-ikyapatajwewej Abraham? Porque yéj migui', iwán profetajmej no mikikej, ¿a'taj yéj timomachıliá in tej?

⁵⁴ Jesús kijtoj:

—Siga nejsan nimoweyimatıltiá, ijkón ayá' movalerowa. E' noTaj yej neweyimatıltiá, inonsan yej ankijtowaj iga amoDios.

‡ 8:48 8:48 Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

⁵⁵ E' amejemej ayá' ankixmatij. Nej sí nikixmati; iwán siga nikijtoj iga ayá' nikixmati, no tewān nitakajkawawas ken amejemej. E' nej sí nikixmati iwán nikchiwa ken yéj kijtowa.

⁵⁶ Abraham, wej amo-ikyapatajmej, pagui' iga kitasnekiá iga niwĩtziá; iwán kita', iwán poxsan yolpagui'.

⁵⁷ Judiyojmej kijlijkej Jesús:

—Aya tikpiá niga cincuenta años, ¿iwán tikijtowa iga tikita'ya Abraham?

⁵⁸ Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga kuá' aya teyá Abraham, nej nonoyay.

⁵⁹ Iwán kikuikkej te'ti iga kitemiktiayaj Jesús; e' Jesús miyan, iwán kisa' ipan weyitiopan; panoj tatzalan iwán yajki.

9

Jesús kachitialtiá se pacha

¹ Kan panotiaya Jesús, kita' se taga' wej itékiya iga pacha.

² Iwán idiscipolomej kitajtankej:

—Tamachtiani, ¿te iga an itékiya ga pacha inin taga'? ¿Ix iga itaj o iye' kichijkej wej ayekti, o iga yéj nokta kichij wej ayekti?

³ Jesús kijtoj:

—Ayéj iga yéj kichij wej ayekti, niga itaj niga iye' kichijkej wej ayekti, sino que iga ipan yéj mamonexti wej Dios wel kichiwa.

⁴ Mij nono' amowan nia nikchiwati itekipanol wej netitan, iga kuá' yawi tayowatiati, ayágajo' wel tekipanoj.

⁵ Mij nono' ipan inin tajli nej kenkuá' niktawia la gente pan iyalmajmej.

⁶ Kuá' Jesús tami' inin kijtoj, chijcha' talpan wan kichij alin soki' iga ichijchal, iwán inon soki' kitallilij ipan iyix wej pacha.

⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Xaj ximo-ixpakati ipan ayawalwéj wej itoka' Siloé —Siloé kijtojneki “wej kititankej”.

Pacha yajki iwán mo-ixpaga', iwán kuá' mokuropa', welja tachaya.

⁸ Iwán wej najna'san ichamej iwán wej kixmatiajya iga pacha, kijtojkej:

—¿Ix ayéj inin wej motaliaya iga kitajtaniá tomín?

⁹ Sekin kijtojkej:

—Kena, yéjya.

Sekin sej kijtojkej:

—Ayéj yéj, e' ijkompasan ken yéj.

E' wej katka pacha kijtoj:

—Nejya wej katka nipacha.

¹⁰ Iwán kitajtankej:

—¿Te mitzchijwilijkej iga wel xitachá?

¹¹ Yéj kijtoj:

—Inon taga' wej itoka' Jesús, kichij alin soki' iwán netalilij ipan noyix iwán ne-ijlij: “Xaj ipan ayawal wej itoka' Siloé iwán ximo-ixpaka.” Nej niajki iwán kuá' nimo-ixpaga', welja nitachá'.

¹² Iwán kitajtankej:

—¿Kan ono' inon taga'?

Iwán yéj kijtoj:

—Anikmati.

Fariseojmej kitajtani pacha wej achitiá'

¹³ Iwán wej katka pacha kiwigakej iyixtaj fariseojmej.

14 E' kuá' Jesús kichij soki' iga kachitaltij pacha, inón día katka kuá' mosewilo,

15 inón iga fariseojmej sej kitajtankej yej katka pacha kén iga ixtapowi'.
Yej katka pacha kijtoj:

—Netalilij soki' ipan noyix, iwán nimo-ixpaga' inán welja nitachá.

16 Sekin fariseojmej kijtojkej:

—Inón taga' yej kichij ijkón, ayéj Dios kititan, iga tekipanowa malej iga día kuá' mosewilo.

E' sekin kijtojkej:

—¿Kén wel kichiwás milagro se taga' yej ayompa nemi?

Iwán ayá' sansé kijtowayaj,

17 iwán sej ki-ojpatajtankej inón yej katka pacha:

—Tej, ¿te tikjowa de inón yej mitzixtapoj?

Iwán yéj kijtoj:

—Nej nikjowa iga yéj profeta.*

18 E' judiojmej ayá' kicredowayaj iga inón taga' pacha katka, iwán inán welja tachá, este que kinotzkej itaj iwán iye'.

19 Iwán kitajtankej:

—¿Ix inín in amopiltzín yej ankijowaj itékiya iga pacha? ¿Kén iga inán welja tachá?

20 Itaj iwán iye' pacha kijtojkej:

—Nikmatij iga inín nopiltzín, itékiya iga pacha.

21 E' ayá' nikmatij ken kichij iga inán welja tachá, niga no nikmatij a'yéj kixtapoj. Yéj xiktajtanikan, yéjwa' yóleja, wel imatika mitzijliáj ken kichij iga inán ay'ya pacha.

22 Itaj iwán iye' ijkín kijtojkej iga kimajmawiliayaj judiojmej, iga judiojmej motajtołtjkaja iga kikixtiayaj ipan tiopan yej kijtowaya iga Jesús el Mesías.

23 Inón iga itaj iwán iye' kijtojkej: “Yéj xiktajtanikan, yéjwa' yóleja.”

24 Iwán judiojmej sej kinotzkej yej katka pacha, iwán kijlijkej:

—Xinenojma-ijlikan iyixtaj Dios; nejemej nikmatij iga inón taga' kichijto' yej ayékti.

25 Yej katka pacha kijtoj:

—Nej anikmati siga kichijto' yej ayékti o ayá', yej sí nikmati iga nej katka nipacha iwán inán welja nitachá.

26 Sej kitajtankej:

—¿Te mitzchwilij? ¿Kén iga mitzixtapoj?

27 Yéj kijtoj:

—Nimitzijlijkejakej, e' amejemej ayá' annecredowaj, ¿te iga ankinekij iga sej manikojpajto? ¿Ixtaj no ankinekij xiktokakan?

28 Judiojmej kajajwakej yej katka pacha, iwán kijlijkej:

—Tej sí tiktoka nokta in inón taga'. E' nejemej niktokaj Moisés.

29 Nejemej nikmatij iga Dios tajtoj iwán Moisés, e' inón taga' anikmatij kan wəłaj.

30 Taga' yej katka pacha kijtoj:

—¡Nej inín sí anikojasi! Amejemej ayá' ankimatij kan wəłaj iwán nej ne-ixtapoj.

31 Tikmatij iga Dios ayá' kikaki yej kichywa yej ayékti, kikákisan yej kiweyimatiłtiáj iwán kichiwaj ken kineki Dios.

32 Nikeman ayí' mokaki iga se yej itékiya iga pacha, agaj wel makixtapo.

* 9:17 9:17 Xikita glosario “Profeta”.

³³ Siga katka inín taga' ayá' walaḡ de Dios, awel nité kichiwaya.

³⁴ Iwán judiyojmej kijtojkej:

—Tej yej motékiya iga tikchijto'ya yej ayékti, ¿tikneki xinemachtikan?
Iwán kikixtijkej ipan tiopan.

Yej tacháj mochiwaj ken pachamej

³⁵ Jesús kimati' iga kikixtijkej ipan tiopan inón yej pacha katka, iwán kua' Jesús kasi', kitajtan:

—¿In tej, ix ticredowa ipan iPiltzin Dios?

³⁶ Yej pacha katka kijtoj:

—Nokoko, xine-ijli a'yéj on iga nej manicredo ipan yéj.

³⁷ Jesús kijtoj:

—Tikita'ya, nej yej nemi nitatapowa mowan.

³⁸ Iwán inón taga', motankuaketza' itennoj Jesús, iwán kijtoj:

—Nicrodowa, noTeko.

³⁹ Jesús kijtoj:

—Nej niwalaḡ ipan inín tajli iga maniknexti katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayékti. Nej niwalaḡ iga yej pachamej matachakan, iwán yej iga tacháj, mamochiwakan ken pachamej.

⁴⁰ Iwán sekin fariseojmej yej onoyaj itennoj Jesús, kua' inín kikakikej, kitajtankej:

—¿In nejemej, no nipachamej?

⁴¹ Jesús kijtoj:

—Siga amejemej katka ampachamej, Dios ayá' mitzitayaj iga ankichijkej yej ayékti. E' iga ankijtowaj iga antacháj, Dios mitzitaj iga ankichijtokej yej ayékti.

10

Kan mixkuiṡilo pan borreojmej

¹ Jesús sej kijlij fariseojmej:

—Nimitznojma-ijliáj iga yej ayá' kalaki ipan ipuertajyo kólal kan onokej borreojmej, majwa' kalaki se' lado, inonwa' yej tachteki, iwán tamaga iga kikui yej ayéj itatki.

² E' yej kalaki ipan puerta, inonwa' in pastor yej kicuidarowa borreojmej.

³ Yej tacuidarowa pan puerta, kitapowiliá puerta iga makalaki pastor, iwán borreojmej kitajtolkakij. Pastor kinotza ipan itokamej, iwán kikixtiá kólalko.

⁴ Iwán kua' kikijkixtija inochi borreojmej, in pastor tapanowa, iwán borreojmej kitokaj iga kitajtolkakij.

⁵ E' ayá' kitokaj se' yej akixmatij, majwa' senchollowaj, iga ayá' kitajtolkakij yej námol.

⁶ Jesús kinextilij kan mamixkujikan, e' yejemej akimatikej te kijtojneki.

Jesús yej kiye' cuidarowa borreojmej

⁷ Inón iga Jesús sej kijlij fariseojmej:

—Nimitznojma-ijliáj iga nej ken nipuertaj kan kalaki borreojmej.

⁸ Inochi yej walkej achto que nej, inómejwa' yej tachtekij iwán tamagaj iga kikuij yej ayéj itatkimej; e' borreojmej ayá' kitajtolkakikej.

⁹ Nej nipuertaj, yej ipan nej kalaki, momanawia, ken tikita inón borrego yej kisa iwán kalaki iwán kasi saka'.

10 'Yej tachteki wí' iga san tachtekiki, tamiktiá iwán tapolowa, e' nej niwalaj iga xiye'onokan nochipa, wan amo mamitzpolokan nité.

11 Nej yej nikye'cuidarowa borrejojmej. Pastor yej kiyé'cuidarowa borrejojmej este motemaka iga mamiki.

12 E' yej tekipanowa iga san tataniá, kuá' kita wí' se weyi koyó',* ompa kikajtewa borrejojmej, iwán cholowa, iga ayéj pastor iwán iga ayéj itatki borrejojmej. Iwán weyi koyó' kitatalochtiá borrejojmej, iwán sempapayini.

13 Inón taga' cholowa iga yéj kinékisan tomín, ayéj borrejojmej.

14 'Nej yej nikye'cuidarowa borrejojmej, inón iga nikixmati noborrejojmej iwán noborrejojmej nō ne-ixmatij.

15 Ijkón ken noTaj ne-ixmati nej nō nikixmati noTaj; iwán nej ni-motemaka iga manimiki iga noborrejojmej.

16 Nikpiá nō se' noborrejojmej, yej ayá' ono' ipan inín kólal, iwán nia nō nikujligati ipan inín kólal. Ijkón yejemej nō netajtolkakiskej, iwán onos sesan kólal iga borrejojmej iwán sesan pastor.

17 'Inón iga noTaj nechokiliá, iga nimotemaka iga nimiki iga noborrejojmej iwán sej ni-ojpa-isas.

18 Ayagaj wel nemiktiá, sino que nej nimoyokatemaka iga nimiki. Nej wel nimotemaka iga manemiktikan iwán wel sej ni-ojpa-isa. Ijkón netekimá' noTaj.

19 Kuá' judiyojmej kikakikej inón tajtolmej, sej moyojyokatijkej.

20 Mia' kijtowayaj:

—¿Te iga ankichiwiliáj caso, yejwa' kipiá malespíritoj iwán lojotito'?

21 E' sekin kijtowayaj:

—Ayagaj yej kipiá malespíritoj wel ijkón tajtowa. ¿Ix wel se malespíritoj kixtapowa pachamej?

Judiyojmej ta-ijiyaj

22 Inón vej sektaj, iwán Jerusalén nemi kilwichiwiliayaj weyitiopan.

23 Jesús onoya weyitiopan, iladoj kalten yej itoká' Salomón,

24 iwán judiyojmej kiyawalojkej Jesús, iwán tatajtankej:

—¿Este kēman nīkmela'matiskej a'yéj in tej? Siga tej tiCristoj xinenojma-ijlikan nokta.

25 Jesús kijtoj:

—Nimitzijlįkeja iwán ayá' annecredojkej. Yej ankitaj nikchiwa iga ijkón nokta netekimaka noTaj, inón kimela'nextiá a'yéj in nej.

26 E' amejemej ayá' ankicredowaj iga ayéj anoborrejojmej, ijkón ken nimitzijlįkeja.

27 Noborrejojmej netajtolkakij, iwán nej nō nikixmatij iwán netokaj.

28 Nej nikchiwa iga nochipa maonokan iwán noTaj, iwán ayagaj nekuilįj.

29 Nochi noborrejojmej nemá' noTaj, yéj máj kipiá poder que nochi, iwán ayagaj wel kikuiliá yej kipiá ipan imá'.

30 Nej iwán noTaj sesan.

31 Iwán judiyojmej sej kikuikej te'ti iga kipatanaltiliáj Jesús.

32 Iwán Jesús kijtoj:

—Níkchija mia' yej yekti amo-ixtaj iga ipoder noTaj; ¿iga katiapa de inón yej nikchij annetemitįnekij?

33 Judiyojmej kijtojkej:

* 10:12 10:12 Español: lobo. Lobo ken weyi koyó'.

—Ayá' niawij nimitztewitij iga tikchij yej yękti, sino que iga timaltajtoj iga Dios; tej titaga' iwán tikijtowa iga tiDios.

³⁴ Jesús kijlij judiyojmej:

—Ipan amoley ijkuilijto' yej Dios kijtoj: “Amejemen andiosmej.” †

³⁵ Tikmatij iga yej kijtowa itájtłł Dios ijkonya nokta, iwán Dios kitokawij diosmej inomej yej kikakikej itájtłł.

³⁶ Siga Dios netapejpen iwán netitan ipan inin tajli, ¿kén ankijoskej iga nimaltajtoj iga nikijtoj iga nej iPiltzin Dios?

³⁷ Siga ayá' nikchiwa yej kichiwa noTaj, amo xinęcredokan.

³⁸ E' siga nikchiwa yej kichiwa noTaj, malej ayá' anęcredowaj nej, e' xicredokan yej nikchiwa, iga xikmela'matikan nokta iga noTaj ono' nowan iwán nej nono' iwán noTaj.

³⁹ Sej kiwigasnekiáj preso, e' Jesús choloj.

⁴⁰ Iwán Jesús yajki ipan weya' Jordán ikisáyampa tonati', iwán ompa kawı', kan Juan tekitabautizarowaya.

⁴¹ Mia' gente yajkij kitatoj, iwán kijtowayaj:

—Melá' iga Juan ayá' kichij nisé milagro, e' nochi ken kijtoj Jesús, ómpaya nokta.

⁴² Mia' kicredoj Jesús ompa kan onoyaj.

11

Miki Lázaro

¹ Onoya se taga' yej wetitoya yej itoka' Lázaro. Isiwa-iknimej itoka' María iwán Marta, Lázaro iwán isiwa-iknimej ichamej Betania.

² Inin María yej isiwa-iknin Lázaro yej wetitoya, ininya María yej kitoyawilij aceite yej ajwiya' ipan iyikxi toTeko iwán kiwakiltij iga itzónkal.

³ Inomej ome siwatkej tatitankej iga ijkın makijlitij Jesús:

—NoTeko, moamigoj yej tikpoxchokiliá, wetito'.

⁴ Kuá' Jesús inon kikaui', kijtoj:

—Inin kokolis ayá' kimiktij, inonwa' iga mamoweyimatilti Dios kuá' monextiá yej yéj wel kichiwa iwán iga no mamonexti iga nej iPiltzin Dios.

⁵ Malej iga Jesús kipoxchokiliaya Marta, María iwán Lázaro,

⁶ kuá' kijlijkej iga Lázaro wetito', Jesús káwigo' ome día ompa kan onoya.

⁷ Iwán kijlij idiscipolojmej:

—Tiakan sej Judea.

⁸ Idiscipolojmej kijlijkej:

—Tamachtiani, ikın judiyojmej mitztemiktijnekiáj, ¿inán sej tiajneki ompiga?

⁹ Jesús kijtoj:

—¿Ix aya'taj ankimatij iga día kipiá doce hora? Siga se nejnemi ipan día, ayá' mokxiwiteki iga tawilpan.

¹⁰ E' siga se nejnemi tayowakan, mokxiwiteki iga ayá' tawilpan.

¹¹ Iwán Jesús kijtoj:

—Toamigoj Lázaro kóchi'ya, e' nia nikixititi.

¹² Discipolojmej kijtojkej:

—NoTeko, siga kóchi'ya, inon kitojneki iga yawi achitiati.

¹³ E' Jesús inin kijtoj iga Lázaro mígui'ya, iwán idiscipolojmej kejlantoyaj anka kochtoya.

¹⁴ Iwán Jesús kinojma-ijtoj:

—Lázaro mígui'ya.

† 10:34 10:34 Sal 82:6

15 Nipaki iga ayá' ompa nonoya, iga ijkón máj yékti iga amejemej xinecredokan. E' tiakan matikitatij.

16 Iwán Tomás yej kijliáj Kuátej, kijlij sekin yej nõ discipolojmej:
—Tiakan nõ iga matimikikan wan Jesús.

Jesús wel ki-ojpa-ixitiá yej mikto'

17 Kuá' asi' ompiga, Jesús kimati' iga Lázaro kiwígaya nawí día iga kitokakej.

18 Betania onoya itennoj Jerusalén, mo-itztoyaj ken eyi kilómetro;

19 iwán mia' judiyojmej yajkij kipaxalowilítoj Marta iwán María iga kiyolchikawatoj, iga migui' iyiknín.

20 Kuá' Marta kimati' iga Jesús nemi asi, yajki komemawito, e' María kawí' kalijti'.

21 Iwán Marta kijli Jesús:

—NoTeko, siga nigaj katka tonoya, noknín ayá' mikiá.

22 E' malej ijkón, nej nikmati iga Dios yawi mitzmakati nochi yej tej tiktajtanilij.

23 Jesús kijtoj:

—Moknín yawi ojpa-isati.

24 Marta kijtoj:

—Kena, nej nikmati iga yawi ojpa-isati kuá' yej miktókeja ojpa-isaskej ipan último día.

25 Iwán Jesús kijtoj:

—Nejwa' in yej nitaojpa-ixitiá iwán yej nitamaka vida. Yej kicredowa ipan nej, malej iga mamiki, ojpa-isas,

26 iwán nochi yej isatokej iwán kicredowaj ipan nej, ayá' mikiskej nikeman. ¿Ix ticredowa yej nikijtowa?

27 Marta kijtoj:

—Kena noTeko, nej nicredowa iga tej el Cristo yej iPiltzín Dios, yej wítziá ipan inín tajli.

Jesús choka itennoj kan motoga' Lázaro

28 Kuá' tami' inín kijtoj, Marta yajki kinotzato María yej iyíknimpa iwán ki-ichtaka-ijlij:

—In Tamachtiani nígaja ono' iwán mitznotza.

29 Kuá' María inón kikagui', nimanín moketza' iwán yajki kan ono' Jesús.

30 Jesús aya asiá ipan inón altepe', onoya ompa kan Marta kixnamikito.

31 Kuá' kitakej María moketza' iwán kistewa', judiyojmej yej onoyaj chan María iga kiyolchikawaj, kitokakej, yejemej kijtojkej anka yawi kan motoga' Lázaro iga chokati.

32 Kuá' María asi' kan ono' Jesús, motankuaketza' itennoj iwán kijlij:

—NoTeko, siga nigaj tonoya, noknín ayá' mikiá.

33 Kuá' Jesús kita' iga chokato' María iwán judiyojmej yej iwán walkej, Jesús poxsan moknomati' este kualo' iyalmaj.

34 Iwán Jesús tatajtan:

—¿Kan ankitokakej in Lázaro?

Yejemej kijtojkej:

—NoTeko, xiwiki xikitaki.

35 Iwán Jesús choga'.

36 Judiyojmej kijtojkej:

—Ta' xikitakan ken iga kipoxchokiliaya Lázaro.

37 E' sekin de yejemej kijtojkej:

—In inín yej kitachaltij yej pacha, ¿ix awel katka tejté kichij iga Lázaro amo mamiki?

Ojpa-isa Lázaro

³⁸ Jesús sej choga' iyalmaj, kitechoj animajxapo', inón xapo' tentzaktoya iga se weyite'ti.

³⁹ Jesús kijtoj:

—Xikanakan inón te'ti.

E' Marta yej iyiknín yej migui', kijlij Jesús:

—NoTeko, anka machaya an in noknín, iga kiwigaya nawí día iga migui'.

⁴⁰ E' Jesús kijtoj:

—¿Ix ayá' nimitzijlij, siga ticredowa tia tikitati iweyipoder Dios?

⁴¹ Iwán kenakej te'ti kan kitalkaj yej mikto'. Iwán Jesús ajkotachá' ipan cielo iwán kijtoj:

—NoTaj, nimitzmaka gracias iga tinekagui'.

⁴² Nej nikmati iga nochipa tinekaki, e' nikijtoj inín iga inimej gente yej nij onokej makicredokan iga tej tinețitan.

⁴³ Kuá' tami' inín kijtoj, tzájtzi'pa iga kijtoj:

—¿Lázaro, xikisa ompa!

⁴⁴ Lázaro yej miktoyay, kisa', majma-ilpitoya iwán ijikxiilpitoya iga tzótzol iwán xaygatzaktoya iga tzótzol. Jesús kijtoj:

—Xikxixitomakan iwán mayáwiya.

Motajtołtiáj iga kipresołwiáj Jesús

⁴⁵ Iwán mia' judiyojmej yej senyajkiw iwán María kuá' kitakej yej kichij Jesús, kicredojkej ipan yéj.

⁴⁶ E' sekin de yejemej yajkiw kitatoj fariseojmej, iwán kipowilijkej yej kichij Jesús.

⁴⁷ Iwán fariseojmej iwán ijefejmej sacerdotejmej monechkojkej wan yej kimandarowaj judiyojmej iga motatapowijkej iwán kijtojkej:

—¿Te tikchawaskej? Inín taga' nemi kichíwa mia' milagro.

⁴⁸ Siga ijkonsan tikajtejaw, nochi gente yawi kicredoti ipan yéj, iwán yej mandarowaj Roma wítzej iga kixixitínakij toweyitiopan iwán topaís.

⁴⁹ E' se de yejemej yej itoka' Caifás yej inón año onoya iga ijefej sacerdotejmej, kijtoj:

—Amejemej ayá' ankimatij nité,

⁵⁰ niga ankimatij iga máj yekti mamiki se taga' iga nochi gente, e' amo mapoliwi nochi tokniwan.

⁵¹ E' Caifás ayejsan iga yéj kiyoka-ijtoj; iga yéj katka ijefej sacerdotejmej inón año, kijtoj ijkón iga Dios kitajtołmá' iga Jesús yawi mikiti iga inewi judiyojmej.

⁵² Ayejsan iga judiyojmej, sino que yawi mikiti iga makinechko nochi ipilowan Dios yej papayintokej noyan pan tajli.

⁵³ Inón iga este íkuá', yej kimandarowaj judiyojmej motajtołtijkej iga makimiktikan Jesús.

⁵⁴ Inón iga Jesús ay'ya monextiaya iyixtaj judiyojmej, sino que kisa' ipan inón itał Judea iwán yajki itennoj desierto ipan se altepe' yej itoka' Efraín. Iwán ompa kawí' iwán idisciplojmej.

⁵⁵ Ay'ya wejka iga judiyojmej kichíwaj ilwi' yej kijliáj Pascua, * iwán mia' gente de mia' altepemej yajkiw Jerusalén iga kichíwaj yej moneki† iga wel makiweyimatiltikan Dios, inín kichíwayaj kuá' aya pewa iyilwi la Pascua.

* 11:55 11:55 Xikita glosario "Pascua". † 11:55 11:55 Małtiayaj wan kitajtanilijkej perdón. Lev 15

⁵⁶ Kitemojtinemiáj Jesús, iwán kuá' onoyaj tiqpan, mosēsepantajtaniáj:
—¿Kén ankijtowaj? ¿Ix wí' an ilwitaj, o ayá'?

⁵⁷ Fariseojmej iwán ijefejmej sacerdotejmej tatekimakakej iga si agaj kimati kan ono' Jesús, makijto, iga makikitzkikan.

12

Se siwa' kixipatzowa Jesús

¹ Poliwiao' seis día iga mochiwa ilwi' yej kijliáj la Pascua. Jesús yajki Betania kan chantitoya Lázaro, inón yej ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

² Ompa kichijkej tákual iga komemawijkej Jesús; Marta kitajtaliaya tákual, iwán Lázaro se de inomej yej takuajtoyaj iwán Jesús ipan mesa.

³ Iwán María kiwajli' ken medio litro aceite yej ajwiya' yej chijto' de se xochi' yej itoka' nardo, yej poxsan patiyoj iwán kitoyawilij Jesús ipan iyikxi, iwán kiwakiltij iga itzónkal. Iwán noyan kalijti' taajwiayaya.

⁴ Iwán Judas Iscariote, yej ipiltzin Simón, se de idiscipoloj Jesús yej yawi kinextiti Jesús iga makikitzkikan, kijtoj:

⁵ —¿Te iga ayá' monamá' inín yej ajwiya' iga mamopalewi yej amotapialiáj? Inín ipatiyo ke' se kitaniá ipan trescientos días.

⁶ E' Judas kijtoj inín, ayéj iga kineki mamopalewi yej amotapialiáj, sino que iga tachteki, como yéj kinechkowaya tomín, kichtekiá yej ompa kenaya.

⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikajtewa, iga yéj nemi machtowia' iga netajtalilia' yej netaliliskej kuá' netokaskej.

⁸ Yej amotapialiáj, nochipa onos amowan, e' nej ayá' nochipa nij anepiaskej.

Motajoltiaj iga makimiktikan Lázaro

⁹ Mia' judiyojmej kimatikej iga Jesús ono' Betania, iwán yajki ompiga, ayejsan iga kitatoj Jesús, no kitatoj Lázaro yej Jesús ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

¹⁰ Iwán ijefejmej sacerdotejmej motajoltijkej iga no yawij kimiktij Lázaro,

¹¹ iga itechko yéj, mia' judiyojmej kikajtejkej iga kitokaj sacerdotejmej iga kitókaja Jesús.

Jesús asi weyi-áltepe' Jerusalén

¹² Mia' gente yajki Jerusalén iga kilwichiwiliáj la Pascua; ipan se'ya día kimatikej iga Jesús yawi asiti ipan inón áltepe'.

¹³ Iwán kimajmatekkej soya' iwán yajki kixnamikitoj Jesús, tajtzitiajkij:
—¡Mamoweyimatilti Dios! ¡Mamoweyimatilti yej kititani toTeko Dios!
¡Maye'tajto iga iRrey Israel!

¹⁴ Jesús kasi' se burro iwán tejkaj ipan, ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios:

¹⁵ Amo ximajmawikan yej anchantitokej ipan áltepe' Jerusalén; xikitakan iga wí' moRrey, tejkatiwí' ipan se burro.

¹⁶ Kuá' inón kichij Jesús idiscipolojmej ayá' kentenderowayaj, e' máj máj kuá' Jesús yajkiya ipan cielo, kejlánkej iga nochi inón ijkuilijtoya de yéj, inón iga ijkón mochi.

¹⁷ La gente yej onoyaj kuá' Jesús kinotza' Lázaro xapoko iwán kitakej kén iga ki-ojpa-ixitij, kipowayaj yej kitakej.

18 Inón iga la gente kixnamikitoj Jesús, iga kimatikej iga kichij inón milagro.

19 Iwán fariseojmej mosepan-ijlijkej:

—Ankitákeja, awel te tikchiwaj. Ta' xikitakan, nochi gente kitoka Jesús.

Sekin griegojmej kitemowaj Jesús

20 Yajkij nõ sekin griegojmej iwán inomej gente yej yajkij Jerusalén ilwitaj iga kiweyimatiltitoj Dios.

21 Inimej griegojmej kitechojkej Felipe, yej de Betsaida, estado de Galilea, iwán kitajtankej:

—Ej, niknekij manikitakan Jesús.

22 Felipe yajki kijlito Andrés iwán iyomextimej yajkij kijlitoj Jesús.

23 Iwán Jesús kijtoj:

—Ási'ya hora iga iPiltzın Taga' yawij kiweyimatiltitij.

24 Nimitzijliáj siga se iyol trigo ayá' wetzi ipan tajli iwán miki, seguirówasan iga ono sesan; e' siga miki yawi piwiti komati iyol.

25 Yej igánajsan mochokiliá, yawi poliwiti, e' yej ipan inın tajli motemaka iga makisufriro iga nej netoka, nochipa yawi onoti wan Dios.

26 Siga agaj kineki matekipano iga nej, manetoka; iwán kan nej nonos, ompa nõ onos yej tekipanowa iga nej. Siga agaj tekipanowa iga nej, noTaj yawi kiye'itati.

Jesús kijtowa iga yawi mikiti

27 'Inán pox nitayokoxto'; ¿te nia nikijtoti? ¿Ix manikijto: “NoTaj, xinemanawi ipan inın yej yawij nechiwilitij inán”? E' iga inón nokta niwalaj.

28 NoTaj, xikchiwa iga makiweyimatiltikan motoka'.

Iwán moká' se tájtol ipan cielo yej kijtoj:

—Nikchija iga mamoweyimatilti, iwán sej nia nikweyimatiltiti.

29 Yej ompa takaktoyaj, kijtowayaj iga tatikuini, iwán sekin kijtowayaj:

—Se ángel kinotza'.

30 Iwán Jesús kijtoj:

—Ayéj iga nej mokagui' inın tájtol, sino que iga amejemej.

31 Amanya nokta, Dios yawi kijuzgaroti nochi yej onokej ipan inın tajli, iwán aman yawi kikixtitij tzitzimi' yej mandarowa ipan inın tajli.

32 Iwán kuá' neajkokuiskej ipan cruz, nochi yawi necredoti.

33 Iga inın yej Jesús kijtoj, kijtoj kén iga yawi mikiti.

34 Iwán la gente kijtoj:

—Kan ijkuilijto' la ley kijtowa iga Cristo nochipa onos. ¿Te ígataj tikijtowa iga iPiltzın Taga' yawij kajkokuitij ipan se cruz? ¿A'yéj in inón iPiltzın Taga'?

35 Iwán Jesús kijtoj:

—Yej tawiá ónoso' iwán amejemej, e' ayá' wejkawas iga onos amowan. Xinemikan miej ankipiajo' inón yej tawiá, iga amo mamitztechokan yówal; iga yej nejnemi takomichkan akimati kan yawi.

36 Xicredokan ipan yej mitztawiáj, miej ónogo' amowan, ijkón anemiskej kan taxotalpan.

Kuá' tami' inón kijtoj, Jesús yajki kan awel kasikej.

Judiyojmej akicredowaj ipan Jesús

37 Malej iga Jesús kichija mia' milagro iyixtaj yejemej, ayá' kicredojkej ipan yéj

³⁸ iga mamochiwa ken kijekuiloj el profeta Isaías:
NoTeko, ¿a'yéj kicredoj notájtól?

¿A'yéj kinextilij toTeko ipoder? *

³⁹ Inón iga awel kicredowayaj iga ijkín nō kijekuiloj Isaías:

⁴⁰ Dios kipajpachatilij iwán kiyoltakuawilij,

iga amo matachakan iga iyixmej,

niga makentenderokan iga iyalmajmej,

niga mawitzekan notenoj iga manikachitiltikan.†

⁴¹ Isaías kijtoj inón iga kita' iweyipoder Jesús, iwán tajtowaya de yéj.

⁴² E' malej ijkón, mia' judiyojmej kicredojkej Jesús, este yej máj tayakantokej, e' ayá' momela'nexiayaaj iga kimajmawiliayaaj fariseojmej iga amo makikixtikán tiopan.

⁴³ Akicredojkej ipan Jesús iga máj kinekiáj iga la gente makiye'itakan, que Dios makiye'ita.

Itájtól Jesús yawi kijuzgaroti la gente

⁴⁴ Jesús tajtoj recio:

—Yej kicredowa ipan nej, ayá' ipansan nej kicredowa, nō ipan noTaj yej nejtitan.

⁴⁵ Yej nej ne-ita, nō kita yej nejtitan.

⁴⁶ Nej yej nitawiá, niwalaj ipan inín tajli iga yej necredowa amo maonokan takomichkan.

⁴⁷ E' siga agaj kikaki notájtól iwán ayá' kichiwa ken nikijtowa; ayéj nej yej nikjuzgarowa iga nej ayá' niwalaj iga nitajuzgaroko, sino que iga nitalvaroko.

⁴⁸ Yej aneye'ita iwán ayá' netajtolkui, óno'ya a' kijuzgarowa: notájtól yej nikijtoj, inón yawi kijuzgaroti ipan último día.

⁴⁹ Iga yej nikijtowa, ayá' nejsan niktENCHIWA; noTaj yej nejtitan netekimaka iwán nenextiliá te manikijto.

⁵⁰ Nikmati iga inón yej tatekimaka noTaj, kichiwa iga yej kicredowaj nochipa maonokan wan yéj. Yej nikijtowa, nikijtowa ken noTaj netekimaka.

13

Jesús kixipaka idiscipolomej

¹ Kuá' mostápaya iyilwiyo la Pascua, Jesús kimatiáy iga ási'ya hora iga yawi kikajtewati inín tajli iga yáwiya kan ono' toTaj. Yéj nochipa kichokilij yej kitokatinemiáj, yej onoyaj ipan inín tajli, iwán iga mikis nešis iga kipoxchokiliá inimej yej yéj itatki.

² Nemi cenarowayaj. Ompa nō onoya Judas Iscariote yej ipiltzimpa Simón. Tzitzimi' áchtoya kijlij Judas ipan iyalmaj iga makinexti Jesús iga makikitzkikan.

³ Jesús kimatiáy iga toTaj kima'ya nochi poder, kimatiá iga yéj kititan iwán yawi sej kan ono' Dios.

⁴ Moksetza' kan nemi cenarowa, kikixtij isotantzótzol iwán motajko-ilpij iga toalla.

⁵ Iwán kakij a'ti ipan se xikal iwán pewa' kixipaka idiscipolomej, iwán kijikxiwatztiajki iga tzótzol yej iga tajko-ilpitoya.

⁶ Kuá' asi' itenoj Simón Pedro, Pedro kijtoj:

—NoTeko, ¿ix kajasi iga tej xine-ikxipaka?

* 12:38 12:38 Is. 53:1 † 12:40 12:40 Is. 6:10

7 Jesús kijtoj:

—Inán ayá' tikentenderowa yej nemi nikchíwa, e' kēman tikentenderoj.

8 Pedro kijlij:

—Ayí' nimomakas iga xine-ikxipaka.

Jesús kijtoj:

—Siga ayá' nimitzixipaka, awelwa' timochíwa tinodiscipoloj.

9 Simón Pedro kijtoj:

—NoTēko, ámosanwa' xine-ikxipaka; no xinemapaka iwán no xinekuapaka.

10 E' Jesús kijtoj:

—Yej máltijo' kinékisan mamó-ikxipaka iga inoyan ejto'. Iwán amejemen an-ejtokej, malej iga ayá' amonochin.

11 Kijtoj iga ayá' inochin ejtokej, iga kimatiá a'yéj yawi kinextiti iga makikitzkikan.

12 Kuá' tami' ta-ijikxipaga', Jesús sej kakij isotantzótzol, iwán sej kixnan mesa iwán kijtoj:

—¿Ix ankentenderowaj yej nimitzchíwilijkej?

13 Amejemen anne-ijliáj iga nej amoMaestroj iwán iga amoTēko, iwán ómpaya iga ijkón anne-ijliáj.

14 Siga nej amoMaestroj iwán amoTēko, nimitzixipakakej, ijkonsan no amejemen ximosepan-ikxipakakan.

15 Nej nimitznextilijkej ken xikchíwakan, iga ijkonsan no xikchíwakan ken nimitzchíwilijkej.

16 Nimitznojma-ijliáj iga nisé tekipanowani awel mochíwa majya sej que ipatrón, iwán nisé yej kititankej ayá' majya sej que yej tatitan.

17 Siga ankentenderowaj inín yej nimitzijlijkej iwán ankichíwaj, anyolpakoskej.

18 'Inín ayá' nemi nimitzijliáj amonochin, iga nikye'ixmati aja'yéj niktapejpen. E' yawi mochíwati yej kijtowa kan ikuilijto': "Yej takua nowan, ne-ijiyay."

19 Áchtoya inín nimitzijliáj iga kuá' mochíwas, amejemen xikmatikan a'yéj nej.

20 Nimitznojma-ijliáj iga yej ki-omemawía yej nej niktitani, nej neomemawía, iwán yej neomemawía, ki-omemawía yej netitan.

Judas yawi kinextiti Jesús iga makikitzkikan

21 Kuá' tami' inín kijtoj, Jesús poxsan moyolmiktij, iwán kinoxchokiliaya, takuajtoyaj itenaj;

—Nimitznojma-ijliáj, iga se de amejemen yawi nenextiti iga manekitzkikan.

22 Iwán discipolojmej mosēsepantachilijkej iga ayá' kimatiáj de a'yéj nemi tajtowaya.

23 Se de idiscipoloj, yej Jesús kipoxchokiliaya, takuajtoyaj itenaj;

24 iwán Simón Pedro kimanozta' iga kitajtan de a'yéj nemi tajtowa.

25 Iwán inón discipulo máj kiná'tejoj Jesús, iwán kitajtan:

—NoTēko, ¿a'yéj?

26 Jesús kijtoj:

—Nia nitapaloti iga tájkol pan, iwán yej nikmakas, inonya nokta.

Iwán tapalotj iga tájkol pan iwán kimá' Judas Iscariote, yej ipiltzin Simón.

27 Kuá' Judas kikui' pan, Tzitzimi' kala' ipan iyalmaj. Iwán Jesús kijtoj:

—Yej tia tikchíwati, xikchíwaya sémiya.

28 E' ni agaj yej kixnantoyaj mesa akimati' te iga ijkón kijlij.

²⁹ Judas kinentiaya kuetaxbolsaj kan kenaya tomin, sekin kijtojkej anka Jesús nemi kijliá iga makikowa tejté yej moneki ipan ilwi' o makimaka tejté yej ayá' motapialiáj.

³⁰ Kuá' Judas kíkui'ya in pan, kisa'. Íkuá'wa' takómiya.

Yej Jesús tatekimaka

³¹ Kuá' Judas kisa'ya, Jesús kijtoj:

—Inán monextiá iweyipoder iPiltzin Taga', iwán iweyipoder Dios monextiá ipan yéj.

³² Siga iPiltzimpa Taga' kinextiá iweyipoder Dios, Dios kinextij iweyipoder iPiltzin, iwán inánwa' yáwiya kinextiti.

³³ Nopilowantzitzin, ayo' máj nonos amowan. Amejemen annetemoskej; e' inonsan yej nikijlij judiyojmej, inonsan nō nimitzijliáj amejemen: Ayá' wel anyaskej kan nej nia.

³⁴ Nimitzmakaj inin nuevo mandamiento: ximosepanchokilikan. Ijkón ken nej nimitzchokiliáj, amejemen nō ximosepanchokilikan.

³⁵ Siga anmosepanchokiliáj, nochi kimatis iga amejemen annodiscipolomej.

Pedro kijtoj iga akixmati Jesús

³⁶ Simón Pedro kitajtan Jesús:

—NoTeko, ¿kan tia?

Jesús kijtoj:

—Kan nej nia; inán awel tinetokas, e' keman tinetokas.

³⁷ Iwán Pedro kijtoj:

—NoTeko, ¿te iga inán awel nimitztokas? Nej niksentalija noalmaj iga manimiki iga tej.

³⁸ Jesús kijtoj:

—¿Ix melá' iga tiksentalija moalmaj iga timikis iga nej? Nimitznojma-ijliá iga kuá' áyapa takuika kayo, tia tikijoti eyi vej iga ayá' tine-ixmati.

14

Jesús kijtowa iga yéj ojti yej yawi kan ono' toTaj

¹ Kijtoj Jesús:

—Amo xitayokoxtokan, ximoconfiarokan ipan Dios iwán ipan nej nō.

² Ipan íkal noTaj pox ono' kan wel mochantilo, siga ayéj ijkón, nimitzijliayaj katka. Niáo'wa' nikchiwati kan ximochantikan.

³ Kuá' niájya iwán nimitzchiwiliskeja kan amonoskej, niwí' sej iga nimitzkuikij, iga kan nonos nej, ompa nō xonokan amejemen.

⁴ Amejemen ankimatij kan nia, iwán ankixmatij ojti.

⁵ Tomás kijtoj:

—NoTeko ayá' nikmatij kan tia; ¿kén nikmatiskej in inón ojti?

⁶ Jesús kijtoj:

—Nejwa' in inón ojti, nej yej anitakajkayawa, wan nitamaka vida. Ayagaj wel asi kan ono' toTaj Dios siga ayá' moconfiarowa ipan nej.

⁷ Siga katka xine-ixmatikan, nō ankixmatiáj noTaj; iwán inán ankixmátija, iwán ankitákeja.

⁸ Felipe kijtoj:

—NoTeko, xinenextilikanwa' in toTaj, iwán ayo' máj nimitztajtantoskej.

⁹ Jesús kijtoj:

—Felipe, ikayay ninemi iwán amejemen, ¿iwán áyataj tine-ixmati? Yej ne-íta'ya, kita' nō toTaj; ¿te ígataj tine-ijliá iga manimitznextilikan toTaj?

¹⁰ ¿Ayá' ticredowa iga nej nisetito' wán toTaj iwán toTaj setito' wán nej? Yej nimitzijliáj, ayá' nejsan niktenchiwa, toTaj yej iwán nisetito', netajtōlmaka. Nochi yej nikchiwa, yéjwa' in yej kichijto'.

¹¹ Xinecredokan iga nej nisetito' wán toTaj, iwán toTaj setito' wán nej; siga ayá' annecredowaj, xicredokan ipan yej ankitaj nikchiwa.

¹² Nimitznojma-ijliáj, yej necredowa, yawi nō kichiwati yej nej nikchiwa; iwán yawi kichiwati majya sej que nej nikchij, iga nej nia kan ono' toTaj.

¹³ Iwán nochi yej ankitajtaniliskej toTaj iga anmoconfiarowaj nopan, nej nimitzmasukkej, iga ipoder toTaj mamonexti ipan nej yej iPiltzín.

¹⁴ Nej nikchivas nochi tesan amejemen annetajtaniliskej iga anmoconfiarowaj nopan.

Jesús kijtowa iga kititanis el Espíritu Santo

¹⁵ Jesús nō kijtoj:

—Siga amejemen annechokiliáj, xikchiwakan ken nimitztekimakaj.

¹⁶ Iwán nia niktajtaniliti toTaj iga mamitztitanilikan se' yej mamitzpalewikān, iwán mamitzjolchikawakan iga nochipa maono amowan:

¹⁷ inín iyEspíritoj Dios yej ijkonya nokta ken tanextiliá. Yej akixmatij Dios awel kipiaskkej iyEspíritoj, iga ayá' kitaj iwán akixmatij; e' amejemen ankixmatij iga yéj ono' iwán amejemen iwán nochipa onos ipan amejemen.

¹⁸ Ayá' nimitzsenkokajtewaskej; niwí' sej iga nonos iwán amejemen.

¹⁹ Alín poliwi iga la gente ay'ya máj ne-itas, e' amejemen anne-itaskej; iwán iga nej nisato', amejemen nō an-isatoskej.

²⁰ Íkua' amejemen ankimatiskej iga nej nisetito' wán noTaj, iwán nej nisetito' iwán amejemen, iwán amejemen ansetitokej wán nej.

²¹ Yej kimati iwán kichiwa ken nitatekimaka, nesí iga nechokiliá nokta, iwán noTaj kichokilij inón yej nechokiliá iwán nej nō nikchokiliá, iwán nimonextij iyixtaj kén nokta in nej.

²² Judas (ayéj yej kitokawíáj Iscariote) kijtoj:

—NoTeko, ¿te iga tia timonextiti no-ixtajmej iwán ayéj iyixtajmej la gente yej amitzixmatij?

²³ Jesús kijtoj:

—Yej nechokiliá, netajtōlkaki; iwán noTaj yawi kichokiliti, iwán noTaj iwán nej niwítzej iga nisen-onokij wán yéj.

²⁴ Yej ayá' nechokiliá, ayá' netajtōlkui; yej inán nemi nimitzijliáj ayéj nejsan nikyoka-ijtowa, sino que noTaj yej netitan netajtōlmaka.

²⁵ 'Nemi nimitzijliáj nochi inín miej nónogo' amowan;

²⁶ e' iyEspíritoj Dios yej mitzjolchikawaj, yej toTaj mitztitaniliskej iga makikui notekipánōl, yawi mitznextilitij nochi, iwán mitzejlantiskej inewi yej nimitzijlijkej.

²⁷ 'Nej niaya, e' nikchivas iga xonokan tamelá. Ijkón iga amonoskej tamelá, ayéj ken onokej inomej yej ayá' kixmatij Dios. Amo ximoyōlmiktikan niga ximajmawikan.

²⁸ Annekakíkeja iga nimitzijlijkej iga niaya, iwán niwí' sej iga nonoki iwán amejemen. Siga melá' iga annenekij, ampakíáj iga ankimatij iga nia kan ono' toTaj iga yéj majya sej que nej.

²⁹ Inín áchtoya nimitzijliáj iga kua' mochivas, ximoconfiarokan pan nej.

³⁰ 'Ay'ya máj nitajtoj iwán amejemen; iga wí'ya Tzitzimi' yej mandarowa ipan inín tajli. Malej iga nej ni alín awel tē nechiwiliá,

³¹ ijkón nokta yawi mochiwati, iga la gente yej ayá' kixmatij Dios, makimatikan iga nikpoxneki toTaj iwán nikchiwa ken iga yéj netekimá'. Ximoketzakan, matiákanya.

15

Imekayo uva iwán imajma'

¹ Kijtoj Jesús:

—Nejwa' kenkuá' imela'mekayo uva,* iwán noTaj kenkuá' yej kicuidarowa inón imekayo.

² Nomajma' yej ayá' takilyowij, kimajmachijchiwaj; e' yej kita iga taki, kitejtekiá imajmatzitzin kajkán kineki iga máj mataki.

³ Amejemen kenkuá' imajma' uva yej kitejtekiá imajmatzitzin iwán anye'onókeja iga inón yej nimitzmachtijkej.

⁴ Ijkón xisetitokan iwán nej, ken nej nisetito' iwán amejemen. Ken ima' uva awel taki iseltisan siga ayá' salijto' ipan imekayo; ijkonsan no amejemen, awel ankichiwaj nité yej yékti, siga ayá' ansetitokej wan nej.

⁵ 'Nejwa' in uvajmeká', iwán amejemen imajma'. Yej setito' wan nej, nej nisetito' iwán yéj iwán poxsan taki. Siga ayá' amonokej nowan, awel ankichiwaj nité.

⁶ Yej ayá' setito' iwán nej, yawij kitajkalitij, iwán wakis ken tikita imajma' kuawi' yej monejnechkowa iwán kitatiáj.

⁷ 'Siga amejemej ansetitokej iwán nej, iwán ankichiwaj kensan nimitznextilijkej, xiktajtanikan yej ankinekij iwán noTaj mitzmasukkej.

⁸ NoTaj poxsan kiweyimatiá kua' amejemen ankichiwaj yej yékti, iwán ijkón nesí iga annemela'tokaj.

⁹ Nej nimitzpoxchokiliáj ken noTaj nepoxchokiliá; nochipa xikchiwakan ken nimitzijliáj iga nimitzpoxchokiliáj.

¹⁰ Siga ankichiwaj ken nimitzijlikej, nochipa nimitzchokiliskej, ijkón ken noTaj nechokiliá iga nikchiwa yej yéj netekimaka.

¹¹ 'Nimitzijliáj nochi inín iga xipaktokan ken nej, ijkón anmela'paktoskej.

¹² Ininwa' in nimitztekimakaj iga xikchiwakan: ximosepanchokilikan ken nej nimitzchokiliáj.

¹³ Ayagaj máj wel kinextij iga kichokiliá iyamigojmej sino que yejsan momaka iga mamiki iga yejemej.

¹⁴ Amejemen anmochiwaskej anoamigojmej siga ankichiwaj yej nimitztekimakaj.

¹⁵ Ay'ya nimitzijliskej iga annosiervojmej, iga siervo ayá' kimati yej kichiwá ipatrón. Nimitzijliáj iga anoamigojmej, iga nimitznextilijkeja nochi yej noTaj ne-ijlij.

¹⁶ Ayéj amejemen yej annetapejpenkej; sino que nej yej nimitztapejpenkej iga nimitzijliáj iga xakan iwán xikchiwakan yej yékti ken tikita se uvajmeká' yej pox taki iwán itakilka ayá' nimanín palanis. Ijkón toTaj mitzmasukkej nochi yej ankitajtaniliskej iga anmoconfiarowaj pan nej.

¹⁷ Inín yej nimitztekimakaj iga xikchiwakan: iga ximosepanchokilikan sewo' iwán se'.

Yej ayá' kixmatij Dios kijiay Jesús iwán yej kitokaj

¹⁸ 'Siga yej ayá' kixmatij Dios mitzijiyaj, xikmatikan iga nej achto ne-ijiyakej.

* 15:1 15:1 Xikita glosario "Uva".

19 Siga amejemen aya katka ankixmatiáj Dios, yej ayá' kixmatij Dios mitzchokiliayaj, ken kichokiliáj yej de yejemempasan. E' nej nimitztapejpenkej kan amonoyaj itzalan yej ayá' kixmatij Dios, inón iga yejemej mitzijiayaj iga ay'ya ankichiwaj ken yejemej.

20 Xikejlamikikan inín yej nimitzijlijkej: "Nisé tekipanowaní máj mandarowa que ipatrón." Siga nej ne-ijiyakej, amejemen no yawij mitzijiayaj; siga inomej kichijkej ken niknextilijkej, no kichiwaskej ken ankinextiliskej.

21 Nochi inín yawij mitzchiwilitij iga annetokaj, iga ayá' kixmatij yej netitan.

22 'Siga ayá' niwítziá iga nikpowiliayaj notájtól, ayá' kimatiáj siga kichijtokej yej ayekti, e' inán awel kijtowaj iga ayá' kichijtokej yej ayekti.

23 Yej nej ne-ijiya, no kijiya noTaj.

24 Ayá' nesíá siga kichijtokej yej ayekti siga nej ayá' nikchijka iyixtajmej milagroymej yej ayagaj wel kichíwa, e' kitákeja yej nikchij; e' malej ijkón, ne-ijiyaj iwán no kijiya noTaj.

25 E' inín mochij iga mamochíwa ken ijkuilijto' ipan iley yejemej: "Ne-ijiyakej malej ayá' nemi nikchíwa yej ayekti."

26 'Nia niktajtaniłiti toTaj iga mamitztitanili iyEspíritoj. Inón iyEspíritoj mitzpalewiáj iwán mitzyolchikawaj iga mitznextiliáj yej mela'ciertoj de nej,

27 iwán amejemen no ankipowaskej de nej, iga este kuá' pewa' iga nij ninemi, ansemikej nowan.

16

1 Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Inín nimitzijliáj iga amo xikajtewakán iga ximoconfiarokán ipan nej.

2 Yawij mitzkixtítij ipan amotiopamej, iwán kuá' agaj de yejemej mitzmiktiskej, yejemej kejlantoskej iga ijkón kichiwaj, nemi kichiwaj ken Dios kineki.

3 Inín kichiwaskej iga aya kixmatij toTaj niga nej.

4 Nimitzijliáj inín, iga kuá' ijkón mochíwas, xikejlamikikan iga nej nimitzijlijkeja.

Yej kichíwa el Espíritu Santo

'Inín animitzijlijkej achto iga nonoya amowan.

5 E' inán nia iga manono iwán yej netitan; iwán nisé de amejemen ayá' netajtani kan nia.

6 Majwa', amoknoomatikej iga yej nimitzijlijkej.

7 E' ayá' nimitzkajkawaj: yekti iga manía, iga siga ayá' nia, el Espíritu Santo yej mitzyolchikawaj ayá' wí' iga maonoki amowan; e' siga nia, nia nimitztitanilitij.

8 Kuá' yéj wí', yawi kinextilítiti la gente iga kichijtokej yej ayekti iwán kinextiliskej iga ono' se ojti kan ye'nemilo iwán iga Dios yawi tajuzgaroti.

9 Kichijtokej yej ayekti iga ayá' moconfiarowaj nopan;

10 kimatiskej katiapa in ye'ojti iga nej nia kan ono' toTaj, iwán amejemen ay'ya anne-itaskej.

11 Kimatiskej iga Dios yawi tajuzgaroti, iga yej mandarowa noyan ipan inín tajli óno'ya iga yawij kicastigarotij.

12 'Majo' nimitzijlijneki, e' amejemen inán aya wel ankentenderowaj.

13 Kuá' wí' iyEspíritoj Dios, yéj mitzmachtiskej nochi yej mela'ciertoj, iwán ayá' tajtoj kensan yéj kineki, yawi kijtōti inewi yejsan kikakis, iwán yawi mitzmatiltitij nochi yej mochiwas.

14 Yéj yawi neweyimatiltiti, iga kikuis yej nej notájtōl, iwán mitznextiliskej amejemen.

15 Inewi yej kipiá toTaj, notatki nō; inón iga nikijtoj iga el Espíritu kikuis notájtōl iwán mitznextiliskej amejemen.

Yej moknomatij, pakiskej

16 'Alín poliwi iga ay'ya ane-itaskej, e' panoj se' alín tiempo anyawij sej anne-itatij iga nia kan ono' toTaj.

17 Iwán sekin idiscipolojmej mosepantajtankej se' iwán se':

—¿Ix te an te-ijlijneki iga te-ijliá? “Alín poliwi iga ay'ya ane-itaskej, e' panoj se' alín tiempo anyawij sej anne-itatij”, iwán te iteki on, “Nia kan ono' toTaj.”

18 ¿Te an kijtojneki in inón “alín tiempo”? Ayá' tikmatij de te nemi tajtowa.

19 Jesús kimati' iga kitajtanisnekiáj, iwán kijlijkej:

—Nej nimitzijlijkej iga poliwi alín iga ayo' anne-itaskej iwán panoj se' alín tiempo sej anne-itaskej. ¿Ix inín in yej anmotajtantokej amejemen?

20 Nimitznojma-ijliáj iga anyawij anchokatiwán anmoknomatiskej, e' yej akixmatij Dios yawij pakitij. E' malej iga anmoknomatitoskej, anyawij ampakitij.

21 Kuá' se siwá' yawi taonoltiti, pilkualoto', iga ási'ya hora; e' kuá' nacéroja xolo' kelkawayá iga pilkualo', iga pákto'ya iga kíta'ya ixolo'.

22 Ijkón nō amejemen amoknomatij inán; e' nej nimokuepas iga nimitzitakij sej, iwán anyolpakiskej, iwán ayagaj wel mitzkawaltiskej iga ampakij.

23 'Ipan inón día ay'ya anetajtaniskej nité. Nimitznojma-ijliáj iga toTaj yawi mitzmakatij inewi yej xiktajtanilikán iga anmoconfiarowaj ipan nej.

24 Este inán ayá' nemi ankitajtanij nité ipan notōka'; xiktajtanikan, iwán mitzmaskej iga ximela'pakikan.

Jesús kitaniliá nochi yej ono' ipan inín tajli

25 Jesús kijtoj:

—Nimitzijlijkej nochi inín kan ximixkujtikán, e' yawi asiti hora iga ay'ya nimitzmachtiskej kan ximixkujtikán, iga nimitzmela'tatapowiskej de toTaj.

26 Inón día amejemen ankitajtaniliskej ipan notōka', iwán ayá' nikijtowa iga nia niktajtaniliti toTaj iga amejemen,

27 iga toTaj mitzpoxchokiliáj. Mitzchokiliáj iga amejemen annechokiliáj, iwán ankičredojkej iga nej niwáaj de Dios.

28 Nikisa' iyixtaj toTaj iga niwáaj ipan inín tajli, e' inán nikajtewa inín tajli iga nia sej kan ono' toTaj.

29 Iwán idiscipolojmej kijtojkej:

—Inán sí nemi anne-ijliáj yej wel nikentenderowaj, ayejo' kan manimixkujtikán.

30 Inán nikitaj iga nochi tikmati, iwán ay' kineki iga agaj mamitzajtani, inón iga nicredowaj iga tiwáaj kan ono' Dios.

31 Jesús kijtoj:

—¿Inán ankičredówaja?

³² Pues ásiya la hora, iwán inanya nokta kuá' amejemen ampapayiniskej iwán nijnijiga anyaskej, iwán annesenkokajtewaskej. E' ayá' noselti nonos, toTaj ono' nowan.

³³ Nimitzijliáj inín iga xonokan tamelá iga ansetitokeja nowan. Ipan inín tajli amejemen yawij mitziknochiwatij; e' xiksentalikan amoalmaj ipan nej, nej niktanilija nochi yej ono' ipan inín tajli.

17

Jesús oradowa iga idiscipolomej

¹ Kuá' tami' inín kijtoj, Jesús tachá' cielokóbapa iwán kijtoj:

—NoTaj, ási'ya hora. Xikweyimatilti moPiltzin, iga nej yej moPiltzin no manimitzweyimatilti.

² Puej tej tikchij iga moPiltzin makipiá poder ipan inewi gente, puej tej tikmá' iga wel makijto iga nochi yej tej tikmá' nochipa maonokan wan tej.

³ Iga se maono nochipa mowan, kineki mamitzixmati, tej yej moséltisan timela'Dios, iwán nej Jesucristo yej tej tiktitan.

⁴ 'Nej nimitzweyimatiltija nij ipan inín tajli, iwán niktámija yej tinețitan manikchiwaki.

⁵ NoTaj, inán xinemaka inón poder yej nikpiaya kuá' nonoya mowan kuá' aya teyá tajli.

⁶ 'Inimej yej tiktapejpen ipan inín tajli iwán tinemá' iga manetokakan, nikmatiltijkeja a'yéj tej. Tejpa katka motatki, iwán tej tinemá', iwán kichijkej ken kijtowa motájtól.

⁷ Inán kimatij iga inewi yej nikpiá, tej tinemá'.

⁸ Puej nikpowilij motájtól yej tej tinemá', iwán yejemen kiye'kuikej. Kicredójkeja iga tej nokta tinețitan.

⁹ 'Nimitztajtaniliá iga yejemen; ayá' nimitztajtaniliá iga yej ayá' mitzixmatij, sino que iga inomej yej tinemá' iga tej motatki.

¹⁰ Inewi yej notatki, tej no motatki, iwán yej motatki, notatki no; neweyimatiltiáj iga yejemen moconfiarowaj ipan nej.

¹¹ 'Nej ay'ya máj nonos ipan inín tajli; e' yejemej kena, káwijo' ipan inín tajli, iwán nej nia iga manono mowan. NoTaj yej mitzajasi iga mamitzweyimatiltikan, iga mopoder xikomemawi yej tinemá', iga maonokan sesan iyalmajmej kensan tej iwán nej.

¹² Kuá' nonoya iwamej ipan inín tajli, nicuidarowaya iga mopoder inomej yej tej tinemá', iwán nikomemawiyaj. Iwán nisé de yejemen apoliwi', petz inón yej wálaj iga yawi mela'poliwiti, iga mamochiwa ken kijtowa kan ijkulijto' motájtól.

¹³ 'Inán nia kan tej tono'; iwán nikijtowa inín miej nónogo' ipan tajli, iga yejemej no mapakikan ken nej nipakto'.

¹⁴ Nej nikpowilijkeja motájtól, e' yej amitzixmatij kijiya yej mitzixmatij, iga yejemej ayo' kichiwaj ken yej ayá' mitzcredowaj, kensan nej no ayá' nikchiwa ken yej ayá' mitzcredowaj.

¹⁵ Ayá' nimitztajtaniliá iga xixixti ipan inín tajli, sino que xikmanawikan iga Tzitzimi' amo makiná'techo yejemej.

¹⁶ Ijkón ken nej ayá' nikchiwa ken yej amitzcredowaj, yejemen no ayá' kichiwaj ken yej amitzcredowaj.

¹⁷ Motájtól mela'ciertoj; xikchiwa iga kuá' kikakij, makisentalikan iyalmajmej iga makichiwakan ken tej tikneki.

¹⁸ Ken nej tinețitan kan onokej yej ayá' mitzixmatij, ijkón no niktitanij yejemen kan onokej yej ayá' mitzixmatij.

19 Niksentaliá noalmaj iga manikchiwa ken tej tikneki. Nikchiwa iga yejemen, iga yejemej no makisentalikan iyalmajmej iga makichiwakan ken kijtowa motájtól yej mela'ciertoj.

20 'Ayá' nimitztajtaniliá iga yejemejsan, no iga yej necredóskejo' kuá' kikakiskej motájtól yej kipowaskej.

21 Nimitztajtaniliá iga yejemej maonokan sesan iyalmajmej kensan tej tinoTaj, tisetitokej. Iwán makipiakan sesan iyalmajmej ipan tejemej, iga yej aya mitzixmatij makicredokan iga tej tineñitan.

22 Nikmakakej inonsan poder yej tej tinemá', iga maonokan ken sesan, ijkón ken tej iwán nej tisetitokej.

23 Nej nono' ipan yejemen, iwán tej tonon' ipan nej, iga yejemej mamela'setiakan, iwán ijkón yej ayá' mitzixmatij, makimatikan iga tej tineñitan, iwán tikpoxchokiliáj yejemej kensan nej tinechokiliá.

24 'NoTaj, inimej yej netokaj, tej tinemá', nikneki maonokan kan nej nonos, iga makitakan inon weyipoder yej tinemá'; iga tinechokilij desde kuá' aya mochiwa inin tajli.

25 NoTaj, yej nochipa tikchiwa yej yekti, yej amitzcredowaj, ayá' mitzixmatij; e' nej nimitzixmati, iwán inimej yej netokaj kimatij iga tej tineñitan.

26 Niknextilijkeja a'yéj tej, iwán ijkón nia nikchijtoti, iga ken tej tinechokiliá, ijkonsan no yejemen makichokilikan sekin iwán masetitokan wan nej.

18

Kikitzkiáj Jesús

1 Kuá' tami' inin kijtoj, Jesús kisa' iwán idiscipolomej iga yajkij iyikampa atzin yej itoka' Cedrón. Ompa onoya se huerto kan Jesús kala' iwán idiscipolomej.

2 Iwán Judas yej yawi kinextiti Jesús iga makikitzkikan, no kixmatia inon huerto iga mia' vej Jesús ompa monechkoj iwán idiscipolomej.

3 Iwán Judas asiko iwán komati soldadojmej iwán sekin policiyajmej* yej tacuidarowaj weyitiopan yej kititankej ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej, kinentiayaj iyepadajmej,† iwán mechomej iwán candilmej.

4 E' Jesús kimatiaya te yawij kichiwilitij, iwán tatajtan:

—¿A'yéj ankitemowaj?

5 Yejemen kijtojkej:

—Jesús de Nazaret.

Jesús kijtoj:

—Nejya nokta.

Judas yej nemi kinextia Jesús iga makikitzkikan, ompa no onoya iwán yejemej.

6 Kuá' Jesús kijtoj: “Nejya nokta”, tzincholoykej iwán wejwetzikej este ipan tajli.

7 Jesús sej tatajtan:

—¿A'yéj ankitemowaj?

Yejemen kijtojkej:

—Jesús de Nazaret.

8 Jesús kijtoj:

* **18:3 18:3** Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan”. † **18:3 18:3** Xikita glosario “Espada”.

—Nimitzijlijkeja iga nej nokta. Siga nej annetemowaj xikajtewakanya inimej iga mayakan.

⁹ Inín mochij iga mamochiwa yej Jesús kijlij iTaj: “Yej tinemá', nisé ayá' nikpoloj.”

¹⁰ Iwán Simón Pedro kipiaya se espada, kikixtij, iwán kitekilij inakas yej iládojpa iye'ma' se yej itoka' Malco, yej itekipanowaní ijefej sacerdotejmej.

¹¹ E' Jesús kijlij Pedro:

—Xikaki sej moespada pan ikajlo'. Siga toTaj kinekis iga mane-iknochiwakán, ¿ix ayá'taj mane-iknochiwakán?

Jesús ono' iyixtaj ijefej sacerdotejmej.

¹² Iwán soldadojmej iwán icomandantejmej iwán judiyojmej ipoliciyamej, kikitzkijkej Jesús iwán kilpijkej.

¹³ Kiwigakej ichan Anás yej imontaj Caifás, yej inón año onoya iga ijefej sacerdotejmej.

¹⁴ Inín Caifás inonsan yej kijlij judiyojmej iga máj yekti mamiki sesan taga' iga inochi gente.

Pedro kijtowa iga akixmati Jesús

¹⁵ Simón Pedro iwán se' discípulo kitokatiayaj Jesús. Inón se' discípulo kixmatía ijefej sacerdotejmej, inón iga kala' iwán Jesús ipan ipatioj ijefej sacerdotejmej.

¹⁶ E' Pedro kawí' kaltenoj. Inón iga inón sewo' discípulo yej kixmati ijefej sacerdotejmej kisa' iwán tajtoj iwán takotzin yej tacuidaroytoya pan kalten, iwán ijkón iga wel kala' Pedro.

¹⁷ Takotzin kitajtan Pedro:

—¿Ayéj tej se idiscipolój Jesús?

Pedro kijtoj:

—Ayéj, ayéj nej.

¹⁸ Puej sektaj katka, tekipanowanimej iwán policiyamej yej tacuidarowaj weyitiopan, titalkej, iwán ompa moskojtoya. Pedro no ompa ejkatoya iwamej iga moskojtoya.

Ijefej sacerdotejmej kitajtani Jesús

¹⁹ Ijefej sacerdotejmej pewa' kitajtani Jesús iga de te tamachtiaya iwán aja'yéj idiscipolójmej.

²⁰ Jesús kijtoj:

—Nej nitajtoj iyixtaj nochi gente; nochipa nitamachtij tiopamej iwán ipan weyitiopan yej ono' Jerusalén kan monechkowaj nochi judiyojmej, iwán até nikichtaka-ijtoj.

²¹ ¿Te iga nej tinetajtani? Xiktajtani yej nekakikej, iwán yejemen makijtukan te nikijtoj. Yejemen kimatij te nikijtoj.

²² Kuá' Jesús kijtoj inín, se policía yej kicuidarowa weyitiopan, yej ompa onoya, kixaygatatzin, iwán kijlij:

—¿Ijkón tiktenkuepiliá ijefej sacerdotejmej?

²³ Jesús kijtoj:

—Siga ayompa nitajtoj, xikijto te nikijtoj yej ayekti; e' siga ompay ken nikijtoj, ¿te iga nemi tinemaga?

²⁴ Iwán Anás kititan Jesús, ilpitiajki kan mandarowa Caifás, yej ijefejpa sacerdotejmej.

Pedro sej kijtowa iga ayá' kixmati Jesús

²⁵ Mij Pedro ómpasan ejkatoya iga moskojtoya titenoj, kitajtankej:

—¿In tej ayéj se idiscípuloj Jesús?
Pedro kijtoj iga ayá' kixmati Jesús, kijtoj:

—Ayá', ayéj nej.

²⁶ Iwán kitajtan itekipanowani ijéfejpa sacerdotejmej iparijentej inón taga' yej kinagastajkolojka Pedro:

—¿Ix animitzita' iga iwán tonoya ipan huerto?

²⁷ Pedro kijtoj sej iga akixmati, iwán íkuá'ya takuiga' kayo.

Jesús ono' iyixtaj Pilato.

²⁸ Iwán kikixtijkej Jesús ichan Caifás iga kiwigakej ipan palacio kan ono' gobernador yej itoka' Pilato. Íkuá' tanestiwitziayay, judiyojmej ayá' kalakikej ipan palacio igaki' wel kimopaj[‡] iga ompa onokej yej ayéj judiyojmej, iwán ijkón awel cenarowayaj pan iyilwi la Pascua.

²⁹ Inón iga Pilato kisa' iga tajtoj iwamej; iwán kijtoj:

—¿In inín taga' te kichij yej ayekti?

³⁰ Yejemej kijtojkej:

—Siga inín katka ayá' kichij yej ayekti, ayá' katka nimitzwajliguiliayaj.

³¹ Pilato kijtoj:

—Xikuigakan amejemen iwán xikchiwilikan ijkón ken tatekimaka amoleymej.

Judiyojmej kijtojkej:

—E' nejemej nijudiyojmej nemandarówajsan[§] no iwán awel nitatekimakaj iga agaj mamiki.

³² Ijkón mochij yej Jesús kijtoj iga ken iga yawi mikiti.

³³ Pilato sej kala' ipan palacio, kinotza' Jesús iwán kitajtan:

—¿Ix tejya in irrey judiyojmej?

³⁴ Jesús kijtoj:

—¿Ix pan tejsan ijkón tinetajtani o agaj mitztatapowij de nej?

³⁵ Pilato kijtoj:

—Tikmati iga ayéj nijudiyoj. Yej mogentejpa iwán ijéfejmej sacerdotejmej mitzkawakoj nij no-ixtaj. ¿Tetaj tikchij yej ayekti?

³⁶ Iwán Jesús kijtoj:

—Kan nirreinarowa ayéj ipan inín tajli. Siga ijkón katka, yej netokaj wel nemanawiyaj iga amo manekitzkikan judiyojmej. E' norreinoj ayá' ono' nigaj.

³⁷ Iwán Pilato kijtoj:

—¿In tejtaj se rey?

Jesús kijtoj:

—Nej nirrey, ken tej tikijtowa. Nej inón iga ninaceroj iwán niwalaj ipan inín tajli iga nikijtoko yej melá' nokta. Nochi yej kixmatij iwán kijtowaj yej mela'ciertoj, netajolkakij.

³⁸ Pilato kijtoj:

—¿Te iteki in yej mela'ciertoj?

Mojtowa iga miki Jesús

Kua' tami' kitajtajtan, Pilato sej kisa' iga tajtoto iwán judiyojmej, iwán kijtoj:

—Nej ayá' nikasiliá siga inín taga' kichij yej ayekti.

[‡] **18:28 18:28** Se judío yej onoya wan agaj yej ayéj judío awel kikuaya inón cena yej kijliá la Pascua iga kijtojkej iga yej ayéj judío, Dios akiye'ita, wan ken kimopa iga sen-onokej iwán. Inón iga akalakiáj ipan palacio iga Pilato ayéj katka judío. [§] **18:31 18:31** Romanojmej mandarowayaj ipan itaj judiyojmej.

39 E' amejemen nochipa ankitekimajkawaj se preso kua' iyilwiyo la Pascua, ¿inán, ix ankinekij manikmajkawa irrey judiyojmej?

40 Iwán sej nochi tzajtzikey:

—¡Inón amo xikmajkawa! ¡Xikmajkawa Barrabás!

E' Barrabás se yej tachteki.

19

1 Iwán Pilato tatekimá' iga makimagakan Jesús.

2 Soldadojmej kitālilijkej ipan itzontekon Jesús se corona* de witzti yej kiyawalchijkej iwán kakiltijkej se tzótzol yej este ken tata'chapoti'.

3 Iwán kina'tejojkej iga kijlitoj:

—¡Nimitzweyimatiltiáj tej iRrey judiyojmej!

Iwán kixaygatatzinkej.

4 Pilato kisa' sej, iwán kijtoj:

—Ta' xikitakan, nikixtij iga xikmatikan iga ayá' nikasiliá siga kichij yej ayekti.

5 Iwán kisa' Jesús iwán icoronaj yej chijto' iga witzti ipan itzontekon iwán kakijtiaya tzótzol yej chilti' yej este achapoti'. Pilato kijtoj:

—¡Nija ono' in inín taga'!

6 Kua' kitakej ijefejmej sacerdotejmej iwán policiyajmej, pewayej iga tzajtzikey:

—¡Xikmikti ipan cruz! ¡Xikmikti ipan cruz!

Pilato kijtoj:

—Puej xikuigakanya iwán xikmiktikan ipan cruz amejemen, nej ayá' nikasiliá siga kichij yej ayekti.

7 E' judiyojmej kijtojkej:

—Nejemen nikpiáj se ley, inón ley kijtowa iga yawi mikiti, iga igánajsan mojliaya iga yéj iPiltzin Dios.

8 Kua' inín kika' Pilato, majya majmawi'.

9 Kala' sej al palacio iwán kitajtan Jesús:

—¿Kántaj in tej mochan?

E' Jesús até kijtoj.

10 Iwán Pilato kijtoj:

—¿Iwán aya'taj tinenotza? ¿Ix ayá' tikmati iga nej wel nitatekimaka iga mamitzmiktikan ipan cruz iwán wel nō nimitzmajkawa?

11 Jesús kijtoj:

—Awel tikchiwa nité ipan nej siga Dios ayá' kineki; inón iga yej nij nekawakoj moixtaj, máj kichijkej yej ayekti que tej.

12 Desde íkua' Pilato kitemowaya ken iga makimajkawa Jesús; e' judiyojmej tzajtzikey:

—¡Siga tikmajkawa, tej ayéj iyamigoj el rey César!† ¡Nochi yej mochíwa rey, mochíwasneki iyenemigoj el rey César!

13 Kua' Pilato inín kika', tatekimá' iga makixtikikan Jesús, iwán Pilato motalij ipan iweyi-asientoj kan mandarowa, ompa kan ipan hebreo itoka' Gabata, yej kijtojneki piso de te'ti.

14 Inón mochij kua' kipolowaya se día iga mochíwa iyilwi la Pascua, ken tajkodía. Iwán Pilato kijlij judiyojmej:

—¡Nigaj ono' amorrey!

15 E' yejemen tzajtzikey:

—¡Mamiki! ¡Mamiki! ¡Xiclaváropa ipan cruz!

* 19:2 19:2 Xikita glosario "Corona". † 19:12 19:12 Xikita glosario "César".

Pilato tatajtan:

—¿Ix nikmiktíá ipan cruz amorrey?

E' ijefej sacerdotejmej kijtoj:

—Nejemen ayá' nikpiáj se' rey, petz iséltisan rey César.

¹⁶ Iwán pilato kentregaroj Jesús iga makimiktikan ipan cruz, iwán yejemej kiwigakej.

Jesús kiclavárowaj ipan cruz

¹⁷ Iwán Jesús kisa', kiwigaya icruz iga yajki kan itoka' Kuaomi', ipan hebreo kijliáj Gólgota.

¹⁸ Ompa kiclavárojkej Jesús ipan cruz. No kiclavárojkej itenoy ome tajtaga' ipan sejsé icruz, se de cada lado, Jesús onoya tatajkoyan.

¹⁹ Pilato tatitan iga makitalilitij se tajkuílo ipan icruz, yej kijtowaya: “JESÚS DE NAZARET, IRREY JUDIYOJMEJ.”

²⁰ Kan kiclavárojkej Jesús ipan cruz, na'san weyi-altepe' Jerusalén, inón iga mia' judiyojmej kitajtoltijkej inón tajkuílo yej ikuilijtoya ipan hebreo, ipan griego iwán ipan latín.

²¹ Inón iga ijefejmej sacerdotejmej kijlijkej Pilato:

—Amo xikijkuilo “iRrey judiyojmej”; máj yekti xikijkuilo “Inín mojlíá iga iRrey judiyojmej.”

²² E' Pilato kijtoj:

—Yej nikijkuíloja, ijkonya makawi.

²³ Kuá' kiclavárojkeja Jesús ipan cruz, nawí soldádojmej mor-repartírowilijkej itzotzolmej Jesús. Ijkón no kichíwayaj wan isotantzótzol, e' como inón tzótzol ayá' sasalijtoya, sesan iga ijkítitoya desde ajko wan este tani,

²⁴ soldádojmej mosepan-ijlijkej:

—Amo matiktatzayanakan; matik-rifarokan iga matikitakan a'yéj kikuis.

Ijkón mochij ken ikuilijto' itájtol Dios kan kijtowa: “Motatajkolowilijkej notzótzol iwán kirrifárojkej nosotantzótzol.”[‡] Ijkón kichijkej soldádojmej.

²⁵ Iye' Jesús iwán isiwa-iknín iye' onoyaj itenoy cruz kan Jesús onoya, no onoyaj María yej isiwa' Cleofas iwán María Magdalena.

²⁶ Kuá' Jesús kita' iye' iwán iná' ono' idiscípuloj yej máj kichokiliaya, kijlij iye':

—Nomáj, inepa xikita ken mopiltzín.

²⁷ Iwán kijlij inón idiscípuloj:

—Xikneki noye' ken moye'.

Iwán desde íkuá', íchan inón discípulo ki-omemawij María.

Miki Jesús

²⁸ Kuá' nochi panoj inín, Jesús kimati' iga nóchiya mochij, iwán iga mamochiwa ken ikuilijto', kijtoj:

—Nataneki.

²⁹ Ompa onoya se jarro yej tentoya iga xoko'vinoj, iwán kapachojkej tejté yej ken ichka' ipan xoko'vinoj, iwán kilpijkej ipan se ima' kuawi' yej itoka' hisopo§ iwán kitenwiltijkej iga makichichina.

³⁰ Kuá' Jesús konij xoko'vinoj, kijtoj:

—Móchija nochi.

Iwán motzompiloj, íkuá'ya migui'.

[‡] 19:24 19:24 Sal 22:18 § 19:29 19:29 Xikita glosario “Hisopo”.

Se soldado kisolowa Jesús isekatan iga ilanraj

³¹ Kipolowaya se día iga mochíwa iyilwi la Pascua, iwán judiyojmej ayá' kinekiáj iga animajmej makawikan ipan icruzmej ipan día sábado, iga inón día kipoxweyimatiáj. Inón iga kijlijkej Pilato iga matatekimaka iga makipojpostekilikán iyikximej yej onokej ipan icruzmej iga máj nimanín mamikikan iwán makitemowikanya.

³² Iwán soldadojmej yajkij, iwán kipopostekilijkej iyikximej yej achto taga', iwán se' taga' yej onoya nō ipan icruz iná' Jesús.

³³ E' kuá' kiná'tejojkej Jesús, kitakej iga míkto'ya, inón iga ayá' kijikxipostekikej.

³⁴ E' se soldado kisoloj isekatenoj iga ilanraj, iwán kisa' esti iwán a'ti.

³⁵ Inín kipowa yej kita', iwán ijkonya ken kijtowa, yéj kimati iga ijkonya nokta yej kijtowa iga amejemen nō xicredokan.

³⁶ Inín mochij iga mamochíwa ken ijkuilijto': "Ayá' kipopostekilijkej nisé iyomiyo."

³⁷ Iwán se' kan ijkuilijto' itájtōl Dios kijtowa: "Kitaskej yej kisolojkej."

Kitokaj Jesús

³⁸ Kuá' nochi inín mochij, José yej ichan altepe' Arimatea, kitajtanilij Pilato iga wel makiwiga icuerpoj Jesús iga makitōka. José nō kitokaya Jesús, malej iga ichtákan iga kimajmawiliaya judiyojmej. Pilato kijlij iga wel kiwiga' icuerpoj Jesús, iwán José yajki kikuito.

³⁹ Asi' nō Nicodemo yej se yówal yajka tajtōtoya iwán Jesús, kiwajli' ken treinta kilos yej ajwiya', nelijto' iga mirra iwán áloes.*

⁴⁰ Ijkón iga José iwán Nicodemo kikuikkej icuerpoj Jesús, iwán kikikimilijkej iga venda yej kakalijto' iga yej ajwiya', ken iga kitekichíwayaj judiyojmej iga kitokaj animajmej.

⁴¹ Ompa kan kimiktijkej Jesús ipan cruz onoya se huerto, iwán ipan huerto onoya se animajtexapo'† yej kichíjkejo', kan aya agaj kitokaj.

⁴² Ompa kakijkej icuerpoj Jesús, iga inón animajtexapo' na'san onoya, iwán pewasnekiáj inón día kuá' mosewíáj judiyojmej.

20

Ojpa-isa Jesús

¹ Ipan domingo, María Magdalena yajki isájpasan posantoj, kuá' takómi-o'; iwán kita' iga ay'ya teyá weyite'ti yej kitentzaktōya animajtexapo'.

² Iwán motalojtiajki kan ono' Simón Pedro iwán se' discípulo, inón yej Jesús kipoxchokiliaya, iwán kijlijkej:

—¡Kichtékkeja toTēko ompa kan onoya ipan animajtexapo', iwán inán atikmatij kan kiwigakej!

³ Pedro iwán sewo' discípulo yajkij kan ono' animajtexapo'.

⁴ Iyomextimej mosentalojtiajkij; e' sewo' motaloj máj nimanín que Pedro iwán máj achto asi' kan ono' animajtexapo'.

⁵ Iwán motolōj iga kitachilij, iwán kita' iga ompa ono' tzotzolmej yej iga kikimilijtoya Jesús, e' inón discípulo ayá' kala' este ta-ijti'.

⁶ Iwán Simón Pedro asi' nō iwán kala' ipan animajtexapo'. Yéj nō kita' iga ompa ono' tzotzolmej,

* **19:39 19:39** Mirra iwán áloes kikuikkej iga kembalsamārowaj ánimaj. † **19:41 19:41** Xikita dibujo pan página 266. * **20:1 20:1** Xikita dibujo p.

⁷ iwán tzótzol yej iga kikuakimilojkej Jesús, ay'ya onoya sekan iwán se' tzotzolmej, iyokay kimilijtoya.

⁸ Iwán kala' ipan animajtexapo' se' discípulo yej achto asi' iwán kita' nō yej mochij iwán kicređoj.

⁹ Puej aya kentenderowayaj yej kitojwa itájtōl Dios iga Jesús ojpa-isas kan miktos.

¹⁰ Iwán inomej discipolomej yajkij sej ichamej.

Jesús kixnextiliá María Magdalena

¹¹ E' María chokatikawi' fuera itenoj animajtexapo' iwán motōloj iga tachá' xapo-ijti'.

¹² Iwán kita' omen angelejmej yej este ijichkati' itzotzolmej, ejewatokej kan kitalkaj icuerpoj Jesús; se ewato' kan katka ikuapan iwán se' iyikxitan.

¹³ Angelejmej tatajtankej:

—In tej, ¿te iga tichokato'?

Yej kijtoj:

—Iga kiwigakej noTeko, iwán anikmati kan kikawatoj.

¹⁴ Tami' kijtoj inin, kuá' tachá' itepotztajpa, ompa kita' Jesús, e' ayá' kimatiá siga Jesús.

¹⁵ Jesús kitajtan:

—In tej, ¿te iga tichokato'? ¿Ayéj tiktemowa?

Yej kijtoj anka yej kicuidarowaya huerto, iwán kijlij:

—Nokój, siga tej tikuiga' animaj, xine-ijli kan tikawato iga mania manikuiti.

¹⁶ Iwán Jesús kijlij:

—¡María!

Yej mokuropa' iwán kijlij ipan hebreo:

—¡Raboni! —yej kijtojneki Tamachtiani.

¹⁷ Jesús kijtoj:

—Xinemajkawa iga aya nitejkawi kan ono' noTaj. E' xaj iwán xikijli nokniwan iga nia kan ono' noTaj iwán amoTaj nō amejemen, noDios iwán amejemen nō amoDios.

¹⁸ Iwán María Magdalena yajki kimatiltito discipolomej iwán kijtoj:

—Nikita' toTeko.

Iwán kijlijkej nochi yej toTeko kijtoj.

Jesús kixnextiliá idiscipolomej

¹⁹ Inonsan domingo, kuá' tayoway, discipolomej nechkatoyaj iwán kaltzaktoyaj iga kimajmawiliayaj judiyojmej. Jesús kala' iwán moketza' itajkoyan discipolomej, iwán kijtoj ijkín:

—¡Tamelá xonokan!

²⁰ Tami' kijtoj inin, kinextilijkej kan kisolojkej, ipan imamej iwán isekatenoj. Iwán yejemen pakikej kuá' kitakej toTeko.

²¹ Iwán Jesús kijtoj sej:

—Tamelá xonokan. Ijkón ken toTaj netitan, nej nō nimitztitanij amejemen.

²² Iwán Jesús kipitza' yejemen, iwán kijtoj:

—Manimitzmakakanya iyEspiritoj Dios.

²³ Yej amejemen ankipardonarowiliskej agaj yej kichij yej ayekti, Dios nō kiperdonarōj; yej ayá' ankipardonarowiliskej, inon Dios nō ayá' kiperdonarōj.

Tomás kita toTeko iga ojpa-isa'ya

²⁴ E' Tomás se de inomej doce idiscipoloy, yey kijliayaj Kuatej, ayá' ompa onoya kuá' asi' Jesús.

²⁵ Iwán sekin discipoloymej kijlijkej:

—Nikitákeja toTeko.

E' Tomás kijtoj:

—Siga ayá' nikitaliá imamej kan panoy clavoymej, iwán ayá' nikakiá nomájpil kan kisoloy clavoymej, iwán siga anikakiá noma' kan kisoloykej isekatan, ayá' nicredowa.

²⁶ Kuá' panoy ocho días, discipoloymej sej nechkatoyaj kalijti', iwán íkuá' Tomás ompa no onoya. Malej iga tzajtzaktoya kaltēn, e' Jesús kala', moketza' tajkoyan kan onokej yejemen iwán ijkín kijtoj:

—Tamelá xonokan.

²⁷ Iwán kijlij Tomás:

—Xikaki nigaj momájpil, iwán xikita nomamej; iwán xikuajliga moma' iwán xikaki nosekatan. Amo xiyoltakuakti', sino que xicredo ipan nej.

²⁸ Iwán Tomás kijtoj:

—¡TinoTeko iwán tinoDios!

²⁹ Jesús kijtoj:

—Tomás, inán ticredowa iga tine-ita'. ¡Pakij yey necredowaj malej iga ayá' ne-itaj!

Tejas in inin libro

³⁰ Jesús kichijo' mia' milagro iyixtaj idiscipoloymej, e' ayá' ijkuilijto' ipan inin ama'.

³¹ E' inin mo-ijkuijoj iga xicredokan iga Jesús in Cristo, iPiltzin Dios, iga anxicredowaj ipan yéj, wel nochipa xonokan wan Dios.

21

Jesús kixnextiliá siete idiscipoloymej

¹ Kuá' tami' inin, Jesús kixnextilij sej idiscipoloymej ipan lagunajten. Inón laguna itoka' Tiberias. Ijkín kichij:

² Sekan onoyaj Simón Pedro, Tomás yey kijliayaj Kuatej, Natanael yey de Caná del estado de Galilea, ipilowan Zebedeo iwán sewo' máj omen discipoloymej.

³ Simón Pedro kijtoj:

—Nia nitopojmati.

Yejemej kijtojkej:

—Nejemej no niawij mowan.

Tejkajkej ipan se ákal, iwán yajkij; e' inón yówal ayá' kikitzkijkej nisé.

⁴ Kuá' tanestiwiťziayay, Jesús nesiko ipan aten, e' idiscipoloymej ayá' kimatiáj siga yéj.

⁵ Iwán Jesús kijtoj:

—Nokniwan, ¿ix achá ankikitzkijkej topoj?

Yejemen kijtojkej:

—Ni se.

⁶ Iwán Jesús kijtoj:

—Xikmotakan amorredej iladoj moye'kampa amoákal iwán ankikitzkiskej.

Ijkón kichijkej, iwán ay'ya wel kikixtiayaj redej iga komati topoj kipiaya.

⁷ Iwán inón discipulo yey Jesús kipoxchokiliaya, kijlij Pedro:

—¡Inonwa' toTeko!

Kuá' kíká' Simón Pedro iga toTéko, motaajakij, iga ayá' kakijtoya itzótzol, iwán momota' atampa.

⁸ Sekin discipolomej asikej ipan playa iwán ákal, kitilantiajkij redej yej kipiaya komati topojmej, puej onoyaj ken cien metros iga aten.

⁹ Kuá' temójkeja ipan ákal kasitoj Jesús kipiá pan iwán nemi kixka se michin pan tékol.

¹⁰ Jesús kijtoj:

—Xikuajligakan achi topoj yej ankikitzkíjkejo'.

¹¹ Simón Pedro tejkaj ipan ákal iwán kiwawatatzoj este ipan playa inón redej yej kiwajligaya ciento cincuenta y tres wejweyi topoj; malej iga komati, e' redej ayá' tzayani'

¹² Iwán Jesús kijtoj:

—Xitakuákija.

Iwán nisé de idiscipolomej amixewiaya iga kitajtaniáj a'yéj in yéj, iga kimatiáj iga toTéko.

¹³ Iwán Jesús tana'techoj, kikui' pan iwán kimajmakakej yejemen; ijkonsan no kichij iwán topoj.

¹⁴ Iga inín eyi veja iga Jesús kixnextilij idiscipolomej kuá' ojpa-isa'.

Jesús tajtowa iwán Simón Pedro

¹⁵ Kuá' tami' takuajkej, Jesús kitajtan Simón Pedro:

—Simón, ipiltzín Jonás, ¿ix tinechokiliá máj que inimej?

Pedro kijtoj:

—Kena noTéko, tej tikmati iga nimitzchokiliá.

Iwán Jesús kijtoj:

—Xinecuidarowíliwa' noborregojtzitzín.*

¹⁶ Sej kitajtan, iga inín ome vejya:

—Simón, ipiltzín Jonás, ¿ix tinechokiliá?

Pedro kijtoj:

—Kena noTéko, tej tikmati iga nimitzchokiliá.

Jesús kijtoj:

—Xicuidaro noborregojmej.

¹⁷ Iga inín eyi veja kitajtan:

—Simón, ipiltzín Jonás, ¿ix tinechokiliá?

Pedro moknomati' iga eyi veja kitajtaniáj iga si kichokiliá; iwán kijlij:

—NoTéko, tej nochi tikmati; tej tikmati iga nimitzchokiliá.

Jesús kijtoj:

—Xicuidaro noborregojtzitzín.

¹⁸ Nimitznojma-ijliá iga kuá' tichokótzino', timotaajakiaya iga tiaya kan tej tikneki; e' kuá' tiwéweja, tikmelawas moma' iwán se' mitztaajakiltij iwán mitzwigas kan ayá' tikneki.

¹⁹ Iga inín kijtoj, Jesús nemi kijtowa kén iga Pedro yawi mikiti iwán ijkón kiweyimatiltij Dios. Iwán Jesús kijtoj:

—¡Xinotoka!

Discípulo yej Jesús kipoxchokiliá

²⁰ Kuá' Pedro tachá' itepotztajpa, kita' iga kitokatiwalaj inón yej Jesús kipoxchokiliaya, inonsan yej ewatoya itenoy kuá' cenarojtoyaj iwán kitajtan: “NoTéko, ¿a'yéj in yej yawi mitznextiti iga mamitzkitzkikan?”

²¹ Kuá' Pedro kita', kitajtan Jesús:

* **21:15 21:15** Kuá' Jesús kijtoj “noborregojtzitzín”, kijtojneki nochi yej ipan kicredowaj iwán kitokaj.

—NoTe_{ko}, in in_{in} ¿te_e yawi kipa_{sa}ro_{ti}?

²² Jesús kijtoj:

—Siga nikneki ma-isato este ku_a' nej niw_i', in_{on} tej atik_{ma}ti. Tej xin_eto_{ka}.

²³ Iw_{an} mopowa' iga in_{on} disc_{ip}ulo ay_a' mikis. E' Jesús ay_a' kijtoj iga ay_a' mikis, sino que kijtoj: “Siga nikneki ma-isato este ku_a' nej niw_i', in_{on} tej atik_{ma}ti.”

²⁴ Nejsan in in_{on} disc_{ip}ulo yej nikpowa nochi in_{in} yej nikita', iw_{an} nikijkuiloj. Iw_{an} nik_{ma}ti iga ay_a' nitakajkay_awa.

²⁵ Ónogo' máj yej Jesús kichij; siga mam_o-ijkuilo katka sejsé sejsé, anka ipan inewi tajli akitoloj amamej yej mo-ijkuiloj. Ijk_onyawa'.

Ken kichijkej iyapostolejmej Jesús Hechos

Jesús kijtowa iga wi' el Espíritu Santo

¹ Teófilo yej nimitzpoxye'ita, ipan yej achto nolibro, nimitzijkuilowilij nochi ken iga Jesús kichij wan tamachtij este iga pewa' itekipánol,

² iwán este iga tejkaj ipan cielo. Kuá' aya yawi ipan cielo kitapejpen iyapostolejmej* wan iga el Espíritu Santo kitekimakakej te makichiwakan.

³ Kuá' Jesús ojpa-isa' kan miktoya, yéj imatika mixnextij iyixtaj yejemej, iwán cuarenta día kixnextilijtoya iga makitakan iga melá' iga isato'. Kitatapowiyaj kén iga reinarowa† Dios.

⁴ Mie' Jesús sen-onoyaj iwán iyapostolejmej kijlij iga aya makisakan Jerusalén, kijtoj:

—Xikchakan este iga maasi yej toTaj kijtoj iga yawi mitzmakatij, ijkón kensan nimitzijlijkej.

⁵ Melá' iga Juan tabautizaroj‡ iga a'ti, e' amejemen ayo' ke' poliwi iga Dios yawi mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo.

Jesús tejkawi ipan cielo

⁶ Yej ompa nechkatoyaj iwán Jesús, kitajtankej:

—NoTeko, ¿ix ámanya tikchivas iga sej iselti mamomandaro topaís Israel?

⁷ Iwán Jesús kijtoj:

—Inonwa' ayá' kajasi iga amejemen xikmatikan keman mochivas, petz toTaj kimati keman yawi kichiwati. Inón yéjsan wel kichiva.

⁸ E' kuá' el Espíritu Santo onos ipan amejemen, ankipiáskeja poder, iwán ankisaskej iga antatapowaskej de nej. Anyatij Jerusalén iwán noyan ipan estado de Judea, iwán este Samaria,§ iwán este kan máj wejwejka ipan nochi tajli.

⁹ Kuá' tami' kijtoj inón, mie' kitajtachilijtoyaj, Jesús pe' tejkaj iga yajki ipan cielo; iwán se mixti kitzakuako iwán ayo' máj kitakej.

¹⁰ Iwán mie' ajajkotachixtoyaj iga Jesús nemi tejkawi, íkuá'ya nesikoj itenoymej omen tajtaga' yej este ijista' itzotzolmej,

¹¹ iwán kijlijkej:

—Tajtaga' de Galilea, ¿te iga antajtachixtokej ipan cielo? Ininsan Jesús yej amo-ixtaj tejkaj ipan cielo, yawi sej witzeti kensan inán ankitakej yajki.

Apostolejmej kitapejpenaj Matías iga ipatka Judas

¹² Iwán kiskej ipan tepe' yej itoka' Olivojtoj iga yajkij Jerusalén. Ayá' pox wejka nejnenkej, ken se kilómetro, ke'san la ley tatekimakaya iga wel manejnemilo ipan día kuá' mosewilo.

¹³ Kuá' asikej Jerusalén, tejkajkej ipan segundo piso ipan kajli kan kawíaj. Ompa onoyaj Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo yej Alfeo ipiltzín, Simón yej ipartidoj nacionalista, iwán Judas yej iyiknín Jacobo.

¹⁴ Nochi yejemej nochipa monechkowayaj iga oradowayaj iwán iyikniwan Jesús iwán María yej iyé'pa Jesús iwán sekin siwatkej.

* **1:2 1:2** Xikita glosario "Apóstol". † **1:3 1:3** Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa". ‡ **1:5 1:5** Xikita glosario "Bautizar". § **1:8 1:8** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

15 Inomej días Pedro moketza' tajkoyan kan nechkatokej ken ciento veinte yey kitokaj toTeko, wan kijtoj:

16 —Nokniwan, sanyasan mochiwaya yey ikuilijto' yey el Espíritu Santo áchtoya kitajtolmá' David, iga tajtoj de Judas yey kojkuiltij inomej yey kikitziykej Jesús.

17 Judas tejémempa katka, iwán tisentekipanojttoyaj iwán.

18 Yéj kikowa' se tajli iga inón tomín yey kimakakej iga kichij yey ayekti, iwán ompa tzontoktiajki, este talaxpoxoni', kisa' nochi ikuitáxkol.

19 Kuá' yey chantitokej Jerusalén kimatikej, kitokawijkej inón tajli Acéldama, yey ipan itajtolmej yejemen kijtojneki Tajli yey Esyoj.

20 Iga ipan Salmos kijtowa ijkín:

Íkal makawi iselti,
ayo' agaj mamochanti ompa.

Iwán kijtowa no:

Se' makikui yey yejpa katka itekipánol.

21 'Nigaj iwán tejemej onokej tajtaga' yey nemiáj nochipa iwán tejemej kuá' toTeko Jesús onoya towan,

22 este iga Juan kibautizaroj iwán este iga tejkaj ipan cielo. Yekti iga se de yejemej mamoseñili wan tejemej iga no makipowa iga ojpa-isa' toTeko Jesús.

23 Iwán kitapejpenkej omen de yejemej: Matías wan José yey no kipiaya se' ome itoká': Barsabás iwán Justo.

24 Ijkín kitenewijkej Dios:

—NoTeko, tej yey tikixmati nochi noalmajmej, xinexñitlikan de inimej omen katiapa tiktapejpena

25 iga matekipano ken apóstol, yey katka itekipánol Judas yey kipoloj iga kichij yey ayekti iwán yajki kan kajasi.

26 Iwán kichijkej rifa iwán kitanij Matías. Iwán desde ikuá' mosetílija iwán inomej once apostolejmej.

2

Asi el Espíritu Santo

1 Kuá' asi' iga mochiwa ilwi' yey kijliáj Pentecostés,* nochi yey kitokaj Jesús, sékansan onoyaj.

2 Kuá' kikakikej wejtikuiniko yey walaj ipan cielo ken se ejeka' yey pox tajpalej. Iwán nawatitoya noyan kalijti' kan ejewatoyaj.

3 Iwán nesiko ken tilenguj, xojxotato ipan sejsé sejsé de yejemej.

4 Iwán el Espíritu Santo asi' ipan yejemen, iwán pe' tajtojkej ipan sese'pa tajtol kensan el Espíritu Santo kitajtoltiayaj.

5 Inomej días Jerusalén onoyaj judiyojmej yey kitekiweyimatiñtiayaj Dios, yey noyan walkej ipan pañsmej.

6 Kuá' kikakikej tatikuñto', monechkolo' iwán ayo' kimatiáj te kichwayaj, iga kikaktokej nemi tajtowaj ipan sejsé itajtolmej yejemej.

7 Madmiradojkej, iwán este moyolmajtijkej, iwán mojliayaj:

—In inimej, ¿ayejtaj de Galilea in yey nemi tajtowaj?

8 ¿Kéntaj welij tikakij nemi tajtowaj ipan sejsépa totajtöl?

9 Nigaj onokej yey walkej Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto iwán tajli yey itoká' Asia,

* 2:1 2:1 Xikita glosario "Pentecostés".

¹⁰ Frigia iwán Panfilia, Egipto, wan altepemej África yej ono' iyikan Cirene. No yej walkej Roma yej nigaj chantitokej; sekin de yejemej mela'judiyojmej, sekin yej kicredojkej ken kicredowaj judiyojmej.

¹¹ Onokej no yej walkej Creta iwán Arabia; e' tonochin tikakij ipan totajtölmej tepowiliáj yej Dios kichüwa yej pox yekti.

¹² Inochin moyolmajtijtoyaj este ay'ya kimatiáj te kichüwayaj, iwán motajtaniáj:

—¿Nochi inín, té an kijtojneki?

¹³ E' sekin kipinajtiayaj iwán kijtowayaj:

—Inimejwa' tawamej.

Pedro kitatapowiá la gente

¹⁴ Iwán Pedro moketza' iwán inomej once apostolejmej; kijtoj recio:

—Judiyojmej iwán nochi yej anchantitokej Jerusalén; xikmatikan iwán xikyē'kakikan inín yej nia nimitzijlitij.

¹⁵ Inimej ayá' tawamej ken amejemen ankijtowaj, ¿ix ayá' ankijta' iga yowáltigo'? Las nuevejo'.

¹⁶ Ininwa' nemi mochiwa yej el profeta† Joel íkyaya kijtoj ijkín:

¹⁷ Kijtoj Dios; kuá' ayo' wejka iga nitajuzgaroki, nia nikmakati noEspíritoj nochi gente, amookichpilowan iwán amosiwapilowan nia niktajtölmakatij, iwán chokomej kitaskej yej nej Dios nikenxtiliskej, iwán yej wewetkej temikiskej.

¹⁸ Inomej días nikmakas noEspíritoj tajtaga' wan siwatkej yej netokaj, iwán yawij tajtotij de nej.

¹⁹ Nia nikenxtiti nopoder ajko ipan cielo, iwán tani ipan tajli onos yej tanextiliá: esti, ti'ti iwán mixti de pokti.

²⁰ El sol ay'ya tawij, iwán metzti‡ mochiwas ken tikita esti, inón mochiwas kuá' aya asi inón día kuá' poxsan majmawiloj iga wi' toTeko.

²¹ E' nochi yej kitenewiá itoka' toTeko, momanawiskej.

²² 'Noknimej yej no an-israelitajmej, xikakikan yej nia nimitzijlitij: Dios kiyē'ita' Jesús yej ichan Nazaret. Iwán amo-ixtaj Jesús kichij mia' milagro, iwán yej pox yekti iga Dios kipalewij. Inín amejemen ankimátija.

²³ Dios kejlantoya desde ikya iga Jesús makiknochiwakan wan mawetzi pan imamej yej kijiayaj. Amejemen ankikitzkijkej iwán ankikawatoy ipan imamej tajtaga' yej poxsan ayompa nemij, wan kimiktijkej Jesús ipan cruz.

²⁴ E' Dios sej kixitij, ijkón iga kikixtij kan miktoya, porque Jesús wel ojpa-isa' kan miktoya.

²⁵ El rey David tajtoj ijkín de Jesús:

Nochipa toTeko ono' no-ixtaj; iga yéj ono' noná', nité anekuekuechkaltía.

²⁶ Inón iga nipoxyolchikajto' iwán nitakuika iga nipakto', malej iga se día nimikis, niye'ono' iga nimoconfiarowa ipan Dios.

²⁷ Ayá' tinekajtewas kan ono' yej miktokej; ayá' no tiknekis iga nej yej nochipa nimitzweyimatiltiá, mapalani nonakayo.

²⁸ Tinenxtilij ojtimej yej newiga kan wel niye'onos,

† 2:16 2:16 Xikita glosario "Profeta". ‡ 2:20 2:20 Metzti: luna.

iwán poxsan niyołpakis iga tono' nowan.

²⁹ Pedro nō kijtoj:

—Nokniwan, nochi kimati iga to-ikyapatajwewej David migui' iwán motoga', iwán este inán tikmatij kan tokto'.

³⁰ E' David yajki profeta, iwán kimatitoyay iga Dios kinojma-ijlij iga ipan se de ipilowan ipilowampa yawi kisati Cristo§ yej yawi mochiwati rey.

³¹ Inón iga David, este ikyay kenkuá' kitztoyay, kijtoj iga Cristo yawi ojpa-isati iwán ayá' kawis kan onokej yej miktokej iwán ayá' palanis inakayo.

³² Pues Dios ki-ojpa-ixitij ininya Jesús, iwán inón nonochimej nikmela'itakej.

³³ Jesús yajki ipan cielo iga Dios kiwiga' iwán motalij iladoj iye'ma', iwán toTaj Dios kimá' iyEspírito Santo kensan kijtoj. Inín yej inán amejemen nemi ankitaj iwán ankikakij wí' de yéj.

³⁴ E' ayéj David yej tejkej ipan cielo; puej yejsan kijtoj ijkín:

ToTeko kijlij noTeko:

“Ximotali iladoj noye'ma' kan nimandarowa,

³⁵ este que maniktali mokxitampa yej mitzijiyaj.”

³⁶ 'Amonochimej an-israelitajmej, xikmatikan iga inón Jesús yej ankimiktijkej ipan cruz, Dios kitajlij iga mamochiwa toTeko iwán iga mamochiwa Cristo.

³⁷ Kuá' inón kikakikej, pox moknomatikej iwán kitajtankej Pedro iwán sekin apostolejmej:

—Nokniwan, ¿te wel manikchiwakan?

³⁸ Iwán Pedro kijtoj:

—Xikajtewakanya iga ankichiway yej ayekti wan xikna'techokan Dios iwán ximobautizarokan sejsé de amejemen ipan itoka' Jesucristo, iga mamitzperdonarowilikan yej ankichijkej yej ayekti; iwán Dios mitz-makaskej iyEspírito Santo.

³⁹ ToTeko Dios mitzijliáj, iga inín mitz-makaskej amejemen iwán amopilowan, iwán inomej yej wejka onokej; sanké' toTeko kinotzas.

⁴⁰ Ayejsan ijkón tanonotza' Pedro, majo' nō tanonotza' ijkín:

—Ximomanawikan iga Dios amo mamitziknochiwakan ken kiknochiwaskej inomej yej kimiktijkej Jesús.

⁴¹ Yej kitajtolkuilij Pedro, mobautizarojkej; yej íkuá' kicredojkej Jesús, asi' este ken tres mil.

⁴² Iwán inochin kichiwayaj kensan apostolejmej kinextiliayaj, iwán sesan iyalmajmej kipiayaj, sekan kichiwayaj la Santa Cena* wan sen-oradowayaj.

Ken iga nemij yej achto kitokaj Jesús

⁴³ Iwán inochin madmiradojkej iga kitayaj iga Dios kinextiaya ipoder ipan apostolejmej kuá' kichiwayaj mia' milagro.

⁴⁴ Iwán inochin yej kicredojkej toTeko sesan iyalmajmej kipiayaj iwán nochi yej itatkimej kitempiayaj.

⁴⁵ Iwán kinamakayaj nochi yej itatkimejpa, iwán itominyo mopartirowiliayaj ke'san iga se kipolowa.

⁴⁶ Iwán nochipa monechkowayaj weyitiopan,† iwán sentakuayaj ichamej sekin, inochin paktoyaj iwán ayagaj moweyimatiá.

§ 2:30 2:30 Xikita glosario “Cristo”. * 2:42 2:42 Xikita glosario “Santa Cena”. † 2:46 2:46 Xikita glosario “Weyitiopan”.

⁴⁷ Kiweyimatĩtiayaj Dios iwán nochi gente kiye'itaya yej kichijtokej; iwán toTeko cada día kichíwaya iga makomatiakan yej momañawijkej iga moconfiarojkej ipan Jesús.

3

Kachitialtiá se yej awel nejnemi

¹ Pedro iwán Juan nemi senyayaj weyitiopan tiota' las tres, iga inón hora nokta kitenewiayaj Dios.

² Ompa tiopan onoya se taga' yej itékiya nokta iga awel nejnemi, nochipa katka kikawatij tiopan, ipan kalten yej itoka' Mõnsajti' iga kitajtaniliaya tomĩn yej ompa kalakiáj.

³ Kuá' inón yej awel nejnemi kita' Pedro iwán Juan iga nemi kalakij tiopan, kitajtanilijkej tomĩn.

⁴ Entonces Pedro iwán Juan kitachilijkej inón yej awel nejnemi, iwán Pedro kijlij:

—Xinetchilikan.

⁵ Yej awel nejnemi tachixtikisa', yéj kijtoj anka yawij kimakatij tejté.

⁶ E' Pedro kijtoj:

—Anikpiá plata niga oro, e' yej nikpiá nia nimitzmakati: Jesucristo yej de Nazaret nochi wel kichíwa iwán yéj netitan, inón iga nimitzijliá, ximoketza wañ xinejnemi.

⁷ Pedro, kikitzkilij iye'ma' iwán kiketza', iwán íkuá'san tojtomi' inochi iyikxi.

⁸ Iwán inón yej awel nejnejmi witóni'pa iga moketza', iwán pe'ya nejnen, senkalákkeja tiopan iwán Pedro wañ Juan, wiwitoninemiá iwán kiweyimatĩtijnemiá Dios.

⁹ Nochi kitakej iga nejnemiaya iwán kiweyimatĩtiaya Dios.

¹⁰ Kixmatiáj iga inonya taga' yej motaliaya ipan tiopan ikaltenyo yej itoka' Mõnsajti' iga kitajtaniá tomĩn, iwán poxsan madmiradojkej wañ moyolmajtijkej iga inón kitakej.

Pedro kitatapowiá la gente ipan tiopan icorredoryo

¹¹ Inón yej awel nejnejmiá, ayo' kinekiá makikajtewa Pedro iwán Juan, iwán nochi gente madmiradojkej iwán yajkij weyitiópampa kan ikaltenyo yej itoka' Salomón kan yejemen onoyaj.

¹² Inón kita' Pedro, kijtoj:

—Noknimej yej nõ an-israelitajmej, ¿te iga anmoyolmajtiáj? ¿Te iga nejemen annetchiliáj kenkuá' nejemej nikachitiltijkej inín taga'? ¿Ix nikachitiltijkej iga nejemej niwelitij o iga niye'nemij iyixtaj Dios?

¹³ Ayéj ijkón, majwa' inõnsan iDios to-ikyapatajwã Abraham, Isaac iwán Jacob kichij inín iga kipoxye'ita Jesús yej iPiltzĩn. Inón Jesús yej amejemen ankijiyakej iwán ankikawatoj ipan imã' Pilato yej gobernador. Kuá' Pilato kinekiá makimajkawã, amejemen ayá' ankinekikej.

¹⁴ Amejemej katka xiktajtowilikan iga makimajkawakan Jesús yej ayá' kichij yej ayekti, majwa' ankijtojkej iga makimajkawakan se' taga' yej tamiktij.

¹⁵ Ijkón iga ankimiktijkej inón yej temaka vida. E' Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya, inón nejemej niknojma-itakej.

¹⁶ Iga nimoconfiarowaj iga Jesús wel nochi kichíwa, achitiá' inín taga' yej inãn ankitaj iwán ankixmatij. Igasan nimoconfiarowaj ipan Jesús inón nokta iga mela'achitiá' in inín taga' yej ono' amo-ixtaj.

17 'Nokniwān, nikmati iga kuā' amejemen iwān yey mitzmandarowaj ankimiktijkej Jesús, ayá' ankimatiáj te nemi ankichiwaj.

18 E' ijkón Dios kichij iga mamochiwa ken ikya kijtojkej profetajmej iga Cristo yawij kinkochiwatij.

19 Inón iga xikajtewákanya iga ankichiwaj yey ayēkti wān xikna'techokan Dios, iga mamitzperdonarowilikān yey ankichijkej yey ayēkti. Iwān toTēko kichiwās iga xiye'onokān.

20 Iwān Dios nō mitztitaniliskej Jesús yey el Cristo yey íkyaya kitapejpen iga mitztitaniliayaj.

21 Malej iga inān Jesucristo káwiso' ipan cielo este que Dios makiyejyē'tali nochi, ken kijtoj ipan iprofetajmej yey ye'nemikej yey ikayay onoyaj.

22 Ijkón Moisés kijlij to-ikyapatajwān: "ToTēko Dios yawi mitztitanilitij se profeta yey de amejémempa, ijkón ken nej nejtitan. Xikchiwakān nochi yey yéj mitzijliskej,

23 iga nochi yey ayá' kitajtolkuis inón profeta, ay'ya wel onos kān onoskej ipilowān Dios."

24 'Iwān nochi profetajmej desde Samuel iwān yey despueja tajtojkej, nō kijtojkej yey inān nemi mochiwa.

25 Yey Dios kijlij profetajmej iga kichiwās, inón iga amejemen xiye'onokān. Dios kichij se pacto iwān to-ikyapatajwewetkej, kuā' ijkín kijlij Abraham: "Nej nikchiwās iga pan mopilowān ipilowāmpa, nochi gente yey onokej ipan inín tajli maye'onokān."

26 Kuā' Dios ki-ojpa-ixitij iPiltzīn, amejemej achto mitztitanilijkej iga mamitzjolchikawakān iwān iga xikajtewakān iga ankichiwaj yey ayēkti.

4

Pedro iwān Juan onokej iyixtaj yey mandarowaj

1 Mieĵ Pedro iwān Juan tatapojtójajo' iwān la gente, asikej sacerdotejmej iwān saduceojmej* iwān ijefej policiyajmej† yey kicuidarowaj weyitiopan.

2 Kuesitoyaj iga Pedro iwān Juan tanextilijtoyaj iga kena, ojpa-iskaskej yey miktokkej iwān inón monextij kuā' ojpa-isa' Jesús.

3 Kikĩtzkijkej Pedro iwān Juan e' iga tióta'ya katka kiwigakej ipan cárcel, iwān senyówal ompa onoyaj, kikĩxtijkej este iga tanesi'.

4 E' mia' yey kikakikej yey kipojtoya Pedro, kicredojkej; iwān yey kitokaj Jesús masi' ken cinco mil, petz tajtága'san iyoka siwatkej.

5 Ipan se'ya día, monechkojkej Jerusalén ijefejmej judiyojmej, totajwewetkej yey mandarowaj iwān yey tamachtíaj ipan la ley.

6 Ompa nō onoya Anás yey kimandarowa sacerdotejmej, Caifás, Juan, Alejandro, iwān inewi iyikniwān sacerdotejmej yey mandarowaj.

7 Iwān kikuitoj Pedro iwān Juan, iwān kitálkej tajkoyān, iwān ijkín kitajtankej:

—¿A' mitzijlijkej iga wel antamachtíaj ijkín? ¿A'yéj mitzmakakej poder iga wel antaachitíaj?

8 Iwān el Espíritu Santo kitajtolmá' Pedro, kijtoj:

—Amejemen yey anmandarowaj, iwān notajwewetkej de Israel:

9 ya que amejemen annetajtanij te íga nikchiwilijkej yey yēkti inín taga' yey wetitoya iwān ankinekij xikmatikān kén iga achitíá',

* 4:1 4:1 Xikita glosario "Saduceo". † 4:1 4:1 Xikita glosario "Policiyajmej yey tacuidarowaj weyitiopan".

¹⁰ niknojma-ijtowa amo-ixtaj iga makimati nochi israelitajmej, iga inin taga' yej to-ixtaj ono', achitiá' iga ipoder Jesucristo de Nazaret, inon Jesús yej amejemej ankimiktijkej ipan cruz iwán Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

¹¹ Amejemej yej ken ankalchiwaj, inin Jesús ken se te'ti yej ankitajkalkej, e' inin te'ti kitakej iga majya sej yekti iwán kikuikej iga ipan pewa' iga mochij kajli.

¹² Petz Jesús wel temañawiá; iga Dios tetitanilij Jesús iwán ateyi se' ipan inin tajli, yej ipan wel timomañawiáj.

¹³ Kua' yej mandarowaj kitakej iga Pedro iwán Juan pox tajtolmatij, madmiradojkej iga kimatiáj iga Pedro wan Juan, namolmej yej ayá' pox momachtijkej; wan kicredojkej iga nemiáj wan Jesús.

¹⁴ Ompa ejkatoya iwán yejemen inon taga' yej achitiá', inon iga awel te kijliayaj.

¹⁵ Entonces kitekimakakej Pedro iwán Juan iga makisakan kan monchekowaj yej mandarowaj iga kinekiáj yejemensan makawikan iga matatapowakan.

¹⁶ Kijtowayaj:

—¿Te yej tiawij tikchiwilitij inimej tajtaga'? Nochi de Jerusalén kimatij iga kichijkej inin milagro, inon awel tikijtowaj iga ayá'.

¹⁷ E' iga ayo' máj mapíwi inin tajtol ipan altepe', matikmajmajtikán iga ayo' agaj makipowilikan de Jesús.

¹⁸ Iwán kinotzkej, kitekimakakej iga ayo' nokta matajtokan niga mata-machtikan de Jesús.

¹⁹ Pedro iwán Juan kijtojkej:

—Amejemen, ¿kén ankitaj?, ¿ix máj yekti iyixtaj Dios manimitzta-jtolkuilikan amejemen o maniktajtolkuilikan Dios?

²⁰ Puej nejemej awel nikajte'waj iga nikijtowaj yej nikitakej iwán nikakikej.

²¹ Iwán yej mandarowaj kimajmajtijkej Pedro wan Juan iwán kimajkajkej. Akasikej kén iga wel makiknochiwakan iga nochi gente kiweyimatiltiaya Dios iga inon taga' yej achitiá'.

²² Inon taga' yej ipan yéj mochij milagro iga achitiá', kipiayay máj de cuarenta años.

Yej kitokaj Jesús kitajtaniliáj Dios iga makipalewikan

²³ Kua' Pedro iwán Juan kimajkájkeja, yajkij kan onokej yej kicredowaj Jesucristo, iwán kipowilijkej inewi yej kijtojkej ijefejmej sacerdotejmej iwán wewetkej yej mandarowaj.

²⁴ Kua' inon kikakikej, inochin kisentewijkej Dios, kijtojkej:

—NoTeko, tej tiDios yej tikchij cielo, tajli, lámaz iwán inewi yej ono'.

²⁵ Tej iga moEspíritu Santo tiktajtolmá' David yej mitztoka, kijtoj: ¿Te iga kuejkuesiwilo ipan paismej,

iwán la gente kejlámikij iga kichiwaj yej ayekti yej niga kipalewiáj?

²⁶ Rejejmej yej onokej ipan inin tajli inochin monechkojkej, yej mandarowaj ipan altepemej mosenechkojkej, yajkij icontraj toTeko wan icontraj Cristo yej kititan.

²⁷ 'Melá' iga nigaj ipan inin altepe' mosenechkojkej Herodes[‡] iwán Poncio Pilato iwán la gente de Israel iwán yej ayéj de Israel, motalkej icontraj moPiltzin Jesús yej tej tiktapejpen iga marreinao.

²⁸ Iga inon, yejemej kichijkej nochi yej tej tikejlantoya iga ijkón yawi mochiwati.

[‡] 4:27 4:27 Xikita glosario "Herodes".

²⁹ NoTeko xikita iga nemiktijnekij iwán xinepaləwikan iga amo manimajmawikan iga manikpowakan motájtól.

³⁰ Iwán iga mopoder maachitiakan yey wetitokej iwán mamochiwa weyi milagrojmej ipan itoka' moPiltzin Jesús yey ayí' kichij yey ayékti.

³¹ Kuá' tami' oradojkej, ompa kan nechkatoyaj takuekuechka'; iwán inochimej kipiayaj nokta el Espíritu Santo, iwán ay'ya majmawikej iga kipowaj itájtól Dios.

Nochi yey kipiayaj isentatkimej

³² Nochi yey kicredojkej toTeko sesan iyalmajmej kipiayaj. Ayagaj motatkinekiá tejté yey kipiaya, majwa' inewi yey kipiayaj, kijtowayaj iga nochi isentatkimej.

³³ Iwán apostolejmej kipowilijkej nochi gente iga toTeko Jesús ojpa-isa', iwán kicredojkej. Dios poxsan kipalewiayaj inochimej.

³⁴ Ateyá ni agaj de yejemen yey amakipiá tejté, iga inochimej yey kipiayaj italmej o ikalmej kinamakayaj, iwán itominyo kiwigayaj

³⁵ iwán kimakayaj apostolejmej, iwán yejemej kimajmakayaj nochi tokniwan sanké' kipolowayaj.

³⁶ Ijkón kichij se levita§ yey itoka' José, yey naceroy ipan tajkótal* yey itoka' Chipre. Apostolejmej kitalilijkej José se' itoka', kitokawijkej Bernabé, yey kijtojneki Yey Tayolchikawa;

³⁷ inin taga' kipiaya se ital iwán kinamá', iwán itominyo kikawilito apostolejmej.

5

Ananías iwán Safira kichiwaj yey ayékti

¹ E' se taga' yey itoka' Ananías iwán Safira yey isiwa', kinamakakej italmej.

² Inin taga' kikui' achi inón tomín, iwán achi kikawilitoj apostolejmej ken tikita achónya nokta iga kinamakakej. Iwán isiwa' nochi kimatiá.

³ Iwán Pedro kijtoj:

—Ananías, ¿te iga kala' Tzitzimi' ipan moalmaj iwán tikne' xikajkayawa el Espíritu Santo iga tikui' achi itominyo inón tajli yey tiknamá'?

⁴ ¿Ix ayéj motatki katka in tajli? Iwán siga tiknamá', ¿ix ayéj motatki no in tomín? ¿Te iga ijkón tikchij? Ayéj nejemej anekajkayajkej, Dioswa' in tikne' xikajkayawa.

⁵ Kuá' inón kika' Ananías, mikiwétzi'ya. Iwán nochi yey kimatikej, poxsan majmawikej.

⁶ Iwán asikej sekin chokomej, kikimilojkej iga tzótzol iwán yajkij kitokatoj.

⁷ Panoj ken eyi horas, kalakito isiwa' Ananías, yéj aya kimatiá iga mígui'ya iwéj.

⁸ Pedro kitajtan:

—Ta' xine-ijli, ¿ix achón iga ankinamakakej in amótal ke' ankijtowaj?

Iwán siwa' kijtoj:

—Kena, achón.

⁹ Iwán Pedro kijlij:

—¿Te iga anmotajoltijkej iga ankinekikej xikajkayawakan iyEspíritoj toTeko? Ta' xikita, ne wítzej yey kitokatoyaj mowéj; inán tej no yawij mitzwigatij.

§ 4:36 4:36 Xikita glosario "Levita". * 4:36 4:36 Xikita glosario "Tajkótal o Isla".

¹⁰ Iwán íkuá'san miktiwetzi' iyikxitenoj Pedro. Kuá' kalakkej chokomej kasitoj siwá' míkto'ya, iwán kikixtijkej iwán kitokkej itennoj iwéj.

¹¹ Iwán inochimej yej kicredojtoyaj Jesucristo iwán nochi yej kimatikej yej mochij, poxsan majmawikej.

Dios kichíwa mia' milagro

¹² Iga Dios kipaléwíj apostolejmej, kichíwayaj mia' milagrojmej iyixtaj la gente. Inochin yej kicredowayaj toTeko monechkowayaj weyitiopan, itennoj puerta yej itoká' Salomón.

¹³ Ni agaj yej ayá' kicredowaya Jesucristo mixewiaya iga masen-onokan iwamej, e' la gente poxsan kiye'itayaj inomej toknimej.

¹⁴ Yej kicredowayaj toTeko, majya miakiayaj, tajtaga' iwán siwatkej.

¹⁵ Este kikixtiayaj ipan calle yej wetitokej, kitekayaj ipan tapech iwán ipan peta', iga kuá' panoj Pedro, malej itónal maasi ipan sekin de yejemej.

¹⁶ Iwán mia' nō yej najna'san iyaltepemej, yayaj Jerusalén, kiwigayaj iyenfermojmej iwán yej kinkochijtoyaj malespíritojmej iwán nochi achitikej.

Pedro wan Juan kiwigaj preso

¹⁷ Iwán ijefej sacerdotejmej iwán nochi saduceojmej yej íwan onoyaj, kixitayaj apostolejmej.

¹⁸ Iwán kikitzkijkej apostolejmej iwán kipresojiwikej.

¹⁹ E' se iyángel* toTeko yajki tayowakan kitapowilitoj cárcel, iwán kikixtijkej, kijlijkej:

²⁰ —Xakan, ximoketzatij weyitiopan iwán xiktatapowitij la gente ken iga wel manejnemikan ipan iyojwi Dios.

²¹ Iga inón kikakikej, ipan se'ya día isájpasan kalakkej weyitiopan iwán pewakej tamachtijkej.

E' ijefej sacerdotejmej iwán yej íwan ompa onoyaj, kinechkojkej nochi yej kimandarowaj israelitajmej, iwán tatekimakakej iga mamokuiti apostolejmej kanki' onokej carcelijti'.

²² Kititankej policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan. E' kuá' asitoj ipan cárcel, akasíkejo', iwán mokupekej iga tamatilitoj.

²³ Kijtojkej:

—Nikasitoj cárcel ye'tzakto' iwán ipan kaltēn ejejkatokej policiyajmej. E' kuá' niktapojkej, ompa ayagaj onoya.

²⁴ Kuá' inón kikakikej ijefej sacerdotejmej iwán ijefej policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan iwán inomej sacerdotejmej yej nō mandarowaj, mojliayaj: atikmatij kēman tamatis inin.

²⁵ Íkuá' asito se taga' iwán kijtoj:

—Tajtaga' yej ankakijkaj ipan cárcel onókeja weyitiopan, némiya tamachtíaj.

²⁶ Ijefej policiyajmej iwán policiyajmej yej takuidarowaj, yajki kikuitoj tamelá iga kimajmawiliayaj la gente iga wel kitemiktiáj.

²⁷ Kuá' kaxititōj, kiwigakej iyixtaj yej kimandarowaj judiyojmej, iwán ijefej sacerdotejmej kijlij apostolejmej:

²⁸ —Nejemen nimitzijlįkeja iga ayo' nokta xitamachtikan yej kichij Jesús. ¿Iwán te ankichijkej? Amejemen antamachtijtinénkeja noyan Jerusalén iwán ankinekij xinepantikan iga nejemej nismiktijkej inón taga'.

²⁹ Iwán Pedro iwán sekin apostolejmej kijtojkej:

* **5:19 5:19** Xikita glosario “Ángel”.

—Máj yękti manikchiwakān ken kijtowa Dios, que manikchiwakān ken kijtowaj tajtaga'.

³⁰ IDios to-ikyapatajwan, ki-ojpa-ixitij Jesús; inón yęj ankiavarojkej ipan se cruz iga ankimiktijkej.

³¹ Dios kiwiga' ajko iwán kitajlij iladoj iye'ma', kitajlij iga mamandaro iwán matasalvaro. Ijkón israelitajmej wel makikajtewakan iga ayompa nemij iga Dios makiperdonaro yejemej.

³² Inón nejemej niknojma-itakej iwán nimitzpowiliáj, iwán no mitznęxtiliáj el Espíritu Santo. Inón Espíritu, Dios kimaka yejsan kichiwa ken yęj kijtowa.

³³ Kuą' inón kikakikej, kuejkuesiwikej iwán kinekiáj makimiktikan.

³⁴ Iwán ompa kan nechkatoyaj yęj mandarowaj onoya se fariseo† yęj itoka' Gamaliel yęj tamachtia ipan iley Moisés, inón taga' poxsan kiye'itayaj. Moketza' iwán kijtoj iga achi alin makisakan apostolejmej.

³⁵ Iwán Gamaliel kijlij yęj mandarowaj:

—Nokniwan de Israel, cuidaj tejtę ankichiwiliáj inimej tajtaga'.

³⁶ Xikejlamikikan ken ikya kichij Teudas, yęj kiyolmakatoya iga mamandaro. Iwán kitokakej ken cuatrocientos tajtaga'; e' yęj kimiktijkejsan, iwán nochi yęj kitokayaj papayinikej iwán ompa nochi tami'.

³⁷ Máj despuęj, kuą' nemi mocensarolo, Judas yęj de Galilea poxsan mia' kinechkoj yęj kitokayaj; e' yęj no kimiktijkej, iwán yęj kitokayaj inochimej papayinikej.

³⁸ Inón iga nimitzijliáj iga xikajtewakan kama manemikan inimej tajtaga', amo te xikchwilikan. Porque siga nemi kichiwaj kensan yejemen kinekij, yawisan tamiti.

³⁹ E' siga kichiwaj yęj Dios kineki iga mamochiwa, amejemen awel te ankichwiliskej. Achi xitamajmawilikan, amo santá' ankikuejkuesojtoskej Dios.

⁴⁰ Iwán nochi kitajtolkuilij inón taga'. Iwán kinotzkej apostolejmej, kimagakej iwán kitekimakakej iga ayo' máj matatapowakan ipan itoka' Jesús; iwán kimajkajkej.

⁴¹ Iwán apostolejmej kiskeja iyixtaj yęj mandarowaj, poxsan paktiajkij iga Dios kita' iga wel kiyowiaj kuą' kiknochijkej iga moconfiarojkej ipan Jesús.

⁴² Iwán nochipa tamachtiajaj iwán kipowayaj itajtol Jesucristo. Yayaj ipan weyitiopan, iwán no tamachtijtinemiaj ipan kajlimej.

6

Kitapejpenaj siete diaconojmej

¹ Iwán inón vej yęj kitokaj Jesucristo nemi máj miakiayaj. Iwán yęj tajtowaj hebreo* nochipa tamajmakayaj tákual. Iwán yęj tajtowaj griego motelwijkej wan yęj tajtowaj hebreo. Kijtojkej iga kuą' momajmakayaj tákual, ayá' kiye'atenderowaj siwatkej yęj tajtowaj griego yęj mikikeja iwewejmej.

² Iwán inomej doce apostolejmej kinechkojkej nochi yęj kitokaj Jesús iwán kijtojkej:

—Akajasi iga manikajtewakan iga nikpowaj itajtol Dios iga san tákual manikmajmakakan tokniwan.

† 5:34 5:34 Xikita glosario "Fariseo". * 6:1 6:1 Xikita glosario "Hebreo".

³ Inón iga nokniwan, xiktapejpenakan siete tajtaga' yej ankitaj ye'nemij, iwán yej kimatij te kichiwaj, iwán yej kipiáj nokta el Espíritu Santo iga yejemen makichiwakan inín tekipánol.

⁴ Nejemen niktewijtoskej Dios, iwán nitamachtijoskej ipan itájtól.

⁵ Iwán nochi kiye'itakej yej kijtojkej apostolejmej. Iwán kitapejpenkej Esteban, se taga' yej poxsan moconfiarowaya ipan Dios, iwán kipiaya nokta el Espíritu Santo. No kitapejpenkej Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas iwán Nicolás de Antioquía yej ayéj judío, yéj íkyaya kicredoj ken iga tanextiliayaj judiyojmej.

⁶ Iwán kiwigakej itennoj apostolejmej, yejemej kitalijkej imamej ipan itzontekomej inomej siete toknimej iwán ki-oradowilijkej.

⁷ Iwán itájtól Dios mia'ya nemi kicredowaya, iwán yej kitokaj Jesús poxsan miakiakej ompa Jerusalén. Este no mia' sacerdotejmej yej judiyojmej kicredojkej Jesús.

Kipresowiáj Esteban

⁸ Dios kimá' poder Esteban iga makichíwa milagrojmej iga la gente makicredokan Jesús.

⁹ E' sekin judiyojmej yej asij tiopan yej itoka' "Esclavojmej yej itekomej kimajkájkeja", iwán sekin yej de Cirene, de Alejandría, de Cilicia, de Asia, pewakej iga motenkítzkiáj iwán Esteban.

¹⁰ E' awel kitanilijkej iga el Espíritu Santo kipalewij Esteban iga kimá' tájtól yej ómpaya nokta ken kijtoj.

¹¹ Iwán inomej kixtawakej sekin iga makijtokan iga Esteban maltajtowa iga iley Moisés, iwán maltajtowa iga Dios.

¹² Ijkón kichijkej iga makuejkuesiwikan la gente iwán nochi wewetkej yej mandarowaj iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán ki-onkawijkej Esteban; kikítzkiyjkej iwán kiwigakej iyixtaj kan monechkowaj yej kimandarowaj nochi judiyojmej.

¹³ Iwán no kitemojkej yej tapantiáj, kijtojkej:

—Inín taga' atami iga maltajtowa iga inín toweyitipan kan moweyimati Dios, iwán tajtowa icontraj iley Moisés.

¹⁴ Nikakikej kijtojto' iga Jesús de Nazaret yawi kixitinati inín weyitiopan iwán yawi kipatati ken tiktekichiwaj ken Moisés tenextilij iga matikchiwakan.

¹⁵ Yej mandarowaj iwán nochi yej ompa ewatoyaj, kuá' kitachilijkej Esteban, kitakej iga ixaya' kenya se ángel.

7

Esteban motajtowiliá

¹ Ijefej sacerdotejmej ijkín kitajtan Esteban:

—¿Ix melá' iga ijkón?

² Iwán yéj kijtoj:

—Nokniwan iwán annotajwewetkej, xinekakikan yej nia nimitzijlitij. Inón toDios yej nochi wel kichíwa, kixnextilij to-ikyapatajwewej Abraham kuá' onoya ipan tajli yej itoka' Mesopotamia, kuá' aya yawi mochantiti altepe' Harán.

³ Iwán Dios kijlij: "Xikajtewa mótal iwán mokniwan iwán xaj ipan inón tajli yej nej nia nimitznextilíti."

⁴ Iwán Abraham kisa' pan país yey itoka' Caldea iwán yajki mochantito altepe' Harán. Kuá' Abraham mi'ya' itaj, Dios sej kikixtij ompa iwán kiwajli' kan inán amejemen anchantitokej.

⁵ E' ayá' kimá' ital yey ma-itátkipay; ni alín nokta ayá' kimá' kan wel mataksa. E' Dios kijlij iga yawi kimakati yey mochivas itatki, iwán kuá' míkisyá, kawis iga ipilowan ipilowampa, malej íkuá' Abraham aya kipiaya ipilowan.

⁶ Iwán Dios kijlij iga yey ipilowan ipilowampa yatij mochantitij ipan se' tajli yey ayéj itatkimej. Ompa yawij onotij iga esclavojmej iwán kiknochtoskej cuatrocientos años.

⁷ Iwán Dios no kijlij: “Nej nia nicastigaroti yey mitzesclavojtiliskej. Iwán mopilowan ipilowampa yawij kiasatij ompa, iwán wítzej neweyimatiltikij nigaj.”

⁸ Dios motajoltij iwán Abraham, kimá' inón costumbre yey mojliá circuncisión* iga manesi iga motajoltij iwán. Inón iga kuá' Isaac kipiaya ocho días iga naceroj, Abraham kicircuncidaroj, iwán ijkonsan no kichij Isaac iwán ipiltzín yey itoka' Jacob. Iwán ijkonsan no kichij Jacob iwán ipilowan, inomej doce ipilowan yey mochijkej iga tetajmej ipan nación de Israel.

⁹ Inomej ipilowan Jacob yey yajkij to-ikyapatajwan kijiya yey itoyomej yey itoka' José, iwán kinamakakej, iwán inomej yey takojkej kiwigakej Egipto. E' Dios onoya iwán José

¹⁰ wan kimanawij kuá' kiknochiwayaj. Dios kinextilij ken wel makichiwa iga wel makiye'ita Faraón el rey de Egipto. Inón iga Faraón kitajlij José iga mamochiwa gobernador ipan Egipto iwán no mandarowaya chan Faraón.

¹¹ 'Iwán poxsan apistajtiá' iwán tayokoyayaj noyan ipan ital Egipto iwán Canaán, wan totajwan akasiajo' te kikuayaj.

¹² Kuá' Jacob kimati' iga Egipto ono' trigo, kititan ipilowan yey to-ikyapatajwan matakowatij. Ijkón iga achto vej yajkij Egipto.

¹³ Entonces kuá' se' vej yajkij yejemen, José motenxítonya iyixtaj iyikniwan, wan íkuá'ya el rey Faraón kimati' katiapa itaj wan iyiknimej José.

¹⁴ Iwán José tatitan makikuitij Jacob yey itajpa iwán inochi iyikniwan; iga inochimej masi' setenta y cinco.

¹⁵ Ijkón iga Jacob yajki mochantito Egipto iwán ompa migui', iwán ompa mikikej no ipilowan yey to-ikyapatajwan.

¹⁶ Iwán iyomiyomej Jacob kiwigakej ipan tajli yey itoka' Siquem, iwán kitokakej ipan animajtexapo' yey Abraham kikowilij ipilowan Hamor.

¹⁷ 'Kuá' ayo' wejka iga mochivas yey Dios kijlij Abraham iga yawi kichiwati nokta, judiyojmej poxsan piwikej Egipto.

¹⁸ Ompa Egipto pe' mandaroj se' rey yey akixmatiá José.

¹⁹ Inín rey kikajkayaj totajwan iwán kiknochiykej, kitekimakakej iga makisenkokajtewakán seli' chooilin iga mamijmikikan.†

²⁰ Íkuá' naceroj Moisés. Yéj kuá' séligo', Dios poxsan kiye'ita'. Itaj iwán iye' kiskaltijkej eyi mes ompa ichamej.

²¹ Kuá' tatekimakakej iga kikajtéjkeja iselti iga mamiki, isiwapiltzín el rey de Egipto kasi' iwán kiskaltij ken ipiltzín.

²² Inón iga Moisés momachtij ken momachtiaj egipciojmej. Yéj mandarowaya poxsan iwán nochi ken tatekimakaya mochíwaya.

* 7:8 7:8 Xikita glosario “Circuncisión”. † 7:19 7:19 Ex 1:22

23 'Kua' kipiaya cuarenta años, Moisés yajki kipaxalowil̄ito iyikniwan, inomej yej de Israel.

24 Ompa kita' se egipcio kimagatoya se yej iyikniwejpa. Iwan kimanawito iwan kimiktij inon egipcio yej tamagatoya.

25 Yej kijtoj anka iyikniwan kimatiskej iga Dios kititan iga makimanawikan, e' yejemen ayá' kimatikej.

26 Iwan ipan se'ya día, Moisés kasito omen israelita nemi momagaj, iwan kitakawaltiyaj, kijlijkej: "¿Te iga anmomagaj? Esi de amejempasan."

27 Kua' kika' inon yej tamagatoya, este kiyagatopej Moisés, kijlij: "Tej ayagaj mitztalij iga tijefej o tijuez iga xinetakawaltikan.

28 ¿Ix tikneki no xinemikti ken yalwa tikmiktij inon egipcio?"

29 Kua' Moisés inon kika', choloy iwan yajki mochantito ipan tajli yej itoka' Madián. Ompa onoya ken yej wejkachanej iwan kipiá' omen ipilowan.

30 'Kua' pánoja cuarenta años, Moisés onoya ipan desierto‡ iná' tepe' yej itoka' Sinaí. Ompa kixnextilij se ángel ipan se witztako' yej wewelontoya.

31 Moisés momajtij iga inon yej kitztoya, iwan kua' kitechoj iga makiye'ita, kika' itajtōl toTeKo, kijlij:

32 "Nej yej iDiospa amo-ikyapatajwewetkej, Abraham, Isaac, iwan Jacob." Iwan Moisés kuekuechkatoya iga majmawiá, iwan ayo' mixewiaya iga kitachiliaya.

33 Iwan toTeKo kijlij: "Xikixti moga' yej tikakijto', porque nij kan titaksato', nej nono'.

34 Nikitzto' ken iga kiknochijwaj nogentej yej onokej Egipto, nikaki iga este tejtenaj. Inon iga niwalaj iga nikmanawikoj. Inan xiwiki iga nia sej nimitztitaniti Egipto."

35 'Malej iga yejemen kimalijlijkej Moisés, kua' kijlijkej: "¿A'yéj mitztalij iga tijefej o tijuez?" E' Dios kititan ken jefe iga makimanawiti igentej. Kititan iyángel makixnextiliti Moisés ipan witztako'.

36 Moiséswa' in yej kikixtij Egipto to-ikyapatajwan. Yej kichij milagro ompiga Egipto iwan ipan inon Chilti' lám̄ar iwan ipan desierto kan nemiáj cuarenta años.

37 Inonsan Moisés kijlij israelitajmej: "Dios yawi mitztitanilitij se profeta yej de amejempasan, ken nej netitan. Xikakikan yej yéj mitzijliáj."

38 Inin Moisés yej onoya iwan la gente ompiga ipan desierto, iwan el ángel yej kinotza' ipan tepe' Sinaí. Iwan onoya wan to-ikyapatajwan, Moisés yej kimakakej itajtōl yej tamaka vida iga tejemej sej matemakakan.

39 'E' inomej totajwan ayá' kinekikej makichiwakan ken kijtowa, majwa' kinekiáj sej mamokuepak̄an Egipto.

40 Iwan kijlijkej Aarón: "Niknekij xinechijwilikan diosmej iga mateo-jkuiltijtiakan tejemej. Porque atikmatij te kichij inon Moisés yej tekixtij Egipto."

41 Iwan kichijkej ken se torojtzin iga idiosmej iga makiweyimatiłtikan, iwan kikuikkej mia' yolkamej iga kimiktilijkej tepostorojtzin iwan yejemen pakikej iga kichijkej inon.

42 Iwan Dios kikajtej yejemen, kisemakakeja iga makiweyimatiłtikan sitalimej. Ijkin ikuilijto' ipan ilibroprofetajmej:

Amejemen de Israel, ¿ix amejemen ankimiktijkej yolkamej iga annemakakej ofrenda kua' amonoyaj ipan desierto cuarenta años?

‡ 7:30 7:30 Xikita glosario "Desierto".

43 ¡Ayá! Majwa' ankinentiayaj ikuetaxtiopan dios Moloc, iwán ankinentiayaj sitalin yej kijliáj dios Renfán. Inomej imágenes yej amejémensan ankichijkej iga xikweyimatiłtikan. Inón iga niawij nimitzkixtítij kan amonokej; nimitzwigaskej este iyikampa país de Babilonia.

44 'Ipan desierto to-ikyapatajwan kipiayaj se kuetaxtiopan§ kan kanayaj inón ome patachte'ti kan ikuilijtoya la ley. Inón kuetaxtiopan kichij Moisés kensan Dios kinextilij iga makichíwa.

45 To-ikyapatajwan kimakakej inón kuetaxtiopan ipilowan iwán kaxitijkej este nigaj. Senwalkej iwán Josué iga kitalkuiliłkoj se' gente yej nigaj chantitoyaj. Inomej gente Dios kikixtij iga kimakakej ital totajwan. Ijkonya iga kawiko inón kuetaxtiopan este iga mandaroj el rey David.

46 Dios poxsan kiye'ita' el rey David iwán yéj kine' makichíwili se íkal Dios yej iDiospa Jacob, kan wel maono.

47 E' rey Salomón in yej kichij Dios íkal.

48 Malej iga Dios yej kipoxpía poder, ayá' mochantiá ipan tiopamej yej kimachíwajpa tajtaga'. Ken kijtoj se profeta:

49 Ipan cielo nimotaliá iga nimandarowa, iwán ipan tajli nimokxitetoniá.

¿Katiábapa nókal nechíwiliskej?

¿Kan wel nimosewij?, kijtowa toTeko.

50 ¿Ixtaj ayéj nej nikchij iga noma' nochi yej ono'?

51 Esteban kįtojo' no:

—E' amejemen nochipa anyoltakuaktikej, amonakas iwán amoalmaj ken yej ayá' kixmatij Dios. Nochipa ankichíwaj yej ayá' kineki el Espíritu Santo. Amejemen kensan amo-ikyapatajwan.

52 Amo-ikyapatajwan kinkochijkej nochi profetajmej, este kimijmiktijkej yej kijtojkej iga yawi wıtzeti Cristo, yej ye'nemi. Iwán kuá' wala, amejémensan sej an kentregarojkej iwán ankimiktijkej.

53 Malej iga angelejmej mitzmakakej iley Dios, e' amejemen ayá' ankichijkej ken kijtowa.

Miki Esteban

54 Kuá' kikakikej yej kijtojtoya Esteban, poxsan kuejkuesiwiwej este kigueguetzekaltijkej itamej iga kįiyaj Esteban.

55 E' yéj kimela'piaya el Espíritu Santo, ajkotachá' ipan cielo iwán kita' kan Dios tawijto', wan kita' ompa ejkato' Jesús iladoj iye'ma' Dios.

56 Iwán kijtoj:

—¡Ta' xikitakan! Nikitzto' tapojto' cielo, iwán ompa ono' Jesús* iladoj iye'ma' Dios.

57 E' yejemej monajnagastzakkej iga imamej, tzajtzikej iwán kisempolojkej Esteban.

58 Kiwawatatzojtikixtijkej ipan altepe' iga kitemiktıtoj. Iwán inomej yej nemi tatemiktiáj kıkawatoyaj isotantzotzolmej† iyikxitenoj se taga' yej itoka' Saulo iga makicuidarowilıkan.

59 Mıej nemi kitemiktiáj, Esteban kitenewij Dios, kijtoj:

—NoTeko Jesús, xikomemawi noespıritoj.

60 Iwán motankuaketza', iwán tajtoj recio, kijtoj:

§ 7:44 7:44 Xikita glosario "Kuetaxtiopan". * 7:56 7:56 Esteban kijtoj "iPiltzin Taga'", toka' yej Jesús kijtoj kuá' motokawij. Lc 5:24 † 7:58 7:58 Anka iga sektaj kinentiayaj sotantzotzol, wan kikixtijkej iga máj wel matatemiktıkan. Ayéj iga onoyaj ipetzkafej.

—NoTeko, amo xikwelkuili yey ayekti yey nemi nechiwiliáj.
Kua' tami' inón kijtoj, mígui'ya.

8

Saulo kitemowa iga kiknochiwa yey kicredowaj Jesús

¹ Saulo kiyē'ita' iga kimiktijkej Esteban.

Inonsan día pēwakej iga paréj kitemojkej iga kiknochiwaj yey kicredojtokej Jesús yey ichamej Jerusalén. Nochi papayinikej, ono' yey yajki ipan ital Judea iwán Samaria. Apostolójmejsan kajkej Jerusalén.

² Sekin tajtaga' yey kicredojtokej Dios, kitokkej Esteban, iwán poxsan chokakej.

³ Iwán Saulo kiknochiwaya yey kicredojtokej Jesús, kalakiá ipan sejsé kajli iga kiwawatatzotikixtiaya tajtaga' iwán siwatkej iwán kiwigayaj preso.

Mopowa ye'noticiaj Samaria

⁴ E' yey cholojkej Jerusalén, noyan san kan yajkij kipowayaj itájtol Dios yey tasalvarowa,

⁵ Se de yejemen yey itoka' Felipe, yajki se altepe' yey ono' ipan ital Samaria,* iwán ompa pēwa' kipowa' itájtol Cristo.

⁶ Ompa monechkolowaya iwán nochi kikakiáj yey kijtowaya Felipe, iwán no kitayaj iga kichiwaya milagro.

⁷ Mia' yey kipiaya malespíritoj achitiakej, iwán malespíritojmej kua' kīsayaj ipan inomej este tzajtzitikīsayaj. Iwán no achitiakej yey takuawayaxtoyaj iwán yey koxomej.

⁸ Inón iga poxsan paktoyaj ipan inón altepe'.

⁹ E' onoya no se taga' yey itoka' Simón yey motamatiliá iwán kikajkayajtoya la gente de Samaria, kinekiá iga makita la gente iga yéj ayéj námol.

¹⁰ Kitajtolkakiá yey máj aya yolej este yey máj yoleja, kijtowayaj:

—Inín Simón kinentiá nokta iweyipoder Dios.

¹¹ Kitajtolkuiliayaj iga inón itamatilis, íkyaya kikajkayajtokej.

¹² E' kua' kicredojkej inón ye'noticiaj yey Felipe kipowa' ken iga reinarowa Dios, iwán iga mamosalvarokan ipan itoka' Jesucristo, moba-tizarojkej tajtaga' iwán siwatkej.

¹³ Kicredoj no inón Simón, iwán mobautizaroj, iwán kitokatinemiáy Felipe, madmiradojtoya iga kitaya iga kichiwaya milagros.

¹⁴ Kua' apostolejmej yey onoyaj Jerusalén kimatikej iga yey ichamej Samaria kicredójkeja itájtol Dios, kititankej mayakan ompiga Pedro iwán Juan.

¹⁵ Asitoj ompiga, oradojkej iga inomej yey kicredojkej Jesús iga makipi-akan el Espíritu Santo.

¹⁶ Porque aya witzia' iyEspíritoj Dios niga ipan se de yejémempa, onóyajsan bautizado ipan itoka' toTeko Jesús.

¹⁷ Iwán Pedro iwán Juan kitalkkej imamej ipan inomej, iwán inomej kipiákeja iyEspíritoj Dios.

¹⁸ Kua' Simón kita' iga walaj iyEspíritoj Dios iga apostolejmej kitáljkejsan imamej ipan inomej, Simón kinekiá makixtāwa apostolejmej;

¹⁹ kijtoj:

—Xinemakakan no inón poder iga a'san ípan maniktalili noma' makipiá no iyEspíritoj Dios.

* **8:5 8:5** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

20 Iwán Pedro kijlij:

—Ximiki wán motomín iga tikowasneki imakoka Dios.

21 Tej ayá' mitzajasi iga xikpiá; iyixtaj Dios tej tikchijto' yej ayekti.

22 Xikajtéwaya iga tikchiwa yej ayekti, iwán xiktajtanili Dios siga wel mitzelkawilij inón yej tikejlan ipan moalmaj.

23 Nimitzita iga ipan moalmaj titapox-ixita, iwán tikchijto' yej ayekti, inón kenkua' mitzilpito'.

24 Iwán kijtoj Simón:

—Amejemen xiktenewikan Dios iga nej iga amo mamochiwa inón yej anne-ijlijkej.

25 Kua' apostolejmej tami' tatapowakej ipan itájtól Dios, mokuepkej Jerusalén. Ipan ojti kipojtiwalkej ye'noticiaj ipan mia' altepetzitzin yej onokej ipan ital Samaria.

Felipe iwán se taga' de Etiopía

26 Después se iyángel toTeko kijlij Felipe:

—Ximoketza, iwán xaj taníbapa ipan ojti yej kisa Jerusalén iwán yawi altepe' Gaza.

Inón ojti panowa ipan desierto.

27 Ijkón Felipe moketza' wán yajki ompiga; iwán ipan ojti masi' iwán se taga' yej ichan ipan tajli Etiopía. Inón taga' poxsan tayakantoya, yéj kenilijtoya itomín la reina de Etiopía yej itoka' Candace. Inón taga' yajka Jerusalén iga kiweyimatiltitoya Dios.

28 Inón taga' némiya yaya ichan; ewatiaya ipan ikuacarretaj, kileerojtiaya inón libro yej kijkuiloj el profeta Isaías.

29 IyEspíritoj Dios kijlij Felipe:

—Xiktecho inón kuacarretaj iwán xisenyawi itenoj.

30 Kua' Felipe kitechoj, kika' iga kileerojtiaya inón libro yej kijkuiloj Isaías, iwán kitajtan:

—¿Ix tikmati te kijtojneki in yej tikleerojtiá?

31 Iwán kijtoj inón taga':

—¿Kén nia nikmatiti si ayagaj ne-ijliá te kijtojneki?

Iwán kijlij Felipe iga matejkawi iga mamotali itenoj.

32 Kan kileerojtiaya ijkín ijkulijto':

Kiwigakej kimiktitoj ken se borrego;†

iwán ken borregojtzin kua' kitejtekiáj itzojmiyo, atzajtzi, ijkonsan yéj no atajtoj.

33 Kalimpamatikej, ayá' kitajtolkuilij yej kijuzgarowa.

¿Iwán a' tajtowa iga ipilowan?,

iga kimiktijkej ipan inin tajli.

34 Iwán inón taga' de Etiopía kitajtan Felipe:

—Achi xine-ijli de a'yéj tajtowa inin profeta. ¿Ix iga yéjsan o iga sewo'?

35 Iwán Felipe pewa' tajtoj de inón yej kileerojtiaya inón taga' de Etiopía, iwán kipowilij ye'noticiaj de Jesús.

36 Kan nemi yawij, asitoy kan ono' a'ti. Kijtoj inón taga':

—Nij ono' a'ti; ¿ix awel tinebautizaroj?

37 Felipe kijtoj:

—Siga tikmela'credowa iga inewi moalmaj, wel.

Iwán kijtoj:

—Nicrodowa iga Jesucristo iPiltzin Dios.

† 8:32 8:32 Xikita glosario "Borrego".

³⁸ Iwán kiketzeltij ikuacarretaj; iwán iyomextimej yajkij a-ijti'. Iwán ómpaya Felipe kibautizaroj inón taga'.

³⁹ Kuá' kiskeja a-ijti', iyEspíritoj toTeko kiwiga' Felipe. Inón taga' ayo' máj kita' Felipe; e' taga' kikui' iyojwi este paktiajki.

⁴⁰ Felipe asito sej este ipan altepe' yej itoka' Azoto, iwán panotiajki ipan sejsé altepe' iga kipojtinemi' ye'noticiaj de Jesús este que asi' altepe' Cesarea.

9

Saulo pewa iga kitoka Jesús

¹ Saulo kijtojtóyasan iga yawi kimiktiti yej kitokaj Jesús. Inón iga yajki kitato ijefej sacerdotejmej,*

² kitajtanito amamej kan makijto iga yejemej kitekimakaj iga mayawi Damasco iga makitemoti ipan itiopamej judiyojmej yejsan kitokaj iyojwi Jesucristo. San a' casis, kiwigas preso este Jerusalén, tajtaga' o siwatkej.

³ E' kuá' nemi yaya ipan ojti iga asitiayay Damasco, wálaj ipan cielo se ti'ti yej kiwejtawiko.

⁴ Saulo wetzi' este talpan, kika' a'pa ijkín kijlij:

—Saulo, Saulo, ¿te iga tine-iknochiwa?

⁵ Saulo kijtoj:

—¿A'yeltaj in tej?

Iwán kijlij:

—Nej niJesús. Nejwa' in yej nemi tine-iknochiwa. Iga ijkón tikchiwa, tejsan momatika nemi timo-iknochiwa, ken kuá' se toro kitiliksa ipuntaj kuawi' yej iga momajmajtiá.

⁶ Iwán Saulo este kuekuechka' iga majmawi, kijlij:

—NoTeko, ¿tetaj tikneki manikchiwa?

ToTeko kijlij:

—Ximoketzaya, xaj Damasco. Ompiga yawij mitzijlitij te tia tikchiwati.

⁷ Inomej tajtaga' yej nemi yayaj iwán Saulo pox momajtiktikajkej iga kikakikej a'pa tajtoj, e' akitakej ni agaj.

⁸ Iwán Saulo moketza' kan wetztoya, kuá' mixtapoj, ayo' wel tachaya. Iwán kimawilantiajkij. Ijkón kaxititoj Damasco.

⁹ Ompa onoya eyi día, awel tachaya, atakuaj niga konij nité.

¹⁰ Ompa Damasco onoya se yej itoka' Ananías yej kitoka Jesucristo, wan toTeko kixnextilij, kijlij:

—¡Ananías!

Iwán yéj kijlij:

—Nigaj nono' noTeko.

¹¹ Iwán toTeko kijlij:

—Xi-ójkuiya, xaj ipan calle yej itoka' Melakti'. Ompa chan Judas, xiktemoti se de Tarso yej itoka' Saulo, yéj inán nemi netenewiá.

¹² Nikixnextilija iga kalakito se taga' yej itoka' Ananías iwán kitalilij ima' iga sej matachá.

¹³ Kuá' inón kika' Ananías, kitenkuepili:

—NoTeko, e' inón taga', mia' toknimej ne-ijlijkej kén iga yéj poxsan kiknochiw inomej yej Jerusalén mitztokaj.

¹⁴ Iwán inán wálaj no este nigaj. Este kiwajli' se ama' kan ijefej sacerdotejmej kitekimá' iga wel makiwigakan preso yej mitzweyimatiá.

¹⁵ E' toTeko, kijlij:

* **9:1 9:1** Inón ijefej sacerdotejmej, ichan Jerusalén.

—Xaja, iga yéj niktapejpen iga makipowa notájtɔl. Makipowil̄iti yej ayéj de Israel iwán irreyejmej, iwán nɔ yej de Israel.

¹⁶ Nej nia niknextil̄iti iga yéj yawij poxsan kinknochiwatij iga netoka.

¹⁷ Iwán Ananías yajki ipan inón kajli kan onoya Saulo. Kuá' kala', kitálij imá', iwán kijlij:

—Saulo, tinoknin, toTɛko Jesús yej mitzixnextilij ipan ojtɪ kan nemi tiwitiá, netitan iga wel sej xitachá, nɔ iga xikpiaya el Espíritu Santo.

¹⁸ Íkuá'san kojkopé' ipan iyixmej tejté ken topoj iyajwayo; ijkón iga welya sej tachá'. Iwán yajki mobautizaroto;

¹⁹ tami' inón, takuaj wan kikui' sej itájpál.

Saulo kipowa itájtɔl toTɛko ipan Damasco

Iwán achɔ' ompa kawí' wan tokniwan yej kitokaj Jesucristo yej ichamej Damasco.

²⁰ Íkuá'san pɛwa' iga kipowa itájtɔl Jesucristo ipan itiopamej judiyojmej, kijtojtinemiá iga Jesús, Dios nokta iPiltzɪn.

²¹ Iwán nochi yej kikaktoyaj madmiradowayaj, kijtowayaj:

—¿Ix ayejtaj inin taga' yej Jerusalén kitemojtinemiá iga makiknochiwa yej kitenewiáj itoká' Jesús? ¿Ix ayéj yejsan nɔ yej wálay nigaj iga makijilpitiwiga katka itenoj ijefejmej sacerdotejmej?

²² E' Saulo máj kiyolmakaya iga kipowa toTɛko itájtɔl ipan altepe' Damasco. Kinojma-ijtowaya iga makimatikan iga Jesusya nokta in el Cristo yej Dios kitapejpen; judiyojmej este akojasiáj ken iga makitenkuepilikan.

Saulo kicholowiliá judiyojmej

²³ Kuá' pánoja mia' día, judiyojmej motajtojtijkej iga makimiktikan Saulo;

²⁴ e' yéj kimati' iga kimiktijnekiáj. Kichixtoyaj kajkan kisalo ipan altepe' semilwi' iwán senyówal iga makimiktikan;

²⁵ e' yej kitokaj Saulo, tayowakan kakijkej ipan se panchikiwéj, iwán kipipilojtitemowijkej ipan muro yej iga kolaltitoya altepe', ijkón iga choloj.

Saulo asi Jerusalén

²⁶ Kuá' Saulo asito Jerusalén, kinekiá mamosenechkokan iwán yej nɔ kitokaj Jesús; e' inochimej kimajmawiliayaj iga akicredowayaj siga yéj nɔ kitókaya Jesús.

²⁷ E' Bernabé kiwiga' kan ono' apostolejmej. Iwán kipowa' kén iga ipan ojtɪ toTɛko kixnextilij Saulo, iga toTɛko kinotza', iwán kén iga kuá' onoya Damasco, Saulo amajmawi' iga kipowa' itájtɔl Jesús.

²⁸ Ijkón Saulo kawí' Jerusalén, yayaj iwamej kansan kinekiá.

²⁹ Amajmawiá iga kipowaya itájtɔl toTɛko, este motenkitzkiaya iwán judiyojmej yej tajtowayaj griego. E' yejemen kinekiáj makimiktikan.

³⁰ Kuá' yej kitokaj Jesús kimatikej iga kimiktijnekiáj Saulo, kiwigakej Cesarea iwán kititankej iga mayawi Tarso.

³¹ Iwán tokniwan yej kicredojtoyaj Jesús yej onoyaj noyan Judea, Galilea iwán Samaria, tamelá onoyaj iga ay'ya kinknochiwayaj, majya kisentaliayaj iyalmajmej ipan Dios. Ye'nemiáj ken tatekimaka toTɛko iwán nemi miakiayaj iga el Espíritu Santo kipalewiayaj.

Eneas yektiá

³² Kuá' Pedro kipaxalowilijtinemiá yej kitokaj Jesús, yajki nɔ kitato yej chantitokej altepe' Lida.

³³ Ompa kasito se taga' yej itoka' Eneas yej wetztoya ipan itapech ocho años, awel moketzaya iga takuawayaxtoya.

³⁴ Iwán Pedro kijlij:

—Eneas, Jesucristo mitzachitiáltija. Ximoketza iwán xi'yetáliya kan tiwetztoya.

Eneas nimanín moketza'.

³⁵ Iwán nochí kitakej yej chantitokej altepe' Lida wan ipan tajli de Sarón, iwán kitokákeja toTeko Jesús yej el Mesías.

Dorcás ojpa-isa

³⁶ Ipan altepe' Jope onoya se siwa' yej kitoka Jesucristo, itoka' Tabita. Ipan griego kijtojneki Dorcas.† Yéj nochipa kichijtoya yej yékti; kipalewiaya yej ayá' motapialiyaj.

³⁷ Iwán inomej días wetiá' wan migui'. Kuá' kaltíjkeja, kiwigakej ajko ipan se' piso.

³⁸ Iwán Jope ayá' wejka iga Lida; kuá' yej kitokaj Jesús kimatikej iga Pedro ono' Lida, kititankej omen iga ijkín makijlij:

—¿Ix wel sémisán tiaj Jope nowamej?

³⁹ Iwán Pedro motemá', yajki iwamej. Kuá' asikej Jope, kiwigakej kan ono' animaj, iwán nochí yej wewejmikikej chojchokatókeja iga kiyawalojkej Pedro, kinextilijkej wipilmej iwán kuachtimej yej Dorcas kichij kuá' aya miki.

⁴⁰ Iwán Pedro kikijkixtij nochí yej ompa onoyaj iwán motankuaketza' iga kitenewij Dios; iwán kitachilij animaj, kijtoj:

—Tabita, ximoketza.

Iwán kitapoj iyix, kita' iga ompa ono' Pedro, motalij.

⁴¹ Iwán Pedro kimakitzkij iga kiketza'. Iwán kinotzkej yej kitokaj Jesús, wan yej wewejmikikej, iga makitakan iga Tabita isa' sej.

⁴² Inón momati' noyan ipan altepe' Jope, iwán mia' kicredojkej ipan toTeko Jesucristo.

⁴³ Iwán Pedro wejka achi kawí' ipan inón altepe' chan se yej itoka' Simón, yej kichíwa kuajkuantas iga kuetax.

10

Pedro iwán Cornelio

¹ Ipan altepe' Cesarea onoya se taga' yej itoka' Cornelio yej ikapitán cien soldado romanojmej, inómejwa' kijliayaj Italiano.

² Inón taga' wan nochí yej ono' ichan kicredowayaj wan kimajmawiliyayaj Dios. Nō kipalewiaya mia' judiyojmej yej amotapialiyaj iwán nochipa kitenewiaya Dios.

³ Se tiota' ken las tres, kixnextiliko se iyángel Dios, kinojma-ita' kalakiko kan yej ono', kijlij:

—¿Cornelio!

⁴ Iwán yéj kitachilijtikisa' el ángel wan kimokatajtan:

—¿Anka tejté íga?

El ángel kijtoj:

—Dios mitzkaki kuá' tiktenewiá iwán mitzita kuá' tikpalewiá yej ayá' motapialíaj.

⁵ Inán xiktitani sekin tajtaga' iga mayakan Jope, iga makinotzatij Simón, yej itoka' nō Pedro,

† 9:36 9:36 Ipan mela'tajtōl Dorcas kijtojneki Masatzin.

6 ono' chan sewo' Simón yej tekipanowa iga kuetax, yej chantito' lamartenoj. Yéj yawi mitzizliti yej tia tikchiwati.

7 Kuá' yákiya el ángel yej tajtojtoya iwán, Cornelio kinotza' omen itekipanowanimej iwán se soldado yej kiye'itaya, yej no kicredowa Dios.

8 Iwán kuá' támi'ya kipowilij nochi kén iga kita', kititan iga mayakan altepe' Jope.

9 Ipan se'ya día miej nemi yawij ipan ojti iwán asitiáyaja Jope, Pedro tejkaj iyixko kajli* ken tajkodía iga kitenewiá Dios.

10 Iwán poxsan mayanaya, kinekiá magui' matákuaya. Kuá' nemi kichiwiliáj itákual, Dios kinextilij Pedro tepa iteki en visión.

11 Kimela'ita' iga cielo tapowi', pilojtiwiztia te tani se ken tikita weyimántial, ijilpitiwiztia ipan nawí inakas.

12 Ipan inón weyimántial onoya sese'pa yolkamej; yej kipiáj nawí iyikximej, yej moelwawatatzowaj iwán yej patanij.†

13 Iwán kikagui' se tájtól yej kijlij:

—Pedro, ximoketza, xikmikti iwán xikua.

14 E' Pedro kijtoj:

—NoTeko, awel, iga nej ayí' nikua yej kijtowa motájtól iga amokua.

15 Iwán inón yej kinotza', sej kijlij:

—Yej Dios kijtowa iga wel mokua, tej amo xikijli iga ayekti.

16 Ijkón mochij eyi vej, iwán inón weyimántial sej tejkaj ipan cielo.

17 Kuá' Pedro tayokoxtoya iga akimatiá te kijtojneki inón yej Dios kinextilij, asitoj tajtaga' yej Cornelio kititan. Tatajtantiwalkej kan ichan Simón, este asikej ipan ikalten.

18 Tanotzkej, tatajtankej:

—¿Ix nigaj ono' se yej itoka' Simón yej no itoka' Pedro?

19 Kuá' Pedro kejlántogo' inón yej kita', el Espíritu Santo kijlij:

—Ta' xikaki; eyi tajtaga' mitztemowaj.

20 Ximoketzaya, iwán xitemo. Amo te xikejlamiki, xaj iwamej iga inomej nej niktitan.

21 Iwán Pedro temoj, kitechoj inomej tajtaga' yej Cornelio kititan. Kijlij:

—Nejwa' in yej annetemowaj; ¿te iga anwalkej?

22 Iwán yejemen kijtojkej:

—Niwalkej iga netitankej el capitán Cornelio. Yéj poxsan ye'nemi iwán kiweyimatiltiá Dios. Nochi judiyojmej kipoxye'itaj Cornelio iwán kipoxnekij. Se iyángel Dios kitekimá' iga mamitznotzaki iga xajki' ichan, iga makikaki yej tej tia tikijliti.

23 Iwán Pedro kijlij iga makalakikan kalijti', iwán ompa kawikej iga kochkej.

Kuá' tanési'ya, Pedro yajki iwán yejemen; yajkij no sekin yej kitokaj Jesús yej ompa ichamej Jope.

24 Ipan se' día asitoj Cesarea kan Cornelio kichixtóyaja iwán sekin iyikniwampa wan iyamigojmej yej iwán moye'itaj, yej yéj kijlij iga ompa maonokan.

25 Kuá' Pedro asito, Cornelio kixnamikito, iwán motankuaketza' iyixtaj iga katka makiweyimatilti.

26 E' Pedro kiketza', kijlij:

—Ximoketza. Nej no nitaga' kensan tej.

* **10:9 10:9** Ikalmej judiyojmej itechoj kikuiáj iga mejekawiyaj kuá' pox tadotoni wan iga oradowaj. † **10:12 10:12** Iley Dios kijtowa iga judiyojmej awel kikuaj sekin inimpa yolkamej. Lev 11

²⁷ Iwán t̄atapojtiajkij te kalijti', ompa kasitoj mia' yej nechkatokej.

²⁸ Iwán Pedro kijtoj:

—Amejemen ankimátija iga nej yej nijudiyoj, noley nenextiliá iga awel manimonechko iwán yej ayéj judío, niga manikalaki íčan; e' Dios nenextilij iga amo manikijli ni agaj iga akajasi iga makina'techo Dios.

²⁹ Inón iga kuá' nenotzatoj, niwálah; ayá' nikijtoj iga ayá' nia. Inán nikmatisneki te iga annenotzakej.

³⁰ Cornelio kijtoj:

—Kipiá nawi días, ken las tres tiqtakpan, nigaj nochan nimayunarojtoya iwán niktenewijtoya Dios ken tiktekichiwaj,‡ iwán ne-ixnextiliko se taga', nikita' iga kinentiá itzótzol yej este pepetani.

³¹ Iwán nenotza', ne-ijlij: “Cornelio, Dios mitzkaki kuá' tiktenewiá iwán mitzitzto' iga tikpalewiá yej amotapialiáj.

³² Inán xiktítani yej mayakan Jope iga makikuitij Simón yej itoka' no Pedro. Ono' chan sewo' Simón yej kicurtirowa kuetax, yej chantito' lamartenoj. Kuá' ásisya, mitztatapowij.”

³³ Inón iga imanin nimitztatitanilij, iwán yektia iga tiwálah. Inán nigaj nonokej nonochin iyixtaj Dios wan niknekij manikakikan nochi yej Dios mitztekimá' iga xine-ijlikan.

Pedro kipowa itájtol Jesús chan Cornelio

³⁴ Iwán Pedro pewa' tajtoj:

—Inán sí nikmela'mati iga Dios ayá' sesan kiye'ita,

³⁵ kiye'ita yej kimajmawiliáj iwán kichíwa yej yekti, judío o a'san nesi yej ono' ipan tajli.

³⁶ Dios kinotza' ipilowan ipilowampa Israel, kipowilijkej iga wel onoj tamelá iyixtaj siga moconfiarowaj pan Jesús yej Mesías, yej tonochin toTeko.

³⁷ Amejemen ankimatij yej mochij noyan ipan ital judiyojmej, pewa' Galilea kuá' Juan kipowa' itájtol Dios iwán tabautizaroj.

³⁸ Ankimatij no ken iga Dios kimá' Jesús de Nazaret iyEspíritu Santo iga wel makichijtinemi yej yekti iwán makachitaltijtinemi nochi yej tzitzimi' kinoxhijtoya. Jesús kichíwaya inón iga Dios onoya íwan.

³⁹ 'Nejemej sí nikitakej inochi yej kichijtinemi' Jesús ipan estado de Judea wan ipan altepe' Jerusalén. Ompa kimiktijkej, kiclavarójkejpa ipan kuacruz.

⁴⁰ Inin Jesús, Dios ki-ojpa-ixitij ipan tercer día, iwán kichij iga mane-ixnextilikan nejemej.

⁴¹ Ayá' inochin kixnextilijkej, ne-ixnextilijkej nejémensan yej ikayay netapejpenkej iga manikpowakan iga isato' Jesús. Nejemen nisentakuajkej iwán nisen-atikej iwán yéj, kuá' ojpa-ísa'ya kan miktoya.

⁴² Iwán netitankej iga manikpowakan, manikijlitij nochi iga Dios kitálij Jesús iga makijuzgaro yej isatokej iwán yej miktokej.

⁴³ Iwán te ikayay profetajmej tajtowaj iga Jesús, kijtowaj iga nochi yej kisentaliáj iyalmaj ipan Jesús, kiperdonarowa yej kichijkej yej ayekti.

Dios kimaka iyEspíritos yej ayéj judiyojmej

⁴⁴ T̄atapojtóyao' Pedro, kuá' wálah el Espiritu Santo ipan inochin yej takaktoyaj.

⁴⁵ Iwán judiyojmej yej kitokaj Jesús yej wálah wan Pedro, san taj-tachixtikajkej iga Dios no kimá' iyEspíritu Santo yej ayéj judiyojmej,

‡ 10:30 10:30 Judiyojmej teki-oradowayaj a las nueve yowalti' wan a las tres tiqtakpan.

⁴⁶ iga kikakiáj iga tajtojtokej ipan sesé'paya tájtɔl iwán kiweyi-matiltijtoyaj Dios.

⁴⁷ Iwán Pedro kijtoj:

—¿Ix wel agaj kijtowa iga amo mamobautizarokan ipan a'ti inimej yej Dios kimajma'ya nɔ iyEspíritu Santo kensan tejemen temajmá'?

⁴⁸ Iwán tatekimá' iga mamobautizarokan ipan itoká' Jesucristo. Kuá' tami' mobautizarojkej, kijlijkej Pedro iga makáwi-o' achɔ' días máj iwán yejemen.

11

Pedro tajtowa iwán yej kitokaj Jesús yej chantitokej Jerusalén

¹ Apostolejmej iwán yej kitokaj Jesús yej onoyaj Judea, kimatikej iga nɔ kicredójkeja itájtɔl Dios yej ayéj judiyojmej.

² Kuá' Pedro asi' Jerusalén, judiyojmej yej tatekimakaj iga mamocircuncidarokan* yej ayéj judiyojmej, pe' ta-ijixko-ijlijkej,

³ kijtojkej:

—Tejemejpa tijudiyojmej, ¿te iga tikpaxalowiljito inomej yej ayéj judiyojmej, iwán este titakuaj iwamej?

⁴ Iwán Pedro kipowa' inochi yej mochij este kan pewa', kijtoj:

⁵ —Nej nonoya Jope, iwán kuá' niktewijtoya Dios, yéj ne-ixnextilij tejté. Nikita' ken se weyimántial, temotiwajaj ipan cielo, ijlpitiwajaj ipan nawí inajnakastan, temoj este kan nej nonoya.

⁶ Niktachilijtikáwi' iga manikita' te kipiaya, ompa nikita' yolkamej yej kipiá nawí iyikxi, yej tekuaj, yej moelwawatatzowaj iwán yej patanij.

⁷ Iwán niká' se tájtɔl ne-ijlij: “Ximoketza Pedro, xikmikti iwán xikua.”

⁸ E' nej nikilij: “Awel noTeko, iga nej ayí' nikua yej kijtowa motájtɔl iga amokua.”

⁹ Iwán sej niká' inón tájtɔl yej wajaj ipan cielo, ne-ijlij: “Yej Dios kijtowa iga wel mokua, tej amo xikijli iga ayekti.”

¹⁰ Ijkón nikita' eyi vej, iwán nochi sej tejkaj ipan cielo.

¹¹ Íkuá'san asikej kalijti' kan nonoya eyi tajtaga' yej wálkej Cesarea iga netemokoj.

¹² IyEspíritoj Dios ne-ijlij iga manía, e' amo manimajmawi. Nɔ yajkaj inimej seis yej kitokaj Jesús, iwán nikalakkej chan se taga'

¹³ yéj nepowilijkej ken iga ichan kita' se iyángel Dios ejkatoya iwán kijlij: “Agaj xiktítani ipan altepe' Jope iga makinotzatij Simón yej nɔ itoká' Pedro;

¹⁴ yéj yawi mitzijliti ken iga wel ximomanawi, tej iwán inochi mo-familiaj.”

¹⁵ Kuá' pe' niktatapowijkej, el Espiritu Santo wajaj iyakapamej, kensan tejemej nɔ kuá' achto asi' ipan tejemej.

¹⁶ Íkuá'ya nikejlan yej kijtoj toTeko: “Juan tabautizarowa iga a'ti, e' amejemen mitzbautizaroskej iga el Espiritu Santo.”

¹⁷ Siga Dios kimakakej yejemej yej tejemej nɔ temakakej yej ticredojkej toTeko Jesucristo, ¿te noteki in nej iga amo manikchiwa ken kineki Dios?

¹⁸ Iwán kuá' yej de Jerusalén yej kitokaj Jesús kikakikej inón, ate-o' kijtojkej, iwán kiweyimatiltijkej Dios, kijtojkej:

—¡Mataj nɔ yej ayéj judiyojmej Dios kine' iga nɔ makikajtewakan iga kichiwaj yej ayekti iga nɔ maonokan nochipa itenoj!

Yej ichamej altepe' Antioquía yej kitokaj Jesús

* **11:2 11:2** Xikita glosario “Circuncisión”.

19 KuꞤ' kimiktijkeja Esteban, pꞵwakej kiknoꞤhijkej yej kitokaj Jesús, sekin cholojkej iwán yajkij Fenicia, Chipre iwán Antioquía.† Ompa kipowilijkej itájtɔl Dios yejsan judiyojmej, e' yej ayéj judiyojmej ayá' kipowilijkej.

20 E' sekin yej kitokaj Jesucristo yej ichamej Chipre iwán Cirene asikej pan altepe' Antioquía iwán nɔ kitatapowijkej yej ayéj judiyojmej, kipowilijkej ye'noticiaj de Jesús yej toTɛko.

21 Iporer toTɛko onoya wan yejemej. Iwán mia' kicredojkej toTɛko iwán kikajtejkej ken ikyá kicredojtoyaj.

22 KuꞤ' tokniwan de Jerusalén yej kicredojtokej toTɛko, kimatikej nochi inin yej mochij, kititankej Bernabé iga mayawi Antioquía.

23 KuꞤ' ompiga asito, kita' kén iga Dios kiye'ita' inomej, iwán poxsan yɔlpagui'. Kinonotzkej iga makicredokan toTɛko iga nochi iyalmajmej iwán makichiwakan ken yéj kineki.

24 Bernabé poxsan te-ijiknin, kipiaya el Espíritu Santo, iwán poxsan moconfiarojtoya ipan Dios. Iwán mia'ya gente kicredojkej toTɛko iga yéj kitatapowij.

25 Iwán Bernabé yajki Tarso iga kitemoto Saulo; iwán kuꞤ' kasi' kiwiga' Antioquía.

26 Ompa monechkojtoyaj se año iwán tokniwan iwán kimachtijkej mia' gente; ompa Antioquía achto vej kitokawijkej cristianojmej yej kitokaj Jesucristo.

27 Inon tiempo sekin profetajmej‡ kiskej Jerusalén iga yajkij Antioquía.

28 Se de yejemej yej itoka' Agabo moketztikisa' kan nechkatoyaj yej kitokaj Jesús, iwán kijtoj ken iga Dios iyEspíritos kitajtolmá' iga yawi apistajtiati noyan. Inin mochij kuꞤ' gobernarojtoya rey Claudio.§

29 Entonces yej kitokaj Jesús yej ichamej Antioquía kijtojkej iga yawi kititanilitij tomin iga kipalewiáj yej kitokaj Jesús yej chantitokej Judea, ke'ya iga se wel kimaka.

30 Iwán ijkón kichijkej, iwán inon tomin kikawatoj Bernabé iwán Saulo, kimakakej iyancianojmej* inomej yej kicredowaj Jesucristo yej onokej Judea.

12

Miki Jacobo iwán kipresojwiáj Pedro

1 Inon vej el rey Herodes* pꞵwa' iga kikitzkij sekin yej kitokaj Jesucristo iga kiknoꞤhijwaj.

2 Iwán iga espada kimiktijkej Jacobo yej Juan iyiknin.

3 Iwán kuꞤ' el rey kita' iga nochi judiyojmej kiye'itakej iga kimiktijkej Jacobo, tatekimá' iga nɔ mamokitzki Pedro. Inon mochij kuꞤ' nentoya ilwi' yej kijliáj Pascua† kuꞤ' mokua pan yej ayá' kipiá levadura.‡

4 KuꞤ' kikitzkijkeja Pedro, Herodes kipresojwij, ompa kicuidaroytoyaj nawi grupo soldadojmej, ipan cada grupo onoya nawi soldadojmej. Herodes kejlantoya iga kiwigaya iyixtaj la gente kuꞤ' pánojya iyilwiyo la Pascua.

† **11:19 11:19** Fenicia ken estado, Chipre tajkotal iwán Antioquía altepe'. Xikita mapa pág. X

‡ **11:27 11:27** Xikita glosario "Profeta". § **11:28 11:28** Claudio katka itoka' rey o emperador, wan kijliáj César iga kigobernaroj nochi ital Roma. Xikita glosario "César". * **11:30 11:30** Xikita glosario "Anciano".

* **12:1 12:1** Xikita glosario "Herodes". † **12:3 12:3** Xikita glosario "Pascua". ‡ **12:3 12:3** Xikita glosario "Levadura".

⁵ Iwán Pedro onoya preso, e' paréj kicuidaroytoyaj. E' tokniwan yej kitokaj Jesucristo ayá' siawiáj iga kitenewijtoyaj Dios iga makipalewi Pedro.

Dios kikixtiá Pedro ipan cárcel

⁶ Inonsan yówal antes iga Herodes makiwiga Pedro iyixtaj la gente, Pedro kochtoya itajkoyan ome soldado, majma-ilpitoya iga ome cadena, iwán sekin soldadojmej kicuidaroytoyaj ikaltenyo cárcel.

⁷ Iwán wejkisako se iyángel toTeko, este tawilpanya onoyaj carcelijti'. Iwán inón ángel kichijchin Pedro ipan iyájkol iga kixitij iwán kijlij:

—Nimanín ximokétzaya.

Iwán inomej cadena yej iga ma-ilpitoya, xixxitomi'.

⁸ Iwán el ángel kijlij:

—Ximotajko-ilpiya iga mocintoron iwán xikajákiya moga'.

Kua' Pedro kichija ijkón, el ángel kijlij:

—Xikaki mosotantzótzol iwán xinetoka.

⁹ Pedro kisa' iwán kitokatiaya el ángel, e' ayá' kitawelcredowaya yej el ángel nemi kichywa. Yéj kijtowaya anka kitemiktoya.

¹⁰ E' kua' kita' kipatilijsaja yej áchtopa guardia, kua' kita' se'ya kipatilijsaj, iwán kua' asikeja kan kalten de tepos yej ono' callejtenoj, inón kalten yokatapowi', kiskej, iwán kua' kipatilijsaj se calle, el ángel ómpaya kikajtej Pedro.

¹¹ Íkua'ya Pedro kimati', iwán kijtoj:

—Inán sí niknojmamati' iga toTeko kititan iyángel iga manemanawi ipan ima' Herodes iwán de inochi yej judiyojmej kinekiáj manechiwilikan.

¹² Mie' inón kejlantoya, Pedro yajki chan María, yej iye' Juan yej itoka' no Marcos, ompa nechkatoyaj mia' yej kitenewijtoyaj Dios.

¹³ Kua' Pedro kaltzotzon ipan puerta yej ono' ojtēnoj, se takotzin yej itoka' Rode yajki kitato a'yéj tanotztoya.

¹⁴ Kua' kitajtolkagui' iga Pedro, ayá' kikaltapoj, sino que iga yolpagui', motalojtiajki kalijti' iga tamatiltito iga Pedro óno'ya ipan kalten.

¹⁵ Iwán kijlijkej:

—Tej anka ay'ya titajlanto'.

E' yéj kijtowaya iga kena. Iwán yejemen kijtojkej:

—Anka ayéj yéj; anka iyángel.

¹⁶ E' Pedro tanotztóyasan ipan kalten. Iwán kua' kikaltapowilijkeja iwán kitakej, momajtijkej.

¹⁷ E' Pedro tamantza' iga ayo' matajtojtokan, iwán pe' kipowa' kén iga toTeko kikixtij ipan cárcel; iwán kijtoj:

—Inín xikmatiltikan no Jacobo§ iwán yej kitokaj Jesús.

Después kisa' ompa; yajki se' lado.

¹⁸ Kua' tanesi', soldadojmej ay'ya nokta kojasiáj te kichipayaj iga ayá' kimatiáj kan yajki Pedro.

¹⁹ Herodes tatekimá' iga makitemotij, e' como ayá' kasikej, kua' támi'ya kitajtankej in soldadojmej, tatekimá' iga makimijmiktikan soldadojmej igaki' itechkomej choloj Pedro. Iwán Herodes kisa' Judea iwán yajki mochantito Cesarea.

Miki Herodes

²⁰ Herodes kikuesowilijtoya la gente yej chantitoyaj altepemej Tiro iwán Sidón, e' inomej gente kikowayaj te kikua' ipan ipaís el rey Herodes. Inón iga sekin de yejemej yajkij kitatoj se taga' yej itoka' Blasto yej kipiaya

§ 12:17 12:17 Ayéj in apóstol Jacobo yej mi'ya (v 2), inín iyiknin Jesús. Mt 13:55; Jn 7:3-5; Hch 1:14

itekipánol kan mandarowa Herodes, iwán yéj kitajtowilijkej iga maonokan tamelá.

²¹ Se día Herodes kitatitanilij inomej, iwán inón día Herodes kakij ye'tzótzol iga manesi iga rey; iwán motalij ipan iweyi asiento kan mandarowa iwán tajtoj iyixtaj la gente.

²² La gente pe' tzajtzikej iga kijtojkej:

—¡Inín yej nemi tajtowa, se nokta dios, ayéj namoltaga'!

²³ Iwán íkuá'san wálaj se iyángel toTeko, kichij iga Herodes mamenfermaro iga ayá' kiweyimatiltij Dios. Iwán máj máj okuilyowi' iwán migui'.

²⁴ E' itájtól toTeko majya momatiá, iwán nóyanya momatitiaya.

²⁵ Kuá' Bernabé iwán Saulo tami' itekipanólmej, yajkij Jerusalén, senyajkij iwán Juan yej itoká' nō Marcos.

13

Bernabé wan Saulo yawij wejka iga kipowatij itájtól Dios

¹ Ipan altepe' Antioquía kan monechkowayaj yej kitokaj Jesucristo onoya profetajmej* iwán yej tamachtiayaj. Onoya Bernabé iwán Simón (yej kijliayaj Pisti'taga'), iwán Lucio de Cirene, Manaén (yej moskaltijkej sekan iwán Herodes el gobernador de Galilea) iwán Saulo.

² Se día, kuá' inomej monechkojtoyaj iga kiweyimatiltiáj toTeko, iwán mayunarojtoyaj, kijtoj el Espíritu Santo:

—Xinetapejpenilikan Bernabé iwán Saulo, iga makichiwatij tekipánol yej iga niknotzakej.

³ Iwán kuá' támi'ya oradojkej, iwán mayunarojkej, kitálilijkej imamej ipan itzontekomej, iwán kinawatijkej Bernabé iwán Saulo.

Apostolejmej kipowaj itájtól Cristo ipan tajkótal Chipre

⁴ Iwán iyEspíritoj Dios kititankej Bernabé iwán Saulo iga mayakan altepe' Seleucia iwán ompa tejkajkej ipan weyi ákal iga yajkij tajkótal† Chipre.

⁵ Kuá' asikej Salamina kan moketza akalmej, pewakej iga kipowaj itájtól Dios ipan itiopamej judiyojmej. Juan ompa nō nemiá iga kipalewijtinemiá inomej.

⁶ Nejnenkej noyan ipan inón tajkótal este asikej ipan altepe' Pafos. Ompa kasikej se judío yej itoká' Barjesús. Motamatiliá iwán takajkayajtinemiá, kijtowaya iga Dios kitajtolmakaya.

⁷ Inón yej motamatiliá moye-itaya iwán el gobernador Sergio Paulo. Inón gobernador poxsan kuayamani', wan kinotzkej Bernabé iwán Saulo, iga kinekiá makikaki itájtól Dios.

⁸ Yej motamatiliá, ipan tájtól griego nō itoká' Elimas. Elimas ayá' kiye'ita' inomej iwán akine' iga el gobernador makicredo itájtól Dios.

⁹ Iwán Saulo yej nō itoká' Pablo, poxsan kipiaya nokta iyEspíritoj Dios, kitachilijtiká'

¹⁰ iwán kijlij:

—¡Tejya yej poxsan titakajkayajto' iwán tikchijto' yej ayekti, tej motaj Tzitzimi' yej kijiya nochi yej yekti! ¿Te iga tiktzakuiliá iga sekin amo makicredokan Dios?

¹¹ Inán yawi mitzcastigaroti toTeko; tia tipachatiati. Wejkawas iga atikitas tonati'.

Iwán íkuá'san pachatiá'; mela'takompachijtikawi'. Kitemojtinemi' a'yéj wel makimawilantiá.

* **13:1 13:1** Xikita glosario “Profeta”. † **13:4 13:4** Xikita glosario “Tajkótal o Isla”.

¹² Kua' el gobernador kita' inón yej mochij, kicređoj iga madmiradoj kén iga kipowakej itájtol toTeko.

Pedro wañ Bernabé onokej Antioquía yej ono' ipan estado de Pisidia

¹³ Iwán Pablo iwán yej senemiáj tejkajkej ipan weyi ákał ompa Pafos, yajkij asitoj ipan altepe' yej itoka' Perge, yej ono' ipan estado de Panfilia. E' Juan kikajtej yejemej, mokupepa' Jerusalén.

¹⁴ Pablo iwán sekin kiskej Perge, iwán asitoj ipan altepe' Antioquía, yej ono' ipan estado de Pisidia. Kua' asi' día kua' mosewilo, yajkij ipan itiopamej judiyojmej, kalakkej iwán motalkej.

¹⁵ Kua' moleéroja iley Moisés iwán yej kijkuilojkej profetajmej, yej mandarowaj tiopan kinotzkej Pablo iwán sekin, kijlijkej:

—Noknimej siga tejté anne-ijlijnekij yej nigaj nonokej iga annenonotzaj, xine-ijlikan inán.

¹⁶ Iwán Pablo moketza' iwán tamanotza' iga amo agaj matatapojto, iwán kijtoj:

—Xinekakikan, amejemen tajtaga' de Israel iwán yej ankimajmawiliáj Dios:

¹⁷ IDios israelitajmej kitapejpen to-ikyapatajwan, iwán kichij iga mapiwikan poxsan ipilowan kua' chantitoyaj ipan tajli yej itoka' Egipto. Iwán imatika kikixtijkej ompiga.

¹⁸ Dios kijyowij cuarenta años ken kichijtinemiáj ipan desierto,

¹⁹ iwán kipoloj siete naciones yej onoyaj ipan ital Canaán, iwán inón tajli kimá' to-ikyapatajwan.

²⁰ Iwán máj máj, cuatrocientos cincuenta años mandarojtiwalkej juezmej este iga profeta Samuel onoko.

²¹ Iwán la gente kinekikej iga makipiakan se rey iga makimandarokan. Iwán Dios kitajlij Saúl iga mamandaro cuarenta años, yej ipiltzimpa Cis. Inón Cis irrazaj Benjamín.

²² Después Dios kikixtij Saúl, iwán kitajlij David iga rey. Dios ye'tajtoj iga David, kijtoj: “Nikasi' David, yej ipiltzimpa Isaí, se taga' yej nikpoxye'ita iwán yéj yawi kichiwati ken nej nikneki.”

²³ Jesús yajki se de ipilowan ipilowampa David. Jesús yej Dios kitapejpen iga makimanawi israelitajmej kensan kijtoj.

²⁴ Kua' aya wı' Jesús, Juan kipowiliaya itájtol Dios nochi israelitajmej. Kijliayaj iga makikajtewakanya iga kichiwaj yej ayekti iwán mamobautizarokan.

²⁵ Kua' Juan ay'ya wejka iga mikis, kijtoj: “Nej ayéj inón yej amejemen ankejlantokej; yéj wı'o'. Nej ayá' neajasi iga manikxitomili imekayo iga'.”

²⁶ 'Nokniwan yej ipilowampa Abraham, iwán amonochin yej ankimajmawiliáj Dios: iga amejemena nokta mitztitanilijkej inın tájtol yej mitzmanawiaj.

²⁷ Iga yej chantitoyaj Jerusalén iwán yej ompa mandarowayaj ayá' kimatikej a'yéj in Jesús. Niga kentenderowayaj itajtölmej profetajmej, yej moleerowa nochipa pan día kua' mosewilo; ijkón kua' kimiktijkej Jesús kichijkej ken kijkuilojkej profetajmej.

²⁸ Malej akasilijkej te iga makimiktikan, e' kiteki'tajtanilijkej Pilato iga matatekimaka iga makimiktikan Jesús.

²⁹ Kua' kichijkeja nochi kensan ijkulijto' itájtol Dios kan tajtowa de yéj, kitemowijkej ipan cruz, iwán kitokatoja.

³⁰ E' Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

31 Iwán mia' días Jesús kixnɛxtilij yey íwán senemiáj Galilea iwán Jerusalén. Inán yejemej yey kitatapowíáj la gente ken iga kitakej.

32 'Inán nejemej nemi nimitzpowiliáj yé'notíciáj de inón yey Dios kijlij to-ikyapatajwán.

33 Tejemej ipilówampa yejemej, Dios kíchija yey kijtoj iga ki-ojpa-ixitij Jesús kan miktoya, ijkón ijkulijto' ipan salmos dos: "Tej tinopiltzín; aman nej nikchij iga wel xono."

34 Dios kijtoj iga yawi ki-ojpa-ixititi kan mikto' iga amo mapaláni, ijkón kijtowa kan ijkulijto' pan itájtɔl Dios: "Nia nimitzmakatij yey yékti ken nikijlij David."

35 Inón iga nɔ ipan se' salmo, kijtowa ijkín: "Tej Dios, ayá' tiksemakas iga mapaláni inakayo motekipanowáni yey tikpoxneki."

36 Melá' iga David kimandarɔj la gente de inón tiempo, ken kitekimá' Dios iwán máj máj migui', kitokatoj kan toktokej itajwán, iwán paláni' inakayo.

37 E' inakayo inón yey Dios kixitij kan miktoya, ayá' paláni'.

38 Nokniwán, inín yey nimitzmatiltiáj: Jesús wel mitzperdonarowiliáj yey ankichijkej yey ayékti.

39 Iley Moisés awel tepalewiá kuá' tikchijwaj yey ayékti, e' Dios teperdonarowiliá yey tikchijkej yey ayékti iga ticredowaj ipan Jesús.

40 Xikchijwakan iga amo mawiki ipan amejemen yey kijkuilojkej profetajmej, kan kijtojkej ijkín:

41 Ta' xikitakan amejemen yey ankajawilmatij itájtɔl Dios, ximomajtikan, iwán xipoliwíkanya;

iga nej yey niDios, nikchijwa ipan inimej días, yey ayí' ankitaj, este ayá' ankicredoskej, malej iga agaj mitzpowiliskej.

42 Kuá' Pablo iwán yey íwán nemiáj kiskej ipan itiojamej judiyojmej, la gente kitajtanilijkej iga ipan se'ya día kuá' mosewilo makitatapowikan de inómpasan.

43 Kuá' mojmoyawilo'ya tiopan, mia' judiyojmej iwán yey ayéj judiyojmej e' kicredojkej ken tamachtiáj judiyojmej, kitokatiajkij Pablo iwán Bernabé. Iwán yejemej kinonotzkej iga amo makikajtewakan iyojwi Dios yey teneki.

44 Ipan se'ya semana, ipan día kuá' mosewilo, monechkoj nochi gente de inón altepe' iga kikakitoj itájtɔl Dios.

45 E' kuá' judiyojmej kitakej komati gente nechkatokej, kixitakej iwán pewakej kipopowakej Pablo iwán kajajwakej.

46 Iwán Pablo iwán Bernabé ayá' majmawikej iga tajtojkej; kijtojkej:

—Yékti katka achto amejemen manimitzpowilikan itájtɔl Dios, amejemen yey anjudiyojmej; e' ayá' ankikakisnékijo' iwán ayá' ankinekij xonokan kan nochipa onoloj wán Dios. Inán niawij niktatapowitij yey ayéj judiyojmej.

47 Iga ijkón netekimakakej toTeko, kijtoj:

Tej nimitztapejpen iga xiktawi nochi yey ayéj judiyojmej, iga xikpowilitij nochi yey ono' ipan inín tajli iga mamomanawikan.

48 Kuá' kikakikej yey ayéj judiyojmej pakikej, pewakej kijtojkej iga itájtɔl toTeko pox yékti. Iwán kicredojkej inochin yey ijkonya onóyaya iga yejemen yey yawij onotij nochipa wán Dios.

49 Iwán ijkón iga itájtɔl Dios mopowa' noyan ipan inón tajli.

50 E' judiyojmej tajtojkej iwán sekin siwatkej yey kiye'itaj iwánki' kima-jmawiliáj Dios. Judiyojmej nɔ tajtojkej iwán tajtaga' yey tayakantokej yey ompa ichamej, kitejtekimakakej iga makitalochtikán Pablo iwán Bernabé este que makisakan ompa.

⁵¹ Iwán Pablo iwán Bernabé kitzejtzelojkej iyikxitalpinolmej iga maki-takan iga ayompa kichijkej judiyojmej, iwán yajkij asitoj Iconio.

⁵² E' yej kitokaj Jesús, pox paktoyaj iwán kipiayaj el Espíritu Santo.

14

Pablo iwán Bernabé onokej altepe' Iconio

¹ Ipan altepe' Iconio, Pablo iwán Bernabé senyajkij ipan itiopan judiyojmej iwán tatapowakej de Jesús, iwán pox mia' kicredojkej. Kicredojkej no sekin yej ayéj judiyojmej.

² E' judiyojmej yej ayá' kicredojkej Jesús kijijlijkej yej ayéj judiyojmej iga amo makiye'itakan yej kitokaj Jesús.

³ Inón iga Pablo iwán Bernabé wejkajkej iga ompa onoyaj, amajmawikej iga tatapojkej, iga yejemen moconfiarojtoyaj ipan toTeko. Iwán toTeko kipalewiayaj iga manesi iga teneki Dios, iwán kimá' poder iga kichiwajaj mia' milagro.

⁴ E' la gente yej chantitokej altepe' Iconio, yojoyokatitoyaj; sekin kitajtowiliayaj judiyojmej iwán sekin apostolejmej.

⁵ Iwán judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej motajtoltijkej iwán yej mandarowaj, motajtoltijkej iga makajajwakan iwán makitemiktikan apostolejmej.

⁶ E' kimatikej Pablo iwán Bernabé; cholojkej, yajkij altepemej Listra iwán Derbe, yej ono' ipan ital Licaonia. Nentinemikej ipan altepetzitzin yej ompasan najná' ono',

⁷ ompa no kipojtinenkej itajtöl Jesucristo.

Kitewiáj Pablo ipan altepe' Listra

⁸ Ompa Listra kasitoj se taga' ewato', koxo. Awel nejnemi iga itekiya.

⁹ Kuá' Pablo nemi tatapowa, inón taga' takaktoya. Pablo kitachilij iwán kita' iga inón taga' moconfiaroj iga wel maachitiá.

¹⁰ Iwán kitzajtzilijpa iga kijlij:

—Ximoye'ketza.

Iwán taga' moketza', este tzikuini' iwán péwa'ya iga nejnem.

¹¹ Kuá' kitakej yej kichij Pablo, pe' tzajtzikej; tajtojkej ipan itajtöl yej de Licaonia, kijtojkej:

—¡Mataj temójkeja in diosmej ken tajtaga'! ¡Nija onokej iwán tejemen!

¹² Iwán Bernabé kitokawijkej dios Júpiter, iwán Pablo kitokawijkej dios Mercurio,* iga yéjwa' in yej tajtowaya.

¹³ Iwán isacerdotej Júpiter yej kipiaya itiopan ipansan taten altepe', kiwiguilijkej torojmej iwán koskamej de xochi'. Iwán sacerdote iwán la gente kinekiáj makiweyimatiltikan, makimijmiktilikampa torojmej.

¹⁴ Kuá' inón kimatikej apostolejmej Bernabé iwán Pablo, kitzatzayankej itzotzolmej, yajkij kan nechkatokej la gente, este tajkoyan, iwán tzajtzikej:

¹⁵ —¡Ayombrej amejemen! ¿Te iga ijkón nemi ankichiwaj? Esi nejemen no nitajtagamej kensan amejemen, inón iga niwalkej nimitzilikoj iga xikajtewakan iga ankichiwaj yej ajayekti iwán xitokákanya inón Dios yej isato', yej kichij cielo, tajli iwán lámár iwán nochi yej ono' ipan inin tajli.

¹⁶ Ikya Dios kisemá' nochi gente iga manemikan ken yejemej kinekij,

* **14:12 14:12** Júpiter iwán Mercurio katka idiosmej romanojmej. Griegojmej kitokawijkej inómejsan diosmej Zeus wan Hermes.

¹⁷ malej iga nochipa tenextiliayaj a'yéj in yéj iga teçhīwiliayaj yej yekti. Dios tewetziltiliá kiawa' iga mamochiwa yej tiktokaj. Temaka komati yej matikuakan iga matipakikan.

¹⁸ E' malej apostolejmej ijkón kijtojkej, alín poliwiá iga awel kikawaltiayaj iga makimiktikan torojmej iga makiweyimatiltikan.

¹⁹ Iwán asikej sekin judiyojmej de Antioquía iwán de Iconio, inomej kiyolyamankej la gente yej ompa ichamej iga makitemiktikan, iwán kitewijkej Pablo. Yejemej kijtojkej anka kimiktijkeja iwán kiwawatatzojkej, kikixtijkej ipan altepe'.

²⁰ Kua' yej kitokaj Jesucristo kiyawalojkej Pablo, yéj moketza' iwán yajki sej ipan altepe'. Kua' tanesi', Pablo iwán Bernabé yájkija altepe' Derbe.

²¹ Kua' kipójkeja itájtól Jesús ipan altepe' Derbe, ompa mia' kicredojkej. Iwán yajki sej altepemej Listra, Iconio iwán Antioquía.

²² Ompa kanimarajtinenkej tokniwan yej kitokaj Jesús, kijlijtinenkej iga nochipa mamocifaroğan pan toTeko; kijlijkej iga poxsan kinkochiwaskej iga wel makalakikan kan reinarowa Dios.

²³ Iwán no kitalkkej ancianojmej† yej mamandarokan sejsé kan mon-echkowaj yej kitokaj Jesucristo. Kua' támi'ya oradojkej iwán mayunarojkej, kikajtéjkeja ipan ima' toTeko yej ipan kicredojkej.

Pablo wan Bernabé yawij sej Antioquía yej ono' ipan ital Siria

²⁴ No panojkej pan estado de Pisidia iwán asikej ipan estado de Panfilia.

²⁵ Kipojkej itájtól Jesucristo ipan altepe' Perge, iwán yájkija altepe' Atalia.

²⁶ Ompa tejkajkej ipan weyi akal iga mokuepkej sej altepe' Antioquía. Ipan inón altepe', toknimej yej kitokaj Jesucristo kititankej Pablo wan Bernabé iga mayakan wejka iga makipowatij itájtól Dios, iwán kitajtanilijkej Dios iga makicuidarokan. Inón vej tami' kichijkej inón tekipánol, inón iga mokuepkej sej.

²⁷ Kua' Pablo wan Bernabé asikej Antioquía, kinechkojkej yej kitokaj Jesucristo iwán kipowilijkej nochi ken Dios kichij iwán yejemen, iwán kén iga Dios kichij iga yej ayéj judiyojmej no makicredokan.

²⁸ Iwán Pablo iwán Bernabé wejkajkej iga ompa onoyaj iwán tokniwan yej kitokaj Jesucristo.

15

Monechkolo Jerusalén

¹ Inón tiempo asikej Antioquía sekin tajtaga' yej walkej ipan tajli de Judea. Ijkín kijlijkej yej kitokaj Jesucristo:

—Awel anmomanawiskej siga ayá' anmocircuncidaroskej* ijkón ken tatekimaka iley Moisés.

² Pablo iwán Bernabé motenkizkijkej iwán inomej yej walkej Judea. Despues Pablo iwán Bernabé iwán sekin tokniwan kitapejpenkej iga mayakan Jerusalén iga matajtötij iwán apostolejmej iwán yej iyancianojmej† inomej yej kicredowaj Jesucristo ipan inón altepe'.

³ Tokniwan yej kitokaj Jesús yej chantitokej Antioquía, kititankej; wan kua' panojkej ipan italmej Fenicia iwán Samaria kipojkej ken iga yej ayéj judiyojmej kikajtejkej ken ikya kichwayaj iga kitokákeja Dios. Iwán kua' inón kikakiáj tokniwan yej kitokaj Jesús, poxsan pakikej.

† 14:23 14:23 Xikita glosario "Anciano". * 15:1 15:1 Xikita glosario "Circuncisión". † 15:2 15:2 Xikita glosario "Anciano".

⁴ KuꝞ Pablo iwꝞn Bernabé asikej Jerusalén ki-omemawijkej yej kitokaj Jesús, apostolejmej iwꝞn ancianojmej. Pablo iwꝞn Bernabé kipojkej nochi yej Dios kichij iwꝞn yejemen.

⁵ E' sekin fariseojmej yej nõ kicredojtokej Jesús, moketzkej iwꝞn kijtojkej: —Nõ mamocircuncidarokan yej kicredowaj Jesús yej ayéj judiyojmej iwꝞn mamotekimaka iga makichiwakan ken kijtowa iley Moisés.

⁶ IwꝞn monechkojkej apostolejmej iwꝞn ancianojmej iga tajtojkej de inón.

⁷ KuꝞ wéjkaja iga tatapowakej, Pedro moketza', iwꝞn kijtoj:

—Nokniwan, amejemen ankimátija ken iga Dios ikya netapejpen iga manikpowili yej ayéj judiyojmej ye'noticiaj yej tasalvarowa iga nõ makicredokan Dios.

⁸ IwꝞn Dios, yej kixmati nochi iyalmaj, tanextilij iga nõ kinekij inomej gente iwꝞn kimakakej iyEspíritoj kensan tejemen nõ temakakej.

⁹ Dios ayá' tejémensan teyé'ita, nõ yejemen kiyé'itaj. Iga yejemen moconfiarojkej ipan Jesús, kajkej ken tikita yej ayá' kichijkej yej ayékti.

¹⁰ Inán, ¿te iga ayá' ankitawelcredowaj yej Dios kichij, iwꝞn ankitekimakaj toknimej yej kitokaj Jesús iga makichiwakan yej niga tejemej awel tikchijawaj, niga to-ikyapatajwan awel kichijkej?

¹¹ Majwa' tejemej ticredowaj iga toTeko Jesús temanawij iga tepoxnegui', ayéj iga tikixtawaj; ijkonsan nõ yejemen momanawiáj iga kicredowaj.

¹² IwꝞn ayagaj tajtoj. Tajtakatikajkej kuꝞ pe' tatapowakej Bernabé iwꝞn Pablo. Kipojkej kén iga Dios kipalewijkej iga makichiwakan milagrojmej ipan inomej yej ayéj judiyojmej iga mamixkujitikan iwꝞn makicredokan.

¹³ KuꝞ tami' tatapowakej Bernabé iwꝞn Pablo, Jacobo kijtoj:

—Nokniwan, ta' xinekakikan:

¹⁴ Simón Pedro tepowilij kén iga Dios achto vej ki-omemawij inomej yej ayéj judiyojmej iga nõ mamochiwakan itatki.

¹⁵ Inín nemi mochíwa ijkón ken kijkuilojkej profetajmej. Ijkín kijtowa kan ijkulijto':

¹⁶ Nej amoteko Dios, iwꝞn niwi' sej.

Nikchíwas iga marreinaroj sej se ipiltzín yej ipilówampa David.

¹⁷ Iga nochi manetemokan, iga yej ayéj judiyojmej makitenewi notoka'.

¹⁸ Ijkón kijtowa toTeko, yej desde ikayay kijtoj iga mochíwas.

¹⁹ Jacobo nõ kijtoj:

—Inón iga nej nikijtowa iga yej ayéj judiyojmej amo matiktekimakakan iga makichiwakan yej akipalewiáj; yejemej kikajtéjkeja yej ikya kichíwaya iga kitókaja Dios.

²⁰ Majwa' matikijkuilowilikan iga amo makikuakan naka' yej momiktili-apa idolojmej, iwꝞn amo agaj mamasi iwꝞn yej ayá' iwꝞn namiktito', iwꝞn amo makikuakan inakayo yolkamej yej mokechmekánajpa, iwꝞn amo nõ makikuakan esti.

²¹ Porque desde ikya ono' ipan sejsé altepe' yej tanextiliá ken ijkulijto' ipan iley Moisés, cada día kuꝞ mosewilo moleerowa ipan itiopamej judiyojmej.

Kititaniliáj se ama' yej ayéj judiyojmej

²² Apostolejmej iwꝞn ancianojmej iwꝞn nochi yej kitokaj Jesucristo kijtojkej iga mamotapejpena sekin de yejémempasan iga masenyakan

Antioquía iwán Pablo iwán Bernabé. Iwán kitapejpenkej Judas, yej itoka' nō Barsabás, nō kitapejpenkej Silas. Yejemen achi máj tayakantokej ipan yej kitokaj Jesús.

²³ Iwán yejemen kiwigakej ama', ijkín kijtowa:

“Nejemej apostolejmej, ancianojmej iwán amokniwan yej nō kitokaj Jesús, nimitztitaniliáj saludos amejemen anokniwan yej ayéj anjudiyojmej, yej anchantitokej Antioquía iwán yej anchantitokej ipan italmej Siria iwán Cilicia.

²⁴ Nikmatikej iga yájkajki' ompiga sekin de nijpamej, e' ayéj nejemej niktitankej. Yajkij mitzyolpatatoj iga mitzijlitoj iga ximocircuncidarokan wan xikchijtokan ken kijtowa iley Moisés.

²⁵ Nejemen nitatapowakej, iwán nikye'itakej iga niktapejpenkej sekin yej kitokaj Jesús yej yawij mitzitatij, senyawij iwán toknimej yej nikpoxnekij, Bernabé iwán Pablo.

²⁶ Inimej tajtaga' kisentalkkej iyalmajmej malej kanaj kimijtijnékija iga kitokaj toTeko Jesucristo.

²⁷ Inón iga nimitztitaniliáj Judas iwán Silas. Yejemej imatikamej yawij mitzitatapowitij de inín yej nimitzijlijkej.

²⁸ Iyespíritoj Dios nenextilijkej iwán nejemej nikye'itaj iga amo mamitztekimakakan iga xikchiwakan nochi yej tatekimaka iley Moisés, xikchiwakansan inín yej niawij nimitzijlijtij:

²⁹ Ayo' xikuakan naka' yej momiktiliajpa idolojmej, iwán amo nō xikuakan esti, niga inakayo nō animal yej mokechmekánapa, iwán amo agaj mamasi iwán yej ayá' iwán namiktito'. Siga ankichiwaj ken nimitzijliáj, anye'nemiskej. Xiye'onokan.”

³⁰ Iwán inomej yej kitapejpenkej yajkij Antioquía, ompa kinechkojkej toknimej yej kitokaj Jesucristo iwán kimakakej ama'.

³¹ Kuá' yej kitokaj Jesús kileerojkej inón ama', poxsan yolpakikej iga kiyolchikajkej.

³² Wan como Judas iwán Silas nō profetajmej, kanimarojkej iwán kiyolchikajkej yej kitokaj Jesús kuá' kitatapowijkej.

³³ Kuá' inomej yej walkej Jerusalén wejkájkeja iga onokej Antioquía, yej kitokaj Jesús kinawatijkej iga maye'yakan sej kan onokej yej kititankej.

³⁴ E' Silas kijtoj iga makáwi-o' ompa.

³⁵ Nō Pablo iwán Bernabé kawikej Antioquía. Yejemen wan komati toknimej tamachtijkej itájtōl toTeko.

Pablo yawi sej wejka iga kipowati itájtōl Jesucristo

³⁶ Kuá' achá wejkati' iga ompa onokej, Pablo kijlij Bernabé:

—Matiakan matikpaxalowilij yej kitokaj Jesús noyan ipan altepemej kajkan tikpojkej itájtōl toTeko iga matikitakan ken onokej.

³⁷ Iwán Bernabé kinekiá iga mayawi nō Juan, yej itoka' nō Marcos;

³⁸ e' Pablo ayá' kine' iga mayawi Marcos iwamej, iga Marcos ikya takajtej ipan tajli de Panfilia, ay'ya tapalewij iga kipowaj itájtōl Dios.

³⁹ Iwán awel motajtōlkuilijkej iwán mokaakajtejkej. Bernabé yájkisan iwán Marcos. Tejkajkej ipan weyi ákal iga yajkij tajkótāl‡ Chipre,

⁴⁰ e' Pablo kitapejpen Silas. Iwán yej kitokaj Jesús kitajtanilijkej toTeko iga maye'yakan iwán makipalewikan.

⁴¹ Iwán panojkej ipan tajli de Siria iwán Cilicia iga kanimarojtinenekej kajkan monechkowaj tokniwan yej kitokaj Jesucristo.

‡ 15:39 15:39 Xikita glosario “Tajkótāl o Isla”

16

Timoteo yawi wən Pablo wən Silas

¹ Pablo iwán Silas asikej ipan altepemej yej itoká' Derbe iwán Listra, ompa kasikej se yej itoká' Timoteo yej nō kitoka Jesús, ipiltzīn se siwá' judía yej nō kitoka Jesús, e' itaj irrázajpa griego.

² Iwán tokniwán de Listra iwán de Iconio ye'tajtowayaj de Timoteo.

³ Pablo kine' iga Timoteo mayawi iwán, e' achto kicircuncidarōj iga makiye'itakān judiyōjmej yej de ompígapa, iga nochi kimatiáj iga itaj Timoteo irrázajpa griego.

⁴ Iwán kajkān panōtiayaj ipan altepemej, kijliayaj iga makichiwakān tokniwán kensan kijtojkej apostolejmej iwán ancianojmej* yej onokej Jerusalén.

⁵ Iwán tokniwán yej kitokaj Jesús kimela'sentalijkej iyalmajmej ipan yéj, iwán cada día máj komatiayaj.

Dios kinextiliá Pablo iga mayawi ipan estado yej itoká' Macedonia

⁶ IyEspíritōj Dios akimakaltij iga mamopowa itájtōl Dios ipan el estado de Asia. Inōn iga panōjkej ipan estado de Frigia iwán estado de Galacia.

⁷ Iwán asikej kān tanto' estado de Misia. Kejlānkej iga mayākān estado de Bitinia, e' iyEspíritōj Jesús akimakaltij iga mayākān ompiga.

⁸ Iwán sanpanōjkej Misia iwán asikej altepe' yej itoká' Troas kān moketza akālmej.

⁹ Ompa tayowakān Pablo kita' se visión. Kita' iga ejkato' se taga' del estado de Macedonia, kijlij: "Xaj Macedonia iga xinepalewitij."

¹⁰ Kuá' Pablo kita' inōn visión, nimanīn nimajabiārojkej,† iga nikmatikej iga Dios nemi nenōtzaj iga ompiga manikpowatij itájtōl Jesucristo.

Pablo iwán Silas onokej Filipos

¹¹ Ompa Troas nitejkajkej ipan weyi ákāl iga niajkij ipan tajkótāl‡ yej itoká' Samotracia. Iwán ipan se'ya día nasikej altepe' Neápolis.

¹² De ompa niajkij Filipos, inōn weyi-altepe' yej ono' ipan estado de Macedonia, ompa ayá' nipoxwejkajkej.

¹³ Se día kuá' mosewilo, nikiskej ipan weyi-altepe' iwán niajkij ipan atēn kān nochipa orādolo. Nimotajtalkej, iwán nikpowilijkej itájtōl Jesucristo siwatkej yej ompa monechkojkej.

¹⁴ Iwán ompa onoya se siwá' yej wālj altepe' Tiatira yej itoká' Lidia, yej kinamakaya axokotzótzol yej este xolakti'. Inōn siwá' nō kiweyimatiāya Dios. Takaktoya, iwán toTēko kichij iga inōn siwá' makitajtolkui Pablo.

¹⁵ Iwán mobautizāroj iwán inochi ifamīliaj. Después kine' maniākān ichān; neteki'ijlijkej:

—Siga ankitaj iga nicrodoja toTēko Jesús, xākān nochān iwán ompa xikawikān.

Iwán neteki'ijlijkej iga ompa manikawikān.

¹⁶ Iwán se día kuá' nemi niayaj kān ni-orādōtij, nimasikej iwán se takotzīn yej kipiaya espíritu yej tanextiliāya yej mochíwaso'. Kipiaya itekomej yej kikojtōyāj. Iga takotzīn taadivinarōwaya itekomej kitāniayaj komati tomīn.

¹⁷ Inōn takotzīn netokatiayaj kān nemi niayaj iwán Pablo; kijtojtiaya recio:

* **16:4 16:4** Xikita glosario "Anciano". † **16:10 16:10** Lucas, yej kijkuiloj inīn libro de Hechos, senemiá iwamej inīn vej. ‡ **16:11 16:11** Xikita glosario "Tajkótāl o Isla".

—Inimej tajtaga' yej kiservirowaj mela'Dios yej ono' pox ajko, yejemen mitzijliáj katiapa ojti xitokakan iga ximosalvarokan.

¹⁸ Ijkón kichijtoya mia' días este que Pablo kuejkuesiwi', iwán kijlij inón espíritu yej onoya ipan inón takotzin:

—Nimitztekimaka ipan itoká' Jesucristo iga xikisa ipan inín takotzin.

Iwán íkuá'san kisa' inón espíritu.

¹⁹ Kuá' itekomej inón takotzin kitakej iga ay'ya wel kitataniliskej, kikitzkijkej Pablo iwán Silas, iwán kiwigakej tajkoaltepe', kan ono' yej mandarowaj.

²⁰ Kuá' asikeja iyixtaj juezmej, kijtojkej:

—Inimej judiyojmej nemi kikuejkuesowaj togentej.

²¹ Iwán tanextiliáj iga mamochiwa ken yejemej kichiawaj, inón tejemen awel tikchiawaj iga tejemej tirromanojmej.§

²² Iwán la gente ki-onkawijkej Pablo iwán Silas. Iwán yej mandarowaj tatekimakakej iga makixtilikan itzotzolmej iwán makimagakan iga kuatako'.

²³ Kuá' póxsanya kimagakej, kakijkej ipan cárcel. Iwán yej kicuidarowa presoymej kijlijkej iga makiye'cuidarokan iga amo choloskej.

²⁴ Kuá' inón kika' yej kicuidarowa presoymej, yajki kakitoj kan máj ta-ijti' ipan cárcel, kijikxi-ilpijkej iga cadena ipan kuawi' yej pox eti'.

²⁵ E' tajkoyówal, Pablo iwán Silas oradojtoyaj iwán kitakuikilijtoyaj Dios, iwán sekin presoymej yej ompa onoyaj takaktoyaj,

²⁶ iwán paréj wejmolínako tajli. Iwán mojolínkej itaketzalyomej cárcel. Iwán íkuá' tapowikej nochi kaltemej, iwán xixxitomikej nochi cadena yej iga ijilpitoyaj presoymej.

²⁷ Kuá' isatewa' yej kicuidarowa presoymej, kita' iga tapójtó'ya cárcel, iwán kikixtij iyepadaj,* momiktiáyaya, iga yéj kijtoj anka cholójkeja presoymej.†

²⁸ E' Pablo kitzajtzilij:

—Amo ximomikti, nigaj nonokej nonochin.

²⁹ Iwán yej kicuidarowaya presoymej kitajtan ti'ti, iwán motalojtkalak-ito kan onokej Pablo iwán Silas, kuekuechkatiajki, motankuaketzato itenojmej.

³⁰ Iwán kikixtij Pablo iwán Silas, iwán yej kicuidarowa cárcel tatajtan:

—¿Té nikchiwas iga manimosalvaro iga Dios amo mane-iknochiwa?

³¹ Yejemej kijtojkej:

—Xicredo toTeko Jesucristo iwán timosalvaroj, tej, mosiwa' wan mopi-lowan.

³² Iwán kipowilijkej itájtól Dios inón yej kicuidarowa presoymej iwán inochin nõ yej onokej ompa ichan.

³³ Iwán inonsan yówal inón yéj kicuidarowa presoymej kipakilij ikajlo' Pablo iwán Silas kan kimagakej. Después mobautizaroj iwán nochi yej ono' ichan.

³⁴ Iwán kiwiga' ichan kitamakatoj. Inón yej kicuidarowa presoymej iwán inochi yej ono' ichan pakikej iga kicredójkeja Dios.

³⁵ Kuá' tanési'ya, yej mandarowaj kititankej policiyajmej iga kijlitoj yej kicuidarowa presoymej iga makimajkawakan Pablo iwán Silas.

³⁶ Iwán yej kicuidarowa presoymej kijlij Pablo:

§ 16:21 16:21 Xikita glosario “Roma”. * 16:27 16:27 Xikita glosario “Espada”. † 16:27 16:27 Inón tiempo, se yej kicuidarowaj presoymej kimiktijkej siga kikajtej iga macholokan presoymej.

—Yej mandarowaj netekimakakej iga manimitzmajkawakan. Iwán welja anye'yawij.

³⁷ E' Pablo kijlij policiyajmej:

—Nejemen niciudadanojmej romano.‡ Iwán iyixtaj la gente neyokamagakej iwán neakijkej ipan cárcel kuá' aya mojtowa siga ayompa nikchijkej. ¿Iwán inán kinekij manemajkawakan ichtákasán? ¡Ijkón awel! Mawitzekan yejemej iga manekixtikán.

³⁸ Iwán policiyajmej inón yajkij kijlitoj yej mandarowaj. Kuá' yej mandarowaj kimatikej iga Pablo iwán Silas nō ciudadanojmej romano, majmawikej.

³⁹ Iwán yej mandarowaj yajkij kitatoj Pablo iwán Silas iga kijlitoj iga amo makiwelkuilikán iga kipresojwijkej. Kijlijkej iga makisákanya ipan inón altepe'.

⁴⁰ Kuá' kiskej ipan cárcel, yajkij çan Lidia. Ompa tatapojkej iwán tokniwan iga kaniwarojkej, iwán yájkija.

17

Mokuejkuesolo altepe' Tesalónica

¹ Pablo iwán Silas panojkej ipan altepemej yej itoka' Anfípolis iwán Apolonia. Iwán asikej Tesalónica. Ompa onoya se itiopan judiyojmej.

² Pablo, ken iga nochipa kichiwaya, yajki tiopan iga tatapowatoj iwán inomej gente. Eyi semanas ijkón kichijtoya cada día kuá' mosewilo.

³ Kuá' tatapowaya, itájtōl kitaksaltiya kan ijkuilijto' itájtōl Dios, kan kijtowa iga Cristo yawi kinkochiwatij iwán yawi mikiti iwán yawi sej ojpa-isati. Pablo kijlijkej:

—Ininsan Jesús yej nemi nimitzijliáj, yéjyawa' in Cristo.

⁴ Iwán sekin judiyojmej kicredojkej iwán senemikej iwán Pablo iwán Silas. Nō kicredojkej mia' griegojmej yej kiweyimatiltiáj Dios. Iwán nō kicredojkej mia' siwatkej yej tayakantokej ipan inón altepe'.

⁵ E' judiyojmej yej akicredowayaj ipan Jesús ta-ixitakej, iwán kitemojkej tajtaga' yej ayá' ye'nemij yej akipiáj te kichiwaj, kinechkojkej mia' gente de inón altepe' iga kiyokachijkej iga ooyowaj iwán iga takuejkuesowaj. Iwán yajkij çan Jasón iga makixtikán Pablo iwán Silas iga makiwigakan iyixtaj la gente.

⁶ E' como ayá' kasikej ompa, kiwawatatzojtiajkij Jasón iwán sekin toknimej iyixtaj yej mandarowaj ipan inón altepe'; ijkín tzajtzikej:

—Pablo wan Silas tayojoyloxelojtinemij noyan ipan inin tajli, inán este nígaja nō asikej,

⁷ iwán Jasón ki-omemawij ichan. Nochi yejemej ayá' kichiwaj ken tatekimaka torrey César,* iga kijtowaj iga ono' se' rey yej itoka' Jesús.

⁸ Kuá' inin kikagui' la gente iwán yej mandarowaj este yolchichiyakej.

⁹ E' Jasón iwán sekin kixtajkej iga wel makimajkawakano' iwán kima-jkajkej.

Pablo iwán Silas asij altepe' Berea

¹⁰ Iwán tayowakan yej kitokaj Jesús nimanin kixtijkej Pablo iwán Silas iga mayakan Berea. Kuá' asitoj ompiga yajkij itiopan judiyojmej.

‡ **16:37 16:37** Ciudadano romano se yej nacerōj Roma, o yej kipiá' ama' kan neši iga kiptenecerowa Roma. La ley de Roma kimanawiaya iciudadanojmej. * **17:7 17:7** Xikita glosario "César".

11 Inimej judiyojmej poxsan te-ijiknimej ayéj ken de Tesalónica, iga yolpakikej iga kicredoikej yej kipowa' Pablo, iwán nochipa momachtiayaj ipan itájtól Dios iga makimatikan siga ijkonya ken kinextilijkej.

12 Ijkón iga mia' judiyojmej kicredoikej, iwán nō mia' tajtaga' iwán siwatkej yej tayakantokej yej irrázajpa griego.

13 E' kuá' judiyojmej de Tesalónica kimatikej iga Pablo nō nemi kipowa itájtól Dios ipan altepe' yej itoká' Berea, yajkij ompiga iga kijichtakawitoj la gente iga amo makiye'itakan Pablo.

14 E' tokniwan kititankej Pablo iga mayawi lamartenoj, miej Silas iwán Timoteo kawikejo' Berea.

15 Yej kojmakatoj Pablo kikawatoj este ipan altepe' Atenas. Iwán ompay mokuepkej; Pablo kijlij yej kojmakatoj iga makijlikan Silas iwán Timoteo iga sémiya ompígaya makasitij.

Pablo ono altepe' Atenas

16 Miej Pablo kichixtoya Silas iwán Timoteo ipan altepe' Atenas, tatatzkay iyalmaj iga ompa kita' poxsan idolojmej.

17 Inón iga kitatapowiayaj judiyojmej ipan itiopan, iwán ompa nō kitatapowiayaj sekin yej kiweyimatiáj Dios. Iwán nochipa kitatapowiaya gente yej monechkowayaj plaza.

18 Iwán sekin yej momachtiayaj yej kijliayaj epicúreos,† iwán sekin yej momachtiayaj yej kijliayaj estoicos,‡ pewa' tatapowakej iwán Pablo. Kijtowayaj:

—¿Ix te an te-ijlijneki in inín taga' yej pox tajtowa?

Iwán sekin kijtowayaj:

—Nesi ken tepowiliá de sé'paya diosmej.

Ijkón kijtojkej iga Pablo kitatapowiayaj itájtól Jesús iwán kijtowaya nō iga ojpa-isalo.

19 Iwán kiwigakej kan kitokawiaj Areópago, kan nochipa monchekowayaj sekin yej tamachtiayaj, iwán kitajtankej Pablo:

—¿Ix wel nikmatischej te iteki yej nemo' annenextiliáj?

20 Iga nemi annepowiliáj yej ayi'pa nokta nikakij, iwán nikneki manikmatikan té nokta kijtojneki.

21 Iga nochi yej ichan Atenas iwán tiltikmej yej ompa chantitoyaj poxsan kiyolmakayaj iga makikakikan yej ayapa i' mokaki.

22 Iwán Pablo moketza' iyixtaj yej monechkojkej iwán kijtoj:

—Amejemen de Atenas, nej nikita iga poxsan ankiaredojtokej ipan diosmej.

23 Kuá' nej nipanoj iwán nitachá' kan amejemen anmonechkowaj iga ankiweyimatiá amodiosmej, nikasi' nō se altar§ kan ikuilijto' inín tájtól: “DIOS YEJ AYÁ' MO-IXMATI”. Pues de inón Dios yej amejemen ankiweyimatiá malej iga ayá' ankixmatij, inónyawa' nokta nemi nimitzpowiliáj.

24 'Dios yej kichij inín tajli iwán nochi yej ono' ipan, yéj itatki cielo iwán tajli. Ayá' mochantiá ipan tiopamej yej tajtaga' kichiwaj.

25 Yéj akipolowa nité iga matikpalewikan. Iga yejwa' in yej kichywa iga matonokan iwán wel matimijneltikan iwán yéj temaka nochi yej tejemej tikpiáj.

† 17:18 17:18 Epicúreos kitokakej se taga' yej kimachtij iga wel se nochipa paki. ‡ 17:18 17:18 Estoicos kitokakej se taga' yej kimachtij iga se amo makichíwasan ken kineki iyalmaj, sino maye'nemi. § 17:23 17:23 Xikita glosario “Altar”.

²⁶ 'Ipan se taga' Dios kichij iga mapiwilo noyan ipan inin tajli. Iwan yej kijtoj kewan se naci6n yawi onoti iwan kan yawij mochantitij.

²⁷ Dios ijk6n kichij iga makitemokan malej ken tamatemojtinemijpa iga makasikan, malej iga Dios ayá' wejka ono' ipan sejsé de tejemej.

²⁸ Iga Dios tonokej, tinejnemij, iwan tonoskej. Achi ijk6n kijtoja se yej de amejemempa yej wel kichjwa monsjatjt6l, kijtoj: "Tejemen no ipilowan Dios."

²⁹ Siga tejemen ipilowan Dios, awel tikuskej iga toDiosmej tejté yej chijto' de oro o de plata o de te'ti, yej kichjwa taga' kensan yej kejlami.

³⁰ Desde ikyay Dios ayá' kinkochij la gente ken iga kajasiá iga yejemej aya kimatiáj itájt6l. E' inán tatekimaka iga nochi gente noyan kan onolo', makikajtewakán iga kichijtokej yej ayekti.

³¹ Iga Dios kitapejpen se día kuá' yawi kijuzgaroti inochi gente kensan iga kichijkej. Dios kitapéjpenya se taga' yej yawi tajuzgaroti, in6n monextij kuá' ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

³² Kuá' kikakikej iga ojpa-isaj yej miktokej, sekin kajawilmatischej iwan sekin kjtowayaj:

—Anka se' día niawij nimitzkakitij de ininsan sej.

³³ Iwan Pablo kisa' kan nechkatoyaj.

³⁴ E' sekin kitokakej Pablo iwan kicredojkej itájt6l Jesús. Se de yejemej itoka' Dionisio, yej de inomej yej mandarowaj yej monechkojkej ipan se tepe' yej kijliáj Areópago, iwan se siwa' yej itoka' Dámaris, iwan sekin máj no kicredojkej.

18

Pablo ono' altepe' Corinto

¹ Kuá' nochi inin panoj, Pablo kisa' Atenas, iwan yajki Corinto.

² Ompa kasi' se taga' judío yej itoka' Aquila, yej nacer6j ipan ital Ponto. Aya kipiaya días iga asikej, walkej de Italia iwan isiwa' yej itoka' Priscila. Kiskej Italia iga rey Claudio César tatekimá' iga makisikan Roma nochi judiyojmej. Iwan Pablo yajki kipaxalowilitoj.

³ Iwan como in6mpasan tekipán6l kipiaya ken yejemen iga kichjwayaj kajli de kuetax, in6n iga ompa kawí' iwan yejemej iga sentekipanowaj.

⁴ Iwan cada día kuá' mosewilo, Pablo yaya iti6pan judiyojmej. Ompa kipowaya itájt6l toTeko iga kinekiá makiyolyamana judiyojmej iwan yej ayéj judiyojmej.

⁵ Kuá' Silas iwan Timoteo asikej iga walkej ipan estado de Macedonia, Pablo kikajtej se' tekipán6l iga kipetzpowáyan itájt6l Dios; kijliaya judiyojmej iga Jesús nokta in el Cristo yej yejemej kichixtoyaj.

⁶ E' yejemej motalkej a contra iwan kuajkuantas kijlijkej Pablo. Iwan Pablo kitzejtzeloj itz6tzol iga makimatikan iga ayompa kichijkej iwan kijtoj:

—Siga ampoliwiskej iyxtaj Dios, amejemen amotechko; nej ayo' nikmati. Amansan nia nikpowiliti ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej.

⁷ Pablo kisa' ti6pan iwan yajki chan se taga' yej itoka' Ticio Justo, yej ichan ti6pantenoj, yej no kiweyimatiltiaya Dios.

⁸ Iwan Crispo, yej mandarowa ti6pan, iwan inochi yej ono' ichan kicredojkej toTeko. Iwan no mia' de Corinto, kuá' kikakikej itájt6l Dios, kicredojkej wan mobautizarojkej.

⁹ Iwan se y6wal toTeko ijkín kijlij Pablo ipan visi6n:

—Amo ximajmawi; xa xikpowa notájt6l iwan amo xitensewi.

¹⁰ Iga nej nono' mowañ, iwán ayagaj wel tejté mitzchiwilij yej ayékti, ipan inín weyi-altepe' ono' mia' yej yawij necredotij.

¹¹ Iwán Pablo ompa kawí' Corinto se xiwi' iwán tajko iga kipowilijtoya la gente itájtól Dios.

¹² E' kuá' Galión gobernarrowaya ipan estado de Acaya, judiyojmej ki-onkawijkej Pablo. Kiwigakej kan tajuzgarolo,

¹³ iwán kijlijkej el gobernador:

—Inín taga' kiyolyamana la gente iga se'pa makiweyimatiltikan Dios, ayo' ken kijtowa toley.

¹⁴ Pablo tajtowayay kuá' Galión kijlij judiyojmej:

—Siga kichij tejté yej pox ayékti, ijkón sí nimitztajtólkuiliayaj amejemen yej anjudiyojmej;

¹⁵ e' como iga san tajtölmej iwán tokamej iwán de amoleymej, ómpaya amejemen xikitakan, nej inón awel nikjuzgarowa.

¹⁶ Iwán kikixtijkej ompa kan tajuzgarolo.

¹⁷ Wan nochi griegojmej kikitzkijkej Sóstenes yej mandarowa tiopan iwán kimagakej ómpasan iyixtaj gobernador. E' Galión mochij kenkuá' ayá' kitzto'.

Pablo mokuropa sej altepe' Antioquía

¹⁸ Pablo káwigo' mia' días ompa Corinto. Después monawatijkej iwán yej kitokaj Jesús iwán tejkaj ipan weyi ákal iwán yajki itál Siria, senyajki iwán Priscila iwán Aquila. Ompa altepe' Cencrea mokuatetexoj Pablo. Ijkón kichij yej kijtoj iyixtaj Dios iga tejté kichiyawa.*

¹⁹ Kuá' asikej altepe' Éfeso, ómpaya kawikej Priscila iwán Aquila. Pablo yajki tiopan iwán tatapowa' iwán judiyojmej yej ompa monechkowayaj.

²⁰ Yejemen kijlijkej iga makáwi-o' ompa, e' yéj ayo' kine'.

²¹ Sino que monawatij iwamej, kijtoj:

—Nia Jerusalén, iga ompa manetecho ilwi'; e' siga Dios kineki niwi' sej nimitzitakij.

Después tejkaj ipan weyi ákal, yajki, kisa' Éfeso.

²² Kuá' asi' altepe' Cesarea, Pablo yajki Jerusalén kisaludarotoj tokniwan yej kitokaj Jesús, iwán yájkia altepe' Antioquía.

²³ Kuá' achá wejkaj iga ompa ono', yajki kipaxalowilíto tokniwan yej onokej itál Galacia iwán yej onokej itál Frigia, iwán ipan sejsé altepe' kipalewijkej iga máj mamocofiarokan yej kitokaj Jesucristo.

Apolos kipowa itájtól Dios altepe' Éfeso

²⁴ Inón tiempo asi' ompa Éfeso se judío yej itoka' Apolos. Yéj íchan katka ipan altepe' yej itoka' Alejandría. Poxsan wel predicarrowaya iwán poxsan kimatiá itájtól Dios.

²⁵ Yéj machtitoya ipan toTeko iyojwi iwán kipoxyolmakaya iga taye'nextiliá itájtól Dios kan tajtowa de Jesús, malej iga kimatiasan ken iga tabautizaroj Juan.

²⁶ Apolos pewa' iga tajtoj tiopan-ijti' ken kuá' nochi kimati; e' kuá' kikakikej Priscila iwán Aquila kén iga tamachtijtoya, kinotzkej, iwán kiwigakej kan iseltimej iga kinextilijkej yej aya kimatiá de iyojwi Dios.

²⁷ Kuá' Apolos kine' mayawi ipan estado de Acaya, tokniwan de Éfeso yej kitokaj Jesús kichiwilijkej se ama' iga tokniwan de ompiga

* **18:18 18:18** Anka Pablo kijlij iyixtaj Dios iga mawejkawa iga akoniaya vino niga motzonkixtiaya, e' atikmatij te iga.

maki-omemawikan Apolos. Kuḗ' Apolos asi' Acaya pe' tamachtij. Ijkón poxsan kipalewijkej tokniwan yej Dios kichokilij iga makicredokan.

²⁸ Porque Apolos motenkitzkij wan judiyojmej yej akicredojkej ipan Jesús, iwán awel kitenkuepiliayaj. Iwán iyixtaj la gente Apolos kinextiliayaj iga itájtól Dios kijtowa iga Jesús in el Cristo yej yejemej kichixtoyaj.

19

Pablo ono' Éfeso

¹ Mieḗ Apolos onoya Corinto, Pablo panoj ipan tepeyoj iwán asi' altepe' Éfeso, ompa kasi' mia' yej kitokaj Jesús.

² Iwán Pablo tatajtan:

—¿Ix Dios mitzmakakej iyEspíritu Santo kuḗ' ankirredojkej ipan Jesús? Yejemej kijtojkej:

—Nejemen ayí' nikakiáj siga ono' el Espíritu Santo.

³ Pablo kitajtan tokniwan:

—¿Kéntaj anmobautizarojkej?

Yejemen kijtojkej:

—Kensan tabautizaroj Juan el Bautista.

⁴ Pablo kijtoj:

—Kena, Juan kibautizaroj yejsan kikajtejkej iga kichiwaj yej ayekti, e' kijliayaj iga makicredokan ipan itoká' yej wí'o' tatepotztaj, ken tikijtowaj ipan Jesús yej el Cristo.

⁵ Kuḗ' inón kikakikej, mobautizarojkej ipan itoká' toTeko Jesús;

⁶ iwán kuḗ' Pablo kitalij ima' ipan sejsé de inomej, iyEspíritoj Dios walaj ipan yejemej, iwán sesé'paya iga tajtojkej ay'yéj ipan itajtólmej, iwán kijtojkej kensan Dios kitajtólmakakej.

⁷ Iga inochimej, ken doce tajtaga'.

⁸ Pablo yayajtoya tres meses itiopan judiyojmej, ompa kipowaya itájtól Dios iwán ayá' majmawiá. Iwán kuḗ' tajtowaya, kiyolyamanaya la gente iga kinextiliayaj ken iga reinarowa Dios.

⁹ E' sekin moyoltakuawilijkej iwán ayá' kicredojkej, majwa' iyixtaj la gente kijtojkej iga kijiay itájtól Jesucristo. Pablo kikajtej yej maltajtowaj, iwán kiwiga' yej kitokaj Jesús kan tamachtiá se yej itoká' Tiranno, iwán ompa kitatapowiayaj cada día.

¹⁰ Iwán ijkón kichijtoya dos años, ijkón yej chantitoyaj ipan tajli de Asia kikakikej itájtól toTeko Jesús, yej judiyojmej iwán yej ayéj.

¹¹ Iwán Dios kipalewij Pablo iga kichij milagrojmej.

¹² Malej se panyitoj o se tzótzol yej Pablo kichijchimiá, kitaliayaj ipan yej wetitokej iwán achitiayaj, iwán malespíritojmej kisayaj.

¹³ E' sekin judiyojmej yej nejnenka' yej kikixtiliáj la gente malespíritojmej, nõ kiyejyekojkaj iga kitenewiáj itoká' toTeko Jesús iga makixtikikan malespíritojmej, kijtowayaj:

—Ipan itoká' Jesús yej Pablo kipowa, nimitztekimakaj iga xikisakan.

¹⁴ Ijkón kichiwajaj siete ipilówampa Esceva, se judío yej ijéfejpa sacerdotejmej.

¹⁵ E' kuḗ' kichijkej, malespíritoj kijtoj:

—Jesús nikixmati, iwán nõ nikmati a'yéj in Pablo; e', ¿a'yéj in amejemen?

¹⁶ E' inón taga' yej kipiaya mal espíritu mopatanaltij iyakapamej, iwán como yéj máj tajpalej, nochi kitanilij, iwán paréj kimagakej iwán cholojtikiskeja ipejpetzkamej iwán espatitiájkija.

17 Nochi kimatikej yej chantitokej Éfeso, judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej iwán pox momajtijkej. Ijkón iga itoká' toTeko Jesús majya kiweyimatiiltijkej.

18 Iwán mia' yej kicredowayaj Jesús, witziaayaj iga motenxitomayaj iga kichijkej yej ayekti.

19 Iwán mia' yej motamatiliáj kiwigakej ilibrojmej, kitatitoj iyixtajmej la gente. De inomej libro ipatiyo masi' ken cincuenta mil tomín de plata.

20 Ijkón iga itájtól toTeko noyan momatitiaya iwán nesía iga kipiá poder.

21 Kuá' pánoja nochi inín, Pablo kejlan iga yawi estado de Macedonia iwán Acaya iwán yawi este Jerusalén. Kuá' pánoja noyan ipan altepemej kejlan nō iga yawi Roma.

22 Iwán kititan Macedonia omen yej kipalewiáj, Timoteo iwán Erasto, e' Pablo achō' kawi' Asia.

Mokuejkuesolo altepe' Éfeso

23 Inón tiempo Éfeso monechkolo' iwán mokuesojkej iga mopowa' yej aya i' mopowaya de iyojwi Jesucristo.

24 Mokuesojkej itechko se taga' yej itoká' Demetrio, yej kitekipanowaya plata. Inín taga' kichiwaya kaltzitzin de plata kensan tachaya itiopan se diosa yej itoká' Diana, iwán poxsan tataniayaj yej tekipanowayaj iwán Demetrio.

25 Iwán inomej kinechkoj, iwán sekin yej nō kipiáj inómpasan tekipánol. Demetrio kijlijkej:

—Nokniwan, amejemen ankimatij iga ipan inín tekipánol titataniáj.

26 E' amejemen ankitaj iwán ankikakij iga Pablo kijtojinemi iga diosmej yej kichiwajpa taga' ayéj diosmej; iwán mia'ya gente kicredoltijkej, ayejsan nigaj Éfeso sino que casi noyan ipan inín tajli de Asia.

27 Inón poxsan ayekti, wel tikpolowaj totekipánol, iwán itiopan kan ono' weyi dios Diana ay'ya agaj kiweyimatis. Inán nochi yej chantitokej ipan tajli de Asia iwán inewi de inín tajli kiweyimatiiltiáj, e' siga ijkón ken kijtowa Pablo, nochi kelkawaskej Diana.

28 Kuá' inón kikakikej yej ompa nechkatoyaj, kuesiwikej poxsan, iwán tzajtzikejpa iga kijtojkej:

—¡Mamoweyimatilti Diana yej idijsmej efesiojmej!

29 Iwán nochi ipan weyi-altepe' ayo' kimatiáj te kichiwayaj. Kikitzkitoj Gayo iwán Aristarco omen tajtaga' de Macedonia yej senemiáj iwán Pablo. Iwán kiwawatatzojtajakij este ipan wékal kan motekinechkolo.

30 Pablo kinekiá makalaki ompa iga matajto iwán la gente, e' tokniwan yej kitokaj Jesús ayá' kikalaktijkej.

31 Nō sekin yej mandarowaj Asia yej iyamigojmej Pablo, tatitankej iga amo mayawi kan chapantolo'.

32 Ompa kan nechkatolo', sekin tzajtziaj iga kijtowayaj tejté iwán sekin tzajtziaj iga se'pa kijtowayaj iga kuejkuesitoyaj, iwán mia' ayá' kimatiáj te iga ompa nechkatoyaj.

33 E' sekin yej ompa chapantoyaj kimatiiltijkej Alejandro te nemi mochiwa, iwán yej judiyojmej kitopejkej iga kitalkkej tatajkoyan. Iwán Alejandro kajko' imá' iga ayo' matzajzitolo iga makitajtowilikan judiyojmej iyixtaj la gente.

34 E' kuá' kimatikej iga Alejandro nō judío, nochi tzajtzitoyaj ken dos horas. Kijtojtoyaj:

—¡Mamoweyimatilti Diana idijs efesiojmej!

³⁵ Iwán tajkuilowani yej ompa ichan, kua' kiyoltálija yej tzajtzitoyaj, kijtoj:

—Nokniwan de Éfeso, amejemen ankimatij iga noyan momati iga inin altepe' kicuidarowa itiopan weyi diosa Diana iwán imagen yej wálaj ipan cielo.

³⁶ Ayagaj wel kijtowa iga ayá'. Inón iga ay'ya xi-oyojtokan, amo xikchiwakan nité siga aya ankimatij te nemi mochíwa.

³⁷ Iga inimej tajtaga' yej ankiwajligakej, até nemi kijtowaj yej ayekti, niga nemi maltajtowaj de tejemen todios Diana.

³⁸ Siga Demetrio iwán yej íwan tekipanowaj, kitelwijneki agaj, inonya iga ono' juezmej iwán kan tajuzgarolo iwán wel motajtowiliáj itenojmej yejemej iga makimakakan yej kinekij.

³⁹ E' siga se'pa yej ankitajtani, mamochíwa kua' monechkowaj yej mandarowaj ipan inin altepe'.

⁴⁰ Porque iga ijkín tikchiwaj, wel tepantiáj iga tikuejkuesowaj la gente iga inón yej mochij aman. Iwán awel timotajtowiliskej siga tetajtaniskej te iga nemi mokuejkuesolo.

⁴¹ Kua' tami' inin kijtoj, mojmoyawílo'ya.

20

Pablo yawi Macedonia iwán Grecia

¹ Kua' pachíwi'ya iga mokuejkuesolo', Pablo kinotza' yej kitokaj Jesucristo iga kinonotzkej. Iwán kinajnapaloj tokniwan iga monawatijkej, iwán yájkíya estado de Macedonia.

² Kipaxalowilítoj altepemej yej onokej Macedonia iga kitatapowijtinemi' yej kitokaj Jesús iga amo makikajtewakan iyojwi Dios, iwán asito ipan país de Grecia.

³ Ompa onoya tres meses, ay'ya ke' poliwiá iga majkiltiaya pan weyi ákal iga yawi Siria, kua' kimati' iga sekin judiyojmej kinekiáj makikitzkikan. Inón iga ayo' yajki Siria, ikxinejnen iga yajki sej Macedonia.

⁴ Íwan senyajki inimej tajtaga': Sópater yej ichan Berea, iwán Aristarco iwán Segundo yej ichamej Tesalónica, Gayo yej ichan Derbe, iwán Timoteo iwán yajki no Tíquico iwán Trófimo yej chantitokej ipan ital Asia.

⁵ Inimej tokniwan tayakankej iga yajki nechatoj ipan altepe' Troas.

⁶ Nejemej, kua' pánoja iyilwi kua' mokua pan yej akipiá levadura, nimajkiltijkej Filipos ipan weyi ákal. Iwán este ipan cinco días nikasitoj ipan altepe' Troas tokniwan yej ompí nechatoj. Ompa nikajkej siete días.

Pablo kipaxalowiliá altepe' Troas iga monawatiá

⁷ Ipan achto día de la semana nimonechkojkej wan tokniwan yej kitokaj Jesús iga sekan nikujkej la Santa Cena.* Pablo kimachtijtoya tokniwan. E' como kimatiá iga yawi kisati mostapa, inón iga tatapojtoya este tajkoyówal.

⁸ Ompa ajko ipan se' piso kan ninechkatoyaj, paréj taxojxotatoya.

⁹ Iwán se chokotzin itoka' Eutico ewatoya ipan ventana este ipan tercer piso. E' como Pablo pox wejkaj iga tatapojtoya, chokotzin pox kochisnekiá iwán mokochkujlij iwán wetzi'. Iwán kua' kiketzejtoj, míkto'ya.

¹⁰ Iwán Pablo temoj, kiná'tejoj wan kinapaloj. Iwán kijtoj:

—Amo ximajmawikan; isato'.

¹¹ Iwán Pablo tejkaj sej ajko iwán kikui' pan wan kitatajkoloj, iwán kimajmá' tokniwan, iwán tamachtijtoya este ijkón tanesi', iwán yájkíya.

* 20:7 20:7 Xikita glosario "Santa Cena".

12 E' inón chokotzín yey wetzi', kiwigakej íchān isatiajki, iwán nochi pakikej.

Pablo kisa Troas iga yawi altepe' Mileto

13 Nejemej nitapanojkej iwán niajkij ipan weyi ákal este ipan altepe' yey itōka' Asón iga ompa nikuitewaskej Pablo, iga yéj kine' matalnejnémipa, áchtōya ijkón nimojlijkej.

14 Iwán ompígaya Asón, nimasikej wān Pablo, ómpaya tejkaj ipan weyi ákal iwán niajkij este ipan altepe' Mitilene.

15 Ompa nikiskej, iwán ipan se'ya día nipanojkej itenoj tajkótāl† yey itōka' Quío. Iwán ipan se' día nasikej ipan altepe' yey itōka' Samos, ompa kān moketza ákalmej. Nō nimoketzkej altepe' Trogilio, iwán ipan se'ya día nasitoj altepe' Mileto.

16 Ijkón nikchijkej iga Pablo ayá' kine' mawejkawa poxsan ipan tajli yey itōka' Asia, ayá' kine' mayawi Éfeso iga kinekiá magui' maásiya Jerusalén iga maono ompa siga wel kuá' mochīwas ilwi' yey kijliáj Pentecostés.‡

Pablo monawatiá wān yey ichamej Éfeso

17 Kuá' asikej Mileto, Pablo tatītan iga mawitzekān yey tayakāntokej yey kitokaj Jesucristo yey chantitokej Éfeso.

18 Kuá' asikej, Pablo kijtoj:

—Amejemen ankimatij ken iga ninemi' este kuá' achto nasi' Asia.

19 Nochipa nonoya amowān iwán nikchij ken netekimaka toTēko, iwán ayá' nimoweyimati. Ne-iknochijkej wān este nemiktijnekiáj sekin judiyojmej.

20 E' ayá' nikajtej iga nimitznextiliáj nochi yey mitzpalewiáj. Nimitzmachtijkej tajkoaltepe' kān anmiakejmej antakaktōyaj iwán nō amochajchamej.

21 Niknextiliaya judiyojmej iwán nō yey ayéj judiyojmej iga makikajtewákanya iga kichīwaj yey ayékti wān makinā'techokān Dios iwán makicredokān toTēko Jesucristo.

22 Inán netekimaka el Espíritu Santo iga maníá Jerusalén, e' nej ayá' nikmati tē yawij nechīwilitij ompiga.

23 Nikmátisan iga el Espíritu Santo ne-ijliá iga ipan nochi altepemej kāsan niāti yawij nepresojwītij iwán yawij ne-iknochīwatij.

24 E' nej nité ayá' neyolmiktiá malej iga manimiki; san nikneki manikye'tami notekipánol yey toTēko Jesús nemá'. Inón tekipánol iga manikpowa ye'noticiaj yey tenextiliá iga Dios tepoxchokiliá, iwán nipaki iga inón nikchīwa.

25 'Iwán inán nikmati iga nisé de amejemen yey nimitzpowilijkej ken reinarowa Dios, nikēman ayo' anne-itaskej.

26 Inón iga nikneki manimitzijlikān iga ayéj nej notechko siga agaj ayá' kicredoj.

27 Nej nochi nimitzijlijkej ken Dios kineki iga xikmatikān, nité ayá' iyantikāwi'.

28 Inón iga xikitakān ken iga xiye'nemikān. Ijkōnsan nō xikitakān iga maye'nemikān tokniwān yey kitokaj Jesucristo. Porque amejemen el Espíritu Santo mitztalkej iga xikitakān tokniwān yey toTēko Jesucristo kikowa' iga iyesyō.

† 20:15 20:15 Xikita glosario "Tajkótāl o Isla". ‡ 20:16 20:16 Xikita glosario "Pentecostés".

²⁹ Pues nej nikmati iga kuá' nimitzkajtewáskeja, wĩzeskej sekin yej kinekiskej mamitzpojpolokan amejemen yej ankitokaj toTeko. Ayompa mitzmachtiskej iga xikisakan pan ye'ojti, ken tikita mitzkuajnekij ken lojojmej§ kikuaj borregojmej.

³⁰ Iwán onoskej de amejémensan yej yawij mitzmachtitij, e' takajkawáskejpa kansan makitokakan tokniwan yej kitókaja Cristo.

³¹ Inón iga ximocuidarokan iwán xikejlamikikan iga eyi años, semilwi' iwán senyówal este nichokaya iga nimitznōnōtztoyaj sejsé de amejemen.

³² 'Inán nokniwan nimitztaliáj ipan ima' Dios iga mamitzomemawikan iga yéj poxsan mitzchokiliáj. Amo xikelkawakan itájtōl yej tepalewiá iwán te-ijliá iga Dios poxsan tēchokiliá iwán mitzmasukkej yej yēkti kuá' tonoskej sekan wan nochi tokniwej yej yéj kitapejpen.

³³ Ayí' nikne' manikuji agaj itomīn niga itzótzol.

³⁴ Majwa', amejemen ankimatij iga nej nitekipanoj iga wel manipiá yej nepolowa iwán iga yej íwan nisenemiáj.

³⁵ Ijkón nochipa nimitznēxtilijkej iga se matekipano. Ijkón wel tikpalewiáj yej akipiáj nité, amo matikelkawakan itájtōl toTeko Jesús, kan kijtoj: "Máj paki yej tamaka, que yej kimakaj."

³⁶ Kuá' tami' inón kijtoj, Pablo motankuaketza', iwán sen-oradojkej iwamej.

³⁷ Nochi chokakej, kikechnapalojkej, iwán kipipitzojkej Pablo.

³⁸ Iwán poxsan moknomatikej iga Pablo kijtoj iga ayo' máj kitaskej. Iwán kojmakatoj este kan tejkaj ipan weyi ákal.

21

Pablo yawi Jerusalén

¹ Kuá' nikajtéjkeja tokniwan yej kitokaj Jesucristo, nitejkajkej ipan weyi ákal iwán niajkij ipan altepe' yej itoka' Cos. Ipan se'ya día niajkij ipan se'ya altepe' yej itoka' Rodas. Iwán después nasitōj ipan altepe' yej itoka' Pátara.

² Ompa Pátara nikasikej se weyi ákal yej yawi Fenicia, iwán ípan nitejkajkej iwán niájkija.

³ Kuá' nemi nipanowaj nikitakej tajkótal* yej itoka' Chipre, inón tajkótal kawī' noopochkampamej, iwán niajki este Siria. Iwán nitemojkej altepe' Tiro porque inón weyi ákal kan niayaj ompa kitatemowijkej.

⁴ Ompa nikasitōj tokniwan yej kitokaj Jesucristo, iwán nikajkej iwamej siete días. Iwán el Espíritu Santo kitajlantijkej inomej tokniwan iga makijlikan Pablo iga amo mayawi Jerusalén.

⁵ E' kuá' pánoja siete días, nikiskej ompa. Iwán nochi tokniwan iwán isiwamej iwán ipilowan, neojmakatoj este playa. Ompa nimotankuaketzkej iga ni-oradojkej.

⁶ Iwán nimonawatijkej este nimonapalojkej iwán nitejkájkeja ipan weyi ákal; iwán tokniwan yájkija ichamej.

⁷ Nikiskej Tiro iwán nasitōj ipan altepe' yej itoka' Tolemaida, ompa tamati' iga ninemiáj ipan weyi ákal. Ompa niksalarotoj tokniwan yej kitokaj Jesucristo, iwán se día ompa nikawikej iwamej.

⁸ Ipan se'ya día, Pablo iwán yej íwan nonoyaj nikiskej wan nasikej altepe' Cesarea. Ompa niajkij chan Felipe yej kipowa ye'noticiaj de Jesucristo,

§ 20:29 20:29 Lobo ken weyi koyo'. * 21:3 21:3 Xikita glosario "Tajkótal o Isla".

vejwa' se de inomej siete diaconojmej yej kitapejpenkej apostolejmej; iwán nikajkej ichan.

⁹ Felipe kipiaya nawi itakomej yej Dios kitajtōlmakayaj.

¹⁰ Iwán kuā' mia'ya días ompa nonokej, asito se profeta yej wālaw Judea, itōka' Agabo,

¹¹ wālaw nepaxalowilikoj. Iwán kikui' icintoron Pablo, mokxi-ilpij iwán moma-ilpij iwán kijtoj:

—IyEspíritoj Dios kijtowa iga Jerusalén judiyojmej ijkín yawij kilpitij yej itatki inin cintoron, iwán yawij kentregarotij ipan imā' yej ayéj judiyojmej.

¹² Kuā' inón nikakikej nejemej iwán inomej yej ompa ichamej Cesarea, nikijlijkej Pablo iga ayo' mayawi Jerusalén.

¹³ E' Pablo kijtoj:

—¿Te iga anchokaj?, ijkón annehokismakaj. Nej niksentalija nokta noalmaj ayejsan iga mane-ilpikan sino que no niksemaka noalmaj iga manemiktikan ompiga Jerusalén iga niktoka toTeko Jesús.

¹⁴ Iwán como awel nikyolyamankej, ijkón nikajtejkej iwán nikijlijkej:

—Mamochiwa ken kineki toTeko.

¹⁵ Kuā' nochi panoj inin, nimajabiarojkej wan niajkij Jerusalén.

¹⁶ Senyajki nowamej sekin tokniwan de Cesarea yej kitokaj Jesús. Yaya no se taga' yej naceroj tajkotal Chipre yej itōka' Mnasón. Mnasón ikay kicredojto' Jesús iwán ompa nikajkej ichan.

Pablo kipaxalowiliá Jacobo

¹⁷ Kuā' nasikej Jerusalén, yej kitokaj Jesucristo neomemawijkej iwán poxsan pakikej.

¹⁸ Ipan se'ya día niajkij wan Pablo iga nikpaxalowilijtoj Jacobo, ompa no nechkatoyaj nochi ancianojmej.†

¹⁹ Pablo tasaludaroj iwán kipowa' nochi ken iga Dios kichij iga kicredojkej no kesiá yej ayéj judiyojmej kuā' yéj kipowa' itajtōl Dios.

²⁰ Kuā' kikakikej inón, kiweyimatiltijkej Dios, iwán kijlijkej Pablo:

—Ta' xikítawa' noknin, nigaj ono' miles yej judiyojmej yej kicredójkeja ipan Jesús, iwán yejemej kijtówajo' iga mamochiwa ken tatekimaka iley Moisés.

²¹ Inomej kimatiltijkej iga tej tikmachtijtinemi nochi tokniwan yej ayéj judiyojmej, teyki' tikijtowa iga ayo' mamochiwa ken tatekimaka Moisés, iwán titatekimaka iga ayo' makicircuncidarokan ipilowan, niga ayo' makichiwakan ken tejemej tiktekichiwaj.

²² ¿Tej, té tikijtowa? Porque la gente yawij monechkotij kuā' kimatiskej iga nigaj tono'.

²³ Máj yekti ijkín xikchiwa ken nimitzijliáj: Onokej nigaj iwán nejemej nawi tokniwan yej yawij kichiwatij ken motajtoltijkej wan Dios.

²⁴ Xikujakan inimej nawi tokniwan, iwán xikchiwa ken kijtowa la ley iga ximochipawakan.‡ Iwán tej xixitawa iga yejemej mamokuatagalokan. Ijkón yawij kitatij iga ayéj cierto yej mitzpantiáj; kitaskej iga tej tikchiwa ken kijtowa iley Moisés.

²⁵ E' iga inomej yej ayéj judiyojmej, yej no kicredojkej ipan Jesús, nejemej nikijkuilowilijkeja iga ininsan makichiwakan: Amo makikuakan naka' yej momiktiliapa idolojmej, iwán amo no makikuakan esti, niga inakayo yolka' yej mokechmekánapa, iwán amo agaj mamoteka iwán yej ayá' íwan namiktito'.

† 21:18 21:18 Xikita glosario “Anciano”. ‡ 21:24 21:24 Atikmatij te kichijkej, anka kichijkej ken iga tanextiliá ipan Números 6:1-21.

Pablo kikitziáj ipan weyitiopan iga kipresojuwíaj

²⁶ Iwán Pablo yajki iwán inomej nawi tajtaga', iwán ipan se' día kichijkej ken kijtowa iley Moisés iga mamochipawakan§ iyixtaj Dios iwán kala' weyitiopan-ijti'. Después yajki kijtoto keman yawi tamiti iga inón kichijoskej, iga sejsé de yejemej yawi kimakati iyofrendaj.

²⁷ E' kuá' asiaya siete día, sekin judiyojmej yej walkej ipan tajli de Asia kitekej iga Pablo ono' weyitiopan iwán kiyokachijkej iga makuejkuesiwikan nochi gente, iwán ki-onkawijkej Pablo

²⁸ iwán tzajtzikej:

—¡Nokniwan de Israel, xinepalewikan! Porque inín taga' tamachtijtinemi noyan iga ayá' tiye'nemij tejemen tijudiyojmej, iga ayekti iley Moisés iwán ay' kiyé'ita toweyitiopan. Iwán ayejsan iga inón, sino que inán nō kakij weyitiopan-ijti' sekin griegojmej.* Iga ijkón kichiwaj yej ayekti kan moweyimatiltiá Dios.

²⁹ Ijkón kijtowayaj iga kitekej senemiáj iwán se yej itoká' Trófimo yej ichan Éfeso, yejemej kijtojkej anka senkalakkej ipan weyitiopan.

³⁰ Iwán la gente kuejkuesiwikej, motalojkej iga kikitziáj Pablo. Kiwawatatzojtikixtijkej weyitiopan-ijti', iwán nimanín kitzajtzakkej kaltemej.

³¹ Kimiktiáyaja Pablo kuá' kimatiltijkej comandante yej kimandarowa soldadojmej iga nochi gente de Jerusalén kuejkuesitokej.

³² Iwán comandante kinechkoj isoldadojmej iwán soldadojmej yej máj tayakantokej. Iwán motalojtiajkij kan monechkolo'. Kuá' kitekej iga némiya asij soldadojmej, ayo' máj kimagakej Pablo.

³³ Iwán comandante yej kimandarowa soldadojmej kikitziáj Pablo iwán tatekimá' iga mamoi-ilpi iga ome cadena. Iwán tatajtan a'yéj in, iwán te kichij.

³⁴ E' la gente tzajzitoyaj, iwán ayá' sansé kijtowayaj, sekin kijtowayaj se', iwán sekin se'pa kijtowayaj. Iwán akojasiá te kijtojtoyaj la gente iga oyojtoyaj. Iwán tatekimá' iga makiwigakan Pablo iwékal soldadojmej kan chantitokej.

³⁵ Kuá' asitoj kan iyescalerajyo wékal, soldadojmej kajkoktiajkij Pablo iga amo te makichiwilikan iga poxsan kuesitoyaj.

³⁶ Porque itepotztajmej nochi tzajzitiziwizíaj. Kijtowayaj:

—¡Mamíkiya!

Pablo motajtowiliá iyixtaj la gente

³⁷ Kuá' némiya kakiáj Pablo ipan iwékal soldadojmej, kijlij comandante:

—¿Ix wel nitajtoj mowan?

Iwán comandante kijtoj:

—¡Mataj wel nō titajtowa griego!

³⁸ Mataj tej ayéj inón egipcio yej ikya kipewaltijka guerra iwán kiwiga' ipan desierto cuatro mil yej tamiktiáj.

³⁹ Pablo kijtoj:

—Nej nijudiyoj. Nej ninaceroj Tarso, se altepe' yej ayéj námol yej ono' ipan ital Cilicia. E' nimitztajtaniliá iga achi manitajto iwán la gente.

⁴⁰ Iwán comandante kijlij iga wel. Entonces Pablo moketza' ompa kan onoya ipan iyescalerajyo wékal. Iwán kajko' ima' iga la gente ay'ya

§ 21:26 21:26 Xikita v 24. * 21:28 21:28 Inimej taga' kijliáj griegojmej iga walkej de se' país yej itoká' grecia iwán judiyojmej ayá' kiyé'itakej. Nō kijliayaj griego a'san neši yej tilti'. Yej ayéj judío awel kalakis tiopan, siga makalaki, kimiktijkej.

matzajtzitokan. Iwán ni agaj ayo' tajtoj iwán Pablo tajtoj ipan hebreo, kijtoj:

22

¹ —Nokniwan iwán tetajwan, xikakikan ken iga nia nimotajtowiliti amo-ixtaj.

² Kuá' kikakikej iga nemi tajtowa ipan hebreo, ay'ya nokta semi te kijtojkej, san takaktikajkej. Iwán Pablo kijtoj:

³ —Nejwa' nijudiyoj. Ninaceroj altepe' Tarso yej ono' ipan ital Cilicia, e' nimoskaltij nigaj Jerusalén iwán nemachtij Gamaliel. Ijkón nimomachtij ken iga motoka la ley yej Dios tamá', kimá' to-ikyapatajwan. Nochipa nikyolmaka iga manikchiwa ken kineki toDios, ijkón kensan inán amejemen anchichiwaj.

⁴ Ikyá nej niktemojtinemiáj iga nikmiktiayaj yej kitokaj iyojwi Jesús iwán nikpresojwiayaj tajtaga' iwán siwatkej.

⁵ Ijefej sacerdotejmej iwán wewetkej yej tayakantokej ipan topaís kimela'matij iga inín nikchiwaya. Yejemej nemakakej ama' iga manikuiguili yej mandarowaj Damasco. Niajki ompiga iga niktemo to yej kitokaj Jesús iga manikuajligakan Jerusalén iga manikiknochiwakan.

Pablo kipowa ken iga moyolpata'

⁶ 'E' kuá' nemi nia ipan ojtí iwán nasitiayay Damasco, ken tajkodía newejtawiko se ti'ti yej walaj ipan cielo.

⁷ Iwán niwetzi' este talpan. Iwán nikagui' a'pa ijkín ne-ijlij: “Saulo, Saulo, ¿te iga tinejtemojtinemi iga tine-iknochiwa?”

⁸ Iwán nej niktajtan: “¿A'yéj in tej, noTeko?” Iwán ne-ijlij: “Nej niJesús de Nazaret yej nemi tine-iknochiwa.”

⁹ Yej iwán nisenyayaj kitakej inón ti'ti iwán majmawikej; e' ayá' kikakikej itajtól yej nenotza'.

¹⁰ Iwán niktajtan: “¿NoTeko, te nikchiwas?” Iwán toTeko ne-ijlij: “Ximoketza, iwán xaj Damasco. Ompiga yawij mitzijlitij nochi te tia tikchiwati.”

¹¹ E' como inón ti'ti nepachatilij, yej iwán ninemiáj newilantiajkij este Damasco.

¹² 'Ompa onoya se taga' yej itoka' Ananías, yéj nochipa kichiwa ken kijtowa iley Moisés, nochi judiyojmej yej ompa ichamej Damasco yej tajtowayaj iga inón Ananías.

¹³ Ananías walaj ne-itako. Kuá' asi' ne-ijlij: “Noknin Saulo, sejya xitachá.” Iwán íkuá'san sej nitachá', iwán nikita'ya Ananías.

¹⁴ Iwán ne-ijlij: “IDios to-ikyapatajwan mitztapejpen ikyay iga xikmati te kichiwasneki iwán tej, iwán iga xikixmati Jesús yej ayí' kichiwa yej ayékti iwán iga xikaki imatika tajtowa.

¹⁵ Porque tej tia titajtóti de yéj iyixtaj nochi gente iwán tikpowas yej tikita' iwán yej tiká'.”

¹⁶ Ne-ijlij: “¿Teo' máj tikchá? Ximoketza iwán ximobautizaro, xiktajtanili toTeko Jesús iga mamitzelkawili yej tikchij yej ayékti.”

Pablo kipowa ken iga kititankej kan onokej yej ayéj judiyojmej

¹⁷ 'Kuá' niájkiya Jerusalén, niajki weyitiopan iga ni-oradóto, iwán nikita' se visión.

¹⁸ Nikita' toTeko iwán ne-ijlij: “Xikísaya nimanín Jerusalén, porque ayá' mitztajtólkuiskej kuá' titajtoj de nej.”

19 Nej nikijlij: “NoTeko, yejemej kimatij iga nej niaya ipan nochi itiopamej iga nikpresojwiayaj iwán nikmagayaj yej mitzcredojtokej.

20 Iwán kuá' kimiktijkej Esteban yej kipowaya motájtól, ompa nonoya iwán nõ nikijtowaya iga makimiktikan. Iwán inomej yej tamiktijkej, nej nicuidarowilijtoyaj itzotzolmej.”

21 E' toTeko ne-ijlij: “Xaja, porque nia nimitztitaniti wejka iga xiktatapowitij yej ayéj judiyojmej.”

Kikitziáj Pablo

22 Ompa tamati' iga santakaktoyaj la gente, pe' tzajtzikej iga kijtojkej:

—¡Mamikiya! ¡Inín taga' akajasi iga maono!

23 Majsan tzajziáj, kitzejzelowayaj itzotzolmej iwán kipatanaltiyaj talpínol.*

24 Comandante tatekimá' iga Pablo makakikan ipan iwékal soldadojmej, iwán tatekimá' iga makimagakan iga wel makijto te iga nokta ijkón kitzajtziliáj.

25 E' kuá' kilpitókeja in Pablo iga yáwija kimagatij, kijlij capitán yej kimandarowa sekin soldadojmej:

—¿Ix yekti iga anneyokamagaj kuá' aya ankimatij siga ayompa nikchij? Nej niciudadano romano. †

26 Kuá' inón kikagui' capitán, yajki kitato comandante, iwán kijlij:

—¿Tetaj nemi tikchiwa? Matajki' ininwa' taga' se ciudadano romano.

27 Entonces inón comandante yej máj mandarowa yajki kitajtanito Pablo, kijlij:

—¿Ix melá' iga tej ciudadano romano?

Pablo kijtoj:

—Kena.

28 Entonces inón comandante kijtoj:

—Nej newiguilij komati tomín iga manimochiwa ciudadano romano.

Pablo kijtoj:

—E' nej ijkón nokta ninaceroj iga notaj nõ ciudadano.

29 Iga inón kijtoj, yej kimagayaj Pablo kikajtéjkeja iwán este inón comandante momajtij iga kimati' iga Pablo cuidadano romano iwán iga kilpitoyaj iga cadena.

Pablo iyixtaj yej kimandarowaj judiyojmej

30 Ipan se'ya día, comandante kinekiá makimati te iga judiyojmej kitelwijkej Pablo, iwán kixiton kan ilpitoya iga cadena, iwán kinechkoj yej kimandarowa sacerdotejmej iwán nochi judiyojmej yej mandarowaj. Entonces kikixtij Pablo kan ilpitoya, iwán kiwigakej kan nechkatokej.

23

1 Pablo kitachilij yej kimandarowaj judiyojmej, iwán kijtoj:

—Nokniwan, nej nikmati ipan noalmaj iga este inán, niye'nemi iyixtaj Dios.

2 Entonces Ananías yej kimandarowa sacerdotejmej tatekimá' iga yej onoyaj iná' Pablo makitentatzinakán.

3 E' Pablo kijtoj:

* 22:23 22:23 Ijkín kichijkej iga manesi iga akiye'itayaj yej kijtoj Pablo. † 22:25 22:25 Ciudadano romano se yej naceroj Roma o yej kipiá' ama' kan nesi iga kiperteneceroj Roma. La ley de Roma kimañawiaya iciudadanojmej.

—Dios yawi mitzmagati tej. Ígasan timoweyimati iga tiye'nemi, sien ayá'. Siga tej ompa tewato' iga titajuzgarowa kensan kijtowa la ley, ¿te iga titatekimaka iga manemagakan?, ayá' ijkón kijtowa la ley.

⁴ Yej ompa onoyaj kijtojkej:

—¿Iwán ijkón tiktenkuepiliá ijefej sacerdotejmej yej kiservirowa Dios?

⁵ Iwán Pablo kijtoj:

—Nokniwan, nej anikmatia' siga inin in yej kimandarowa sacerdotejmej. Pues ijkín kijtowa kan ijkulijto': "Amo xikmalijli yej kimandarowa mogentej."

⁶ Entonces Pablo kita' iga ompa onoyaj saduceojmej* iwán sekin fariseojmej.† Iwán tajtoj recio:

—Nokniwan, nej no nifariseo, iwán notajwan no fariseojmej. Nemi annejuzgarowaj iga nicredowa iga ojpa-isaskej yej miktokej.

⁷ Kua' inón kijtoj Pablo, fariseojmej iwán saduceojmej pe' iga mokuékuejkuesojkej iwán moyojyokatijkej.

⁸ Porque yej saduceojpa kijtowaj iga ay'ya ojpa-isaskej yej mikikej. Kijtowaj iga ateyi angelejmej niga espiritojmej; e' yej fariseo kena kicredowaj inimej.

⁹ Iwán nochi tzajtzikej iga tajtajtojkej; iwán sekin fariseojmej yej tamachtiáj ipan iley Moisés moketzkej iwán kijtojkej:

—Inin taga' ayá' nemi kichíwa yej ayekti. ¿Qué tal si se espíritu o se ángel kimá' iga ijkón matajto? Amo tiáskej icontraj Dios.

¹⁰ E' como némiya máj kuejkuesiwilo, comandante majmawi' iga wel kitatajkozayanaj Pablo. Iwán kitekimá' isoldadojmej iga makiwigakan sej Pablo ipan iwékal soldadojmej.

¹¹ Iwán inonsan yówal Pablo kixnextilij toTeko iwán kijlij:

—Pablo, amo ximajmawi. Kensan titajtoj Jerusalén iga nej, ijkonsan no tia titajtoti Roma.

Kejlamikij iga kimiktiáj Pablo

¹² Kua' tanési'ya, sekin judiojmej motajtoltijkej iga yawij kimiktij Pablo. Iwán kijtojkej iyixtaj Dios iga ayá' nokta yawij takuatij niga koniskej nité este que makimiktikan Pablo.

¹³ Máj de cuarenta tajtaga' yej ijkón kijtojkej.

¹⁴ Yajkij kitatoj ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiojmej, kijlijtoj:

—Nejemej nimotajtoltijkeja iwán nikijtojkej iyixtaj Dios iga ayá' nokta niawij nitakuatij siga aya nikmiktia' Pablo.

¹⁵ Inán amejemen iwán nochi yej anmandarowaj, xikijlikan comandante iga mosta mamitzwajliguilikan Pablo, ximopajpantikan iga ankimatisnekij máj yej kichij; iwán nejemej nikchixtóskeja iga niawij nikmiktij ipan san-ojti.

¹⁶ E' ipiltzín isiwa-iknín Pablo, kimati' iga kimiktijnékija Pablo. Yajki kimatilito este kan presojtito'.

¹⁷ Entonces Pablo kinotza' se capitán yej kimandarowa soldadojmej iwán kijlij:

—Xikuiga inin chokotzín kan ono' comandante, porque yéj yawi kijliti tepa iteki.

¹⁸ Entonces in capitán kiwiga' inón chokotzín kan ono' comandante iwán kijlij:

* 23:6 23:6 Xikita glosario "Saduceo". † 23:6 23:6 Xikita glosario "Fariseo".

—Pablo, yej ono' preso, ne-ijlij iga manimitzwajliguili inin chokotzin, porque tepa mitzijlijneki.

¹⁹ Inon comandante kiwilantiajki inon chokotzin iga kiwiga' kan iyokamej, iwán kitajtan:

—¿Te tine-ijlijneki?

²⁰ Inon chokotzin kijtoj:

—Judiyojmej motajtołtijkej iga yawij mitztańitanilij iga mošta xikuiga Pablo iná' yej kimandarowaj judiyojmej, kansanki' makimatikan te nokta kichij.

²¹ E' amo xiktajtolkuili. Porque máj de cuarenta tajtaga' yej yejemempa kojchaskej. Kijtojkeja iyixtaj Dios iga atakuaskej niga koniskej nité este que makimiktikan Pablo, iwán inán kichixtokej iga makimatikan te tia tikijtoti tej.

²² Iwán comandante kijtoj iga welja yawi chokotzin; e' kijlij iga amo agaj makijli nité yej kijtojtoyaj.

Pablo kititanij iyixtaj el gobernador Félix

²³ Entonces inon comandante kinotza' ome yej no kimandarowa soldadojmej iga makitekimaka mamalistarokan doscientos soldadojmej yej nejnentiaskej iwán setenta soldado yej mayakan ipan kawayoj, iwán doscientos yej makiwigakan ilanzejmej[‡] iga mayakan altepe' Cesarea tayowakan las nueve.

²⁴ Iwán kijlijkej no iga makixilajtikan se kawayoj kan Pablo tejkatiáj. Iwán tatekimá' iga makitakan iga Pablo maye'asiti itenoj gobernador Félix.

²⁵ Iwán inon comandante kititan wan yejemej se ama':

²⁶ “Annogobernadormej Félix yej nimitzpoxye'itaj, mitzsaludarowa Claudio Lisias.

²⁷ Inin taga' kikitzkijkej judiyojmej iga kimiktiáyaja. Iwán kuá' nikmati' iga no ciudadano romano, niajki iwán nosoldadojmej iwán nikmanawij.

²⁸ Iwán nikuiga' itenoj yej kimandarowaj judiyojmej iga manikmati te iga kikitzkijkej.

²⁹ Iwán nikmati' iga kikitzkijkej iga san itechko ileymej, e' akajasi iga mamomikti niga mayawi kuákalko.

³⁰ E' kuá' nikmati' iga judiyojmej motajtołtijkeja iga yawij kimiktij, inán ompiga nimitztitaniliá. Iwán nikijlij yej tatelwiáj iga makijtokan motenoj te kikuesowaj. Xiye'ono.”

³¹ Iwán soldadojmej kichijkej kensan kitekimakakej iwán tayowakan kiwigakej Pablo, este ipan se altepe' yej itoka' Antipatris.

³² Ipan se'ya día inomej soldadojmej yej ikxinejnentiajkij ómpaya mokuepkej, yájkija sej iwékal soldadojmej, iwán yej nemiáj ipan kawayoj yajkij iwán Pablo.

³³ Kuá' asikeja Cesarea, ama' kimakakej el gobernador, iwán ompa no kikapatoj Pablo.

³⁴ Kuá' el gobernador tami' kileeroj inon ama', tatajtan kan ichan Pablo. Kuá' kimati' iga Pablo ichan estado de Cilicia,

³⁵ kijlij:

—Nimitzkakis kuá' witzeskej yej mitztelwijkej.

Iwán tatekimá' iga makakitijo' kuákalko ipan ipalacioj Herodes.

[‡] 23:23 23:23 Xikita glosario “Lanza”.

24

Pablo motajtowiliá iyixtaj Félix

¹ Kua' pánoja cinco días, Ananías, yej kimandarowa sacerdoteymej yajki Cesarea iwán sekin ancianojmej* iwán se yej tatajtowiliá yej itōka' Tértulo. Inimej yajki itēnoj el gobernador iga kitelwitoj Pablo.

² Kua' ómpaya kiwajligakej Pablo, Tértulo pewa' iga tatelwiá. Ijkín kijlij Félix:

—Señor gobernador, nimitzmakaj gracias, porque iga tej inán nonokej tamelá. Iwán iga tikmati ken iga titamandarowa, noyan ye'onolo'.

³ Nochi inín yej tikchiwa poxsan nikye'itaj iwán poxsan nimitza-gradecerowaj tej weyi tekiwaj Félix.

⁴ E' aniknekij máj manimitzataroqan, nimitztajtaniliáj achi xinekakikan.

⁵ Pues nikasikej inín taga' tayojoykatijtinemi noyan ipan inín tajli iwán kichiwa iga mamoyojoykatikan judiyoymej, iwán yéjwa' in yej ken tzontekon de inomej yej kitokaj Jesús de Nazaret, yej motokawíáj nazarenos.

⁶ No kichijnekiá yej pox ayēkti iyijtiko noweyitiopamej de nejemen, inón iga nikitzkijkej iwán niknekiáj manikjuzgaroqan ken kijtowa inón ley yej Moisés nemakakej.

⁷ E' comandante Lisias kala' iwán neteki'tilanilijkej iga nekuilijkej,

⁸ kijtoj iga yej kitelwiáj Pablo mawitzekan motenoj. Inán tej momatika wel tiktajtani iga xikmati te iga nikelwiáj.

⁹ Iwán judiyoymej yej ompa onoyaj kijtowayaj iga ijkón nokta.

¹⁰ Iwán el gobernador kimanotza' Pablo iga matajto, iwán Pablo kijtoj: —Kena, nipa'ki iga manimotajtowili mo-ixtaj, nej nikmati iga tej desde ikayay tonó' iga juez ipan inín país.

¹¹ Tej momatika wel titatajtani iga kipiao' doce día iga nasi' Jerusalén iga nikweyimatiltiko noDios.

¹² Iwán ayagaj neasito nimokuesojto' iwán agaj, niga nikuejkuesojtoya la gente, niga ipan weyitiopan, niga ipan itiopamej, niga kanaj ipan altepe'.

¹³ Inimej gente awel mitznextiliáj kan neasitoj nemi nikchiwa inón yej nepantiáj.

¹⁴ E' kena, nikijtowa iga niktoka iyojwi Jesucristo, inón yej yejemej kijtowaj iga ayompa tamachtiá. Nikservirowa iDios notajwan iwán nicredowa nochi yej ikuilijto' ipan la ley iwán yej kikuilijkej profetajmej.

¹⁵ Iwán nikchixto', kensan inimej yej nepantiáj kichixtokej, iga keman Dios yawi ki-ojpa-ixititij yej miktokej, yej kichijkej yej yēkti iwán no yej kichijkej yej ayēkti.

¹⁶ Inón iga nikneki nochipa maniyolchipaktito iyixtaj Dios iwán iyixtaj la gente.

¹⁷ 'Mia' xiwi' ninentinemi' wejwejka, inán niwalaj ipan nopaís nikualji' tomin iga nikmakaj yej amotapialiáj iwán nikmakako ofrenda noDios.

¹⁸ Inón nikchijtoya kua' sekin judiyoymej yej ichamej ipan estado de Asia neasitoj weyitiopan-ijti', nemi nimochipawa† ken kijtowa iley Moisés, e' ayá' nimiakejmej niga ni-qoyojtoyaj.

¹⁹ Inomej judiyoymej katka nigaj maonokan iga manetelwikan motenoj siga kitakej iga nemi nikchiwa yej ayēkti.

²⁰ Siga ayéj ijkón, inimej makijtōkan siga neasilijkej tejté yej ayēkti kua' nonoya itēnoj yej kimandarowa judiyoymej.

* 24:1 24:1 Xikita glosario "Anciano". † 24:18 24:18 Hch 21:24

21 O anka neṭelwíaj iga nikijtoj recio iyixtaj yejemej: “Aman annejuzgarowaj iga nicredowa iga ojpa-isaskej yej miktokej.”

22 Kuaj inón kika' Félix, iga kipoxmati de iyojwi Jesucristo, kijtoj:

—Ijkono' makawi este que maasi in comandante Lisias iga yáwi-o' nepowil̄iti ken kita' yej ankichijkej.

23 Iwán Félix kitekimá' capitán iga Pablo ompa makipiakan, e' achi makichíwa ken kinekis wan kuaj asij yej kipaxalowiliáj wel mapanoḱan iga makiyolchikawakan.

Pablo tajtowa iyixtaj Félix iwán Drusila

24 Kuaj pánoja achi mia' días, Félix iwán Drusila yej isiwa'pa yej no judío, walkej kan ono' Pablo. Entonces Félix tatitan iga makinotzatij Pablo iwán kikakikej yej kijtoj iga kén se wel mamoonfiaro ipan Jesucristo.

25 Tatapowa' ken iga se taga' maye'nemi, iwán ken iga se wel mamoyoltakuawili iga amo makichíwa yej ayekti, iwán ken iga Dios yawi tajuzgaroti keman. Kuaj inón kika' Félix, momajtij. Kijtoj:

—Inán xaja. Kuaj até nikchijos nimitztatitanilij se iga xiwiki.

26 Félix kinekiá iga Pablo makimaka tom̄in iga wel makimajkawa. Inón iga kinotza' mia' vej iga matatapowa iwán.

27 Kuaj pánoja ome años kisa'ya Félix iga gobernador iwán kawí' Porcio Festo. E' Félix kinekiá makiye'itan judiyojmej, inón iga kikajtej preso Pablo.

25

Pablo iyixtaj Festo

1 Festo asi' altepe' Cesarea iga móchija gobernador. Iwán kuaj pánoja eyi días kisa' Cesarea iga yákiya Jerusalén.

2 Ompa yej ijefejmej sacerdotejmej iwán judiyojmej yej máj tayakantokej yajkij kan onoya Festo iga kitelwitoj Pablo.

3 Kijlijkej iga achi matatekimaka iga Pablo makiwigakan Jerusalén. Inomej kejlantoyaj iga Pablo makimiktikan ipan ójtisan.

4 E' Festo kijtoj iga Pablo presojtito' Cesarea. Iwán kijtoj iga awejkawas imatika yaj ompiga.

5 Ijkín kijtoj:

—Mayakan nowan yej mitzmandarowaj, iwán siga inón taga' kichij tejté yej ayekti, ompigaya makitelwikan.

6 Festo onoya Jerusalén ken ocho o diez días iwán mokuropa' Cesarea. Ipan se'ya día yajki motalito kan tajuzgarowa iwán tatekimá' iga mamokuiti Pablo.

7 Kuaj asi' Pablo, kiyawalojkej inomej judiyojmej yej walkej Jerusalén. Kijtojkej iga kichij kuajkuantas yej ayekti kansan makimawetziltikan, e' awel nokta kinextijkej iga kichij tejté.

8 Pablo ijkín motajtowilij:

—Nej ayá' nemi nikchíwa nité yej ayekti, niga icontraj ileyemej judiyojmej, niga icontraj weyitiopan, niga icontraj rey César yej kigobernarowa Roma.

9 E' Festo kinekiá makiye'itakan judiyojmej. Entonces kitajtan Pablo:

—¿Ix tiajneki Jerusalén iga ompiga manikita ix ijkonya ken nemi mitzpantiáj?

10 Pablo kijtoj:

—Nija nono' kan rey César mitztalij iga xitajuzgaro, kajasi iga nigaj manejuzgarokan. Tej tikmati iga judiyojmej ayá' nemi nikchíwiliá yej ayekti.

11 Siga nikchij yej ayekti yej kajasi iga manemiktikan, puej manemiktikan; e' siga nemi nepantiajsan, ijkón ayagaj wel maneyokawiga ipan imamej judiyojmej. Niktajtani iga manejuzgaro imatika rey César.

12 Festo tajtoj iwán yej tanonotzaj iga makimati te kichiwás, wán kijlij Pablo:

—Tiktajtan iga mamitzjuzgaro rey César, pues nia nimitztitaniti ompiga kan ono' yéj.

Pablo iyixtaj rey Agripa

13 Kuá' panoj sekin días, rey Agripa* iwán Berenice yej isiwá' yajkij Cesarea iga kipaxalowilijtoj Festo.

14 Como ompa onoyaj mia' días, Festo kipowilij Agripa te iga Pablo ono' preso, kijlij:

—Nigaj ono' se taga' yej Félix kikajtej preso.

15 Kuá' nonoya Jerusalén ne-itatoj yej kimandarowaj sacerdotejmej iwán ancianojmej† yej kimandarowaj judiyojmej. Netajtaniliayaj iga manikijto iga kajasi iga mamomikti Pablo.

16 Nej nikijlij iga yej mandarowa Roma ayí' tatekimaka iga mamomikti agaj siga yej kitelwiáj aya motajtowiliá iyixtaj yej tatelwiáj.

17 Inón iga kuá' inomej walkej nigaj, ay'ya máj te nikijtoj sino que kuá' tanesi' niajki kan nitajuzgarowa, iwán nitatekimá' iga makiwajligakan inón taga'.

18 E' kuá' ómpaya onokej yej tatelwiáj, ayá' kijtojkej nité ken nej nikelantoya.

19 Sino que kitelwiayaj iga kén iga yéj kicredowa Dios, iwán iga se yej itoka' Jesús yej migui'. Iwán Pablo kijtowa iga inín Jesús isato'.

20 E' como nej ay'ya nikmatia' te nikchiwaya, niktajtan Pablo siga kinekiá iga mayawi Jerusalén iga ompiga makijuzgarokan iga inón yej kitelwiáj.

21 E' yéj kitajtan iga makijuzgaro el rey César, iwán nitatekimá' iga mapresojtito este kuá' niktitanis iyixtaj César.

22 Iwán Agripa kijtoj:

—Nej no nikakisneki ken iga tatapowa inón taga'.

Iwán Festo kijtoj:

—Mosta tikakis.

23 Ipan se'ya día asitoj Agripa iwán Berenice iwán sekin yej mandarowaj ipan weyi-altepe' no kitokatiayaj yej kimandarowaj soldadojmej. Kilwichiwilijtiajkij este ijkón kalakkej kan mandarolo. Iwán Festo tatekimá' iga makiwajligakan Pablo.

24 Festo kijtoj:

—Rey Agripa, iwán amejemen yej nij amonokej, nija ono' in inín taga'. Mia' judiyojmej yej de Jerusalén iwán no yej de nigaj Cesarea kitelwijkej iwán este tzajzikej iga netajtanilijkej iga mamomikti.

25 E' nej anikasilij tejté yej ayekti yej kajasi iga mamomikti, e' como yéj kitajtan iga makijuzgaro rey César Augusto, inón iga nia niktitaniliti yéj.

26 E' como anikasi te nikijkuilowiliá rey César iga anikasiliá nité yej ayekti kichij inín taga', inón iga nimitzwajliguilijkej amejemen. Nimitzwajliguiliá tej nokta Rey Agripa. Tej xikita siga kichij tejté yej ayekti, ijkón welja tejté nikijkuilowilij.

27 Porque akajasi iga maniktitanis se preso siga anikmati te nokta kichij.

* 25:13 25:13 Xikita glosario "Herodes". † 25:15 25:15 Xikita glosario "Anciano".

26

Pablo motajtowiliá itenoj el rey Agripa

¹ Iwán Agripa kijlij Pablo:

—Wel ximotajtowili.

Iwán Pablo kajko' ima', iwán pe' tajtoj, kijtoj:

² —Nipaki iga nono' motenoj rey Agripa, iga wel manimotajtowili de inochi yej nepantiáj judiyojmej.

³ Porque tej tikmati nochi ken nochipa kichiwaj judiyojmej iwán no tikixmati ileymej. Inón iga nimitztajtaniliá achó' xinekaki.

Pablo kipowa ken iga nemiá kuá' aya kicredowa Jesucristo

⁴ 'Nochi judiyojmej ne-ixmatij este kuá' aya niyoqlej. Kimatij ken iga ninemi' ipan nótal wan ipan Jerusalén.

⁵ Iwán kimatij iwán wel kinojma-ijtowaj siga kinekij, iga nejwa' nokta nifariseoj este iga nichokótzino'. Inómejpa fariseojmej yej máj kichiwaj ken nemachtiáj noleymej nejemej nijudiyojmej.

⁶ Inán nigaj nono' iga nejuzgarowaj iga san nikchixto yej Dios kijlij no-ikyapatajwan iga yawi ki-ojpa-ixititi yej miktokej.

⁷ Nonochimej de Israel, nikchixtokej iga yawi mochiwati inón yej kijtoj Dios. Inón iga judiyojmej kiweyimatiltiáj Dios iwán kichiwaj ken yéj kineki, semilwi' iwán senyówal. Inán gobernador Agripa, sekin judiyojmej nej netelwijkej iga nikchixto' no ipan inón yej kijtoj Dios.

⁸ ¿Ix amejemen ayá' ankicredowaj iga Dios wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokej?

Pablo kipowa ken kinkochiwaya yej kitokaj Jesucristo

⁹ 'Nej no ikya nikijtowaya iga manikchiwa nochi yej wel iga manikknochiwakan yej moconfiarowaj ipan Jesús de Nazaret.

¹⁰ Iwán ijkón nikchij Jerusalén. Ijefejmej sacerdotejmej kiye'itakej wan kijtojkej iga manikpresojwikán yej kitokaj Jesucristo; iwán kuá' kimiktiayaj no nikijtowayaj iga mamomikti.

¹¹ Iwán mia' vej nej nikiknochiwayaj kansan makikajtewakan iga moconfiarowaj ipan Jesucristo. Inón nikchiwaya noyan ipan tiopamej iwán poxsan nikijiyayaj iwán niktemowayaj este ipan altepemej yej onokej ipan se'ya país.

Pablo sej kipowa ken iga kicredoj Jesucristo

¹² 'Iga inón nokta nej niayaj weyi-altepe' Damasco. Niknentiáyaya ama' kan netekimakakej ijefejmej sacerdotejmej ken manikchiwa.

¹³ E' ipan ojti, tej tinorrey, ken tajkodía, nikita' ipan cielo kisa' se ti'ti yej tawiá majya sej que tonati', netawij nej iwán yej íwan nisenyayaj.

¹⁴ Iwán nisenwetzikej nonochin este talpan, iwán nikagui' se tájtól, nenotza' ipan hebreo; ne-ijlij: "Saulo, Saulo, ¿te iga tine-iknochiwa? Tejsan momatika nemi timo-iknochiwa, ken kuá' se toro kitiliksa ipuntaj kuawi' yej iga momajmajtiá."

¹⁵ Iwán nej nikijlij: "¿A'yéj in tej, noTeko?" Iwán toTeko kijtoj: "Nej niJesús yej tej nemi tine-iknochiwa.

¹⁶ Inán ximoketza. Nimitzxnextilij iga xikchiwa ken nimitzijliá iwán iga xiknojma-ijto yej inán tikita' iwán yej niao' nimitznextiliti.

¹⁷ Kan inán nimitztitani xaj, nia nimitzmanawiti ipan imamej judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej.

¹⁸ Nimitztitani kan onokej yejemej iga ken kua' xixixtapokan iga ayo' manemikan kan takomichkan sino que manemikan ipan tawilpan, iwán ayo' makimandarokan Tzitzimi', sino que makitokakan Dios; iwán iga mamocofiarokan ipan nej iwán ijkón nikperdonarowiliáj yej kichiwaj yej ayekti. Ijkón onoskej ken itatki Dios."

Pablo kichíwa ken kita'

¹⁹ 'Inón iga rey Agripa, nej nikchij ken ne-ijlij inón yej nikita' yej wáaj ipan cielo.

²⁰ Iwán pewa' iga nikpowa' itájtól Dios ipan altepe' Damasco. Después niajki Jerusalén iwán noyan ipan ital Judea. Iwán niktatapowijkej nō yej ayéj judiyojmej. Nej nikijlijkej iga makikajtewakan iga kichiwaj yej ayekti, iwán makicredokan Dios, iwán makichiwákanya yej yekti iga manesi iga kipatákeja ividajmej.

²¹ Inón iga judiyojmej nekitzkijkej ipan weyitiopan, iwán kinekiáj manemiktikan.

²² E' Dios nepalewíj, iwán este inansan niktatapowiáj la gente, yej motapialiáj iwán yej ayá' motapialiáj. Nikpowa kensan kijtojkej profetajmej iwán Moisés iga yawi mochíwati.

²³ Yejemen kijtojkej iga Cristo kinkochíwayaj iwán kimiktíayaj iwán yéj yej achto ojpa-isas, iwán yawi kipowati itájtól yej ken kua' tetawíá iga wel mamosalvarokan judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej.

Pablo kiyolyamanasneki el rey Agripa iga makitoka Cristo

²⁴ Kua' inón kijtoj Pablo iga motajtowilij, Festo kijtoj recio:

—iTej, Pablo, anka ay'ya titajlanto'! Iga póxsanya timomachtij, inón iga ay'ya titajlanto'.

²⁵ E' Pablo kijtoj:

—Ayéj iga ay'ya nitajlanto', rey Festo; majwa' nemi nikijtowa yej ayá' nemi niktenchíwa wan yej mela'ciertoj.

²⁶ Nigaj ono' rey Agripa, yéj kimati nochi de inimej, inón iga animajmawi iga nikijtowa iyixtaj iga nikmati iga yéj nō kimati nochi, porque inín ayá' mo-ichtakachij.

²⁷ In tej rey Agripa, ¿ix ticredowa yej kijtojkej profetajmej? Nej nikmati iga ticredowa.

²⁸ Agripa kijtoj:

—Alín poliwiá iga tineyolyamana iga nō maniktoka Cristo.

²⁹ Pablo kijtoj:

—Dios makijto iga alín o komati, amo tejsan, sino que inochi nō yej nigaj nekaktokej mamochiwakan ken nej, e' amo ma-ilpitokan iga cadena.

³⁰ Kua' tami' inón kijtoj Pablo, el rey iwán el gobernador iwán Berenice, mojeketztejkej iwán nochi yej ompa ewatoyaj

³¹ iwán yajkij iyokamej iga motatapowítoj, mosepan-ijlijkej:

—Inín taga' ayá' kichij nité yej ayekti yej kajasi iga mamomikti niga mamopresojuwi.

³² Iwán Agripa kijlij Festo:

—Inín taga' wel katka momajkawaya siga ayá' kijtojka iga makijuzgaro rey César.

27

Pablo yawi weyi-altepe' Roma

¹ Kua' motajtoltíjkeja iga neṭitanískeja Italia, Pablo iwán sekin preṣojmej kititankej iwán se capitán wej itoka' Julio wej kimandarowaj sekin isoldadojmej rey César.

² Nitejkajkej ipan weyi ákal kan moketzaj akalmej, inón altepe' itoka' Adramitio. Inón weyi ákal némiya kısıya iga yawi aten Asia. Tejkaj nowamej se wej itoka' Aristarco wej ichan Tesalónica, wej ono' ipan estado de Macedonia.

³ Ipan se'ya día nasikej se altepe' wej itoka' Sidón kan moketza weyi akalmej ompa inón capitán wej itoka' Julio, kiye'ita' Pablo, kimá' permiso iga makipaxalowiliti iyamigojmej, iga yejemej maki-omemawikan.

⁴ Después nikiskej Sidón, iwán nipanojkej na' tajkotal* Chipre iga ompigapa ayá' nikixtajmakaj ejeka' wej paréj tajpalej.

⁵ Nipanojkej ipan lámar, itennoj altepemej wej itoka' Cilicia iwán Panfilia. Iwán nasitoy ipan altepe' wej itoka' Mira wej ono' ipan ital Licia.

⁶ Iwán wej kimandarowa soldadojmej kasi' se weyi ákal de Alejandría wej yawi Italia. Iwán ipan inón netejkawiltijkej.

⁷ Mia' días noyolpamej niajkij. Wan nasikej Gnido e' ijkonya í'pasan niajkij iga poxsan ejekataj. E' como nikixnamikiajpa ejeka' inón iga nipanojkej iyixtaj altepe' Salmón, nikyawalojkej tajkotal wej itoka' Creta.

⁸ Iwán ijkón i'san niajkij, nikweya'kuikej aten este que nasikej ipan se altepe' wej itoka' Buenos Puertos, wej ono' itennoj altepe' wej itoka' Lasea.

⁹ E' como nikpolojkej mia' tiempo iga i'san niwalkej ay'ya wel máj niawij ipan weyi ákal iga asitiwi' invierno kua' poxsan ejekataj. Inón iga Pablo tanonotza',

¹⁰ ijkín kijtoj:

—Nokniwan, nikita siga majsan tiawij, wel motzinkuepa weyi ákal. Poliwis weyi ákal iwán wej kiwiga, iwán wel no tejemej ti-amikij.

¹¹ E' capitán wej kimandarowa soldadojmej akitajtolkuilij Pablo, máj kitajtolkuilij wej iteko weyi ákal iwán capitán wej kinentiaya ákal.

¹² Iwán ompa Buenos Puertos kan moketza akalmej, kitakej iga awel onoskej kua' pox ejekataj. Iwán nochi kijtojkej iga anka máj yekti iga makisakan ompa iwán mayakan altepe' Fenice kan moketza weyi akalmej. Fenice ono' ipan tajkotal Creta wan kipiá ome kan wel kısıaj akalmej, se al noroeste iwán se al suroeste iwán ompa wel kipanoltiskej kua' ejekataj wan sektaj.

Ejeka' wej pox tajpalej ipan lámar

¹³ Iwán nemi pewayaya se tonalejekatzin, inón iga kijtojkej welja sej ojkuiáj. Ojkuikej, yajkij aten wej ono' Creta.

¹⁴ E' aya wejka yawij kua' tzinti' se ejeka' wej poxsan tajpalej wej itoka' Nordeste wan kitopej ákal.

¹⁵ Iwán como inón weyi ákal kixnamiktiayapa ejeka', ay'ya wel máj niajkij, niájkisan ken iga ejeka' kitopejtiá weyi ákal.

¹⁶ Nipanojkej iyikan se tajkotaltzin wej itoka' Claudia. Ompa weyi ákal ayá' poxsan kiwitekiá ejeka'. Weyi ákal kitilantiwiztiaya se akaltzin kan se wel momanawia iwán yoli' nikakijkej akaltzin akalijti' iga amo maawetzi akaltzin.

¹⁷ Kua' nikakijkeja in inón akaltzin, kitajko-ilpijkej inón weyi ákal iga maréjal amo makitapana. Iwán kitemowilijkej tzotzolmej wej ajko pajpatajtiajay ipan weyi ákal iga amo poxsan makitopewa ejeka' iga

* 27:4 27:4 Xikita glosario "Tajkotal o Isla".

majmawikeja iwán iga amo kuakawiti weyi ákal ipan xalyoj yej itoka' Sirte. Iwán yajkij san ken inón weyi ákal kitopejtiajki ejeka'.

¹⁸ Ipan se'ya día, nentóyasan ejeka' yej tajpalej iwán pewa' iga kipajpatanaltijkej ipan lámar yej kiwigaya weyi ákal.

¹⁹ Ipan eyi días, nejemej nikijkixtilijkej inejkiyomej weyi ákal iwán nikpatanaltijkej ipan lámar.

²⁰ Mia' día tamixtzaktoya anikitáyajo' tonati' niga sitalimej, iwán ayo' nikmatiáj siga nimomanawiyaj iga póxsanya nentoya ejeka' iwán tiawa'.

²¹ Kuá' kiwigaya mia' días iga ayo' nitakuayaj, Pablo moketza' tajkoyan kan onolo', kijtoj:

—Nokniwan, maséj annecredojkej ken nimitzijlijkej iga amo matikisakan Creta iga san timoknochiwakoj iwán timotapolowilikoj.

²² Inán nimitzijliáj iga amo ximajmawikan, ayagaj yawi mikiti, weyi ákal, kena yawi xixitiniti.

²³ Pues yowan ne-ixnextilikoya se iyángel Dios, inón Dios yej noTeko yej niktoka.

²⁴ Iwán el ángel ne-ijlij: “Amo ximajmawi Pablo, iga tiati itenoj el rey César, iwán iga tej Dios yawij kimawitij no inomej yej mowan amonokej ipan weyi ákal.” Ijkón ne-ijlij el ángel.

²⁵ Inón iga nimitzijliáj xipakikan, nej nimoconfiarowa ipan Dios iga yawi mochiwati ijkón ken ne-ijlij.

²⁶ E' ejeka' yawi tetajkalitij ipan se tajkotal.

²⁷ Nikuigayaja catorce días iga nemi niawij. Nonoyaj ipan lámar yej itoka' Adriático, nijnijiga newigayaj ejeka'. Tajkoyówal yej tekipanowaj ipan weyi ákal kitakej iga na'ya kiwiga talten.

²⁸ Kimotakej ipan lámar yej iga wel makimedirokan iwejkatanka; kipiaya treinta y seis metros. Achi máj nejnenkej sej kimedirojkej. Ompa sí kipiayasan veintisiete metro.

²⁹ Iga majmawiáj iga wel motawitekij ipan te'ti, kimajkawilijkej nawí anclas† itzinkóbapa weyi ákal iga ayo' manejnemi. Iwán ijkón majmatoyaj, kichakej este que matanesi.

³⁰ Marinerojmej‡ kinekiáj macholokan. Inón iga pewa' iga kitemowiáj akaltzin kan momanawilo, kichichijtoyaj ken kuá' yawij kimajkawatij ancla ikuapan weyi ákal.

³¹ E' Pablo kijlij capitán yej itoka' Julio iwán isoldadojmej:

—Siga marinerojmej ayá' kawiskej ipan weyi ákal, amejemen awel anmomanawiskej.

³² Iwán soldadojmej kitekilijkej reatajmej yej iga ilpitoya akaltzin iga mawétziya ipan a'ti.

³³ Isajpa kuá' tanestíwi'o', Pablo tanonotza' iga nochi matakukan, kijtoj:

—Kiwigaya catorce días iga anemi ankochij niga ankikuaj nité.

³⁴ Inón iga nimitzijliáj iga xitakuakan, iga ijkón wel anmomanawiskej. Nimitzijliáj iga nisé amotzónkal yawi poliwi.

³⁵ Kuá' inón kijtoj, Pablo kikui' se pan iwán kimá' gracias Dios iyixtaj yej ompa onokej, kiposte' iwán pe' iga takuaj.

³⁶ Iwán nochi moyolkuikej iwán takuajkej no.

³⁷ Iga nochi yej nonoyaj ipan weyi ákal doscientos setenta y seis.

³⁸ Kuá' ixwikeja, kimojmotakej trigo lamarijti' iga maajkatiá weyi ákal.

† 27:29 27:29 Ancla se tepos yej chijto' ken akawalon yej tejtentito' imajma', kilpiliáj reata iwán kimotaj atampa iga kiketzialtiá ákal. ‡ 27:30 27:30 Marinerojmej: ijkón kijliáj tajtaga' yej kinentiayaj ákal.

Awetzi weyi ákal

³⁹ Kuá' tanesi', marinerojmej ayá' ta-ixtalijkej. Kitakej iga ono' playa kan xomoltito' lám̄ar. Iwán kijtojkej siga ompa wel kinejma'wigayaj weyi ákal.

⁴⁰ Kitekilijkej ancla irreatajyo iga welya mayawi weyi ákal, anclajmej ómpaya kawikej, iwán kikaxanilijkej remojmej yej iga kitenkuepaltiajpa weyi ákal. Kitejkawiltijkej weyi ákal itzotzolyo yej yawi ikuapan. Ijkón iga niktechojtiajkij playa.

⁴¹ Nasitoj kan máj tajpalej iga mosekantia ome corriente iwán weyi ákal kuakawito itzontekon ipan xalyoj yej ono' atampa. Niga weljo' molin. Iwán yej itzinkóbapa, pe' xixitini' iga tajpalej maréjal.

⁴² Soldadojmej kimiktijnekiáj presojeje iga amo agaj maapatanticholo.

⁴³ E' yej kimandarowa soldadojmej akine' iga makimiktikan Pablo. Inón iga tatekimá' iga amo makimiktikan presojeje, majwa' tatekimá' iga yej wel apatani, yejemen achto mamomotakan a-ijti' iga wel maasikanya ipan tajli.

⁴⁴ Iwán sekin, majkiltijkej ipan tablajmej o ipan itatajkolka weyi ákal. Ijkón nochi asikej ipan taten.

28*Pablo ipan tajkótal Malta*

¹ Kuá' nonochimej nimomanawijkeja, nikmatikej iga inón tajkótal* itoka' Malta.

² Yej ompa ichamej poxsan neomemawijkej nejemen. Kitakej ti'ti, iwán ne-ijlijkej iga manimoskokan nonochimej, iga tiawataj iwán sektaj.

³ Iwán Pablo kipejpen kuajkuáwil yej waktó', iwán nemi kakaaya tiko. Ompa kistewa' se kowa' ipan kuajkuáwil iga kimachilij iga nemi totónia, iwán kimatankuaj Pablo.

⁴ Iwán yej ompa ichamej, kuá' kitakej iga kowa' pipilojtiká' ipan ima' Pablo, mojlilijkej yejémensan:

—Anka inin taga' tamiktij, malej momanawij ipan lám̄ar, e' anka todios yej tajuzgarowa akineki iga ma-isátoo'.

⁵ E' Pablo kitzejzeloj ima', iwán kowa' wetzi' tiko wan até kichiwilij.

⁶ Inomej gente kejlantoyaj iga yawi posawayati ima' o miktiwetzis. Kichakej, e' kuá' kitakej iga até nemi kichiwiliá, kipatakej ken iga kejlamikiáj wan kijtojkej iga Pablo se dios.

⁷ Ompa kan inón sucederoj, na'san onoya ital se taga' yej itoka' Publio. Yéj yej kimandarowaya inón tajkótal. Neomemawijkej nejemen, iwán niye'onoyaj ichan eyi días.

⁸ Iwán itaj Publio wetztoya iga kawantoya, iwán kimakatoya kisas. Pablo yajki kitato, iwán kuá' tami' ki-oradoj, kitallilij ima' iwán kachitiltij.

⁹ Iga inón kichij, walkej no sekin yej ichamej inón tajkótal yej wetitokej, asikej kan ono' Pablo iwán achitiakej.

Pablo asi altepe' Roma

¹⁰ -

¹¹ Nonoyaj eyi mej ipan inón tajkótal. Iwán pox neye'itakej, iwán kuá' niawija nimajkiltitij, nemajmakakej nochi yej niknekiskej ipan ojtí. Nikuikkej weyi ákal yej no ompa onoya kuá' sektaj. Inón weyi ákal walaj altepe' Alejandría wan motokawij Cástor iwán Pólux.

* 28:1 28:1 Xikita glosario "Tajkótal o Isla".

¹² Iwán nasitoj kan moketza akalmej, itoka' Siracusa, ompa nikawikej eyi día.

¹³ Iwán niajkij taten taten este que nasikej kan moketzaj akalmej, ompa itoka' Regio. Ipan se'ya día, nentoya tonalejeka', iwán ipan se'ya día nasitoja ipan altepe' Puteoli.

¹⁴ Ompa nimasikej iwán sekin yej kitokaj Jesucristo. Yejemen ne-ijlikej iga manikawikan iwamej se semana. Iwán despuéj niájkija Roma.

¹⁵ Yej kitokaj Jesucristo yej ichamej Roma ne-ixnamikikoj ipan ojti, iga kimatitoyaja iga niawij nasitij. Ne-ixnamikitoj iwamej kan kijliáj Foro de Apio iwán Tres Tabernas. Kuá' Pablo kita' tokniwan, pagui' iwán kimá' gracias Dios.

¹⁶ Kuá' nasikeja Roma, el capitán kentregaroj presoymej ijefej yej tacuidarowaj. E' Pablo kiyokatijkej, kitalkkej sesan soldado yej makitzto.

Pablo kipowiliá itájtól Jesús yej ichamej Roma

¹⁷ Kuá' kiwigaya eyi día iga nasikej, Pablo kinechkoj judiyojmej yej ompa ichamej Roma yej máj tayakantokej iwán kijlikej:

—Nokniwan, malej iga nej ayá' nikchiwilij yej ayekti judiyojmej, niga nikmalijlij ken tamachtiayaj to-ikyapatajwan, e' nekitzkijkej Jerusalén iwán nekajtejkej ipan imamej romanojmej.

¹⁸ Iwán kuá' netajtajtankej, kinekiáj manemajkawakan iga ayá' neasilijkej tejté yej kajasi iga manemiktikan.

¹⁹ E' judiyojmej akinekikej manemajkawakan, inón iga niktajtan, manejuzgaro el rey César, malej iga nej anikpiá nité yej nikijtowa icontraj nogentej.

²⁰ Inón iga nimitznótzkej. Niknekiá manimitzitakan iwán manimitzatatapowikan iga tikmatij iga tejemej yej ti-israelitajmej tikchixtokej iga timomanawiskej kuá' wi' toTeko, inón nikpowa, iwán inón iga ne-ilpitokej iga cadena.

²¹ Iwán kijlikej:

—Nejemej ayá' nemi nemakaj nisé ama' yej mawiki de Judea yej matajto iga tej, iwán nisé tokniwan judiyojmej anemi wi' ne-ijlikij iga tikchij yej ayekti.

²² Niknekij manikakikan te tikijtowa tej iga nikmatij iga nóyansan maltajtowaj de inín nuevo grupo yej nemi tikchiwa.

²³ Ijkón iga kitalkkej se día iga yawij monechkotij. Iwán poxsan asilo' kan Pablo onoya, iwán desde yowalti' iwán este tiota' tajtojtoya ken iga Dios reinarowa. Kinekiá makioyamanakan ipan iley Moisés iwán yej kijkuilojkej profetajmej iga makicredokan Jesús.

²⁴ Iwán sekin kitajtolkuikej Pablo iwán sekin ayá'.

²⁵ Iwán como ayá' sesan iyalmajmej kipiayaj, pewakej iga kijkiskej. Iwán Pablo kijtoj:

—Ómpaya ken el Espíritu Santo kijlij to-ikyapatajwan ipan profeta Isaías, kijtoj:

²⁶ Xaj xikijlij inomej gente:

Ankikakiskej, e' ayá' ankimatiskej te kijtojneki.

Ankitaskej, e' ayá' ankixmatiskej.

²⁷ Iga inimej poxsan moyoltakuawilijkej,

ayá' ye'takakij,

ijixtzaktokej;

iga amo matachakan iga iyixmej,

niga matakakikan iga inakasmey,

niga ipan iyalmajmej wel makentenderokan,
niga mawitzekan notennoj iga manikachitiltikan.

²⁸ Inan sí, xikmatikan iga yawi mopowiliti itájtól Dios iga mamosalvarokan
yej ayéj judiyojmej. Yejemen kena yawij kikakitij.

²⁹ Kua' Pablo tami' kijtoj inón, judiyojmej poxsan mosepankuesojtiajkij.

³⁰ Pablo kawí' ome años ipan inón kajli yej kitakejtoya iwán yéj
ki-omemawiyaya nochi yej yawi kitatij.

³¹ Iwán ayagaj te kijliaya iga kipowaya ken iga reinarowa Dios iwán
tanextiliaya itájtól toTeko Jesucristo.

Ama' yej kijuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Roma Romanos

Pablo kijuilowiliá tokniwan yej kitokaj Cristo yej ichamej Roma

¹ Nej niPablo, nikchiwa ken netekimaka Jesucristo.* Dios nenotza' iwán netapejpen iga manimochiwa iyapóstol† iga manikpowa ye'noticiaj yej tasalvarowa.

² Dios ipan profetajmej‡ ikyay tamatiltij iga asis inín ye'noticiaj, ijkón ijuilijto' ipan itájtōl Dios,

³ ompa pan ye'noticiaj tajtowa de toTeko Jesucristo yej Dios iPiltzin, yej naceroko pan ipilowampa ipilowan el rey David.

⁴ Iwán Dios kijtoj iga Jesucristo yéj iPiltzin iwán kimá' poder, ken iyEspíritoj Dios tanextilij iga ki-ojpa-ixitij kan miktoya.

⁵ Jesucristo netapejpen iga manimochiwa iyapóstol iga manía ipan nochi pajsmey iga makicredokan, iwán makichiwakan nochi ken Dios kineki.

⁶ Iwán amejemenwa' in sekin de inomej yej Dios kinotza' iga ximochiwakan itatki Jesucristo.

⁷ Nimitzijuilowiliáj amonochin amejemen yej anchantitokej ipan weyi-altepe' Roma. Amejemen yej Dios mitznecij, iwán mitztapejpenkej iga ximochiwakan itatki. Dios yej toTaj wan toTeko Jesucristo mamitzmakakan yej yekti iwán makichiwa iga xonokan tamelá.

Pablo paxaljneki Roma

⁸ Achto nikmaka gracias Dios ipan itoka' Jesucristo iga nochi amejemen, iga noyan mojtowa iga anmoconfiarojtokej ipan Cristo.

⁹ Dios kita iga ayí' nikajtewa iga niktajtaniliá iga mamitzpalewikān amejemen. Nikyolmaka iga nitekipanowa iga Dios iga nikpojto' ye'noticiaj de iPiltzin.

¹⁰ Nochipa niktajtaniliá Dios siga yéj kineki, wel manía manimitz-paxalowilitij.

¹¹ Iga pox nimitzitasnekij iga wel manimitz-palewikān pan Dios itájtōl, iga máj ximoconfiarokan pan Dios;

¹² ken tikijtowaj, matimosepan-palewikān iga majya sej matimoconfiarokan ipan toTeko.

¹³ Nokniwan, xikmatikan iga mia' vej nikne' manimitzitatij, e' este inán awelsan nia. Nijneki pan amoaltepe' Roma iga manikpowa itájtōl Dios iga makicredokan mia', kensan nikchij kajkán nikpowilij sekin yej ayéj judiyojmej.

¹⁴ Nikmachiliá ken nikdeberowa Dios, inón iga manikuiguili Dios itájtōl nochi gente, yej griegojmej iwán yej ayéj, yej tejté iteki o ayá'.

¹⁵ Inán pox nikyolmakato' iga manikpowati ye'noticiaj iga nochi yej anchantitokej Roma.

Itájtōl Dios tasalvarowa

¹⁶ Ayá' nipinawa iga nikpowa ye'noticiaj, iga inón tájtōl ipoder Dios iga kisalvarowa nochi yej yéj kicredowa; achto judiyojmej iwán nō yej ayéj.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Cristo". † **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol". ‡ **1:2 1:2** Xikita glosario "Profeta".

17 Ipan inín ye'noticiaj tenextiliá iga san ticredowaj iwán timoconfiarowaj ipan Cristo, teye'ita Dios. Kan ijkulijto' ijkín kijtowa: "Yej kichíwa ken kineki Dios, Dios kiye'ita iwán yawi onoti nochipa wan yéj."

Tonochimej ayompa tikchijtokej

18 Inón iga Dios kinextiá desde ipan cielo iga kikuesowilijto' inomej yej kichijtokej yej ayekti, iga ijkón kichíwaj, kitzakuiliáj iga sekin makixmatikan Dios.

19 Yejemej kimatij yej wel momati de Dios, iga Dios imatika kinextilijkeja;

20 puej Dios awel tikitaj, e' wel tikixmatij pan yej kichij. Este kuá'san Dios kichij inín tajli, ompa monojma-ita' iga yéj nokta Dios iwán nochi wel kichíwa; inón iga yejemej awel motajtowiliskej.

21 Puej malej iga kimatiayaj iga ono' Dios, e' ayá' kiweyimatiltijkej ken Dios, niga kimakakej gracias. Majwa' kejlamikij yej ajayekti, iwán yolpoliwikej ken se yej ayá' ye'tajlamiki.

22 Kijtowaj iga nochi kimatij, e' xetoktikej.

23 Kikajtejkej yej mela'Dios, yej nochi wel kichíwa, wan ayi'pa miki, iga kiweyimatiltiáj idolojmej yej tamachíwal. Ono' ídolo yej tacháj ken taga', e' taga' míkisan, ono' ídolo yej tacháj ken toto', ono' ídolo yej tacháj ken yej moelwawatatzowaj iwán ono' ídolo yej tacháj ken yolkamej yej nawí iyikxi.

24 Inón iga Dios kisenkokajtej inomej iga makichíwakan yej pox ayekti, yej kejlamikij iga makichíwakan. Iwán yejémensan mosepanchíwilijkej yej poxsan ajayekti yej este tipinawaj iga tikitaj.

25 Inomej ayá' kikuikej iyojwi Dios, majwa' mokajkayajkej ipan yej ayéj ye'oiti iga kiweyimatiltijkej yej Diospa kichij, en lugar iga makiweyimatiltikan Dios, yej nochi kichij, yej kajasi iga mamoweyimatilti nochipa. Ijkónyawa'.

26 Inón iga Dios kisenkokajtej inomej iga makichíwakan ken kineki iyalmajmej, iga siwatkej ayo' motekayaj iwán taga', iga motekáyaja iwán yej siwa' nō iga kichíwaj yej ayekti.

27 Iwán ijkonsan nō tajtaga' kikajtejkej iga motekaj iwán siwa', iga motekaj iwán itaga-ikniwan iga kichíwaj yej ayekti. Poxsan moelwijkej se' iwán se', iwán Dios kicastigarōj inomej iga mosepanchíwiliáj yej ayekti.

28 Iwán yejemen ay'ya kinekikej nité wan Dios. Dios kisenkokajtej inomej iga makichíwakan kensan kineki iyalmajmej iga makichíwakan yej ayekti.

29 Nochipa kichíwaj nochi yej ayekti, masij wan yej ayá' íwan namiktitokej, motekaj iwán itaga-iknin, kipoxnekij tomīn, namolnemij, ta-ixitaj, tamiktiáj, mokuesowaj, takajkawawaj iwán kejlamikij iga kichíwaj yej ayekti.

30 Tapopowaj, tapantiáj, kijiay Dios, taajawaj, moweyimatij, mokichimatij, pox welitij iga kichíwaj yej ayekti, akichíwaj ken kitekimakaj itajmej.

31 Xetoktikej, kijtowaj tejté iwán akichíwaj, ayéj te-ijiknimej, poxsamej iwán ayá' ta-ikneliáj.

32 Yejemej kimatij yej Dios tatekimaka iga mamochíwa, kimatij iga yej kichíwaj yej ayekti, kajasi iga mamikikan, e' malej ijkón, majsan kichíwaj, wan este kiye'itaj kuá' kitaj agaj kichíwa yej ayekti.

2

Dios tajuzgarowa ken kajasi

¹ Kua' tikijliá se' iga kichij yej ayekti, mogánajsan timotikomota iga tej no tikchijto' ijkón ken se' nemi tikjuzgarowa. Inón iga ay'ya wel timotajtowilij, a'san nesi in tej.

² E' tikmatij iga Dios kichíwa ken kajasi kua' kijuzgarowa inomej yej ijkón kichíwaj.

³ Tej yej tikijliá sekin iga kichíwaj yej ayekti iwán tej no tikchíwa ijkón, tej an tikijtowa anka wel timíyanas iyixtaj Dios kua' tajuzgaroj

⁴ ¿Anka tikijiya yej Dios mitzmaka iga Dios pox tachokiliá wan ayá' nimanín kuesiwi? ¿Ix atikmati iga pox ta-icneliá iga mitznexiliá iga xikajtewa iga tikchíwa yej ayekti?

⁵ E' tej timoyoltakuawiliá, iwán ayá' tikneki tikajtewa iga tikchíwa yej ayekti. Inón iga nemi tikuesowa Dios iwán mogánajsan nemi timochíwiliá iga mamitzjuzgarokan kua' keman Dios wi' iga tacastigaroki ken kajasi.

⁶ Iwán yawi kixtawati sejsé kensan kichij.

⁷ Ono' yej nochipa kitemowaj iga kichíwaj yej yekti iga Dios makiye'ita. Dios yawi kitaliti inomej iga iyixtaj maye'onokan nochipa iwán nochipa onoskej wan yéj.

⁸ E' Dios kuesiwi iwán yawi kicastigaroti yej ayompa kichijtokej iwán iga ayá' kinekij makichíwakán ken Dios kineki, majwa' kichíwaj yej ayekti.

⁹ Yawij kinkochíwatij iwán yawij moyolmiktitij nochi yej kichíwaj yej ayekti; achto judiyojmej iwán no yej ayéj.

¹⁰ Dios yawi kitaliti iga iyixtaj maye'onokan, iwán mapaktokan wan maonokan tamelá nochi yej kichíwaj yej yekti; achto judiyojmej iwán no yej ayéj.

¹¹ Iga Dios ayá' sesan kiye'ita.

¹² Inochi yej kichíwaj yej ayekti, yej ayá' kixmatikej iley Moisés ijkón mikiskej; iwán yej kixmatikej iley Moisés iwán kichíwaskej yej ayekti; iga inón ley yawij kijuzgarotij.

¹³ Iga Dios awel kiye'itas inomej yej iga san kikakij iley Moisés, yéj kiye'ita yej kichíwaj ken kijtowa inón ley.

¹⁴ Kua' inomej gente yej ayéj judiyojmej, kichíwaj ken kijtowa la ley, malej iga ayá' kixmatij inón ley. Yejémensan iseltimej kichíwaj ken la ley tatekimaka;

¹⁵ iga ken nemij kinexiáj iga ijkuilijto' se ley ipan iyalmajmej, iwán momachiliáj siga kichijkej yej yekti o ayekti.

¹⁶ Inín mochíwas inón día kua' Dios kimakas iga Jesucristo makijuzgaro inewi yej kichtakachijkej nochi tokniwan, kensan kijtowa ye'noticiaj yej nej nikpowa.

Judiyojmej iwán iley Moisés

¹⁷ Tej yej timokichmati iga tijudiyoj, iwán tikchíwa ken kijtowa iley Moisés, iwán timoweyimati iga tiye'ono' iwán Dios.

¹⁸ Tej yej tikijtowa iga tikmati katiá yej Diospa kineki iga mamochíwa, iwán la ley mitznexiliá iga wel tikye'tapejpena katiapa yej yekti.

¹⁹ Timomachiliá iga wel tikye'ojkuiltiá yej ayá' ye'nemij iwán ken tiktawia yej onokej ken kan takomichkan.

²⁰ Tikijtowa iga wel tikmachiá yej ayá' kixmatij itájtól Dios, iwán yej némi-o' pewa kixmati iyojwi Dios, iga san tikpiá la ley iwán timomachiliá iga tej yej wel titamachiá nokta.

²¹ Tej yej tikmachiá se', ¿ix ayá' achto tej ximomachti? Tej titamachiá iga amo matachtekilo, ¿in tej, te iga titachteki?

22 Tej tikijtowa iga ayękti iga yej namiktito' mayawi wan se', ¿in tej, te iga ijkón tikchiwa? Siga tej tikijiya idolojmej, ¿te iga titachteki ipan itiopamej idolojmej?

23 Timoweyimati iga tikpiá la ley, e' tikajawilmati Dios iga ayá' tikchiwa ken tatekimaka la ley.

24 Yej ígawa' ijkín kijtowa kan ikuilijto': "Amotechko amejemen iga yej ayéj judiyojmej kipopowaj Dios."

25 Mela'wa' siga timocircuncidarowa,* mitzpalewiá achi, e' siga tikchijto'san ken tatekimaka iley Moisés; e' siga ayá' tikchiwa nochi, ken tikita ayá' timocircuncidaroj.

26 Iwán siga yej ayá' ono' circuncidado makichíwa ken tatekimaka la ley, inón mo-itas ken tikita yej mocircuncidaroj, malej iga ayá' ono' circuncidado.

27 Iwán yej ayá' ono' circuncidado, iga ayá' tekto' ikajlo', iwán makichíwa ken tatekimaka la ley, yéj yawi mitzjuzgaroti iga ayá' tikchiwa ken kijtowaj la ley, malej iga tikpiá la ley iwán tono' circuncidado.

28 Se ayéj judío iga san ijkón nesí, malej se mamocircuncidaro, iga mamoteki ipan ikajlo'.

29 Majwa' yej mela'judiyoj kicredowa Dios este ipan iyalmaj, wan yej ono' circuncidado ayejsan ipan ikajlo' sino que no este ipan iyalmaj, iwán inón awel kichíwa la ley, sino que iyEspíritoj Dios. Yej ijkón ono', Dios kiye'ita malej iga tajtaga' ayá' kiye'itaj.

3

1 ¿Te motaniliá siga se majudiyoj?, ¿o te motaniliá siga se maono circuncidado?*

2 Poxsan, iwán ono' mia' yej wel nimitznextiliá iga ijkón nokta; achto nimitzijliáj iga Dios kiye'ita' judiyojmej iwán kimá' iley.

3 ¿Te kichij siga sekin de yejemej kikajtewaj iga moconfiarowaj ipan Dios? ¿Ix iga inonsan Dios kikajtewas iga kichíwas yej kijtoj?

4 ¡Ayéj ijkón! Majwa' Dios kichíwa nochi kensan kijtoj, malej iga nochi tajtaga' matakajkayawakan; iga kan ikuilijto' itájtol Dios kijtowa:

Pan motájtol nesis iga ompay ken tikijtowa, iwán tiktanilij yej mitztelwiskej.

5 Kua' tikchiwaj yej ayękti, tiknextiáj iga Dios kajasi makuesiwi iwán matecastigaró. ¿Ix wel iga inón tikijtowaj iga Dios kichíwa yej ayękti kua' tēcastigarowa? (Nemi nitajtowa ken se taga' tajlamiki.)

6 ¡Ayéj ijkón! Siga Dios katka kichíwaya yej ayękti, ¿kén wel kijuzgaroj nochi yej onokej ipan inín tajli?

7 Ono' sekin no yej ayá' ye'tajlamikij yej kijtowaj: "Kua' nej nitakajkayawa, máj nesí iga kajasi iga Dios mamoweyimatilti iga yéj ayí' takajkayawa. Wel an nikijtowa, ¿te iga Dios mane-ítao' ken se yej ayękti kichíwa?"

8 Siga ijkón, ¿te iga ayá' tikijoskej iga matikchíwakan yej ayękti iga mawiki yej yękti? Ken nejemej sekin nepantiáj iga ijkón nitamachtiáj. Inomej yej ijkón nepantiáj, kajasi iga Dios makicastigaró.

Ateyi nisé yej maye'nemi

* 2:25 2:25 Xikita glosario "Circuncisión". * 3:1 3:1 Xikita glosario "Circuncisión".

⁹ ¿Kéntaj? ¿Ix tejemen judiyojmej yej máj tiye'nemij que yejemej? ¡Ayéj ijkón! Nimitznexstilíjkeja iga kensan judiyojmej kensan yej ayéj, no kichijtokej yej ayékti.

¹⁰ Kan ijkuilijto' itájtól Dios kijtowa:

Ateyi nisé yej ye'nemi, nisé nokta;

¹¹ Ateyi ni agaj yej kimatisneki yej yekti,

niga yej kitekowa Dios iga makitoka iyojwi.

¹² Inewi kiskej ipan ye'ojti, iwán inochi momela'pojpolojkej.

Ateyi yej kichíwa yej yekti, ateyi nisé nokta.

¹³ Itoskamej ken tikita animajxapo' yej tentapojto';

iga ompa kisasj ken iga takajkawawaj.

Itajtólmej yej kisasj ipan itemej kualo ken tikita kowa' iyayo.

¹⁴ San kijtojtokej yej ajayékti iwán san tayólmiktijtokej.

¹⁵ Nimaninsan kuesiwij este wel tamiktiáj;

¹⁶ san kan iga yawij, tapolowaj iwán tayólmiktiáj,

¹⁷ iwán ayá' kixmatij ojti yej tenextiliá iga matonokan tamelá.

¹⁸ Ni alín ayá' kimajmawiliáj Dios.

¹⁹ Nochi inín ijkuilijto' ipan itájtól Dios. Tikmatij iga yej kipiáj iley Dios makichíwakán ken kijtowa. E', como ayá' kichíwaj, ayagaj wel kijtowa iga ye'nemi, iga ipan inín ley nesí iga tonochín ayompa tinemij wán kajasi iga Dios matecastigaro.

²⁰ Ayagaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga san kichíwa ken kijtowa la ley, iga la ley tenextiliájsan iga tonochín tikchíwaj yej ayékti.

Sé wel momanawia iga san moconfiarowa ipan Jesucristo

²¹ E' inán Dios tenextiliá ken iga wel tiye'onoj iyixtaj yéj, ayéj iga tikchíwaj ken kijtowa la ley; inín wel timomachtiáj kan ijkuilijto' pan la ley iwán kan kijkuilojkej profetajmej.

²² Yej moconfiarowa ipan Jesucristo, Dios nochi kiye'ita, a'san nesí yej kicredowaj ipan yéj.

²³ Tonochín tikchijkej yej ayékti iwán inón iga timoyokatijtokej wán Dios.

²⁴ E' Dios kiyokachij iga matiye'onokan iyixtaj iga san techokiliá. Te-iknelij iwán temanawij iga Jesucristo migui' iga tejemej.

²⁵ Dios kititan iPiltzín iga mikiko; kitoyaj iyesyó iga totechko iga wel mateperdonarowili yej tikchijkej yej ayékti. Inón teperdonarowiliá iga san ticredowaj ipan Cristo. Ijkón Dios kichij yej yekti iga kiperdonaróje yej ikay la gente kichijkej yej ayékti.

²⁶ Inán iga Cristo migui' tenextiliá iga nochi yej ayékti kichijkej la gente, kiperdonarowilíjkeja. Iwán momela'mati iga ijkonya nokta ken Dios tajuzgarowa, iga ayo' kejlanto' yej ayékti yej kichijkej yej inán moconfiarowaj ipan Jesucristo.

²⁷ ¿Kántaj kawí iga pox timokichmatij iyixtaj Dios? Támi'ya. ¿Te iga an? Ayéj iga tikchijkej ken kijtowa la ley, majwa' iga ticredójkejsan.

²⁸ Ijkón tikawij; sé wel ye'ono iyixtaj Dios iga kicredowa Jesucristo, ayéj iga kichíwa ken kijtowa la ley.

²⁹ ¿In Dios, ix iDiossan judiyojmej? ¿Ix ayéj iDios no yej ayéj judiyojmej? Kena, yejemen no.

³⁰ Iga Dios sesan ono' iwán kichíwas iga nochi maye'onokan iyixtaj yéj iga san moconfiarowaj ipan, até kichij siga judiyojmej o ayéj.

³¹ Iga timoconfiarowaj ipan Cristo, ¿ix ay'ya te iteki la ley? ¡Ayéj ijkón! Majwa' tiknextiáj te nokta iteki la ley.

4

Matimixkuítikan pan yej kichij Abraham

¹ ¿Inán te tikijtoskej, te motanilij to-ikyapatajwewej Abraham?

² Siga Dios kiyé'ita' Abraham iga san yej kichij, kajasi iga mamoweyimati, e' Abraham ayí' moweyimati' iyixtaj Dios.

³ Puej ¿te kijtowa kan ijkuilijto' itájtól Dios? “Dios kiyé'ita' Abraham ken se yej akichij yej ayékti iga moconfiaroj ipan Dios.”

⁴ E' siga se tekipanowa, itomín ayá' san kipetzmakaj, majwa' kajasi iga makimakakan iga tatánija.

⁵ E' siga agaj yej niga te kichíwa iga maye'nemi iwán kicredowa ipan Dios iga yéj wel kiyé'itas, Dios kiyé'ita iga san kicredowa ipan yéj.

⁶ Ijkónsan nō kijtowa David iga mapaki yej Dios kiyé'ita, malej iga ayá' kichij nité iga makiyé'ita.

⁷ David kijtoj:

Yolpaktókeja yej Dios kiperdonarowílija yej kichijkej yej ayékti iwán kelkawílija yej ayompa kichijkej.

⁸ Yolpaktó' taga' yej toTéko ay'ya kejlámikiliá inón yej ayékti kichij.

⁹ ¿Ix yolpaktókej inómejsan yej onokej circuncidado, o nō yolpaktókej yej ayá' onokej circuncidado? Tikítákeja iga Dios kiyé'ita' Abraham ken se yej akichij yej ayékti iga moconfiarójsan ipan Dios.

¹⁰ E' ¿kēman ijkón kita'? ¿Ix kuá' Abraham onoyay circuncidado, o kuá' aya? Áchtosan, kuá' aya mocircuncidarowa.

¹¹ Iwán Abraham mocircuncidarójsan iga manesi iga Dios ki-omemáwija ken se yej ye'nemi, iga san moconfiaroj ipan Dios. Ijkón iga Abraham mochij ken tetajwéj de inochi yej moconfiarowaj ipan Dios, malej iga ayá' onokej circuncidado; ijkón Dios kita nochi inómej ken kuá' ayá' kichijkej yej ayékti.

¹² Abraham nō tetajwewej de inómej yej onokej circuncidado, e' yej nō moconfiarowaj kensan totajwewej Abraham moconfiaroj kuá' aya onoya circuncidado.

Dios kichíwa yej kijtoj iga se moconfiarówasan ipan

¹³ Pues Dios kijlij Abraham iwán ipilówampa ipilowán iga yejemen yawij kimakatij nochi tajli iga mamochíwa itatkimej. E' inín mochij ayéj iga Abraham kichijtoya ken kijtowa la ley, sino que iga moconfiaroj ipan Dios, iwán Dios kita' Abraham kenkuá' ayá' kichij nité yej ayékti.

¹⁴ Siga katka yejsan kichíwaj ken kijtowa la ley kimakaskej yej Dios kijtoj, báldejsan iga timoconfiarowaj ipan Dios. Iwán ay'ya valerójsan yej Dios kijtoj iga temakas.

¹⁵ Iga atikchíwaj ken kijtowa la ley, kajasi iga matecastigarokan; e' kan ateyi la ley, ayagaj itechko iga akichíwa ken tatekimaka la ley.

¹⁶ Inón iga yej Dios kijlij Abraham iga kimakaskej nochi ipilowán ipilówampa, san kipetzmakaskej iga Abraham moconfiaroj ipan yéj. Ijkón nochi ipilowán ipilówampa Abraham kimatij iga kimakaskej yej Dios kijtoj; ayéj iga yejsan kichíwaj ken kijtowa la ley, sino que nō iga nochi yej kicredowaj ken kicredoj Abraham. Yéj mochij tetaj iga nochi tejemej.

¹⁷ Itájtól Dios tajtowa de Abraham: “Tej nimitztalij iga itetajwewej mia' naciómej.” Inín itájtól, Dios kimá' Abraham iga Abraham kicredoj ipan Dios yej wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokej, iwán iga itájtól kichíwa yej aya teyi.

18 Malej iga nesiá iga isiwa' akitaya ipiltzin, Abraham kicredoj iga mochiwas nochi yey Dios kijlij. Ijkón iga mochi "tetaj iga mia' paismej", ijkón ken Dios kijlij: "Poxsan piwis ipilowan mopilowan."

19 Abraham ayá' kikajtey iga moconfiaroj ipan Dios, malej iga kipiayay ken cien años, iwán yéj kimatiá iga yéj iwán Sara ayo' wejka iga mikiaja wan poxsan yolejkej iga makipiakan ipilowan.

20 Yéj ayá' kijtoj iga akicredowa yey Dios kijlij, majwa' moconfiaroj poxsan ipan itájtól Dios iwán kiweyimatiltij,

21 kimela'mati iga Dios wel kichíwa inewi yey kijlij.

22 Inón iga Dios kita' Abraham ken se yey ye'nemi iyixtaj iga moconfiaroj ipan yéj.

23 Iwán ayejsan iga Abraham inín mo-ijkuloj iga Dios kita' ken se yey ye'nemi iyixtaj;

24 sino iga tejemen nõ. Puej Dios nõ te-ita ken yey tiye'nemij iyixtaj iga timoconfiarowaj ipan yéj, yey ki-ojpa-ixitij Jesús toTeko.

25 Dios kine' iga makimiktikan Jesús iga yey tikchijkej yey ayekti, iwán ki-ojpa-ixitij iga matiye'onokan iyixtaj yéj.

5

Wel tiye'onokej iyixtaj Dios

1 Inán welja teye'ita Dios iga timoconfiarowaj ipan yéj, tonókeja tamelá wan yéj iga yey kichij toTeko Jesucristo iga tejemen.

2 Inán iga timoconfiarojkej ipan Cristo, tikmatij iga Dios te-ikneliá iga welya tiye'onoj iyixtaj. Iwán tipakij iga tikmatij iga wí' día kuá' tikitaskkej yey yekti yey Dios temakas.

3 Iwán ayejsan iga inón tipaktokej, sino que nõ tipakij kuá' te-iknochiwaj, iga tikmatij iga kuá' te-iknochiwaj ompa timomachtiáj ken iga wel matikijyowikan kuá' te-iknochiwaj.

4 Iwán iga tikijyowiáj kuá' te-iknochiwaj, Dios teye'ita, iwán siga teye'ita Dios, wel tikmatij iga keman tonoskej íwan.

5 Iwán iga tikmatij iga keman tonoskej íwan, ayá' tipinawaj iga tikmatij iga temá' iyEspíritoj yey tenextiliá ken iga yéj tepoxchokiliá.

6 Kuá' awel timomanawiayaj toganaj, íkuá'wa' in Cristo migui' iga tejemen yey tikchijwaj yey ayekti.

7 Ayí' agaj kiyolmaka iga mamiki iga se', niga wel miki iga se yey ye'nemi; anka wel ono se yey wel mamiki iga se yey mela'ye'nemi nokta.

8 E', Dios tenextiliá iga tepoxchokiliá iga Cristo migui' iga tejemen, malej iga tikchijtokej yey ayekti.

9 Inán Dios teye'ita iga Cristo kitoyaj iyesyoy kuá' migui' iga tejemen; majya sej Cristo wel temanawij kuá' Dios kuesiwis wan kicastigaroj yey ayompa nemij.

10 Siga kuá' tejemej aya teye'itaya Dios, Cristo kichij iga teye'itaya iga mi' iga tejemej, kuantí máj iga inán teye'itaya, nõ tesalvarowa iga Cristo ojpa-isa' sej.

11 Ayejsan iga inón, sino que nõ tipaktokej ipan Dios iga ticredowaj pan toTeko Jesucristo, iwán iga Cristo kichij iga matonokan tamelá wan Dios.

Adán iwán Cristo

12 Ijkón inán, iga itechko se taga' yey akichij ken Dios kine', ómpaya pewa' iga mochiwa yey ayekti ipan inín tajli, inón iga mikilo, iwán inán nochi miki iga nochi kichijwaj yey ayekti.

13 Áchtosan kuá' aya onoya ley, mochijtoyay yej ayękti ipan inın tajli; e' kuá' ateyi ley, ayagaj wel kitelwiá iga kichijto' yej ayękti.

14 Desde iga onoya Adán este iga Dios kimá' ley in Moisés, mikikej nochi gente. Mikikej malej iga ayá' kiyokachijkej yej Dios kijtoj iga amo mamochiwa; Adán, kena, kiyokachij yej Dios kijtoj iga amo mamochiwa.

Wel mojtowa iga Adán achi ijkómpasan ken Cristo.

15 E' yej kichij Adán awel tikijtowaj iga ijkómpasan iwán inón yej Dios tepetzmakokawij. Iga itechko Adán mia' mikikej, e' majya sej Jesucristo iselti kichij iga Dios mateye'ita iwán temakokawij iga tesalvarowa.

16 Inón yej Adán kichij yej ayękti, awel tikijtowa iga ijkómpasan ken imakoka Dios yej temaka iga tesalvarowa. Iga se yej Adán kichij yej ayękti, mojtowa iga kajasi iga nochi mamocastigaro; e' imakoka Dios kichiwa iga wel teye'ita, malej iga tikchijkej mia' yej ayękti

17 Puej siga itechko sesan taga' yej kichij yej ayękti, nochi gente miki; iga yej kichij se' taga' yej itoka' Jesucristo, majya sej wel tepalewiá iga ayi' timikiskej iga Dios te-ikneliá.

18 Ijkón ken itechko Adán iga kichij yej ayękti, nochi gente mikij, ijkonsan no iga Cristo yej kichij yej pox yękti, kichij iga Dios makiye'ita nochi gente wan maonokan iwán nochipa.

19 Ken tikijtowaj igasan se taga' ayá' tacredo' iga kichij yej ayękti, nochi kimopa'; ijkonsan no iga se taga' yej itoka' Jesús tacredo', kichij iga Dios makiye'ita pox miakejmej.

20 Dios kimá' iley Moisés iga matikmatikan iga tikchijwaj yej ayękti. E' malej iga pox nesi iga mochiwa yej ayękti, majya sej Dios kinextij iga te-ikneliá.

21 Ijkón iga nochi tejemen tikchijwaj yej ayękti, iwán inón iga nochi timikij; e' inán iga Dios pox te-ikneliá iwán teye'ita iga timoconfiarowaj pan toTęko Jesucristo, nochipa tonoskej wan yej.

6

Tisenmikikeja iwán Cristo, ijkonsan no iwán tisen-ojpa-isaskej

1 ¿Te tikijtoskej? ¿Ix tikteki'chijoskej yej ayękti iga Dios majo' mateperdonaro?

2 ¡Ayá! Tejemen ken kuá' timikikeja iga tikajtękeja iga tiktekichijwaj yej ayękti; ¿kén weljo' matikchijtokansan yej ayękti?

3 ¿Ix ayá' ankimatij iga yej timobautizarojkej* iga ticredo'kej ipan Cristo Jesús, no ken kuá' tisenmikikeja iwán?

4 Iga kuá' timobautizarojkej, ikuá' timosentokkej iwán. Ijkón ken toTaj ki-ojpa-ixitij Cristo iga iweyi poder, ijkón inán teojpa-ixitij iga matiye'nemikanya pan iyojwi.

5 Siga kuá' timobautizarojkej, tisenmikikeja iwán Cristo, ijkonsan no iwán tisen-ojpa-isaskej.

6 Tikmatij iga to-ikyapanemilis moclavaroj wan Cristo ipan cruz, iga inón yej teyoltlanaya iga matikchiwakan yej ayękti mamikiya iga ayo' maj matikchijtokan yej ayękti.

7 Yej mi'ya, ayo' kichiwa yej ayękti.

8 Siga tisenmikikeja iwán Cristo, tikmatij no iga tonoskej iwán.

9 Tikmatij iga kuá' Cristo ojpa-isa'ya kan miktoya, ayo' sej mikis nikeman.

10 Cristo migui' sesan vej iga makiperdonaro nochi yej mochiwa yej ayękti; e' inán iga sej isato', kichijto' ken Dios kineki.

* 6:3 6:3 Xikita glosario "Bautizar".

¹¹ Ijkonŝan nŝ amejemen ximomachilikan kenkuŝ' anmiktŝkeja iga ayo' wel ankichiwaj yej ayekti, e' xisatokan iga xikchiwakan ken kineki Dios, iga ansetitokej wan Cristo Jesús yej toTeko.

¹² Amocuerpoj keman mikis, e' inŝn mitztekimakasnekij iga xikchiwakan yej ayekti, inŝn iga amo ximoyolyamanakan iga xikchiwakan yej ayekti ken mitzyoltilanaj amocuerpoj.

¹³ Ni alin amocuerpoj amo makichwa yej ayekti. Majwa' xikchiwakan yej Dios kineki iga manesi iga anmikikeja wan an-ojpa-isakeja sej. Ximomakakan iga nochi amocuerpoj makichwa yej yekti ken Dios kineki.

¹⁴ Ijkŝn ay'ya wel mitztekimakaj amocuerpoj iga xikchiwakan yej ayekti iga ayo' mitztekimakatokej la ley, sino que inŝn amonokej iga Dios mitzikneliŝj.

Matimixkuiŝkan ipan toknimej yej tekoyojkej, yej kijliŝ esclavo†

¹⁵ ¿Kŝn tikjŝoskej? ¿Ix tiawij tikchawatij yej ayekti iga ay'ya tetekimaka la ley, iwŝn iga san Dios te-ikneliŝ? ¡Ayŝj ijkŝn!

¹⁶ Amejemen ankimatij siga ankitemowaj iga agaj mamochwa amoteko, amonoskej ken iyesclavojmej iwŝn ankichwaskej ken yej mitztekimakaj; siga mitztekimakaj iga xikchiwakan yej ayekti, anmikiskej. E' siga ankichwaskej iga Dios maono iga amoTeko, ankichwaj ken yej kiye'ita.

¹⁷ Nikmaka gracias Dios, malej iga ikyay ankitekichijtoyaj yej ayekti, e' inŝn ankimela'credŝkeja iga inochi amoalmaj kensan mitzmachtijkej.

¹⁸ Inŝn ken kuŝ' anxitomikeja iga ay'ya ankichijtokej yej ayekti, inŝn ankichiwaja ken mitztekimakaj amoTeko Dios.

¹⁹ (Nimitzijkuilowiliŝj ijkŝn iga ximixkuiŝkan ipan toknimej yej esclavojmej iga amejemen maj wel xikentenderokan nochi.) Ijkŝn ken ikya ankiyolmakakej iga ankichijkej kuajkuantas yej ayekti iga amocuerpojmej, ijkŝn inŝn ximomakakan iga xiye'nemikan, iwŝn xonokan petz san iga Dios.

²⁰ Kuŝ' amejemen an-ilpitoyajo' iga nochipa ankichijtoyaj yej ayekti, ayŝ' katka ankichwayaj ken kineki Dios;

²¹ e' ¿te anmotanilijkej ipan yej ikya ankichijkej, yej inŝn mitzpinajtiŝj? Nitŝ. Yej nemij ipan inŝn ojtj, yawij mikitij.

²² E' inŝn ayo' an-ilpitokej iga ayo' ankitekichijtokej yej ayekti, majwa' ankichiwaja ken kineki Dios. Inŝn sŝ, mitzpalewiŝj iga inŝn annemiskej ken kineki Dios, wan despuŝs nochipay amonoskej iwŝn Dios.

²³ Yej kichwa yej ayekti, motaniliŝ iga mamiki, e' yej temakokatiŝ Dios, inŝn iga nochipa matonokan iwŝn iga tisetitokeja wan Cristo Jesús yej toTeko.

7

Mixkuiŝtilo ipan yej namiktitokej

¹ Nokniwan yej ankixmatij la ley, ankimatija iga la ley kimandarowa se miej iga isatogo'.

² Wel timixkuiŝtiŝj ipan se siwa' yej namiktito'; la ley kijtowa iga awel yawi wan se' taga' miej onogo' iwewej, e' siga miki iwewej, la ley kixitoma iga wel mamonamikti wan se'.

³ Siga se siwa' kitoka se' taga' miej isatogo' iwewej, kijliskej iga najnamolnemi; e' siga miki iwewej, siwa' xitomi de la ley, iwŝn wel monamiktiŝ iwŝn se' taga' iwŝn ayŝ' mojtowa iga najnamolnemi.

† 6:14 6:14 Xikita glosario "Esclavo".

⁴ Ijkonan no amejemen nokniwan, ken ansenmikikeja wan Cristo, ay' mitzjuzgarowaj la ley. Inan amejemen itatki se'ya, inonwa' toTeko yey ojpa-isa' kan miktoya, inon iga matikchijtokanya ken Dios kineki.

⁵ Mie j tikchijtoyaj yey ayompa kensan kinekiá toalmaj, la ley tetajlantiko iga maj tikelewijkej yey ayekti iga matikchiwakan iga tocuerpoj, iwán ijkón tewiga' kan matimikikan.

⁶ E' inan iga tisenmikikej wan Cristo, ay'ya tejuzgarowa la ley. Inan timoyolpatakeja iwán tikchijwaj ken kineki iyEspíritoj Dios, iga ay'ya tonokej ipan ima' inon ley yey ikayay ijkuilijto'.

Ipan nej chantito' yey ayekti

⁷ ¿Tetaj tikijoskej inan? ¿Ix ayekti in la ley? ¡Ayá! Ayéj ijkón. E' nej ayá' katka nikixmatiá yey ayekti siga ayéj iga la ley. Nej ayá' nikmatiá siga ayekti iga manikpiasneki yey ayéj notatki siga la ley ayá' ijkín kijtowaya: "Amo xikpiasneki yey ayéj motatki."

⁸ E' el pecado momatij de la ley, iwán itechko yey tatekimaka la ley, pan nej kixitij iga manikyolmaka iga manikchiwa nochi yey ajayekti. Siga ateyi la ley, el pecado ken mikto' iga até wel kichiwa.

⁹ Ikyá nej aya nikixmatiá la ley wan nitawelonoya; e' kua' nikixmati' la ley, ken kixitij iga manikchiwa yey ayekti, iwán nimigui' iga neyokatij wan Dios.

¹⁰ Iwán nikasi' iga inonsan ley yey katka manemaka vida, majwa' nemiktij iga neyokatij wan Dios.

¹¹ Iga el pecado momatij de yey tatekimaka la ley, nekajkayaj iwán iga inonsan yey tatekimaka, nemiktij iga neyokatij wan Dios.

¹² Inan tikijtowaj iga la ley nokta walaj de Dios, iwán nochi yey tatekimaka pox yekti, Dios kiye'ita wan tanextiliá ken iga se maye'nemi.

¹³ La ley yekti, e' inantaj, ¿ix iga itechko la ley iga nimigui'? ¡Ayéj ijkón! Nej notechko iga nimigui' iga nikchij yey ayekti kua' la ley nenextilij yey yekti; iwán ijkón iga ipan la ley nesí iga yey ayekti nikchiwa, poxsay sej ayekti nesí.

¹⁴ Tikmatij iga la ley wí' de Dios; e' nej ninakayoj wan nochipa neyoltilana iga nikchiwa yey ayekti.

¹⁵ Nej anikojasi yey nikchiwa, iga ayá' nikchiwa yey nikneki, majwa' nikchiwa yey nikijiya.

¹⁶ Malej iga ayá' nikchiwa yey yekti yey nikchibasneki, kena, nikmati iga pox yekti la ley.

¹⁷ Ijkón ayo' nej yey nikchiwa, sino que yey ayekti yey chantito' pan noalmaj neyoltilana.

¹⁸ Iwán nej nikmati iga ayá' chantito' yey yekti pan noalmaj, iga nochipa neyoltilana iga manikchiwa yey ayekti; puej nej nikchibasneki yey yekti, e' awel nikchiwa.

¹⁹ Anikchiwa yey yekti ken nikneki, majwa' nikchijto'san yey anikneki.

²⁰ Iwán siga nikchiwa yey ayá' nikneki, ayo' nej yey nikchiwa, sino que yey ayekti yey chantito' pan noalmaj.

²¹ Ijkón inan nikmati; malej iga nej nikneko' manikchiwa yey yekti, nej nikchijto'san yey ayekti.

²² Ipan noalmaj nikye'ita iley Dios;

²³ e' nikita iga chantito' ipan nej ken tejté yey netekimakato' yey akineki manikchiwa ken nikelamiki; inonwa' yey ayekti yey chantito' pan nej yey nepresojwijto'.

²⁴ ¡Nimoknoṃati ken nono'! ¿A' neṃanawij de inín nocuerpoj yej ken míkto'ya?

²⁵ ¡Gracias nikhama Dios iga toṭeko Jesucristo neṃanawij!

Ijkón inán, nikneki iga manikchiwa yej kijtowa iley Dios, e' ipan nocuerpoj ono' se' ken tejté yej netekimakato' iwán nechiwaltía yej ayekti.

8

IyEspíritoj Dios teojmaka

¹ Inón iga, Dios ayí' kicastigaroj yej setitokej wan Cristo Jesús, yej ayo' nemij ken yejemej kinekij, sino que nemij ken kineki iyEspíritoj Dios.

² Iga tisetitokej wan Cristo Jesús, iyEspíritoj Dios temaka vida iga ay'ya tikchiwaj yej ayekti; tesalvaroj iwán ay'ya tetekimaka inón ley yej kijtowa iga timikiskej iga tikchiwaj yej ayekti.

³ Iga Dios kichij iga tejemej yej ileypa Moisés awel kichiwaya. Inón ley awel tepalewiá iga tikchiwaj yej tatekimaka, iga nochipa toalmaj kineki matikchiwakan yej ayekti. Dios kititan iPiltzín yej mochij taga' yej nesía kensan tejemej, yej ayekti tikchiwaj,* iga mamiki iga totechko. Dios ipan icuerpoj iPiltzín kipoloj nochi yej ayekti tikchiwaj.

⁴ Inón kichij iga tejemej wel matikchiwakan ken kijtowa la ley, puej ayo' tikchijtokej ken tiknekij tejemej sino que ken kineki iyEspíritoj Dios.

⁵ Puej yej kichijtokej yej kiyoltilantokej yej ayekti, kejlantokej iga kichiwaj ken yej yejemejpa kinekij; e' yej kichijtokej ken kineki iyEspíritoj Dios, kejlantokej iga kichiwaj ken kineki Dios.

⁶ Siga matikchijtokan ken teyoltilana yej ayekti, inón temiktiá, e' siga matikchijtokan ken kineki el Espíritu Santo, nochipa tonoskej wan Dios iwán tonoskej tamelá.

⁷ Iga yej kejlamíkijisan yej ayekti, inómejwa' kijiya Dios; iga akichiwaj ken kineki iley Dios, niga welitij kichiwaj.

⁸ Inón iga, yej kichijtokej yej kiyoltilanaj yej ayekti, Dios awel kiye'ita.

⁹ E' amejemen ay'ya ankichijtokej ken mitzyoltilanaj yej ayekti, sino ken kineki iyEspíritoj Dios, iyEspíritoj Dios ono' ipan amejemen. Yej ayá' kipiá iyEspíritoj Cristo, inón ayéj de Cristo.

¹⁰ Malej iga amocuerpoj mikis iga ankichiwaj yej ayekti, e' siga Cristo chantito' pan amejemej, amoespíritoj isato' iga anye'onokej iyixtaj Dios.

¹¹ Iwán siga chantito' pan amejemej iyEspíritoj Dios, inón yej ki-ojpa-ixitij Jesús kan miktoya; inonsan no Dios yej ki-ojpa-ixitij, no mitzojpa-ixitiskej iga iyEspíritoj yej chantito' pan amejemej.

¹² Ijkón nokniwan, inán Dios kineki iga matikchiwakan ayéj ken toalmaj kineki iga matikchiwakan yej ayekti.

¹³ Siga amejemen ankichijtokej ken amoalmaj kineki iga xikchiwakan yej ayekti, anyawij anmikitij iga anyokatitoskej de Dios; e' siga iyEspíritoj Dios mitzkawaltíaj iga ayo' xikchiwakan yej ayekti, nochipa amonoskej wan Dios.

¹⁴ Ipilowan Dios momakaj iga kitokaj ken kinextiliá iyEspíritoj Dios.

¹⁵ Puej iyEspíritoj Dios yej mitzmakakej, ayéj se espíritu yej mitzesclavojtiliá iga sej ximajmawikan, sino que Espíritu yej kichiwaj iga ximochiwakan ipilowan Dios. Iwán inín Espíritu kichiwaj iga matikijlikan Dios: ¡Nopáj!

* **8:3 8:3** Ayéj iga Jesús kichij yej ayekti; Heb 4:15 kijtowa iga Jesús ayí' kichij yej ayekti.

16 Ininsan Espíritu mosetiliá iwán toespíritoj iwán kijtowa iga tejemen ipilówanya Dios.

17 Iwán iga tejemen ipilowan Dios, kajasi iga no matemakakan yey itatki Dios, yey kijtoj iga temakas, iwán tosentatki mochíwas wan Cristo, siga inán iwán tiksensufrirowaj, wel no tonoskej ipan cielo kan ono' yéj.

18 Puej nikmati iga inán tejemej yey tiksufrirowaj, ni alín ayá' kaxiliá iwán inón, kua' kēman tisen-onoskej wan Jesús.

19 Inochi yey ono', yey kichij Dios kichixtokej iga magui' maásiya inón día kua' Dios kichíwas iga manesi aja'yéj ipilowan.

20 Iga inochi yey ono', yey kichij Dios yéj kijtoj iga amo maye'onokan,† ayéj iga kinekij, sino iga Dios ijkón kijtoj; e' weljo' sej kēman moye'talij

21 iga nochi yey kichij Dios ay' yawij mikitij niga palaniskej, wan paktoskej no kensan ipilowan Dios.

22 Tikmatij iga inán nochi yey Dios kichij tenatokej iwán kimachiliáj ken se siwa' yey pilkualoto' iga taonoltiá.

23 Iwán ayejsan nochi yey Dios kichij yey kualotokej, sino que tejemen no, e' tikpiaja iyEspíritoj Dios yey achto temá'. Iwán tikmatij iga inón kijtojneki iga temákasó' máj. Tikmachiliáj iga poxsan tikualotokej, iwán tikchixtokej iga kēman techíwas ipilowan Dios, íkua' timomachiliskej íjkanya iga tikpiaskej sé'paya tocuerpoj.

24 Iga tikchixtokej Dios tikmatij iga timomanawíjkejya; e' siga se kichixto' yey kítzto'pa, inón ayo' kichixto'. Yey se kítzto'ya, ¿téjaso' iga makichixto?

25 E' siga tikchixtokej yey aya tikitaj, melá'wa' iga atisiawij iga tikchixtokej.

26 Ijkonsan no iyEspíritoj Dios tepalewiá kua' timosemakasnékija. Iga kua' titajtowaj wan Dios ayá' tikmatij te tiktajtaniliáj, e' iyEspíritoj Dios tetajtowiliá iyixtaj Dios, te ken tēnapa iga kijtowa yey tejemej atikojasij kén tikijtowaj.

27 Iwán Dios yey kixmati te tikejlantokej, kimati te nemi kijtowa iyEspíritoj Dios; iga iyEspíritoj Dios kitajtowiliá yey kicredowaj Dios, ijkón iga Dios kineki iga maye'onokan.

Nochipa tiktaniáj iga Cristo tepalewiá

28 Tikmatij iga Dios tekipanowa iga nochi maye'kisa inomej yey kichokiliáj, inomej yey Dios kitapejpen iga mamochíwa ken yéj nochipa kejlanto'.

29 Iga yejemej yey Dios ikayay kixmati', áchtoya no kitapejpen iga mamochíwakan kensan Jesucristo yey iPiltzın Dios, iga Jesucristo mamochíwa tekoko pan nochi tokniwan.

30 Iwán yey desde áchtoya Dios kitapejpen, kinotza' no, iwán yey kinotza', no ki-omemawij, iwán yey ki-omemawij, no kitalıj iga maono itenoj yéj.

31 Inán, ¿te tikijtoskej de inın? Siga Dios de tejemempa, ¿a'yéj yey wel techiwilij yey ayekti?

32 Dios kine' iga mamiki iPiltzın iga nochi tejemej; ¿kén iga ayá' yawi no temakati nochi yey yéj kipiá?

33 ¿A'yéj wel kitelwij yey Dios kitapejpen? Ayagaj, iga Dioswa' in yey kijtowa a'yéj ye'nemi;

34 ¿A'yéj wel tēcastigaroj? Ni agaj, iga Crístojwa' in yey migui' iga tejemen, ayejsan iga inón, sino que ojpa-isa' iwán ono' iladoj iye'ma' Dios iga tetajtowilijto'.

† 8:20 8:20 Gn 3:17

³⁵ ¿A'yéj wel kikawaltij iga Cristo matechokili? Ayagaj, niga nité wel kikawaltij iga Cristo matechokili. ¿Ix wel kua' tecastigarowaj, o kua' tejté teyolmiktijto', iwán kua' tetemojtinemij iga matecastigarokan, o kua' apistaj, o kua' ayo' tikpiáj totzótzol, o kua' temiktijnekij?

³⁶ Ken kijtowa kan ijkuilijto':

Iga san nimitztokaj, nochipa nemiktijnekij.

Ne-itaj ken borregojmej‡ yej yawij kimiktij.

³⁷ E' ipan nochi inín, nochipa tiye'kisaj iga tepalewiá Cristo yej techokiliá.

³⁸ Inán nikmela'mati iga ateyi nité yej wel kikawaltij iga Dios matechokili.

Niga matemiktikan, niga kua' tísatokej, niga angelejmej,§ niga Tzitzimi' iyangelejmej, niga yej ono' inán, niga yej wí'o',

³⁹ niga yej ajko ono', niga yej ono' taltampa. Nité yej Dios kichij, awel kikawaltia iga Dios mateneki ken yéj tenextilij ipan Cristo Jesús yej toTeko.

9

Ken iga Dios kitapejpen la gente de Israel

¹ Nej niktoka Cristo, iwán iyEspíritoj Dios nenextiliá pan noalmaj iwán ne-ijliá iga ayá' nemi nitakajkayawa; nemi nimitzijliáj nokta iga

² poxsan nimoknomati, iwán nochipa kualoto' noalmaj.

³ Niknekiá katka manikpalewikán nokniwán israelitajmej yej de nejémempasan. Este katka Dios ayo' maneye'ita iwán manikajtewa iyowji Cristo, e' siga katka inón kipalewiayaj yejemej iga makina'techokan Dios.

⁴ Yejemej israelitajmej, iwán Dios kitapejpen iga mamochiwakan ipilowan. Dios kinextilij ipoder iga onoya iwamej kua' kichij pacto iwán yejemej. Dios kimá' iley Moisés. Dios kinextilij ken iga makiweyimatiltikan kua' monechkowaj tiqpan, iwán kijlij yej yawi kimakatij.

⁵ Yejemej ipilowan ipilowampa to-ikyapatajwewetkej, ipan inomej wáraj Cristo, iwán yéj Dios yej kimandarowa nochi, nochipa mamoweyimatilti. Ijkónyawa'.

⁶ Ayéj iga Dios ayá' kichij ken kijlij israelitajmej; iga ayéj nochi gente yej israelitajmej imela'pilowan Dios, iga ayá' nochi moconfiarowaj ipan Dios ken iyikyapatajwewejmej Israel* yej no itoka' Jacob.

⁷ Niga nochi ipilowan Abraham ayéj nochi imela'pilowan; sino que Dios ijkín kijlij: "Petz mopiltzin Isaac yawi kipiwi'ti mopilowan."†

⁸ Inín te-ijlijneki iga ijkón ken Isaac naceroj iga Abraham moconfiaroj ipan yej kijtoj Dios; tejemej no ipilowan Dios ayéj iga tejemej ipilowan Abraham, majwa' iga timoconfiarowaj ipan yej kijtoj Dios.

⁹ Dios kijlij Abraham yej yawi mochiwati: "Se xiwi' sej niwi', iwán íkuá' Sara kítasya se ipiltzin."‡

Dios wel kichiwa ken kiye'ita

¹⁰ Amo xikelkawakan yej mochij wán kuatejmej yej ipilowan Rebeca wán Isaac yej to-ikyapatajwewej;

¹¹⁻¹³ kua' aya katka onoyaj kuatejmej, niga kichíjkaja yej yékti niga yej ayékti, e' Dios kijlij Rebeca: "Yej tekoko yawi kichiwati ken kineki tetzoyo'." Inón no senyawí wán se' kan ijkuilijto', kijtowa: "Nikne' Jacob, e' Esaú nikijiya'." Ijkón nesi iga Dios wel kitapejpena ken kineki, ayéj iga agaj kichiwa tejté, sino que iga Dios kiyokanotza'.§

‡ 8:36 8:36 Xikita glosario "Borrego". § 8:38 8:38 Xikita glosario "Ángel". * 9:6 9:6 Israel; taga' yej no itoka' Jacob. † 9:7 9:7 Gn 21:12 ‡ 9:9 9:9 Gn 18:10 § 9:11-13 9:11 Gn 25:23; Mal 1:2,3

14 Inán ¿té tikijoskej? In Dios, ¿ix kichíwa yej ayékti? ¡Ayéj ijkón!

15 Iga Dios kijlij Moisés: “Nia nikchokilítí yej nej nikneki manikiknelí, iwán nikiknelíj yej nej nia nikiknelítí.”*

16 Inón iga ayejsan iga agaj makineki, niga mamoteki'topewa iga makalaki, tájma'wa' Dios yej yéj kikneliá.

17 Iga kan ikuilijto' kijliá Faraón: “Nimitztalij iga rey iga nimitznextilij nopoder iwán iga ipan inín tajli noyan mane-ixmatikan.”

18 Inón iga Dios kikneliá a'ya iga yéj kiknelijneki, iwán kiyoltakuawiliá, a'ya iga yéj kiyoltakuawilijneki.

19 Iwán tej tine-ijlij: “Siga ijkón, ¿te iga Dios kijtowa iga itechko taga? ¿A'yéj wel kijtowa iga amo mamochíwa ken Dios kineki?”

20 ¡E' tej taga! ¿Te moteki in tej iga ximokueso iwán Dios? ¿Ix wel an se komi' makijli yej kichij: “¿Te iga ijkín tinechij?”†

21 Pues yej kichíwa komi' wel kichíwa ken yéj kineki, iwán ipan inonsan konsoki' wel nq kichíwa yej námol awel kikui, iwán se' yej a'san nesi wel kikui.

22 ¿Iwán te tikijoskej?, Dios kine' matanextili ken tacastigarowa iwán iga nochi makitakan ipoder, inón iga Dios ayá' kikuesowilij yej kajasiá iga makicastigarokan yej onóyaja ga poliwisej.

23 Ijkón kichij iga kinextij iweyipoder ipan tejemen yej te-iknelij, yej desde áchtosan tetapejpen iga matonokan kan yéj ono'.

24 Dios tenotza', akita siga tijudiyojmej o ayéj.

25 Ken ikuilijto' ipan ama' yej kikuiloj Oseas: Yej ayéj katka nopilowan, nia nikijliti iga nopilowan. Yej aniknekiá, niknekis.‡

26 Iwán ompa kan mitzijlijkej: “Amejemen ayéj nopilowan”, ompa yawij mitzijlij ipilowan Dios yej isato'.§

27 E' iga israelitajmej, Isaías kijtoj ijkín: “Malej iga israelitajmej pox miakej ken tikita xajli yej ono' lamartenoj, petz alín kawiskej yej yawij mosalvarotij.

28 Ayá' wejkatis toTeko yawi kijuzgaroti nochi yej onokej ipan inín tajli.”*

29 Ken Isaías ikya kijtoj:

Siga toTeko yej nochi wel kichíwa, ayá' katka kikajteyaya alín toknimej iga tejemej matonokan, tipoliwíkaja ken yej chantitoyaj altepe' Sodoma† iwán Gomorra.‡

Judiyojmej akentenderojkej

30 ¿Te tikijoskej? Iga yej ayéj israelitajmej yej ayá' kitemowayaj iga maye'onokan iyixtaj Dios, yejémejwa' in yej máj ye'onokej iyixtaj Dios iga moconfiarowaj.

31 E' israelitajmej yej kitokayaj la ley, yej katka maye'onókanya iyixtaj Dios, awel kichijkej ken kijtowa inón ley.

32 ¿Te iga? Iga ayá' kitemojkej iga maye'onokan iyixtaj Dios iga san moconfiarowaj ipan Cristo, majwa' kinekiáj iga Dios makiye'ita yej kichíwayaj. Inón iga ken mokxiwitekikej ipan te'ti, iwán inonwa' te'ti kijtojneki Cristo.§

33 Ken kijtowa kan ikuilijto':

Nej niktaliá ipan altepe' Sion* se te'ti kan mokxiwitekilo, se te'ti yej

* 9:15 9:15 Ex 33:19 † 9:20 9:20 Is 29:16 ‡ 9:25 9:25 Os 2:23 § 9:26 9:26 Os 1:10 * 9:28 9:28 Is 10:22, 23 † 9:29 9:29 Dios kitatij yej chantitoyaj altepemej Sodoma iwán Gomorra iga kichijkej yej ayékti. Gn 19. ‡ 9:29 9:29 Is 1:9 § 9:32 9:32 Is 18:14 * 9:33 9:33 Sion se' itoká' Jerusalén.

tawetziltiá.
 Yej moconfiarowa ipan inón te'ti ayá' mopinajtij.†

10

1 Nokniwan, noalmaj kineki iga israelitajmej mamosalvarokan, iwán kuá' niktenevia Dios, inón niktajtanilia.

2 Niye'tajtowa iga yejemej, poxsan kiweyimatiltiáj Dios, e' ayá' kimatij ken iga makiye'chiwakan.

3 Iga ayá' kimatij ga Diossan yej kichiwa iga se maye'ono iyixtaj yéj, majwa' yejemensan kitemowayaj imatikamej iga maye'onokan iyixtaj Dios, e' ayá' kichiway ken yéj kijtowa.

4 Iga walañ Cristo, kitamiko iley Moisés, inán nochi yej moconfiarowaj pan Cristo ye'onoskej iyixtaj Dios.

5 Iga se maye'ono iyixtaj Dios iga kichiwa ken kijtowa la ley, Moisés ijkín kijuiloj: "Yej kichiwa ken kijtowa la ley, iga inón mosalvaroj."*

6 E' yej kientaliá iyalmaj pan Dios iga maye'ono iyixtaj, ayí' tatajtani: "¿A'yéj tejkawis ipan cielo? —inín kijtojneki iga matiktemowikan Cristo,

7 niga ayí' tatajtani: ¿A'yéj temoj kan onokej iyalmajmej yej miktokej?" —inín kijtojneki iga matikojpa-ixitikan sej Cristo ken kuá' mikto'o'.

8 ¿Wan tetaj kijtojneki? "Itájtol Dios mona'san ono', iga ono' ipan moten iwán ipan moalmaj." Ininwa' in itájtol yej ipan matimoconfiarokan, yej nejemej nikpowaj.‡

9 Siga tikijtowa iga Jesús toTeko, iwán ipan moalmaj ticredowa iga Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya, mitzalvaroj.

10 Puej iga toalmaj ticredowaj, iwán ijkón iga tiye'onoj iyixtaj Dios, e' iga toten tiknojma-ijtowaj iga Jesús toTeko iwán ijkón iga Dios tesalvarowa.

11 Kan ijuilijto' itájtol Dios kijtowa: "Nochi yej kientaliá iyalmaj pan yéj, ayá' mopinajtij."‡

12 Dios kiye'ita judiyojmej wan yej ayéj judiyojmej; puej tonochin tikpiáj sesan toTeko, iwán a'san nesi kipalewia yej kitajtanilia.

13 Iga ijkín kijtowa itájtol Dios kan ijuilijto': "Nochi yej kitenewia itoka' toTeko yawi mosalvaroti."§

14 E' ¿kén yawij kitenewitij toTeko Jesucristo siga ayá' nemi kicredowaj ipan yéj? ¿Iwán kén kicredoskej ipan yéj siga aya nemi kikakij de yéj? ¿Iwán kén yawij kikakitij siga ayagaj nemi kitatapowiaj de yéj?

15 ¿Kén yaskej kipowatij ye'noticiaj siga ayagaj kititanij? Ken kijtowa kan ijuilijto' itájtol Dios: "¡Pox monsañ kuá' asij yej kipowaj ken iga matonokan tamelá, yej tematiltikoj ye'noticiaj!"*

16 E' ayá' nochi kicredojkej ye'noticiaj. Ken kijtowa profeta Isaías: "NoTeko, ¿ix agaj netajtolkulijkej yej nikpojkej?"†

17 Ijkón yej moconfiarowaj ipan Cristo, achto kikakij itájtol. Iga makikakikan, kineki agaj makipowa inón ye'noticiaj.

18 E' nimitztajtani: ¿Ix an kikakikej in itájtol Dios? ¡Kena, kikakikej! Kan ikayay ijuilijto' kijtowa:

Itájtol yejemen mokagui' noyan ipan tajli,
 iwán itájtol asi'ya este ipan itajtamiyan inín tajli.‡

19 E' sej nitatajtani: In israelitajmej, ¿ix an aya kimatij? Moisés áhtoya kijtoj:

† 9:33 9:33 Is 28:16 * 10:5 10:5 Lv 18:5 † 10:8 10:8 Dt 30:12-14 ‡ 10:11 10:11 Sal 34:22
 § 10:13 10:13 Jl 2:32 * 10:15 10:15 Is 52:7 † 10:16 10:16 Is 53:1 ‡ 10:18 10:18 Sal 19:4

Nia nikchiwati iga xiyolkuesiwi iga se país yej ayéj niga país;
nikchiwas iga ximokuejkuesokan wan se país yej pox yoltakuakti'.§

²⁰ Isaías sej mixewiá iga kijtowa:

Yej ayá' netemowayaj, neasikej;

iwán nikixnextilijkej yej ayá' netemowayaj.*

²¹ Iwán kua' tajtowa de israelitajmej, Isaías kijtowa: "Semilwi' nimapatajtoya iga niknotztoyaj yej pox yoltakuaktikej iwán akinekij manetokakan."†

11

Dios ayá' kisenkokajtej israelitajmej

¹ Inán nitatajtani: ¿Ix an Dios kitepo'má' israelitajmej? ¡Ayéj ijkón! Nej no ni-israelitaj yej ipilowampa Abraham ipilowan, iwán itribujpa Benjamín.

² Dios ayá' nemi kitepo'maka yej yéj kitapejpen, inón yej pox ikayay kixmati. ¿Ix ayá' ankimatij kan ijkulijto' ipan itájtól Dios yej kichij Elías, kén iga yéj kua' kitenewij Dios kitelwij israelitajmej? Kijtoj:

³ "NoTeko, kimijmiktíjkeja moprofetajmej, inewi moaltar kixixitinkej, iwán nejsan nikawi' noselti, e' nej no nemiktijnékija."*

⁴ E' Dios kijlij: "Nikpiao' siete mil tajtaga' yej netokaj, yej ayá' motankuaketzaj iyixtaj ídolo yej kijliáj dios Baal."†

⁵ Puej ijkonsan no inán, achó' kawikej sekin israelitajmej yej Dios kiknelij iwán kitapejpen.

⁶ Iwán siga san kitapejpen iga yéj ijkón kiknelij, ayejwa' iga se kichij yej yékti; porque siga se makichiwapa yej yékti, ayejwa' iga ta-ikneliá Dios.

⁷ Inán, ¿kén tikijoskej? Israelitajmej ayá' kasikej yej kitemowayaj, e' yej Dios kitapejpen, kena kasikej. Sekin moyoltakuawilijkej.

⁸ Ken kijtowa kan ijkulijto' itájtól Dios: "Dios kikuatapololtij inomej; kimá' iyixmej, e' kixtzakua' iga amo matachakan iwán kimá' inakasmey, e' ayá' takakij, iwán este inán ijkón onokej."‡

⁹ David no kijtowa:

Kua' nemi ilwichiwaj, mamawetzikan ken toto' yej kawi ipan kuakakax iga makikitzkikan iga makicastigarokan.§

¹⁰ Iyixmej, mapajpachatiakan, iga amo matachakan, matepotzwijkoliwikan iwán ijkón makawikan.*

Kén iga mosalvarowaj yej ayéj judiyojmej

¹¹ Nimitztajtani inán: ¿Ix an mela'wetzikej in israelitajmej wan ayí' moketzaskej? ¡Ayá'!, e' kua' israelitajmej ayá' kichijkej ken kijtowa Dios, iga inón mosalvarojkej yej ayéj israelitajmej, iga inán mamixkuítikan israelitajmej iga makicredokan no.

¹² Iwán siga pan yej ayompa kichijkej judiyojmej, moye'chijkej nochi tokniwan yej onokej ipan inín tajli, iwán siga kan wetzikej judiyojmej, moye'chijkej yej ayéj judiyojmej, ¡majya sej moye'chivaskej siga judiyojmej inochimej sej makitokakan Dios!

¹³ E' nimitzijlijnekij tejté amejemen yej ayéj anjudiyojmej. Nej iyapóstol Dios iwán yéj netitan iga itájtól manikpowili yej ayéj judiyojmej, pox nikye'ita iwán nikyolmaka iga nikchiwa yej netekimakakej.

§ 10:19 10:19 Dt 32:21 * 10:20 10:20 Is 65:1 † 10:21 10:21 Is 65:2 * 11:3 11:3 1 R 19:14

† 11:4 11:4 1 R 19:18 ‡ 11:8 11:8 Is 29:10 § 11:9 11:9 Sal 69:22 * 11:10 11:10 Sal 69:23

14 Nikneki iga tokniwan yej de nejemenpaskan judiyojmej makhichwasnekikan yej amejemen ankichiwaj iga ankixmatij Cristo, iwán ijkón wel mamosalvarokan.

15 Puej siga kuá' judiyojmej moyokatijtoyaj wan Dios, ompa pewa' iga yej ayéj judiyojmej wel moyoltaliáj wan Dios, ¿ix aya'taj majya sej kuá' yejemej mamokuepakán? Iga ijkón kichiwaskaj, ken ojpa-isaskej sej kan miktoyaj.

16 Puej siga agaj kimaka iga ofrenda Dios yej áchtopa pan yej mochiwa iga itixyo trigo, inón kijtojneki iga nochi tixti nō Dios kiye'ita. Iwán siga agaj kimaka iga ofrenda Dios inelwayo se kuawi', nō nochi imajma' inón kuawi' Dios kiye'ita.

17 Sekin judiyojmej yej ken imela'majma' olivojkuawi',† kima-jmatzontekkej iga Dios ay' kiye'ita'. Iwán tej ken se imajma' olivojkuawi' yej momati ipan kuayoj yej ipan mitzinjertarokkej. Ijkón iga tej tixwato' ipansan inón inelwayo iwán wel tonó' iga san inón iyayo.

18 E' amo ximomachili iga tej majya sej que imela'majma' olivo, yej kitojneki judiyojmej. Siga timomachiliá iga tej majya sej, xikejlamiki iga ayéj mopan ixwato' inelwayo, sino tej tixwato' pan inelwayo mela'olivoj.

19 Anka tikijtoj: "Kena, e' imajma' kitzojtzontekkej iga nej mane-injertarokan ipan olivojkuawi'."

20 Ijkón; e' kitzojtzontekkej iga ayá' moconfiarokkej ipan Dios, iwán tej ompa tonó' iga san timoconfiarokkej ipan Dios. Inón iga amo ximoweyimati, sino que achi xikmajmawili Dios.

21 Siga Dios ayá' kiknelij imela'majma' olivo, welsan nō tej ijkón mitzchwilij.

22 Ta' xikita kén iga Dios pox ta-ikneliá, e' nō kikuesowa yej ayá' kichywa ken yéj kijtowa. Ijkón kichij wan inomej yej wetzikej, e' tej pox mitziknelij. Dios mitzikneliao' miej timoconfiarowa ipan yéj; e' siga ayá', tej nō yawij mitzontekitij.

23 E' siga judiyojmej sej kicredowaj, yejemej sej ki-injertaroskej pan olivojkuawi'; iga Dios kipiá poder iga sej makichywa.

24 Siga tej yej ayéj tijudiyoj, mitzontekkej ipan kuayojolivoj, iwán mitz-injertarokkej ipan ye'olivojkuawi', malej iga tej ayéj de inómbapa kuawi', majya sej judiyojmej, yej imela'majma' olivojkuawi', yawij ki-injertarotij kan achto onoyaj!

Kén iga yawij mosalvarotij judiyojmej

25 Puej nokniwan, nikneki xikmatikan yej aya momatiá, yej Dios kichivasneki, iga amo ximomachilikán iga poxsan antamatij: israelitajmej ayá' momela'yoltakuawilijkej inochimej, e' ijkón onoskej este que mamasi yej ayéj judiyojmej, yej yawij kicredotij ipan Cristo.

26 Kuá' inón mochiwas, íkuá' nochi israelitajmej mosalvaroskej, puej kan ijkulijto' kijtowa:

Yej tasalvarowa yawi witzeti de Sion,‡

iwán yej ayékti kichijkej israelitajmej, yawij kiperdonarotij.§

27 Iwán inín nikchivas wan yejemen, kuá' nikperdonarowilij yej kichijkej yej ayékti.

28 Iga judiyojmej akicredojkej ye'noticiaj, kijiyakej Dios, ijkón inán mitzojtapowilijkej amejemen yej ayéj anjudiyojmej iga wel xicredokan

† 11:17 11:17 Xikita glosario "Olivo". ‡ 11:26 11:26 Sion se' itoká' Jerusalén. § 11:26 11:26 Is 59:20,21

ye'noticiaj. E' Dios kinéki-o' in judiyojmej iga Dios kitapejpen iyikyapatajmej.

²⁹ Puej yej Dios temaka, ayo' sej tekuiliá, niga yej kinotza', ayá' ompay kisenkokajtewa.

³⁰ Amejemen ikya ayá' ankichijkej ken kineki Dios, e' iga judiyojmej ayá' kichijkej ken Dios kineki, inón iga inán amejemen Dios mitzikneliáj.

³¹ Ijkonan no yejemen inán ayá' kichiwaj ken Dios kineki, e' iga san Dios makinextili iga wel kikneliáj yejemen, kensan no amejemen mitziknelijkej.

³² Dios kikajtey nochi iga makichiwakan yej ayekti, iga inán Dios nochi wel makikneli.

³³ ¡Poxsan weyi itamatilis Dios iwán Yéj pox kojasi yej kichíwa! Ayá' wel tikojasij ken yéj kejlámiki, niga wel tikentenderowaj yej yéj kichíwa.

³⁴ Puej, ¿a'yéj kimati yej toTeko kejlámiki? ¿O a'yéj kimachtij?*

³⁵ ¿Ix ono' an agaj yej achto kimá' tejté toTeko iga yéj inán kenkuá' kixtawa yej kimakakej?

³⁶ Nochi itatki Dios, iga yéj nochi kichij iga yéjsan. ¡Nochipa mamoweyimatilti Dios! Ijkónyawa'.

12

Xiksentalikan amoqlmaj ipan Dios

¹ Nokniwan, Dios te-ikneliá, inón iga nimitztajtaniliáj iga amejemen nochipa xiye'nemikan ipan iyojwi. Iga ijkón ankichiwaj, ken tikita ankimakaj Dios se ofrenda yej isato'. Inón Dios kiyé'ita, ijkón nokta kajasi iga matikye'weyimatiltikan.

² Ayo' xikchiwakan ken kichijtokej toknimej yej ayá' kixmatij Dios, majwa' ximomakakan iga Dios mamitzyolpatakan iga se'ya ken antajlamikij, ijkón ankimatiskej yej Dios kineki iga xikchiwakan, yej pox yekti, yej kiyé'ita Dios.

³ Nikmati iga Dios poxsan ne-iknelij iga netalij iga iyapóstol, inón iga nimitzijliáj iga sejsé de amejemen, amo agaj mamomachili iga majya sej que se'. Majwa' sejsé de amejemen ximomachilikan kén amonokej, ke'san Dios mitzchiwaltiaj iga ximoconfiarokan ipan yéj.

⁴ Ijkón ken tejemej ayá' tikpiáj petz tokxi wan toma', sino que tikpiajo' máj sekin miembros iwán nochi inomej ayá' sesan itekipanolmej kipiáj,

⁵ ijkonan no tejemen, malej iga timiakejmej, e' pan Cristo sesan timochiwaj, iwán tonochin tisetitokej ipansan se.

⁶ Dios temá' sese'pa yej wel tikchiwaj, kensan yéj kiyé'ita temá'. Siga Dios tetajtolmaka iga matikijtokan itajtól, matikchiwakan san ke' iga timoconfiarowaj pan yéj.

⁷ Siga Dios temá' iga wel matikchiwakan tejté iga agaj, matikye'chiwakan. Siga Dios temá' iga wel titamachtiáj, inón nokta matikchijtokan.

⁸ Siga Dios temá' iga wel titayolchikawaj, inón matikchijtokan. Siga Dios temá' iga wel matitamakokawikan tejté, matikyolmakakan iga tikchiwaj. Yej ono' iga ken tzontekon pan tejté kan Dios kitajlij, makiye'chiwa itekipanól; yej kipalewiá yej amotapialiáj, mapaki iga kichíwa.

Kén makichíwa yej kitoka Cristo

⁹ Ximomela'sepanchokilikan wan amoknimej. Xikijiyakan yej ayekti iwán xikchiwakan yej yekti.

* 11:34 11:34 Is 40:13,14

¹⁰ Ximosepanchokilikān wān amoknīn ken sēsān amotaj; xikita moknīn majya sej que tej.

¹¹ Amo ximosemakakān, xikyolmakakān yej ankichiwaj, te xiyolpaktokān iga xikchiwakān yej Dios kinēki.

¹² Mieĵ ankichixtokej toTēko, xipaktokān. Kua' tejté mitzyolmiktiāj, xikijyowikān iwān amo xikajtewakān iga ankitenewiāj toTēko.

¹³ Xikpalewikān tokniwān yej kitokaj Dios yej amotapialiāj. Xikomemawikān wejkachanej yej akipiāj kān kochij.

¹⁴ Xiktajtanilikān Dios iga maye'onokān yej mitziknochiwaj iwān ayá' xikmalijlikān.

¹⁵ Xipakikān wān yej paktokaj, iwān xisenchokakān wān yej nemi chokaj.

¹⁶ Xonokān ken sēsān amoalmaj wān amokniwān. Amo ximoweyimatikān, ximomachilikān kensan inomej yej ayá' motapialiāj. Amo pansan amejemen ximomachilikān iga poxsan antamatij.

¹⁷ Siga agaj mitzchiwiliāj yej ayēkti, amo nō ijkōn xikchiwilikān. Nochipa xiktemokān yej yēkti iga xikchiwilikān nochi tokniwān.

¹⁸ Xikchiwakān este kān māj anwelitij iga xonokān tamelā iwān nochi.

¹⁹ Nokniwān yej nimitzpozchokiliāj, amo ximomatikān kua' agaj mitzchiwiliāj yej ayēkti, xikajtewilikān iga Dios makicastigarō yej mitzchiwilijkej yej ayēkti; iga ijkīn kijtowa kān ijkūilijto': "Nejwa' in yej nitacastigarowa; nej nia nimomatiti wān inōn yej kichij yej ayēkti, kijtowa toTēko."*

²⁰ Iwān nō kijtowa: "Siga yej mitzijiya mayāna, xiktamaka, siga ataneki, xikamaka; iga inōn tikchiwas, este xajxaygatatawiās iga pinawas."†

²¹ Amo ximoyolyamāna iga xikchiwa yej ayēkti, majwa' xiktanili yej ayēkti iga xikchiwa yej yēkti.

13

¹ Nochi toknīn makichiwa ken tatekimaka tekiwajmej. Iga ateyi nisé tekiwaj yej ayá' kitalij Dios, iwān yej inān mandarowa, Dios kitalij.

² Inōn iga yej ayá' kichiwa ken tatekimaka tekiwajmej, ayá' nemi kichiwa ken Dios tatekimaka. Yej akichiwa ken tatekimaka tekiwajmej, inōn yawij kicastigarotij.

³ Tekiwajmej ayá' onokej iga makimajmajtikān yej kichiwaj yej yēkti, yejemen onokej iga yej kichiwaj yej ayēkti. Siga ayá' tikneki xikmajmawilijto tekiwajmej, xitawelono, iwān tekiwajmej mitzye'itaskej.

⁴ Tekiwajmej nemi kichiwaj ken Dios kinēki iga xitawelono. E' siga ayá' tiye'nemi, ijkōn sí ximajmawi; tekiwaj ayá' báldejsan mandarowa, wel nō tacastigarowa. Tekiwaj kichijto' ken Dios kinēki iga kicastigarowa yej kichiwa yej ayēkti.

⁵ Inōn iga matiktajtōlkuikān tekiwajmej, ayejsan iga amo matecastigarō, sino que tikmatitokej ipan toalmaj iga matiye'nemikān nokta.

⁶ Inōn iga amejemen ankixtawaj yej kijliāj impuestos,* iga Dios ompa kitalij tekiwajmej iga makichiwakān itekipanōlmej ken kajasi.

⁷ Nochi yej mo-ixtāwa, xixixtawakān, san katiapa impuesto yej ono', xik-respetarokān nochi yej kajasi.

Matimosepanchokilikān

⁸ Amo agaj xikdeberokān ni alīn, majwa' ximosepanchokilikān; iga yej kichokiliā iyiknīn, kichija ken tatekimaka la ley.

* 12:19 12:19 Dt 32:35 † 12:20 12:20 Pr 25:21, 22 * 13:6 13:6 Xikita glosario "Impuestos".

9 Ij^kin tatekimaka Dios: “Siga tinamiktito', amo xaj wan se'; amo xitamikti, amo xitachteki, amo xitanamolpanti, amo xikpiasneki yej se' itatki”; e' siga “tikchokiliá moknⁿin kensan tej timochokiliá”, nemi tikchiwa nochi ken tatekimaka la ley.

10 Yej kichokiliá iyiknⁿin awel kichiwiliá yej ayekti; in^on iga, siga tiknekij toknⁿin, pan in^on tikchiwaj ken kijtowa nochi la ley.

11 Xikchiwakan nochi in^on iga ankimatij na'ya wi' toTeko. Akajasi iga matikochokan, majwa' matisatokan iga majya na' ono' iga temanawiki Dios que kua' iga achto ticredojkej itajt^ol.

12 Ken tikita pox tayówaya, iwán ayo' wejkáj iga tanesis; in^on iga matikajewakan iga tikchiwaj yej ayekti, yej kichiwa yej ayekti ken kua' ono' kan takomichkan. Matikchiwákanya yej yekti ken kichiwa yej nemi kan tawilpan iwán nochi kita.

13 Matiye'nemikanya ken se nejnemi kua' tanesto'. Amo matitawanakan niga matikan ilwitaj kan tawanalo, niga mati-ajapanemikan iwán amo matikchiwakan nité yej ajayekti, amo matitakuejkuesokan, niga matita-ixitakan.

14 Iga ijkón ankichiwaj, toTeko Jesucristo mitzpalewiáj iga anye'nemij, iwán amo xikejlamikikan iga ankichiwaj yej ayekti ken mitzyoltilanaj amoalmaj.

14

Amo xikpopowa moknⁿin

1 Siga se aya momela'confiarowa ipan* Cristo, xikomemawikan iwán amo ximotenkitzkikan iwán igasan ayá' kichiwa yej amejemen ankiye'itaj.

2 Sekin kijtowaj iga wel kikuaj nochi tákual, e' sekin yej aya momela'confiarowaj ipan Dios, kikuaj petz verdura.

3 Yej kikua nochi, amo makipinajti yej akikua nochi, iwán yej akikua nochi, amo makijto iga ayompa kichijto' yej kikua nochi, iga Dios ijkón kiyé'ita in^on toknⁿin.

4 In tej, ¿te moteki iga tikijtowa iga ayompa kichijto' yej se' itekipanowani? Siga kichij yej yekti o ayekti, inonwa' kimati iteko. Iwán toTeko Dios kena kiyé'itas in^on toknⁿin, iga Diossan yej wel kichiwa iga matiye'onokan iyixtaj.

5 Ono' sekin yej máj kiyé'itaj se día† que se' día, iwán sekin kimatij iga nochi día kensan nochi día. Sejsé makimela'matito iga ijkonya ken kejlanto'.

6 Yej máj kiyé'ita se día que se', inonwa' iga kiweyimatiltiá toTeko; iwán yej ayá' máj kiyé'ita nisé día, no kiweyimatiltiá toTeko. Wan yej nochi kikua yej mókuapa, kua' kikua, kiweyimatiltiá toTeko iga kimaka gracias Dios; wan yej kikuasan petz verdura, akikua naka' iga kiweyimatiltiá toTeko iwán kimaka gracias Dios.

7 Ayagaj de tejemej ono' iga yéjsan mamoweyimati, niga agaj mateweyimatilti kua' timikikeja.

8 Puej siga tisatokej, matonokan iga matikweyimatiltikan toTeko, iwán siga timikij, mamoweyimatilti toTeko. In^on iga siga tisatokej o timiktoskej, tejemej itatki toTeko.

* **14:1 14:1** Español: “débil en la fe”, kijtojneki iga anka némi-o' pewa iga moconfiarowaj ipan Jesucristo yej achto katka judiyojmej iwán awel kikuayaj nochi tákual iga ijkón kijtowa iley Moisés.

† **14:5 14:5** Judiyojmej motekisewiayaj el sábado wan kipiayaj sekin máj día iga kilwichiwiliayaj Dios, e' ayá' nochi yej kitokayaj Jesús ijkón kichiwajaj.

⁹ Inón iga Cristo migui' iwán sej ojpa-isa', iga mochij iTeko yej miktokej iwán yej isatokej.

¹⁰ In tej, ¿te iga tikijtowa iga ayompa kichijto' moknín? ¿O te iga tikpinajtiá? Tonochín tiawij tonotij iyixtaj Cristo kua' yéj yawi tejuzgaroti.

¹¹ Kan ijkuilijto' itájtól Dios kijtowa ijkín:
Niknojma-ijtowa nokta iga inín mochíwas, kijtowa toTeko, iga no-ixtaj yawij motankuaketziy nochi,
iwán nochi kitenewij notoka' iga yawij kiweyimatiltitij.‡

¹² Inón iga sejsé de tejemej tiawij tikijtotij iyixtaj Dios yej tikchijkej.

Amo xikwetzilti moknín ipan iyojwi Dios

¹³ Inón iga ayo' matikijtokan iga toknín ayompa kichijto'. Majwa' xiksentajikan amoalmajmej iga amo xikchíwakan nité yej makixipolo moknín niga makixiti ipan iyojwi toTeko.

¹⁴ Nej nikmati iga toTeko Jesús nenextilij iga ateyi tákual yej ayá' nokta mokua; e' siga agaj keklamiki iga iley Moisés te-ijliao' iga se tákual ayékti iga mokua, amo makikua.

¹⁵ Iwán siga yej tej tikua, iga inón tikyolmiktiá moknín, ayékti tikchíwa iga ompa nesi ayo' tikneki moknín. Cristo migui' iga inón moknín, iwán amo xikchíwa iga san yej tikua, mapoliwi moknín.

¹⁶ Amo xikchíwakan iga mamajtajtolo iga inón yej amejemen ankiye'itaj iga ankichíwaj.

¹⁷ Iga inán Dios reinarowa§ pan tejemen, ayéj máj importante tákual niga yej mooniá, majwa' matiye'nemikan, matonokan tamelá iwán matipaktokan. Inón kichíwa iyEspíritoj Dios pan tejemen.

¹⁸ Yej ijkón kichíwa iga kitoka Cristo, Dios kiyé'ita iwán toknimej nọ.

¹⁹ Inón iga matiktemokan yej kichíwa iga matonokan tamelá, iga ijkón wel timosepampalewiáj iga máj matimoconfiarokan ipan Cristo.

²⁰ Amo matikawaltikan yej Dios nemi kichíwa ipan se' toknín, iga san yej tikua. Nochi tákual yékti, e' siga tikua tákual wan se' mitzita yej kimati iga ayékti mamokua, iga inón tikchíwa, toknín tikchíwaltiá yej ayékti.

²¹ Yékti iga amo mamokua naka', niga mamooni vino, nité amo xikchíwa yej moknín makichíwalti yej ayékti. Amo matikchíwakan nité yej makixipolo toknín ipan iyojwi toTeko.

²² Ken iga timoconfiarojto', tej ijkón xikchijto iyixtaj Dios. ¡Mapakto inón taga' yej kimatito' iga yej nemi kichíwa ijkonya nokta!

²³ E' siga agaj kikua tejté iwán ayá' kimela'mati iga yékti mamokua, yéj itechko siga kichíwa yej ayékti iga kikua, iga ayá' sesan iyalmaj iga kikua. Iwán nochi yej se kichíwa kua' kimatito' iga amo makichíwa, inón ayékti nokta.

15

Xikchíwakan ken kiyé'ita amoknín

¹ Tejemej yej timoconfiarowaja ipan toTeko, matikpalewikan tokniwan yej aya momela'confiarowaj ipan toTeko. Amo matikchíwakan yejsan tejemej tiknekij.

² Sejsé de tejemej matikchíwilikan yej toknín kiyé'ita iga maye'ono, iwán matikpalewikan iga mamocnfiaro máj pan Dios.

³ Niga Cristo ayá' kichij yej yéj kine'; majwa' mochij ken kan ijkuilijto' Dios itájtól: “Yej mitzmajlijkej, inán nej nọ nemajlijkej.”*

‡ 14:11 14:11 Is 45:23 § 14:17 14:17 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”. * 15:3 15:3 Sal. 69:9

4 Puej nochi yej ikyay ijkuilijto' itájtɔl Dios, mo-ijkuiloj iga matimomachtikān iwān tepalewiá iga amo matimosemakakan. Inón tájtɔl teyɔlchikawa wān tenextiliá iga kēman Dios temakas yej kijtoj.

5 Dioswa' in yej tepalewiá iga amo matimosemakakan iwān teyɔlchikawa, yéjwa' in yej niktajtaniliá iga mamitzpalewikan iga xikpiakan sesan amoalmaj, ijkón ken kineki Cristo Jesús,

6 iga amonochin xisentakuikakan iga xikweyimatiltikan Dios yej iTaj toTeko Jesucristo.

Mopowiliá ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej

7 Inón iga ximosepan-omemawikan, ijkón kensan Cristo nɔ teomemawij, iga ijkón Dios makiweyimatiltikan.

8 Puej nimitzijliáj iga Cristo wālj iga makipalewi judiyojmej iga mamochiwa ken Dios ikya kijlij iyikyapatajwān, iga ijkón Dios kinextij iga kichiwa yej kijtoj.

9 Cristo wālj nɔ iga yej ayéj judiyojmej makiweyimatiltikan Dios iga kikneliáj, ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtɔl Dios:

Inón iga nia nikpowati motájtɔl ipan paismej, iwān nimitztakuikilij iga nimitzweyimatiltij.†

10 Ono' se' kan ijkuilijto', kijtowa:

Xisempakikan amejemen yej ayéj anjudiyojmej, xipakikan iwān inomej yej itatki Dios.‡

11 Ono' se' kan ijkuilijto', kijtowa:

Nochi paismej, xiktakuikilikan toTeko, iwān nochi xikweyimatiltikan Dios.§

12 Isaías nɔ kijkuiloj:

Kisas ipan ipilowān ipilówampa Isaí,*

sɛ yej yawi kigobernaroti yej ayéj judiyojmej;

yej ayéj judiyojmej moconfiaroskej ipansan yéj.†

13 Niktajtaniliá Dios yej tepalewiá iga wel timoconfiarowaj ipan yéj iga nochi ye'kisas, mamitzɔlchikawakan iwān makichiwa iga xonokan tamelá iga pan yéj ankisentalijkej amoalmaj. Inón iga wel māj anmoconfiarowaj ipan yéj iga nochi ye'kisas iga mitzpalewiáj iyEspíritoj Dios.

14 Nokniwān nej nikmati iga amejemen poxsan ante-ijiknimej iwān ankimátija itájtɔl Dios iwān welya anmosepannotzaj.

15 E' ipan inin ama' nimixewij sej iga nimitzijkuilowilijkej inimej tajtɔlmej iga amo xikelkawakan. Inin nikchiwa iga Dios ne-iknelij iwān nemá' inin tekipánɔl

16 iga nej itekipanowani Jesucristo. Nikuiguiliá itájtɔl Dios yej ayéj judiyojmej iga inón notekipánɔl. Ijkón yej ayéj judiyojmej Dios makikui iga ofrenda yej makiye'ita. El Espíritu Santo mitztapejpenkej iga xonokan ken ofrenda iga Dios.

17 Iga nej Cristo Jesús netapejpen iwān niyɔlpaki iga nikchiwa itekipánɔl Dios.

18 Yej nikijtowa, petz yej Cristo kichij iga nepalewij iga manikchiwa, iwān manikpowa itájtɔl iga ijkón yej ayéj judiyojmej makichiwakan ken kineki Dios. Yej ayéj judiyojmej kicredojkej yej nikijtoj wān yej nikchij.

† 15:9 15:9 Sal 18:49 ‡ 15:10 15:10 Dt 32:43 § 15:11 15:11 Sal 117:1 * 15:12 15:12 Cristo de la familia de David yej ipiltzin Jesé yej nɔ itōka' Isaí. Mt 1:6, 1 Sam 16:10-13 † 15:12 15:12 Is 11:1,10

19 Yejemen kicredojkej iga kitakej milagro wan yej ayi'pa mo-ita yej mochij iga ipoder iyEspíritoj Dios. Noyan nikpowa'ya itájtól Cristo yej tamanawiá, nipewa' Jerusalén iwán niajka este ipan ital Ilírico.

20 Ijkón nochipa nikne' manikpowa itájtól Dios yej tamanawiá kan aya i' kikakij itoka' Cristo, iga amo manitekipano kan se'ya kipewaltij tekipánol.

21 Majwa', mochij ken kijtowa kan ijkuilijto' Dios itájtól:
Yawij kitatij inomej yej ayi' kimatikej de yéj,
iwán kentenderoskej yej ayi' kikakikej de yéj.‡

Pablo yajneki Roma

22 Inón iga nokta ayá' nemi nia nimitzpaxalowilitij, malej iga mia' vej niajnekiá.

23 E' inán iga niktámija notekipánol nigaj kan ninemi, ay' te netzakuiliá, iwán íkyaya nikneko' iga manono amowan.

24 Kua' niaj España, niaj nimitzpaxalowilitij. Nikneki iga ompa manipano iga matisenyolpakikan, malej iga nimaninsan, iwán kua' ni-ójkuisya, nikijtowa iga achi xinepalewikan.

25 Inán nia Jerusalén, nikuiga tomín iga tokniwan yej amotapialiáj yej ompa onokej.

26 Iga yej chantitokej estado de Macedonia iwán Acaya kejlankej iga kinechkojkej achi tomín iga kititaniliáj tokniwan yej amotapialiáj yej onokej Jerusalén.

27 Kiyé'itakej iga kichiwaj inín, iwán yejemej nokta kimatantokej in judiyojmej; iga judiyojmej yej kicredowaj Jesús kimakokatijkej no itájtól Dios yej ayéj judiyojmej, inán yejemej no makipalewikan iga tomín judiyojmej.

28 Inón iga, kua' tamis nikchibas inín, iwán nikmakáskeja tomín, niajya España, e' ompa nipanoj iga nimitzpaxalowiliskej.

29 Nikmati iga kua' niaj ompiga Roma, ayo' tepoloskej nité iga Cristo tesenyolchikawas.

30 Nokniwan, iga timoconfiarowaj ipan toTeko Jesucristo, iwán iga iyEspíritoj Dios kichíwa iga matimochokilikan, nimitztajtaniliáj iga achi xinepalewikan iga xiktajtanilikan Dios iga nej.

31 Xiktajtanilikan Dios iga manemanawi ipan inomej yej akicredowaj Dios yej onokej Judea. Xiktajtanilikan no iga inín tomín yej nikuiguiliá tokniwan yej onokej Jerusalén wel manewelkuilikan.

32 Iwán siga Dios ijkón kineki, nia nipakti-asiti wan amejemen iga nimitzitaskej, iwán ompay timoyolchikawaskej.

33 Dios yej kichíwa iga matonokan tamelá, maono wan amejemen. Ijkónyawa'.

16

Pablo tanonotza

1 Nimitzmatiltiáj iga xikye'itakan la hermana Febe. Yéj kitálkej* iga makipalewi yej kicredowaj Dios yej chantitokej altepe' Cencrea.

2 Xikye'omemawikan ken kajasi iga mamochiwili yej tiksentokaj toDios, iwán xikpalewikan siga tejté kipolowa, iga yéj mia'ya kipalewij, iwán nej no nepalewij.

‡ 15:21 15:21 Is 52:15 * 16:1 16:1 Español: diaconisa, xikita glosario "Díacono wan diaconisa".

³ Xikijlikan la hermana Priscila wan el hermano Aquila† iga nikelamikij; iwamej nisentekipanojkej iga nikpojkej itajtɔl Cristo Jesús.

⁴ Yejemej ayá' majmawikej iga mamikikan kuá' nemanawijkej. Inón iga nikmakaj gracias, ayejsan nej, nochi tokniwan kajkan monechkolo yej ayéj judiyojmej, yej kitokaj Dios.

⁵ Ijkonsan no xikijlikan tokniwan yej monechkowaj chan Priscila iwan Aquila iga nikelamikij. No xikijlikan noamigoj Epeneto iga nikelamiki, yéj achto yej kicredojo Cristo ipan estado de Acaya.

⁶ Xikijlikan no María iga nikelamiki iga yéj poxsan tekipanoj iga amejemen.

⁷ Xikijlikan no nikelamiki Andrónico iwan Junias, yejemen no judiyojmej kensan nej, iwamej nonoyaj carcelijti'. Poxsan kiyé'itakej apostolejmej, iwan yejemej máj achto kicredojokej Cristo que nej.

⁸ Xikijlikan no nikelamiki Amplias, yéj noamigoj yej no kitoka toTeko.

⁹ Xikijlikan no nikelamiki Urbano, yej iwan nisentekipanojkej iga nikpojkej itajtɔl Cristo Jesús, iwan Estaquis yej nikpoxchokiliá.

¹⁰ Xikijlikan no nikelamiki Apeles, yej monéxtija iga kisentálijto'ya iyalmaj pan Cristo. Iwan xikijlikan no nikelamiki tokniwan yej onokej ichan Aristóbulo.

¹¹ Xikijlikan no nikelamiki Herodión yej no judío kensan nej, iwan yej onokej ichan Narciso, yej kitokaj toTeko.

¹² Xikijlikan no nikelamiki Trifena iwan Trifosa, yej tekipanowaj iga kipowaj itajtɔl toTeko, iwan la hermana Pérsida, yej poxsan tekipanoj ipan iyojwi toTeko.

¹³ Xikijlikan no nikelamiki Rufo yej toTeko kitapejpen iwan xikijlikan no nikelamiki iye', iye' Rufo ken tikita noye' no.

¹⁴ Xikijlikan no nikelamiki Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes iwan tokniwan yej onokej iwamej.

¹⁵ Xikijlikan no nikelamiki Filólogo iwan Julia, Nereo wan isiwa-iknin, iwan Olimpás iwan nochi tokniwan yej kitokaj toTeko yej onokej iwamej.

¹⁶ Ximopipitzokan iga ximosaludarokan ken Dios kiyé'ita. Nochi tokniwan yej kitokaj Cristo, no mitzejamikij.

¹⁷ Nokniwan, nimitztajtaniliáj iga amo xikwelkujlikan itajtɔlmej yej tay-ojyokatiáj iwan tapojpolowaj, iga tamachtiáj ayéj ijkón ken mitzmachtijkej. Amo ximotokakan iwamej,

¹⁸ iga inomej ayá' kichiwaj ken kineki toTeko Jesucristo, majwa' kichiwaj ken kinekij yejemej, iwan kiyolyamanaj tokniwan yej aya kojasiy iyojwi Dios, iga tajtɔlmej yej te tzojtzopéli'san este teye'asi, e' takajkayawaj.

¹⁹ Nochi kimati iga ankichijkej ken mitztekimakakej. Inón iga nipaki iwan nikneki iga xikye'tapejpenakan iga ankichiwaj yej yekti, e' xika-jtewakan yej ayekti.

²⁰ Iwan Dios yej kichiwa iga matonokan tamelá ay' ke' poliwi, yawi kitaniłiti Tzitzimi' iwan kitalij amokxitan. ToTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan.

²¹ Mitzejamikij no Timoteo yej iwan nisentekipanowa, iwan no Lucio, Jasón wan Sosípater, yej judiyojmej no kensan nej.

²² Nej notoka' Tercio, yej nemi nikijkuilowa itajtɔlmej Pablo pan in_ama', no nimitzejamikij ipan itoka' toTeko.

²³ Mitzejamikij no Gayo. Nej Pablo nono' ichan Gayo, iwan nij ichan motekinechkowaj nochi tokniwan yej nij kitokaj Cristo. No mitzejamikij

† 16:3 16:3 Hch 18:2

Erasto yej kena tom̄in iga tekiwajmej de in̄in al̄tepe', iw̄an mitzejlam̄ikij no tokn̄in Cuarto.

²⁴ ToTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan amonoch̄in. Ijkónyawa'.

Pablo kiweyimati toDios

²⁵ In̄an matikweyimat̄iltikan Dios yej kich̄iwa iga máj ximoconfiarokan ipan yéj. Dios mitzpalewiáj iga ankiçredojkej kuá' nimitzpowilijkej itájt̄ol Jesucristo yej tam̄anawiá. In̄in ijk̄onsan ken Dios kin̄extij yej kich̄iwasnekiá yej aya momatiá, in̄on iȳantoya este pox ikyay este iga aya ono' in̄in tajli,

²⁶ e' in̄an momátiya. Dios yej nochipa ono', tatekimá' iga profetajmej makijkuilokan itájt̄ol Dios iga mamomátiya ipan nochi paismej iga makicredokan iw̄an makich̄iwakan ken yéj kineki.

²⁷ ¡Dios ateyi se' ken yéj, iw̄an yéj nochi kimati te kich̄iwa; mamoweyimat̄ilti nochipa iga yej kich̄iwa Jesucristo! Ijkónyawa'.

Áchtopa ama' yej kijuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Corinto Corintios

Pablo kijuilowiliá yej chantitokej altepe' Corinto

¹ Nej niPablo, nenotza' Dios iga kine' manimochiwa iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj se yej yéj nokta kititan. Nej iwán toknin Sóstenes,

² nimitzijuilowiliáj inín ama' amejemen yej ankitokaj Dios yej amochan altepe' Corinto, yej itátkipa Dios iga ansetitokej iwán Cristo Jesús. Dios mitznótzakej iga xiye'nemikan, kensan yej noyan kitenewiáj itoka' toTeko Jesucristo, yej iTekomej wan toTeko no tejemej.

³ Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzmakakan yej yékti, iwán xonokan tamelá.

Cristo teyolchikawa

⁴ Nochipa nikmaka gracias Dios iga amejemen, iga Dios mitz-makokawijkej Jesucristo.

⁵ Iga ansetitokej iwán Jesucristo, Dios mitzmakekej nochi yej poxsan yékti, mitzpalawijkej iga ankipowaj itájtól wan ankiye'entenderowaj.

⁶ Inón iga yej mopowa de Jesucristo momela'néxtij ipan amejemen.

⁷ Inón iga, miej ankichixtokej iga mawiki toTeko Jesucristo, ayá' mitzpoloskej nité yej Dios temaka.

⁸ Yéj yawi mitzpalawijtotij iga xonokan ipan iyojwi este que yéj mawiki, iga kua' wí' toTeko Jesucristo amo agaj mamitziplikán iga ayá' anye'nemij.

⁹ Dios nochipa kichiwa yej kijtowa, iwán yejwa' in yej mitznótzkej iga xonokan iwán toTeko Jesucristo yej iPiltzin Dios.

¿Ix yokatito' in Cristo?

¹⁰ Nokniwan, nimitzipliáj ipan itoka' toTeko Jesucristo iga xikpiakan sesan amotájtól, amo xiyojyokatitokan. Majwa' xonokan tamelá iwán sesan xikejlanokan ken sesan amoalmajmej.

¹¹ Nokniwan, inín nimitzipliáj iga iyikniwan Cloé ne-ijlijkej iga anmokuej-
jkuesojtokej.

¹² Inón nikijtojneki iga sejsé de amejemen sese'pa ankijtowaj; sekin kijtowaj: "Nej niktoka Pablo"; sekin kijtowaj: "Nej niktoka Apolos"; sekin kijtowaj: "Nej niktoka Pedro"; iwán sekin: "Nej niktoka Cristo."

¹³ ¿Ix yojyokatito' in Cristo? ¿Ix kimiktijkej Pablo ipan cruz iga amejemen? ¿O ix anmobautizarojkej† ipan itoka' Pablo?

¹⁴ Nikmaka gracias Dios iga nisé de amejemen ayá' nikbautizaroj, nikbautizarojsan Crispo iwán Gayo;

¹⁵ ijkón ayagaj wel kijtowa iga mobautizaroj ipan notoka'.

¹⁶ Kena, no nikbautizaroj ifamiliaj Estéfanos, e' ayá' nikeljamiki si agaj máj nikbautizaroj.

¹⁷ Iga Cristo ayá' neñitan iga manitabautizaro, sino que iga manikpowa itájtól iga mamosalvarolo, e' ayá' nikpowa iga manesi iga poxsan wel nitaj-towa, siga nikpowa iga nej maneye'itakan, iwán ayéj Cristo makiye'itakan, ijkón, baldejsan migui' Cristo ipan cruz.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol". † **1:13 1:13** Xikita glosario "Bautizar".

Cristo nochi wel kich̄iwa

¹⁸ Yej poliwisekej akojasij te kijtojneki kua' mopowa iga Cristo migui' ipan cruz, kijtowaj iga xeto'tájtol; e' iga tejemej yej tiawij timomañawitij, kijtojneki iga Dios nochi wel kich̄iwa.

¹⁹ Ken kijtowa kan ijkuilijto' ipan itájtol Dios:‡
Nia nikch̄iwati iga amo mamoch̄iwa yej kejlantokej yej kijtowaj iga tamatij, ayá' niktajtolkuilij yej machtitokej.

²⁰ Ono' yej kijtowaj iga tamatij, ono' yej kimatij iga wel tamachtiáj iwán ono' yej kijtowaj iga nochi kimatij ipan in̄in tajli, e' Dios kijtowa iga in̄imej tamatilismej, xeto'tajlamikilis.

²¹ Dios, yej kimati te kich̄iwa, kichij iga yej onokej ipan in̄in tajli amo makixmatikan iga itamatilismej; majwa' kine' Dios iga makimañawi yej moconfiarowa ipan iga in̄on ye'noticiaj yej mopowa, malej iga yej ayá' kicredowaj in̄on ye'noticiaj, nesi ken xeto'tájtol.

²² Judiyojmej kinekij makitakan milagro, iwán griegojmej kitemowaj tamatilis;

²³ e' nejemej nikpowaj itájtol Jesucristo yej migui' ipan cruz. In̄imej tajtolmej ayá' kiyé'itaj judiyojmej, iwán yej ayéj judiyojmej kitaj ken xeto'nemilis;

²⁴ e' iga yej Dios kinotza', judiyojmej iwán griegojmej, kimatij iga ipan Cristo monextiá iga Dios nochi kimati iwán nochi wel kich̄iwa.

²⁵ Malej iga itájtol Dios wel nesi ken xeto'nemilis, e' majya sej tamati que nochi; iwán yej ipan Dios nesi ayá' kipiá poder, in̄on yej majya sej wel kich̄iwa que inochi yej kich̄iwa taga'.

²⁶ Nokñiwan, xikmatikan iga Dios mitznotzkej, malej iga ayá' mia' de amejemen yej antamatiáj ken momachtilo ipan in̄in tajli, iwán ayá' mia' yej anmandarowaj, niga mia' de amejemen ayéj ipilówampa yej motapialiáj.

²⁷ E' Dios kitapejpen yej iyixtaj la gente nesi iga xetokti' iga makipinajti yej tamatij; Dios kitapejpen yej iyixtaj la gente ayéj te iteki iga makipinajti yej kipiáj poder.

²⁸ Dios kitapejpen yej ipan in̄in tajli ayá' te itekimej iwán kipinajtiáj, ken tikijtowaj yej nité nokta itekimej, iga in̄imej makalimpamatikan yej tayakantokej.

²⁹ Ijkón ayagaj mokichmatis iyixtaj Dios.

³⁰ E' Dios mitzsetilijkej wan Cristo Jesús, iga ipan Cristo wel matikmatikan yej yekti; iwán iga matiye'onokan iyixtaj Dios, tiyokatitókeja iga timoch̄iwaskej itátkipa Dios iwán ayo' te-ilpito' yej ayekti.

³¹ Ijkín ijkuilijto': "Siga agaj moweyimatisneki, mamoweyimati iga yej kichij toTeko."

2

Mopowa iga Cristo migui' ipan cruz

¹ Nokñiwan, kua' nimitzitatoyaj iga nimitzpowilijto' itájtol Dios, ayá' nitajtoj ken se yej pox ye'tajtowa iga manesi iga nipoxtamati.

² Kua' nonoya iwán amejemen, ayá' nikne' manimitzmatiltikan de se', petz de Jesucristo, in̄on Jesucristo yej migui' ipan cruz.

³ Kua' nasi' amotenoj, nikmach̄ilij iga ayá' nitajpalej iwán nikuekuechka-toya iga nimajmawi.

⁴ Iwán kuá' nimitztatapowijkej iga nimitzpowilijkej itájtól Dios, ayá' nikne' manimitzyolyamanakan iga tajtolmej ken tajtowaj yej tajtolmatij. Majwa' iyEspíritoj Dios mitzyolyamankej iga ipoder.

⁵ Iga amoconfiarokan ipan yej kimati tajtaga', majwa' ipan yej Dios wel kichíwa.

Dios monextiá iga iyEspíritoj

⁶ E' kuá' nitatapowaj iwán yej kimela'tókaja iyojwi Dios, nitajtowa ken se yej pox tajtolmati, e' ayéj iga itamatilis námól taga' iwán yej gobernarrowaj ipan inín tajli, iga inomej tamatilismej yawij poliwitij.

⁷ Majwa' nitajtowaj de inón tamatilis yej Dios kiyantoya este ikay kuá' aya kichíwa inín tajli, iwán tenextilij iga wel nochipa matisen-onokan iwán kan tawijto' iweyipoder.

⁸ Nisé yej mandarowaj ipan inín tajli kimatiá inín; siga katka kimatiáj, ayá' kimiktijkaj ipan cruz toTeko yej nochi temakato' vida.

⁹ E', ken kijtowa itájtól Dios:

Iga yej kitokaj iyojwi, Dios kimakas yej ayí' agaj kita iwán yej ayí' mokaki, ni agaj akejlantoya.

¹⁰ Inón Dios tenextilij iga iyEspíritoj, iga iyEspíritoj Dios kita inewi, este no kixmati inewi yej Dios kimati.

¹¹ Iga tajtaga', ¿a'yéj wel kimati yej ono' ipan iyalmaj se' taga'? Petz iyespíritoj san inón taga' kimati. Ijkonsan no, petz iyEspíritoj Dios kimati yej kejlanto' Dios.

¹² Iwán tejemen ayá' temakakej espíritu yej ono' ipan inín tajli, majwa' Espíritu yej wí' ipan Dios iga matikmatikan yej Dios témá' iga tepoxchokiliá.

¹³ Nejemej nitajtowaj de inín iga tájtól yej iyEspíritoj Dios nenextilijkej, ayéj tajtolmej yej kisa ipansan nejemej. Ijkón iyEspíritoj Dios nepaléwiáj iga nikmachiáj yej kipiáj iyEspíritoj Dios.

¹⁴ Yej ayá' kipiá iyEspíritoj Dios, ayá' kineki yej wí' ipan iyEspíritoj Dios, iga yéj kita ken xeto'nemilis. Iwán no awel kentenderowa, wel kentenderówasan yej kipiá iyEspíritoj Dios.

¹⁵ E' yej kipiá iyEspíritoj Dios wel kijuzgarowa inewi yej mochíwa ipan inín tajli iwán yéj ayagaj wel kijliá: "Tej ayompa tikchijto'."

¹⁶ Pues ipan itájtól Dios kijtowa: "¿A'yéj kimati te kejlanto' toTeko? ¿A'yéj wel kimachiá Dios?" Cristo tepaléwiá iga matitajlamikikan ken yéj.

3

Yej sentekipanowaj iga Dios

¹ Nokniwan, awel nimitztatapowijkej ken yej kimela'tókaja iyojwi Cristo, sino ken annámólmej, iga kenkuá' aya anyolejkej ipan inón ojtí.

² Nimitzmachtijkej ken iga máj wel xikentenderokan, ken tikita ankokonemej yej anchíchijo' iga amejemen kenkuá' aya wel antakuayaj. Iwán este inán ijkón amonokej,

³ iga ankichíwajo' ken kineki amoalmaj. Mie j anmokejkuesówajo', anmo-ixitaj, anmoyojoyokatiáj, nemi ankichíwaj ken yej ayá' kixmatij Dios, iga ankichíwaj ken kichíwa namóltaga'.

⁴ Iga kuá' se kijtowa: "Nej niktoka Pablo", iwán se' kijtowa: "Nej niktoka Apolos", iga ijkón nemi ankichíwaj ken kichíwa namóltoknin.

5 Puej, ¿a'yejtaj in Pablo? ¿A'yéj in Apolos? Nejemen petz itekipanowanimej Dios yej nimitzpowilijkej itájtól toTéko yej anki-credojkej. Sejsé de nejemej nikchijkej notekipanólmej ken toTéko ne-ijlijkej.

6 Nej niktoga' iwán Apolos kaapachoj, e' Dioswa' in yej kiweyaltij.

7 Inón iga, niga yej kitoka niga yej kaapachowa ayéj té iteki; e' Dioswa' in yej kichíwa nochi, pues yéj kiweyaltía tato'.

8 Yej tokaj iwán yej taapachowaj inómej petz tekipanowanimej, iwán Dios kixtawas sejsé de yejemen san ke' kichijkej.

9 Nejemej nisentekipanowaj iga Dios, iwán amejemen ken tikita inón tajli yej Dios nemi kitekipanowa.

Wel nō nikijtowa iga amejemen kenkuá' kajli yej Dios nemi kichíwa.

10 Nej ken ni-albáñil yej kine' Dios iga maniktali basejmej, iwán se' nemi kalchíwa ipan inón basejmej. E' sejsé makita ken iga kichíwas iga amo ayompa kisas.

11 Ayagaj wel kitaliá se' base kan chíto'ya, inonwa' Jesucristo nokta;

12 Iyixko inón base, se wel kichíwa kajli de oro, plata o de te'ti yej mojmōnsajti', de kuawi', de saka' o de ojta'.

13 Itekipánol de sejsé nesiti kuá' tajuzgaroj Dios; iga inón día wí' wan ti'ti, iwán ti'ti yawi kinextiti katiábapa tekipánol yej kichij sejsé.

14 Siga agaj kichij se kajli yej ayá' tatas, yawij kixtawatij.

15 E' siga inón kajli yej kichij tatas, yawi kipoloti nochi yej kichijka, malej iga yejsan momanawij kenkuá' se cholojtikisa ipan tiwelon.

16 ¿Ix ayá' ankimatij iga amejemen íkal Dios, iwán iyEspíritoj Dios chantito' ipan amejemen?

17 Siga agaj kixitina íkal Dios, Dios nō kipoloj yej taxitina, iga itiopan Dios yéj itatki, iwán inonwa' kajli amejemen.

18 Amo agaj mamokajkayawa. Siga agaj de amejemen momachiliá iga tamati ipan námol tamatilis de inín tajli, mamomachili ken yej ayá' kimati nité, iga wel makimati yej Dios tanextiliá.

19 Pues yej toknimej de inín tajli kijtowaj iga pox tamatij, inón Dios kita ken xeto'nemilis. Itájtól Dios kijtowa: "Dios kimawetziltía yej tamatij kuá' kinekij matakajkayawakan."

20 Nō kijtowa: "ToTéko kimati iga ayá' valerowa ni alín yej kejlantokej yej tamatij."

21 Inón iga amo agaj mamoweyimati iga kitoka yej tanextiliá taga'. Nochi yej ono', amejemen amotatki.

22 Pablo, Apolos, Pedro, inín tajli, la vida, la muerte, yej ono' inán iwán yej wí'o', nochi amejemen amotatki.

23 Iwán amejemen itátkipa Cristo iwán Cristo itatki Dios.

4

Itekipánol apostolejmej

1 Amejemen xine-itakan nejemej ken yej petz nikpalewiáj Cristo, yej netekimakakej iga manitanextilikan yej iyantoya, yej Dios kejlantoya iga kichíwas.

2 Iwán yej kitekimakakej iga makichíwa tejté, manesi iga inón nokta kichíwa.

* **3:12 3:12** Inimej yej iga mochíwa kajli ken oro, plata o te'ti yej mojmōnsajti', kuawi', saka' o ojta' kijtojekij ken iga kichíwa se iyixtaj Dios, siga valerowa o ayá'.

³ Nej ayá' poxsan nikchiwiliá caso kén iga annejuzgarowaj o kén iga nejuzgarowaj yej mandarowaj pan inín tajli. Niga nej, ayá' nimojuzgarowa.

⁴ Malej iga noalmaj akimati siga nikchij yej ayékti, e' inón ayá' kijtojneki iga niye'óno'ya iyixtaj Dios. ToTékowa' in yej yawi nejuzgaroti.

⁵ Inón iga amo agaj xikjuzgarokan, miej aya asi hora; xikchakan este que mawiki toTeko. Yéj yawi kinextiti yej iyantoya kan takomichkan. ToTeko kinextij yej sejsé kejlanto' ipan iyalmaj. Iwán Dios kixtawas sejsé kensan iga kichij.

⁶ Nokniwan, inín nimitzijliáj iga xiye'onokan, nimitznexiliáj de nej iwán Apolos iga ompa ximixkujikan iga xikchiwakan ken ijkuilijto' itájtól Dios. Amo xikijtokan iga nej o Apolos majya sej que se'.

⁷ ¿A'yéj kichiwa iga tej majya sej que sekin? Nochi yej tikpiá, ¿ix ayéj Dios mitzmá'? Siga Dios mitzmá' nochi yej tikpiá, ¿te iga timokichmati, iga yej tikpiá kenkuá' moganaj tikasi'?

⁸ Neši amejemen anmotapialiaja, ankipiaja nochi yej ankinekij. Amomachiliaja ken anreymej, iwán nejemej ayo' anne-itasnekij. ¡Yékti katka iga melá' nokta xonokan iga anreymej iga achi nō manisenreinārokān wān amejemen!

⁹ Pues nej nikita iga nejemej yej ni-apostolemej, Dios netalkej ken yej ayá' valerowa. Nonokej ken inomej tajtaga' yej onókeja iga yawij kimiktijiwán kitayawaloltiáj iga makita la gente iwán angelejmej.*

¹⁰ Nejemej ne-itaj ken nixeto'mej iga niktokaj Cristo, miej amejemen ankijtowaj iga poxsan ankimatij de Cristo. Nejemej ne-itaj san nikuēkuetānij, e' amejemen pox antajpalejkej. Nejemej pox nepinajtiáj, e' amejemen mitzweyimatij.

¹¹ Este inán nimayantokej, natanekij, anikpiáj notzotzolmej; nemagaj iwán ayá' nikpiáj nokalmej,

¹² iwán nisiawij iga nitekipanowaj iga nitataniáj. Ne-ijijliáj kuajkuantas, e' nejemej nikye'ijliáj. Nemiktijnekij iwán nejemej nikijyowiáj.

¹³ Kuá' agaj maltajtowa iga nejemej, nejemej niktawelnōnotzaj. Este inán ne-itaj ken inón tásol yej ayá' moneki, ken tejté yej nochi kitajkali.

¹⁴ Inín nimitzijkuilowiliáj ayéj iga nimitzpinajtiáj, sino que iga nimitznōnotzaj iga ken annopilowan yej pox nimitzchokiliáj.

¹⁵ Pues malej iga xikpiakan diez mil yej mitzmachtiáj ipan itájtól Cristo, e' ayá' mia' amotaj ankipiáj, iga nej achto nimitznexilijkej ye'noticiaj yej tamanawiá, nej ken amotaj iga annoconfiarojkej ipan Cristo Jesús.

¹⁶ Inón iga nimitztajtaniliáj iga ximixkujikan ipan yej nej nikchiwa.

¹⁷ Inón iga nimitztitaniliáj Timoteo yej nikpoxchokiliá ken nopiltzin, yej akikajtewa iga moconfiarowa ipan toTeko. Yéj yawi mitzejlantitij kén iga nej ninejnemi ipan iyojwi toTeko, ijkón ken nitanexiliá noyan kan monechkowaj tokniwan.

¹⁸ Sekin de amejemen anmoweyimatij, ankijtowaj an ay'ya niaj nimitzitatij;

¹⁹ e', siga toTeko kineki, ayá' wejkatís niaj nimitzitatij. Íkuá', nia nikitati te wel kichiwaj yej moweyimatij, amo ígasan matajtokan.

²⁰ Kuá' Dios reinārowa ipan agaj iwidaj, neši ipan yej kichiwa, ayéj petz tájtolsan.

²¹ ¿Te ankinekij amejemen? ¿Ix manimitzajawatij o manimitzye'itatij iga nimitzchokiliáj?

* 4:9 4:9 Xikita glosario "Ángel".

5

Se yej kitoka Cristo kichijwa yej ayekti

¹ Momati iga se de amejemen moteka iwansan itakpaye'. Inon si poz ayekti, niga yej ayá' kicredojskeje Dios kichijwaj ijkón.

² Iwán amejemen majwa' anmochimati. ¡Majwa' katka ximomomatitokan! Taga' yej ijkón kichijto' mamokixti kan anmonechkowaj.

³ Malej iga ayá' ompa nono' amowan, e' nimitzejlantokej kenkuá' ompa nono'. Iwán nikjuzgaroja inon yej kichij yej ayekti, kenkuá' ompa nono'.

⁴ Amejemen ximonechkokan ipan itoka' toTeko Jesucristo, xikejlantokan iga kenkuá' no ompa nonos iwán amejemej, iwán toTeko Jesucristo mitznextiliskej te wel ankichijwaj.

⁵ Iwán inon taga' yej moteka iwán itakpaye', xikajtewakan ipan ima' Tzitzimi' iga makicastigaro icuerpoj iga wel mamosalvaro iyalmaj kuá' wi' toTeko Jesucristo.

⁶ Amejemen amo ximoweyimatikan iga yej mochi. ¿Ix ayá' ankimatij yej mojtowa: “Alin levadura* kiposawaltia nochi tixti kuá' mochiwa pan”?

⁷ Xikixtikán inon taga' yej ken tikita ikyapa levadura iga amo mitzmopaskej. Ijkón anmochiwaskej ken pan yej mokua ipan iyilwi la Pascua,† yej mochiwa iga tixti yej akipia levadura, ijkonwa' nokta in amejemen. Iga Cristo kimiktijkej iga totechko, iga yéj mochi ken Cordero‡ yej kimiktijkej ipan iyilwi la Pascua.

⁸ Inon iga, kuá' tikchijwaj ilwi' yej kijliáj la Pascua, amo matikuakan pan yej kipiá levadura. Iga inon nikijtojneki iga amo matinamolnemikan. Majwa' matikchijtokampa yej yekti wan matikijtokan yej mela'ciertoj, ijkón timochijwaj ken pan yej akipia ikyapa levadura yej kijtojneki yej tikchijwaj yej ayekti.

⁹ Ipan se' ama' yej nimitzijkuilowilijkej, nimitzijlijkej iga amo ximotokakan iwán yej motekaj wan yej ayá' iwán namiktito'.

¹⁰ Ayá' nikijtojneki iga ximoyokatikan wan nochi inomej yej ipan inin tajli kichijtokej yej ayekti, ken yej kipoxpiasnekij tomín, yej tachtekij, yej kiweyimatiá idolojmej; pues iga ximoyojoyokatikan iwamej, amejemen katka xikisakan ipan inin tajli.

¹¹ Nimitzijlijkejwa' iga amo ximotokakan iwán inomej yej kijtowaj iga kitokaj Cristo iwán kichijwajo' yej ayekti, kipoxpiasnekij tomín, kiweyimatiá idolojmej, tapopowaj, tawánajo', o tachtekij. Iwán inomej niga xitakuakan iwamej.

¹² Iga awel nikijliáj iga kichijtokej yej ayekti yej akitokaj Cristo. Amejemen xikjuzgarokan yejsan no kitokaj Cristo.

¹³ Porque yej akitokaj Cristo, Dios yawi kijuzgaroti inomej. Xikixtikán inon taga' yej kichijto' yej ayekti iga amo xisen-onokan iwán.

6

Amo matikan iyixtaj juez yej akicredowa Dios

¹ Kuá' agaj de amejemen kitelwijneki agaj, ¿te iga motelwitij iná' yej mandarowaj yej ayá' kixmatij Dios, kuá'pa wel mayawi iwán tokniwan yej kitokaj Dios?

* 5:6 5:6 Xikita glosario “Levadura”. † 5:7 5:7 Xikita glosario “Pascua”. ‡ 5:7 5:7 Cordero ken tikita borregoitzin. Xikita glosario “Borrego” wan “Cordero”.

² ¿Ix ayá' ankimatij iga yej kitokaj Dios yawij kijuzgarotij nochi yej onokej ipan inín tajli? Siga amejemen anyawij ankijuzgarotij yej onokej ipan inín tajli, ¿ix awel amejemen ankijuzgarowaj kua' achi mokuejkuesolo?

³ ¿Ix ayá' ankimatij iga tejemej no tiawij tikjuzgarotij angelejmej? ¿Te iga yej nij mochiwa awel ankijuzgarowaj?

⁴ Kua' amokuejkuesowaj, ¿te iga anmotelwitij iná' yej ayá' kixmati Dios?

⁵ Nikijtowa inín iga xipinawakan. ¿Ix ateyi nisé de amejemen yej wel makijuzgaro kua' mokuejkuesowaj sekin yej kitokaj Cristo?

⁶ ¿Ix yekti iga se toknin tatelwia iná' yej tajuzgarowaj yej ayá' kicredojo to Dios?

⁷ E' ayekti nokta iga amejemen ximokuejkuesokan, iga ijkón ankichiwaj anmopojpolowaj. ¿Te iga ayá' matikijyowikan kua' tejté tetchiwiliáj yej ayekti? ¿Te iga ayá' ximomakakan iga mamitztachtekan?

⁸ E' amejemen, majwa' ankichiwaj yej ayekti, iwán ankitachtekiáj amokniwan.

⁹ ¿Ix ayá' ankimatij iga yej ayá' ye'nemij ayá' kalakiskej kan reinarowa* Dios? Amo mamitzkajkawakan; akalakiskej yej motekaj iwán yej ayá' íwan namiktito', akalakiskej yej kiweyimatiltiáj idolojmej, niga yej namiktitokej wan motekajo' wan se', niga tajtaga' yej mosiwatiliáj, niga tajtaga' yej motekaj wansan itaga-iknin yej mosiwatiliá,

¹⁰ niga yej tachteki, niga yej kipoxpiasnekij tomin, niga yej tawanaj, niga yej tamalijliáj, niga yej taxixikowaj, inimej ayá' kalakiskej kan reinarowa Dios.

¹¹ Ijkón katka ankichiwayaj sekin de amejemen; e' inán Dios mitzperdonarójeja, mitztapejpenkej iga ximochiwakan ipilowan, iwán anye'onókeja iyixtaj Dios iga yej kichij toTeko Jesucristo iwán iyEspíritoj Dios.

Matinemikan ken kineki Dios

¹² Mojtowa: “Se wel kichiwa yej kineki.” Inón sí kena, e' ayá' nochi teye'chíwa. Kena, se wel kichiwa ken kineki, e' nej animomaka iga tejté yej ayekti mane-ilpito.

¹³ Ómpaya ken ankijtowaj, iga tákual iga tojti iwán tojti iga tákual; e' Dios yawi kipoloti iyomexti. E' ayá' tikpiáj tocueroj iga se mamoteka wan yej ayá' íwan namiktito'; tocueroj tikpiáj iga matikchiwakan ken kineki toTeko, iga tocueroj itatki toTeko.

¹⁴ Ijkón ken Dios ki-ojpa-ixitij toTeko, tejemej no yawi teojpa-ixititi iga ipoder.

¹⁵ ¿Ix ayá' ankimatij iga sejsé de amejemen imiembroj icueroj Cristo? ¿Awel tikuij tájkol de inón icueroj Cristo iga matiksetilikan iwán icueroj siwa' yej moteka wan sesé? ¡Amo ijkón matikchiwakan!

¹⁶ ¿Ix amejemen ayá' ankimatij iga kua' se taga' mosekantiliá iwán se siwa' yej moteka wan sesé, inomej omen mochiwaj sesan cuerpo? Pues itájtol Dios kijtowa: “Iyomextimej mochiwaskej ken sesan cuerpo.”†

¹⁷ E' kua' agaj mona'techowa iwán toTeko, sesan mochiwa iwán toTeko ipan iyalmaj.

¹⁸ Amo nokta nikeman ximosentekakan wan yej ayá' íwan annamiktitokej. Tejté se' yej mochiwa yej ayekti yej se kichiwa, ayá' iganaj kichiwaltia icueroj yej ayekti, e' yej moteka iwán yej ayá' íwan namiktito', inón sí iganaj kichiwaltia icueroj yej ayekti.

* 6:9 6:9 Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”. † 6:16 6:16 Gn 2:24

¹⁹ ¿Ix ayá' ankimatij iga amejemen amocuerpoj itiopan iyEspíritoj Dios; inonsan Espíritu yej Dios mitzmakakej iwán yej ono' ipan amejemen? Amejemen ayéj amotatki in amocuerpoj,

²⁰ iga pox patiyoj iga Dios mitzkojkej. Inón iga matikweyimatiltikan Dios iga tocuerpoj iwán iga toespíritoj, iga iyomexti itatki Dios.

7

Nonótzal iga yej monamiktiáj

¹ Inán nia nimitzijlitij de inón yej amejemen annetajtankej kuá' anne-ijkulowilijkej. Yékti katka iga taga' amo mamonamikti;

² e' iga amo agaj mamoteka wan yej ayá' iwán namiktitokej, sejsé taga' makipiá se isiwá', iwán sejsé siwá' makipiá se iwewej.

³ Taga' mamoteka iwán isiwá' ken kitajtani iyalmaj, ijkonsan no siwá' mamoteka iwán iwéj ken kitajtani iyalmaj.

⁴ Siwá' icuerpoj ayejsan yéj itatki, no itatki iwewej. Ijkonsan no taga' icuerpoj ay' yej yéjsan itatki, sino que no itatki isiwá'.

⁵ Amo ximo-iyānilikan amocuerpoj, petz kuá' amomextin ankijoskej iga ayá' amosentekaskej se tiempo iga an-oradojtoskej. Iwán sej ximosentekakan iga amo santá' ayá' ankijowiskej iwán wel mitztaniliáj Tzitzimi' iga xikchiwakan yej ayékti.

⁶ Inín nimitzijliáj yej wel xikchiwakan, ayéj iga nimitztekimakaj.

⁷ Nej niknekiá iga nochi xonokan ken nej iga ayá' ninamiktito'; e' Dios kichij iga ayá' sansé iga tiwalkej, sekin monamiktiáj iwán sekin sej ayá'.

⁸ Inín nikijliáj yej aya monamiktiáj iwán no iga yej wewejmikikej, yékti katka yejemej amo mamonamiktikan, ijkón ken nej.

⁹ E' siga awel kijyowiáj iga iselti onokej, mamonamiktikan, iga máj yékti mamonamiktikan iga amo makichiwakan yej ayékti iga inón san keejlantokej.

¹⁰ E' yej namiktitókeja, nitatekimaka iga siwá' amo makikajtewa iwéj. Inín ayéj nej nokta nitatekimaka, sino que toTeko.

¹¹ E' siga siwá' kikajtewa iwéj, yéj ayo' mamonamikti, o sej makitoka iwéj. Iwán ijkonsan no taga' amo makikajtewa isiwá'.

¹² Iwán iga sekin no nikijliáj, inón sí nej nikijtowa, ayéj toTeko, siga se toknin yej kicredowa toTeko, e' isiwá' ayá' kicredowa toTeko iwán kineki manamiktítoo' iwán, toknin amo makikajtewa isiwá'.

¹³ Siga se siwá' iwéj ayá' kicredojto' toTeko, iwán yéj kineki manamiktítoo' iwán, yéj amo makikajtewa iwéj.

¹⁴ Pues taga' yej ayá' kicredojto' Dios, Dios kiyé'íta'ya iga namiktito' iwán siwá' yej kitoka Dios; iwán siwá' yej ayá' kicredojto' Dios, Dios kiyé'íta'ya iga namiktito' iwán iwéj yej kitoka Dios. Siga ayéj ijkón, amopilowan mochibaskej ken ipilowan inomej yej ayá' kicredojtokej Dios, e' inán Dios kiyé'ítaja amopilowan.

¹⁵ E' siga taga' o siwá' yej ayá' kicredojtokej Dios, kinekij mamokawakan, ijkón makichiwakan. Iga ijkón taga' o siwá' yej kikajtejkej, káwiya iselti, iga Dios tenotza' iga matonokan tamelá.

¹⁶ Porque tej siwá', ¿kén tikmatis siga wel tikmanawij mowéj?, o tej taga', ¿kén tikmatis siga wel tikmanawij mosiwá'?

¹⁷ Sejsé de amejemen maono ken Dios kimá', ijkón kensan Dios kinotza'. Ijkón nitatekimaka noyan kajkan monechkowaj yej kitokaj Dios.

¹⁸ Siga Dios kinotza' agaj yej ono' circuncidado,* inón ijkón maono

* 7:18 7:18 Xikita glosario "Circuncisión".

circuncidado; iwán siga Dios kinotza agaj yej ayá' ono circuncidado, amo mamocircuncidaro.

¹⁹ Até kichij siga ono' circuncidado o ayá'. Inán yej máj moneki, matikchiwakan ken Dios tetekimaka.

²⁰ Sejsé de amejemen maono kensan onoyaj kuá' Dios mitznotzkej.

²¹ Siga ti-esclavoj† kuá' Dios mitznotza' amo xitayokoya; e' siga wel timaxitomi, inón máj yekti.

²² Yej katka esclavo kuá' kicredoj itájtol toTeko, inán xitómi'ya iwán kichíwaya ken kitekimaka toTeko; iwán ijkonsan no siga se taga' ayéj katka esclavo kuá' Dios kinotza', inán móchija kenkuá' iyesclavoj Cristo, iga kichíwa yej Cristo kineki.

²³ Dios mitzkowa' kuá' Cristo mi' ipan cruz, inón iga amo matimo-makakan iga taga' matechiwa iyesclavoj.

²⁴ Inón iga nokniwan, sejsé de amejemen xonokan iyixtaj Dios kensan amonoyaj kuá' Dios mitznotzkej.

²⁵ E' iga inomej yej aya monamiktiáj, ayá' te ne-ijlij toTeko; e' wel nikijtowa tejté, ken se yej ípan wel anmoconfiarowaj iga toTeko ne-iknelij.

²⁶ Nej nikijtowa iga taga' makawi ken iga ono', iga inán nemi tipanowaj ipan kuajkuajtas yej ayekti.

²⁷ Siga tinamiktito' wan mosiwa', amo xikajtewa; siga ayá' tikpiá mosiwa', amo xiktemo.

²⁸ E' siga timonamiktía, ayá' tikchiwa yej ayekti; siga se takotzin monamiktía, ayá' no kichíwa yej ayekti. E' yej monamiktiáj panoskej ipan kuajkuantast yej kiyolmiktiskej, iwán nej ayá' niknekiá ximoyolmiktikan.

²⁹ Nokniwan, ininwa' in yej nimitzijlijnekij: Ay' ke' poliwi iga wi' toTeko. Inón iga inán yej namiktitokej maonokan ken tikita yej ayá' siwayojkej.

³⁰ Yej chokatokej manemikan ken tikita ayá' chokatokej. Yej nemi ilwimatij mamomachilikan ken kuá' ayá' paktokej, iwán yej takowaj maonokan ken tikita ayéj itatkimej yej kikojkej.

³¹ Yej motapialiáj ipan inin tajli, maonokan ken kuá' akipiáj nité iga ayá' inón kiyoltilanto', iga yej tikitztokej ipan inin tajli ayo' ke' poliwi iga tamisya.

³² Nej nikneki amo xitayokoxtokan. Kuá' se taga' aya namiktito', kejlamiki iga kichíwa ken kineki toTeko iwán kineki iga maye'ono iyixtaj;

³³ e' kuá' namiktito'ya, tayokoya iga kejlamiki yej ono' ipan inin tajli iwán iga makichíwa iga mapakto isiwa'.

³⁴ Siwa' yej namiktito' se'pa iga tajlamiki, iwán yej aya wewejoj se'pa no iga tajlamiki. Yej aya wewejoj kejlamiki iga kichíwa ken kineki toTeko, iga nochi ividaj yokatito' iga matekipano iga Dios, e' yej wewejoj kejlamiki yej ono' ipan inin tajli iwán iga makichíwa iga mapakto iwéj.

³⁵ Nimitzijliáj inin iga xiye'onokan, ayá' nimitztekimakaj iga amo ximonamiktikan, sino que iga xiye'nemikan iwán nochipa xikchijtokan ken kineki toTeko.

³⁶ E' siga agaj kita iga ayekti iga isiwapiltzin yej takotzino' némiya chantakotzintiá, makinamikti siga inón máj xiye'ita, makichíwa ken xiye'ita; wel kinamiktía, iga inón ayá' kichíwa yej ayekti.

³⁷ E' se', ayágajpa kitekimaka, igánajsan kichíwasneki ken yéj kineki, ipan iyalmaj kejlanto' nokta iga isiwapiltzin ayá' yawi monamiktiti, ijkón yekti kichíwa.

† 7:21 7:21 Xikita glosario "Esclavo".

³⁸ Inón iga yej kinamiktia isiwapiltzin, kichwa yej yekti; e' yej ayá' kinamiktia, inón máj kichwa yej yekti.

³⁹ Siwa' yej namiktito', ipan la ley kenkuá' ilpito' miej iwéj ónogo'; e' siga iwewej miki, inón siwa' wel monamiktia iwán san a' kinekis, yej makicredojo Dios.

⁴⁰ E' inón máj ye'onos siga ayo' monamiktia. Ijkón nej nikijtowa, iwán nej nikijtowa iga nō nikpia iyEspiritoj Dios.

8

Tákual yej mochwa iga idolojmej

¹ Inán nia nimitzijlitij iga tákual yej mochwa iga yolkamej yej kimiktialiáj idolojmej; melá' iga inín nochi tikmatij, e' kuá' se kimati tejté, wel iga inón moweyimati. E' iga matikchokilikán toknimej, máj timopalewiáj ipan iyojwi toTeko.

² Siga agaj momachilia iga kimati tejté, inón nité aya kimela'mati.

³ E' siga agaj kichokilia Dios, Dios kixmati yéj.

⁴ E', iga tákual yej kichijkej iga yolkamej yej kimiktijkejpa idolojmej, tikmatij iga ídolo ayá' isato', iwán ono' sesan Dios, ateyi se'.

⁵ Sekin kijtowaj iga ono' yej kijliáj diosmej ipan cielo iwán ipan tajli. Malej iga maono mia' yej kijliajpa idiosmej iwán itekomej,

⁶ iga tejemej ateyi se', ono' sesan Dios, yej tóTajpa, yej kichij nochi yej ono', iwán tejemej tonokej iga yéj. Ono' sesan toTeko yej itoká' Jesucristo, iga yéj ono' nochi, este tejemej nō techij.

⁷ E' ayá' nochi kimatij inín. Sekin yej inán kitokaj Dios, kitekiweyimatiltiyaj idolojmej, kikuajo' tákual yej mochwa iga inakayo yolkamej yej kimiktialiáj idolojmej, iga akimatij katiapa yekti iwán katiapa yej ayekti iwán momachilia iga ayompa kichiwaj kuá' kikuaj.

⁸ Iga san yej tikuj, ayá' kichwa iga wel tikná'techowaj Dios. Ayá' máj tiye'onoskej iga tikuj, niga ayo' tiye'onoskej siga ayá' tikuj.

⁹ Inán iga amejemen ankimatij iga wel ankikuaj nochi, xiye'nemikan iga amo ankichiwaltiskej yej ayekti amokniwan yej aya táwel kentenderowaj inimpa, iga aya motawelconfiarowaj ipan Dios.

¹⁰ Ta' xikaki, siga tej yej tikmatiya inimpa, timotalia iga tikua tákual yej chijto' iga inakayo yolkamej yej kimiktijkej idolojmej, iwán mitzita se toknín yej aya motawelconfiarowa ipan Dios, inón toknín wel nō mixewia iga kikua tákual yej kimiktijkej idolojmej, malej iga kejlámiki iga ayompa kichwa iga kikua.

¹¹ Iwán iga inón tikchwa tej yej tikmatiya, tikpojpolowa moknín yej aya kimati inimbapa; iwán Cristo nō mi' iga yéj.

¹² Iwán iga ankipojpolowaj tokniwan yej aya motawelconfiarowaj ipan Dios, ijkón nemi ankichiwaj yej ayekti iyixtaj Cristo.

¹³ Inón iga, siga notechko noknín kichwa yej ayekti iga san yej nikua, máj yekti amo manikua naka', iga amo agaj manikpojpolo.

9

Yej kajasi iga makimakakan se yej tekipanowa iga Dios

¹ Nej wel nikchwa ken nikneki. Nej iyapóstol Jesucristo iwán kajasi iga nō mane-itakan ken se apóstol iga nikita' Jesús yej toTeko. Ipan amejemen nesí yej nikchij iga annetajtolkuikej kuá' nimitzpowilijkej itájtōl toTeko.

² Anka sekin ayá' ne-itaj ken iyapóstol Dios, e' amejemen kajasi iga ijkón xine-itakan; iga amejemen ankitokaj iyojwi toTeko, ompa nesi notekipánol iga nej iyapóstol Dios.

³ Ijkin nikijliá inomej yej nepopowaj:

⁴ Nej kajasi iga manemakakan tákual iwán yej nikoniá,

⁵ iwán nej kajasi iga manikpiá nosiwa' yej kicredojo to Dios iga mayawi nowan kan nipaxaloti, ijkón ken kichiwaj sekin iyapostolejmej Dios, iwán iyiknimej toTeko, iwán Pedro.

⁶ ¿Ix amejemen ankijtowaj iga Bernabé iwán nej, nejémensan nokta yej awel nikajtewaj námol tekipánol iga manikpowakan petz itájtol Dios?

⁷ ¿A'yéj ono' iga soldado iwán iga itomín kikowa itákual? ¿A'yéj kitoka uva iwán ayá' kikua itákilka? ¿A'yéj kicuidarowa borregojmej iwán ayá' koniá chichiwalá' yej kikixtiliá borregojmej?

⁸ Iwán amo ankijoskej iga inín nejsan nemi nikijtowa, iga iley Moisés no ijkón kijtowa.

⁹ Ijkin ijkuilijto' ipan iley Moisés: “Amo xikten-bosaliti toro iga amo matakua kuá' nemi tekipanowa iga kitataksa trigo kuá' nemi koya.” Dios inín kijtoj ayéj iga petz kejlanto' torojmej,

¹⁰ sino que kijtoj iga matimixkuítikan. Inín ley mo-ijkuiloj iga matiye'onokan; ijkón ken yej ki-aradowa tajli iwán yej kitataksa trigo iga koya, kimatij iga motaniliskej tejté kuá' támisya itekipánol.

¹¹ Iwán siga nejemen niktokkej itájtol toTeko ipan amoalmajmej, ¿ix awel achi xinemakakan yej nepolowaj, iga ken kuá' achi manitapixkakan?

¹² Siga sekin ankimakaj yej mitztajtaniá, nejemen máj kajasi iga xinemakakan.

E' nejemen malej iga kajasi manimitztajtaniá, e' ayí' nimitztajtaniá yej nité. Majwa' nikijyowiá kuá' ateyi yej moneki, iga amo nité makitzakuili iga mopowa itájtol Cristo.

¹³ Amejemen ankimátija iga yej tekipanowa weyitiopan,* ompa takuaj. Ken tikijtowaj, yej kimiktiá yolka mej ipan altar† iga kimakaj Dios iga ofrenda, kikuaj inakayo inomej yolka mej.

¹⁴ Ijkonan no, toTeko kijtoj iga yej kipowaj itájtol Jesucristo, ipan inón tekipánol matakukan.

¹⁵ E' nej ayí' niktajtan tejté iga nikpowa itájtol Dios, nimitzijkuilowiliá inín ayéj iga xine-ixtawakan. ¡Máj yékti manimiki que agaj manekawalti ken nikchijto'!

¹⁶ E' nej ayéj iga nimoweyimati iga nikpowa ye'noticiaj yej tamanawiá, iga inón nokta netitankej. ¡Lástima iga nej siga ayá' nikpowa ye'noticiaj!

¹⁷ Inón iga, siga nikchiwa iga nikyolmaka, nia nimotaniliti tejté; e' siga nikpowa iga san netekimakaj, málejsan nokta Dios nemá' inín notekipánol.

¹⁸ ¿Té nimotaniliá? Pues nimotaniliá iga nipaki kuá' nikpowa itájtol Dios iwán ayá' nicobrarrowa nité, malej kajasi manitakua ipan inón tekipánol.

¹⁹ Malej iga nej ayagaj katka iyesclavoj, e' nimochij ken kuá' iyesclavoj inochi iga manikpalewi máj tokniwan iga makitokakan Cristo.

²⁰ Kuá' nono' iwán judiyojmej nimochiwa ken no nijudiyoj, iga wel manikyolyamana yejemej; ken tikijtowaj, yej kichijtokej ken tatekimaka iley Moisés, nej no nikchiwa ken yej kichijtokej ken tatekimaka la ley iga manikyolyamanakan yejemej, malej iga la ley ayá' nemandarowa.

* **9:13 9:13** Xikita glosario “Weyitiopan”. † **9:13 9:13** Xikita glosario “Altar”.

²¹ Iwán iga manikpaléwi yej ayá' kixmatij ken tatekimaka iley Moisés, nō nimochiwa ken yejemej, malej iga iley Dios nemandarowa, puej nej nemandarowa iley Cristo.

²² Kuá' nono' iwán yej aya táwel moconfiarowaj ipan Dios, nimochiwa nō ken yejemej, iga wel nō manikpaléwikan iga mamosalvarokan. Ken tikijtowaj, nej nimochiwa ken sejsé de inomej, iga wel manikmanawi sekin.

²³ Nochi inín nikchiwa iga mamoi-xmati itájtōl Dios yej tasalvarowa, iga wel nō manikita yej ye'kti ken kijtowa inín ye'noticiaj.

²⁴ Amejemen ankimatij iga kan motalolo nochi motalowaj, e' sésanwa' in yej kitaniá. Ijkón nō amejemen, ximotalokan iga nō xiktanikan yej Dios temaka.

²⁵ Nochi yej momachtiáj iga motaloskej, kikajtewaj nochi yej wel kichiwiliáj yej ayekti. Iwán yejemej kichiwaj inón iga san makitanikan se corona‡ yej chijto' iga iyiswayomej laurel, yej nimanin palani; e' tejemen tiawij tiktanjij yej ayí' nokta tamis.

²⁶ Iwán nej ayá' san nimonamoltalowa; ayá' nitamaga ken inón yej san tanajnamolmaga.

²⁷ Majwa', nikiknochowa nocuerpoj iwán niktekimaka iga makichowa ken nej nikneki, iga amo santá' nikawis mal iyixtaj Dios, kuá'pa nej nikmachtij sekin ken iga mamocfiaro ipan toTeko.

10

Tanonotzalo iga amo matikweyimatitikan idolo

¹ Nokniwan, nikneki xikmatikan iga to-ikyapatajwan yayaj inochin itampa se mixti, iwán inochin kipatiliykej Tata'lamar.

² Iwán iga inochin senemiáj itampa mixti, iwán iga sempanojkej ipan lamar, ken kuá' mosenbautizarojkej iga makisentokakan Moisés.

³ Iwán inochin kikuayaj tákual yej Dios kimakayaj,

⁴ iwán inochin koniayaj a'ti yej Dios kimakayaj. Iga inochin koniayaj a'ti yej kiasaya ipan inón weyite'ti yej yaya iwamej. Iwán inonwa' weyite'ti, Cristo.

⁵ E' mia' israelitajmej akichijkej ken Dios kineki, iwán inón iga mikikej ipan desierto.

⁶ Inochi inón mochij iga matimixkuitikan, iga amo matikchiwakan yej ayekti ken yejemen kichijkej.

⁷ Inón iga amejemen amo xikweyimatikan idolojmej, ken sekin de yejemen kichijkej. Kijtowa kan ijkuilijto' itájtōl Dios: "Yejemen motalkej iga takuaj iwán atij, iwán mijtotijkej."*

⁸ Amo matimotekakan wan yej ayá' iwán tinamiktitokej ken sekin de yejemen kichijkej iwán veintitrés mil mikikej ipansan se día.

⁹ Amo matikyokachiwakan yej ayekti kansan matikitakan ke' te-ijyowiá toTeko, ken sekin de yejemen kichijkej, iwán mikikej iga kowa' kitajtankuajkej.

¹⁰ Niga xikpopowakan Dios, ken sekin de yejemen kipopojkej, iwán ipan cielo walaj se ángel yej tamiktiá iwán inochin kimijmiktijkej.

¹¹ Nochi inín yej mochij iwán to-ikyapatajwan iwán mo-ijkuiloj, iga ompa matimixkuitikan tejemej yej inán tonokej kuá' ayo' wejka wi' toTeko.

¹² Inón iga yej momachiliá iga ye'nemi, mamocuidaro iga amo mawetzi.

¹³ Amejemej ampanowaj ipan inómpasan prueba ken sekin kimachiliáj. Iwán wel anmoconfiarowaj ipan Dios, yéj ayá' kineki iga xikpiakan prueba

‡ 9:25 9:25 Xikita glosario "Corona". * 10:7 10:7 Ex 32:19

vej ayá' wel ankijyowiáj. Majwa' Dios mitzpalewiskej iga wel xikisakan ipan prueba.

¹⁴ Inón iga nokniwan, ni alín amo xikejlamikikan iga xikweyimatiltikan idolojmej.

¹⁵ Nimitzijliáj inín iga ankimatij te nemi nimitzijliáj, iwán amejemen wel ankitaj siga vej nikijtowa ómpaya o ayá'.

¹⁶ Kuá' tikoniáj vino ipan vaso iwán tikmakaj gracias Dios iga Cristo kitoyaj iyeyo iga tejemen, tisen-onokej wan Cristo. Iwán kuá' tiksenkuaj pan vej tiktatajkolowaj, timochiwaj sesan ipan icuerpoj Cristo.†

¹⁷ Malej iga timiakejmej, tonochin tikuj inonsan pan, inón iga timochiwaj ken sesan cuerpo.

¹⁸ Ta' ximixkuitikan ipan país de Israel: vej kikuaj inakayo yolkamej vej kimiktiáj ipan altar iga iyofrendaj Dios, kenkuá' kisenkuaj wan Dios.

¹⁹ Inín nikijtowa, ayéj iga ídolo kipiá poder niga inakayo yolka' vej kimiktialiáj idolojmej mochiwa majya sej que námol naka'.

²⁰ Nimitzijliajwa' iga kuá' vej ayá' kixmatij Dios kimiktialiáj yolka' se ídolo, inonwa' kimiktialiáj malespiritojmej, ayéj Dios; iwán nej ayá' nikneki iga amejemen xitokakan malespiritojmej.

²¹ Siga antakuaj iwán amatij kan kilwichiwiliáj malespiritojmej, akajasi iga no xitakuakan iwán xatikan kan kejlamikij iga mi' toTeko Jesucristo iga tejemen.‡

²² ¿Ix tiknekij matikuejkuesokan toTeko iga se' tikweyimatiltiáj? ¿Ix tejemen máj titajpalejkej que yéj?

Xikchiwakan inewi iga mamoweyimati Dios

²³ Ijkonya ken mojtowa, iga se' wel kichiwa vej kineki, e' ayá' nochi teye'chiwa. Kena, se' wel kichiwa vej kineki, e' ayá' nochi tepalewiá iga tiktokaj toTeko.

²⁴ Matikpalewikan sekin, amo tejémensan matimopalewikan.

²⁵ Amejemen xikuakan de inochi vej monamaka kan monamaka naka', niga xitatajtanikan iga amo xikeejlantokan siga yekti o ayekti iga mokua.

²⁶ Iga nochi tajli iwán nochi vej ono' ipan, itatki toTeko.

²⁷ Siga agaj vej ayá' kicredojo' Dios mitzijliá iga xitakuati iwán, iwán amejemen anyajnekij, xikuakan nochi vej mitzmasukkej, niga xitatajtanikan iga amo xikeejlantokan siga yekti o ayekti.

²⁸ E' siga agaj mitzijliáj: "Inín anímal kimiktijkej idolojmej", inón amo xikuakan, iga amo xikyolmiktikan vej kijtoj, iga yéj kimatito' iga ayekti.

²⁹ Nemi nitajtowa ken kejlanto' se', ayéj ken tej tikejlanto'.

E' agaj wel tatajtani: "¿Te iga se' mane-ijli iga ayompa nikchiwa kuá' nej nikye'ita?"

³⁰ Siga nikmaka gracias Dios iga vej nikua, ¿te iga nepopowaj iga nikua?

³¹ Puej siga antakuaj o amatij o ankichiwaj tejté iteki, xikchiwakan nochi iga mamoweyimatilti Dios.

³² Amo xikchiwakan tejté iga agaj mamopojpolo: niga judiyojmej, niga vej ayéj judiyojmej, niga vej kitokaj Dios.

³³ Nej nochi vej nikchiwa, nikchiwa iga nochi makiye'ita, ayéj iga nej manimoye'chiwa, sino que iga mia' mamomanawikan.

11

¹ Amejemen ximixkuitikan ipan nej, ken nej no nimixkuitiá ipan Cristo.

† 10:16 10:16 Xikita glosario "Santa Cena". ‡ 10:21 10:21 Xikita glosario "Santa Cena".

Ken iga mochīwa kuq' monechkōlo tiopan

² Nokniwan, pox yekti ankichiwaj iga nochipa aneejlamikij iwán iga nemi ankichiwaj inochi kensan nimitznextilijkej.

³ E' nikneki xikmatikan iga Cristo tzontekon iga nochi taga', iwán taga' tzontekon iga siwa', iwán Dios tzontekon iga Cristo.

⁴ Siga kan moweyimatiltiá Dios, se taga' mokuatzakua kuq' nemi tajtowa iwán Dios o kuq' kipowa yej Dios kitajtōlmaka, inón kalimpamati Cristo.

⁵ E' siga se siwa' ayá' mokuatzakua kuq' tatapowa iwán Dios o kuq' nemi kipowa yej Dios kitajtōlmaka, inón kalimpamati itzontekon; inón ken tikita motzonkixtij.

⁶ Siga se siwa' ayá' mokuatzakua, máj yéktiwa' mamotzonkixti. E' siga pinawa iga motzonkixtiá, puej mamokuatzakuawa'.

⁷ Taga' amo mamokuatzakua, iga Dios kichij taga' kensan yéj, iga makiweyimatilti Dios. E' siwa' mochij iga makiweyimati taga'.

⁸ Kuq' Dios kichij taga', ayá' kikixtij ipan siwa', sino que siwa' kisa' ipan taga'.

⁹ Siwa' mochij iga taga', ayéj taga' mochij iga siwa'.

¹⁰ Inón iga siwa' mamokuatzakua iga manesi iga ipan yéj mandarowa taga', iwán iga angelejmej makiye'itakan.

¹¹ E' iga tejemej yej tiktokaj Cristo, awel ono taga' siga ateyi siwa', siga ateyi siwa', ateyi taga'.

¹² Porque ijkón ken achto siwa' kisa' ipan se taga', ijkonsan nochi taga' nacerowa ipan siwa', e' Dios in yej kichij nochi.

¹³ Amejemen xikijtōkan siga yekti siwa' makitenewi Dios ikuapetzkan.

¹⁴ Tejemensan timomachiliáj iga se taga' ayá' kajasi makiwejweyalti itzónkal,

¹⁵ e' siwa' kajasi iga makiwejweyalti itzónkal, iga inón itzónkal kipiá nokta iga makuatzakto.

¹⁶ Siga agaj akiye'ita yej nij nikijtoj, makimati que ni nejemej, niga yej kitokaj iyojwi Dios akixmatij se'pa ken niktekichiwaj.

Ayompa kichiwaj kuq' monechkowaj

¹⁷ E' iga inín nimitzijkuilowiliáj, awel nimitzye'ijliáj iga nikmati kuq' anmonechkowaj, ayá' anmoye'chiwaj.

¹⁸ Ne-ijliáj iga kuq' anmonechkowaj tiopan iga ankiweyimatiltiáj Dios, anmoyojoykatiáj; iwán anka melá' iga ijkón ankichijtokej.

¹⁹ Pues anka yekti iga ximoyojoykatikan iga manesi katiapa yej kimela'credojto' Dios.

²⁰ Kuq' anmonechkowaj iga ankichiwaj Santa Cena,* ayá' ankichiwaj ken kineki toTeko.

²¹ Porque kuq' antakuaj, sejsapa machtowiá iga kikua itákual; miej sekin mayantikawij, iwán sekin este tajtawanaj.

²² ¿Ix ayá' anchanejkej iga ompa xitakuakan iwán xatikan? Iwán ijkón ankalimpamatij yej kitokaj iyojwi Dios, iwán ankichiwaj iga mopinajtiáj yej akipiáj nité. ¿Te nimitzijliskej? ¿Ix manimitzye'ijlikan? Iga ijkón ankichiwaj, jawel nimitzye'ijliáj!

Ken iga mamochiwa la Santa Cena yej teejlantiá iga migui' toTeko

²³ Inín yej nemi nimitznextiliáj, toTeko nenextilij: inón yówal kuq' Jesús aya kikitzkiáj, kiku' pan iwán kimá' gracias Dios.

* **11:20 11:20** Xikita glosario "Santa Cena".

24 Kuḗ' támi'ya kimá' gracias Dios, kitatajkoloj, iwán kijtoj: “Xikuḗkan inín; inínwa' nocuerpoj yej motatajkolowa iga amejemen. Xiktekikuḗkan inín iga amo xine-elkawakan.”

25 Kuḗ' tami' takuajkej, kikui' vaso yej kipiá vino, iwán kijtoj: “Inín vaso kijtojneki iga nikchiwa iga noesy nuevo pacto wan Dios. Nochipa kuḗ' ankoniskej, nochipa xineejlantokan.”

26 Inón iga nochipa kuḗ' ankikuaskej inimpa pan, iwán xikonikan inimpa vino, antanextilijoskej iga migui' toTeko, este que yéj mawiki.

27 Inón iga yej kikua pan o koniá vino yej teejlantia iga mi' toTeko, e' aya'pa kimajmawilia Dios, kichiwa yej ayekti iga kalimpamati icuerpoj iwán iyesy Jesús.

28 Inón iga sejsé mamomachili siga ayá' kichijto' yej ayekti, miej aya kikua pan iwán aya koniá vino.

29 Dios yawi kicastigaroti agaj yej kikua pan wan koniá vino, siga akimajmawilia Dios iga inonwa' pan kijtojneki icuerpoj toTeko.

30 Inón iga mia' de amejemen anwetitokej iwán ankuetantokej, iwán no sekin mikikeja.

31 E' siga achto matimomachilikan ken iga tinemij, toTeko ayá' wel tecastigaroj.

32 E' siga toTeko kita iga ayompa tinemij, tecastigarowa, iga matimokajkawakan ken tikchijtokej, iga keman amo matecastigarokan iwán inomej yej ayá' kixmatij Dios.

33 Inón iga nokniwan, kuḗ' anmonechkowaj iga ankichiwaj la santa cena, ximochakano'.

34 Siga agaj mayana, matakua ichan, iga Dios amo mamitzcastigarokan iga ayompa ankichiwaj kuḗ' anmonechkowaj. Kuḗ' nasis, niao' nimitzijlitij kén anyawij ankichiwatij yej aya ankimatij.

12

IyEspíritoj Dios tepalewia sejsé de tejemej

1 Nokniwan nikneki xikmatikan yej aya ankimatij yej iyEspíritoj Dios temaka, yej sejsé de tejemej wel tikchiwaj.

2 Amejemen ankimatij iga kuḗ' aya ankiaredojtoyaj Dios, mitzchiwaltiyaj iga xikweyimatiltikan idolojmej yej niga wel tajtowaj.

3 Inón iga inán xikmatikan iga yej kimalijlia Jesús, ayá' nemi kita-jtolmaka iyEspíritoj Dios. Iwán ayagaj wel kijtowa: “Jesús noTeko” siga ayá' nemi tajtowa iga iyEspíritoj Dios.

4 Ono' sese'pa yej se wel kichiwa iga tekipanowa iga Dios, e' inonsan iyEspíritoj Dios yej tamaka.

5 Ono' sese'pa iga titekipanowaj iga Dios, e' inonsan toTeko yej tiktokaj.

6 Ono' sese'pa yej wel tikchiwaj, e' inonsan Dios yej tekipanowa ipan nochi tejemej.

7 Sejsé de tejemen Dios temachililtia iyEspíritoj, iga matikpalewikan nochi yej kicredowaj.

8 IyEspíritoj Dios kichiwa iga sekin wel makimatikan te makijtokan yej melá' nokta, iwán sekin iga inonsan Espiritu wel kipalewia iga se' makentendero yej Dios tanextilia.

9 Sekin iga iyEspíritoj Dios wel moconfiarowaj poxsan ipan Cristo, sekin sej iga inonsan Espiritu kichiwa iga wel mataachitiltikan.

10 Sekin sej wel kichiwaj milagrojmej, iwán sekin wel kijtowaj yej Diospa kimakaj iga makijtokan. Sekin sej wel kimatij katiapa yej iyEspíritoj

Dios iwán katiapa yej namolespíritoj. Ipan sekin sej Dios kichíwa iga wel matajtokan ipan sese'pa tájtol, iwán sekin sej wel kichíwa iga wel makijtokan yej kijtojkej ipan sese'pa tájtol.

¹¹ E' nochi inín kichíwasan iyEspíritoj Dios yej tamajmaka sese'pa yej wel se kichíwa, kensan yéj kineki.

Tonochin tonokej ipan sesan cuerpo

¹² Ijkón ken tocueroj sesan iwán kipiá mia' miembro, e' nochi inomej miembro malej iga mia', mochíwa sesan ipan se cuerpo, ijkonsan no Cristo.

¹³ Nochi tejemej, judiyojmej o yej ayéj, esclavojmej o yej ayéj, kua' timobautizarojkej timochijkej ken sesan cuerpo ipan sesan Espíritu, iwán tonochin Dios temá' inonsan Espíritu.

¹⁴ Se cuerpo ayá' sesan miembro kipiá, sino que kipiá mia'.

¹⁵ Siga ikxi katka makijto: "Nej ayéj nimayi', inón iga nej ayéj de inón cuerpo", iwán nochi tikmatij iga inón ayá' kikajtéwasya iga saljtos ipan inón cuerpo.

¹⁶ Iwán siga nakas makijto: "Nej ayéj niixti inón iga nej ayéj de inón cuerpo", malej ijkón ayá' kikajtéwasya iga saljtos ipan inón cuerpo.

¹⁷ Siga noyan ipan tocueroj maono petz ixti, ¿kén titakakiskej? Siga tonoyan maono nakas, ¿kén tita-ijnekuiskej?

¹⁸ E' Dios kitajlij sese'pa miembro ken yéj kine' iga mamochíwa se cuerpo.

¹⁹ Awel maono cuerpo siga akipiá mia' miembro.

²⁰ Malej iga tikpiáj mia' tomiembroj, e' sésanwa' in tocueroj.

²¹ Ixti awel kijliá mayi': "Ayá' nikneki xinepalewi iga nochi wel nikchíwa noselti"; niga no tzontekon awel kijliá ikximej: "Ayá' nikneki xinepalewi iga nochi wel nikchíwa noselti."

²² Majwa' inomej imiembroj tocueroj yej máj ayá' tajpalej, máj moneki.

²³ Iwán tomiembroj yej ayá' máj kajasi iga mamó-ita, inón yej máj motzakua iga tzótzol. Iwán tomiembroj yej ayá' tiknekij manesi, inón yej máj moye'tzakua.

²⁴ Tomiembroj yej máj tiknextiáj, inón yej ayá' máj tiktzakuaj. Ijkón Dios kichij iga tomiembroj yej ayá' máj moye'ita, inón yej máj moneki,

²⁵ iga amo mayojoyokatito ipan tocueroj, sino que sejsé tomiembroj mamosepan-itakan wan se'.

²⁶ Siga kanaj ipan tocueroj kualo, tonoyan tikmachiliáj iga kualo; wan siga kanaj ipan tocueroj yekti kimachiliáj, yekti tikmachiliáj tonoyan.

²⁷ Pues amejemen icueroj Cristo, iwán amejemen sejsé mochíwa se imiembroj icueroj Cristo.

²⁸ Ijkón Dios kimajmá' itekipanolmej sejsé tokniwan yej kitokaj Cristo: achto apostolejmej; ono' yej kitajtolmaka Dios; de ompa kitoka yej tamachtiáj; de ompa yej kichíwaj milagro, de ompa yej taachitialiáj, yej tapalewiáj, yej tanextiliáj te mamochíwa iwán yej tajtowaj ipan se'pa tájtol.

²⁹ ¿Ix inochin apostolejmej? ¿Ix inochin kijtowaj tájtol yej Diospa kimakaj? ¿Ix inochin tamachtiáj? ¿Ix inochin kichíwaj milagro?

³⁰ ¿Ix inochin wel kachitialiáj yej wetitokej? ¿Ix inochin wel tajtowaj ipan se'pa tájtol? ¿Ix inochin wel kijtowaj te kijtojneki yej mo-ijtoj ipan se'pa tájtol? Ayá'.

³¹ E' amejemen xiktajtanilikan Dios iga mamitzwelitalitikan iga xikchíwakan tejté yej pox yekti. E' nej nia nimitznextilitij se ojti yej majya sej yekti.

13

Matiknekikan tokñimej

¹ Siga nej katka manitajto ipan mia' tájtɔl ken tajtowaj tajtaga' iwán ken tajtowaj angelejmej, e' ayá' níkneki nokñin, nimochiwa ken wewe' yej san petznawati o campana yej san petztzilini.

² Siga nikijtowa tájtɔl yej Dios nemaka iga manikijto iwán manikmati yej Diosan kimati, iwán manikmati nochi yej taga' tamachtiá, wan pox nimoconfiarowa ipan Dios este wel nikena tepeyoj kan onokej, e' ayá' níkneki nokñimej, nej ayéj te noteki.

³ Siga nitamajmaka nochi yej níkpiá, iwán siga nimomaka iga manetatikan, e' ayá' níkneki nokñin, iga inón níkchiwa ni alín ayá' nepalewiá.

⁴ Yej kichokiliá iyikñin, ayá' nimanín kuesiwi; pox te-ijikñin, ayá' ta-ixita iwán ayá' moweyimati.

⁵ Ayá' kuajkuantas kijtowa iwán ayá' kineki tejté inochi iga san yéj; ayá' kuesiwi niga ayá' inonya keejlanto' kuá' tejté kichiwiliáj.

⁶ Ayá' pa'ki kuá' mochiwa yej ayekti, petz kipakiliasan yej mela'ciertoj.

⁷ Yej te-ijikñin, ayá' mosemaka iga moconfiarowa ipan Dios, nochi kimati iga Dios kipalewíj, iwán siga kikuejkuesowaj, ayá' kuesiwi.

⁸ Yej te-ijikñin ayí' tami iga kichokiliá iyikñin. Yawi asiti kuá' Dios ayo' agaj kimakas tájtɔl iga makijto, niga tajtɔloj ipan se'pa tájtɔl, nochi yej momati moelkawas.

⁹ Inán aya nochi tikmatij, iwán aya nochi tikpowaj yej Dios tetajtɔlmaka;

¹⁰ e' kuá' nochi tikmatischej, inón yej inán aya nochi tikmatij, yawi tamiti.

¹¹ Kuá' aya niyolej, nitajtowaya iwán nitajlamikiá ken yej aya yolej; e' kuá' niyolasi', níka'nej nochi yej níkchiwaya kuá' aya niyolej.

¹² Ijkonsan nɔ inán tejemen ayá' tiktawelixmatij Dios; ken tikita itónal yej ayá' tawelnesi ipan teska'; e' íkuá' tikmela'ixmatischej. Inán kakánajsan tikmatij, íkuá' sí nia níkmela'ixmatiti in Dios, íjkón ken yéj nokta ne-ixmati.

¹³ Inán ono' eyi yej matikchiwakán; matimoconfiarokán ipan toTeko, matikchixtokán iga toTeko kichiwás ken kijtoj iwán matikchokilikán tokñin, inimej ayí' tami, e' de inón eyi, yej máj importante, matikchokilikán tokñin.

14

Yej tajtowa sé'bapa tájtɔl yej ayá' moentenderowa

¹ Nochipa ximochokilikán, iwán xiktajtanilikán iyEspíritoj Dios iga mamitzmakakán sejsé de amejemen yej wel ankichi'waj, e' máj yekti katka iga xikijtokán yej Dios mitztajtɔlmakaj.

² Puej yej tajtowa ipan sé'bapa tájtɔl, tajtowa wan Dios, ayéj wan tokñimej, iwán ayagaj kentenderowa. Yej yéj kijtowa, kijtowa yej iyEspíritoj Dios kijliá, e' inón ayagaj kimati.

³ È' yej kipowa yej Dios kitajtɔlmaka, inón kipowiliá sekin iga máj mamococonfiarokán ipan Dios, kinonotzaj iwán kiyolchikawaj.

⁴ Yej tajtowa ipan se'pa tájtɔl yej ayá' moentenderowa, iséltisan mopalewiá iga máj mamococonfiaro ipan Dios, e' yej kipowa yej Dios kitajtɔlmaka, inón sí kipalewiá nochi yej kitokaj Dios.

⁵ Nej níknekiá iga amonochin xitajtokán ipan se'pa tájtɔl yej ayá' anken-tenderowaj; e' yej máj níkneki iga wel xikijtokán yej Dios mitztajtɔlmakaj; máj yekti iga inín xikchiwakán que iga xitajtokán ipan se'pa tájtɔl, inín

no yekti katka, e' siga agaj makijto te kijtojneki yej ankijtowaj. Ijkón yej kitokaj Cristo, máj mamocofiarokan ípan.

⁶ Siga kua' nimitzpaxalowiliáj nimitznotzaj ípan se'pa tájtól yej ayá' moentenderowa, ni alín ayá' nimitzpalewiáj. Wel nimitzpalewiáj siga manimitzijlikan tejté yej Dios nenextilij, o manimitznextilikan tejté yej aya ankimatij, o manimitzijlikan tejté yej Dios netajtólmake o manimitzmachtikan, inón sí mitzpalewiáj.

⁷ Matimixkuítikan ípan tejté yej iga toçarolo, ken aka o arpa;* siga monanamolpítza o siga monanamoltzotzona ayá' moye'kaki inawatilka.

⁸ Iwán kan momijmiktulo, siga tapítzal ayá' ye'nawati, soldadojmej ayá' moketzaj iga yawij tamijmiktítij.

⁹ Ijkonsan no mochiwa wan amejemen, siga antajtowaj ípan tájtól yej ayá' moentenderowa, ¿kén yawi momatiti te nemi ankijtowaj? ¡Ijkón kenkuá' san antabojbobolotzaj!

¹⁰ Ono' mia' ken iga tajtolo ípan inín tajli, iwán nochi yej tajtowaj kimatij te nemi kijtowaj.

¹¹ E' siga anikaki te nemi kijtowa ípan itájtól kua' nemi nenotza, iga ijkón iyixtaj inón toknín nimochiwa ken wejkachanej wan iga nej no inón toknín mochiwa ken wejkachanej.

¹² Inón iga siga amejemen pox ankiyolmakaj iga xikpiakan yej iyEspíritoj Dios temaka, yej sejsé de amejemen wel ankichiwaj, xikpiasnekikan yej wel kipalewiáj yej kitokaj Dios.

¹³ Inón iga yej tajtowa ípan tájtól yej akixmati, makitajtanili Dios iga makipalewi iga wel makijto te kijtojneki inón tájtól.

¹⁴ E' siga niktenewiá Dios ípan tájtól yej anikixmati, melá' iga nemi niktenewiá Dios ípansan noespíritoj, e' ayá' nikentenderowa te nemi nikijtowa.

¹⁵ ¿Tetaj nikchibas? Manitajto wan Dios iga noespíritoj, e' no manikmati te nemi nikijtowa. Manitakuika no iga noespíritoj, e' no manikmati te nemi nikuika.

¹⁶ E' siga tikweyimatiiltijto' Dios ípansan moespíritoj, toknín† yej takakto' awel kijtowa "ijkónyawa" kan nemi titajtowa wan Dios iga tikmaka gracias ípan se'pa tájtól, iga ayá' kentenderowa.

¹⁷ Anka ómpaya ken tej nemi tikweyimatiiltiá Dios iga tikmaka gracias, e' se' ayá' tikpalewiá iga máj mamocofiaro ípan Dios.

¹⁸ Nikmaka gracias Dios iga wel nitajtowa ípan se'pa tájtól máj sej que amejemen;

¹⁹ e' kan monechkowaj tokniwan anka yekti manikíjtosan cinco tájtól yej wel mamocofiaro que manikijto diez mil tajtolmej ípan tájtól yej ayá' moentenderowa.

²⁰ Nokniwan, ximochiwakan ken ankokonemej iga yejemej aya kichiwaj yej ayekti, e' amo xitajlamikikan ken yej aya yolej. Xiye'tajlantokan ken yej yoleja yej kimatiya te kichiwa.

²¹ Kijtowa kan ijkulijto' la ley: "Nia niknotzati nogentej de Israel ípan se'pa tajtolmej, nikchibas iga mitznotzaskej yej de se' país, e' malej ijkón ayá' netajtolkuiskej, kijtowa toTeko."

²² Yej tajtowa ípan se'pa tajtolmej yej ayá' moentenderowa, inón kichiwa iga mamadmiradokan yej ayá' kicredowaj Dios, ayéj iga yej kicredojtokeja.

* **14:7 14:7** Xikita glosario "Arpa". † **14:16 14:16** Anka inín toknín, se yej akentenderowa se'pa tájtól yej Diospa kimaka.

23 Siga nochi yej kitokaj Dios monechkowaj sékansas, iwán nochi tajtowaj ipan se'pa tájtól yej ayá' moentenderowa iwán kalakij sekin yej ayá' mitzixmatij o ayá' kicređojtokej Dios, ¿ix ayá' an kijoskej iga anlokojtíakeja?

24 E' siga se yej aya kicređojto' Dios kalakiti kuá' nemi ankijtowaj yej Dios mitztajtolmakaj, iga inón kikakis, yawi mokuítiti iga kichijto' yej ayékti.

25 Ijkón yej iyanto' ipan iyalmaj yawi kinextiti, iwán yawi motankuaketzati iga kiweyimatiłtij Dios, iwán yawi kijołti iga Dios, kena ono' iwán amejemen.

Xikchiwakán nochi ken kajasi

26 Iwán inán xikakikan yej nimitzijliáj: Kuá' anmonechkowaj, sekin wel antakuikaj, sekin wel antamachtíaj, o ankijtowaj yej Dios íkuá' mitznextiliáj, o xitajtoқан ipan se'pa tájtól yej ayá' moentenderowa, o xikijtoқан te kijtojneki yej sekin kijtojkej ipan sé'bapa tájtól; e' nochi inón xikchiwakán iga máj ximoconfiaroқан ipan Dios.

27 Kuá' antajtowaj ipan se'pa tájtól yej ayá' moentenderowa, matájtosan ome o eyi, e' sejsépa matajto; iwán se de amejemen makijto te kijtojneki inón yej kijtojkej.

28 Siga ateyi yej wel kijtowa te kijtojneki inómbapa tájtól, inomej amo matajtoқан ipan se'pa tájtól қan anneckkatokej, sino que sejsé matatapowa iwán Dios ipansan iyalmaj.

29 Siga ono' yej kijtowa tájtól yej Diospa nemi kimaka, matajtoқан este ome o eyi, e' kuá' se de inomej nemi tajtowa, sekin sanmatakakikan iga makitakan siga melá' iga Diospa itájtól o ayéj.

30 Siga se yej ewato', Dios kimaka itájtól iga makijto, inón yej achto tajtojtojya, ómpasan matamati iga tajtowa.

31 Ijkón amonochin amejemen yej mitztajtolmakaj Dios, wel ankijtowaj itájtól sejsé sejsé iga amonochin ximomachtikan, iwán amonochin ximanimaroқан.

32 Inomej yej Dios kimakaj tájtól iga makijtoқан, yejemej kimatij te hora yawij tajtołtij,

33 iga Dios ayá' kiyé'ita kuá' nijnijiga oyovalo, sino que yéj kichiwa iga matonokan tamelá.

Matikchiwakán ken kichiway noyan ipan tiopamej қan monechkowaj yej kitokaj Dios,

34 siwatkej amo matatapojtoқан kuá' nechkatolo' tiopan-ijti', ayékti iga ijkón makichiwakán, sino que makichiwakán ken tatekimaka iley Dios.

35 Siga kinekij makimatikan tejté, makitajtanikan iwewejmej ichamej, iga ayá' kajasi iga siwa' matajto kuá' nechkatolo' tiopan-ijti'.

36 Xikmatikan, iga ayéj amejemen yej achto ankixmatikej itájtól Dios, niga ayéj amejemensan yej mitzpowilijkej.

37 Siga agaj momachiliá iga Dios kitajtolmaka, o momachiliá iga tajtowa iga iyEspíritoj Dios kipalewiá, makimati iga yej nemi nimitzijkuilowiliáj, inonwa' netekimaka toTeko.

38 E' siga ayá' kiyé'ita yej nemi nikijkuilowa, amejemen no amo xiktajtolkakikan.

39 Inón iga nokniwan xikyolmakakan iga xikijtoқан tájtól yej Dios mitzmakaj, iwán amo xikijtoқан iga amo matajtoło ipan se'pa tájtól yej ayá' moentenderowa.

40 E' nochi xikye'chiwakán ken Dios kiyé'ita.

15

Ojpa-isa Cristo kan miktoya

¹ Inán nokniwan, nikneki xikejlamikikan itájtol Dios yej tasalvarowa yej nimitzpowilijkej; inín ye'noticiaj yej ankičredoјkej iwán inán ankičredojtókejsan.

² No iga inín itájtol Dios anmosalvarowaj, siga ankičredojtókejsan ijkón kensan nimitzpowilijkej. Siga ay'ya, báldejsan ankičredojkaj.

³ Achto nimitznexutilijkej ye'noticiaj yej nenexutilijkejsan no. Nimitzpowilijkej iga Cristo migui' iga totechko, ijkón kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios.

⁴ Iwán kitokakej, iwán sej ojpa-isa' kuá' asi' eyi días, ijkón kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios;

⁵ iwán achto kixnexutilij Pedro, iwán despuéj mixnexutilij iyixtaj doce apostolejmej.

⁶ Despuéj kixnexutilij máj de quinientos tokniwan íkuá'san, iwán mia' de yejemej onókejo', e' sekin mikíkeja.

⁷ Después kixnexutilij Jacobo, iwán despuéj no kixnexutilij nochi iyapostolejmej.

⁸ Iwán nej yej últimoja ne-ixnexutilij, nej ken kuá' se xolo' yej naceroj kuá' aya iyonolis.

⁹ Nej nikhmachiliá yej máj ni-alimpa de inochi apóstol, iwán aneajasi iga mane-ijlikan apóstol, iga nej nicastigarowayaj yej kicredojtokeј Dios.

¹⁰ Inán ken iga nono', nono' iga Dios ne-iknelij, iwán ayá' báldejsan iga ne-iknelij, majwa' nitekipanoj máj que sekin apostolejmej; malej iga ayéj nej, sino que ipoder Dios yej nepalewía.

¹¹ Ijkón, até kichij siga nej o sekin apostolejmej yej kipoјkej itájtol Dios; nonochimeј nikpoјkej itájtol Dios yej amejemen ankičredoјkej.

Ojpa-isaskej yej miktokej

¹² E' siga nimitzpowilijkej iga Cristo ojpa-isa' kan miktoya, ¿te iga sekin de amejemen kijtowaj iga ayá' ojpa-isaskej yej miktokej?

¹³ Siga ayá' ojpa-isaj yej mikij, Cristo no ayá' ojpa-isa' kan miktoya.

¹⁴ Iwán siga Cristo ayá' ojpa-isa' kan miktoya, báldejsanwa' iga nikpowaj itájtol, iwán báldejsan no iga anmoconfiarowaj ipan yéj.

¹⁵ Siga ijkón, nitakajkayáwajwa' ipan yej Dios kichij, iga nikijtojkej iga Dios ki-ojpa-ixitij Cristo kan miktoya. Siga ayá' ojpa-isaj yej miktokej, ayejwa' cierto iga Dios ki-ojpa-ixitij Cristo.

¹⁶ Siga yej mikij ay'ya sej ojpa-isaj, niga Cristo no ayá' ojpa-isa'.

¹⁷ Iwán siga Cristo ayá' ojpa-isa', báldejsan iga anmoconfiarojtokeј ipan yéj, iwán áyasanwa' mitzperdonarowiliáj yej ankichijkej yej ayekti.

¹⁸ Siga ijkón, yej mikíkeja iwán no kicredoјkej Cristo, mela'poliwíkejawa'.

¹⁹ Siga timoconfiarowaj ipan Cristo iga matepalewikan petz ipan inín vida, tejemeј máj kajasi iga matełastimajmatikan que inochi gente iga ticredoјkej yej ayompa.

²⁰ E' Cristo kena ojpa-isa' kan miktoya, yéj yej achto ojpa-isa' kan miktolo'.

²¹ Ijkón ken ipan se taga', yej itoka' Adán, pewa' iga mikilo ipan inín tajli, no ipan se taga' pewa' iga ojpa-isalo.

²² Ijkón ken Adán itechko inochi gente mikij, ijkón no inán nochi yej kitokaj Cristo ojpa-isaskej.

²³ E' sejsēpa iga ojpa-isatiáj: Cristo yej achto ojpa-isa', iwán kuá' Cristo mawiki, ojpa-iskaskej yej yéj itatki.

²⁴ Iwán tamis nochi yej ono' kuá' Cristo kitānilija nochi iyenemigojmej yej espīritojmej yej kipoxpiáj poder. Kuá' Cristo inóchiya kimandarowa, inón poder yej Cristo kipiá yawi kipanōtiliti Dios yej toTaj.

²⁵ Iwán Cristo yawi mandarojtoti, este que makitanili inochi iyenemigojwan, iwán inochi makitaksato;

²⁶ iwán yej últimoja iyenemigoj, yej Cristo yawi kitāniliti, inonwa' mikilis.

²⁷ Dios kitālij Cristo iga makitaksato nochi iyenemigojmej. E' kan ijkūilijto' itájtōl Dios kijtowa iga Cristo kitaksatos nochi, mamomati iga kuá' kijtowa "nochi", ayá' kijtowa iga Cristo nō kitaksato' Dios, iga Dioswa' in yej nochi kigobernarowa.

²⁸ Iwán kuá' Cristo nóchiya kitaksato' iyenemigojmej, entonces imatika Cristo yej tēPiltzīn, momakas iga makimandaro Dios, yej kitālij iga Cristo makitaksato nochi iyenemigojmej. Ijkōn Dios nóchiya kimandarōj.

²⁹ Achi manitajto de sé'paya, sekin mobautizarowaj ipan itōka' yej miktokej, ¿te iga ijkōn kichiwaj? Siga yej miktokej ayá' ojpa-isaj ¿téjastaj mobautizarowaj ipan itōka' yej miktokej?

³⁰ Iwán siga ayá' ojpa-isalo, ¿te iga nochipa nikijyowiáj yej wel nemiktiáj?

³¹ Nochipa nemiktijnekij, inón sí melá' nokniwan, kensan melá' nō iga nipaki iga ankičredojtōkej toTēko Jesucristo.

³² Ken tikijtowaj nej nimokítzkija iwán tēkuanimej ipan altepe' Éfeso; ¿té nimotānilij iga ijkōn nikchij? Siga cierto katka iga yej mikij ay'ya ojpa-isaj, ómpayawa' yej kijtowaj, "Matitakuakan, iwán matatikan, porque kēman tiáwijsan timikitij."

³³ Amo ximokajkawakan. Ken mojtowa: "Siga timotokaj wan yej ayá' ye'nemij, tenextiliáj yej ayēkti iwán tikajtewaj iga tikchijtokej yej yēkti."

³⁴ Amejemen xiye'tajlamikikan iga wel xiye'nemikan iwán amo xikchiwakan yej ayēkti. Nej nikmati iga sekin de amejemen ayá' ankixmatij Dios, inin nikijtowa iga xipinawakan.

Ken iga ojpa-iskaskej yej miktokej

³⁵ Anka agaj an tatajtanis: "¿Ix kén an ojpa-iskaskej yej miktokej? ¿Ix kémpa an icuerpojmej kipiaskēj?"

³⁶ ¡Xeto'tajlamikilis! Kuá' motōka tejté íyōl, inón palani nochi inakayo, ixwasan íyix.

³⁷ Yej motōka ayéj yej ixwato'ya iga maojpa-ixwa, sino que íyōl, wel de trigo o de se'pa íyōl.

³⁸ Iwán ipan inón íyōl, Dios kichīwa ken yéj kineki, iwán sejsé yawi nesiti kensan ikuayo.

³⁹ Ayá' nochi cuerpo ijkómpasan; icuerpoj gente se'pa tachá, iwán animālmej se'pa nō, iwán de totōmej se'pa nō, iwán de topojmej se'pa nō.

⁴⁰ Ijkōnsan nō ono' cuerpojmej yej ono' ipan cielo wan yej ono' ipan tajli; e' cuerpojmej yej onokej ipan cielo se'pa iga ye'nesij, ayéj ken yej onokej ipan tajli.

⁴¹ Tonatī' se'pa ga tawíá, la luna nō se'pa ga tawíá, sitalimej sese'pa nō iga tawíáj; iwán sejsé sitalin sese'pa iga tawíá.

⁴² Ijkōnsan nō kuá' ojpa-iskaskej yej miktokej. Motōka tejté yej palani, iwán ojpa-isas yej ay'ya miki.

⁴³ Motoka cuerpo yey ayá' moye'ita, iwán kuá' ojpa-isa, pox mōnsaj. Motoka yey kuetanti', iwán ojpa-isa yey tajpalej.

⁴⁴ Motoka se cuerpo yey nakayoj, e' iga ojpa-isas, se'pay; onos ken kajasi iga maono ipan cielo. Ijkón ken ono' cuerpo yey nakayoj, nō ono' cuerpo yey kajasi iga maono ipan cielo.

⁴⁵ Ijkín kijtowa kan ijkulijto' itájtōl Dios: “Yey áchtopa taga', itōka' Adán, kimakakej vida”; ono' se' Adán yey nō itōka' Cristo, yey tamaka vida iga nochipa matonokan wan Dios.

⁴⁶ E' ayá' wālj achto cuerpo yey kajasi iga maono ipan cielo, achto tikpiáj cuerpo yey nakayoj; iwán despuéj yey tikpiaskej ipan cielo.

⁴⁷ Yey achto taga', chijto' de talpínōl; iwán se' taga', yey toTēko, wālj ipan cielo.

⁴⁸ Tonochimej yey tonokej ipan tajli tikpiáj tocuerpoj ken kipiá' Adán, yey chijto' iga tajli. Nochi yey ono' ipan cielo kipiáj cuerpo ken kipiá' Cristo, yey wālj ipan cielo.

⁴⁹ Ijkón ken tonokej ken inón achto taga' yey chijto' iga tajli, ijkón nō tonoskej ken inón yey wālj ipan cielo.

⁵⁰ Nimitzijlijnekij nokniwan, iga yey nakayoj iwán omiyoj awel kalakij kan reinarowa Dios; iga yey palani awel yawi ipan cielo kan onokej yey nochipa onoskej.

⁵¹ E' nikneki xikmatikan yey ayagaj kimatiá: Ayá' tonochimej timikiskej, e' nochi tiawij timochiwatij sé'paya,

⁵² nimaninsan, ken kuá' timichpaj, mopatas ken tonokej. Inín mochiwas kuá' mokakis yey último tapitzas. Nawatis tapitzal iwán yey miktokej yawij ojpa-isatij iwán ayo' mikiskej; iwán tejemej timochiwaskej sé'paya.

⁵³ Pues tonakayo yey palani, mopatas iga yey ayí' palanis, iwán tocuerpoj yey miki, mopatas iga yey ayí' mikis.

⁵⁴ Iwán kuá' tonakayo mopatas iga yey ayí' palani, iwán kuá' tocuerpoj yey miki mopatas iga ay'ya mikis, entonces íkuá'ya mochiwas ken kijtowa kan ijkulijto': “Ay'ya agaj mikis iga Dios kitānilij yey temiktiá.”

⁵⁵ Mikilis ayá' tetānilíá. Mikilis até wel tēchíwiliá.”

⁵⁶ Yey ayompa kichijtokej kajasi iga mamikikan. Kuá' atikchijwaj ken tatekimaka la ley, tikmatij iga ayompa tinemij.

⁵⁷ E' poxsan tikmakaj gracias Dios iga yey kichij toTēko Jesucristo, ijkón mikilis ay'ya tetānilij iga Cristo mi' iga tejemen.

⁵⁸ Inón iga nokniwan, nochipa ximoconfiarojtokan, xitekipanojtokan nochipa ipan itekipánōl toTēko, iga amejemen ankimatij iga inón tekipánōl yey ankichijwaj ayéj báldejsan.

16

Ken iga mamonechko tomīn iga makipalēwikan tokniwan

¹ Iwán kuá' ankinechkoskej tomīn iga toknimej yey kitokaj toTēko, xikchijwakan kensan nikijlijkej makichijwakan tokniwan yey kitokaj Dios yey onokej ipan provincia de Galicia.

² Cada domingo, sejsé de amejemen makana alín tomīn según ken iga se kitaniá, iwán makento iga ijkón kuá' nasis ayá' íkuá'o' monechkojtos tomīn.

³ Xiktapejpenakan sekin iga mayakan Jerusalén, makiwigakan inón tomīn yey ankimakaskej tokniwan yey onokej Jerusalén. Kuá' nasis, nikmakas sejsé iyamamej yejemej iga ijkón toknimej de Jerusalén maki-matikan iga amejemen amotātitanimej.

⁴ Siga kajasis iga manιά, anka niaj nō iwamej.

Pablo kipaxalowilijneki sekin altepemej

⁵ Kuā' nipaxalojtinemis, nipanōj ipan estado de Macedonia, iwán násisya amoaltepe' Corinto.

⁶ Anka achi nikawis iwán amejemen, o anka ompiga nikpanoltij nochi mej kuā' tasektaj, iwán wel annepalewiskej iga anneojmakaskej.

⁷ Ayá' nikneki san manimitzitzewakan kuā' nipanōj, sino que nikneki maniwejkawa iwán amejemen siga toTēko kineki.

⁸ E' nia nikawiti nigaj Éfeso, este mapano iyilwiyo Pentecostés.*

⁹ Iga nigaj ken kuā' nekaltapowilijkeja iga mia' wel kicredowa itájtōl toTēko kuā' nikpowiliáj, malej ono' mia' yej ne-ijiyaj.

¹⁰ Siga asis ompiga Timoteo, xikitakan iga mayolpakto iwán amejemen, amo te makiyolmikti iga yéj nō tekipanowa iga kipowa itájtōl toTēko ken nej nikchiwa.

¹¹ Inón iga ni agaj amo makalimpamati, majwa' xikpalewikān iga maye'wiki iga mane-itaki, iga nigaj nikchixtokej iwán sekin tokniwan.

¹² Tokniñ Apolos nikteki'ijlij iga mamitzpaxalowilijiwán tokniwan, e' inán aya kineki mayawi;† yátiki' kuā' welitis.

Pablo tasaludarowa

¹³ Xisatokān, iwán ximoconfiarojtokān ipan Cristo. Xiye'nejnemikan ipan iyojwi Dios iwán amo ximosemakakan.

¹⁴ Nochi yej ankichiwaj, xikchiwakan iga ankichokiliáj amokniwan.

¹⁵ Inán nokniwan, amejemen ankimatij iga Estéfanos ifamiliaj, yejemej achto yej kicredojkej ye'noticiaj ipan estado de Acaya, iwán kipalewiáj tokniwan yej moconfiarowaj ipan toTēko.

¹⁶ Ijkonsan nō nimitztajtaniliáj iga xiktajtolkakikan Estéfanos iwán nochi tokniwan yej tekipanowaj iga toTēko.

¹⁷ Nipaki iga walkej Estéfanos, Fortunato wan Acaico, yejemej nepalewijkej kan amejemen awel ankichijkej iga ayá' nigaj amonokej.

¹⁸ Yejemej neyolchikajkej, kensan amejemen nō mitzyolchikajkej, inón iga yejemej kajasi iga xikye'itakan.

¹⁹ Tokniwan yej kitokaj toTēko yej onokej ipan provincia de Asia mitztitaniliáj saludos. Aquila iwán Priscila iwán inochi yej ichan mon-echkowaj nō mitztitaniliáj saludos ipan itoka' toTēko.

²⁰ Nō inochi tokniwan yej de nijpa mitztitaniliáj saludos. Ximopipitzokān iga ximosaludarokān ken Dios kiye'ita.

²¹ Nej, Pablo, nimitztitaniliáj inín saludo yej nomatika nikijkuilowa.‡

²² Siga agaj ayá' kichokiliá toTēko Jesucristo, inón Dios yawi kicastigaroti. ¡Mawiki toTēko!

²³ ToTēko Jesucristo mamitzyolchikawakan.

²⁴ Amonochin amejemen nimitzchokiliáj iga tisetitokej wan Cristo Jesús. Ijkónyawa'.

* **16:8 16:8** Xikita glosario "Pentecostés". † **16:12 16:12** O: e' inán Dios akineki mayawi; yátiki' kuā' welitis. ‡ **16:21 16:21** Neši iga Pablo kijkuilōj inimejsan tájtōl imatika, anka se tajkuilowāni kijkuilōj ipan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojiajki.

Ómeya ama' yej kijkuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Corinto Corintios

Pablo kijkuilowiliá yej chantitokej altepe' Corinto

¹ Nej niPablo, Dios kine' iga manimochiwa iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj se yej yéj nokta kititan. Nej iwán Timoteo nimitzijkuilowiliáj inín ama' iga amejemen yej amonokej Corinto iwán estado de Acaya yej ankređojtokej Dios.

² Dios yej tóTajpa iwán toTeko Jesucristo mamitzyolchikajtokan iwán makichiwa iga xonokan tamelá.

Dios teyolchikawa

³ Matikweyimatiltikan Dios yej iTaj toTeko Jesucristo, iga yéj yej teTaj nokta yej te-ikneliá iwán nochipa teyolchikajto'.

⁴ Dios teyolchikawa kua' timoknomatij iga tejemen wel no matikyolchikawakan yej no moknomatij, tikyolchikawaj no yejemen, ijkón kensan Dios teyolchikawa.

⁵ Siga poxsan tiksufrirowaj ijkón ken Cristo kisufriroj, ijkonsan no Cristo poxsan teyolchikawa.

⁶ Niksufrirowaj iga amejemen xiyolchikajtokan iwán iga ximos-alvarokan. Siga Dios neyolchikawaj, inón iga amejemen xiyolchikajtokan iwán wel xikijyowikan kua' mitziknochiwaskej ken nejemej ne-iknochiwaj.

⁷ Nimoconfiarowaj ipan amejemen, iwán nikmatij siga amejemen no ankisufrirowaj, no Dios mitzyolchikawaj.

⁸ Nokniwan, niknekij manimitzmatiltikan iga onoya yej neyolmiktijtoyaj kua' nonoyaj ipan provincia de Asia. Nipanojkej ipan se weyi prueba yej este ay'ya wel nikijyowiayaj, iwán nikijtojkej anka niáwija nimikitij.

⁹ Nimomachiliáyaj iga yáwija nemiktij. E' inín yej nikmachilijkej, nenextilikej iga amo manimoconfiarokan ipan nejemej, sino que manimoconfiarokan ipan Dios yej ki-ojpa-ixitiá yej miktokej.

¹⁰ Dios nemanawijkej iwán nemi nemanawiáj kan nemiktijnekij, iwán nimoconfiarowaj iga nochipa nemanawiskej

¹¹ Siga amejemen ankitajtaniliáj Dios iga manepalewikan. Siga mia' oradowaj iga nejemej, mia' no yawij kimakatij gracias Dios iga kichiwa yej motajtaniliá.

Te iga Pablo ayá' yajki Corinto

¹² Nipakij iga nikmatij ipan noalmajmej ayá' nikchijkej yej ayekti iyixtaj la gente, iwán nochipa nikchijkej yej yekti amo-ixtaj, iwán inín ayéj noseltimej nikchijkej, sino que Dios nepalewijkej iwán ayí' nimitzkajkaya-jkej. Wel nikchiwaj ijkín ayéj iga niktokakej ken kiyé'ita tajtaga', sino ken Dios ne-iknelijkej.

¹³ Ipan amamej yej nimitzijkuilowilijkej ayá' nikijkuilojkej tejté yej awel ankileerowaj iwán awel ankentenderowaj, majwa' niknekij iga xikmela'entenderokan

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol".

¹⁴ Ijkón ken an kentenderójkeja kakanaj. Ijkón kuá' mawiki toTeko Jesús, amejemen ampaktoskej iga nejemen, kensan no nejemen nipaktoskej iga amejemen.

¹⁵ Iga nikmatij iga ijkón anneye'itaj, nej nikejlantoya iga achto amejemen niayaj nimitzitatij, iwán ijkón nimitzpaxalowiliayaj ome vej, iga ome vej xipakikan.

¹⁶ Nikejlantoya nimitzpaxalowiliayaj kuá' némi-o' nia estado de Macedonia, iwán sej kuá' némiya sej niwi'. Ijkón amejemen wel annepalewiayaj iga mania Judea.

¹⁷ ¿Amejemen an ankijtowaj anka ayá' achto nikye'ejlan yej nia nikchiwati? ¿O ix ankijtowaj iga nej ken inomej yej akixmatij Dios, yej kijtowaj, "kena", malej iga ipan iyalmaj kijtojto' iga "ayá'?"

¹⁸ Ayéj ijkón. Dios kimati iga kuá' nejemej nikijtowaj, "kena", inón nikchiwaskej.

¹⁹ Porque Cristo Jesús, yej iPiltzin Dios, yej nejemej, Silvano, Timoteo wan nej nimitzpawilijkej itajtól, ayí' kijtoj "kena" kuá' kijtojneki iga "ayá'", iwán nochipa kichiwa yej kijtowa.

²⁰ Nochi yej Dios kijtoj iga kichiwas, Cristo kichiwa. Inón iga, kuá' tikweyimatiltiáj Dios ipan itoka' Jesucristo, tikijtowaj, "Inkonyawa".†

²¹ Dios kichij iga amejemen iwán nejemej matimoconfiarojtokan ipan Cristo. Iwán yéj tetapejpen

²² iwán temarcaroj iga manesi iga tejemen imela'tátkiya iwán kitálj iyEspíritoj ipan toalmaj, yej kijtojneki iga Dios yáwi-o' temakati máj.

²³ E' si aya nia Corinto ken nikejlantoya, inón nikchij iga nimitzikneliáj, Dios manemikti siga nimitzkajkawawaj.

²⁴ Ayéj iga manimitztekimakakan katiapa yej xicredokan, iga amejemen ankicredojtókeja ipan Cristo. Niáwijsan nimitzyolchikawatij iga amo ximoknoomatikan.

2

¹ Inón iga nikijtoj iga aya manimitzpaxalowilijtij iga anikneki ximoknoomatikan.

² Porque siga nimitziknoomatiltiáj, ¿a'ya yéj yawi kichiwati iga maniyolpacto? Ayagaj máj, petz amejemensan.

³ Inón iga nimitzikuilowilijkej inón ama' ken iga nikchij, porque ayá' niknekiá mania iga san xine-iknoomatiltikan amejemen, majwa' amejemen xineyolchikawakan. Nej nikmatiaya siga nej manipaki, amonochin no ampakiskej.

⁴ Kuá' nimitzikuilowijkej inón ama', poxsan nimoyolmiktijtoya este nichokaya. Iwán nimitzikuilowilijkej ayéj iga ximoknoomatikan, sino que iga xikitakan iga poxsan nimitzchokiliáj.

Kiperdonarowaj yej kichij yej ayékti

⁵ E' siga agaj ne-iknoomatiltij, ayejsan nej nechijwilij, amejemen no amonochin, e' ayá' poxsan; nikijtowa "ayá' poxsan" iga anikneki manikpoxjuzgaro.

⁶ E' achonsan ke' ankiknochijkej inón toknin ken anmotajoltijkej kuá' anmonechkojkej, ayo' máj xikiknochiwakan.

⁷ Inán xikperdonarokan iwán xikyolchikawakan, amo santá' poxsan moknomatis iwán menfermaroj iga poxsan moyolmikiá.

† 1:20 1:20 "Amén" kijtojneki "ijkonyawa".

⁸ Inón iga nimitztajtaniáaj iga xikojpanextilikán iga ankichokiliáj inón toknín.

⁹ Nimitzijkuilowilijkej iga manikita siga inochi ankichiwaj ken nimitztekimakakej.

¹⁰ Siga amejemen agaj ankipardonarowiliáj tejté, nej no nikpardonarowiliá. Iwán nikpardonarowiliá, siga kichij nokta tejté yej kinekiá mamoperdonaro, inón nikchij iga nimitzikneliáj amejemen iyixtaj Cristo,

¹¹ ijkón Tzitzimi' ayá' yawi tetaniliti, iga tikmatij yej yéj nochipa kichiwaskineki.

Pablo moyolmiktijtoya kuq' onoya Troas

¹² Kuq' nasi' ipan weyi-áltepe' Troas iga manikpowa ye'notíciáj iga Cristo tasalvarowa, toTéko kichij iga wel ompa manitekipano,

¹³ e' nimoyolmiktijtoya iga ayá' nikasi' toknín Tito. Inón iga niknawati-jtewa' tokniwán iwán niajki estado de Macedonia.

Wan Cristo ti-onkisaj ipan nochi

¹⁴ E' gracias a Dios iga nochipa wel tiye'kisaj iga Cristo tepalewiá. Dios tepalewiá iga tikpowaj itájtól iga sekin makixmatikan Cristo, inón ken tikita tejté yej noyan ajwiyaya.

¹⁵ Iga tejemen ken tikita iyajwiyaška inciense yej Cristo kimaka Dios, iwán kijnekuij yej momanawiskej wan yej mopoypolowaj.

¹⁶ Iga yej mopoypolowaj, inín iyajwiyaška, machá ken yej mikto', e' iga yej momanawiáj, inón iyajwiyaška inciense kichíwa iga se nochipa maono wan Dios. Ayagaj nokta wel kichíwa inimpa tekipánol.

¹⁷ Nejemen ayá' niknamakatinemij itájtól Dios, ken kichiwaj sekin; majwa' niknojma-ijtowaj iyixtaj Dios iga nejemen itatitanimej Dios iga nisétitokej iwán Cristo.

3

Ken iga Dios teye'ita

¹ Kuq' inín nikijtowaj, ¿ix ankikakij iga nemi nimoweyimatij noseltímejsan? Ono' yej kineki ama' yej makijto iga se ye'nemi iga maki-omemawikan, ¿ix ankinekij manimitznexilikán ama' kan netajtowiliáj o amejemen manimitztajtaniłikan ken sekin kichiwaj?

² Amejemenwa' in annocartajmej, amejemen an-ijkuilijtokej ipan noalmajmej iwán nochi wel kita wan kileerowa.

³ Amejemenwa' ken icartaj Cristo yej nejemen nikijkuilijtokej, ayéj iga tinta, sino que iga iyEspíritoj Dios yej isato'; ayá' mo-ijkuilijto ipan patachte'ti, sino que ipan iyalmajmej toknimej.

⁴ Wel nikijtowaj iga melá' nokta nochi inín, iga Cristo nepalewiáj iga nimoconfiarowaj ipan Dios.

⁵ Ayéj iga nimokichmatij iga nomatikamej wel nikchiwaj tejté, sino que inochi yej nikchiwaj, Dios nepalewiáj.

⁶ Yéj kichij iga wel manitamachtikan ipan nuevo pacto, e' ayéj iga matikchíwakan tejté yej tatekimaka kan ijkuilijto', majwa' matikchíwakan ken tenextiliá iyEspíritoj Dios. La ley yej ijkuilijto' kijtowa: Siga tikchíwaj yej ayékti, inonsan nokta ley kijtowa iga matimikikan; e' iyEspíritoj Dios temaka vida.

⁷ Siga inín ley yej ijkuilijtoya ipan patachte'ti, walaj iwán poder iwán este pepetaniá, este israelitajmej ni alín awel kixaygatachiliayaj Moisés iga

poxsan petaniá este ta-ixsewiaya,* malej iga inón yey pepetaniá sewiasan. E' inón ley yey temiktiá kuá' tikchiwaj yey ayekti, wala' iwán weyi poder,

⁸ ¡majya sej kipiá poder in ye'noticiaj yey tewajliguiliá iyEspíritoj Dios!

⁹ Siga kipiá' poder iga wala' inón ley yey tecastigarowa kuá' tikchiwaj yey ayekti, ¡majya sej kipiá poder inón yey kichiwa iga tiye'onókeja iyixtaj Dios!

¹⁰ Iwán inón poder yey xotaya ipan ixaya' Moisés ken kuá' ay'ya valerowa ken inón yey inán poxsan kipiá poder, inón yey nuevo pacto.

¹¹ Siga wala' iwán weyi poder inón ley yey tamiasan, majya sej kipiá poder inón pacto yey tesalvarowa iwán nochipa onos.

¹² Iwán iga tikmatij iga mela'ciertoj nochi inín, ayá' timajmawij iga tikpowaj itájtól toTeko.

¹³ Iwán ayá' timoxaygatzakuaj iga se tzótzol ken kichiwaya Moisés iga israelitajmej amo makitakán kén iga sewiá inón yey xotatoya, yey ayá' wel nochipa xotatos.

¹⁴ E' yejemej ayá' kentenderowaj. Este inánsan kuá' kileerowaj inón ikyapa pacto áyasan kentenderowaj, iga kenkuá' kixtzaktokej inón tzótzol. Inón yey kixtzaktokej aya kopewi, inón kopewi siga timoconfiarowaj ipan Cristo.

¹⁵ Este inánsan kuá' kileerowaj iley Moisés, ayá'san kentenderowaj, ken kuá' inón tzótzol kixtzaktokej.

¹⁶ E' kuá' se kicredówaya toTeko, inón tzótzol kopéwiya.†

¹⁷ Porque toTékowa' in Espíritu, iwán kan momati iyEspíritoj toTeko, ay'ya majmawilo.

¹⁸ Inón iga nochi tejemej yey ticredojtokej Cristo, ay'ya ti-ixtzaktokej iga tzótzol iwán nesi ipoder Dios ipan toxaya', toxaya' ken tikita se espejo. Iwán iyEspíritoj toTeko kipatatiá tovidajmej este que timochiwaj kensan Yéj.

4

¹ Dios ne-iknelijkej iwán kine' iga manikpowakán itájtól, inón iga ayá' nimosemakaj.

² Nejemej ayá' nikchiwaj yey mochiwa ichtákasán, yey wel nepinajtiáj; iwán ayagaj nikajkayawasnekij. Niga nitanextiliáj sé'paya itájtól Dios. Majwa' iyixtaj Dios nikijtowaj yey cierto iwán yey ne-ixmatij kimatij iga ayá' nitakajkayawaj.

³ E' siga ye'noticiaj yey tasalvarowa yey nikpowaj, ayá' moentenderowa, inón akentenderowaj yejsan yawij poliwitij.

⁴ Iga Tzitzimi', yey mandarojto' ipan inín tajli, ken kuá' kixtzaktokej yey akicredowaj itájtól Dios. Iwán ijkón akitaj ken tetawiá in ye'noticiaj yey tajtowa de Cristo; Cristo in yey kinextiá ken nokta in Dios.

⁵ Kuá' nikpowaj itájtól Cristo, ayá' nitajtowaj de nejemej, sino que nikpowaj iga Cristo nokta toTeko. Jesús techokiliá wán yéj netitankej iga manimitzpalewikán.

⁶ Kuá' Dios pewa' kichij inín tajli, kijtoj: "Maxota ti'ti kan takomichkan."* Yejsan nõ kitálij yey xota ipan toalmaj, iga ijkón matikixmatikan ipoder Dios yey xota ipan ixaya' Jesucristo.

Matinemikan ken yey moconfiarowaj ipan toTeko

* 3:7 3:7 Ex 34:29 † 3:16 3:16 Ex 34:34 * 4:6 4:6 Gn 1:3

7 Inín tájtól yej Dios temá' ken tejté yej pox valerowa, e' tejemen ken tikita námól akómi', iga manesi iga inón poder wí' ipan Dios, ayéj ipan tejemej.

8 Inón iga malej iga ono' yej teyólmiktiá, e' inón panówasan; iwán siga timoyólmiktijtokej, e' malej ijkón ayí' timosemakaj.

9 Malej ono' yej temiktijnekij, Dios ayá' tesenkokajtewa. Malej ono' yej tewetziltiáj este talpan, e' ayá' tepolowaj.

10 Kánsan tiáskej, nóyánsan temiktijnekij ken Jesús kichiwilijkej, iga no manesi iga ipan tejemej ono' Jesús.

11 Tejemen miej aya timikij nochipa temiktijnekiskej iga ticredojtokej toTéko Jesucristo, iwán ijkón nesi iga Jesucristo ono' ipan tejemej.

12 Ijkón malej ono' yej nemiktijnekij iga nikpowaj itájtól Dios, inón amejemen mitzpalewiáj iga xonokan nochipa wan toTéko.

13 Kan ijkuilijto' itájtól Dios kijtowa: "Nicrodoj itájtól Dios, inón iga nitajtoj." Ijkonsan no nejemej, nicredowaj wan nikpowaj ye'noticiaj.

14 Porque tikmatij iga Dios yej ki-ojpa-ixitij toTéko Jesús kan miktoya, inón Dios no teojpa-ixitiskej ken kichij wan Jesús iwán yawi tewigati itenoj.

15 Inochi yej nejemen niksufrirojkej, mochiwa iga amejemen xiye'onokan. Porque miej máj komati de amejemen ankicredowaj Cristo, máj no miakiá yej kimakaj gracias Dios, iwán máj no kiweyimatiá Dios.

16 Inón iga ayí' nimosemakaj, malej iga nocuerpojmej nemi wewejtía, e' noalmajmej cada día nemi máj nuevojtía.

17 Yej inán tiksufrirowaj pánojsan; e' iga tiksufrirowaj alín, inón ayá' tiketimatij kuá' tikmatij iga tonoskej se día ipan cielo, iwán nikeman ay'ya timikiskej.

18 Inón iga ayá' tiktachiliáj yej mo-ita, sino que yej awel mo-ita, iga yej mo-ita panówasan, e' yej awel mo-ita, inón nochipa onos.

5

1 Tikmatij iga tocuerpoj ken se kajli kan inán tonokej ipan inín tajli iwán yáwisan xitíniti, e' Dios tepialiá se kajli yej ayí' xitínis, iwán inón kajli ayéj tamachíwal.

2 Inón iga miej nigaj tonokej ipan inimpa tókal, titenaj; e' tejemenwa' magui' matiákanya ipan inón kajli yej Dios tepialiá ipan cielo.

3 Ijkón kuá' tikpiaskej sé'paya tocuerpoj, toespíritoj ayéj iga akipiás icuerpoj, majwa' toespíritoj ken taajakijos iga amo matonokan topetzkan.

4 Mie' tonokej ipan inín kajli yej tocuerpoj, titenaj iwán tisiawij, e' ayéj iga tiknekij matimikikan iga tikajtewaj inín tocuerpoj. Tiknekijwa' matikpiakan inonpa tocuerpoj yej nochipa onos.

5 Dios inón nokta kichiwás iga makipata tocuerpoj, iwán tema'ya iyEspíritoj, ompa tenextiliá iga melá' iga kichiwás iga nochipa tonoskej.

6 Inón iga timoconfiarojtokej nochipa. Tikmatij iga miej matonokan nigaj ipan inín tocuerpoj, wejka tonokej iga toTéko.

7 Iwán malej awel tikitaj, e' timoconfiarowaj ipan yéj.

8 Amo matimoknomatikan, malej iga tiknekij matikajtewákanya katka iga nij tonokej ipan inín tocuerpoj, iga matimochantítija kan ono' toTéko.

9 Inón iga nochipa matiktemokan iga tikchijwaj yej toTéko kiyé'ita, siga nij tichantitokej o siga tichantitokej kan ono' toTéko.

10 Porque tonochin tiawij tonotij iyixtaj Cristo kan tajuzgarowa, iga sejsé de tejemen matemakakan yej timotānilijkej, kensan iga tikchijkej ipan inín vida, yej yékti o yej ayékti.

Wel tiye'onoj iyixtaj Dios

¹¹ Inón iga nejemen nikmajmawiliáj wán nikweyimatij toTeko, iwán itájtól nikpowiliáj la gente iga no makicredokan Dios. Dios nemela'ixmatij nejemen, iwán nikneki iga amejemen no xine-ixmatikan.

¹² Inín ayéj iga nejémensan nemi nimoweyimatij, sino que niknekij xiyolpakikan iga nejemej. Ijkón xikmatikan te ankijliskej inomej yej moweyimatij iga momachiliáj iga sekin kiye'itaj, malej iga ipan iyalmajmej ateyi yej Dios kiye'ita.

¹³ Siga nesi iga nilokojmej, inón iga nitekipanowaj iga Dios. Iwán siga niye'tajlamikij, inón iga amejemen manimitzpalewikan.

¹⁴ Iga Cristo nechokilij, nikchiwaj ken yéjsan tatekimaka, puej nikmela'matij iga Cristo migui' iga tonochin, inón iga ken tonochin timikikej.*

¹⁵ Iwán Cristo migui' iga tonochin, inón iga yej tonokej ay'ya matonokan iga tejemej, sino que matonokansan iga Cristo, yej migui' iwán ojpa-isa' iga tejemen.

¹⁶ Inón iga nejemej desde inán, ay'ya nikjuzgarowaj ni agaj petz iga ken nesi. Malej iga ikya ijkón nikjuzgarojkej in Cristo, inán ay'ya ijkón nikeljamikij de yéj.

¹⁷ Yej setito' iwán Cristo, ken se'ya toknin mochiwa. Yej ikya kichijtoya, támi'ya; ta' xikita, inán pewa sé'paya vida.

¹⁸ Inochi inín kichiwa Dios iwán teye'ítaya iga migui' Cristo, iwán yéj tenotza' tejemen iga itájtól matikpowilikan nochi yej aya kimatij, iga no wel maye'onokan iyixtaj Dios.

¹⁹ Ininwa' in yej Dios ne-ijlikej iga manikpowakan; Dios nemi kichiwa ipan Cristo iga maye'onolo iyixtaj, iwán kiperdonarowiliskej inochi yej ayekti kichijkej.

²⁰ Nejemen itatitanimej Cristo iwán imatika Dios mitznotzaj ipan nejemen. Ipan itoká' Cristo nimitzijliáj xicredokanya iga Dios wel mamitzye'itakan.

²¹ Cristo ayí' kichij nité yej ayekti; e' iga san totechko, Dios kitajij ipan inochi yej tejemej tikchijkej yej ayekti. Ijkón iga tisetitokej wán Cristo wel tonoj iyixtaj Dios ken kuá' ayá' tikchijkej yej ayekti.

6

¹ Nejemen nisentekipanowaj wán Dios, nimitzijliáj iga inán ankimatij iga Dios mitzikneliáj, amo báldejsan xikmatikan.

² Porque Dios kijtowa:

Kuá' asi' hora iga manimitzikneli, nimitzkagui';

kuá' nokta tiknektoya iga manimitzmanawi, nimitzpalewij.*

Inán Dios kineki mamitzomemawikan; aman wel mitzmanawiáj.

³ Nejemej aniknekij agaj makipopowa notekipanolmej. Inón iga ayá' nikchiwaj nité yej agaj makixixti ipan iyojwi toTeko.

⁴ Majwa' nimomela'nexiáj iga nejemen itekipanowanimej Dios, niki-yyowiáj kuá' ne-iknochiwaj, kuá' ayá' nikpiáj nité, iwán kuá' ono' tejté yej neyolmiksiáj.

⁵ Nemaakej iwán nepresojuwijkej. Ne-iknochijkej kuá' nesempoloykej. Poxsan nitekipanowaj, a veces senyówal ayá' nikochij iwán a veces ayá' nitakuaj.

* 5:14 5:14 Ro 6:2-11 * 6:2 6:2 Is 49:8

⁶ Malej iga nipanowaj ipan nochi inín, niye'nemij. Nikixmatij itájtɔl Dios iwán nikijyowiáj nochi yej neyɔlmiktiáj. Nite-ijiknimej, iga ipan nejemej ono' iyEspíritoj Dios wán nikmela'chokiliáj nokta toknimej.

⁷ Dios nepalewiáj iga nikpowaj ye'notíciáj. Kuá' nimotenkítzkiáj wán agaj, iga nikmanawiáj ye'notíciáj, nikjtowaj yej mela'ciertoj.

⁸ Ono' kan neye'itaj, kanaj nepopowaj, kanaj ye'tajtolo iga nejemej, kanaj ayá' ye'tajtolo iga nejemej, kanaj ne-ijliáj iga nitakajkawawaj, malej iga nejemej nikjtowaj petz yej cierto.

⁹ Malej ne-ixmatij, e' ne-itaj ken ayá' ne-ixmatij. Kanaj nemiktijnekij, e' malej ijkón, nonókejo'. Ne-iknoçhiwaj, e' ayá' nemela'miktiaja.

¹⁰ Nésiki' nimoknoomatij, e' nochipa niyɔlpaktokej. Malej animotapialiáj, e' mia'ya ye'onokej iyixtaj toTɛko iga nejemej nikpowilijkej de Cristo. Nésiki' ayá' nikpiáj nité, siempa nikpiáj nochi.

¹¹ Nokniwán yej anchantitokej Corinto, nimitznojma-ijlijkej yej cierto; nochi yej nikpiayaj ipan noalmajmej, ankimátija.

¹² Nejemej ayá' nikajtewaj iga nimitzchokiliáj, e' neši amejemen ayá' ijkonsan nɔ iga annehokiliáj.

¹³ Nimitzteki'tajtaniliáj ken tikita nej amotaj, iga xinechokilikán kensan nejemen nimitzchokiliáj.

Tejemen ken kuá' itiopan Dios

¹⁴ Amo ximosetilikan iwán yej ayá' kicredojskej Cristo. ¿Ix wel sen-onos se yej kichiwa yej yekti wán se yej kichijto' yej ayekti? ¿o ix wel sen-onos tawilyo' wán takomitilyo'?

¹⁵ ¿Ix Cristo wel moye'ita wán Tzitzimi'? Niga yej kicredojskej Dios awel kipiá sesan iyalmaj wán yej ayá' kicredojskej Dios.

¹⁶ Iwán kan itiopan Dios awel nɔ ono idolojskej, porque tejemen ken kuá' itiopan Dios yej isato' iwán yéj kijtoj:

Nia nichantitoti iwán yejemen wán nia ninemiti iwán yejemen; nej nimochiwas iDios

iwán yejemen yawi mochiwatij notatki.

¹⁷ Inón iga ijkín kijtowa toTɛko:

Xikisakan kan amonokej itzalan yejemej, ximoyokatikan;

amo xikchijchimikan yej ayekti.

Iwán nej nia nimitzomemawitij.

¹⁸ Iwán nej nimochiwas amotaj,

iwán amejemen anmochiwaskej nopilowan.

Kijtowa toTɛko yej nochi wel kichiwa.

7

¹ Nokniwán, inín yej Dios kijtowa iga kichiwa iga tejemej. Inón iga matikajtewakan yej ayekti ken yej welpa temopa iga tikchiwaj iwán tikejlamikij. Matikchiwakan iga máj matiye'nemikan ken kineki Dios iga tikmajmawiliáj.

Pablo kiye'ita ken kichijkej yej chantitokej Corinto

² ¡Nejemej nimitztajtaniliáj iga achi xinejlan tokan! Ayagaj nemi nikchiwiliáj yej ayekti, niga nikchiwaltiáj yej ayekti, niga ayagaj nemi nikajkawawaj.

³ Inín nikjtowaj ayéj iga nemi nimitzijliáj iga ankichijtokej yej ayekti; ken nimitzijlijkeja iga nejemej nimitzchokiliáj, malej iga matisen-onokan o matisenmikikan.

⁴ Poxsan nimoconfiarowa ipan amejemen iwán niyolpaki iga amejemen. Poxsan nipaki malej ne-iknochiwaj.

⁵ Desde que nasikej estado de Macedonia, ayá' nemi nimosewiáj. Majwa' niksufrirowaj iga nóyansan nikasikej yej ne-ijiyaj iwán nimajmawikej.

⁶ E' Dios yej kiyolchikawa yej mosemakasnekij, neyolchikajkej kuá' asi' Tito.

⁷ Iwán ayejsan iga asi', sino que iga nikmati' iga amejemen poxsan ankiyolchikajkej. Tito ne-ijlijkej iga amejemen poxsan ankinekij xine-itakan, iwán ne-ijlijkej iga anmoknomatij iwán anneyokoyaj, iwán iga inón nikagui', poxsan niyolpagui'.

⁸ Malej iga inón ama' yej nimitzijkuilowilijkej mitziknomatiltijkej, e' inán ayá' nimoyolmiktia' iga nikchij. Achto kena neyolmiktij iga nikita' iga inón yej nimitzijkuilowilijkej poxsan mitziknomatiltijkej, e' pánojsan.

⁹ Inán niyolpaki, ayéj iga anmoknomatikej, sino que iga kuá' anmoknomatikej, kichij iga anmoyolpatakej iga ankejlamikikej ken Dios kineki. Amejemen anmoknomatikej ijkón ken iga kiye'ita Dios. Iwán nejemen ayá' nimitzchiwilijkej nité yej ayekti iga ijkón nimitzijkuilowilijkej.

¹⁰ Kuá' se moknomati iwán kichiwa ken Dios kiye'ita, inón kichiwa iga moyolpata iwán ijkón wel mosalvarowa, iwán inón ayá' teyolmiktia'. E' yej moknomati iga tejté yej ono' ipan inín tajli; inón sí, temiktia'.

¹¹ Yektiá iga amejemen anmoknomatikej ken iga Dios kiye'ita, iwán xikitakan inán este kan an-asikej! Inán ankiyolmákaja iga ankichiawaj yej nimitztekimakakej, iwán annetajtowilijkej. No ankuesiwikej iga yej mochi yej pox ayekti, wan anmajmawikej. Ankinekij magui' xine-itakanya, wan ankiknochiwej yej kichij yej ayekti. Ijkin ankinextijkej iga amejemen até nemi ankichiawaj yej ayekti.

¹² Inón iga kuá' nimitzijkuilowilijkej inón ama', ayá'san nikelantoya ipan yej kichij yej ayekti, niga ipan yej kichiwilijkej yej ayekti, sino que iga manesi iyixtaj Dios iga anneyokoyaj nejemej.

¹³ Iga inón poxsan anneyolchikajkej nejemej.

E' ayejsan iga anneyolchikajkej, no nipaki iga Tito yolpakto' iga amejemen ankipalewijkej iga amo mamoyolmiktijto.

¹⁴ Nej nikijlij kay Tito iga nikye'ita ken ankichiawaj, iwán Tito ijkón nokta kita' iga ankichijtokej. Kensan nochi yej nejemej nimitzijlijkej mela'ciertoj, ijkonsan no Tito kita' iga nochi yej nikijlij de amejemen, no mela'ciertoj.

¹⁵ Iwán yéj máj mitzchokiliáj kuá' kejlami iga amejemen amonochin ankichijkej yej mitztajtaniliayaj, iwán kejlami ken iga ankiye'itakej, iwán anki-omemawijkej.

¹⁶ Niyolpaki iga nochipa wel nimoconfiarowa ipan amejemen.

8

Monechkowa tomín iga yej amotapialiáj

¹ Inán nokniwan, niknekij manimitzpowilikan ken iga toknimej yej kicredowaj Dios, yej onokej estado de Macedonia kinextilijkej sekin kén iga Dios te-iknelia'.

² Malej iga yejemen pox onoya yej kiyolmiktijkej, e' yejemen poxsan paktokej; iwán malej iga amotapialiáj, e' kimakaj komati tomín iga iyofrendajmej, ken tikita yej motapialiáj.

³ Iwán nej ompa nonoya iwán nikita' iga kimakakej iyofrendajmej iga inochi iyalmajmej este kan máj welitij kimakakej, este inejnewiyoy.

4 Netejteki'ijlijkej igaki' achi manikuigakan tom̄in yej monechkoj iga kinekij n̄o makipalewikan tokniwan yej onokej Jerusalén.*

5 Iwán kichijkej este póxsanya de lo que nejemen ayá' nikmatitoyaj. Achto kijtojkej iga kichiwaskej ken kineki toTeko iwán n̄o kijtojkej iga kichiwaskej ken nejemej niknekij. Ijkón kichijkej ken iga Dios kiye'ita.

6 Kuá' nikitakej in̄in yej kichijkej toknimej de Macedonia, nikijlijkej Tito iga manimitztajtanilikan sej iga xiktamikan iga ankinechkoj ofrenda yej yéj pe' kinechkoj wan amejemen.

7 Amejemen nochi wel ankichiwaj: poxsan anmoconfiarowaj ipan Dios, anye'tajtowaj, anmachtitokej, iwán ankiyolmakaj iga ankipalewiáj toknimej wan annehokiliáj nejemej; ijkonsan n̄o xikyolmakakan iga xikmakakan ofrenda.

8 In̄in nimitzijliáj ayéj iga nimitztekimakaj; sino que iga xikitakan ken iga sekin toknimej ofrendarowaj iwán iga manesi iga amejemen melá' iga ante-ijiknimej.

9 Porque amejemen ankimátija iga toTeko Jesucristo ye'onoya ipan cielo iwán kuá' walaj pan tajli, mochij ken yej amotapialiá iga mitzchokiliáj, iwán iga yéj amotapialij, mochij iga amejemen xiye'onokan ipan cielo.

10 In̄in nimitzijliáj iga amejemen ximoye'chiwakan. Yasexiwi' amejemen achto yej an-ofrendarojkej, iwán ankichijkej iga inochi amoalmaj.

11 Ijkón ken ankiyolmakakej kuá' ampejkej iga ankinechkoj tom̄in, ijkón xiktamikan inán. Xikmakakan ke'san iga anwelitij.

12 Porque siga agaj kiyolmakato' iga ofrendarojneki, Dios kikui inón ofrenda yej kimaka ke' iga se kipiá. Dios ayá' kitajtaniliá se yej ayá' kipiá.

13 Ayéj an iga agaj ankipalewiskej iga tom̄in, amejemen ay'ya anyawij ankipiatij nité.

14 Nikijtowa inán amejemen ankipiáj iwán wel ankimakaj achi yejemen; anka keman se' vej wel amejemen sej ayá' ankipiaskej iwán yejemen sej wel mitzpalewiáj, iwán siga katka ijkón ankichiwaskej, ajachonsan ankipiaskej.

15 Iga ijkín kijtowa kan ijkuilijto' itájt̄ol Dios: "Yej kipejpen máj komati, nochi kitamij; yej al̄intz̄in kipejpen, kimá' iga kikuajkej."†

Pablo kijtowa iga makiye'itakan Tito

16 Nikmaka gracias Dios iga Tito n̄o mitzyokoyayaj kensan n̄o nej nimitzyokoyaj.

17 Tito kiyolmakatoya iga mamitzpaxalowilikan, inón iga motemá' kuá' niktajtanilij iga mayawi, wan inán yawi mitzpaxalowilitij.

18 Nimitztitaniliáj se tokn̄in wan Tito. In̄in tokn̄in kiye'itaj inochi yej kicredowaj Cristo iga yéj tekipanowa iga kipowa itájt̄ol Dios yej tasalvarowa.

19 Iwán tokniwan yej kicredowaj Cristo kitapejpenkej in̄in tokn̄in iga iwán manisenyakan Jerusalén iga manikuigakan tom̄in yej kimakakej tokniwan. Inón tom̄in niawij nikawilitij tokniwan yej onokej Jerusalén. Iga ijkón nikchiwaskej moweyimatiltiá toTeko iwán yawi nesiti iga tejemej tikyolmakaj iga titapalewiáj iga tom̄in.

20 Iga ayá' niknekij agaj manepopowakan iga kén nemi nikchiwaj wan in̄in komati tom̄in yej ankinechkojkej.

21 Niknekij manikchiwakan yej yekti, ayejsan iyixtaj Dios, sino que n̄o iyixtaj nochi.

* 8:4 8:4 Ro 15:26 † 8:15 8:15 Ex 16:18

²² Nō iwán yejemej nimitztitaniliáj se' tokn̄n yej nik̄ixmatij iga ye'nemi iyixtaj Dios iwán poxsan kiyolmaka iga tapalewiá. Inán máj kineki mamitzpalewikan iga poxsan moconfiarowa ipan amejemen.

²³ Siga agaj tatajtani iga Tito, xikijlikan iga iwán nisenemi iwán nisentekipanowaj iga manimitzpalewikan amejemen. Siga tatajtani iga inomej omen tokniwan, xikijlikan iga kititankej tokniwan yej kicredowaj Cristo iwán inomej nō kiweyimatiltiáj Cristo.

²⁴ Inón iga xiknextilikan iga ankichokiliáj tokniwan yej yawij asitij, iga manesi te iga nipakij iga amejemen iwán te iga nikijtowaj iga poxsan ante-ijiknimej.

9

Pablo tajkuilowa sej iga monechkowa tom̄n iga yej amotapialiáj

¹ Iga ankimakaskej tom̄n toknimej yej kicredojtokej Cristo, ayo' kajasi manimitzijkuilowilikan

² iga nikmátiya iga amejemen poxsan ankiyolmakaj iga ankipalewiáj toknimej. Nikijlija tokniwan yej chantitokej estado de Macedonia iga amejemen yej amonokej estado de Acaya yasexiwi'ya ankiyolmakatokej iga ankititanij tom̄n, yejemen nō majanimarojkej iga kikakij ken ankichiwaj.

³ E' malej ijkón nimitztitaniliáj Tito wan ome toknimej iga makitakan ix ankinechkójkeja tom̄n. Ijkón nes̄is iga ompay ken nitajtojkej de amejemen iga poxsan ante-ijiknimej.

⁴ Xikejlamikikan iga kén katka nepinajtiayaj, iwán amejemen máj ampinaawayaj siga sekin toknimej de Macedonia mayakan nowan iwán manimitzasitij aya ankinechkowaj tom̄n.

⁵ Inón iga nikye'itakej iga mayakan yejemen achto que nej. Ijkón yejemen wel mitzpalewiáj iga xiknechkokan tom̄n. Iwán iga ijkín ankichiwaskkej yawi nes̄iti iga ankimakakej iga inochi amoalmajmej, ayá' ankitejteki'makakej.

⁶ Xikejlamikikan in̄n: Yej kitoka al̄n táyol, al̄n kipixka; yej kitoka komati, komati kipixka.

⁷ Sejsé makimaka ke' iga ipan iyalmaj kimachiliá kimakasneki. Amo makimaka siga ayá' kimakasneki, niga makitekimakákampa. Dios kineki yej pákto'pa kuá' kimaka iyofrendaj.

⁸ Dios wel mitzmakokawiáj nochi yej yekti iga xikpiakan nochipa yej ankinekij, este kaw̄i-o' máj iga wel agaj xikpalewikan.

⁹ Kijtowa kan ijkuilijto', kan tajtowa iga yej tapalewiá iga tom̄n: Kimá' komati yej amotapialiáj;

Iwán nochipa kichijos yej yekti.*

¹⁰ Dios temaka semilla yej motoka iwán nō temaka nochi yej tikujaj. Yéj kichiw̄as iga piwis yej ankipiáj iga wel xikmakakan yej amotapialiáj.

¹¹ Amejemen anmotapialiskej iga wel nochipa xitapalewikan. Iwán kichiw̄as iga tokniwan makimakakan gracias Dios kuá' nikentregarowa inón tom̄n yej annetitaniliáj nejemej.

¹² Iga nikuiguiliáj in̄n tom̄n tokniwan, ayéj petz kipalewiskej iga kipiaskkej yej kipolowaj, sino que kichiw̄as iga yejemej máj makimakakan gracias Dios.

¹³ Iwán yejemej kiweyimatiltiskej Dios, puej iga ankipalewiáj ankinextiliáj iga ankichiwaj ken kijtowa itajtól Cristo. Nō yejemej yawij kiweyimatiltitij Dios iga komati ankimakakej yejemej wan iga yej ankimakakej sekin.

* 9:9 9:9 Sal 112:9

14 Nō yawij paktotij iga kitenewiskej Dios iga amejemen iga poxsan mitzchokiliáj iwán iga Dios poxsan mitzikneliáj.

15 ¡Matikmakakan gracias Dios iga yej temá'. Poxsan yekti este ateyi tájtól iga tikijkuilowaj!

10

Dios kimá' Pablo itekipánol

1 Nej niPablo nimitztajtaniliáj iga xinekakikan. Nimitztajtaniliáj ipan itoka' Cristo yej ayá' moweyimati iwán tēchokiliá. Malej sekin kijtowaj iga nej pox nimajmawi iga ayá' nimixewiá iga nimitzajajwaj kua' nono' wan amejemen, e' ki' nimitzjkuilowiliáj tájtól yej taajawatiapa kua' wejka nono'.

2 Nikmati iga ono' yej nepopowaj iga nikchíwajki' kensan kichiwaj yej akixmatij Dios. Kua' nasis anka nikajajwaskej in inomej, e' amo xikchíwakān ijkón iga nō manimitzajajwakān.

3 Melá' iga nichantitokej ipan inín tajli, e' ayá' nikchíwaj ken kichiwaj yej ayá' kixmatij Dios.

4 Ayá' nimomanawiáj iga tejté yej ono' ipan inín tajli, sino que Dios nemakaj yej iga wel nikxixitinaj nochi yej ajayekti, ijkón niktaniliáj yej kijiay itájtól Dios, iwán ijkón tamis iga nepopowaj nejemej.

5 Niktenkuepiliáj yej moweyimatij iga makipolokān. Iwán niktaniliáj nochi yej akinekij iga toknimej makixmatikan Dios. Yej ayompa kejlamikij, nikyolyamanaj iga makicredokān Cristo.

6 Kua' nikitaskkej iga amejemen ankichíwaja nochi ken kijtowa Cristo, niawij nicastigarotij nochi yej ayá' tacredowaj.

7 Amejemen ankciredowaj yejsan wel ankitaj. Si agaj momela'confiarowa iga kitoka Cristo, makimati nō iga nejemej nō niktokaj Cristo kensan yéj.

8 Anka achi nipanowa kua' nipoxtajtowa iga toTēko nemá' iga manimandaro ipan amejemej. E', inón nemá' iga manimitzpalewikan iga máj ximoconfiarokān ipan Yéj, ayéj iga manimitzpojpolokān.

9 Anikneki xikijtokān iga nimitzmajmajtjnekij kua' nimitzijkuilowiliáj.

10 Sekin kijtowaj iga ipan notajkuilolmej nitaajajwajpa, e' kua' nono' amoixtaj nésiki' awel nitaajajwa wan ken iga nitajtowa, ayá'ki' ken yej tajtolmati.

11 Inín makimatitokān inomej toknimej iga kua' niaj nimitzitatij, ijkonsan iga niyoltakuakti' kensan neši ipan notajkuilolmej yej nimitztitaniliáj este wejka kān nono'.

12 Nejemej nikeman ayá' nimomachiliskej ken inomej yej moweyimatiltiáj imatikamej. Ayá' ye'tajlamikij iga moweyimatij iseltimejsan, wan mocomparadowaj wan yejemensan.

13 Nejemej ayá' nimokichmatij iga yej ayá' nikchijkej. Siga ipan tejté niawij niyolpakitij, niyolpakiskej ipan tekipánol yej Dios nemakakej iga manikchíwakān. Iwán iga inón tekipánol Dios kichij iga manasikan altepe', Corinto te kān amonokej.

14 Ayá' niawij nimokichmatitij poxsan, sino que ke'san iga nikchijkej. Siga ayéj katka nejemej achto nimitzpaxalowilijkej, awel manimokichmatikan, e' nejemej yej achto nimitzpowilijkej ye'noticiaj de Cristo.

15 Ayá' nō nia moweyimatitij iga tekipánol yej sekin kichijkej, majwa' niknekij máj manitekipanokān wan amejemen, según ken iga nemi annoconfiarojtiawij ipan Dios. Inón yej niknekij manikchíwakān.

16 Nə niknekij manikpowakan ye'noticiaj iyikampa Corinto kan aya agaj i' yawi. Ijkón ayagaj wel ne-ijliskej iga nimokichmatitinemij iga se' itekipánol.

17 Siga agaj kineki mamoweyimati, mamoweyimati iga yej kichij toTeko.

18 Yej imatika moweyimati akajasi iga mamoye'ita, e' yej toTeko kiye'ita, inón kajasi iga makiweyimatiltikan.

11

Pablo kijtowa iga ono' yej ayéj mela'apostolejmej

1 Maséj achi xine-ijyowikan, malej anka nesi iga nixetokti'. Ijkonya xine-ijyowijtukan.

2 Dios kichij iga manimitzyokoyakan amejemen. Nikneki iga amejemen nochipa xitokakan Cristo; amejemen ken tikita se yej takótzino' yej yawi monamiktiti, yej aya yawi wan se', wan nej ken yej nia nimitznamiktiti wan sesan yej itoka' Cristo.

3 Iwán nimajmawi iga inón kowawéj yej kikajkayaj Eva, wel nō mitzkajkawawaj, iwán ay'ya anye'tajlamikiskej iwán ankikajtewaskej iga anmomela'confiarowaj ipan Cristo.

4 Amejemen ankitajtolkuij nochi yej asij wan mitztatapowiáj de se' Jesús, ayéj yej nejemej nimitzpowilijkej. Iwán ankikuij se'pa espíritu ayéj iyEspíritoj Dios yej achto ankipiakej, iwán ankiye'kakij se' tájtol, ayéj inón ye'noticiaj yej ankičredoijkej achto.

5 E' nej, ni alín ayá' nimoalimpamati kuá' antajtowaj de inomej apostolejmej yej poxsan moweyimatij.

6 Malej ayá' pox wel nitajtowa ken yejemej, e' nikmati máj que yejemej. Inón amejemen mia' vej nimitznextilijkej.

7 Kuá' nimitzpowilijkej ye'noticiaj de Dios iwán ayá' nimitztajtanil-ijkej tomin, ¿ix an nikchij yej ayekti iga nimoalimpamati', iga achi nitepaltekipanoj iga manitakua, iga ijkón wel nimitzpalewijkej?

8 Nikuilij itomimej se' toknimej yej kitokaj Cristo; ne-ixtawakej iwán iga inón nimitzpalewijkej.

9 Kuá' nonoya wan amejemej wan niknekiá tejté, ayí' nimitztajtanil-ijkej iga xinepalewikan. Tokniwan yej walkej estado de Macedonia newajliguilijkej yej nepolowaya. Nikchij iga amo manimitzkuejkuesokan amejemen iwán ijkón nia nikchijtoti.

10 Nej nicredowa itájtól Cristo wan yej nikijtowa mela'ciertoj. Ijkón nikijtowa iga ayí' nikuilij itomimej yej chantitokej estado de Acaya.

11 ¿Té iga ijkón nikijtowa? ¿Ix iga ayá' nimitzchokiliáj? Dios kimati iga kena nimitzchokiliáj.

12 Nia nikchijtoti ken nemi nikchiwa iga amo wel mamoweyimatikan inomej yej ayompa tamachtiáj, ijkón yej moweyimatisnekij, makichiwakan nō ken nejemej.

13 Iga inimejwa' ayéj mela'apostolejmej, yejemejwa' tekipanowanimej yej takajkawawaj, mopajpantiáj iga iyapostolejmej Cristo.

14 Inón momátiya iga ijkón, iga Tzitzimi' wel mochíwa iga manesi kenya nokta se iyángel* Dios.

15 Ijkonsan nō yej kipalewiáj Tzitzimi', mopajpantiáj ken yej kichiwaj yej yekti. E' keman kinkochíwaskej iga kichijkej yej ayekti.

Pablo kinkochiwaj iga iyapóstol toTeko

* 11:14 11:14 Xikita glosario "Ángel".

16 Sej nimitzijliáj iga amo agaj mane-ijli iga ayá' niye'tajlamiki; iwán siga ayá' niye'tajlamiki, amejemen ijkón xineomemawikan, iga ijkón achi manikpowa yej nikchij.

17 Nia achi nimitzijlitij tejté, e' inín ayéj toTeko ne-ijlij iga manikijto. Nikmati iga ayá' ye'nesi siga nomatikasan niye'tajtowa iga nej.

18 E' ono' mia' yej imatikámejsan ye'tajtowaj iga yejemej, ¿in nej, te iga awel nō ijkón nikchiwa?

19 Amejemen poxsan ankuayamanikej, e' anki-omemawíáj yej ayompa tamachtiáj.

20 Este ankijyowiáj yej mitztekimakaj ken an-esclavojmej,† mitzkuiliáj yej amotatkimej, mitzkajkayawaj, mitzpinajtiáj o este ken mitzxaygatatzinaj iga mitzijixko-ijliáj.

21 Nipinawa iga nikijtowa, e' nejemej ayá' nimixewijkej iga ijkón manimitzchijwilikan.

E' siga sekin mixewiáj iga moweyimatij, nej nō nia nikchiwati, malej inonwa' xeto'nemilis.

22 ¿In yejemej ix hebreos? Nej nō. ¿Ix israelitajmej? Nej nō. ¿Ix yejemej ipilówampa Abraham? Nej nō.

23 ¿Ix tekipanowaj iga Cristo? Nej máj nitekipanoj que yejemej, malej nemi nitajtowa ken nixeto'. Nēmagakej iga látigo‡ máj que yejemej, nepresojuwikej mia' vej, iwán nej mia' vej este nemiktijnekiáj.

24 Cinco vej, judiyojmej yej mandarowaj nēmagakej treinta y nueve azotes iga látigo.

25 Eyi vej nēmagakej iga kuawi' iwán se vej netewijkej. Eyi vej awetzi' weyi ákal kan nemi niaya, iwán alín poliwiá iga ni-amikiá, nipanoj se yówal wan se día ni-aajkitinemiá ipan tajkolamar.

26 Nej poxsan nijnijiga niajka, kanaj este ken ni-amikisnekiaya, kanaj este netachtekijnekiaya, nō este nemiktijnekiáj tokniwan yej judiyojmej iwán nō yej ayéj. Nō nemiktijnekiáj ipan weyi-altepe', ipan ojti iwán ipan lamar. Nō nemiktijnekiáj yej mopajpantiáj iga kitokaj toTeko.

27 Poxsan nitekipanoj iwán nisiawi'. Mia' yówal anikochi', nimayana' wan ni-atanegui', nise'se'migui' iga ayá' máj nitzotzolyoj.

28 Ayejsan iga ipan inón nipanoj, nō nochipa neyolmikiá iga anka ayá' ye'onokej nochi tokniwan yej kitokaj Cristo.

29 Kuá' agaj ayá' tajpalej, nikmachiliá ken kuá' nej nō anitajpalej. Iwán nipinawa wan nikuesiwi kuá' agaj kichiwaltiá se' iga makichiwa yej ayékti.

30 Iwán siga achi nimokichmatis, nia nimokichmatiti iga nimomachiliá iga nej awel nochi nikchiwa.

31 Dios yej iTaj toTeko Jesucristo yej kajasi iga mamoweyimatilti, kimati iga nej ayá' nemi nitakajkayawa.

32 Ipan altepe' Damasco onoya gobernador yej kitelij el rey yej itoka' Aretas. Kuá' ompa nonoya, inón gobernador kitelij yej matakuidaro ipan ipuertajyomej imorojyo weyi-altepe' iga manepresojuwikan.

33 E', sekin netemowijkej ipan panchikiwéj, nekixtijkej ipan inventanajyo imorojyo weyi-altepe' iwán ijkón wel nicholoj, iga ken kuá' nonoyay ipan ima' gobernador.

12

Dios kinextiliá Pablo yej ayagaj kimati

† 11:20 11:20 Xikita glosario "Esclavo". ‡ 11:23 11:23 Látigo ken tikita chilillo yej chijto' iga kuetax.

1 Até motañiliá yej igánajsan ye'tajtowa iga yéj, e' nej ijkón nia nikchiwati. Inán nia nimitzpowilitij visiomej yej nikita', iwán yej toTeko Jesucristo nematiltij.

2 Nikixmati se taga' yej kitoka Cristo,* yej kiwigaya catorce años iga kiwigakej ipan tercer cielo kan pox ajko. Anikmati siga yajki wan icuerpoj o ipansan iyespíritoj; Dios kimati.

3 E' nikmati iga inón taga' yajki (anikmati siga wan icuerpoj o ipansan iyespíritoj, Dios kimati),

4 iwán kiwigakej kan pox tayekan, iwán ompa kika' tajtolmej yej iyanto', inomej tajtolmej nisé taga' amo makijto.

5 Nej wel katka nimokichmatis iga nejwa' in inón taga', e' awel noganaj nimokichmati, san nikijtowa iga nej ken se námol taga' yej ayá' wel nochi kichiwa.

6 Malej siga niknekiá manimokichmati, inón ayéj xeto'nemilis iga nemi nikijtowa yej cierto. E' ay'ya máj niye'tajtoj de nej, iga amo agaj makijto máj de lo que kitaj iga nikchiwa wan kikakij iga nikijtowa.

7 Inomej visiomej yej Dios nenextilij este poxsay sej iga nimadmiradoj. Iwán iga amo manimoweyimati, inán nikualo, ken tikita itatitan Tzitzimi' nesolowa iga witztzi iga ne-iknochiwa.

8 Eyi vej niktajtanilij Dios iga makichiwa iga mapachiwi kan nikualoto',

9 e' ne-ijlij: "Iga nimitziknekiá, ayá' mitzpolowa nité; kuá' ay'ya titajpalej, nopoder monextiá ipan tej." Inón iga nimokichmati kuá' ayá' nitajpalej, ijkón ipoder Cristo monextiá ipan nej.

10 Niyolpaki kuá' nikuékuetanto', kuá' kuajkuantas ne-ijliáj yej ajayekti, kuá' kuajkuantas nepolowa, kuá' nemiktijnekij, kuá' ono' yej neyolmiktiá; nochi inín niksufrirowa iga niktoka Cristo. Niyolpaki kuá' nikuékuetanto' iga nikmachiliá iga máj nitajpalej.

Pablo moyolmiktiá iga yej kitokaj Cristo yej ichamej Corinto

11 Nimochij ken yej xetokti' iga nimokichmati, e' amejemen ken kuá' annetekimakakej iga ijkón manikchiwa. Amejemenwa' katka in xiye'tajtokan iga nej, iga nej achonsan nivalerowa ken inomej apostolejmej yej moweyimatij; malej nejki' ayéj te noteki.

12 Kuá' nonoya amowan, nimitznextilijkej iga nej nimela'apóstol iga ankitakej yej nikchij, milagrojmej wan nochi yej mochij iga ipoder Dios wan ayí' nimosemá' niga nikuesiwi'.

13 Yej nikchij iga sekin iglesias, no nikchij iga amejemen. Poliwiasan iga manimitztajtanilikan iga achi xinepalewikan iga tomín. ¡Siga inón iga nimitzyolmiktijkej, achi xineperdonarokan!

14 Inán nóchiya nikpiá iga niaj nimitzpaxalowilitij, iga inín másisya eyi vej iga nia, iwán inán ayá' no nimitztajtaniliskej iga xinepalewikan iga tomín. Nej ayá' niktemowa yej amejemen ankipiáj, sino que amejemen nokta, iga tetajwa' in kinechkowa tomín iga ipilowan, ayéj tepilowan iga tetaj.

15 Iwán nipaki iga manigastaro yej nikpiá, iwán este nej nemi nitami iga amejemen xiye'onokan. ¿Ix iga máj nimitzchokiliáj, amejemen máj alín annechokiliáj?

16 Amejemen ankimatij iga ayá' nikneki ximoyolmiktikán iga xinemakakan tomín. Malej ono' sekin yej kijtowaj iga nikyokachij iga nimitzmauwetziltijkej ipan trampa.

* 12:2 12:2-5 Kuá' Pablo kijtowa "se taga' yej kitoka Cristo", nesi ken de yejsan nemi tajtowa.

17 E' nej ayá' nimitzkajkayajkej kuá' nimitztitanilijkej toknimej.

18 Tito niktajtanelij iga mamitzpaxalowilítij wán se' toknin. ¿Ix mitzka-jkayajkej Tito iga mamitzkixtilikán tomín? Amejemen ankimatij iga Tito wán nej sansé iga ninejnemij iwán iga nitajlamikij.

19 Anka amejemen ankijtowaj iga nejemej nemi nimotajtowiliáj anmo-ixtaj, ayéj ijkón, majwa' nemi nitajtowaj iyixtaj Dios ken yej itátkipa Cristo. Noknimej, nochi yej nikchijkej, nikchijkej iga manimitzpalewikan iga máj ximoconfiarokan ipan Cristo.

20 Nimoyolmiktía iga kuá' niaj nimitzitatij, anka ayá' nimitzasitij ken nej niknekiá, anka amejemen ayá' nō anne-itaskej ken amejemen ankinekij. Nimajmawí iga nimitzasitij anka anmokuejkuesojtoskej, o anka anmo-ixitztoskej, ankuejkuesitoskej, anmoyoyokatijtoskej, anmo-ijistakawijtoskej, anmopopojtoskej, anmoweyimatitoskej wán ayá' tamelá amonoskej.

21 Nō nimoyolmiktía iga kuá' sej nimitzpaxalowilítij, anka noDios kichiwás iga manipinawa iwán nichokas iga mia' de amejemej ayá'san ankikajtewaj yej ikyay ankichijtiwalkej yej ayékti, majsan anmotekaj wán yej ayá' iwán annamiktitokej. Ankichiwaj iyixtaj tokniwán yej ayékti este ay' ampinawaj.

13

Pablo tanonotza

1 Iga niaj sej nimitzitatij, masis eyi vejya iga nimitzpaxalowiliáj. Xikejlamikikan ken kijtowa itájtōl toTēko: Iga agaj mamotelwi, kineki ompa maono ome o eyi yej makijtokan iga kitakej yej ayompa mochij.

2 Iga sej nimitzpaxalowilítij yej nimitznōnōtzkej iga ayá' nia nimitziknelítij amejemen wán sekin siga ayá' ankikajtewaj iga ankichiwaj yej ayékti. Malej wejka inán nono', sej nimitznōnōtzaj ken kuá' nono' amotenoj.

3 Amejemen ankinekij xikitakan siga kuá' nej nitajtowa, melá' iga Cristo nētajtōlmaka. Cristo ayéj iga awel mitzchiwiliáj tejté iga mamitzcastigarokan, sino que ipan amejemen monextía iga kipiá poder.

4 Melá' iga kuá' kiclavarojkej Cristo ipan cruz, ayá' katka tajpalej, e' inán isato' iga ipoder Dios. Ijkonsan nō ken onoya Cristo, nejemej ayá' nitajpalejkej, e' iga nisetitokej wán Cristo, nisatoskej iga ipoder Dios iga manimitzpalewikan amejemen.

5 Amejemensan ximomachilikán siga anmoconfiarojtokej ipan toTēko. ¿Ix ayá' ankimatij iga ipan amejemen ono' Jesucristo? Siga ayá' anmome' confiarojtokej ipan Cristo, ijkón sí anmopojpolójkeja.

6 Nejemej nikijtowaj iga ankimela'matij iga nejemej ayá' nemi nimomapolowaj.

7 Iwán niktajtaniliáj Dios iga amejemen iga amo xikchiwakan nité yej ayékti. Ayéj iga nejemej manimonextikan iga niye'nemij, sino que iga amejemen xikchiwakan yej yékti, malej iga manesi iga nejemej aniwelitiakej.

8 Nejemej awel nikchiwaj tejté yej kitzakuiliá iga mamokaki itájtōl toTēko, welsan nikchiwaj tejté iga mapíwi itájtōl toTēko yej mela'ciertoj.

9 Inón iga, si amejemen máj antajpalejkej, nejemej nipakij iga ayá' nitajpalejkej. Iwán ni-oradowaj iga máj xiye'nemikan ipan iyojwi Cristo.

¹⁰ Nimitzijkuilowiliáj inín ama' kuá' aya nia nimitzitatij iga weljo' ximoyolpatakan, ijkón kuá' nasis ayá' nimitzajajwaskej. Dios nemá' iga manimandaro iga manimitzpalewikan ayéj iga manimitzpolokan.

Pablo monawatiá

¹¹ Inonsan nimitzijliáj nokniwan iga nimonawatiá iwán amejemen. Nimitztajtaniliáj iga xipaktokan, xikchiwakan iga máj xiye'nemikan, sesan amoalmajmej wan sekin, iwán xonokan tamelá, iwán Dios yej tepoxchokiliá onos wan amejemen.

¹² Ximopipitzokan iga ximosaludarokan ken Dios kiyé'ita.

¹³ Nochi tokniwan yej kitokaj Cristo mitzejlamikij.

¹⁴ ToTeko Jesucristo mamitziknelikan, Dios mamitzchokilikan iwán iyEspíritoj maono wan amejemen. Ijkónyawa'.

Ama' yej San Pablo kijkuiloj iga yej kitokaj Jesucristo yej chantitoyaj Galacia Gálatas

Pablo tasaludagrowa

¹ Nej, niPablo, yej itatitan Jesucristo. Netapejpen Jesucristo iwán Dios yej toTaj yej ki-ojpa-ixitij Jesús kan miktoya. Ayá' netapejpen niga netitan taga' iga inín tekípánol.

² Nej iwán nochi tokniwan yej kitokaj Jesucristo yej nij íwan nonokej, nimitzijkuilowiliáj inín ama' amejemen yej ankitokaj Jesucristo yej amonokej ipan estado de Galacia.

³ Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzmakakan yej yekti iga xonokan tamelá.

⁴ Jesucristo kichij ken kine' Dios yej toTaj wan motemá' iga mi' iga totechko, iga matemawanwi iga ay'ya matikchiwakan yej ayekti ken kitekichiway yej onokej inán ipan inín tajli.

⁵ ¡Nochipa mamoweyimatilti Dios! Ijkónyawa'.

Ateyi se' ye'noticiaj yej tamanawiá

⁶ Anikojasi te iga amejemen nimaninsan ankikajtéjkeja Dios yej mitznótzkej iga Cristo mitzikneliáj, iwán nemi ankitokaj sé'paya tamachtilis yejki' tamanawiá.

⁷ Ayéj iga ono' se' ye'noticiaj yej tamanawiá. Nimitzijliáj inín iga ono' sekin yej mitzkuejkuesowaj iwán kipatasnekij ye'noticiaj de Cristo yej temawanwiá.

⁸ E' siga agaj mitzpowiliáj sé'paya ye'noticiaj ayéj ken yej nimitzpowilijkej, inón Dios makiknochiwa nochipa, até kichij siga manimitzpowilikan nejemen o se ángel* yej wí' ipan cielo.

⁹ Ken nikítoja sej, inán sej nikijtowa: A'san nesi mitzpowiliáj sé'paya ye'noticiaj, ayéj ken nimitzpowilijkej, inón Dios kiknochiwas kan tawewelkato'.

¹⁰ Kuá' nikijtowa inín, ¿ix iga maneyé'itakan o iga maneyé'ita Dios? Ayá' nikneki maneyé'itakan. Siga niknéki-o' maneyé'ita la gente, nej ayo' katka nikchiwaya ken netekimaka Cristo.

Cristo kitapejpen Pablo iga itatitan

¹¹ Xikmatikan nokniwan iga ye'noticiaj yej tamanawiá yej nikpowa, ayéj tájtól yej kejlánkejpa tajtaga';

¹² iga nej ayá' nemachtij se taga', niga agaj nenextilij, majwa' Jesucristo imatika nenextilij.

¹³ Amejemen ankimatija ken iga ninemiá kuá' nikchiwaya ken tanextiliáj judiyojmej. Amejemen ankimatij ken iga poxsan nikuejkuesitinemiá kuá' niktemowaya yej kitokaj Dios iga manikpolokan.

¹⁴ Wan nej máj nikchij nochi ken tanextiliáj judiyojmej que sekin yej íkuá'san nimoskaltijkej. Nej nokta yej máj nikchijtoya ken tamachtiayaj no-ikyapatajwewetkej.

¹⁵ E' Dios netapejpen este kuá' netalaxwíjtogo' noye' iwán nenótza' iga nepoxiknelij. Iwán kuá' yéj ijkón kine',

* **1:8 1:8** Xikita glosario "Ángel".

16 nej nenextilij iPiltzjn iga manikpowa itájtól yej tamanawiá, manikpowili yej ayéj judiyojmej. Wán kuá' inín mochij, ayá' niájkiya niktajtánito agaj,

17 niga niajki Jerusalén iga manikitatij yej achto Cristo kitítan kuá' aya nenotza. Majwa' niajki ipan ítál Arabia, iwán niajki sej altepe' Damasco.

18 Ayá' niajki Jerusalén este que panoj eyi año; iwán ompa nikixmati' Pedro, iwán quince días nisen-onoyaj iwán.

19 E' ayá' nikita' sekin iyapostolejmej† Jesús, petz Jacobo yej iyiknjin toTeko Jesús.

20 Inín yej nemi nimitzijkuilowiliáj, nimitznojma-ijliáj iyixtaj Dios iga ayá' nemi nimitzkajkawaj.

21 Máj máj niajki ipan ítál estado de Siria iwán estado de Cilicia.

22 Iwán tokniwán yej kitokaj Cristo yej onokej ipan ítál Judea aya ne-ixmatiáj,

23 san kikakiáj iga kijtowaj: “Yej ikya tetemowaya iga te-iknochíwa, inán kipojtinemi ye'noticiaj yej ikya kinekiá mapoliwi.”

24 Iwán kiweyimatiáiyaj Dios iga neyolpata'.

2

Sekin itatitánimej Cristo komemawíaj Pablo

1 Kuá' panoj catorce año, sej niajki Jerusalén iwán Bernabé iwán nikuiga' nō Tito.

2 Niajki iga Dios nenextilij iga manía ompiga. Ompa Jerusalén, nimonechkojkej wán sekin yej momati iga kimachtiayaj yej kitokaj Jesús. Nimonechkojkej noyokámejsan, wán nikijlijekej nokta ken iga nikpowa ye'noticiaj yej tamanawiá yej nikpowiliá yej ayéj judiyojmej wán yejemej netajtolkuikej. Ijkón nikchij iga amo agaj makijto iga báldejsan tekípánol yej nikchij wán yej nikchijto'.

3 E' yejemej ayá' kitekimakakej iga mamocircuncidaro* Tito malej iga ayéj judío. Tito nō nemiá nowán.

4 De inín nitajtojkej iga sekin yej mopajpantiáj iga kitokaj Cristo, ichtakakalakkej kan nonoyaj, wán kinekiáj iga Tito mamocircuncidaro. Inimej kalakkej iga tapipiáj, iga makitakan ken iga Cristo Jesús temanawiá iga ay'ya te-ilpitokej iley Moisés. Yejemen kinekiáj sej matechíwakan ken esclavojmej† iga matikchíwakan nochi yej kijtowa la ley.

5 E' ni alín ayá' niktajtolkuijlijekej iga niknekikej iga mela'ye'noticiaj yej mitzmanawiáj nochipa maono wán amejemen.

6 Wán yej kixmatij iga tayakantokej, ayá' ne-ijlijekej iga manikpata ken iga nikpowa ye'noticiaj. Malej iga ayá' nikmatisneki te iteki in yejemej, iga Dios ayá' sesan máj kiye'ita.

7 Majwa' yejemej até ne-ijlijekej iga kitakej Dios nemá' notekípánol iga manikpowili ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej, kensan Dios kitekimá' Pedro iga makipowili judiyojmej.

8 Iga inonsan Dios yej kitítan Pedro iga makipowili ye'noticiaj yej judiyojmej, nej nō netítan iga manikpowili yej ayéj judiyojmej.

9 Jacobo, Pedro iwán Juan yej máj tayakantokej, kitakej iga Dios nemá' inín tekípánol, inón iga nemakitzkijkej nej iwán Bernabé. Inín kichijkej iga manesi iga neye'itakej, iga manesi iga nō kiye'itaj iga maniakan

† 1:19 1:19 Xikita glosario “Apóstol”. * 2:3 2:3 Xikita glosario “Circuncisión”. † 2:4 2:4 Xikita glosario “Esclavo”.

manitekipanotij kan onokej yej ayéj judiyojmej, miéj yejemej yawij tekipanotij wan judiyojmej.

¹⁰ Neťajtanilíjkejsan iga manikpalewikan yej amotapialiaj, inón nokta yej nochipa nikchijtiwí'.

Pablo kajajwa Pedro

¹¹ E' kuá' Pedro asi' ipan weyi-áltepe' Antioquía, nikijixko-ijlij iga ayompa kichijtoya.

¹² Achto Pedro takuaya iwán yej ayéj judiyojmej, e' kuá' asikej sekin yej kititan Jacobo, Pedro moyokatij wan ayo' takuaya iwamej, iga kimajmaw-iliaya inomej judiyojmej.

¹³ Iwán sekin judiyojmej yej kitokaj Cristo kichijkej ken kichij Pedro malej iga kimatij iga ayompa. Este Bernabé nō kichij ken yejemej iga atakuaya wan yej ayéj judiyojmej.

¹⁴ Kuá' nikita' iga yejemej ayá' nemi kichiwaj ken tatekimaka mela'ye'noticiaj yej tamanawia, nikijlij Pedro iyixtaj nochi: "Ken tej tijudiyoj, iwán atikchijtoya ken tatekimaka iley Moisés; ¿te iga tiknextilia yej ayéj judiyojmej iga makichiwakan yej judiyojmej kitekichiwaj?"

Welsan timomanawiaj iga timoconfiarowaj ipan Cristo

¹⁵ Tejemej totékiya iga tijudiyojmej, iwán tikjtowaj iga ayá' tikchiwaj yej ayekti ken kichiwaj yej ayéj judiyojmej.

¹⁶ Tikmatij iga ayagaj wel ye'onos iyixtaj Dios iga kichywa ken tatekimaka iley Moisés. Wel tiye'onoj iyixtaj Dios iga timoconfiarowaj ipan Jesucristo. Inón iga nō tejemej timoconfiarojkej ipan Jesucristo iga matiye'onokan iyixtaj Dios iga timoconfiarowajsan, ayéj iga tikchiwaj ken tatekimaka la ley. Iga ayagaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga kichíwasan ken tatekimaka la ley.

¹⁷ Inán siga tiknekij matiye'onokan iyixtaj Dios iga timoconfiarowaj ipan Cristo, wan timomakaj de cuenta iga tejemej nō tikchiwaj yej ayekti, inón ayá' kijtojneki iga Cristo techiwaltiaj yej ayekti. ¡Ayéj ijkón!

¹⁸ Siga nikjtoya iga la ley ayá' nepalewia iwán sej nimoconfiarowa iga wel nikchywa ken la ley tatekimaka, iga ijkón nikchywa nokta yej ayekti.

¹⁹ Kuá' nikchíwasnekiá ken la ley kijtoya, nikita' iga awel nikchywa ken Dios kiye'ita. Wan iyixtaj la ley nimigui', iga wel manono iga Dios.

²⁰ Nej nimígui'ya pan cruz wan Cristo; inón iga ayo' nej in yej nisato', Cristo isato' nopan, iwán inán iga nono', nono' iga nimoconfiarowa ipan iPiltzin Dios yej nechokilij iwán migui' iga nej.

²¹ Dios tepoxiknelia malej iga ayá' teajasi iwán awel niktepo'maka, wan siga agaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga kichíwasan ken kijtoya la ley, báldejsanwa' migui' Cristo.

3

Dios temaka iyEspíritoj iga timoconfiarowaj ipan yéj

¹ ¡Amejemen yej anchantitokej Galacia, ni alín ayá' anye'tajlantokej! ¿A'yéj mitzkajkayajkej iga amo xikchiwakan ken kijtoya ye'noticiaj? Kuá' nimitzpowilijkej ye'noticiaj nimitznojma-ijlijkej ken iga kimiktijkej Jesucristo ipan cruz, ankentenderojkej ken kuá' katka amonoyaj kuá' mochij.

² Ta' xine-ijlikan inín: ¿Ix Dios mitzmakekej iyEspíritoj iga ankichiwaj ken tatekimaka iley Moisés, o iga ankičredo'kej kuá' ankikakikej ye'noticiaj?

³ ¿Te iga ayá' anye'tajlantokej? Kuá' ampewakej iga ankitokaj Cristo, mitzpalewijkej iyEspíritoj Dios, ¿inán ix ankinekij amoséltisan xikchiwakan ken kineki Cristo?

⁴ ¿Ix báldejsan ankijyowijkej iga mitziknochijkej iga ankitokaj Cristo? Masej amo katka báldejsan.

⁵ Kuá' Dios mitzmakaj iyEspíritoj iwán kichíwa ipan amejemen yej ayi'pa mo-ita, ¿te iga kichíwa? Ayá' kichíwa iga amejemen ankichíwaj ken la ley tatekimaka, sino que iga anki credowaj ye'noticiaj yej ankikakikej.

⁶ Xikejlamikikan iga Abraham moconfiaroj ipan Dios, iwán iga moconfiaroj, inón iga Dios kita' ken yej ayá' kichij yej ayekti.

⁷ Inón iga amejemen xikmatikan iga yej moconfiarowaj ipan Dios, inómejwa' in ipilowan Abraham.

⁸ Wán Dios kijtowa kan ijkuilijto' itájtol iga kiye'itas yej ayéj judiyojmej iga moconfiarowaj ipan yéj; icyay ijkín kijlij Abraham inín ye'noticiaj: "Iga tej nochi gente ipan tajli yawij ye'onotij."

⁹ Ijkón iga yej moconfiarowaj ipan Dios, Dios kichíwas iga maye'onokan ijkón kensan Abraham ye'onoya iga moconfiaroj ipan Dios.

¹⁰ Yej moconfiarowaj iga wel kichíwaj ken tatekimaka iley Moisés, Dios kinkochíwas iga itájtol kijtowa: "Yej ayá' kichíwa nochi ken tatekimaka iley Moisés, inón Dios kinkochíwas."

¹¹ Xikmela'matikan iga ayagaj ye'onos iyixtaj Dios iga kichíwa ken tatekimaka la ley; itájtol Dios kijtowa: "Yej moconfiarowa ipan Dios, Dios kiye'ita iwán yawi onoti nochipa wán yéj."

¹² Yej kitoka iley Moisés, nochipa makichíwa ken tatekimaka inón ley, ayéj iga moconfiarowa ipan Dios. Iga itájtol Dios kijtowa: "Siga tikneki iga nochipa xono, xikchíwa nochi yej tatekimaka iley Moisés."

¹³ Malej iga tejemej awel tikchíwaj nochi ken tatekimaka iley Moisés, Cristo temañawij kuá' mi' ipan cruz; kinkochijkej totechko. Ken ijkuilijto' ipan itájtol Dios: "Yej miki pipilójtowa ipan kuawi', inón toknín Dios kiye'ita iga kinkochijkej."

¹⁴ Mi' Cristo iga Dios makichíwa iga wel maye'onokan yej ayéj judiyojmej, ijkón ken kijlij Abraham. Iwán tonochin iga timoconfiarowaj ipan Cristo Jesús wel matikpiakan iyEspíritoj Dios yej kijtoj iga temakas.

La ley iwán yej Dios kijtoj iga temakas

¹⁵ Nokniwan, nia nimitznexilitij kan ximixkuítikan ipan yej kichíwaj tokniwan: Kuá' se taga' motajtoltiá iwán agaj iwán kichíwaj se ama' kan nesi iga motajtoltiyjeja iwán kifirmarowaj, ayagaj wel kijtowa iga amo mamochíwa niga wel kitaliliá se' tájtol.

¹⁶ Puej Dios kijlij Abraham iwán ipiltzin* ipilówampa iga kimakas yej yekti. Kan ijkuilijto' ayá' kijtowa iga "ipilowan ipilówampa" kenkuá' nemi kijliá mia' gente, sino que kijtowa: "ipiltzin ipilówampa", inón kijtojneki sesan, inonwa' Cristo.

¹⁷ Ininwa' in yej nikijtojneki: Dios motajtoltij iwán Abraham iwán Dios kijtoj iga kichíwas ken motajtoltiyjej. Inón iga iley Moisés, yej wáraj kuá' pánoja cuatrocientos treinta años, awel kijtowa iga ómpaya matami ken iga motajtoltiyjej. Siga ijkón, báldejsan yej Dios kijtoj iga kichíwas.

¹⁸ Siga Dios temaka yej pox yekti iga tikchíwajsan ken tatekimaka iley Moisés, ayéj katka iga matimoconfiarokan ipan yej Dios kijtoj. E' yej Dios kimá' Abraham, kimá' iga kijlij iga kimakas, ayéj iga Abraham kitánijpa.

* **3:16 3:16** Ipan griego kijtowa "semilla", yej wel kijtojneki sesan o mia'. Niga Pablo kijtowa iga kijtojneki Cristo.

¹⁹ Iwán ¿téjastaj in iley Moisés? Inón kimakakej iga manesi iga mochiwa yej ayekti. Inón ley tami' este que wálah inón "iPiltzín" yej Dios kijtoj iga wi'. Dios kimá' inón ley angelejmej iga yejemen makimakakan Moisés, wán Moisés kimá' judiyojmej.

²⁰ E' kuá' Dios kijlij Abraham yej kimakas, Dios akitemoj agaj iga makipowili iga imatika nokta kijlij. Dios sesan wán wel kichiwa iseltisan ken kineki.

Tejas in la ley

²¹ ¿In inín ix kijtojneki iga iley Moisés ono' icontraj yej Dios kijtoj iga kichiwás? Ayéj ijkón. E' siga Dios temakaka se ley yej wel kichiwa iga matonokan, ijkón wel tiye'onoyaj iyixtaj Dios iga san tikchiwaj yej tatekimaka la ley.

²² E' ijkulijto' ipan itájtól Dios iga nochi gente ilpito' iga kichijto' yej ayekti; ijkón iga petz yej kicredowa ipan Jesucristo wel makipiá yej Dios kijtoj iga tamakas.

²³ Kuá' aya wi' yej ípan timoconfiarowaj, kenkuá' te-ilpitoya la ley, tikchixtoyaj iga matikixmatikan yej ípan matimoconfiarokan.

²⁴ La ley ken se yej teojmá' iga tewiga' kan ono' Cristo, iga mateye'ita Dios iga timoconfiarowajsan ipan Jesucristo.

²⁵ E' inán iga ási'ya yej ípan timoconfiarowaj, ayo' teojmaka la ley.

²⁶ Iga anmoconfiarowaj ipan Cristo Jesús, amejemen nochi ipilowan Dios.

²⁷ Nochi amejemen anmosetilijkej iwán Cristo iga anmobautizarojkej.† Inán annémija wán Cristo kenkuá' yéj amotzótzol.

²⁸ Até kichij siga se judío o yej ayéj, esclavo o yej ayéj, taga' o siwa'; iga ansetitokej iwán Cristo Jesús, kenkuá' sesan amonokej.

²⁹ Siga amejemen itatki Cristo, amejemen ipilowan ipilowampa Abraham, iwán amotatki nō mochiwas yej Dios kijlij Abraham iga kimakas.

4

¹ Inín yej nikijtojneki: Mie' aya yolej se tepiltzín yej kimakaskej nochi iga mochiwas itatki, nesi ken se namoltekipanowaní yej ono' ichan malej iga yéj nochi itatki.

² Ono' yej kiskaltía inón tepiltzín iwán ono' yej kita nochi yej itatki, este kuá' kijtoj itaj iga kimakas yej kikuis.

³ Ijkonsan nō tejemej, kuá' aya tikixmatiáj Cristo, ken kuá' aya tiyolejkej, tikchijtoyaj ken kitekimakaj yej kitokaj yej ayéj mela'diosmej.

⁴ E' kuá' asi' tiempo yej Dios kijtoj, kititan iPiltzín, yej onoko ipan se siwa' iwán kichij ken tatekimaka iley Moisés.

⁵ Wálah iga texitomako kan tatekimakatoya la ley, iga Dios mateomemawi ken ipilowan.

⁶ Iwán inán iga amejemej ipilowanya Dios, kititan iPiltzín iyEspíritoj ipan amoalmajmej; iwán iga iyEspíritoj wel tikijliáj Dios: "¡TinoTaj, noPáj!"

⁷ Inán iga tej ipiltzín Dios, inán ayo' mitztekimaka la ley. Iwán iga tej ipiltzín Dios, yawi mitzmakati yej pox yekti iga ticredowa ipan Cristo.

Pablo kinonotza yej mokuepasnekij iga kichiwaj ken tatekimaka la ley

⁸ E' kuá' amejemen aya ankixmatiáj Dios, an-ilpitoyaj iga ankitokayaj yej ayéj mela'diosmej.

† 3:27 3:27 Xikita glosario "Bautizar".

⁹ Inán iga ankixmatij Dios, o matikijtōkan, Dios mitzixmatij amejemen, ¿te iga sejo' anmoconfiarojnekij ipan yej ayéj mela'diosmej yej awel te kichiwaj iwán anmotemakaj iga mamitzilpitōkan iga ankitokasnekij sej?

¹⁰ Ankinekij iga Dios mamitzye'itakan iga té ankichiwaj ipan sekin día, meses, fecha iwán año.

¹¹ Nimajmawi iga báldejsan nochi yej nimitzmachtijkej.

¹² Nokniwan, nimitzijliáj iga ximochiwakan ken nej, iga nej nō nimochij ken amejemen iga ayo' netekimakato' la ley. Amejemen ayá' anechiwilijkej nité yej ayekti.

¹³ Ankimátija, kuá' achto nimitzpowilijkej ye'noticiaj yej tamanawiá, nikawi' wan amejemen iga ayekti nikhmachiliaya.

¹⁴ Iwán iga ayekti nikhmachiliaya, amejemen wel katka ayá' anneye'itayaj, e' malej ijkón amejemen ayá' anepinajtijkej niga anesemakakej. Majwa' aneomemawijkej ken se iyángel Dios; ken kuá' nemi ankōmemawíaj Jesucristo nokta.

¹⁵ ¿Te iga inán ayo' ampakij? Wel nikijtowa inín iga nimitztajtowiliáj, siga wel katka este annemakayaj amoyix.

¹⁶ Iwán inán, ¿ix anne-ijiyaja iga nimitzijlijkej yej ompay nokta?

¹⁷ Yej kinekij iga xikchiwakan ken tatekimaka iley Moisés, ayéj iga mitzye'ojmakaj. Yejemej kinekij mamitz yokatikan iwán nejemej, iwán yejemejsan xikye'itakan.

¹⁸ Yekti iga xiknekikan iga xikpalewikan sekin, siga yej ankichiwiliáj nokta yej yekti, e' xikchiwakan nochipa, ayéj kuá'san nono' amowan.

¹⁹ Amejemen yej nimitznekij ken nokta annopilowan, sej nimoknochijto' iga amejemen, ken tikita se teye' kuá' kualoto' iga taonoltiá; iwán ijkón nia nimoknochijtōti este que xikmela'tokakan Cristo.

²⁰ ¡Niknekiskiaya magui' sémiya nokta manono amowan iga manimitzt-zojtzopeli'notzakān, puej ayo' nikmati te nikchiwa wan amejemen!

Mamixkuñtilo ipan Agar wan Sara

²¹ Amejemen yej ankichiwaskanekij ken tatekimaka iley Moisés, xine-ijlikan inín: ¿Ix ayí' ankikakikej ken kijtowa inón ley?

²² Kijtowa iga Abraham kipiá' ome isiwa', se yej imela'siwa' yej itōka' Sara, iwán se' yej isirvientaj Sara yej itōka' Agar. Sejsé isiwa' kita' se ipiltzín.

²³ E' ipiltzín sirvienta onoko iga taga' kine', miej ipiltzín yej ayéj sirvienta onoko iga mochij yej kijtoj Dios.

²⁴ Inín tatapowalis kan mamixkuñtilo. Inomej ome siwatkej kijtojneki ome pacto yej Dios kichij. Se de inón pacto mochij ipan tepe' Sinaí, iwán inón tenextiliá de Agar; nochi ipilowan Agar onoj iga esclavojmej iga kipiáj iteko yej la ley.

²⁵ Agar kijtojneki inón tepe' yej itōka' Sinaí yej ono' Arabia, inón kijtojneki Jerusalén yej inán ono' ipan tajli, iga yej ompa chantitokej wan ipilowan kitekimakatokej iley Moisés.

²⁶ E' Sara kijtojneki se' Jerusalén yej ono' ajko ipan cielo, inonwa' ayéj esclava, iwán tejemej ipilowan.

²⁷ Iga itájtōl Dios kijtowa:

Xipaki tej siwa' yej ayá' tipilowa;

xitzajtzi iga tipaki, tej yej ayí' tipilkualo.

Iga siwa' yej kikajtejkej yawi kipiati máj ipilowan,

máj que inón siwa' yej wewejjoj.

²⁸ Nokniwan, tejemej ken tikita Isaac yej ipiltzin Sara; tejemej tepilowan yej Dios kijtoj iga onoskej.

²⁹ E' ijkón ken ikya ipiltzin Agar, yej onoko iga taga' kine', kiknochij ipiltzin Sara, yej onoko iga kine' iyEspíritoj Dios; ijkón no inán, yej kichiwaskenij ken tatekimaka iley Moisés, te-iknochiwaj tejemej yej tonokej iga iyEspíritoj Dios.

³⁰ E', ¿te kijtowa Dios ipan itájtól? Kijtowa: “Xikixti esclava iwán ipiltzin, iga ipiltzin esclava awel kikui yej itatkijyas ipiltzin yej ayéj esclava.”

³¹ Inón iga nokniwan, tejemej ayéj ken ipilowan yej esclava yej kitekimakato' iley Moisés, majwa' tejemej ipilowan yej ayéj esclava iga timoconfiarowaj ipan Cristo.

5

¹ Cristo texiton iga ayo' matetekimakato la ley. Inón iga xixitontokan, iwán ayo' ximotemakakan iga sej mamitztekimakatokan la ley.

² Ta' xinekakikan, nej niPablo, nimitzijliáj siga amejemen anmocircuncidarowaj, ayá' mitzpalewiáj iga migui' Cristo.

³ Nimitzijliáj sej iga nochi yej mocircuncidarowa, yawi onoti iga makichiwa nochi ken tatekimaka iley Moisés.

⁴ Amejemen yej ankijtowaj iga anye'onokej iyixtaj Dios iga san ankichiwaj ken tatekimaka la ley, anmoyokatijkej de Cristo iwán ankikajtejkej Dios yej te-ikneliá.

⁵ E' iga nejemej, iyEspíritoj Dios nenextiliáj iga nejemej niawij niye'onotij iyixtaj Dios iga nimoconfiarowaj ipan Cristo.

⁶ Siga tisetitokej iwán Cristo Jesús, até kichij siga tonokej circuncidadoj o ayá', monékisan iga matimoconfiarokan ipan Dios, iwán siga timoconfiarowaj, tiknekiskeja tokniwan.

⁷ Amejemen ómpaya ken ankichijtoyaj. ¿A'yéj mitzkawaltijkej iga ayo' xikchiwakan ken kijtowa mela'ye'noticiaj?

⁸ Ayéj Dios yej mitzkawaltijnekij, iga Dios nokta yej mitznótzaj.

⁹ Amo xikelkawakan iga “alín levadura* kiposawayaltia nochi tixti kua' mochiwa pan.” Ijkón se yej ayompa tamachtia wel kichikokixtia komati tokniwan.

¹⁰ Nej nimoconfiarowa ipan toTeko iga amejemen ankitokaskej ken nimitzmachtijkej, e' Dios yawi kicastigaroti yej mitzkuejkuesowaj, a'san nesís.

¹¹ Nokniwan, siga nej katka manitatekimakátoo' iga mamocircuncidarolo, judiyojmej ayá' ne-iknochiwayaj iwán ayá' kikuejkuesowaj kua' kikakij iga nikpowa te iga Cristo migui' ipan cruz.

¹² E' inomej yej mitzkuejkuesojtinemij iga ximocircuncidarokan, imasejwa' nochi yejemej mamomela'tekikanya!

¹³ Nokniwan, Dios mitznótzkej iga ayo' mamitztekimakatokan la ley. Malej iga ijkón, amo xikchiwakan ayompa kensan kineki amoalmaj, majwa' ximosepampalewikan iga manesi iga anmonekij.

¹⁴ Iga nochi yej tatekimaka la ley wel mochiwa ipan inín yej ijkín kijtowa: “Xikchokili mokin kensan tej timochokiliá.”

¹⁵ Nimitzijliáj, siga anmotankuaj iwán anmokuaj amejemensan, anyawij anmosepantamitij.

Matinemikan ken kineki iyEspíritoj Dios

* 5:9 5:9 Xikita glosario “Levadura”.

¹⁶ Inín yej nimitzijliáj: Xinemikān ken kineki iyEspíritoj Dios, iwán amo xinemikān ayompa ken kineki amoalmaj.

¹⁷ Iga nochi yej ayēkti tikchīwasnekij, akiyē'ita iyEspíritoj Dios, iwán iyEspíritoj Dios akiyē'ita yej ayēkti tikchīwasnekij. Iyomextimej ayá' moyē'itaj, inón iga amejemej awel ankichīwaj yej ankinekij.

¹⁸ E' siga iyEspíritoj Dios mitzójmakaj, ayo' mitztekimakatokej la ley.

¹⁹ Nésisan yej ayompa kichīwaj ken kinekij iyalmajmej, ijkín kichīwaj: kochij wān yej ayá' íwān namiktitokej, kichīwaj yej pox ayēkti, este ayo' pīnawaj iga ayompa kichīwaj,

²⁰ kiweyimatij idolojmej, taachisarowaj, ta-ijiyaj, pox takuejkuesowaj, kikuilijnekij yej se' itatki, pox kuejkuesiwij, kinekij yejémejsan mamoyē'chīwakān, moyojyokatiáj iwán monechkowaj wānsan yej moyē'itaj,

²¹ ta-ixitaj, tamiktiáj, sentawānaj kān pox tajtakuaj iga ilwichīwaj, iwán kichīwaj sékino' yej ijkómpasan. Nimitznōtzaj amejemen kensan achto nimitzijlijkej, yej ijkón kichīwaj, ayá' wel kalakiskej kān reinarowa† Dios.

²² E' iyEspíritoj Dios kichīwa ipan toalmaj iga matimochokilīkān, matipaktokān, matonokān tamelá, amo nimanín matikuesiwīkān, matite-ijiknimej, matikye'chīwilīkān sekin, nochipa matikchīwakān ken tikijtowaj iga tikchīwaskej,

²³ matiyoltzopelikmej, iwán matimoyoltakuawilīkān kuá' tikchīwasnekij yej ayēkti. Ateyi nisé ley yej tatekimaka iga amo matikchīwakān ijkín.

²⁴ Iwán yej tiktokaj Jesucristo, tikmiktijkej ipan cruz nochi yej ayēkti yej kichīwasneki toalmaj.

²⁵ Ya que iyEspíritoj Dios kichij iga wel matiye'onokān, matikchīwakān nochi ken tenextiliá.

²⁶ Amo matimoweyimatikān, amo matimokuejkuesokān niga matimosepan-ixitakān.

6

Ximosepampalewīkān

¹ Nokniwān, siga ankitaj agaj kichij yej ayēkti, amejemen yej máj anki-matij ken kineki iyEspíritoj Dios, xikpalewīkān iga sej mayē'nemi. Tamelá xiknōtzakān; amo ximoweyimatikān. Amo santá' tej nō tikchīwasnekis yej ayēkti.

² Ximosepampalewīkān kuá' ay'ya ankojasij ken ankichīwaj ipan tejté yej mitzyolmiktijtokej. Iga ijkón, ankichīwaj ken tatekimaka iley Cristo.

³ Si agaj momachiliá iga kipiá itekiyo kuá' ayéj tē iteki, inón igánajsan mokajkayāwa.

⁴ Sejsé imatika mamō-ita ken iga nemi, iwán siga kita iga ómpaya ken kichijto', iyálmajsan makimatito iga ye'ono'. E' amo makijto iga yéj máj ye'nemi que se'.

⁵ Puej sejsé kimati tē tekipánol Dios kimá' iga makichīwa.

⁶ Yej nemi momachtiá ipan itájtōl Dios, yej quipiá, achi makimakokati itamachtiani.

⁷ Amo ximokajkayawakān: ayagaj wel kajawilmati Dios. Yej kichīwiliá agaj tejté, inón yawi mokuapati iyakapan.

⁸ Siga agaj kichīwa yej ajayēkti, iga inón yej kichij yawi mela'poliwiti. E' yej kichīwa yej yēkti ken kineki iyEspíritoj Dios, iyEspíritoj Dios yawi kichīwati iga nochipa maono iyixtaj Dios.

† 5:21 5:21 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa".

⁹ Inón iga amo matisiawikan iga tikchijawaj yej yękti. Siga ayá' timosemakaskej, wı' día kuá' temakaskej yej teajasi.

¹⁰ Inón iga kuá' wel, matikchiwilikan yej yękti nochi, iwán inón máj matikchiwilikan tokniwan yej nõ moconfiarowaj ipan Cristo.

Pablo tanonotza iwán tanawatiá

¹¹ Ta' xikitakan kejkę'pa letrajwewetkej nemi nimitzijkuilowiliáj nomatika.

¹² Inomej yej mitztekimakaj iga ximocircuncidarokan, kichijawaj iga san makiye'itakan, iwán iga amo makijiyakan iga kitokaj Cristo yej mi' pan cruz.

¹³ E' niga yej onokej circuncidado ayá' kichijawaj nochi ken tatekimaka la ley. E' mitztekimakaj iga ximocircuncidarokan iga mamokichmatikan iga mitzchijwaltijkej iga ximotekikan.

¹⁴ E' nej iga nitę yej nikchijwa ayá' nimoweyimati, petz nimoweyimati iga niktoka toTęko Jesucristo yej mi' ipan cruz. Jesucristo mi' iga nej, ijkón nochi yej ono' ipan inın tajli ay' neyoltilana ken kuá' mıkto'ya iwán nej ken nõ nimıkto'ya iga ay' nikchijwa ken mochiwa pan inın tajli.

¹⁵ Iga tiseıttokej iwán Cristo Jesús, até kichij siga timocircuncidarowaj o ayá', monékisan iga Dios mateyolpata.

¹⁶ Dios makichijwa iga maonokan tamelá iwán makiknelikan nochi yej kichijwa ken nemi nimitzijliáj, inómejwa' nokta in ipilowan Dios.

¹⁷ Inán nikęman anikneki agaj maneyolmikti; ipan nokajlo' neši notákal iga ne-iknochijkej iga niktoka toTęko Jesús.

¹⁸ Nokniwan, niktajtaniliá toTęko Jesucristo iga makichijwa yej yękti ipan amejemen. Ijkónyawa'.

Āma' yej kijekuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Éfeso Efesios

Pablo kijekuillowiliá yej kitokaj Jesús yej chantitokej altepe' Éfeso

¹ Nej niPablo, iyapóstol* Jesucristo, ken tikiytowaj, se yej yéj kititan, iga Dios ijkón kine'. Nimitzijkuillowiliáj inin āma' yej ankitokaj Dios iwān ankičredowaj Jesucristo yej anchantitokej altepe' Éfeso.

² Dios yej toTaj iwān toTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan iwān makichiwakan iga pan amoalmaj xonokan tamelá.

Dios teyolchikawa iga tiktokaj Cristo

³ Matikweyimatiltikan yej iDios iwān iTaj toTeko Jesucristo iga Dios tema'ya ipan toespíritoj nochi yej yékti yej ono' ipan cielo iga tisetitokej iwān Cristo.

⁴ Dios tetapejpen áchtosan, este kuā' aya mochiwaya inin tajli, iga matisetitokan iwān Cristo, iga matimochiwakan de yéjpasan iwān iga matikchitokan iyixtaj yej yéj kineki.

⁵ Dios iga tepoxchokilij, kejlān este ikay iga tetapejpen iwān kititan Jesucristo iga matimochiwakan nokta ipilowan, ijkón Dios kiye'ita.

⁶ Dios poxsan te-iknelij iga teomemawij iga yej kichij ipiltzin yej poxsan kineki, ijkón kajasi iga matikweyimatiltitokan.

⁷ Iga iyesyō Cristo kitoyaj kuā' migui', temānawij iwān teelkawilij yej ayékti tikchijkej, inon kichij iga tepoxiknelij.

⁸ Dios iga tepoxchokiliá, tematiltij yej matikchiwakan iwān iga matikixmatikan iyojwi.

⁹ Tenextilij yej iyantoya, yej yéj kejlantoya iga tejemen, ken yéj kiye'ita' iga ipan Cristo kine' mamochiwa.

¹⁰ Dios yawi kichiwati kuā' yéj nokta kineki iga kisetiltij nochi yej ono' ipan cielo iwān yej ono' ipan tajli iga Cristo makimandaro.

¹¹ Iwān iga tisetitokej wan Cristo inān timotapialiaja, iga Dios temá' yej yéj itatki, tetapejpentoyay iga Dios ijkón nokta kejlantoya, iga kichiwa ken yéj kiye'ita.

¹² Ijkón Dios kichij iga nejemej nijudiyojmej áchtosan maniksentalikan noalmajmej pan Cristo iwān manikweyimatiltikan.

¹³ Amejemen nō ankikakikej mela'ye'noticiaj yej tasalwarowa iwān ankičredojkej Cristo. Dios mitzmakakej iyEspírito Santo iga manésiya iga amejemen itatkiya yéj, yej ikay kijtoj iga yawi mitzmakatij.

¹⁴ Iga Dios temá' iyEspíritoj, tenextiliá iga yéj yawi temakati majo' yej yéj itatki. Íkuā' kisalwarowa nochi tokniwan yej yejpa itatki iwān nochi kiweyimatiltiáj.

Pablo kitajtaniliá Dios iga makipalewikān yej kitokaj Jesucristo

¹⁵ Inon iga nej, kuā' nikagui' iga amejemen anmoconfiarowaj ipan toTeko Jesucristo iwān anmochokiliáj wan yej kitokaj Dios,

¹⁶ ayá' nikajtewa iga nikmaka gracias Dios iga amejemen. Nochipa nimitzejlamikij kuā' nitajtowa wan Dios.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol".

17 Niktajtaniliá iDios toTęko Jesucristo, toTaj yej kipoxpiá poder, iga mamitzmakakan iyEspíritoj iga xikmatikan te xikchiwakan iwán xikixmatikan máj Dios.

18 Nọ niktajtaniliá Dios iga mamitztawikan pan amoalmajmej iga xikmatikan te iga mitznotzkej, iwán xikmatikan nọ yej pox yękti yej Dios yawi kimakati inomej yej yęj itatki.

19 Nikneki xikmatikan iweyi poder yej akipiá kan tanto', inón tepalewiá kuá' tiksentalijtokej toalmaj pan Cristo. Inınsan iweyi poder yej Dios kinextij

20 kuá' kojpa-ixitij Cristo iga miktoya iwán kitalij iladoj iye'ma' ipan cielo.

21 Ompa kitalij Cristo iga máj mamandaro que nochi espiritojmej yej kipiáj poder iwán nochi yej mandarowaj pan cielo, ipan inın tajli yej inán ono' iwán yej wı'o'.

22 Dios kitalij Cristo iga makimandaro nochi, iwán nọ kitalij iga maono ken tzontekon pan nochi tokniwan yej kitokaj toTęko.

23 Yej tiktokaj Cristo, tejemej icuerpoj. Yej tiktokaj Cristo atikpolowaj nitę iga yęj nọyan ono wan nochi kipiá.

2

Dios teyokamawia

1 Cristo mitzojpa-ixitijkej iga anmiktoyaj iyixtaj Dios iga ankichijtoyaj yej ayękti.

2 Inón ankichijtoyaj ikya, kensan kichiwaj yej akixmatij Dios, san ken kineki Tzitzimi' yej mandarowa ipan ejeka', iwán yej nọ kichiwaltia yej ayękti inomej yej akichiwaj ken kineki Dios.

3 Ikya nochi tejemej ijkón nọ tinemiáj, tikchıwayaj san ken kinekiá toalmaj, iwán san ken tikejlamikiáj, inón iga teajasiá iga Dios matecastigaró kensan sekin.

4 E' Dios pox te-ikneliá iga pox tęchokiliá,

5 malej iga tejemen timiktoyaj iyixtaj Dios iga tikchijtoyaj yej ayękti, Dios teojpa-ixitij wan Cristo. Dios ken temakokawia iga tiye'onoskej wan kiye'ita iga matemawı.

6 Dios teojpa-ixitij wan Cristo Jesús, iwán teęwatoltij itenoj kan ono' ipan cielo.

7 Ijkón kichij iga makinexti pan mia' xiwi' yej wı'o', iga tępoxye'ita iwán pox te-ikneliá iga timoconfiarowaj ipan Cristo Jesús.

8 Dios mitzmanawijkej iga mitzchokiliáj iga ipan annoconfiarojkej; iwán inın ayęj iga amoganaj ankichijkej, sino que Dios mitzyokamakokawijkej.

9 Inın ayęj iga tejtę tikchijkej iga tiktankej, iga amo agaj mamoweyimati.

10 Tejemen Dios teojpachij iga matisenemikan wan Cristo Jesús, iga matikchıwakan yej yękti, iga ijkón yęj áchtosan kejlan ken matinemikan.

Tonokej tamelá ipan Cristo

11 Inón iga amo xikelkawakan iga amejemen ayęj anjudiyojmej; judiyojmej mitzijliayaj "incircuncisos"* iga yejemej nochi tajtaga' mojliáj "circuncidados" iga yejemen inón kitekichıwaj.

12 Íkuá' amejemen aya ankixmatiáj Cristo, judiyojmej mitzıtkej iga anwejkachanejkej, ayá' ankixmatiáj te motajtoltijkej Dios wan israelıtajmej niga yej kijtoj iga yawi kichıwati. Amoselti amonoyaj ipan inın tajli iga ayá' ankixmatiáj Dios wan ayá' ankimatiáj siga wel anmomawıayaj.

* 2:11 2:11 Xikita glosario "Circuncisión".

¹³ E' inán iga ansenemij wán Cristo Jesús, amejemen yej amonoyaj wejka iga Dios, ankiná'techójkeja iga migui' Cristo iga amejemen.

¹⁴ Cristo kichij iga matonókanya tamelá. Yéj kichij iga judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej mamochiwakan ken sesan, iga Dios kixixítinya inón yej tayojoyokatijtoya iga mo-ixitayaj.

¹⁵ Kua' mi' Cristo, ompa tami' iley Moisés wán nochi yej tatekimaka. Yej judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej mochij ken sesan taga' iga kisentokaj Cristo. Ijkón kichij iga matonókanya tamelá.

¹⁶ Kua' mi' ipan cruz, Cristo kichij iga matami iga mo-ijiyayaj yej judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej iwán mochijkej ken sesan taga'. Inán wel tonochimej tonoskej tamelá iyixtaj Dios.

¹⁷ Cristo wálaj iwán kipowa' ye'noticiaj ken wel matonokan tamelá iyixtaj Dios tonochimej, yej ayéj judiyojmej yej wejkatitoyaj iga Dios iwán judiyojmej yej ken ná'san onoyaj wán Dios.

¹⁸ Iga Jesucristo mi' iga tejemen, tonochin yej tijudiyojmej iwán yej ayéj, inán wel tasij itenoy toTaj iga inonsan iyEspíritoj Dios.

¹⁹ Inón iga inán amejemen ay'ya anwejkachanejkej, niga ayo' amonokej ipan tajli yej ayéj amotatki. Inán ansetiakej iwán inomej yej itatki Dios iwán nō anmochijkeja ipilowan Dios.

²⁰ Wán amejemen inán ken se weyi kajli yej taksato' pan yej tenextilij apostolejmej wán profetajmej,† iwán Jesucristo nokta ken tikita achto te'ti kan tajtaksato' inón kajli.

²¹ Iga tisetitokej wán Cristo, ken yoli' yoli' tejkatiá kajli te que yekawi se tiopan yej yokachijto' iga toTeko.

²² Ijkonsan nō amejemen, iga ansetitokej wán Cristo, anmosenechkowaj iga mamitzchiwakan ken se kajli kan maono iyEspíritoj Dios.

3

Dios kititani Pablo iga makipowili ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej

¹ Inón iga nej Pablo, nipresojtito' iga nikchiwa ken kineki Cristo Jesús; nitekipanowa iga xiye'onokan amejemen yej ayéj anjudiyojmej.

² Ankimátija iga Dios ne-iknelij iga nemá' inín tekipánol iga manimitz-palewikan.

³ Dios nenextilij yej iyantoya iwán nematiltij, ijkón ken nimitzijkuilow-ilíjkeja achi ipan inín ama'.

⁴ Kua' ankixpowaskej inín, ankimatiskej iga nikmátiya yej iyantoya, yej Cristo kichiwako.

⁵ Inón yej to-ikyapatajwán ayá' kimatikej; e' inán Dios, iga iyEspíritoj kinextilij iyapostolejmej iwán iprofetajmej.

⁶ Ininwa' in yej aya momatiá: Jesucristo nō wel kimānawia yej ayéj judiyojmej iga mamochiwakan sesan wán judiyojmej; iyomextin mochiwaskej ken tikita sesan taga' iga Dios kimakas nochi yej kijlij judiyojmej iga yawi kimakatij.

⁷ Malej iga aneajasi, Dios ne-iknelij iwán netalij iga wel manitekipano iga manikpowa ye'noticiaj.

⁸ Nej yej máj até noteki que nochi yej kitapejpen Dios iga itatki; e' yéj kiye'ita iga manikpowili ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej. Inón ye'noticiaj tematiltiá yej kichij Cristo iga tejemen, yej pox valerowa iwán ayagaj wel kaxiliá ipatiyo.

† 2:20 2:20 Xikita glosario "Profeta".

⁹ Dios, yej kichij nochi yej tikitaj, kine' iga maniknextili nochi gente ken yéj kichiwás, yej desde ikya ayagaj kimatiá.

¹⁰ Ijkón angelejmej* yej onokej ipan cielo iwán espíritujmej yej kipiáj poder, kitaj ipan tokñimej yej kitokaj Dios, iga Dios nokta kipoxmati te kichíwa.

¹¹ Dios kichij ijkón kensan kejlantoya pox ikyay, inón kichij iga kititan toTeko Cristo Jesús.

¹² Iga tiktokaj Cristo, inán ayá' tipinawaj iga tikna'techowaj Dios, iga timoconfiarowaj ipan yéj.

¹³ Inón iga nimitzijliáj, amo ximoknomatikān iga nemi ne-iknochíwaj iga amejemen. Inín iga amejemen xiye'onokān.

Ken iga tepoxchokiliá Cristo

¹⁴ Inón iga nimotankuaketza iyixtaj iTaj toTeko Jesucristo,

¹⁵ yej kimaka vida nochi yej ono' pan cielo iwán pan tajli.

¹⁶ Niktajtaniliá toTaj yej nochi wel kichíwa iga mamitzmakakān amotájpal iga iyEspíritoj iga amo ximosemakakān ipan iyojwi.

¹⁷ No niktajtaniliá Dios iga Cristo maono ipan amejemej iga anmoconfiarowaj ipan yéj, iwán ijkón xikchokilikān Dios wān ximochokilikān iga inochi amoalmajmej.

¹⁸ Ijkón amejemen wān nochi yej kitokaj Dios, wel xikmela'matikān ken iga Cristo tepoxchokiliá.

¹⁹ Niktajtaniliá iga xikmatikān ken iga techokiliá, malej iga ayagaj wel kimati nochi ken iga Cristo techokiliá, ijkón anmomela'confiarojtoskej ipan Dios.

²⁰ Mamoweyimatilti Dios yej pox wel nochi kichíwa, kichíwa majya sej que yej tiktajtaniliáj. Awel niga tikojasij yej Dios wel kichíwa ipan tejemej iga tepalewiá.

²¹ ¡Tonochimej yej tiktokaj Cristo Jesús matikweyimatiltikān Dios nochipa! Ijkónyawa'.

4

IyEspíritoj Dios tepalewiá iga sesan timochíwaj

¹ Inón iga nej nipresojtito' iga niktoka toTeko, nimitztajtaniliáj iga xiye'nemikān ken kajasi manemikān yej Dios kinotza, kensan mitznótzkej amejemen.

² Ximoalimpamatikān, xite-ijikñimej; amo nimanín xikuesiwikān, ximosepanchokilikān iga anmonekij,

³ xiktemokān nochipa iga xonokān tamelá, sesan amoalmajmej ken kineki iyEspíritoj Dios.

⁴ Tejemen yej tiktokaj Cristo tonokej ken sesan cuerpo, ono' sesan Espíritu, ijkón ken Dios mitznótzkej iga ipan sansé xikchixtokān yej mitzsalvarowaj.

⁵ Ono' sesan toTeko, ipansan sesan kān timoconfiarowaj iwán pan sesan toTeko timobautizarowaj.*

⁶ Ono' se Dios yej nochi iTaj, yéj kimandarowa nochi, nochi kichíwa yej yéj kineki iwán ono' noyan.

⁷ E' sejsé de tejemej temá' iga wel matikchíwakān totekiyo' kenya iga Cristo kine'.

⁸ Inón iga itájtōl Dios kijtowa:

* **3:10 3:10** Xikita glosario "Ángel". * **4:5 4:5** Xikita glosario "Bautizar".

Tejkaj ajko, kiwiga' nō p̄resoꝝmej, yej iyenemigoꝝmej, iwán kimakokawij tajtaga' yej yeḱti.

⁹ ¿Té kijtojneki iga “tejkaj”? Kijtojneki iga achto temoj ipan inín tajli, te iyijtiko yajka.

¹⁰ Yej temojka, yejsan sej tejkaj máj ajko iyixko cielo, inón iga yéj inán noyan ono', ipan cielo iwán pan tajli.

¹¹ Yéjsan kitajlij iga sekin maonokan apostoleꝝmej, sekin yej Dios kitajtolmaka, sekin yej kipowiliáj itájtōl Dios yej aya kixmatij, sekin pastormeꝝ iwán nō sekin yej tamachtiáj.

¹² Ijkón yéj kichij iga nochi yej kitokaj wel matekipanokan pan itekipánōl Dios, iga wel nō makipalewikan tokniwan,

¹³ te que tonochin matimochiwakan sesan ipan Dios iwán iga matikixmatikan iPiltzin. Ijkón ajachi ajachi tiye'tajlantiaskej iwán matiye'nemikan iga tonoskej kensan Cristo.

¹⁴ Ayo' matinemikan ken kokone' yej nijnijiga kiwigaj ejeka' kuá' nejnemij. Ono' nokta yej tamachtiáj iga takajkawawaj iwán kinekij matekajkawawakan iwán matewigakan pan yej ayéj ye'ojti. Amo ijkón matechwilikan.

¹⁵ Iga timochokiliáj, matikijtōkan yej mela'ciertoj, ijkón nochi tikchij-tiaskej ken Cristo tenextiliá, iga yéjwa' in tozontekon.

¹⁶ Cristo ken tozontekon nochi yej tiktokaj, wan tejemen ken icuerpoj. Sejsé tikpiáj totekiyo, wan tisen-onokej, tisentekipanowaj wan nemi tikuij totájpāl iga timosepanchokiliáj.

Yej kitoka Cristo, se'pay manemi

¹⁷ Inín inán nimitzijliáj iwán nimitztajtaniliáj ipan itoká' toTēko Jesús iga ay'ya máj xikchijtōkan ken kichiwaj yej ayá' kixmatij Dios. Yejemen san kixeto'chiwaj ken kineki iyalmajmej.

¹⁸ Yejemen ayá' ye'tajlamikij iga onokej ken kan takomichkan, yejemen ayá' kipiáj vida yej Dios temaka tejemen iga yoltakuaktikej, inón iga ayá' niga kixmatij.

¹⁹ Yejemen ken ay'ya xaya'yojkej iga ayo' pinawaj, kimela'yolmakákeja iga kichiwaj yej pox ayejyeḱti iwán inonsan kiyoltilantokej.

²⁰ E' amejemen, kuá' ankređojkej Cristo, ayéj ijkón mitzmachtijkej,

²¹ siga melá'wa' ankikakikej yej mitzpowilijkej de Jesús, iwán siga mitzmachtijkej kensan Jesús tanextiliá.

²² Xikajtewákanya ken ikya ankichijtoyaj; xikixtikān ipan amoalmaj yej mitzyoltilantoyaj iga ankichijtoyaj yej ayēkti, inón mitzpojpolojtoyaj iga anmokajkayajtoyaj.

²³ Ximomakákanya iga Dios mamitzyolpatakān wan ken iga antajlamikij,

²⁴ iwán xikchijtokān yej yeḱti ken kineki Dios iwán nēsisya iga melá' anye'némija.

²⁵ Inón iga ayo' xitakajkawawakan, sejsé de amejemen amo makikajkawawa iyiknin, iga tejēmempasan iga pansan se cuerpo tisetitokej.

²⁶ Siga ankuesiwij, amo iga inón xikchiwakan yej ayēkti iwán amo xikuesitokān semilwi'.

²⁷ Niga ximomakakan iga Tzitzimi' makalaki pan amoalmaj.

²⁸ Yej tachtekiá, ayo' matachteki, mapéwaya ga maye'tekipano iga matatani, iga wel makipalewi yej ayá' motapialiá.

²⁹ Amo xikijtōkan tájtōl yej ajayēkti. Majwa' xikijtōkan yej ye'tájtōl yej makipalewikan yej kitokaj toTēko.

³⁰ Amo xikchiwakan iga mamoknomati Dios iyEspíritoj. Mitzmakakej iyEspíritoj iga manésiya iga amejemen itátkiya yéj este kuá' wj' Cristo iga mitzsalvarokij.

³¹ Amo xiyolchichixtokan iga ankuesiwij, amo xitajtaweltajtokan, amo xiktzatzajzilikan amoknin, niga xikmalijlikan agaj, iwán xikajtewakan nochi yej ayekti.

³² Majwa' xite-ijiknimej, ximo-iknelikan, ximoperdonarowilikan yej anmochiwiliáj, ijkón ken Dios ipan Cristo Jesús mitzperdonawilijkej nochi yej ankichijkej yej ayekti.

5

Ken iga manemikan yej ipilowampa Dios

¹ Amejemen ipilowan Dios yej mitzpoxnekij; xiktemokan iga xikchiwakan kensan yéj kichiwa.

² Ximosepanchokilikan, kensan Cristo techokiliá, iwán motemá' iga mi' ga tejemen. Kuá' mi' Cristo, Dios kiyé'ita' ken kuá' se yolka' kimiktiliáj iwán ajwiya' kuá' tata.

³ Amejemen yej Diospay itatki, ni alín ayo' xikijtokan iga agaj moteka iwán yej ayá' íwan namiktito', niga nokta xikijtokan yej ajayekti, niga xikejlamikikan iga ankipoxpiasnekij kuajkuantas.

⁴ Amo xikijtokan tájtol yej tipinawaj iga tikakij, niga xeto'tajtolmej, niga tajtolmej yej pox ayekti iga mamoi-ijto, iga nochi inín ayá' kajasi iga xikijtokan, majwa' xikmakakan gracias Dios.

⁵ Ankimátija siga agaj moteka iwán yej ayá' namiktito', o kichiwa tejté yej ayekti o kipoxpiasneki kuajkuantas, inonwa' kenkuá' kiweyimati ídolo iwán ayá' kajasi iga Cristo iwán Dios marreinaro* ipan yéj.

⁶ Amo agaj mamitzkajkayawakan iga xeto'tajtolmej, inón iga Dios yawi kicastigarotij yej ayá' tagatakakij.

⁷ Amejemen amo ximotokakan iwán inomej yej kichiwaj yej ayekti.

⁸ Amejemen ikya amonoyaj kenkuá' kan tamichkan, e' inán amonókeja kan taxotalpan iga ankixmatij toTeko; xinejnemikanya ken yej nemij nokta kan taxotato'.

⁹ Iga yej kipiá iyEspíritoj Dios pox te-ijiknin, ye'nemi, iwán atakajkayawa.

¹⁰ Xikixmatikan yej kiyé'ita toTeko.

¹¹ Amo ximotokakan wan yej onokej ken kan takomichkan iga kichiwaj yej ayá' teonkixtiá, majwa' xiknextilikan iga ayompa kichijtokej.

¹² Te tipinawaj iga tikpowaj yej yejemen kichtakachiwaj.

¹³ E' kuá' nóchiya momati, nité ayo' iyantos, iga inón yej kitawia, kinextiá siga se ye'nemi o ayá'.

¹⁴ Inón iga mojtowa:

Xisa, tej yej tikochto';

xi-ojpa-isa iga timikto',

iwán Cristo yawi mitztawiti.

¹⁵ Inón iga ximo-itakan ken iga annemij. Amo xonokan ken yej ayá' kixmati yej yekti, sino que ken yej kimati te mochiwa iga nochi maye'kisa.

¹⁶ Amo xiknempolokan kuá' wel agaj ankichiwiliáj yej yekti, iga inimej día pox ono' yej ayekti kichiwaj.

¹⁷ Amo ximoxeto'tilikan; xikmatikan katiapa yej Dios kineki iga xikchiwakan.

* 5:5 5:5 Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa".

18 Amo xitawanakan, iga yej tawana mopoipolowa, majwa' ximomakakan iga iyEspíritoj Dios mamitznentikan.

19 Kua' anmonechkowaj, xikuikakan yej ijkuilijto' ipan salmos, iwán takui' yej kajasi iga mokuikiliá Dios wan tepalewiá iga timoconfiarowaj pan yéj. Xiktakuikilikan iwán xikweyimatiltikan toTeko iga nochi amoalmajmej.

20 Nochipa xikmakakan gracias toTaj Dios iga nochi yej temaka, ipan itoka' toTeko Jesucristo.

Ken manemikan yej kitokaj Cristo

21 Ximosepancredokan iwán ijkón nesis iga ankimajmawiliáj Dios.

22 Siwa' yej wewejoyoj makicredo iwéj, ijkón kensan kicredowa yej tatekimaka toTeko Jesucristo.

23 Iga taga' tzontekon iga isiwa', ijkón kensan Cristo tzontekon iga nochi yej kitokaj. Cristo kimanawiá yej kitokaj wan yejemen ken icuerpoj.

24 Ijkón ken yej kitokaj Dios kichiwaj ken kineki Cristo, ijkonsan no siwa' nochipa makichywa ken kineki iwéj.

25 Taga', xikchokili mosiwa', ijkón ken Cristo kichokilij yej kitokaj Dios iwán mi' iga nochi tejemej.

26 Cristo kichij iga tejemej matimochiwakan itatkisan; tepajpa' iga a'ti wan iga itajtól.

27 Inón kichij iga tejemen yej tiktokaj matonokan ken isiwa' Cristo. Wan mate-ita iga tipoxye'nemij iga atikpiáj nité nokta yej yéj akiye'ita wan tonóskejsan iga yéj.

28 Ijkón no se taga' makichokili isiwa' kensan yéj mochokiliá. Yej kichokiliá isiwa', yéj no mochokiliá.

29 Iga ayagaj mo-ijiya igánajsan, majwa' motamaka iwán mocuidarowa, ken Cristo kichywa wan yej ipan kicredowaj;

30 iga tejemen yej tiktokaj Cristo, icuerpoj nokta, tejemen inakayo iwán iyomiyomej.

31 Ijkín kijtowa itajtól Dios: "Inón iga taga' kikajtewas itaj iwán iye' iga mosetilij iwán isiwa', iwán inón ome mochiwawas sesan."†

32 Yej inín temachtiáj, pox valerowa iwán ay' iyanto'; nej nikijtowa iga inín tajtowa de Cristo iwán tejemej yej tiktokaj.

33 E' no nikijtowa iga xikchokili mosiwa' kensan tej timochokiliá, iwán siwa' makiye'ita iwéj.

6

Pablo kinonotza tetajmej iwán tepilowan

1 Tepilowan, xitagatakakikan kua' te mitzijliáj amotaj amoye', xikchiwakan iga toTeko ankitokaj, iga inín sí yékti.

2 Ono' diez mandamientos; sekin tenextiliá iga Dios kimakas tejté agaj yej ijkón kichywa. Yej achto mandamiento yej ijkón tenextiliá, ijkín ijkuilijto': "Xikye'ita motaj iwán moye',

3 ijkón tiye'onos, iwán tiwejkawas iga tonos ipan inín tajli."

4 Iwán amejemen tetajmej, amo xikuejkuesokan amopilowan, majwa' xiknonotzakan iwán xikojkuiltikan pan iyojwi toTeko.

5 Amejemen yej an-esclavojmej,* xikchiwakan yej mitztekimakaj amoteko yej ono' ipan inín tajli, xikye'itakan, xik-respetarokan iwán amo xikajkawawakan, xitekipanokan ken kua' nemi antekipanowaj iga Cristo.

† 5:31 5:31 Gn 2:24 * 6:5 6:5 Xikita glosario "Esclavo".

6 Xitekipanokan iga yejemej aya'san kuꝥ' mitzitztokej iga mamitzye'itakan, xikchiwakꝥan ken kuꝥ' Cristo itekipꝥnol nemi ankichiwaj, xikyolmakakan iga xikchiwakꝥan ken Dios kineki.

7 Xiyolpakikan iga antekipanowaj ken kuꝥ' nemi antekipanowaj iga toTeko, ayéj iga agaj.

8 Ankimátija iga sejsé de amejemen, an-esclavojmej o ayéj, mitzmasukkej toTeko kensan ankichijkej yej yekti.

9 Amejemej itekomej esclavojmej, ijkonsan no xikchiwakꝥan wan amoesclavojmej, amo xikijtokan: "Nia nimitzmagati siga atikchiwa motekipꝥnol." Xikejlamikikan iga yejemej iTeko, yejsan no amejemempa amoTeko yej ono' ipan cielo, yej ayá' sesan kiyé'ita.

Ken xikchiwakꝥan iga Tzitzimi' amo mamitztanilikꝥan

10 Iwꝥan inꝥan nokniwan, ximomela'confiarokan ipan toTeko iga yéj nokta mitzpaléwiáj iga iweyi poder.

11 Ximotaajakikan iga ken armadura yej kakiáj iga momanawiáj yej yawij kan momijmiktilo; e' inimpa ayá' mo-ita, inꝥn ipoder Dios yej mitzmasukaj iga amo mamitzkajkawakꝥan Tzitzimi'.

12 Iga ayá' nemi tikchiwaj iga matiktanilikꝥan agaj yej nakayoj iwꝥan omiyoj, sino que nemi tikchiwaj iga matiktanilikꝥan Tzitzimi' iwꝥan iyangelejmej yej onokej pan cielo, yej mandarowaj ipan inꝥn tajli kan mochijto' yej ayekti.

13 Inꝥn iga xikuíkanya nochi iga yej amomanawiáj, yej Dios mitzmasukaj, iga wel ximomanawikan kuꝥ' Tzitzimi' mitzchiwilijnekij yej ayekti, iwꝥan kuꝥ' nóchiya ankijyowijkej, anye'isatoskej ipan iyojwi Dios.

14 Xiye'isatokan; nochipa xikijtokan yej mela'ciertoj iwꝥan ijkón kenkuꝥ' antajko-ilpitokej iga anmomanawiáj, iwꝥan nochipa xikchiwakꝥan yej yekti iwꝥan ijkón kenkuꝥ' anmoeltzakuj iga kuꝥchti de tepos.

15 Ken se soldado nochipa kakijto' iga', ijkón no amejemen nochipa xikpowakan itajtól Dios yej kichíwa iga maonolo tamelá.

16 No ximoconfiarokan pan Dios, iga ijkón ken kuꝥ' ankipiáj amoescudoj† iga ximomanawikan kuꝥ' Tzitzimi' kinekis mamitzmimakan iga mitzknochiwaj.

17 Iwꝥan no xikejlantokan pan amoalmaj iga amejemej Diosya mitzmanawijkej, ininwa' ken kuꝥ' se kitaliá ikaskoj ipan itzontekon iga momanawiá. Xiknentikan itajtól Dios pan amoalmaj, inonwa' espada‡ yej iyEspíritoj Dios mitzmasukaj.

18 Nochipa xiktenewikan Dios wan xiktajtanilikꝥan ken iyEspíritoj mitztajtólmakaj. Ijkonsan nochipa xikchijtokan, wan xiktajtanilijtokan Dios iga nochi yej kicredojskej pan yéj maye'onokan.

19 Xiktajtanilikꝥan Dios no iga nej, iga manetajtolmaka iwꝥan kuꝥ' nitajtowa amo manimajmawi, iwꝥan iga wel manikmati te manikijto kuꝥ' nikpowa ye'noticiaj yej nematiltij.

20 ToTeko netitan iga manikpowa ye'noticiaj, inꝥn iga inꝥan nipresojsjito'. Achi xiktajtanilikꝥan Dios iga manepaléwi iga amo manimajmawi iga nikpowa ye'noticiaj ken kajasi.

Pablo tanawatiá

21 Tíquico, yej tóknimpa yej nikpoxchokiliáj, ayá' kikajtewa iga nepaléwiá ipan itekipꝥnol toTeko, yéj yawi mitzatatapowitij de nej iwꝥan yej te nemi nikchiwa.

† 6:16 6:16 Xikita glosario "Escudo". ‡ 6:17 6:17 Xikita glosario "Espada".

²² Inón iga nimitztitaniliáj Tíquico, iga mamitzijlikan ken nonokej iwán iga mamitzyolchikawakan.

²³ Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo makichiwa iga xiye'onokan iwán xonokan tamelá.

²⁴ Ken iga Dios kiyē'ita makichiwa ipan nochi yej ayí' kikajtewaj iga kipoxnekij toTeko Jesucristo. Ijkónyawa'.

Ama' yej kijkuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Filipos Filipenses

Kua' Pablo ono' carcelijti', kijkuilowiliá yej kitokaj Cristo yej ichamej Filipos

¹ Nej niPablo iwán tokniñ Timoteo yej nikchiwaj ken nețekimakaj Jesucristo, nimitzijkuilowiliáj yej amochan Filipos nochi yej ankitokaj Cristo Jesús, nochi pastormej* wan diaconojmej.†

² ToTaj Dios iwán toTeko Jesucristo mamitziknelikan iwán makichiwakan iga xonokan tamelá.

Pablo kitajtaniliá iga yej kitokaj iyojwi Dios

³ Nochipa kua' nimitzejlamikij nikmaka gracias noDios,

⁴ iwán poxsan nipaki kua' niktajtaniliá Dios iga amejemen,

⁵ iga nikmati iga este kua' achto ankikakikej ye'noticiaj iwán este inán, annepalewiáj iga ankipowaj inón ye'noticiaj.

⁶ Nej nikmati iga Dios inán kipewaltij iga kichiwa iye'tekipánol ipan amejemen, iga ankitokaj iyojwi, iwán Dios inón ye'tekipánol kichijtos este maye'kisa kua' wj' Jesucristo.

⁷ Kajasi iga inón nikijtowa de amejemen iga nimitzpoxchokiliáj. Amejemen annepalewijkej ipan tekipánol yej Dios nemá' iga nikpowa ye'noticiaj yej tasalvarowa, inonsan tekipánol yej nemi nikchiwa nij kan nipresojtito' iga niknextiliáj yej aya kicredowaj iga mela'ciertoj inón ye'noticiaj.

⁸ Dios kimati iga poxsan nimitzitasnekij. Nimitzchokiliáj ijkonsan ken Jesucristo mitzchokiliáj.

⁹ Kua' ni-oradowa iga amejemen, niktajtaniliá Dios iga máj ximosepanchokilikan iwán wel nochi nokta xikmatikan

¹⁰ ken iga wel nochipa xiktapejpenakan yej máj yekti yej ankichiwaskej. Ijkón wel anye'nemiskej, iwán ijkón kua' wj' Cristo, ayagaj wel mitzijliskej iga ayompa ankichijkej.

¹¹ Pues amejemej, iga mitzpalewiáj Jesucristo, ankichiwaskej yej yekti iga tokniwan makiweyimatiltikan Dios.

Nej nono' iga manikchiwa ken kineki Cristo

¹² Nokniwan, nikneki xikmatikan iga yej nechiwilijkej yej ayekti, inón tapalewij iga máj mopowa' ye'noticiaj.

¹³ Nochi soldadojmej yej onokej ipan palacio, iwán sekin, kimatij iga nipresojtito' iga niktoka Cristo.

¹⁴ Iwán iga momati iga nipresojtito', mia' tokniwan kipowaj itájtol Dios iga kiyolmakaj, ayá' majmawij, iwán máj moconfiarowaj ipan toTeko.

¹⁵ Melá' iga sekin kipowaj ye'noticiaj de Cristo iga ta-ixitaj iwán kijtowaj iga yejemej máj kimatij que nejemej, e' sekin kipowaj ye'noticiaj iga kiyolmakaj iwán kinekij noyan mamomati.

* **1:1 1:1** Español "obispos". Xikita glosario "Obispo". † **1:1 1:1** Xikita glosario "Díacono wan diaconisa".

16 Sekin kipowaj itájtɔl Cristo iga san manesi iga nɔ kichiwaj inɔmpa tekipánɔl, ayéj iga kimela'tokaj Cristo, kinekij maneyɔlmiktikan iga kimatij nono' preso;

17 e' sekin kipowaj ye'noticiaj iga neçhokiliáj, iga kimatij niktajtowiliá itájtɔl Cristo yej tamanawiá.

18 E' até kichij siga kiye'powaj o ayá', e' yekti iga tajtowaj de Cristo; iga inɔn kichiwaj, nej niyɔlpaki.

Iwán majo' nia niyɔlpakiti

19 iga nej nikmati iga ipan inochi nia niye'kisati iga amejemen an-oradowaj iga nej, iwán iga nepalewiá iyEspíritoj Jesucristo.

20 Nej nikneki nokta iga ayí' manikchiwa tejté yej Cristo akiye'ita, ijkón anipinawas iyixtaj. Majwa' amo manimajmawi iga nikpowa itájtɔl Cristo iwán nochipa mamonexti ipoder ipan nej, até kichij siga nimikto' o nisato'.

21 Siga nono', manikchiwa yej Cristo kineki, iwán siga nimiki, niktaniaya yej nemakas Cristo.

22 E' siga nisato' máj wel nitekipanowa iga toTeko, anikmati katiá niktapejpena.

23 Iyomextin wel niktapejpena: nikneki magui' manimíkiya iga manónoya iwán Cristo, iga nej inɔn máj yekti katka;

24 e' iga amejemen, máj yekti iga manisato.

25 E' nikmati iga majo' nisatos, nonos iwán amejemen iga nimitzpalewiskej iga máj xikyolmakakan iga ankitokaj toTeko, iwán xiyɔlpaktokan iga anmoconfiarowaj ipan yéj.

26 Iwán wel sej nonos iwán amejemen iga xiyɔlpaktokan iga yej kichij Jesucristo iga nepalewij.

27 E' nimitzijliáj iga xiye'nemikan ijkón ken tenextiliá itájtɔl Cristo. Ijkón siga nimitzitatij o wejka nonos, nikneki manematiltikan iga amejemen ankitókajo' Cristo, iwán sesan amoalmajmej iwán ansentekipanojtokej iga ankipowaj ye'noticiaj yej tamanawiá,

28 iwán amo xikmajmawilikan yej mitzijiyaj. Ijkón nesi iga yejemej yawij poliwitij, e' kinextiá iga amejemen anyawij anmosalvarotij, inɔnwa' kichiwás Dios.

29 E' iga ankitokaj Cristo, ayejsan iga ankipetzcredowaj, sino que nɔ mitziknoçhiwaj iga yéj ankitokaj.

30 Inán wel tisentekipanowaj iga tikpowaj ye'noticiaj. Ankitakej kén iga ne-iknoçhijkej wán inán ankimatij iga ne-iknoçhijtókejo'.

2

Matimixkuítikan ipan Cristo iga ayá' moweyimati

1 Nej nikmati iga Cristo mitzpalewiáj iga wel xikyolchikawakan sekin. IyEspíritoj Dios ono' amowan iga ante-ijknimej iwán antachokiliáj,

2 inɔn iga nimitztajtaniliáj amonochin iga xikchiwakan iga manipoxpakto iga xonokan ken sesan, iwán ximopoxchokilikan, sesan amoalmaj iwán sesan xikejlantokan.

3 Amo xikchiwakan tejté kansan manesi iga pox anwelitij, niga ximoweyimatikan, majwa' ximoalimpamatikan, iwán xikijtokan: "Se' toknin majya sej que nej."

4 Ni agaj makitemo yej yekti iga yéjsan, majwa' makitemo nɔ iga sekin maye'onokan.

5 Amejemen xitajlantokan ijkonsan ken Cristo Jesús.

⁶ Cristo, malej iga yéj nochipa ijkonsan ken Dios, ayá' moteki'tilij iga maono ken Dios,

⁷ majwa' kikajtej kan mandarojtoya wan mochij ken se taga' yej tapalewiá iga walaj ken tejemej,

⁸ iwán kuá' onoyay ken nochi taga', moalimpamati', iwán kichij kensan Dios kine', motemá' iga makimiktikan, este mi' ipan se cruz.

⁹ Inón iga Dios kitálij iga poxsan makiweyimatiltikan, iwán kitálij se itoka' yej ateyi se' ijkompa iga kiweyimatij.

¹⁰ Iga kuá' makikakikan itoka' Jesús, nochi mamotankuaketza, yej onokej ipan cielo, pan tajli iwán yej onokej taltampa,

¹¹ iwán nochi makijtokan iga Jesucristo yéj nokta toTeko, iwán mamoweyimatilti Dios yej toTaj.

Yej kitokaj Cristo ken tikita sitalimej

¹² Inón iga nokniwan, ijkón ken amejemen nochipa ankichijkej yej nimitzijlijkej kuá' nonoya amowan, inán iga ayá' nono' amowan, máj xikchiwakan yej nimitzijliáj, xikchijtokan yej yekti iga manesi iga Dios mitzsalvarójeja wan ankimajmawiliáj.

¹³ Iga Dioswa' in yej mitzejlantiáj iga xikchiwakan yej yekti, iwán yéj mitzpaléwiáj iga xikchiwakan ijkón ken yéj kineki.

¹⁴ Nochi yej ankichiwaj, xikye'chiwakan, e' amo xikteki'chiwakan niga ximokuekuesojtokanpa,

¹⁵ iga amo agaj wel makijto iga ankichijtokej yej ayekti. Wan amo ximoweyimatikan, iga amejemen ipilowan Dios, xiye'nemikan iyixtaj la gente yej kipoxchiwaj yej ayekti. Amejemen ken sitalimej yej ankitawiaj yej onokej kan takomichkan

¹⁶ iga ankipowiliáj itájtól Dios yej tanextiliá ken iga wel nochipa maonolo wan Dios. Ijkón kuá' wí' Cristo, nej niyolpaktos iga amejemen, iga nikmatis iga ayéj balde notekipánól iga nimitzpowilijkej ye'noticiaj.

¹⁷ Malej iga katka manemiktikan iga manimochiwa ken ofrenda yej ankimakaj Dios iga anmoconfiarowaj ipan, nej nipaki, iwán nikneki nō manipaki amowan.

¹⁸ Xipakikan nō amejemen, iga matisempakikan.

Timoteo iwán Epafrodito

¹⁹ Siga toTeko Jesús kineki, ayá' wejkatis ompiga niktitanis Timoteo iga mamitzitaj, iga manipaki iga nikmatis ken amonokej.

²⁰ Iga ateyi se' ken yéj yej makejlamiki kensan nej, yej melá' iga kitasneki iga amejemen xiye'onokan;

²¹ iga nochi kitemowaj iga yejémejsan mamoye'chiwakan iwán ayá' kiyolmakaj iga makichiwakan yej kineki Cristo Jesús.

²² E' amejemen ankimátija ken iga ye'nemi Timoteo iwán ankimatij iga nepaléwij iga nikpowaj itájtól Dios, yéj nepaléwij ken se tepiltzin kipaléwiá itaj.

²³ Inón iga nia nimitztitanilitij Timoteo, e' manikmáti-o' siga nikisas ipan cárcel,

²⁴ wan nimoconfiarowa ipan toTeko iga ayá' wejkatis niati nimitzitatij.

²⁵ Yekti iga Epafrodito annetitanilijkej iga manepaléwi ipan yej nepolowa. Yéj pox tekipanoj nowan iga nikpojkej ye'noticiaj. Yekti inán manimitztitanilikan sej.

²⁶ Yéj magui' mamitzitákanya amonochin iwán yéj poxsan mitzejlantokej, iga ankimatikej iga yéj wetitoya.

27 Mela'wa' nokta iga weṭitoya, este mikisnekiaya; e' Dios kikneḷij, ayejsan yéj, nej nō ne-ikneḷij iga ayo' pox manimoknoṃati.

28 Inōn iga nikneki manimitztitanilikaṃ toknḡn iga xipaḱikaṃ kuā' sej ankitaskej, iga ayo' máj manimoknoṃatito.

29 Xikye'omemaṃwikaṃ ken kajasi yej kitoka toṬeko iwán xipaḱikaṃ. Iwán nochipa xikye'itakaṃ yej ijkón tekipanowa ken yéj

30 iga yéj kimiktiayaj iga san kitoka Cristo. Yéj kisentalij iyalmaḡ iga mamiki iga san nepalewiá, kaṃ amejemen awel annepalewiayaj amomaṭika.

3

Pablo ye'ono' iyixtaj Dios iga moconfiarowa ipan Cristo

1 Inán nokniwan, xipaḱikaṃ iga ansetitokej waṃ toṬeko. Nej ayá' nisiawi iga nimitzojpa-ijkuilowiliáj yej ankimátija, iga inōn wel mitzpalewiáj.

2 Amo xiktajtōlkuikaṃ yej nemij ken pelomej, waṃ yej ayompa kipowaj itájtōl Dios, waṃ kinekij mamitzcircuncidarōkaṃ.*

3 Tejémejwa' in yej tonokej nokta circuncidado yej tikweyimatiltiáj Dios iga tepalewiá iyEspíritoj iwán tipakij iga tiktokaj Cristo Jesús, iwán ayá' timoconfiarowaj ipan yej tejémejpa tikchiwaj.

4 Malej iga nej kajasi nō iga manimoconfiaro ipan inōn. Ayagaj máj kajasi ken nej iga manimoconfiaro ipan yej nikchij;

5 iga neḱcircuncidarōkej kuā' kipiá ocho día iga ninaceroj, iga nej ni-israelitaj yej itrībojpa Benjamín, nej nimela'hebreo,† iwán nej nō katka nifariseo‡ iga nitamachtiaya ipan iley judiyojmej.

6 Poxsan nikchij ken nej nikne', iga nikmatiá iga nemi nikchiwa ken tatekimaka iley Moisés, este niktēmowaya yej kitokaj Cristo iga nikiknoḱhiwayaj. Iwán nikmatiá iga niye'nemiá iga nikchijtoya ken kijtowa la ley, este ayagaj wel te ne-ijliaya.

7 E' nochi inún yej ikya iga nej pox valerowaya, inán nikita ken yej ay'ya valerowa ni alín iga niktókaya Cristo.

8 Ayejsan iga inōn, nochi yej nikitaya pox yeḱti, inán nikita ken yej avalerowa iga máj valerowa iga nikixmátiya Cristo Jesús yej noṬeko. Nochi yej nikchiwaya nikájteja iga niktóga'ya Cristo, inōn inán nikitaya ken tásol.

9 Iwán iga nisetító'ya iwán yéj, ayéj iga niye'nemi iga nikchiwa ken tatekimaka la ley. Niye'ono' iyixtaj Dios iga nimoconfiarowa ipan Cristo.

10 Nej nikneki máj manikixmati Cristo, nikneki manikmachili inōn poder yej kojpa-ixitij Cristo kaṃ miktoya iwán nō maniksufriro ken yéj kisufriroj iwán nikneki nō manimiki ken yéj,

11 iwán ijkōsan nō Dios neojpa-ixitij kaṃ nimiktos.

Pablo kiyolmaka iga kichiwa yej kipolówao'

12 Ayá' nikijtowa iga nóchiya nikye'chij, niga nikijtowa iga póxsanya niye'nemi; e' ayá' nikajteṃwa iga niktoka Cristo Jesús iga kēman nemakas yej yéj kijtoj, iga inōn nokta Cristo achto neṃotza'.

13 Nokniwan, ayá' nikijtowa iga ninémiya ken Cristo kineki; e' ay'ya nikelamiki nochi yej pánoja, inán nikyolmaka iga nemi nikchiwa yej nepolówao'

* 3:2 3:2 Xikita glosario "Circuncisión". † 3:5 3:5 Hebreo: Kuā' mo-ijkuiloj Nuevo Testamento, mo-ijliaya hebreos judiyojmej yej kitokayaj ken ijkulijto' iley Moisés waṃ nochi yej kitekichiwayaj judiyojmej, este nō tajtōwayaj arameo yej kensan nō hebreo. ‡ 3:5 3:5 Xikita glosario "Fariseo".

¹⁴ iga wel manasi kan nikneki iwán maniktani yej Dios nemakas ipan cielo iga nisetito' wan Cristo Jesús.

¹⁵ Nochi yej timomela'confiarojtokej ipan Cristo inón matikejłantokan. Si agaj se'pa kejlami, Dios yawi kitajlantiti no.

¹⁶ E' ijkón ken tinejnentóyaja ipan iyojwi Dios, ómpasan matinemikan iwán matikpiakan sesan toalmaj.

¹⁷ Nokniwan, ximixkuiťikan nopan, iwán no ximixkuiťikan ipan inomej yej nemij kensan nimitzmachtijkej.

¹⁸ Nimitzijliťkeja mia' vej, iwán inán sej nimitzijliá este nichokato', ono' mia' yej kalimpamatij yej Cristo kichij iga mi' ipan cruz.

¹⁹ Kuá' nóchiya tamis, inimej yawij poliwitij. Iga yejemej yej kitajtani iyalmajmej mokuropa ken idiosmej, iwán moweyimatij ipan yej kajasiá iga mapinawakan. Yejemej kejlantókejsan yej ono' ipan inin tajli.

²⁰ E' tejemej tochan ipan cielo, iwán tikchixtokej yej wi' ipan cielo iga temanawiki; inonwa' toTeko Jesucristo

²¹ yej kichiwás iga tocuerpoj yej inán kuetani wan mikisneki, maono kensan yéj icuerpoj yej ayi' mikis. Inón kichiwás Cristo iga yéj nochi wel kichiwa.

4

Nochipa xipakikan iga ansetitokej wan toTeko

¹ Inón iga nokniwan yej nimitzpoxtasnekij, amejemen yej anneyolchikawaj iwán nipoxpaki iga anye'nemij. Xiksentalikan amoalmaj iga ankitokaj toTeko, amejemen yej nimitzpoxtokiliá.

² Niktajtaniliá Evodia wan Síntique iga makipiakan sesan iyalmajmej ken kajasi iga kitokaj toTeko.

³ E' tej noknin Sícigo,* yej atikajtewa iga tikchijto' inómpasan tekipánol ken nej, nimitztajtaniliá iga xikpalewi inomej siwatkej yej nepalewijkej kuá' nikpowa' itajtól toTeko yej tasalvarowa. Nepalewijkej no Clemente iwán sekin yej tekipanojkej iwán nej. Itokamej ikuiljto'ya ipan libro kan ono' itokamej yej yawij mosalvarotij.

⁴ Nochipa xipakikan iga ansetitokej wan toTeko. Sej nikojpa-ijtowa: ¡Xipakikan!

⁵ Nochi mamitziťmatikan iga pox ante-ijiknimej. ToTeko ay'ya ke' poliwi iga wi'ya.

⁶ Nité amo mamitzyolmiktikan, majwa' nochi xiktajtanilikan Dios yej mitzpolowaj iwán xikmakakan gracias kuá' antajtowaj íwan.

⁷ Ijkón Dios yawi kichiwati iga xonokan tamelá. Ayagaj wel kenderowa ken Dios kichíwa iga matonokan tamelá, iwán kuá' toalmaj ono' tamelá, ay' te kimajmawiliá niga kejlami yej ayekti iga tećuidarowa Cristo Jesús.

Xikejlamikikan yejsan yekti

⁸ Nokniwan, yáwiya tamiti yej nemi nimitzijkuilowiliá; xikejlamikikan ipansan yej mela'ciertoj, yej kajasi mamoye'ita, nochi yej ómpaya nokta ken mochiwa, nochi yej Dios kiye'ita, nochi yej kiye'asi toalmaj, nochi yej ayagaj wel kipopowa. Xikejlamikikan ipan nochi yej yekti iwán yej kajasi makiweyimatiltikan.

* **4:3 4:3** Sícigo: tájtól griego yej wel agaj itoká' wan kijtojneki "fiel compañero".

⁹ Xikchiwakan ijkón kensan nimitzmachtijkej. Xikchiwakan ken ankikakikej nikijtoj, iwán ankitakej iga nikchij: xikchiwakan ijkón, iwán toDios yej kichiwa iga maonolo tamelá, onos amowan.

Yej ichamej Filipos kipalewijkej Pablo

¹⁰ ToTeko poxsan neyolchikawa iga amejemen sej anneejlamikij. Ayá' nikijtowa iga anneelkajtoyaj, e' nikmati iga ayá' wel annepalewiayaj.

¹¹ Ayá' nikijtowa iga poxsan nikneki xinepalewikán, iga nej nochipa nipakto' ke'ya iga nikpiá.

¹² Wel niye'ono kuá' ayá' nimotapialia iwán wel niye'ono kuá' nimotapialia. Kensan nesi' nipakto', kuá' nixwito' o kuá' nimayanto', kuá' nikpoxpia iwán kuá' ayá' nikpiá nité.

¹³ Nochi wel nikchiwa iga Crístojwa' in yej nepalewia.

¹⁴ E' amejemen ompay ken ankichijkej iga annepalewijkej kuá' ni moyolmiktijtoya iga kuajkuantas nepolowaya.

¹⁵ Amejemen yej anchantitokej Filipos no ankimatij kuá' pewa' nikpowa' ye'noticiaj yej tasalvarowa, kuá' nikisa' estado de Macedonia, nisé iglesia nepalewij, petz amejemensan iga annetitanilijkej tomín.

¹⁶ Iwán kuá' nonoyao' Tesalónica, amejemen annetitanilijkej tomín. Ayá' sesan yej annepalewijkej pan yej nepolowaya.

¹⁷ Ayéj iga nikeljanto' xinemakakan tejté, niknékiwa' iga manesi iga ankichijtokej yej yékti iyixtaj Dios.

¹⁸ Pues nej nikpiaya nochi, ay' te nepolowa. Inón tomín yej annetitanilijkej iwán Epafrodito ken tikita incienso yej ajwiya' yej kitatiliáj Dios, iwán Dios inón kipoxye'ita.

¹⁹ Niktajtanilia noDios iga mamitzmakakan nochi yej mitzpolowaj. Wel mitzmakaj iga ansetitokej wan Cristo Jesús, puej Dios poxsay sej motapialia.

²⁰ ¡Nochipa mamoweyimatilti toTaj Dios! Ijkónyawa'.

Tanawatiá

²¹ Ipan itoka' Jesucristo xikijlikán nochi yej kitokaj iyojwi Dios ga nikeljamikij. Tokniwan yej nigaj iwamej nisen-onokej, kinekij iga xiye'onokan.

²² Nochi yej nigaj onokej yej kitokaj Dios, yej tekipanojtokej chan rey César† de Roma, no mitztitaniliaj saludos.

²³ ToTeko Jesucristo mamitzpalewikán amonochin amejemen. Ijkónyawa'.

† 4:22 4:22 Xikita glosario "César".

Āma' yej kijkuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Colosas Colosenses

Pablo kijkuilowiliá yej kitokaj Jesús yej chantitokej altepe' Colosas

¹ Nej niPablo, iyapóstol* Jesucristo, ken tikiytowaj, se yej yéj kititan, iga Dios ijkón kine'. Nej iwán toknīn Timoteo

² nimitziykuilowiliáj inín āma' amejemen noknimej yej amonokej Colosas yej Dios mitztapejpenkej, iwán ayá' ankikajtewaj iga ankitokaj iyojwi Cristo. Dios yej toTaj mamitzyolchikawakan iwán makichīwa iga xonokan tamelá.

Pablo oradowa iga tokniwan de Colosas yej moconfiarowaj ipan Dios

³ Nochipa kuá' ni-oradowaj iga amejemen, nikmakaj gracias Dios yej itajpa toTeko Jesucristo.

⁴ Iga nematiltijkej iga amejemen anmopoxconfiarowaj ipan Cristo Jesús iwán ankichokiliáj tokniwan yej Dios kitapejpen.

⁵ Ijkón ankichīwaj iga ankimatij iga mitzpialiaja kan kēman amonoskej nochipa wan Dios ipan cielo. Inón ankimatikej kuá' mitzpowilijkej itájtōl Dios yej ayá' takajkayawa, inón ye'noticiaj yej tasalvarowa.

⁶ Inín ye'noticiaj yej mitzpowilijkej ken tikita kuawi' yej nemi weyá iwán taktiaya, iga nemi momati noyan ipan tajli. Ijkonsan nō kuá' amejemen ankimatikej iga mela'ciertoj kuá' mitzpowilijkej ken iga Dios tepoxchokiliá.

⁷ Inín mitznextilijkej toknīn yej tikpoxchokiliáj yej itokā' Epafras yej íwan nisentekipanowaj; yéj akikajtewa iga mitzpalēwiáj ipan iyojwi Cristo.

⁸ Yéj netatapowijkej de amejemen, ken iga el Espíritu Santo mitznextiliáj iga ximosepanchokilikān.

⁹ Inón iga nejemej, desde que nikmatikej iga anmoconfiarojkej pan Cristo, ayá' nemi nikajtewaj iga niktajtaniliáj Dios iga mamitzpalēwikān iga xikmatikān ken nokta yéj kineki, iwán ken iga xiye'nemikān, iwán iga wel xikmela'matikān yej el Espíritu Santo tanextiliá.

¹⁰ Ijkón annemiskej ken kajasi iga manemikān yej kitokaj toTeko iga nochipa ankichīwaj ken yéj kineki, iwán ankichīwaskej nochi yej yekti iwán máj ankixmatitiáskej Dios.

¹¹ Niktajtaniliáj toDios iga iweyipoder mamitztajpalmakakan ipan amoalmajmej, ijkón wel ankijyowiskej nochi yej mitzyolmikitiáj iwán ayá' anmosemakaskej ipan iyojwi Dios. Iwán ampaktoskej kuá'

¹² ankimakaskej gracias toTaj Dios, iga yéj kine' iga matisen-onokan íwan ipan cielo kan yéj reinarowa wan nochi toknimej yej yéj itatki.

¹³ Dios temānawij ipan ipoder Tzitzimi', iwán tewiga' iga matemandarō Dios iPiltzīn yej kipoxchokiliá.

¹⁴ Yéj tesalvaroj kuá' migui' ipan cruz iwán teperdonarowilij yej tikchijkej yej ayékti.

Wel tiye'onokej iyixtaj Dios iga mi' Jesucristo

¹⁵ Ipan Cristo monextiá ken in Dios yej ayí' mo-ita. Cristo onoyay este kuá' aya onoya inín tajli.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol".

¹⁶ Dios kijtoj iga iPiltzın makichıwa nochi yej ono'. Kichij yej ono' ipan cielo iwán ipan tajli, yej wel mo-ita iwán yej ayá' wel mo-ita. Kichij nochi yej mandarowaj pan tajli iwán espiritojmej yej tatekimakaj iga kipiáj poder. IPiltzın Dios kichij nochi yej ono'. Iwán yej ono', tePiltzın kichij iga makiweyimatiłtikan.

¹⁷ Cristo onoyay kuá' aya onoya nité yej inán tikitaj. Iwán iga yéj nochi ojonókejsan.

¹⁸ Cristo ken tikita tzontekon iga tonochın yej timoconfiarowaj ipan yéj, iwán tejemen ken tikita icuerpoj. Yéj onoyay kuá' pewa' iga mochıwa yej ono'. Yéj yej achto ojpa-isa' iga manesi iga yéj nokta yej máj tayakanto'.

¹⁹ Puej Dios kiyé'ita' iga nochi ipoder maono ipan Cristo.

²⁰ Iwán iga yej kichij Jesucristo, inochi yej ono' seja wel maono tamelá wán Dios, yej ono' ipan inın tajli, iwán yej ono' ipan cielo. Inın mochij kuá' Cristo eskısa' iga mi' ipan cruz.

²¹ Ikya amejemen wejka amonoyaj iga Dios iwán ankijiyayaj ipan amoalmajmej iga ankichijtoyaj yej ayékti. E' inán Dios kichija iga yéj mamitzye'itakan

²² iga mi' Cristo kuá' onoya nigaj ipan tajli. Inón kichij iga amejemen xiye'onokan iyıxtaj, este anyolchipaktikej ken yej ayı' kichij yej ayékti.

²³ Cristo inın kichıwas siga anmoconfiarotjoskej ipan, iwán amo xika-jtewakan iga xikchıxtokan yej keman mitzmakaskej, inón yej kijtowa inón ye'notıciaj yej tasalvarowa, yej ankikakikej. Inınya in ye'notıciaj yej mopowa noyan, iwán nej Pablo nitekipanowa iga nikpowa inón ye'notıciaj.

Pablo tekipanowa iga mamó-ıxmati itájtól Jesucristo

²⁴ Inán nipaki iga ne-iknochiwaj iga amejemen, puej yej iga nej nemi ne-iknochiwaj, iga inón nemi nikmaxitiá yej icuerpoj Cristo kıknochiwaskej; icuerpoj Cristo kijtojneki nochi tokniwan yej kicredowaj Cristo.

²⁵ Dios netalıj iga manikpowa itájtól, iwán yéj nemá' inın tekıpánól iga amejemen xiye'onokan, iwán iga noyan mamomati itájtól.

²⁶ Inón ye'notıciaj yej ikyay nokta Dios kıyantoya, inán kimatıltija yej moconfiarowaj ipan yéj.

²⁷ Dios kine' iga makinextilikan yejemej inón tájtól yej kajasi mamoye'ita, inón yej aya kimatiáj yej ayéj judiyojmej. Inón yej aya momatiá, tajtowa de Cristo, yej inán iwán ansetitokej, iwán ankimatij iga anyawij amonotij iwán pan cielo.

²⁸ Nejemen nochi nikpowiliáj itájtól Jesucristo, nitanonotzaj iwán nitaye'machtıáj ken Dios netajlantıáj iga nokta maye'nemilo iga niknekij nochi maye'onokan iyıxtaj Dios iga masetitokan wán Cristo.

²⁹ Iga inón nokta nipoxtekipanowa; nochi inın nikchıwa iga Cristo netajpalmaka.

2

¹ Nikneki xikmatikan iga nej poxsan ni-oradowa iga amejemen, iwán iga tokniwan yej chantitokej altepe' Laodicea, iwán iga inochi yej ayı' ne-ita.

² Inın nikchıwa iga xiyolchikajtokan iwán ximosepanchokilikan, ijkón wel xikmela'matikan yej pox yékti, inón yej Dios ayagaj kimatıltiaya, inonwa' Cristo.

³ Ipan yéj ono' inochi itamatilis Dios yej ken tikita tejté yej iyanto' yej pox valerowa.

⁴ Inín nimitzijliáj iga amo agaj mamitzkajkayawakan iga tájtól yey wel mitzyolyamanaj.

⁵ Malej iga ayá' nono' iwán amejemen, e' nochipa nimitzejlantokej, iwán nipaki iga nikmati iga anye'nemij iwán iga poxsan anmoconfiarojtokej ipan Cristo.

⁶ Inón iga, ijkón ken ankiçredojkej Jesucristo iga amoTeko, ijkón xinemikan ipan iyojwi.

⁷ Xiçetitokan wan Cristo, ken tikita kuawi' yey ye'tokto' ipan tajli. Ximoconfiarojtokan ipan Yéj, ijkón ken nimitznextilijkej, iwán nochipa xikmakakan gracias Dios.

Cristo kipata ken iga tinemij

⁸ Amo agaj mamitzkajkayawakan iga inamoltajtolmej tajtaga', inompa tájtól ayá' mitzpaléwiáj. Puej yejemej tamachtiáj ken kitekichiwaj namoltajtaga', iwán ayá' nejnemij iwán Cristo. Inimej tamachtiáj ken tatekimaka Tzitzimi' yey mandarowa ipan inín tajli.

⁹ Cristo, malej iga kipiaya se icuerpoj ken tejémempa, yéjwa' nokta Dios no.

¹⁰ Amejemen até mitzpolowaj iyixtaj Dios iga ansetitokej iwán Cristo. Iwán Cristo kimandarowa nochí espíritojmej yey kipiáj poder iwán mandarowaj.

¹¹ Iga ansetitokej iwán Cristo, amejemen amonokej circuncidado* ipan amoalmajmej; e' ayéj inompa circuncisión yey kichiwaj israelitajmej, sino que iga tikajtéwaja iga tikchiwaj yey ayékti. Inín circuncisión yey kichiwaj Cristo.

¹² Kuá' anmobautizarojkej,† ken kuá' anmikikej iwán anmotokkej iwán Cristo. Iwán an-ojpa-isakej iwán Cristo iga anmoconfiarojkej ipan ipoder Dios yey ki-ojpa-ixitij Cristo.

¹³ Ikya amejemen ken kuá' anmiktoyaj iyixtaj Dios iga ankitekichijtoyaj yey ayékti, iwán ayá' amonoyaj circuncidado ken israelitajmej yey igéntejpa Dios. E' inán Dios mitzojpa-ixitijkej iwán Cristo iwán ipan yéj, Dios teperdonarowilij inochi yey tikchijkej yey ayékti.

¹⁴ Dios kichij iga ayo' matixtawakan yey tideberowayaj iga ayá' tikchijkej ken ijkuilijto' ipan iley. Inón tamito kuá' Jesús kiclavarojkej ipan cruz.

¹⁵ Cristo kitani, kitani, malesspíritojmej yey kipiáj poder iwán mandarowaj, iwán kichij iga makalimpamatikan iyixtaj mia' gente, kuá' Cristo kitani, malesspíritojmej ipan cruz.

Xikchiwakan ken toTeko kineki

¹⁶ Inón iga amo xiknakasmakakan yey mitzpopowaj iga yey wel ankikuaj o iga yey wel ankoniáj, iwán iga ayá' an-ilwichiwaj ken kichiwaj judiyojmej, o iga ayá' ankilwichiwiliáj kuá' seliá la luna, o yey ankichiwaj ipan día kuá' mosewilo.

¹⁷ Nochi inín tenextilijtoya yey witzaiyao', inonwa' Cristo nokta.

¹⁸ Amo mamitzkixtikán ipan iyojwi toTeko in inomej yey takajkayawaj iga kinekij manesi iga ayá' moweyimatij, e' kiweyimatiltiáj angelejmej‡ ken idiosmej. Yejemen kijtowaj iga máj kimatij iga kitaj visiomej, moweyimatij imatikámejsan, e' báldejsan, iga tajlantokej ken namolmej.

¹⁹ Yejemej ayo' kitokaj Cristo. Crítojwa' in ken tzontekon iga nochi tejemej yey ticredojtokej itájtól iwán tejémejwa' in icuerpoj iwán yéj ken

* **2:11 2:11** Xikita glosario "Circuncisión". † **2:12 2:12** Xikita glosario "Bautizar". ‡ **2:18 2:18** Xikita glosario "Ángel".

kuꜥ' tetamakato'. Wꜥn malej iga timiakejmej, yéj kichíwa iga sesan toꜥlmaj matikpiacan iwꜥn nemi tikomatiáj ijkón ken Dios kineki.

²⁰ Amejemen ken kuꜥ' anmikíkeja iwꜥn Cristo, iwꜥn ay'ya mitztekimakaj espiritojmej yej mandarowaj ipan inín tajli. ¿Te ígataj ankichíwaj ken yej akicredoštokej Dios iga ankitajtólkuiliajo' kuꜥ' mitzijliáj

²¹ ken inín: “amo xikui inín, amo xikua inín, amo xikchijchimi inín”?

²² Inewi inímej, tága'pa kijtowa iga mamochíwa, iwꜥn yawi tamiti kensan tami totákual kuꜥ' tikujaj.

²³ Inímej mandamíentojmej nésiki' melá' nokta iga yékti iga mamochíwa, iga tamachtiáj kén se makiweyimati Dios, iga se amo mamoweyimati iwꜥnki' se makiknochíwa icuerpoj, e' ayá' tepalewiá iga matikajtewakan iga tikchíwaj yej ayékti ken teyótilana toꜥlmaj.

3

¹ An-ojpa-isákeja iwꜥn Cristo kan anmiktoyaj, inón iga xiktemokan iga xikchíwakan yej Cristo kiye'ita, yéj ono' ajko ipan cielo, ewato' kan mandarowa iládoj iye'ma' Dios.

² Xikejlantokan ipan inón yej ono' ajko ipan cielo, amo yej ono' ipan tajli.

³ Iga amejemen kenkuꜥ' anmikíkeja, iwꜥn inán ansetitokej iwꜥn Cristo yej ono' iná' Dios.

⁴ Kuꜥ' wí' sej Cristo yej mitzmakakej vida, amejemen nõ ompa amonoskej iwꜥn, ankiztoskej iweyipoder.

Ansetitokej wꜥn Cristo

⁵ Inón iga amejemen xikawakan iga ankichíwaj nochi yej ayékti, amo agaj mamasi iwꜥn yej ayá' iwꜥn namiktito', amo xikchíwakan tejté yej ayékti, iwꜥn amo xikejlamikikan yej ayékti, iwꜥn amo xikpoxpiasnekikan tomín, ijkón kenkuꜥ' nemi ankiweyimatiáj ídolo.

⁶ Yej ijkón kichíwaj, Dios poxsan kikuesowiliá iwꜥn kicastigaroj yej ayá' kichíwa ken yéj kineki.

⁷ Amejemen nõ ijkón ankichíwayaj kuꜥ' aya ankixmatiáj itájtól Dios.

⁸ E' inán xikajtewakan inewi inímej: amo xikuesiwikan, amo agaj xikijiyakan, amo xikchíwakan yej ayékti, niga xikmalijlikan agaj, amo xikijtokan kuajkuantas yej ajayékti.

⁹ Amo ximosepankajkawakan, porque amejemen ankikajtéjkeja ken ikya annemiáj.

¹⁰ Inán amejemen Cristo mitzpatákeja iga se'ya anmonemilimej, iwꜥn Dios, yej achto mitzchijkej, inán mitzchijtiawij iga amonoskej ken yéj. Ijkón ajachi ajachi ankimela'ixmatitiáskej nokta in Dios.

¹¹ Até kichij iga se judío o ayéj, o yej ono' circuncidado o yej ayá', o yej wejkachanej, yej tamiktiyaj,* yej esclavo† o yej ayéj; Crístojwa' in yej tonochin toTeko, iwꜥn ono' iwꜥn nochi tejemej.

¹² Dios mitzpochochokiliáj, iwꜥn mitztapejpenkej iga ximochíwakan itatki. Inón iga nochipa xiye'nemikan iwꜥn xita-iknelikan, xite-ijknimej, amo ximoweyimatiikan, xiyolyamanikmej iwꜥn amo nimanín xikuesiwikan.

¹³ Siga anmokuejkuesowaj, ximosepan-ijyowikan, iwꜥn ximosepanperdonarokan kuꜥ' tejté anmochiwiliáj, ijkón ken Cristo mitzperdonarokajkej, ijkonsan nõ amejemen xikchíwakan wꜥn amoknimej.

¹⁴ E' de inochi inímej, máj yékti iga ximopoxchokilikan, ijkón nochipa amonoskej ken kuꜥ' sesan amoꜥlmajmej.

* 3:11 3:11 “Yej tamiktiyaj”; español “escita” yej katka gente yej pox tamiktijkej. † 3:11 3:11 Xikita glosario “Esclavo”.

¹⁵ Cristo kich̄iwa iga xonokan tamelá kuá' ankejlantokej ken iga Cristo kineki. Inón iga nokta mitztapejpenkej iga xonokan tamelá pan icuerpoj Cristo iga ansetitokej iwán. Iwán nochipa xikmakakan gracias Dios.

¹⁶ Iwán itájtol Cristo maono nochipa ipan amoalmajmej, ijkón ankimatej ken iga anyawij anmosepamachtitij iwán ken iga anmononotzaskej. Xikmakakan gracias Dios iga inewi amoalmajmej, xikuikilikan yej ijkulijto' ipan salmos iwán taku' yej nō kajasi iga mokuikiliá Dios.

¹⁷ Iwán noch̄i yej ankichiwaj o yej ankijtowaj, xikchiwakan iga anmconfiarowaj ipan toTēko Jesús iwán ipan itōka' xikmakakan gracias Dios yej toTaj.

Ken iga manemikan yej kitokaj Cristo

¹⁸ Siwatkej yej anwewejojkeja, xikchiwakan yej mitztekimakaj amowéj, iga ijkón kineki toTēko.

¹⁹ Tajtaga', xikchokilikan amosiwa' iwán amo xikuejkuesinotzakān.

²⁰ Tepilowan, xicredokan amotaj iwán amoye', iga ijkón kiye'ita toTēko.

²¹ Tetajmej iwán teyemej, amo xikpox-ajajwakan amopilowan, iga ijkón ankichiwiliáj, ay'ya kiyolmakaj iga kichiwaj yej ankitekimakaj.

²² Esclavojmej, xikchiwakan noch̄i yej mitztekimakaj amotekomej yej ankipiáj ipan in̄in tajli, amo kuá'san yejemej mitztachilijtokej iga san mamitzitakan iga ankichiwaj yej mitzijliáj, majwa' xikchiwakan kesiá kuá' ayá' mitzitztokej iga ankimajmawiliáj toTēko.

²³ Inewi yej ankichiwaj, xikyolmakakan kuá' ankichiwaj, ken kuá' toTēko nemi ankichiwiliáj, ayéj tajtaga'.

²⁴ Iga ankimatij iga toTēko Dios yawij mitzmakatij yej kimakaskej yej tekipanowaj iga toTēko Cristo.

²⁵ E' yej kichiwaj yej ayekti, yawij kiknochiwatij, iga Dios sansé iga kijuzgarowa a'san nesi.

4

¹ Amejemen yej ankipiáj amoesclavojmej, xikye'itakan iwán xikchiwilikan yej yekti amoesclavojmej. Xikejlamikikan iga amejemen nō ne-iga ipan cielo ankipiáj amoTēko Dios.

² Nochipa xitajtokan wan Dios, iwán xisatokan iga anye'tajlantokej, iwán xikmakatokan gracias Dios.

³ Nō xiktajtanilikan Dios iga nejemej, iga toTēko makich̄iwa iga wel maono yej manikpowilikan itájtol Cristo yej aya momatiá, inón nokta iga nipresojtito'.

⁴ Iwán xiktajtanilikan Dios iga kuá' nikpowa itájtol, noch̄i wel mane-entenderokan.

⁵ Xiye'nemikan iyixtaj yej aya kixmatij itájtol Dios. Amo xiknempolokan amotiempoj, majwa'

⁶ xikpowakan itájtol toTēko. Xiye'tatapowakan iga mamitzkakisnekikan yej nemi ankitatapowiáj, iwán xikmatikan te anyawij ankijtotij kuá' agaj tejté mitztajtani.

Pablo monawatiá

⁷ Tokn̄in Tíquico yej nikpoxchokiliáj, ayá' kikajtewa iga nepalewiá ipan itekipánol toTēko, yéj yawi mitzmatiltitij ken nono'.

⁸ Inón nokta iga niktitani iga mayawi ompiga iga mamitzijlikan ken iga nonokej, iwán mamitzanimarokan.

⁹ Senyati iwán tokniñ Onésimo yej nikpoxchokiliáj, yej de amejémempasan, yej akikajtewa iga moconfiarowa ipan toTeko. Yejemej yawij mitzpowilitij yej nijiga sucederowa.

¹⁰ Aristarco, yej no presojtito' nowan, mitzejlamikij; kensan Marcos no mitzejlamikij, yej iprimoj Bernabé. Mitzijljkeja siga yaj yéj mitz-paxalowilitij, xikomemawikan.

¹¹ No mitzejlamikij Jesús, yej no itoka' Justo. De inochi judiyojmej yej kicredojtokej Dios, inimejsan in yej tekipanowaj nowan iga kipowaj ken iga reinarowa* Dios, iwán poxsan neyolchikawaj.

¹² No mitzejlamikij Epafras yej de amejémempa, yéj no tekipanowa iga kipowa itajtól Cristo iwán nochipa kuá' tajtowa wan Dios, kitajtaniliá iga amejemen amo xikajtewakan iyojwi Dios, iwán wel xikchijtokan ken nokta Dios kineki.

¹³ Nej nikita kén iga Epafras poxsan mitzyokoyaj iwán no kiyokoyaj yej kicredowaj toTeko yej onokej altepe' Laodicea iwán yej onokej altepe' Hierápolis.

¹⁴ No mitzejlamikij Lucas yej médico yej tikpoxchokiliáj, iwán no mitzejlamikij Demas.

¹⁵ Xikijlikan tokniwan yej onokej altepe' Laodicea iga nej nikeljamikij. No nikeljamiki Ninfas, iwán tokniwan yej monechkowaj ichan iga kiweyimatiltiáj Dios.

¹⁶ Kuá' támi'ya ankileeroskej inin ama' yej nemi nimitzijkuilowiliáj, xiktitanikan altepe' Laodicea iga makileerowilikan tokniwan yej no kicredowaj itajtól Dios iwán se' ama' yej niktitanilij yejemen, amejemen sej xikleerokan.

¹⁷ Ijkin xikijlikan Arquipo: “Amo xikajtewa motekipánol yej Dios mitzmá'.”

¹⁸ Nej Pablo, nomatika nimitzijkuilowiliáj inimej tájtól:† Amo xikelkawakan iga nej nipresojtito'. Dios mamitzyolchikawakan. Ijkonyawa'.

* **4:11 4:11** Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”. † **4:18 4:18** Neji iga Pablo kijkuiloj inimejsan tájtól imatika, anka se tajkuilowani kijkuiloj ipan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojiajki.

Áchtopa ama' yej kijuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Tesalónica Tesalonicenses

Pablo wan yej íwan nemij, kijuilowiliáj tokniwan yej onokej altepe' Tesalónica

¹ Nej niPablo, wan Silvano iwán Timoteo nimitzijkuilowiliáj inín ama' amejemen nokniwan yej ankitokaj Dios yej anchantitokej Tesalónica, yej ansetitokej iwán toTaj Dios iwán toTeko Jesucristo. Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan iwán makichiwakan iga tamelá xonokan.

Kén iga tokniwan de Tesalónica moconfiarowaj ipan toTeko

² Nochipa kuá' nejemej ni-oradowaj nimitzejlamikij, iwán nikmakaj gracias Dios iga amejemen.

³ Nikmakaj gracias toTaj Dios iga yej ankichiwaj yej yekti, ijkón anmonextiáj iga anmoconfiarojtokej pan toTeko. Iwán no nikmakaj gracias Dios iga poxsan ante-ijiknimej, ankipalewijkej sekin, iwán iga ankichixtokej toTeko Jesucristo, inón mitzpaléwiáj iga nochipa xikchixtokan.

⁴ Nokniwan, Dios mitzpoxchokiliáj, iwán nikmatij iga yéj nokta mitztapejpenkej.

⁵ Kuá' nejemen nimitzpowilijkej ye'noticiaj yej tasalvarowa, ayejsan iga petz tájtól, sino que iga ipoder iyEspíritoj Dios yej nemakaj, inón yej nimitzpowilijkej melá' nokta. Ankimátija kén ninemikej amo-ixtaj iga amejemen nimitzpaléwijkej.

⁶ Amejemen anmixkuítijkej ipan nejemej wan ipan toTeko, iga kuá' ankreojkej itájtól toTeko, iyEspíritoj Dios mitzyolchikajkej malej iga onoyaj yej mitzijiay iwán poxsan mitziknochijkej.*

⁷ Iwán ijkonsan no ipan amejemen mixkuítijkej tokniwan yej kitokaj Dios yej ichamej estado de Macedonia iwán estado de Acaya.

⁸ Pewa' ipan amejemen iga itájtól toTeko nijnijiga momati'. Ayejsan estado de Macedonia wan Acaya mopowa', sino que nóyanya momati, iwán no noyan momati kén iga amejemen anmoconfiarowaj ipan Dios, inón iga nejemej ay'ya te máj nikjtowaj.

⁹ Majwa', yejémensan nokta tajtowaj iga nimitzpaxalowiliáj iwán tatapowaj kén iga anneye'omemawijkej, iwán kén iga ankikajtéjkeja iga ankiweyimatiltiáj idolojmej iga ankitókaja Dios iwán ampewakej iga ankichiwaj ken kineki mela'Dios yej isato'.

¹⁰ Yejemej no kipowaj kén iga amejemen ankichixtokej iga mawiki sej ipan cielo Jesús, yej iPiltzin Dios, yej Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya. Yéj nokta yej tesalvaroj kuá' kicastigaroj yej kichitokej yej ayekti.

2

Tekipánol yej Pablo kichij Tesalónica

¹ Nokniwan, amejemen nokta ankimatij iga ayéj baldejsan nimitz-paxalowilitoj.

* 1:6 1:6 Hch 17:5-9

² Amejemen ankimátija iga achto ne-ijijlijekej kuajkuantas yej ajayekti iwán ne-iknochijkejej ipan altepe' Filipos, e' Dios nepalewijkejej iga ayá' nimajmawikejej iga manimitzpowilikan ye'noticiaj yej tasalvarowa, malej iga mia' ne-ijiyaj.

³ Iga kuá' nimitzpowilijkejej ye'noticiaj ayá' nimitzmachtijkejej yej ayekti, niga nimitzkajkayajkejej, niga ayá' nitatapojekejej iga manimitzpojpolokan.

⁴ Majwa' Dios kiye'ita' yej nikchijkejej iwán netalkejej iga manikpowakan ye'noticiaj yej tamanawiá, ijkón iga nejemej nitatapowaj. Ayéj iga la gente maneyé'itakan, sino que maneyé'itakan Dios, yej kixmati toalmaj.

⁵ Amejemen ankimatij, ayí' nimitztojtzopeli'notzakejej iga manimitzyolyamanakan. Ayá' nikchijkejej nité igan maniktanikan tomín, kitzto' Dios.

⁶ Ayí' nikchijkejej iga maneweyimatiltikan, niga amejemen, niga agaj se'. Malej wel katka nimitztekimakayaj iga no nimandarowaj iga netitankejej Cristo.

⁷ Majwa', amejemen nimitzchokilijkejej, nejemej ken se teye' yej kiskaltia iwán kicuidarowa ipilowantzitín.

⁸ Poxsan nimitzchokiliáj este ayejsan itájtól Dios wel nimitzmakaj, sino este wel nimikij iga amejemen. Poxsan nimitziknimatij.

⁹ Nokniwan, amejemen ankimatij nokta ken iga pox nisiawikejej iga nitekipanojekejej iga nitatanijkejej iga nitakuajkejej. Nitekipanojekejej semilwi' wan senyówal, iga amo ni agaj de amejemen manemakakan iga manitakuakan miej nimitzpowiliayaj itájtól Dios.

¹⁰ Amejemen anne-itakejej, iwán Dios no ne-itakejej, iga nikchijkejej ken Dios kineki iwán niye'nemiáj amo-ixtaj amejemen yej ankitokaj Dios iga amo agaj makijto iga nikchiwaj yej ayekti.

¹¹ Iwán ankimatij no kén iga sejsé de amejemen nimitznoñotzkejej, iwán nimitzyolchikajkejej ken kichiwa se tetaj iwán ipilowan.

¹² Nimitzijlijkejej iga xiye'nemikan ken kajasi iga nemij yej kitokaj Dios, yej mitznoñotzkejej iga xonokan itenoj kan pox tayekan, kan yéj reinarowa.

¹³ Inón iga nochipa nikmakaj gracias Dios, iga kuá' ankikakikejej itájtól Dios yej nejemej nimitzpowilijkejej, ankikuikejej ken nokta itájtól Dios, ayéj ken itájtól tajtaga'. Iga se'pay annemij, nesi iga inón tájtól tekipanowa pan amejemen yej ankidredowaj.

¹⁴ Nokniwan, ken mitziknochijkejej yej ompasan no chantitokejej Tesalónica, ijkonsan no kichiwilijkejej tokniwan yej kitokaj Dios yej onokejej Judea yej moconfiarowaj ipan Cristo Jesús. Sekin Judiyojmejej yej de yejémmpasan de Judea kiknochijkejej yej kicredowaj Cristo Jesús.

¹⁵ Inomej judiyojmejej kimiktijkejej toTeko Jesucristo, kensan ikayay sekin judiyojmejej kimiktijkejej profetajmejej,* iwán inán nejemen no sekin judiyojmejej neteki'kixtijkejej pan ialtepemejeje. Inompa judiyojmejej ayá' kichiwaj ken kineki Dios wan kijiyaj nochi gente.

¹⁶ Iwán ayá' kinekij iga nejemej maniktatapowikan yej ayéj judiyojmejej iga no mamomanawikan. Iwán iga ijkón kichiwaj, máj kichiwaj yej ayekti. Inón iga inán, Dios poxsan kuesiwi' iwamej iwán yáwiya kicastigaroti.

Pablo yajneki sej Tesalónica

¹⁷ Nokniwan, kuá' nekixtijkejej kan amejemen amonokejej, wejkaj ayá' nimitzitayaj, malej ijkón nochipa nimitzpiayaj pan noalmajmejej, iwán poxsan niknekiáj manimitzitatij.

* 2:15 2:15 Xikita glosario "Profeta".

¹⁸ Niájnekiáj nejemej. Iwán nomatika nej niPablo, mia'ya vej niknekiá iga maniaá, e' Tzitzimi' nochipa netzakuilijkej.

¹⁹ Nimokichmatij iga amejemen ankičredowaj Cristo wan nipoxpakij iga nikmatij iga amejemen ansen-onoskej nowamej kuá' wí' toTeko Jesucristo.

²⁰ Niyolchikajtokej iwán niyolpaktokej iga amejemen anye'nemij.

3

¹ Iwán como ayo' máj nikijyowijkej iga animitzitaj, nikijtojkej iga ni-omémejsan* manikawikan Atenas

² iwán nimitztitanilijkej toknín Timoteo iga mamitzitatij, yéj tekipanowa iga Dios iwán nepalewiáj nejemej iga nikpowaj ye'noticiaj yej tajtowa de Cristo. Timoteo mitzpalewiáj iga xikmela'sentalikan amoalmaj pan Jesucristo.

³ Ijkón ayagaj makikajtewa iga kitoka Dios iga kuajkuantas yej ayékti nemi mitzchíwiliáj. Puej amejemen ankimátija iga ipan iyojwi toTeko, te-iknochiwaj.

⁴ Kuá' tisen-onoyaj, nimitziplíjkeja iga yawij te-iknochiwatij, iwán ijkón mochij ken ankimatitoyaja.

⁵ Inón iga, nej ayo' nikijyowij iga animitzitaj. Iwán niktítan Timoteo iga manikmati ix ankisentalijtókejsan amoalmaj ipan Jesucristo. Nimitzyokoyayaj iga Tzitzimi' wel mitzchíwaltiáj yej ayékti iwán wel báldejsan nitekipanojkej.

⁶ E' inán Timoteo wálaja iga yajka ipan amoaltepe' Tesalónica, iwán nematiltijkej iga ankisentaltókejsan amoalmaj pan Jesucristo iwán anmosepanchokiliáj. Iwán ne-ijlij iga nochipa anneejlamikij iga annehokiliáj, iwánki' poxsan anne-itasnekij, ijkón ken nejemej nō nimitzitasnekij.

⁷ Inón iga nokniwan, malej iga nemi tipanowaj pan kuajkuantas yej ajayékti iwán te-iknochiwaj, pox anneyolchikawaj kuá' nikmatikej iga annoconfiarójtókejsan pan toTeko Jesucristo.

⁸ Inán iga nikmátija iga annoconfiarójtókejsan pan toTeko, anneyolchikawaj iga manikyolmakakan ipan notekipanólmej.

⁹ Poxsan nipaktokej iga amejemen, este anikásijo' tájtól iga nikmakaj gracias toDios iga amejemen.

¹⁰ Semilwi' iwán tayowakan niktajtanilijtokej Dios iga wel nomatikamej manimitzitatij, iga achi máj manimitzpalewikan iga ximoconfiarokan pan toTeko.

¹¹ Niktajtaniliáj Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo iga manepalewikan iga wel manimitzpaxalowilitij.

¹² Iwán niktajtaniliáj toTeko mamitzpalewikan iga cada vej máj ximosepanchokilikan, iwán ijkón xikchokilikan nochi, ijkón kensan nejemej nimitzchokiliáj amejemen.

¹³ Niktajtaniliáj toTeko Jesús iga mamitzpalewikan iga máj ximoconfiarokan iga inewi amoalmajmej, iwán iga xiye'nemikan iyixtaj Dios yej toTaj. Ijkón anye'onoskej kuá' toTeko Jesús wí' iwán onos iwán nochi yej yéj kitapejpen.

4

Kén iga Dios kineki matinemikan

* **3:1 3:1** "Ni-omémejsan"; anka Pablo wan Silas. 1 Ts 1:1

¹ Nokniwan, manimitzijlikano' tejté; nejemej nimitznextilijkeja iga xinemikan ken Dios kiye'ita, iwán amejemen ijkonya ankichijtokej, inán ipan itoka' toTeko Jesús nimitzijliáj iga máj xikchijtiakan nochipa yej nimitznextilijkeja.

² Iwán amejemen ankimátija kén iga nimitznextilijkej, kensan tatekimá' toTeko Jesús.

³ Dios kineki iga xikchijtokan ken yéj kineki; amo agaj mamoteka wan yej ayá' iwán namiktito'.

⁴ Sejsé makiye'piá isiwa', ken kajasi iga maye'ono, ijkón ken Dios kineki.

⁵ Amo xikchiwakan yej ayékti ken kineki amoalmaj; ken kichiwaj yej akixmatij Dios.

⁶ Amo agaj makixijxiko se' toknín, niga makikajkayawa pan nité, iga toTeko yawi kicastigaroti yej ijkón kichíwa, ijkón ken nejemen nimitzijlijkeja.

⁷ Iga Dios ayá' tenotza' iga matikchijtokan yej ayékti, sino que matiye'nemikan iyixtaj yéj.

⁸ Inón iga yej kijiya yej nimitznextilijkej, inón ayéj taga' kijiya, sino que Dios, yej temá' no iyEspíritu Santo.

⁹ Ayá' kajási-o' iga nimitzijkuilowiliáj iga ximosepanchokilikan iwán amoknimej, iga Dios nokta mitznextilijkeja ken iga ximochokilikan.

¹⁰ Amejemen ijkón nochipa ankichiwaj wan nochi tokniwan yej ichamej estado de Macedonia yej kitokaj toTeko. Inán nimitzijliáj, nokniwan, iga majya sej ximochokilikan.

¹¹ Xikchiwakan iga xonokan tamelá iwán xikchijtokan sejsé amotekipanól. Xitekipanokan iga xitatanikan ken nimitzijlijkej,

¹² iga mamitzye'itakan yej akixmatij Dios, iwán iga amo mamitzipolokan nité.

Kén mochiwas kua' wí' toTeko

¹³ Nokniwan, niknekij xikmatikan te mochiwas wan yej mikij, iga amo ximoknomatikan ken sekin yej ayá' kimatij yej Dios kichíwas.

¹⁴ Ijkón ken ticredowaj iga Jesús migui' iwán ojpa-isa', ijkonsan no ticredowaj iga Dios iwán Jesús yawi ki-ojpa-ixititij inomej yej mikikej iwán kicredojkej ipan yéj.

¹⁵ Inón iga nejemej nimitzijliáj, ken tenextiliá toTeko, iga tejemej yej tonóskejo' te kua' wí' toTeko, ayá' timachtowiskej iga inomej yej mikikej.

¹⁶ Iga toTeko imatika yawi temoti ipan cielo iwán ipansan itájtól mokakis nokta iga mandarowa, iwán tajtoj se ángel* yej mandarowa, iwán nawatis itapítzal Dios. Iwán yej mikikej iwán kicredojkej Cristo, yejemej achto yawij ojpa-isatij.

¹⁷ Iwán yej tísatóskejo', yawij tesenwigatij iwán yejemej kan ono' mixti iga tikixnamikitij toTeko ipan ejeka'. Iwán ijkón nochipa tonoskej iwán toTeko.

¹⁸ Iga inimej tájtól, ximosepanyolchikawakan.

5

¹ Nokniwan, e' iga kémanya nokta wí' toTeko, ayejo' iga manimitzijkuilowilikan.

² Amejemen ankimátija nokta iga toTeko asiki kua' ayá' tikchixtokej, ken kua' asi yej tachteki tayowakan.

* **4:16 4:16** Xikita glosario "Ángel".

³ Kua' la gente kijtojoskej: "Tamelaya tonokej iwán tiye'onokej", íkuā'ya nokta poliwiłoj niga momatitos, inón día asis ijkón ken kua' se siwa' pilkualotewa. Iwán ayagaj wel choloj kua' poliwiłoj.

⁴ E' amejemen nokniwan ayo' amonokej ken kan takomichkan, * inón iga toTeko ayá' mitzwejasikij ken kua' asi se yej tachteki.

⁵ Iga nochi amejemen amonokej ipan tawilyo' iga mitzixtapójkeja toTeko itajtł. Ayá' tonokej tayowakan niga kan takomichkan.

⁶ Inón iga amo matikochikan ken sekin, sino que matisatokan iwán matiye'tajlantokan.

⁷ Yej kochij, kochij tayowakan, iwán yej tawanaj, tawanaj tayowakan.

⁸ E' tejemej ayá' tonokej ken kan takomichkan, tonokej ipan tawilyo'. Inón iga nochipa matiye'tajlantokan. Iwán matimoconfiarokan pan Dios iwán matikchokilikan tokniwan; iga tikchiwaj inin, timochiwaj ken tikita se soldado yej kakiá ikuach de tepos iga moeltzakua iga momanawiá. Iwán iga tikmatitokej ipan toalmaj iga Cristo tesalvarowa, iga inón tikejlamikij, ken tikita tiktaliáj se casco yej iga se soldado mokuatzakua.

⁹ Iga Dios ayá' tetapejpen iga mate-iknochiwakan, sino iga toTeko Jesucristo matemanawi.

¹⁰ Jesucristo migui' iga tejemej iga wel matonokan wan yéj, até kichij siga kua' wi', tisatoskej o timiktoskej.

¹¹ Inón iga ximosepan-animarokan iwán ximosepampalewikan, ijkón ken ankichijtokej.

Pablo kinonotza tokniwan

¹² Nokniwan nimitzijliáj iga xikye'itakan yej tekipanowaj iga Dios iga mitzpalewiáj, yej mitzojkuiltiáj pan iyojwi toTeko wan mitznonotzaj.

¹³ Amejemen poxsan xikye'itakan yejemej iwán xikchokilikan iga inón tekipanł yej kichiwaj. Tamelá xonokan wan amoknin.

¹⁴ Nokniwan no nimitzijliáj iga xiknonotzakan yej atekipanojneki iga kineki iga san mapankotzotajtokan, xikanimarokan yej mosemakasnékija, xikpalewikan yej aya momela'confiarowaj pan toTeko Jesús, iwán xiki-jyowikan kua' mitzkuejkuesowaj.

¹⁵ Amo agaj de amejemen mamomati kua' mitzchiwiliáj yej ayekti. Majwa' nochipa ximosepanchwilikan yej yekti, ijkón xikchiwakan wan nochi.

¹⁶ Nochipa xiyolpaktokan.

¹⁷ Nochipa xitajtokan wan Dios.

¹⁸ Xikmakakan gracias Dios iga inochi yej mitzpasarowaj, ijkón Dios kineki iga xikchiwakan amejemen yej ankicredojskej Cristo Jesús.

¹⁹ Amo xikajtewakan iyEspíritoj Dios, iga ijkón ken kua' ankisewiáj yej wewelonto' ipan amoalmaj.

²⁰ Kua' Dios agaj kitajtolmaka, amo xikalimpamatikan inón tájtł.

²¹ Xikakikan inewi iwán xikitakan siga ómpaya ken kijtowa, iwán xiktapejpenakan yej yekti.

²² Xikajtewakan iga ankichiwaj nochi yej ayekti.

²³ Niktajtaniliáj Dios yej kichiwa iga maonolo tamelá, makichiwa iga xichijtokan yej yéj kineki. Iwán mamitzpalewikan ipan nochi amovidaj, ipan amoespíritoj, ipan amoalmaj iwán amocuerpoj iga kua' wi' toTeko Jesucristo, ayagaj kijtoj iga ankichiwaj yej ayekti.

* 5:4 5:4 "Takomichkan": anka kijtojneki kan Tzitzimi' reinarowa.

²⁴ Yej mitztapejpenkej nochipa kich_iwa ken kijtowa, iwán nochi in_in kich_iwas.

Pablo monawatiá

²⁵ Nokn_iwan, xiktajtanil_ikan Dios iga manepalew_ikan.

²⁶ Ximopipitzokan iga ximosaludarokan ken Dios kiye'ita.

²⁷ Nimitztekimakaj iga in_in ama' xikleerowil_ikan nochi tokn_iwan yej kitokaj Cristo, iga ijkón kineki toTeko.

²⁸ Niktajtaniliá toTeko Jesucristo iga nochipa maono iwán amejemen. Ijkónyawa'.

Ómeya ama' yej kijekuiloj San Pablo iga tokniwan yej chantitokej altepe' Tesalónica Tesalonicenses

Pablo iwán yej íwan nemij kijekuillowiliáj tokniwan yej onokej altepe' Tesalónica

¹ Nej niPablo, wan Silvano iwán Timoteo, nimitzijkuillowiliáj amejemen noknimej yej ankitokaj Dios, yej anchantitokej Tesalónica, yej ansetitokej iwán toTaj Dios iwán toTeko Jesucristo.

² Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan iwán makichiwakan iga tamelá xonokan.

Kua' wi' Cristo, Dios yawi kijuzgaroti yej kichijkej yej ayekti

³ Nokniwan, nochipa nikmakaj gracias Dios iga amejemen, iga ijkón kajasi manikchiwakan, iga nemi máj anmoconfiarowaj pan toTeko iwán sejsé de amejemen majya anmosepanchokiliáj.

⁴ Inón iga inán nejemej niye'tatapowaj iyixtaj tokniwan kajkán mon-echkowaj yej kitokaj Cristo, kén iga ankijyowiáj kua' mitziknochiwaj iwán yej mitzchiwiliáj kuajkuantas yej ayekti, amejemen ayá' anmosemakaj ipan iyojwi toTeko, majwa' anmoconfiarowaj ipan.

⁵ Ompa nesí iga Dios ómpaya ken kichiwa kua' tajuzgarowa, iga mitztapejpenkej iga xikalakikan kan reinarowa yéj, inón iga inán nemi mitziknochiwaj.

⁶ Iwán kajasi iga Dios kēman makiknochiwa yej amejemen mitziknochiwaj,

⁷ iwán amejemen yej mitziknochiwaj, támisya iga mitziknochiwaskej kensan nejemej ay' ne-iknochiwaskej. Inín mochiwas kua' ipan cielo wi' toTeko Jesús ipan tiwelon iwán iyangelejmej* yej kipiáj poder.

⁸ ToTeko Jesús kicastigaroki yej ayá' motemakakej iga Dios maki-mandarokan niga kicredowaj ken kijtowa iye'noticiaj toTeko Jesucristo.

⁹ Inomej kicastigaroskej iga mela'poliwisej iwán ayí' onoskej kan ono' toTeko iga mapakikan wan yéj, niga kitaskej iweyipoder.

¹⁰ Inín mochiwas kua' wi' toTeko. Ipan inón día yej kicredojtokej yawij kiweyimatiltitij wan madmiradoskej. Amejemen ompa nō amonoskej iga nō ankicredojkej itájtōl Dios yej nimitzpowilijkej.

¹¹ Inón iga nejemen nochipa ni-oradowaj iga amejemen, niktajtanilijtokej toDios iga makita iga mitzajasij iga mitztapejpenkej. Iwán nō niktajtaniliáj Dios iga ipoder mamitzpalewikan iga xikchiwakan nochí yej yekti yej ankejlantokej iga anmoconfiarowaj ipan toTeko.

¹² Ijkón itoká' toTeko Jesucristo yawi moweyimatiltiti iga amejemen anye'nemij, iwán toTeko nō mitzweyimatiskej iga ijkón mitzikneliáj toDios iwán toTeko Jesucristo.

2

Taga' yej wi' kichiwaki yej ayekti

¹ Nokniwan, iga kua' wi' toTeko Jesucristo, nimitzmatiltiáj iga Cristo yawij tesenechkotij iga matonokan íwan. Nimitztajtaniliáj

* 1:7 1:7 Xikita glosario "Ángel".

² Iga amo imanín ximoyolyamanakan, niga ximomajtikan kua' agaj mitzijliskej iga ási'ya toTeko, niga agaj yej mitzijliáj iga Dios iyEspíritoj kijtoj iga ási'ya toTeko, niga yej pan ama' ijkulijto' yej nésiski' nejemej nikijkuliojkej iga ásisya aman toTeko, amo xiktajtolkuilikan.

³ Amo mamitzkajkawakan nikeno' máj. Iga kua' wí' toTeko, achto sekin tokniwan yej kicredowaj Dios ay' yawij kichiwatij ken kineki Dios, íkua' yawi mixnextiti inón taga' yej wí' kichiwaki yej ajayekti. Inón óno'ya iga yawij kitatitij.

⁴ Inón taga' kijiya Dios iwán kijiya nochi yej kajasi iga mamoweyimatilti. Iwán yéj, este motaliá itiopan-ijti' Dios wan kijtowa iga yéjya in Dios.

⁵ ¿Ix áyo'taj ankejlamikij kua' nej nimitztatapowiyaj de inín, kua' nonóyajo' wan amejemen?

⁶ Inán amejemen ankimatij te iga aya wí' inón taga', iga amo mamixnexti kua' aya asi itiempoj.

⁷ Inón yej kichtakaejlantoya iga kichiwasneki yej ayekti, némiya kichywa; inán políwisan iga inón yej ki-ojtzakto' makisa ompa iga mapano inón taga'.

⁸ Kua' sí yajya, yáwiya mixnextiti inón taga' yej kichywa pox ayekti, iwán toTeko Jesús keman kimiktij iga san itájtól iwán ijkón nokta kimela'poloj iga itawilyo kua' wí'.

⁹ Tzitzimi' kipalewij ga maasi inón taga' yej kichiwawas yej ayekti, iwán inón taga' pox kipiás poder iwán kichiwawas pox kuajkuantas iwán nō yej ayi'pa mo-ita kichiwawas, kansan wel matakajkawawa.

¹⁰ Yawi kichiwati kuajkuantas yej nesis ken yekti kansan makikajkawawa yej yawij poliwitij, iga akiye'itakej iga makicredokan toTeko itájtól yej melá' nokta iga mamosalvarokan.

¹¹ Inón iga, Dios kisenkokajtewas iga mamokajkawakan ipan yej kichiwawas inón taga'.

¹² Ijkón iga Dios nochi yawi kiknochiwati yej ayá' kicredojkej itájtól yej melá' nokta, iga kiye'matikej máj makichiwakan yej ayekti.

Dios mitztapejpenkej iga mamitzsalvarokan

¹³ E' nejemej nochipa nikmakaj gracias Dios iga amejemen, noknimej yej mitzpoxchokiliáj toTeko, iga Dios poxsan ikayay mitztapejpenkej iga mamitzsalvarokan. IyEspíritoj Dios kichywa iga xonókansan iga yéj iwán nō mitzpalewijkej iga ankicredojkej itájtól Dios.

¹⁴ Ijkón Dios mitznōtzkej kua' nimitzpawilijkej ye'noticiaj yej tasalvarowa iga wel ansen-onoskej kan reinarowa toTeko Jesucristo iwán ankitaskej iweyipoder.

¹⁵ Inón iga nokniwan ijkón xicredojtokan iwán amo xikelkawakan yej nimitzmachtijkej nomatikamej iwán yej nimitzijkuilowilijkejpa.

¹⁶ Dios yej tóTajpa techokiliá wan te-ikneliá. Te-ijliá iga tiawij tonotij nochipa wan yéj, iwán tikmatij iga temakaskej yej yekti. Nejemej niktajtaniliáj toTeko Jesucristo iwán Dios yej tóTajpa

¹⁷ Iga mamitzpalewikajtokan iwán mamitzpalewikan iga nochipa xikitokan iwán xikchiwakan yej yekti.

3

Xi-oradokan iga nejemen

¹ Ininsan inán nimitztajtaniliáj nokniwan, achi xi-oradókan iga nejemej, iga amo mawejkawa iga noyan manikpowakan itájtól toTéko, iwán poxsan makiye'itakan, ijkón ken amejemen ankiye'itakej.

² Xiktajtanilikan toTéko no iga nejemej amo manechiwilikan tejté inomej tajtaga' yej kichiwaj kuajkuantas yej ayékti, tikmatij iga ayá' nochi kicredowa itájtól toTéko.

³ E' toTéko nochipa kichywa ken kijtowa, yéj yawi mitzpalewítij iga ximo-confiarójtókansan ípan, iwán mitzmanawiskej iga amo mamitzhilikan yej ayékti.

⁴ Nejemen niksentaliáj noalmaj pan toTéko iga amejemen ankichiwaj wan ankichijoskej ken nimitztekimakakej.

⁵ ToTéko mamitzpalewikan iga xikchokilikan toknimej ken Dios techokiliá iwán xikijowikan kua' mitziknochiwaj kensan Cristo kijyowij kua' kiknochijkej.

Se matekipano

⁶ Nokniwan, nimitztekimakaj ípan itoka' toTéko Jesucristo, iga amo ximotokakan iwán toknin yej ayá' kineki tekipanowa iwán ayá' kichijto' ijkón ken nimitznextilijkej.

⁷ Amejemen ankimátija ken xonokan iga xikchitokan ken nimitznextilijkej kua' nonoyaj amowan; nejemej nochipa nitekipanowayaj,

⁸ ayí' nikualijkej agaj itakualmej siga ayá' manixtawakan. Majwa' nitekipanojkej semilwi' iwán senyówal iga amo agaj san manepetztamakatokan.

⁹ Malej iga nejemen katka kajasiá iga manimitztajtanilikan iga xinepalewikan, e' ayá' ijkón nikchijkej, majwa' nitekipanojkej iga ximixkuítikan ípan nejemen.

¹⁰ Kua' nonoyaj iwán amejemen, ijkín nimitztekimakakej: Yej ayá' tekipanoneki, amo matakua.

¹¹ E' nikmatikej iga sekin de amejemen san-onokej, ayá' tekipanowaj, majwa' taajapapojtinemij.

¹² Yej ijkón nemij, niknonotzaj iwán niktekimakaj ípan itoka' toTéko Jesucristo, iga makikuikan iga nochipa matekipanokan iga wel matatánikan.

¹³ E' amejemen, nokniwan, amo xisiawikan iga ankichiwaj yej yékti.

¹⁴ Siga agaj ayá' kiye'ita inín yej nimitzijkuilowilijkej, xikitakan a'yéj, iwán amo ximotokakan íwan iga mapinawa.

¹⁵ E' amo xikijiyakan, majwa' xiknonotzakan ken amoknin.

Pablo monawatiá

¹⁶ Iwán toTéko yej kichywa iga se maono tamelá, makichywa iga nochipa xonokan tamelá kansan anyawij. ToTéko maono iwán amejemen.

¹⁷ Nej niPablo nomatika nimitzijkuilowiliáj inimej tájtól* kan nimitzsaludarowaj. Ijkón nochipa nikchywa kua' agaj nikijkuilowiliáj.

¹⁸ ToTéko Jesucristo mamitzyolchikawakan amonochin. Ijkónyawa'.

* **3:17 3:17** Neši iga Pablo kijkuiloj inimejsan tájtól imatika, anka se tajkuilowani kijkuiloj ípan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

Áchtopa ama' yej San Pablo kijkuilowilij Timoteo

Pablo kijkuilowiliá Timoteo

¹ Nej niPablo, iyapóstol* Jesucristo, ken tikiytowaj, se yej yéj kititan, iga ijkón kine' Dios yej tesalvarowa iwán toTeko Jesucristo, yej ípansan wel timoconfiarowaj.

² Timoteo, tej yej ken tinomela'piltzín iga nimitznextilij iga ximoconfiaro ipan Cristo, nimitzijkuilowiliá inín ama'. Nikneki iga Dios yej toTaj iwán toTeko Cristo Jesús, mamitzylchikawa, mamitzikneli iwán makichíwa iga xono tamelá.

Pablo kinonotza Timoteo iga sekin yej ayompa tamachtiáj

³ Ken nimitzijlijté' kuá' nikísa' iga niajki estado de Macedonia iga xikawi altepe' Éfeso, iga xikijlikan yej ayompa tamachtiáj iga ay' máj ijkón makichíwakan.

⁴ Niga nõ makinagasmakakan cuento yej motenchíwapa, niga makiyoltilantokan iga makimatikan itokamej to-ikyapatajwan. Inón tachíwaltiá iga mamokuejkuesolo iwán ayá' tepalewíá iga tikchíwaj ken Dios kineki, inón welsan tikchíwaj iga timoconfiarowaj ipan.

⁵ Nimitztajtaniá iga xitanextili iga mamomela'sepanchokilikan. Petz yejsan kimatitokej iga kichíwaj yej yékti iwán momela'confiarowaj pan Dios, wel ijkón mochokiliáj.

⁶ Sekin kikajtéjkeja nochi inín wan mopoipolójkeja ipan xeto'tajtolmej.

⁷ Kinekij matamachtikan ipan iley Dios, e' niga yejemej ayá' kimatij te kijtojneki yej kiytowaj, niga yej tanextiliáj.

⁸ Tikmatij iga la ley yékti, e' siga tikentenderowaj tejas iga mo-ijkuiloj.

⁹ Matikmatikan iga la ley ayá' ono' iga yej ye'nemij, sino iga inomej yej yoltakuaktikej iwán yej ayá' tacredowaj, iga yej pox kichíwaj yej ayékti, iga yej ayá' kitajtolkuij Dios iwán kimajlijliáj, yej kimiktiá itaj iwán iye', iwán inochi yej tamiktiáj,

¹⁰ iwán iga yej mosenteke iwán yej ayá' iwán namiktito' o moteke iwánsan itaga-iknín, iga yej kichteki se toknín iwán kitajtani tomín iga makimajkawa, iga yej tayokakajkayawaj iwán iga yej kiytowaj "kitzto' Padre", malej iga kimatij iga nemi takajkayawaj. La ley nõ ono' iga nochi yej ayá' kichíwaj ken tanextiliá itájtol Dios.

¹¹ Inín itájtol Dios inonya ye'noticiaj yej tamanawiá yej Dios netekimá' iga manikpowa.

Pablo kimaka gracias Dios

¹² Nikmaka gracias toTeko Jesucristo iga neye'ita' iga manikchíwa itekipánol.

¹³ Malej iga nej ikya nimájtowaya de Cristo, iwán kuajkuntas nikijliaya yej kitokaj Cristo, nikpresojwiayaj iwán nikiknochíwayaj; e' Dios nechokilij iga aya nikmatiá te nikchíwaya iga aya nicredowaya ipan Cristo.

¹⁴ Dios poxsan ne-iknelij iwán nepalewij iga manimoconfiaro ipan Cristo Jesús wan manikneki tokniwan.

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Apóstol".

15 Inín yej nia nimitzijliti ijkonya nokta iwán kajasi iga inochi gente makicredo: Jesucristo wálah ipan inín tajli iga kimanawiko yej ayompa nemij, e' nejwa' in yej máj ayompa ninemiá.

16 E' Dios nechokilij iga ipan nej, yej máj ayompa ninemiá, monextiá iga Jesucristo ayá' nimanín kuesiwi'. Iwán ijkón iga mamixkuítikan ipan nej iwán no mamocofiarokan ipan Jesucristo, ijkón wel nochipa onoskej itenoy Dios.

17 Inón iga mamoweyimatilti toDios yej nochipa mandarowa, yej nikeman ayá' miki, yej atikitaj iwán yéjsan iselti Dios yej nochi nokta kimati. Ijkónyawa'.

18 Timoteo yej ken tinopiltzin, nimitztekimaka iga xikchiwa ken kijtojkej toknimej yej Dios kitajtolmá' iga tej. Siga ijkón tikchiwas, tonos ken se soldado yej ayá' mosemaka pan itekipánol.

19 Amo xikajtewa iga ximoconfiaro ipan Dios, xikchiwa yej yekti ken mitznextiliá moalmaj. Sekin iga ayá' kichijkej yej yekti ken kimatitoyaj ipan iyalmajmej, kikajtejkej iga moconfiarojkej ipan Dios.

20 Ijkón kichijkej Himeneo iwán Alejandro, yej niktitan ipan ima' Tzitzimi' iga makichiwilikan ken yéj kineki iga makimatikan iga ayekti iga makimalijlikan Dios.

2

Ken iga mamotenewi Dios

1 Inín yej máj nikneki mamochiwa, nochipa mamotajtanili Dios iga tamelá maonolo, iwán mamomaka gracias Dios.

2 Matiktajtanilikan Dios iga inochi reyejmej iwán inochi tekiwajmej, iga matonokan tamelá iwán wel matiye'nemikan iyixtaj Dios iwán wel mateye'ita.

3 Pox yekti iga ijkín tiktenewiáj Dios, inón kipoxye'ita Dios yej temanawiá,

4 iga yéj kineki iga nochi mamomanawikan iwán makimela'matikan yej melá' nokta.

5 Ono' sesan Dios, iwán ono' sesan yej wel tetajtowiliá itenoy Dios: inonwa' Jesucristo yej taga'

6 yej motemá' iga mi' iga nochi toknimej wel mamosalvaro, inín momatiko kuá' nokta Dios kine'.

7 Ijkón iga Dios netapejpen iga nikpowa' itájtól, iga inón nokta netitankej iga manikmachtikan yej ayéj judiyojmej iga no mamocofiarokan ipan yej melá' nokta. Ayá' nitakajkayawa, nikijtowa yej cierto.

8 Nikneki iga noyan kan motenewiá Dios, tajtaga' yej ye'nemij makajkokuikan imamej, amo makuesitokan iwán amo agaj iwán mamokuejkue-sojtokan.

9 Iwán siwatkej iga manesi iga ye'nemij, amo makakikan wípil yej akajasi iga makakikan yej kitokaj toTeko. Amo mamotzijtzikuikan kansan póxsanya iga maye'nesikan, iwán amo makitalikan yej xojxota, ken oro niga perla,*

10 sino que siwatkej makichiwakan yej yekti iga manesi iga ye'nemij ken kineki Dios.

11 Kuá' taga' tamachtiá ipan itájtól Dios, siwa' amo matajto, wan matacredo.

* 2:9 2:9 Perla pox valerowa, ken tikita tetzin ke'pa ajayo' wan iga perla wel mochjwa koska'.

¹² Ayá' níkneki iga siwá' matamachti, niga makimandaro taga'. Sino que san matakakto.

¹³ Iga Dios achto kichij Adán iwán después kichij Eva.

¹⁴ Iwán ayéj Adán yej kikajkayajkej, Évajwa' in yej kikajkayajkej, iwán kichij yej ayékti.†

¹⁵ E' siwá' momañawij siga kiye'iskaltía ipilowan, siga moconfiarowa ipan Dios, siga te-ijiknín, siga ye'nemi iyixtaj Dios iwán ayá' kichíwa yej ayékti.

3

Ken iga manemikán pastormej

¹ Siga se taga' mochíwasneki pastor,* inón kena kichíwasneki ye'tekipánol.

² Yej óno'ya iga pastor maye'nemi iga ijkón awel kipopowaj, makipiá sesan isiwá', nochipa makichíwa yej yékti, maye'tajlanto, makiye'itakán, nochipa ichán maki-omemawí paxalowanimej iwán wel matamachti ipan itájtól Dios.

³ Amo matawána, niga matakuejkueso, niga makineki tomín yej ayompa motaniá, majwa' mate-ijiknín, iwán mayoltzopeli' iwán amo makipoxpiasneki tomín.

⁴ Wel makichíwa iga maye'nemikán nochi yej onokej ichán; ipilowan matacredokán iwán matamajmawilíkan.

⁵ Siga awel kichíwa iga maye'nemikán isiwá' iwán ipilowan, ¿kén wel kichíwas iga maye'nemikán yej yéjpa kicuidarowa, yej kitokaj Dios?

⁶ Awel mochíwas pastor yej kicrédojo' Dios, amo santá' moweyimatis iwán ya'ti kan tawewelkato' kan ya'ti Tzitzimi'.

⁷ Nō se yej mochíwasneki pastor, maye'tajtokán iga yéj ken iga nemi. Maye'tajtokán nō iga yéj yej ayá' kitokaj toTéko iga amo agaj makipopowa, iwán amo mamokxipolo ipan iyojwi toTéko ken kichíwaltijneki Tzitzimi'.

Ken manemikán diaconoymej

⁸ Ijkónsan nō diaconoymej† makiye'itakán; amo matakajkayawakán, amo matawanakán, amo makinekikán tachte'tomín.

⁹ Makichijtókán ken kijtowa itájtól Dios, iwán makimatitókán ipan iyalmajmej iga ayo' kichijtokej yej ayékti.

¹⁰ Achto mamō-ita siga ye'nemij, ijkón wel mochíwaskej diácono siga kiye'itaj.

¹¹ Ijkónsan nō siwatkej maye'nemikán iga makiye'itakán, amo matapopowakán, iwán amo makichíwakán yej ayékti siga ijkón kineki iyalmajmej iwán nochipa matawelnemikán.

¹² Diáconoymej makipiakán sesan isiwamej, iwán wel makichíwa iga maye'nemikán ipilowan iwán nochi yej ono' ichamej.

¹³ Iga diáconoymej yej kiye'chíwaj itekipánol, ye'tajtoskej iga yejemej, iwán sekin máj wel kitajtolkakiskej kuá' kipowaskej ken iga moconfiarowaj ipan Cristo Jesús.

¹⁴ Nimitzijkuilowiliá inín ama'; e' ayá' wejkatis niaj nimitzitati

¹⁵ e' siga awel nimanín nimitzpaxalowilíti, inán tikmátiya ken iga matiye'nemikán tejemej yej ipilowan Dios yej isato'; ken tikijtowaj, nochi yej tiktokaj Dios. Tejemen tikijtowaj iwán tikmanawiáj yej melá' nokta.

† 2:14 2:14 Gn 3:1-6 * 3:1 3:1 Pastor: xikita glosario "Obispo". † 3:8 3:8 Xikita glosario "Díacono wan diaconisa".

Ken mochij kua' onokoya Jesús

¹⁶ Tikmela'matij iga inín yej aya momatiá, yej ticredowaj pox yękti: Dios walaј ken se taga'; IyEspíritoj Dios kinojma-ijtoj iga ayí' kichij yej ayękti, iwán angelejmej‡ kitakeј, iwán noyan ipan paјsmej mopowa', iwán noyan ipan inín tajli kicredojkej, iwán teјkaj sej ipan cielo.

4

Yej yawij kikajtewatij iga moconfiarowaj ipan Dios

¹ IyEspíritoj Dios kinojma-ijtowa iga kua' ay'ya wejka iga wí' toTeko, sekin yawij kikajtewatij iga kitokaj Dios, iwán kitokaskej maјspíritojmej yej takajkayawaj wаn yej tamachtiáj ken Tzitzimi' kineki.

² Kitajtolkuiskej yej nésiki' kitokaj Dios, sięmpa nemi takajkayawaj, este ay'ya momachiliáj ipan iyalmajmej iga ayompa nemij.

³ Yeјemen tamachtiskeј iga ayęktiki' mamonamiktilo, iwán ay'yaki' mamokua sekin tákual. E' Dios kichij nochi yej wel mokua, iwán matikmakakan gracias iga inón tákual tonochin yej timoconfiarowaj ipan yéј, wаn tikixmatij kén nokta tamachtiá itáјtol.

⁴ Iga nochi yej Dios kichij yękti iwán awel tikijoskej iga ayękti, sino que wel tikuaј, e' achto matikmakakan gracias Dios.

⁵ Iga yej Dios kijtoj iwán iga tikmakaj gracias Dios, yęktiya iga mokua.

Pablo kinonotza Timoteo

⁶ Siga inín tiknextiliá toknimeј, tiye'tekipanoј iga Jesucristo, siga timo-machtiá wаn tikchiwa ken kijtowa ye'táјtol, inón kenkua' tiye'takua.

⁷ Amo xiknakasmaka xęto'tatapowalis yej tága'pa kijtowa. Majwa' xikchijto ken Dios kineki.

⁸ Yękti iga xikchiwa ejercicio, e' máј yękti iga xikchijto ken Dios kineki, inón mitzpalęwiá ipan inín tajli iwán no kua' tonos kan ono' Dios.

⁹ Inín sí iјkonya nokta, iwán yękti iga inochi makicredo.

¹⁰ Inón iga anisiawij iga titekipanowaj wаn te-iknochiwaj iga timo-confiarowaj ipan Dios yej isato' yej kisalvarowa nochi gente, e' máј kisalvarowa yej kicredowaj ipan.

¹¹ Xitanextili inín yej nimitzijlij iwán xitatekimaka iga mamochiwa.

¹² Amo agaj mamitzalimpamati iga aya tiyoleј; majwa' wel ipan teј mamixkuitiјkan ken iga titajtowa, ken iga tinemi, ken iga tite-ijiknín, tiyolyamani', ken iga timoconfiarowa pan Dios wаn iga ateyi nité yej ayękti ipan moalmaj.

¹³ Mieј násiso' ompiga, xikleerowilijto itáјtol Dios tokniwаn, xiknonotzakаn iwán xikmachtijkan.

¹⁴ Amo xikelkawa iga pastormeј mitzталilijkej imameј pan motzontekon kua' Dios kitajtolmakakeј, iwán kijtojkej iga Dios mitzpalęwiá iga xikchiwa motekipánol.

¹⁵ Nochipa xikchijto yej nimitzijliá, iga nochi makita iga tikchijtiá ken Dios kineki.

¹⁶ Xikita ken iga tinemi iwán ken iga titamachtiá, iwán iјkón xikchijto, siga iјkón tikchiwa, timomanawјј, iwán no momanawiskeј yej mitzkakiskeј.

‡ 3:16 3:16 Xikita glosario "Ángel".

5

Kén iga se maye'nemi iyixtaj tokniwan

¹ Se totajwéj yej kicredowa Cristo, siga ayompa kichíwa, amo xikajajwa; majwa' xiknonotza ken tikchíwaya siga tiknonotzaya motaj, iwán chokomej xikita ken mokniwan.

² Toy'elamatkej xikita ken moye', iwán takomej ken tikita mosiwa-ikniwan, amo xikejlamikili yej ayekti.

³ Xikpalewi siwa' yej mi'ya iwéj, yej ayagaj kipalewiá.

⁴ E' siga se yej wewejmi'ya, kipiá ipilowan o inietojmej, inimej achto yej makipalewikán iyemej, iga ijkón kenkuá' kikupej iga moskaltijkej, ijkón yekti iwán kiye'ita Dios.

⁵ E' yej mi'ya iwéj, iwán káwi'ya nokta iselti, inón kisentaliá iyalmaj ipan Dios, semilwi' wan tayowakan kitenewiá Dios.

⁶ E' yej mi'ya iwéj iwán moyolpolojto' ipan yej kuajkuantas yejsan kineki iyalmaj, inonwa' kenkuá' mikto' malej iga isato'.

⁷ Inón iga xitanonotza ipan inimej yej nimitzijlij iga amo agaj makipopowakan.

⁸ Si agaj ayá' kipalewiá yej de ifamíliajpa, inón ayá' nemi kichíwa ken kijtowa Dios, iwán mochíwa majya sej que yej ayá' kicredojto' Dios.

⁹ Xikijkuilokan ipan ama' itokamej yej mi'ya iwéj, yejsan kipiá sesenta iyañoj o máj, iwán yej sesan iwéj kipiá'.

¹⁰ Yej momati iga kichij yej yekti, kiye'iskaltij ipilowan, komemawij ichan yej kipaxalowiliáj, kijikxipaga' toknimej yej kicredojtokej Dios, kiyolchikaj yej moknomatij iwán kiyolmá' iga kichij nochi yej yekti.

¹¹ E' yej mi'ya iwéj yej aya kipiá inín edad, amo xikijkuido itoká', amo santá' ipan iyalmaj kinekis sej mamonamikti, wan ijkón kelkawas iga kitoka Cristo,

¹² iwán ijkón kichíwa yej ayekti iga kikajtewa ken achto moconfiarowaya ipan Cristo.†

¹³ Iwán nō nentinemi ipan cada kajli, ay' kiyolmaka te kichíwa, ayéj san iga inón, sino que tapopojtinemi, iwán tatentemowa iwán kijtowa yej ayá' kajasi iga mamo-ijto.

¹⁴ Nikneki iga yej wewejmikikej mamonamiktikan, makipiakan ipilowan, matacuidarokan ichamej, ijkón awel temalijliáj yej te-ijiya.

¹⁵ Sekin viudajmej mopoipolójkeja iwán kitokákeja iyojwi Tzitzimi'.

¹⁶ Si agaj yej kicredojto' Dios kipiá ichan se isiwa-iknin yej mi'ya iwéj, yéj makimakato te kipolowa, amo tokniwan yej kicredojtokej Dios makimakatokan, ijkón tokniwan wel kipalewiáj yej ay'ya nokta kipiá a' kipalewiá.

¹⁷ Pastormej yej kiye'ojkuiltiáj tokniwan, kajasi iga pox makiye'itakan, mamo-ita ijkón yej tekipanowaj iga kipowaj iwán tamachtíáj ipan itájtōl Dios.

¹⁸ Iga ijkín kijtowa itájtōl Dios: “Amo xikten-ilpi toro kuá' nemi koya trigo iga iyikxi.” Ijkonsan nō: “Yej tekipanowa kajasi iga makixtawakan.”

¹⁹ Amo xiktajtōlkuili yej kitelwiá se pastor siga yej tatelwiá ayá' nemi iwán ome o eyi yej nō kinojma-itakej yej mochij.

* **5:9 5:9** O ayi' kixjma' iwéj. † **5:12 5:12** O: iwán ijkón kichíwa yej ayekti iga kikajtewa ken achto kijtōj iga ay' sej monamiktíá iga kitokasan Cristo, iwán ay' kejlamikis iga wewejyowis.

²⁰ E' siga se pastor kichijto' yej ayekti, xiknonotza iyixtaj toknimej yej kitokaj toTeko iga maye'nemi, iga ijkón sekin no mamajmawikan iga amo makichiwakan yej ayekti.

²¹ Nimitzijliá iyixtaj Dios, iwán iyixtaj Jesucristo iwán iyixtaj iyangelejmej yej Dios kitapejpen, iga xikchiwa kensan nimitzijlij. Kua' titajuzgarowa amo sesan xikye'ita.

²² Kua' tiktapejpena se taga' iga matekipano iga Dios, amo xiktali moma' ipan itzontekon iga ti-oradowa siga ayá' tikmati ken iga nemi. Amo santá' ayá' ye'nemi, iwán kijoskej iga tikye'ita yej kichijto'. Nochipa xikchiwa yej yekti.

²³ Iga ayá' tiye'ijtiyoj, amo á'tisan xikonito, no xikoni alín vino.

²⁴ Ono' sekin yej nesí iga kichijtokej yej ayekti malej iga aya agaj kijuzgarowaj, e' ono' sekin yej aya nesí siga kichijtokej yej ayekti, inón nesiti kua' Dios yawi tajuzgaroti.

²⁵ Ijkonsan no ono' sekin yej nesí iga kichiwaj yej yekti, e' ono' yej kichijto' yej yekti iwán anesi, e' inón ayá' nochipa iyantos.

6

¹ Inochi tekipanowanimej yej esclavojmej, * makirrespetarokan itekomej, ijkón ayagaj wel kimalijliá Dios niga wel kijoskej iga ayompa titamachtiáj.

² Siga se esclavo kipiá iteko yej kicredojo' Dios, amo iga inón makalimpamati iga no kitoka Dios. Majwa' makiye'chiwili itekipánol iga inón yej nemi kichiwiliá no kitoka Dios iwán makichokili ken iyiknin. Inín xikpowa iwán xitamachti.

Yej kitoka iyojwi Dios mayolpakto ke'ya iga kipiá

³ Siga agaj ayompa tamachtiá, ayéj ken tanextiliá itájtól toTeko Jesucristo, niga ayá' tanextiliá iga matiye'nemikan iyixtaj Dios,

⁴ ininwa' moweyimati iwán akimati nité. Ininwa' itekiy iga mopoxkuesowa iga san kikaki tejté; iwán ompa pewa iga ta-ixita, kuejkuesiwi iwán kuajkuántasya kijtowa iwán ayá' moconfiarowa ipan agaj,

⁵ mokuejkuesowa iwán sekin, pox ayompa tajlamiki wan ayá' kixmati ken nokta tanextiliá itájtól Dios. Iwán inimej yej ayompa tamachtiáj, kejlamikij siga tamachtiáj ipan itájtól Dios wel matatánikan. Iwán inómejpa amo ximotoka.

⁶ Kena, siga se ye'nemi ipan iyojwi Dios, kenkua' kasi yej poxsan patiyoj, e' mayolpakto ke'ya iga kipiá.

⁷ Iga nité ayá' tikuajlitagej ipan inín tajli, iwán nité ayá' tikuigaskej kua' timikiskej.

⁸ Siga tikpiáj totzótzol iwán tikpiáj te tikuaaj, matiyolpaktókanya.

⁹ Iga yej motapialijnekij, akijyowiáj kua' Tzitzimi' kinextiliáj iga makichiwakan yej ayekti, wan wetzij ipan itrampaj. Kiyoltilanaj xeto'nemilis yej tapojpolowa, iwán ipan inón mia' mopoipolowaj.

¹⁰ Kua' se kipoxpiasneki tomín, ómpaya pewa iga kichiwá mia' yej ajayekti. Iwán ono' sekin iga kipoxpiasneki tomín, kikajtéwaja iyojwi Dios, iwán imatikámejsan pox moknochijwaj.

Amo mamosemaka yej kitoka Cristo

¹¹ E' tej Timoteo yej tiktoka Dios, amo ijkón xikchiwa. Xiye'nemi, xikchiwa ken Dios kineki, ximoconfiaro ipan Dios, xite-ijiknin, amo nimanín xikuesiwi iwán xiyolyamani'.

* 6:1 6:1 Xikita glosario "Esclavo".

¹² Xikṭanili nochi yej mitztzakuiá iga xikchiwa ken kineki Dios. Amo xiknempolo yej Dios temaka iga nochipa tonoskej íwan. Inón iga nokta mitznótza' Dios iwán mia' mitzkakikej kua' tikijtoj iga tiktokas Cristo.

¹³ Nimitztekimaka iyixtaj Dios yej kimaka vida nochi yej ono', iwán iyixtaj Jesucristo yej kinojma-ijtoj te itekiyo iná' Poncio Pilato,

¹⁴ iga xikchiwa nochi kensan nimitztekimaka iga ni agaj amo mamaltajto iga tej. Ijkón xikchijto este mawiki Jesucristo.

¹⁵ Jesucristo yawi witzeti kua' Dios kijtoj. Dios kichiwás inín, iga yéjsan yej Dios yej poxsan kipiá poder. Iwán yéj irrey inochi reymej iwán iTeko nochi yej mandarowa.

¹⁶ Yéjsan yej ayí' miki iwán ono' kan taxotalpan kan ayagaj wel kalaki. Ni agaj ayí' kita' niga wel kita. Yéj nochipa mamoweyimatilti wan nochipa marreinaro. Ijkónyawa'.

¹⁷ Xikijli yej motapialiáj ipan inín tajli iga amo mamoweyimatikan, iwán amo mamocofiarokan ipan yej kipiáj iga inonwa' támisan. Majwa' mamocofiarokan ipan Dios yej isato', yej tepoxmaka yej tepolowa iga matiye'onokan.

¹⁸ Xikijlikan iga makichiwakan yej yekti, iga ijkón kichiwáskej, majya sej que iga makipiakan tomín. Iwán kua' agaj kitajtaniliáj tejté inomej yej motapialiáj, mapakikan iga wel kipaléwiáj iyikniwan. Iwán yej itatkimej, achi makimajmakakan sekin.

¹⁹ Iga ijkón kipaléwiáj iyikniimej, Dios no kipaléwij yejemej iwán onoskej nochipa íwan.

Pablo monawatiá wan Timoteo

²⁰ Timoteo, xikchiwa yej Dios mitztekimá'. Amo xiknakasmaka xeto'tajtól yej ayá' mitzpaléwiá, amo ximotenkitzkikan iwán inomej yej momachiliáj iga poxsan tajtolmatij, iga yejemej akimatij nité.

²¹ Sekin yej kitokaj inompa tamatilis kikajtewaj iyojwi Dios. Dios mamitzyolchikawa. Ijkónyawa'.

Ómeya ama' yej San Pablo kijkuilowilij Timoteo

Pablo kijkuilowiliá Timoteo

¹ Nej niPablo, iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj, se yej yéj kitítan, iga ijkón kine' Dios. Yéj kíjtoja iga tesalvarowa iga tisetitokej iwán Cristo Jesús.

² Timoteo yej ken tinopiltzín, nimitzpozneki, nimitzijkuilowiliá inín ama' iwán nikneki xiye'ono. Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzikneji iwán makichíwa iga xono tamelá.

Mopowa itájtól Cristo

³ Nochipa kuá' nitajtowa wán Dios pan día iwán tayowakan, niktajtaniliá iga mamitzpaléwi. Nikmaka gracias Dios, yej niktoka ken kitokaya no-ikyapatajmej, iwán nikmatito' ipan noalmaj iga ayá' nikchijto' yej ayékti.

⁴ Nikejlamiki kuá' tichoga'. Poxsan nimitzitasneki iga maniyolpaki.

⁵ Nikejlamiki ken iga timomela'confiarowa ipan Dios ken achto moconfiarojkej moy'elamaj Loida iwán moye' Eunice, iwán nej nikmati iga tej ijkónsan no timoconfiarowa ipan Dios.

⁶ Inón iga nimitznónotza iga amo masejto inón yej Dios mitzmá' kuá' nimitztalilij noma', iga inón tikchíwas, ken kuá' tikyakatijtos ti'ti.

⁷ Porque Dios ayá' temá' iyEspíritoj iga matimajmawikan, sino que iga nochí wel matikchíwakan, iga wel matikchokilikán toknimej iwán wel matiktapejpenakan iga tikchíwaj yej yékti.

⁸ Amo xipinawa iga tikpowa itájtól toTeko Jesucristo, amo no xipinawa de nej iga nono' preso iga niktoka toTeko, majwa' xikijyowi kuá' mitznóchíwaskej iga tikpowa itájtól toTeko, iga Dios wel mitzpaléwij.

⁹ Dios tesalvaroj iwán tenotza' iga matiye'nemikan iyixtaj, ayéj iga tikchijkej yej yékti, sino que teyokanotza' iga matisetitokán iwán Cristo Jesús. Dios techokilij este kuá' aya kichíwaya tajli,

¹⁰ e' mela'nesi' iga tepoxchokiliá iga kitítan toTeko Jesucristo yej tesalvaroko, yéj kuá' ojpa-isa' kitanilij mikílisti, iwán iga ye'noticiaj tenextiliá iga wel matonokán nochipa wán Dios.

¹¹ Dios netalij iga manimochíwa itatítan iga manikmachi yej ayéj judiyojmej inín ye'noticiaj yej tasalvarowa.

¹² Inón iga nokta ne-iknochíwaj. E' ayá' nipinawa, iga nikmati ipan ayéj nimoconfiarowa iwán nikmati iga yéj wel neomemawijtos miej nikchíwa yej netekimá', este inón día kuá' wí' toTeko tajuzgaroki.

¹³ Xikchijto ijkón ken nimitznextilij, ken tanextiliá itájtól Dios. Amo xikajtewa iga timoconfiarowa ipan Dios iwán xite-ijknin iga tisetitokej ipan Jesucristo.

¹⁴ IyEspíritoj Dios yej ono' towan mamitzpaléwi iga xitamachi kensan kijtowa itájtól Dios.

¹⁵ Tikmátiya iga inochi toknimej de estado de Asia nekajkajtéjkeja, sekin de yejemej, Figelo iwán Hermógenes.

¹⁶ Dios makikneji Onesíforo, isiwa' iwán ipilowan, iga yéj mia' vej neyolchikawako iwán ayá' pinawa' iga nipresojtito'.

¹⁷ Majwa' kuá' asi' nigaj Roma, netemowaya noyan este kan ne-asi'.

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Apóstol".

18 ToTęko makikneĭi Onesiforo inón dĭa kuą' toTęko tajuzgaroj. Tej tikmĭtiya iga Onesiforo poxsan tepalewĭj kuą' tonoyaj altepe' Ēfeso.

2

Sę yej kitoka Jesucristo mamochiwa ken ye'soldadoj

1 Timoteo yej ken tinopiltzin,* xikejlamiki iga mitzikneĭiá Cristo Jesús iga tisetito' íwan, iwán mitzpalewĭiá iga amo ximosemaka ipan iyojwi.

2 Ken tiká' kuą' nitamachtij pan itájtol Dios iyĭxtaj mia' tokniwan, ijkonsan no xikmachi sekin yej tikita iga ye'nemij, yej wel no makimachtikan sekin.

3 Inón iga xikijyowi kuą' mitziknochiwaj iga tiktoka Jesucristo, ken kichiwa se ye'soldadoj kuą' tekipanowa.

4 Iga se soldado kuą' tekipanojto', awel kichiwa se' tekipánol, iga kineki makichijto yejsan kitekimakaj.

5 Ijkonsan no se yej motalowa, awel kitaniá siga ayá' kichiwa ken ono' pan reglamento iga motalolo.

6 No yej pox tekipanowa ipan mijli, kajasi iga yěj achto makikua yej kipixka.

7 Xikejlanto inĭn yej nimitzijlij, iwán toTęko yawi mitzpalewĭti iga xikmati te kijtojneki.

8 Ayĭ' xikelkawa Jesucristo yej walaj ipan tetajwewej ikyapa rey David. Jesucristo ojpa-isa' sej kan miktoya; inónyawa' in ye'notĭciaj yej nikpowa noyan.

9 Iga nikpowa inĭn ye'notĭciaj, ne-iknochiwaj iwán inán nilpito' iga cadena ken se yej tamiktij; e' itájtol Dios ayá' ilpito' iga cadena.

10 Inón iga nikijyowiá kuą' ne-iknochiwaj iga nikchokiliá inomej yej Dios kitapejpen. Ijkón yejemej no mamosalvarokan iga setitokej ipan Cristo Jesús iga nochipa maonokan iná' Dios.

11 Inĭnwa' melá' nokta:

Siga timikĭkeja wan Cristo, no tiawij tisen-onotij wan yěj.

12 Siga te-iknochiwaj, tisenreinaroskej íwan.

Siga tikĭjtowaj iga ayá' tikĭxmatij Jesús, yěj no yawi kijtoti iyĭxtaj Dios iga ayá' te-ixmati.

13 Siga tikajtewaj iga tiktokaj Dios, yěj nochipa kichiwaj yej kijtowa, iga Dios awel motajtolpata.

Sę tekipanowani yej kiye'chiwa itekipánol

14 Xikejlantikan tokniwan yej nimitzijkuilowilij. Iwán iyĭxtaj toTęko xiki-ji iga ayo' mamokuejkuesojtokan itechko tajtolmej, inón ayagaj kipalewĭiá, majwa' kipojpolowa yej kikakij.

15 Xikchiwa iga Dios mamizita iga tiye'tekipanowa, yej ayagaj wel mitzpinajtiá, yej tiye'tamachtiá ipan itájtol Dios.

16 Amo xiknakasmaka xęto'tajtolmej yej atepalewĭiá, iga yej ijkón tajtowaj, poxsan kichijtiawij komati yej ayękti.

17 Iga ijkón tanętĭliáj mochiwa ken se kókol yej ayĭ' pajtis. Ijkón kichijkej Himeneo iwán Fileto.

18 Yejemen kikajtékeja yej nokta tanętĭliá itájtol Dios iwán kijtowa iga yej miktokej ojpa-isákeja. Iwán sekin yej kicredowaj inĭmej, ay'ya kojasi kén iga mamocnfiarokan ipan Cristo.

* 2:1 2:1 Pablo kita Timoteo ken kuą' ipiltzin iga kinętilij ken iga mamocnfiaro ipan Cristo.

¹⁹ E' itájtɔl Dios ayá' mopata, ken se weyi te' yej ayá' mołina, iwán ompa ijkín ijkulijto': "ToTeko kixmati nochi yej yéj itatki"; wan: "Nochi yej kiweyimatiłtia itoka' Cristo, makikajtewa iga kichıwa yej ayekti."

²⁰ Ipan se weyi kajli ayá' óno'san traste de oro iwán plata, no ono' de kuawi' iwán de konsoki', e' yej máj patiyoj mochijchimi kua'san wıtzej yej paxalowaj, iwán ono' traste yej nochipa mochijchinto'.

²¹ Siga tejemej ayá' tikchıwaj yej ayekti, tonoskej ken tejté yej pox patiyoj yej toTeko wel kitapejpena, wan wel tekuis iga makichıwa wan tejemej ken yéj kiye'ita.

²² Nikeman amo mamitzyoltilana iga xikchıwa yej ayekti, yej ken chokomej kinekij makichıwakan. Xiktoka ye'ojti, ximoconfiaro ipan Dios, xikchokili tokniwan, iwán xono tamelá. Xiksenweyimatiłtikán toTeko iwán inomej yej yolchipaktikej.

²³ Amo xiknakasmaka xeto'tájtɔl yej atepalewiá, tikmátiya iga ómpaya pewa iga mokuejkuesolo.

²⁴ Yej tekipanowa iga toTeko Dios awel mamokuesojtinemi, majwa' mate-ijknın, wel matamachti iwán amo nimanın makuejkuesiwi.

²⁵ Tamelá xiknonotza yej ayompa tamachtiáj, anka ijkón, siga Dios kineki, wel moyolpataskej iwán kimatiskej ken nokta tanextiliá itájtɔl Dios.

²⁶ Tzitzimi' ken kilpitokej yejemen iga kichijtokej yej ayekti ken yéj kineki, e' Dios wel kipelewiáj iga maxitomikan.

3

Kén nemiskej la gente kua' ay'ya wejka iga wı' toTeko

¹ No xikmati iga kua' ay'ya wejka wı' toTeko, poxsan mochıwas yej ayekti.

² Onoskej yej imatikámejsan monekij, onoskej yej kinekij makipoxpiakan tomin, onoskej yej moweyimatij iwán mokichmatij. Onoskej yej kimalıjlıskej Dios, onoskej yej akichıwaskej ken kitekimakaj itajmej, onoskej yej ayá' taagradeceroskej iwán yej akicredoskej Dios.

³ Onoskej yej ayá' ta-iknelıskej niga tachokilıskej, onoskej yej tapopowaskej, onoskej yej awel kikajtewaskej iga kichıwaj yej ayekti, onoskej yej pox ta-ijiyaskej iwán kiiyaskej yej yekti.

⁴ Onoskej yej kikajkayawaskej iyamigojmej, onoskej yej atamajmawilıskej, onoskej yej moweyimatiskej, onoskej yej máj kichıwasnekiskej ken yejemej kinekij, ayejpa yej Dios kineki.

⁵ Onoskej yej nésiski' moconfiarowaj ipan Dios, e' ken iga nemiskej anesi siga kitokaj Dios.

Iwán inomej amo timotokas.

⁶ Inomej tajtaga' paxalojtinemij iwán kikajkayawaj siwatkej yej ayá' ye'nemij. Inomej siwatkej kiyoltilantokej iga kichıwasnekij yej ajayekti,

⁷ nochipa kikakisnekij yej se'pa iga tamachtiáj, e' ayı' kimela'matij ken tanextiliá itájtɔl Dios.

⁸ Kensan Janes iwán Jambres yej brojojmej yej yajkij icontraj Moisés,* ijkonsan no inimej yej ayompa tamachtiáj onokej icontraj ken nokta tanextiliá itájtɔl Dios. Ipan iyalmajmej kejlantókejsan iga kichıwaj yej ayekti iwán ay'ya kajasij iga matamachtikan itájtɔl Dios.

⁹ E' awel máj takajkayajtoskej, porque nochi yawi kimatiti iga yejemej ayompa kichijtokej, ijkón ken momati' iga Janes iwán Jambres takajkaya-
jkej.

* 3:8 3:8 Ex 7:11

Pablo kijliá Timoteo yej makichíwa

¹⁰ E' tej tikchíwa kensan timixkuítij pan nej, ken nitamachtiá, ken ninemi, yej nikchíwasneki, ken iga nimoconfiarowa ipan Cristo, ken iga ayá' nimanín nikuesiwi, ken iga nikchokiliá tokniwan iwán ken iga nochi nikijyowia

¹¹ kuá' nepresojwiayaj iga ne-iknochiwaj. Tikmati ken iga ne-iknochijkej ipan altepemej Antioquía, Iconio iwán Listra;† e' toTeko noyan nemanawij.

¹² Nochi yej kinekij maye'nemikan ken kineki Cristo Jesús, yawij kiknochiwatij.

¹³ E' yej kichíwaj yej ayekti iwán ayompa tamachtiáj, ayá' ye'kisaskej, iga kuá' takajkawawaj, yejemen nō mokajkawawaj.

¹⁴ E' tej, xikchijto ijkón ken mitznextilijkej iwán ticredoj. Tej tikmati a'yéj mitzmachtij,

¹⁵ iwán tikixmati' itájtōl Dios este kuá' aya tiyolej. Inón tájtōl wel tenextiliá ken iga wel timosalvarowaj iga timoconfiarowaj ipan Cristo Jesús.

¹⁶ Inochi itájtōl Dios, inonwa' Dios nokta kitajtōlmá' yej kijkuilojkej, iwán wel iga titamachtiáj, wel titanonotzaj, iwán wel tiknextiliáj sekin iga mamoyolpatakan iwán tenextiliá ken iga matiye'nemikan.‡

¹⁷ Ijkón, siga se yej kitoka Dios momachtiá itájtōl wan kichíwa ken kijtowa, wel kichíwa inochi yej Dios kineki, nochi nokta yej yekti.

4

¹ Nimitztekimaka iyixtaj Dios iwán toTeko Jesucristo yej wí' ken se rey iga kijuzgaroki yej isatokej iwán yej miktokej,

² iga xikpowa inín ye'noticiaj de Jesucristo; xikpowili yej mitzkakisnekij, e' nō xikpowili yej ayá' mitzkakisnekij. Xikyolyamana yej ayompa nemi, xikijli iga mamoyolpata. Xitanonotza tamelá iwán xitamachti itájtōl Dios.

³ Iga yawi witzeti kuá' ay'ya kikakisnekiskej ye'tamachtilis; majwa' kitemoskej mia' yej tamachtiáj iga makimachtikan ken yejémejpa kikakisnekij.

⁴ Kikajtewaskej ken nokta tanextiliá itájtōl Dios iwán kinakasmakaskej namolkuentojmej.

⁵ E' tej nochipa xiye'tajlantō. Xikijyowi kuá' mitziknochiwaj. Xikpojto ye'noticiaj kén iga Jesucristo tasalvarowa iwán xikyechíwa motekipánōl yej toTeko mitzmá'.

⁶ Nej ay'ya ke' poliwi iga yáwija nemiktítij; nimochiwas ken tikita se ofrenda iga Dios.

⁷ Niktanilij nochi yej netzakuiliaya iga manikchíwa ken kineki Dios. Támi'ya notekipánōl ipan iyojwi Dios. Ayá' nikajtej iga nimoconfiaroj ipan Cristo.

⁸ Nikmati iga ipan cielo toTeko nemakas yej yekti* iga nikchij ken yéj netekimá'. Nemakas toTeko yej taye'juzgarowa inón día kuá' tajuzgaroj. E' ayéj nejsan nemakas, nō kimakaskej yej kichixtokej iga magui' mawíkiya.

Pablo kijliá Timoteo yej makichíwa

⁹ Amo mawejkati iga xine-itaki,

¹⁰ iga Demas nekajtej iga máj kine' yej ono' ipan inín tajli, iwán yajki altepe' Tesalónica. Crescente yajki ipan estado de Galacia, Tito yajki ipan estado de Dalmacia.

† 3:11 3:11 Hch 14:19 ‡ 3:16 3:16 2 Ped 1:21 * 4:8 4:8 "Yej yekti"; español "corona". Xikita glosario "Corona".

¹¹ Iselti Lucas nigaj ono' nowan. Kuḗ' tiwī', xiktemo Marcos iga mawiki no, porque wel nepalewīj ipan notekipánol.

¹² Tíquico niktitan altepe' Éfeso.

¹³ Kuḗ' tiwī', achi ompa xinewajliguili nokapaj de tzótzol yej nikajtej altepe' Troas chan Carpo; no xinewajliguili kimilolamamej† kan ijijkuilijto' itájtol Dios, e' máj nikneki kimilolkuetaxmej kan ijijkuilijto' itájtol Dios.

¹⁴ Alejandro, yej tekipanowa iga kichīwa kuajkuantas iga tepos, poxsan nechīwilij yej ayekti, e' kensan nechīwilij, yawi kitati iwán toTeko.

¹⁵ Kuidáj no Alejandro mitzchīwiliá tejté, iga yéj kijiya kén iga nejemen nitamachtijkej itájtol Dios.

¹⁶ Kuḗ' achto nimotajtowilij iyixtaj tekiwajmej, ayagaj netajtowilij; nochi nesenkokajtejkej. Malej ijkón, Dios makiknelikan yej nesenkokajtejkej.

¹⁷ E' toTeko nepalewīj iwán neyolchikaj, ijkón iga wel nikpowa' inin ye'noticiaj yej tasalvarowa, iga makikakikan inomej yej ayéj judiyojmej. Iwán Dios nemanawij iga amo manekua tekuani.

¹⁸ ToTeko nemanawij ipan inochi yej ayekti, iwán newigas kan yéj ono' ipan cielo. ¡ToTeko mamoweyimatilti nochipa! Ijkónyawa'.

Pablo monawatiá iwán kitajtaniliá toTeko iga maye'onolo

¹⁹ Ompa xinesaludarowili Prisca, Aquila iwán Onesíforo, isiwa' iwán ipilowan.

²⁰ Erasto kawī' altepe' Corinto, iwán Trófimo menfermaroj wan nikajtej altepe' Mileto.

²¹ Nikneki xiwiki kuḗ' aya sektajtiá. Mitzsaludarowaj Eubulo, Pudente, Lino, Claudia iwán inochi tokniwan yej kicredojokej Cristo.

²² ToTeko Jesucristo maono mowan, iwán Dios mamitzyolchikawakan amonochin. Ijkónyawa'.

† 4:13 4:13 Xikita glosario "Kimilqlama".

Ama' yej San Pablo kijkuilowilij Tito

Pablo kijkuilowiliá Tito

¹ Nej niPablo, itekipanowaní Dios iwán nej nõ iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj nej se yej yéj kitítan. Neítan iga manikpowili itájtól inomej yej yéj kitapejpen iga mamocnfiarokan ipan yej iwán makimela'ixmatikan iyojwi toTéko.

² Ijkón makimatikan iga keman wel nochipa onoskej wan Dios. Dios ayá' takajkayawa, iwán este kuá' aya ono' inín tajli, kítoja iga yej moconfiarowaj ipan yéj, nochipa onoskej iwán.

³ Inán nokta, kuá' Dios yej tesalvarowa kine', nenextilij itájtól iwán netekimá' iga manikpowa.

⁴ Tito, yej ken tinomela'piltzin iga nõ timocnfiarowa ipan Dios, nimitzi-
jkuilowiliá inín ama'. Nikneki iga Dios yej toTaj iwán toTéko Jesucristo yej tesalvarowa, mamitzylchikawa, mamitzikneli iwán makichíwa iga xono tamelá.

Tekipánol yej Tito makichíwa Creta

⁵ Nimitzkajtej ipan tajkótal† yej itoká' Creta iga xikchíwa yej aya mochíwaya, iwán iga xiktapejpena ipan sejsé altepe' tajtaga' iga xiktali iga mamochíwakan ancianojmej,‡ ijkón ken nimitzijlij.

⁶ Se anciano maye'nemi iga amo makipopowakan. Makipiá sesan isiwa', iwán ipilowan makicredohtokan Dios iwán nochi makimatikan iga ye'nemij wan tacredowaj.

⁷ Se pastor§ Dios kitaliá iga makitzto iga maye'onokan yej kitokaj Cristo. Inón pastor maye'nemi, amo mayoltakuakti', amo makuejkuesiwi, amo matawana, amo matakuejkueso iwán amo makineki tomín yej ayompa motaniá.

⁸ Majwa' nochipa makomemawi ichan yej kipaxalowiliáj, makichíwa yej yekti, makimati katiapa yej yekti iwán yej ayekti, maye'nemi, amo makichíwa yej ayekti, wel mamoyoltakuawili iga amo makichíwa yej ayekti.

⁹ Nochipa makichíwa ken tanextiliá itájtól Dios kensan nejemen niknextilijkej. Ijkón wel makipalewi sekin iga kimachtia inón tájtól, iwán makiyolyamana yej kimalijliá itájtól Dios.

¹⁰ Porque ono' mia' yej ayá' tacredowaj, ken sekin judiyojmej* yej ayompa tamachtiaj iwán takajkayawaj.

¹¹ Inomej xikijlikan iga ay' matamachtikan. Iga tamachtiaj kansan makitanikan tomín iwán este kipojpolowaj mia' tetajmej, teyemej wan tepilowan.

¹² Se yej chantitoya ipansan inón tajkótal Creta yej kiprofejmatij,† ijkín kijlij yej de yejemejpasan: “Yej ichamej Creta pox takajkayawaj, malojmej, pox takuaj iwán até kichíwaj.”

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Apóstol”. † **1:5 1:5** Xikita glosario “Tajkótal o Isla”. ‡ **1:5 1:5** Xikita glosario “Anciano”. § **1:7 1:7** Pastor: xikita glosario “Obispo”. * **1:10 1:10** Anka inimej judiyojmej tamachitiayaj iga yej kitoka Cristo nõ mamocircuncidaro, yejemen kijliayaj “el partido de la circuncisión”. Xikita glosario “Circuncisión”. † **1:12 1:12** Xikita glosario “Profeta”.

¹³ Iwán ómpaya ken kijtoj; inón iga poxsan xikajawakan yej ayompa tamachtiá iga maye'nemikan ipan iyojwi Dios.

¹⁴ Amo makikakisnekikan cuento yej motenchiwapa yej sekin judiyojmej tanextiliáj, niga xikchiwakan ken tatekimakaj inomej yej ayá' kichiwaj ken kijtowa itájtól Dios.

¹⁵ Se yej ayí' kejlanto' yej ajayekti, iga yéj nochi yekti; e' iga yej ayá' kicredowa Cristo iwán kuajkuantas yej ayekti kejlanto', iga yéj ateyi nité yej yekti, iga ipan itzontekon kejlanto'san yej ajayekti, este ay'ya momachiliá ipan iyalmaj iga ayompa nemi.

¹⁶ Kijtowaj iga kixmatij Dios, e' ken iga nemij nesij iga ayá' kicredojsotoke Dios, iga ta-ijiyaj, ayá' tacredowaj, iwán awel kichiwaj yej yekti.

2

Kén iga matamachti Tito

¹ Tito, xitamachti ijkonsan ken tanextiliá itájtól Dios.

² Wewetkej maye'tajlantokan, maye'nemikan iga sekin makiye'itakan iwán makimatikan katiá yej yekti wan katiá yej ayekti, mamocnfiarojtokan ipan Dios, mate-ijikniwan iwán amo nimanin makuesiwikan.

³ Ijkonsan no toy'elamatkej, maye'nemikan, amo matapopojtinemikan niga matawanakan. Wel ipan yejemen mamixkuilikan sekin,

⁴ iga makinextilikan siwatkej yej aya ilamatkej ken iga makinekikan iwewejmej iwán ipilowan.

⁵ No makinextilikan iga maye'tajlantokan, maye'nemikan, mataye'cuidarokan ichamej, mate-ijikniwan, makicredokan iwewejmej, iga amo agaj mamaltajto iga itájtól Dios.

⁶ Ijkonsan no xiknonotza chokomej iwán takomej iga maye'tajlantokan iga amo makichiwakan yej ayekti.

⁷ Ipan tej nochi mamixkuilikan ipan yej tikchiwa. Kuá' titamachtiá, manesi iga yej nemi tikijtowa melá' nokta iga tikchijto' ken tikijtowa.

⁸ Xiye'tatapowa iga amo agaj makijto iga ayompa titamachtiá. Ijkón siga agaj mitzpopowa, mopinajtij iwán awel temalijliskej.

⁹ Xiknonotza yej esclavojmej* iga makichiwakan ken kitekimakaj itekomej; mate-ijiknimej iwán amo matatenkuepilikan.

¹⁰ Amo matachtekikan, majwa' maye'nemikan, iga ipan yejemej nochi makita iga yej titamachtiáj kén iga Dios tesalvarowa, poxsan yekti.

¹¹ Iga Dios tenextilij iga poxsan teneki, iwán kisalvaroko nochi gente.

¹² Dios tenextiliá iga matikajtwakan nochi yej ayekti iwán yej teyoltilana ipan inin tajli, iwán matiye'tajlantokan, matiye'nemikan wan nochipa matiktemokan Dios miej tonokej ipan inin tajli.

¹³ No tenextiliá iga matipaktokan iga tikchixtokej mamochiwa yej Dios kijtoj iga kichiwaj, iga wi' toDios yej poxsan kipiá poder, Jesucristo yej tesalvarowa.

¹⁴ Yéj motemá' iga mi' iga tejemej iga tesalvaroj iga tikchijtoyaj inochi yej ayekti, iwán teperdonarowilij yej tikchijkej yej ayekti, iga matimochiwakan itatki, iwán nochipa matikchijtokan yej yekti.

¹⁵ Ininwa' in yej xitanextili. Xikanimaro yej mosemakasneki iwán xikajawa yej ayompa nemi, iga mitztalkej iga ximandaro. Amo xikchiwa yej ayekti iga amo agaj mamitzalimpamati.

* 2:9 2:9 Xikita glosario "Esclavo".

3

Ken makichiwakan yej kitokaj Cristo

¹ Xikejlantikan toknimej iga makichiwakan ken tatekimakaj nochi tekiwajmej kajkan mandarowaj, iwán makiyolmakatokan iga makichiwakan nochi yej yekti.

² Toknimej ni agaj amo matapopowa, tamelá manemikan iwán mate-ijiknimej, amo mamoweyimatikan kua' agaj iwán tatapowaj.

³ Tejemej nō kua' aya tiktokayaj Cristo ijkón nō tikchiwayaj, ayompa titajlamikiáj, ayá' tikchiwayaj ken tetekimakayaj, iwán tiktekichijtoyaj nochi yej teyoltilana yej ayekti iwán yej kiye'matiltiá toalmaj. Tikchijtoyaj yej ayekti iwán tita-ixitayaj. Te-ijiyayaj iwán timosepan-ijiyayaj.

⁴ E' Dios yej tasalvarowa tenextilij iga te-iknelij iwán kichokiliá nochi gente.

⁵ Dios tesalvaroj, ayéj iga tikchijkej tejté yej yekti, sino que iga te-iknelij. Kua' tesalvaroj, teewiltilij yej tikchijkej yej ayekti iga wel mati-ojpanacerokan, iwán iyEspíritoj Dios kichij iga wel matipewakan iga matinemikan ipan iyojwi.

⁶ Dios kititan Jesucristo yej iPiltzin yej tesalvarowa iga nochipa matikpikan iyEspíritoj.

⁷ Dios techokilij wan teye'ita malej iga kajasi iga matecastigaro. Inán tikmatij iga tiawij tonotij nochipa wan Dios.

⁸ Inín tájtōl sí, melá' nokta. Nikneki poxsan xiktekimachtikan yej kicredojokej Dios iga ijkón makichijtokan yej yekti. Inimej tájtōl sí, pox yekti iwán kipalewiá nochi.

⁹ E' amo xiknakasmaka namoltájtōl yej atepalewiá, niga tatapowalis yej tajtowa de to-ikyapatajmej. Iwán amo ximotenkitzki iga anmokejkwesowaj iga san iley Moisés, inón atepalewiá ni alín.

¹⁰ Siga agaj kiyoyokatiá tokniwan yej kitokaj Dios, xiknonotza, se o ome vej, iwán siga ayá' kipata ken iga nemi, xikixti iga ayo' ximonechkokan iwán.

¹¹ Ijkón tikmati iga inón taga' kitekichijto' yej ayekti iwán igánajsan monextiá iga ayá' ye'nemi.

Pablo kijliá Tito te makichíwa

¹² Nia nimitztitaniliti toknin Artemas o Tíquico. Kua' asis, xikchiwa iga nimanin xine-itati ipan altepe' Nicópolis, iga ompa nia nikawiti kua' sektaj.

¹³ Xikpalewi Zenas yej tamachtíá pan la ley iwán nō xikpalewi Apolos, xikmakakan nochi yej kinekiskej ipan ojtí iga amo nité makichiwilikan falta.

¹⁴ Toknimej yej kitokaj Cristo makimatikan nō iga makichiwakan yej yekti iwán makipalewikan toknimej yej kichiwiliáj falta tejté, ijkón ayá' san petz tachixtokej.

Pablo monawatiá

¹⁵ Nochi yej onokej nowan mitzsaludarowaj. Xiksaludaro toknimej yej techokiliá, yej kitokaj Dios. Dios mamitzyolchikawakan amonochin. Ijkónyawa'.

Ama' yej San Pablo kijkuilowilij Filemón

Pablo kijkuilowiliá Filemón

¹ Nej niPablo yej niprešojtito' iga nikpowa itájtól Jesucristo, nimitzikuilowiliáj inín ama' iwán toknín Timoteo. Noknín Filemón yej nimitzpozchokiliáj, nimitzikuilowiliáj tej yej nō tikpowa itájtól Dios.

² Nō nikijkuilowiliáj inochi tokniwan yej monechkowaj močan iga ankiweyimatiáj Dios, wan nō la hermana Apia iwán toknín Arquipo yej nō tepalewiá iga tikpowaj itájtól toTēko.

³ Dios yej toTaj iwán toTēko Jesucristo mamitzmakakan yej yekti iga xonokan tamelá.

Kén iga Filemón te-ijknin wan moconfiarowa ipan Jesús

⁴ Nochipa kuá' nitajtowa wan Dios nimitzejlamiki wan nikmaka gracias iga tej,

⁵ iga nematiltijkej iga timoconfiarowa iwán tikpoxneki toTēko Jesús iwán iga tikchokiliá inochi yej moconfiarowaj ipan Dios.

⁶ Niktajtaniliá Dios iga amo xikajtewa iga tikpowa itájtól Dios, iga máj xikyē'entendero inochi yej yekti yej tikpiáj ipan Cristo Jesús.

⁷ Nipoxpakto' iwán tineyolchikawa iga tipoxte-ijknin, gracias iga tej noknín, yolchikajtokej inochi yej kicredojtokej Dios.

Pablo kitajtowiliá Onésimo

⁸ Malej anka wel katka nimitztekimakaya te tikchiwas iga nej se itatitan Cristo,

⁹ e' máj yekti manimitztajtanili iga san timochokiliáj. Nej Pablo, niwéweja iwán inán niprešojtito' iga nikpowa itájtól Cristo Jesús,

¹⁰ achi manimitztajtanili se favor iga Onésimo. Onésimo nikita ken nopiltzin iga nigaj kan niprešojtito' niknextilij iga mamoconfiaro ipan Cristo.

¹¹ Anka ikya, Onésimo moesclavoj* katka yej ayá' mitzpalēwiaya, e' inán kena teservirowa, tej wel mitzpalēwij iwán nej nō nepalēwijto'.

¹² Inón iga inán nimitztitaniliá; xikomemawi ken kuá' nej nemi tineomemawia.

¹³ Nej niknekiá iga makawi nigaj nowan, iga manepalewi ken kuá' tej nemi tinepalewiá, ken inán iga niprešojtito' iga nikpowa itájtól Dios.

¹⁴ E' ayá' nikneki manikchiwa nité siga ayá' achto tej tikijtowa, iga inón yej nimitztajtaniliá amo manimitztekimácapa, sino que xikchiwa moganaj.

¹⁵ Anka Onésimo mitzchollowilijka se tiempo, e' inán nochípaya yawi onoti mowan,

¹⁶ e' ay'ya ken se esclavo, sino que majya sej que se esclavo; inán kenya se toknín yej tikpoxchokiliáj. Nej poxsan nikchokiliá, e' tej máj xikpoxchokili ken agaj yej nō kitoka toTēko, amo xikita ken se petz námol toknín.

¹⁷ Siga nej tine-iknínmati iga timoconfiarowaj ipan toTēko, xikomemawia' ken kuá' nej nemi tineomemawia.

¹⁸ Siga tejté mitzchwilij o siga tejté mitzichte kilij, nej xinēcobarō.

* **1:11 1:11** Xikita glosario "Esclavo".

¹⁹ Nej Pablo nikijkuilowa nomatika inimej tájtól: “Nej nia nimitzixtawati”,† e' anka wel nō nimitzejlantíá iga tej nō tineberowa iga nimitznextilij iga tikixmati' Cristo.

²⁰ Nokn̄in, xinech̄iwili in̄in favor yej nimitztajtaniliá; xineyolchikawa iga nej mokn̄in iga tiksentokaj Cristo.

²¹ Nimitzikuilowiliá in̄in ama' wan nikmati iga tinecredoj iwán tikch̄iwas majya sej que yej nimitztajtanilij.

²² Nō nimitzijliá iga xitaye'tali ipan se cuarto iga nej, porque nej nikmati iga Dios yawi kich̄iwati yej ankitajtaniliáj, iwán Yéj kich̄iwas iga nej maníá manimitzitatij.

Pablo monawatiá

²³ Epafra mitzijliá iga xiye'ono, yéj nō nigaj ono' ipan cárcel iga kikitzikijej iga kipowa itájtól Cristo Jesús.

²⁴ Nō mitzijliá iga xiye'ono, Marcos, Aristarco, Demas iwán Lucas yej nepalewiáj iga nikpowaj itájtól Dios.

²⁵ Niktajtaniliá toTēko Jesucristo iga mamitziknelikan. Ijkónyawa'.

---

† **1:19 1:19** Neši iga Pablo kijkuiloj inimejsan tájtól imatika, anka se tajkuilowani kijkuiloj ipan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

Ama' yej mo-ijkuiloj iga judiyojmej yej kitokaj Jesucristo Hebreos

Dios tenotza ipan iPiltzin

¹ Ikya Dios kitajtolmá' profetajmej* mia' vej iga makinotzakan to-ikyapatajwan, iwán ayá' nochipa iga tájtol kinotzkej, sino de sese'pa.

² E' inán iga ayo' wejka iga nochi tamis, Dios tenotza' ipan Jesús yej iPiltzin. Dios kijtoj iga iPiltzin makichíwa nochi yej ono' pan inín tajli iwán yej ono' ajko, iwán ijkón Jesús nochi nokta itatki iga Dios kitatkimá'.

³ Ipan Jesús mo-ita ipoder Dios iwán ipan nesi ken nokta in Dios, iwán iga ipoder itájtól kichíwa iga nochi yej ono' wel maonokan. Kuá' Jesús kichija iga Dios wel teperdonarowiliá yej tikchijkej yej ayekti, motalij iladoj iye'má' Dios kan mandarowa ipan cielo.

TePiltzin máj kipiá poder que angelejmej

⁴ IPiltzin Dios majya sej que angelejmej,† iga Dios kimá' itoká' yej máj kajasi iga mamoweyimati.

⁵ Iwán Dios ayí' kijlij nisé ángel:

Tej tinopiltzin;

aman nej nimitzmá' movidaj;

iwán se' vej kijtoj:

Nej nimochíwas tetaj iga yéj;

iwán yéj mochíwas tepiltzin iga nej.

⁶ E' kuá' kititan isentepiltzin ipan inín tajli, kijtoj:

Nochi iyangelejmej Dios, makiweyimatilti Jesús.

⁷ Iwán iga iyangelejmej, Dios kijtoj:

Nikchíwa ken ejeka' noangelejmej,

iwán notekipanowanimej wel nikchíwa ken tiwelon.

⁸ E' Dios kijlij iPiltzin:

Tej tiDios iwán ayí' tamis iga timandarowa;

iwán tej nochi tikye'chíwa iga tirreinarowa.

⁹ Tej tikye'ita yej yekti iwán tikijiya yej ayekti;

inón iga Dios, yej moDios, mitztapejpen iga xitagobernaro,

iwán kichij iga máj xiyolpakto que sekin mokniwan.

¹⁰ No kijtoj:

Tej, noTeko, kuá' pewa' tikchij tajli, tiktalij kajkan mataksato,

iwán no tikchij cielo moma'.

¹¹ Cielo wan tajli tamskej, e' tej tonos nochipa.

Nochi inomej wewejtiaskej ken tzótzol;

¹² inomej tikokolochoj ken se tzótzol yej iga timotaajakiáj,

iwán mopatas ijkón ken kuá' agaj motapajpata.

E' tej kensan nochipa tonos,

iga ayí' timikis.

¹³ Dios, nisé ángel ayí' kijlij:

Ximotali iladoj noye'má' kan nimandarowa, este que maniktali mokxita-mpa yej mitzijiyaj.

* 1:1 1:1 Xikita glosario "Profeta". † 1:4 1:4 Xikita glosario "Ángel".

14 Nochi angelejmej espíritojmej iwán tekipanowaj iga Dios. Dios kititani iga makipalewikan yej yawij mosalvarotij.

2

Nochipa matikejlantokan iga Dios temanawia

¹ Inón iga nochipa matikejlantokan ye'noticiaj yej tikakikej iga amo santá' tikisaskej ajachi ajachi ipan ye'ojti.

² Ikya Dios kitajtolmá' angelejmej iga makijlikan la gente ken makichiwakan iwán ijkón nokta mochi. Tikmatij iga yej akichijkej ken angelejmej kijtojkej, kinkochijkej ken kajasij.

³ ¿Iwán tejemej?, ¿kén iga ayá' te-iknochiwaskesj siga tiknempolowaj yej pox yekti yej tekajtewilij toTeko iga timomanawiaj? ToTeko Jesús áchtosan kipowa' ken iga temanawia, iwán yej kikakikej, kitakej iga ompay nokta iwán teojpapowilijkej.

⁴ Iwán Dios imatika tanextilij ipan yejemen ga manesi iga melá' yej kipojkej. Dios tanextilij ipan kuajkuantas yej este tamajmájtisan wan de sese'pa milagrojmej, wan no kimajmakakej tokniwan iyEspíritoj Santo kensan yej kiyé'ita'.

Jesucristo yej temanawia

⁵ Dios ayá' kitajlij angelejmej iga mamandarokan keman ipan inón sé'paya tajli yej onos, de inón yej nemi titajtowaj.

⁶ Majwa' ikuilijto' itajtol Dios, kan a'pa ijkín kijtowa:

¿Té iteki in taga' iga yéj xikejlamiki?

¿Té iteki ipiltzin taga' iga tikneki xikita iga maye'ono?

⁷ Tikchij iga ayá' wejkaj iga mamoaļimpamatito máj que angelejmej;

e' tej tikchij iga mamoweyimatilti ken rey,

iwán yéj tiktajlij iga makimandaro nochi yej tikchij iga moma'.

⁸ Iwán nochi yej ono' tiktajlij iyikxitan iga makimandaro.

Iwán iga Dios nochi kitajlij iyikxitan, ayá' kikajtej nité yej amo makimandaro. E' aya asi kuá' tikitaskesj iga inochi ónosya iyikxitan yéj.

⁹ E' tikitaj Jesús; Dios kichij iga ayá' wejkaj iga kalimpamatikej máj que angelejmej. Iwán Dios iga tepoxchokilia, kichij iga Jesús mamiki iga nochi tejemen. Inón iga inán moweyimatiltiá ken rey.

¹⁰ Nochi yej tikitaj, itatki Dios, iwán yéj kichij nochi yej ono' iwán kine' iga mia' ipilowan maonokan kan yéj ono'. Inón iga Dios kiyé'ita' iga Jesús inewi makichywa* kuá' kinkochijkej, iga ijkón wel yéj matemawini tonochin.

¹¹ Jesús kichywa iga se toknin wel maye'ono iyixtaj Dios. Nochi yej ye'onokej iyixtaj Dios, sesan mochiwaj wan Jesús iga Dios isenTajmej. Iwán Jesús ayá' pinawa iga kijtowa iga iyiknimej yejemen,

¹² Ijkín Jesús kijlij Dios:

Nikpowilij noknimej a'yéj in tej,

iwán nimitztakuikilij tatajkoyan kan monechkolo.

¹³ Iwán no kijtoj:

Nej nimoconfiaroj ipan Dios.

Iwán sej kijtoj:

Nigaj nono' iwán nopilowan yej Dios nemá'.

* **2:10 2:10** Kuá' Jesús mi' ipan cruz kixtaj inewi yej tikchijkej yej ayekti. Jn 19:30

¹⁴ Tejemen tikpiáj toesyó iwán tonakayo; ijkonsan nõ Jesús, nakayoj iwán esyoj ken tejemen. Inón iga kuá' mi', kitanilij Tzitzimi' yej wel katka tamiktiaya.

¹⁵ Kuá' Jesús mi', kimanawij nochi yej nochípaya moknoṁatitoyaj iga majmatoyaj iga yawij mikitij.

¹⁶ Jesúswa' nokta ayá' wáaj kipalewiko angelejmej, majwa' wáaj kimanawikoj ipilówampa Abraham.

¹⁷ Inón iga mochij kensan nokta tejemej, iga wel makichíwa ken Dios kineki iwán mamochíwa ijefej sacerdotejmej yej mata-ikneli iwán mamiki iga ijkon wel kiperdonarowa nochi yej ayekti yej kichíwa la gente.

¹⁸ Iwán ken Jesús kinkochijkej, iwán Tzitzimi' kinekiá iga Jesús machíwa yej ayekti, inán Jesús wel tepalewía iwán ijkon tiye'kisaskej kuá' Tzitzimi' te-ijliá iga matikchíwakan yej ayekti.

3

Jesús máj mamoweyimatilti que Moisés

¹ Inón iga nokniwan yej mitztapejpenkej Dios iga ximochíwakan itatki, xikejlamikikan a'yéj Cristo Jesús: Yéj ijefej sacerdotejmej, itatitan Dios, yej ípan tiksentalijtokej toalmaj.

² Jesús nochi kichij kensan Dios kine', iwán Dios kitálij iga mamochíwa sacerdote iga makichíwa itekipánol. Kensan nõ Moisés yej kipalewij nochi israelitajmej iga kichij kensan Dios kitekimá'.

³ E' Jesús kajasi iga mamoweyimatilti máj que Moisés, kensan yej kichíwa kajli kajasi iga mamoweyimatilti máj que kajli.

⁴ Nochi kajli agaj kichíwa, e' Dios kichij kuajkuantas, nochi yej ono' pan tajli iwán yej ono' ajko.

⁵ Iwán Moisés yej itekipanowaní Dios kichij kensan kitekimakakej iwán kipowilij israelitajmej yej Dios yawi kijliti kuá' panoj mia' año.

⁶ E' Cristo, yej ipiltzimpa Dios, mandarowa ipan íkal Dios. Tejémejwa' in inón kajli siga timoconfiarowaj ipan yéj iwán siga tipakij miej tikchixtokej iga kēman tēmanawikij.

Mosewíaj ipilowan Dios

⁷ Inón iga ijkin kijtowa iyEspíritoj Dios kan ijkuilijto':

Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj,

⁸ amo ximoyoltakuawilikan ken amo-ikyapatajwan yej kichijkej yej ayekti iga ayá' kitajtolkuikej Dios

iga neyokakuejkuesojkej pan desierto.

⁹ Ompa neyokakuejkuesojkej amo-ikyapatajwan,

malej iga kitakej nochi yej nikchijtoya cuarenta años iga yejemen.

¹⁰ Inón iga yejemej poxsan nekuesojkej,

iwán nikijtoj: "Nochipa yolpolijtinemij, iwán ayá' kinekikej makichíwakan ken nikmachtijkej."

¹¹ Inón iga kuá' nikuejkuesitoya, niknojma-ijtoj:

"Ayá' kalakiskej kan mosewiskej nowan."

¹² Nokniwan, amo maono nisé de amejemen yej kiyoltilana yej ayekti iwán makikajtewa iga moconfiarowa ipan Dios yej ayí' mikis.

¹³ Majwa', nochipa ximosepannonotzakan miej aman weljo', iga amo agaj mamotemaka iga mokajkayawa ipan yej ayekti.

¹⁴ Siga timoconfiarojtoskej kensan achto kuá' timoconfiarojkej este que matimikikan, ijkon sí tisen-onokej iwán Cristo.

- ¹⁵ Ijkín kijtowa itájtɔl Dios:
Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj,
amo ximoyoltakuawilíkan ken amo-ikyapatajwan yej kichijkej yej ayékti
iga ayá' kitajtolkuikej Dios
iga kiyokakuejkuesojkej Dios ipan desierto.
- ¹⁶ ¿A'yéj in inomej yej kikakikej itájtɔl Dios iwán ayá' kitajtolkuikej? Nochi yej Moisés kikixtij Egipto.
- ¹⁷ ¿A' iwán kuejkuesitoya Dios cuarenta años? Inómejsan yej kichijkej yej ayékti iwán mikikej ipan desierto.
- ¹⁸ ¿Iwán a'yéj Dios kinojma-ijlij iga ayá' kalakiskej kan mamosewikan iwán? Inómejsan no yej ayá' kichijkej ken Dios kitekimakakej.
- ¹⁹ Ijkón tikitaj iga ayá' kalakkej kan mamosewikan iga ayá' mela'confiarojkej ipan Dios.

4

- ¹ Inón iga, miej weljo' tikalakij kan Dios kijtoj iga tiawij timosewitij iwán, achi matitamajmawilíkan, amosantá' agaj de amejemen ayá' kalakis.
- ² Iga ijkonsan no tejemej tepowilijkej ye'noticiaj kensan ikyapamej, e' yejemej ayá' moconfiarojkej ipan yej kikakikej, wan ijkón inón tájtɔl ayá' kipalewíjkej yej kikakikej.
- ³ E' tejemej yej ticredojkej, tikalakikej kan mosewilo, kensan Dios kijtoj, e' iga yej ayá' kicredojkej, kijtoj:
Inón iga kuá' nikuejkuesitoya, nikmela'ijtoj
iga ayá' kalakiskej kan mamosewikan nowan.
Malej iga Dioswa' kitamij itekipánɔl kuá'san kichij inín tajli;
- ⁴ iwán kanaj kan ikuilijto' tajtowa del día siete:
Dios mosewíj ipan día siete kuá' tami' nochi itekipánɔl.
- ⁵ Iwán sej kijtowa kan ikuilijto':
Ayá' kalakiskej iga mosewiskej nowan.
- ⁶ Inomej yej achto kikakikej ye'noticiaj ayá' kalakkej kan mosewilo iga ayá' kinékikej makichiwakan ken kijlijkej, e' políwi-o' sekin iga makalakikan.
- ⁷ Inón iga Dios sej kitapejpen se día: inón día aman. Ken kijtoj sej kuá' mia' años despuéj kitajtolmá' Dios David kan ikuilijto' yej tikitákeja:
Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj,
amo ximoyoltakuawilíkan.
- ⁸ Ijkón nesí iga inón tajli kan mosewilo, yej Dios kijlij israelitajmej iga kimakayaj, ayéj tajli de Canaán kan Josué kiwíga' israelitajmej. Inón ikyay panoj, e' Dios tajtówao' de se' día kuá' mamosewilo.
- ⁹ Inón iga, ónogo' kan wel mosewiáj ipilowan Dios.
- ¹⁰ Yej kalaki iga mosewiá wan Dios, mosewiá iga tami' itekipánɔl, kensan Dios no mosewíj kuá' tami' itekipánɔl.
- ¹¹ Matimotejteki'wíkan iga matikalakikan kan mosewilo, iga amo santá' agaj mixkuítij ipan inomej yej ayá' kalakkej iga ayá' kichijkej ken kijtoj Dios.
- ¹² Dioswa' itájtɔl isato' iwán nochi wel kichíwa. Iwán máj tateki que inochi espada yej kipiá ome iten, iwán wel kalaki este kitajkoteki toalmaj iwán toespíritoj, iwán kajkan salijto' toomiyomej iwán totótanojyo; iwán kinexxiá te tikejlantokej iwán te tikchíwasnekij.
- ¹³ Ateyi nité yej Dios kichij yej wel mamiyana iyixtaj; Dios nochi kitas nokta ken ono', iwán iyixtaj yéj kēman tiawij tikijlítij nochi yej tikchijkej.

Jesús kichij iga wel matiknq'techokan Dios

¹⁴ Jesús, yej iPiltzín Dios, yej nokta ijefej sacerdotejmej yej máj mandarowa, yéj yákiya itennoj Dios ipan cielo. Inón iga amo matikajtewakan iga timoconfiarowaj ipan yéj.

¹⁵ Jesús tosacerdotej yej ijéfejpa sacerdotejmej, yéj wel tepalewiá iga amo matikchiwakan kua' tikchivasnekij yej ayékti; iga Tzitzimi' kichiwaltijnekiá Jesús nō yej ayékti ken kineki tejemej nō matikchiwakan; e' Jesús nikēman ayí' kichij yej ayékti.

¹⁶ Inón iga amo matimajmawikan iga matiktechokan kan ewato' Dios yej tepoxchokiliá, iwán te-ikneliá wan tepalewiá kua' nokta nemi tiknekij.

5

¹ Nochipa kua' kitaliáj se ijefej sacerdotejmej, kitapejpenaj iga makipalewi israelitajmej iga maye'onokan iyixtaj Dios. Inón sacerdote kimaka ofrenda* iwán kimiktiá yolkamej iga Dios, iga Dios makiperdonaro la gente yej kichij yej ayékti.

² Iwán se sacerdote kimati iga kichiwao' nō yej ayékti, inón iga kikneliá yej akimatij siga ayompa nemij iwán pojpolijtinemij.

³ Iwán iga sacerdote nō kichíwa yej ayékti, kimiktiá se yolka' iga Dios makiperdonarowili yej kichij yej ayékti, iwán kimiktiá se' yolka' nō iga Dios makiperdonarowili la gente.

⁴ Ni agaj iséltisan moyokataliá iga mamochíwa ijefej sacerdotejmej, sino que inonwa' Dios kitapejpena iwán kimaka inón ye'tekipánol, ijkón ken kichij wan Aarón.

⁵ Ijkonsan nō Cristo, ayá' igánajsan mochij ijefej sacerdotejmej, sino que Dios kijlij:

Tej tinopiltzín;

aman nej nimochij motaj.†

⁶ Nō kanaj ijkín ijkulijto' itájtōl Dios:

Tej nochipa tonos iga sacerdote,

ijkón kensan Melquisedec.

⁷ Kua' Cristo onoya ipan tajli este choga' iga kitajtanilij Dios iga makimanawi iga amo mamiki. Iwán Dios kitajtolkagui' Cristo iga nochipa kichij ken Dios kineki.

⁸ Inón iga Cristo, malej iga iPiltzín Dios, kua' kiknochijkej, kimati' iga kua' nemi kiknochíwaj, nemi kichíwa ken kineki Dios.

⁹ Iwán iga Cristo nóchiya kichij yej kineki Dios, pan Cristo nochi inán wel momanawíá yej kichíwa ken yéj kijtowa.

¹⁰ Iwán Dios kitālij iga Cristo mamochíwa ijefej sacerdotejmej ken katka Melquisedec.

Amo xikajtewakan iyojwi Dios

¹¹ De inín yej majo' wel katka manimitzijlikan, e' nikmati iga pox difícil iga manimitzijlikan inewi, iga amejemen ayá' ankinekij xikentenderokan.

¹² Ikyay anmomachtijtokej itájtōl Dios, welja katka xitamachtikan; e' ankinékijo' sej mamitzmachtikan itájtōl Dios ken se yej péwao' iga kitoka Cristo. Amochijkej sej ken anselikmej, ken kua' aya wel antakuaj, ankinekij sej xikonikan chichiwalá'.

* **5:1 5:1** Nij tajtowa ken ónogo' weyitiopan Jerusalén, iwán ken ompa sacerdotejmej kimiktijkejo' yolkamej iga iyofrendaj Dios. Ipan año 70, soldadojmej de Roma kixitínkej weyitiopan Jerusalén, wan ay' máj wel ompa sacerdotejmej kimiktiliáj yolkamej iga Dios. Inín kijtojneki iga mo-ijkulioj Hebreos kua' aya asi año 70. Inán ay' kanaj ono' ni se sacerdote judío yej kimiktiliá yolkamej iga iyofrendaj Dios. (Num 15) † **5:5 5:5** Sal 2:7

¹³ Iwán yej chíchi-o', aya kimati siga kichíwa yej yékti o yej ayékti iga xóloo'.

¹⁴ Yej welja kitapejpenaj yej kichíwaj katiapa yej yékti iwán katiapa yej ayékti, inonwa' ken tikita yej welja takuaj iga yoléjkeja.

6

¹ Inón iga ajachi ajachi máj matiyolasikan ipan iyojwi Cristo. Ay' matimoojpamachtikan ken achto tikchijtiwítziáj kuá' pewa' iga timomachtijkej itájtól Cristo iga amo sej matipewakan ipan yej achto tenextilijkej. Tenextilijkej ken iga matimoyolpatakan iga tikajtewaj iga tikchíwaj yej ayékti iga inón temiktiá, iwán ken iga matimoconfiarokan ipan Dios,

² yej tenextilijkej te íga mobautizarolo,* ken iga se kitaliá imá' ipan agaj iga ki-oradowiliá,† iwán iga ojpa-isaj yej miktokej iwán iga kēman kuá' támisya nochi, Dios tajuzgaroj.

³ Ajachi ajachi máj matiyē'nemikan iga tiktokaj Cristo, siga ijkón Dios kinekis.

⁴ Kuá' agaj kikajtewa iyojwi toTēko, ay' wel tikuepaltiáj, malej iga kíta'ya iga yékti yej Dios temaka iwán nō kipíá' iyEspíritoj Dios,

⁵ iwán kita' iga pox yékti in itájtól Dios, nō kimati' ken iga Dios wel tegobernarowa,

⁶ iwán siga kikajtewa iyojwi Dios, ay'ya wel sej tikchíwaltiáj iga mamokuepa; iga ken kuá' nemi sej kimiktiá ipan cruz iPiltzín Dios iwán ijkón kipínajtiá Cristo iyixtaj la gente.

⁷ Tejemēn ken tikita tajli yej kichichina tiawaayo' nochipa kuá' wetzi; siga ipan inón tajli mopoxchíwa yej motōka, ompa nesi iga Dios kiye'ita.

⁸ E' siga ipan inón tajli ixwa witzyoj iwán kochkiyoj, ay' agaj kinekis iwán Dios ay'ya kiye'itas iwán inón yawi motatiti.

Matiyē'nemikan iga tikmatij yej wí'o'

⁹ Malej iga ijkón nimitznōnōtzkej nejemej, nokniwan yej nimitzchokiliáj, e' nejemen nikmatij iga ankichijtokej yej yékti iwán Dios mitzsalvaroskej.

¹⁰ Iga Dios nochipa kichíwa yej yékti iwán ayá' kelkawa yej ankichijkej, ankipalēwijkej tokniwan yej moconfiarowaj ipan Dios kensan inán ankichijtokej. Ompa ankinextiáj iga ankinekij Dios.

¹¹ E' niknekij iga sejsé de amejemen ijkón xikyolmakatokan este que mawiki toTēko iga wel xikpiakan nochi yej Dios mitzmasukkej.

¹² Aniknekij xiflojojtikan, sino que ximixkuítikan ipan inomej yej moconfiarowaj ipan Dios iwán ayá' siawij, ijkón Dios mitzmasukaj yej kijtoj.

Yej Dios kijtowa, nochipa mochiwa

¹³ Kuá' Dios kinōtza' Abraham iga kijlij yej yawi kimakati, yéjsan imatika motenewij iga ateyá se' yej máj tayakanto' que Dios,

¹⁴ iwán kijlij: “Nej nia nimitzmasukati inochi iga xiye'ono, iwán nia nimitzpoxpíwiti.”

¹⁵ Iwán Abraham ayá' siawi' iga kichá' yej Dios kijtoj iga kimakas, iwán ijkón kipíá' nochi yej Dios kijlij.

¹⁶ Kuá' tajtaga' motajtoltiáj agaj íwan, kijtowaj iyixtaj agaj yej máj tayakanto', iwán kuá' mójtoja iyixtaj yej máj tayakanto', inón yej motajtoltijkej yawi mochiwati kensan kijtojkej.

* 6:2 6:2 Xikita glosario “Bautizar”. † 6:2 6:2 1 Ti 4:14, 5:22, 2 Ti 1:6

¹⁷ Inón iga Dios kine' makiye'nex̄tili inomej iga yawi kimakati yej kiprometeroj, iga Dios awel motajtolpata. Inón iga kinojma-ijtoj iga yawi kichiwati inón yej kiprometeroj.

¹⁸ Inín yej Dios kijtoj iwán kiprometeroj; awel kipata iga Dios ayá' takajkayawa. Poxsan matimoyolchikawakan tejemej yej timoconfiarowaj ipan toTeko iga tikmatij iga Dios yawi kichiwati nochi yej kijtoj.

¹⁹ Ken se ákal kipiá ancla‡ iga amo makiwiga maréjal kanaj, ijkón no tejemej setiá toalmaj iga tikmatitokej iga Dios ayá' tekajkayawa. Iwán inón teejlantiá iga tiawij iyikampa cortina§ ipan cielo,

²⁰ kan kala' Jesús iga teojtapowilij. Ijkón yéj mochij iga nochipa maono ijefej sacerdotejmej kensan katka Melquisedec.

7

Jesús, sacerdote kensan Melquisedec

¹ Melquisedec rey katka ipan weyi-áltepe' yej itoka' Salem iwán no katka isacerdotej Dios yej ono' pox ajko. Iwán yéj yej yajki kixnamikito Abraham kuá' némiya asiá iga yajka kan momijmiktijkej. Abraham kitānilij mia' reyejmej iwán Melquisedec kitajtānilij Dios iga Abraham maye'ono.

² Iwán Abraham kimá' Melquisedec se de cada diez yej kitānij kan momijmiktijkej wan reyejmej. Melquisedec itoka' kijtojneki "rey yej kichiwa yej yekti". Iwán yéj no rey de Salem, yej kijtojneki "rey yej kichiwa iga maonolo tamelá".

³ Ayagaj kimati a'yéj itaj Melquisedec, niga a'yéj iye', niga iyikyapatajwewetkej, amomati keman onoko, niga keman migui'. Ijkonsan no tenextiliá ken ono' iPiltzín Dios, se sacerdote yej nochipa onos, iga ayá' mikis.

⁴ Ta' xikitakan; Melquisedec máj tayakantoya que to-ikyapatajwewe Abraham, iga Abraham kimá' Melquisedec se de cada diez nochi yej kikuilij inomej reyejmej yej kitānilij.*

⁵ Ijkón kensan kijtowa iley Moisés iga sacerdotejmej, petz kitapejpenkej ipilówampa Leví iwán kajasi iga israelitajmej makimakakan se de cada diez de inochi yej kitāniáj, malej iga yejemej no ipilówampa Abraham.

⁶ E' Melquisedec malej iga ayéj de ipilówampa Leví,† kikui' yej kimá' Abraham, se de cada diez nochi yej Abraham kikuilij reyejmej. Iwán Melquisedec kitajtānilij Dios iga Abraham maye'ono, malej iga Dios kíjlja Abraham iga yawi kiye'chiwati.

⁷ Nochi tikmatij iga yej kitajtānilia Dios iga agaj maye'ono, yej tatajtānilia máj tayakanto' que inón se'.

⁸ Amampa sacerdotejmej yej ipilówampa Leví kikuij se de cada diez de nochi yej kitāniáj israelitajmej; iwán sacerdotejmej míkijsan; e' kan ijkulijto' itajtōl Dios kan tajtowa de Melquisedec, tajtowa de yéj ken se yej isátogo'.

⁹ Inán sacerdotejmej yej de ipilówampa Leví kikuij se de cada diez yej kitāniáj israelitajmej. Wel tikijtowaj kuá' Abraham kimá' Melquisedec se de cada diez, ken kuá' Leví no kimá' Melquisedec se de cada diez.

‡ 6:19 6:19 Ancla se tepos yej chijto' ken akawalon yej tejtentito' imajma', kilpiliáj reata iwán kimotaj atampa iga kiketaltia ákal. § 6:19 6:19 Xikita glosario "Cortina". * 7:4 7:4 Gn 14:18-20

† 7:6 7:6,7 Israelitajmej kimatij iga nochi sacerdotejmej ipilówampa Leví. Num 18:26 kijtowa iga israelitajmej kimakayaj se de cada diez nochi yej kitāniáj, iga sacerdotejmej ayá' mīlchijwaj iga kipiaya se' tekipánol iyxtaj Dios. No kimatij iga Abraham itajwéj in Leví. Ijkín kinextia iga Melquisedec majya sej que námol sacerdote.

¹⁰ Iga Leví nokta se de ipilówampa Abraham, wan kuá' Melquisedec kixnamikito Abraham, Abraham kenkuá' ipan iyesyó kinentiayay ipilowan, malej iga aya onoyaj.

¹¹ Iwán tikmatij iga iley Dios yej kimá' israelitajmej, kijtowa iga nochi sacerdotejmej mamochiwa de ipilówampa Leví. E' ayagaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga yej kichiwaj sacerdotejmej, inón iga Dios kitapejpen se' sacerdote kensan Melquisedec, ayéj ken Aarón.

¹² Siga mopata' ken kitapejpenaj sacerdotejmej, nõ kineki mamopata la ley.

¹³ Inín nikijtowa de Jesús iga yéj de se' tribu# iwán ipan inón tribu akisa' nisé sacerdote.

¹⁴ Iwán nochi kimati iga toTeko kisa' ipan itribuj Judá, iwán ipan iley Moisés ayá' kijtoj iga ipan inín tribu makisa sacerdotejmej.

¹⁵ Iwán inán majya tikmela'itaj iga onoko se' sacerdote yej kensan Melquisedec,

¹⁶ ayá' mochij sacerdote ken kijtowa la ley, yej kijtowa de katiapa tribu wel kisa' sacerdote, sino que Jesús mochij sacerdote iga yéj nochipa ono' iwán ayí' mikis.

¹⁷ Porque ijkín kijtowa Dios iga Jesús:

Tej nochipa tonos sacerdote,
kensan Melquisedec.

¹⁸ Inón iga yej ikyapa ley poliwi'ya iga awel tesalvarowa niga wel tepalewiá.

¹⁹ Iley Moisés awel kichij iga agaj wel maye'ono iyixtaj Dios, e' inán tikpiáj ipatka yej ipan wel timoconfiarowaj wan pan yéj wel tikna'techowaj Dios.

²⁰ Iwán Dios kinojma-ijtoj nokta iga Jesús maono iga sacerdote.

²¹ Kuá' sekin sacerdotejmej kitálkej, Dios ayá' kijtoj nité, e' kuá' Jesús mochij sacerdote, Dios kinojma-ijtoj ijkín kan ijkulijto':

ToTeko kíjtoja iwán ayí' kipatas itájtql:

“Tej nochipa tonos sacerdote

kensan Melquisedec.”§

²² Inón iga, Jesús nokta kichij iga maono se' pacto yej máj yékti que yej achto kichij Moisés.

²³ Panojkej mia' sacerdotejmej iwán mikikej iga awel nochipa onoj,

²⁴ e' inín Jesús ayá' miki, inón iga yéj nochipa onos iga sacerdote.

²⁵ Inón iga Jesús wel nochipa kisalvarowa yej ipan kiná'techowaj Dios, iga Jesús nochipa ono' iga kitajtowiliá iyixtaj Dios yej kitokaj.

²⁶ Jesús nokta in ijefej sacerdotejmej yej máj wel tepalewiá. Yéj Dios kiyé'ita', ayí' kichij yej ayékti, ayá' kichíwa ken inomej yej ayompa nemij. Iwán Jesús kitálkej máj ajko que nochi yej ono' ipan cielo.

²⁷ Ayéj ken sekin sacerdotejmej yej cada día kimiktiáj* yolkamej iga kitatiliáj Dios, se yolka' kitatiá iga yejemej iga ayompa nemij, iwán se' iga ayompa nemi la gente. E' Jesús sesan vej migui' iga nochi, kuá' imatika motemá' iga mamiki.

²⁸ Iley Moisés kitaliá iga ijefejmej sacerdotejmej, tajtaga' malej iga awel nochipa ye'nemij; e' despuéj iga Dios kimá' la ley, yéj kinojma-ijtoj iga iPiltzín maono iga ijefej sacerdotejmej. Inín Jesús ayá' kichij yej ayékti iwán nochipa onos.

7:13 7:13 Xikita glosario “Tribu”. § 7:21 7:21 Sal 110:4 * 7:27 7:27 Xikita nota Heb 5:1

8

Jesús tetajtowiliá iyixtaj Dios

¹ Ininwa' in yej majya sej yekti yej nemi nimitzijliáj: iga tikpiáj tosacerdotej yej ijéfejpa sacerdotejmej yej ewato' iládojpa iye'ma' Dios kan mandarowa ne-iga pan cielo.

² Iwán kichijto' itekiyo sacerdote ipan mela'tiopan yej ono' ipan cielo yej kichij toTeko, ayéj tajtaga' kichij.

³ Nochi sacerdote kitáliáj iga kimaka ofrenda iwán kimiktiá* yolka' iga kitatiliá Dios. Nq kajasi iga Jesús makipiá tejté iga makimaka Dios.

⁴ Siga Jesús onoya katka nigaj ipan tajli ayá' mochiwaya sacerdote, iga onókejo' sacerdotejmej yej kimakaj iyofrendaj Dios ken tatekimaka iley Moisés.

⁵ E' inimej sacerdotejmej iga kichiwaj itekipanolmej, tenextiliá ken tikita itasejkanyo yej mochiwa ne-iga ipan cielo. Iga kuá' Moisés kijlijkej iga makichíwa kuetaxtiopan,† Dios kijlij: "Ta' xikita, tia tikchíwati ijkómpasan ken nimitznextilij ipan tepe'."‡

⁶ E' itekiyo Jesús yej inán ijéfejpa sacerdotejmej, majya sej yekti que yej kichíwa sacerdote§ ken yej tatekimá' Moisés. Iga inón pacto yej kichij, wel tetajtowiliá iyixtaj Dios. Iwán inín mochiwas iga Dios kítoja iga temakas yej majya sej teye'chíwas.

⁷ Siga katka inón pacto yej áchtoya onoya akipolowaya nité, ayejo' katka iga mamochíwa se' pacto.

⁸ E' Dios kita' iga yej kitokayaj achto pacto, ayá' ye'nemiáj, ijkín kijtoj de yejemej kan ijkulijto':

ToTeko kijtowa: Keman asis día kuá'

nikchíwas se' pacto wan ipilówampa Israel iwán ipilówampa Judá.

⁹ Ayéj ken inón pacto yej nikchij iwán iyikyapatajwan

kuá' nikmakítzkijkej iga nikixtijkej Egipto;

iwán ayá' kichijkej ken kijtowa inón pacto yej nikchij iwamej,

inón iga niksenkokajtejkej, kijtowa toTeko.

¹⁰ Inón iga, inín pacto yej nikchíwas wan israelitajmej, keman kuá' asis idíaj, kijtowa toTeko:

Nikchíwas iga noley nochipa makimatitokan,

iwán ijkulijtos ipan iyalmajmej.

Wan nej nimochíwas iDios,

iwán yejemej yawij mochiwatij notatki.

¹¹ Ayagaj yawi kimachtiti se',

niga yej iwán motoka, niga iyiknín iga makijli: "Xikixmatikan toTeko",

iga nochi yawij ne-ixmatitij,

este yej aya yolej iwán este yej majya yolej.

¹² Wan nej nia nikperdonarowilitij yej kichijkej yej ayekti,

iwán nikeman máj ayo' nikelámikis yej kichijkej yej ayekti.

¹³ Kuá' Dios kijtowa iga mochiwa se' pacto, inón kijtojneki iga yej achto mochi, ayo' valerowa. Yej ikyapa pacto ayo' ke' poliwi iga yawi poliwiti.

9

Tiopan yej ono' ipan tajli wan tiopan yej ono' ipan cielo

* 8:3 8:3 Xikita nota Heb 5:1 † 8:5 8:5 Xikita glosario "Kuetaxtiopan". ‡ 8:5 8:5 Ex 25:40
§ 8:6 8:6 Xikita nota verso 3.

¹ Ipan yej áchtopa pacto ijkuijtoya ken iga mamoweyimatĩti Dios ipan tiopan yej onoya ipan inín tajli.

² Inón kuetaxtiopan ijkín onoya: kan tikalakij, tipanowaj pan áchtopa cortina, iwán ompa kijliáj “Kan yokachijto' iga Dios”,* ompa onoya candelabro yej kipiaya siete ima' kan xojxota ti'ti iwán no onoya mesa kan onoya pan yej ofrenda iga Dios.

³ Iwán iyikampa se' cortina,† kijliayaj “Kan Dios nokta ono”‡.

⁴ Ompa onoya altar yej chijto' iga oro kan motatiá incienso iwán no onoya yej ken baúl yej altitio' iga oro inoyan yej kijliáj arca del pacto. § Ipan inón yej ken baúl onoya se akomi' de oro yej kipiaya maná* iwán no onoya ibaston Aaron yej xochowa' iwán ompa no onoya ome patachte'ti kan ijkuijto' el pacto.

⁵ Iyixko inón yej ken baúl onoyaj angelejmej yej tachíwalpa yej kijliáj querubines yej kinextiaya iga ompa ono' Dios, iwán iga iyastakapalmej kitzaktoyaj itentzakka yej ken baúl, iwán ompa mochíwaya iga moperdonarowaya yej kichíwayaj yej ayekti, e' inán de inín awel nimitziáj inochi.

⁶ Ijkón onoya nochi iyijtiko kuetaxtiopan, iwán sacerdotejmej nochipa kalakij ipan yej achto cuarto iga kichíwayaj itekiyomej.

⁷ E' ipan se' cuarto kalákisan petz ijefej sacerdotejmej, se vej al año; iwán kuá' kalaki ompa, kiwiga iyesyoyolkamej iga ofrenda iga Dios. Ijefej sacerdotejmej kiwiga iga yéjpa iga kichij yej ayekti iwán iga la gente no yej kichijkej yej ayekti, malej iga ayá' kimatij siga kichijkej tejté yej ayekti.

⁸ Iga inín, iyEspíritoj Dios tenextiliá iga miej onoya cortina yej tatajktozaktoya ipan kuetaxtiopan, námol ayá' wel panowa ipan se' cuarto, ken tikijtowaj, awel asi kan Dios nokta ono'.

⁹ Inán nochi inón tenextiliá iga inomej ofrenda iwán yolkamej yej motatiliá Dios ipan weyitiopan, awel kichíwa iga maye'ono iyixtaj Dios se toknín yej ijkón kiweyimatĩtiá.

¹⁰ Ompa tenextiliajsan de tákual, te mooniá iwán kén iga se moewiltiá iga makina'techo Dios. Inón ni alín ayá' kewiltiá toalmaj, e' valerowaya miej Dios aya kichíwa se' pacto.

¹¹ E' inán Cristo wálkaya, iwán inán yéj ijefej sacerdotejmej iga tejemej inán matiye'onokan. Inón tiopan kan yéj kichíwa itekiyo, máj yekti iwán máj ye'ono' iwán ayéj tajtaga' kichij, matikijtokan ayéj de inín tajli.

¹² E' Cristo kala' kan Dios nokta ono', ayéj iga taajzelwito iga iyesyochivomej† niga torojtzitzin, sino que kimá' yéj iyesyoyolkamej iga ofrenda. Kala' sesan vej iwán kichij iga nochipa matiye'onokan iyixtaj Dios.

¹³ Iley Moisés kijtowa iga inomej yej ayá' kajasi makina'techokan Dios, siga sacerdote ki-ajzelwiá iga iyesyoyolkamej wán chivojmej, iwán iga inexyo becerra, ijkón wel kiná'techowaj Dios.

¹⁴ E' Cristo iyesyoyolkamej majya sej kipiá poder que iyesyoyolkamej. Iwán iyEspíritoj Dios yej nochipa ono' kipaléwaj Cristo iga wel motemá' iga makimiktikan, sinke tejté makichíwa yej ayekti, iwán iyesyoyolkamej teewiltij iga ay' matikejlantokan iga tikchíwayaj yej ayekti yej temiktiá, iga wel matikchíwakán yej kineki Dios yej isato'.

* 9:2 9:2 “Kan yokachijto' iga Dios”; español “Lugar Santo”. Xikita glosario “Kuetaxtiopan”. † 9:3 9:3 Xikita glosario “Cortina”. ‡ 9:3 9:3 “Kan Dios nokta ono”; español “Lugar Santísimo” Lev 16:2. Xikita glosario “Kuetaxtiopan”. § 9:4 9:4 Xikita glosario “Arca del pacto”. * 9:4 9:4 Dios kimá' maná israelitajmej iga makikuakan kuá' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16 † 9:12 9:12 Xikita glosario “Chivo”.

15 Inón iga, Jesucristo kichij se' pacto iga wel matetajtowili iyixtaj Dios. Cristo migui' iga wel Dios makiperdonarowili yej la gente kichíwayaj yej ayekti iga awel kichíwayaj yej kijtowaya achto pacto. Iwán yej Dios tetapejpen wel matikpiakan yej Dios temakokatij, yej ayí' tamis, ijkón ken yéj kijtoj.

16 Kuá' miki agaj, kikajtewa ama' yej kijliáj testamento.‡ Iga se testamento mavaléroya, achto mamiki yej kichij inón testamento.

17 Se testamento ayá' valerowa siga aya miki yej kichij, valerówaya kuá' mi'ya.

18 Inón iga ipan áchtopa pacto mochij wán esti iga kimiktijkej yolkamej.

19 Moisés kimatiltij nochi israelitajmej iga mamochiwa ken kijtowa la ley. Iwán Moisés kikui' alín itzojmiyo borregoŝ yej kichijkej iga machiliwi iwán se ima' chichí'kuaxiwi' iwán kapachoj iga iyesyó torojtzitzin iwán chivojtzitzin, kisetilijkej wán a'ti iwán kajzelwij ama' kan ijkulijto' la ley, iwán nō kajzelwij la gente.

20 Iwán kijtoj: “Inín esti tanextiliá iga Dios kichij pacto wán amejemen.”

21 Iwán Moisés nō kajzelwij kuetaxtiopan iga inón esti, iwán nō kajzelwij nochi yej ompa moneki.

22 La ley tatekimaka iga nochi mamoahtzelwi iga esti iga se maye'ono iyixtaj Dios, iwán awel agaj kiperdonarowiliáj yej kichij yej ayekti siga até miki iga makitoyawa iyesyó.

Iga migui' Cristo teperdonarowiliá yej tikchijkej yej ayekti

23 Nochi inimej ken copia de yej ono' ipan cielo. Inón iga mamoahtzelwi iga esti iga Dios makiye'ita. E' yej ono' ipan cielo kineki iga mamiki yej máj valerowa que yolkamej.

24 Porque Cristo ayá' kala' tiopan yej tága'pa kichij. Yej nijpa tiopan tenextilijtoya iga ono' se' mela'tiopan ajko pan cielo, Cristo yajki ompiga kan inán ono' itenōj Dios iga tetajtowilijto'.

25 Yej ijefej isacerdotejmej israelitajmej kalaki cada año* kan Dios nokta ono', iga taajzelwítij iga yolká' iyesyó. E' Cristo sesan vej kichij, ayéj mia' vej.

26 Siga cada año katka makichiwa Cristo, mia' vej mikiá desde kuá' mochij inín tajli. E' inán, kuá' alín kipolowa iga poliwiłoj, Cristo wáľaj mikiko sesan vej iga nochi mateperdonarowili yej tikchijkej yej ayekti.

27 Tonochimej tiawij timikitij sesan vej, iwán despuéj Dios yawi tejuzgaroti.

28 Ijkón nō Cristo motemá' iga migui' sesan vej, iga yéj kiwiga' nochi yej kichijkej yej ayekti mia' tokniwan. Después wí' sej, e' ayejo' iga teperdonarowiliki yej tikchijkej yej ayekti; sino que wí' iga kisalvarókiya yej kichixtokej.

10

Iley Moisés awel tepalewiá iga matiye'onokan iyixtaj Dios

1 Iley Moisés ken tikita petz itasejkanyo' inón yej yawi wítzéti-o', yej máj teye'chíwas. Iley Moisés áchisan yej tenextiliá; inón iga iley Moisés ayá' wel kichíwa iga maye'ono inomej yej kitemowaj Dios iga kimiktiajpa yolkamej cada año weyitiopan.

‡ 9:16 9:16 Testamento se ama' kan ijkulijto' a'yéj kikuis itatkimej yej mi'. § 9:19 9:19 Xikita glosario “Borrego”. * 9:25 9:25 Xikita nota Heb 5:1

² Siga katka la ley wel makiperdonaro yey kichijkej yey ayękti, ay'ya katka agaj momachilij ipan iyalmaj iga kichij yey ayękti, iwán ay'ya monekis mamomikti yolqamej.

³ E' yolqamej yey kimiktiliáj* Dios, inonwa' iga san cada año kejlamikij iga kitekichiwaj yey ayękti.

⁴ Iga iyesyto torojmej iwán chivojmej awel kiperdonarowa yey tikchijkej yey ayękti.

⁵ Inón iga Cristo, kuá' wálaj ipan tajli, kijlij Dios: Ayá' tikne' mamitzmiktilikan yolqamej niga se'pa ofrenda mamitzmakakan, sino que tikchij iga nej manikpiá nocuerpoj ken taga' iga manikchiwa ken tikneki.

⁶ Tej atikneki iga mamitzmiktilikan yolqamej, niga ofrenda iga wel xikperdonarowili toknijmej yey kichijkej yey ayękti.

⁷ Inón iga nikijtoj: "Nigaj nono', iga manikchiwa ken tej tikneki noDios, ijkón ken ikuilijto' de nej ipan ama'."

⁸ Achto Cristo kijlij Dios: "Ayá' tikye'ita iga mamitzmiktilikan yolqamej niga mamitzmakakan ofrenda, niga yolqamej iga mamitztatilikampa iga xikperdonaro yey mochi yey ayękti, malej iga la ley ijkón tatekimaka."

⁹ Iwán Cristo no kijtowa: "Niwalaj iga nikchiwako ken tej tikneki noDios." Inón kijtojneki iga ay'ya máj mamomikti yolqamej ken achto, iga inán Cristo motemá' iga mi'.

¹⁰ Dios téchija itatki, iga Jesucristo kichija ken Dios kineki iga momaga' iga mamiki sesan vej, ayí' sej mikis.

¹¹ Cada día iga tekipanowaj sacerdotejmej, kitatijtókejsan yolqamej iga kimakaj ofrenda Dios, malej iga inón awel kiperdonarowa yey se kichiwa yey ayękti.

¹² E' Jesucristo sesan vej migui', motemá' iga mamiki iga totechko wan ay' sej monekis iga agaj mamiki, iwán Jesucristo motalij iladoj iye'ma' Dios.

¹³ Iwán Cristo ompay kawí' iga kichixto' kēman Dios makichiwa iga makitanili yey kijiya.

¹⁴ Sesan vej Cristo migui' iga mochi ofrenda, iwán iga inón kichij iga maye'onokan iyixtaj Dios nochi yey yéj kitapejpen iga mochiwaskej itatki.

¹⁵ Iwán el Espíritu Santo tenojma-ijliá kan ijkín kijtowa:

¹⁶ Ijkín nia nimotajtołtiti iwamej inomej día, kijtowa toTęko:

Noley nia niktaliti ipan iyalmajmej, iwán nochipa kejlantoskej.

¹⁷ Iwán kijtoj no:

Ayí' máj nikejlamikiliskej yey ayompa kichijkej iwán yey pox ajayękti.

¹⁸ Inón iga, siga teperdonarowilijkeja yey tikchijkej yey ayękti, ay'ya kineki máj ofrenda iga inón.

Matikna'techokan Dios

¹⁹ Inón iga nokniwan, inán iga iyesyto Jesucristo yey kitoyaj kuá' mi' iga tejemej, ay'ya te tetzakuiliá iga tikalakij kan Dios nokta ono'.

²⁰ Tikalakij pan nuevojojtí, iga Jesucristo tetapowilij cortina† yey tetzakuilijtoya iga amo matikna'techokan Dios. Inón ojti Jesucristo kitapoj iga migui' iga tejemej iga wel matisatokan.

²¹ Jesucristo tosacerdotej yey ijéfejpa sacerdotejmej yey mandarowa ipan íkal Dios.

* **10:3 10:3** Xikita nota Heb 5:1 † **10:20 10:20** Xikita glosario "Cortina".

22 Inón iga inán matikna'techokan Dios iwán matikmela'sentalikan toalmaj iwán matimoconfiarokan iga techokiliá. Iwán ayo' matikejlan tokan yej ayekti yej tikchijkej iwán matikmatitokan iga yéj tepájpa'ya iga mela'yeka'.‡

23 Matiksentalijtokan toalmaj iga ticredowaj iga mochiwas yej tikchixtokej. Tikmatij iga Dios kichiwas yej kijtoj iwán nochipa matikpowilikan tokniwan iga ticredowaj Dios.

24 Matimosepan-ejlan tikan iga máj matimochokilikan iwán matikchiwakan yej yekti.

25 Sekin ay' asij kan monechkowaj iga kiweyimatiltiáj Dios, ayekti ijkón. Majwa' matimosepan-animarokan, inán máj iga tikmatijya iga ay'ya wejkawas iga wí' toTeko.

26 Siga tikyokachijtoskej yej ayekti kuá' tikmatijya itájtól Dios, Cristo ay'ya wel sej mikis iga Dios mateperdonarowili yej tikchiwaj yej ayekti.

27 Siga ijkón katka, tikcháyajsan inón ti'ti yej tikmajmawilijtokej yej keman iga Dios kitatij iyenemigojmej ipan tiwelón.

28 Kuá' agaj ayá' kichiwaya ken kijtowa iley Moisés, iwán ono' ome o eyi yej kita' iga akichij, inón toknin ay'ya kikenliayaj sino que kimela'miktiáyaja.

29 Iwán amejemej inán ita' xikitakan!, ¿Ix ayá' majya sej kajasi iga poxsan makicastigarokan yej kitataksaj iPiltzin Dios, iwán kijiyaj iyesyó iwán kimalijliáj iyEspíritoj Dios yej tepoxikneliá? Inón esti kinextiá iga ono' se pacto, iwán iga inón esti, techij itatki Dios.

30 Tikmatij iga toTeko ijkín kijtoj: “Nejwa' in yej nia nicastigaroti yej ayompa kichijkej; nej yej nia xixixtawati kensan iga se kichij.” Iwán no kijtoj: “ToTeko kijuzgaroj igentej.”

31 ¡Este tamajmájtílsan kuá' Dios yej isato' agaj kicastigarowa!

32 Amejemen xikejlamikikan ken ikya ankijyowijkej kuá' poxsan mitzknochiwayaj kuá' pewa' ankixmatikej Dios.

33 Sekin de amejemen mitzijixko-ijlijkej kuajkuantas, iwán mitzknochijkej iyixtaj la gente, iwán a veces amejemen ankipalewijkej sekin yej kinkochijkej.

34 Amejemen ankiknelijkej yej onoyaj carcelijti'. Iwán malej iga tekiwajmej mitzkuilijkej yej amotatki, ampakikej iga ankimatij iga ankipiáj yej Dios kijtoj iga mitzmaskej, yej máj yekti, yej ayá' nokta tamis.

35 Inón iga amo xikajtewakan iga anmoconfiarowaj pan Dios, ijkón anyawij ankipiatij yej poxsan yekti.

36 Inón iga amejemej yekti iga xikijyowikan kuá' mitzknochiwaj iga wel xikchiwakan ken Dios kineki, ijkón ankipiaskej yej Dios kijtoj iga yawi mitzmatij.

37 Kan ijkulijto' itájtól Dios kijtowa:

Ay' ke' poliwi,
yéj yawi wítzeti, wí'ya, ay'ya wejkawas.

38 Nikye'ita inomej yej moconfiarowaj ipan nej, iwán nochipa onoskej nowan,

e' siga kikajtewaj iga moconfiarowaj pan nej, ay'ya nikye'itas.

39 Tejemen ayéj ken inomej yej kikajtewaj iga kitokaj Dios, inomejwa' yawij poliwitij. Tejemej inomejpa yej tiawij timosalvarotij iga timoconfiarowaj ipan toTeko.

‡ 10:22 10:22 “Tepájpa'ya iga mela'yeka'”: anka tajtowa de ken kichijkej sacerdotejmej (Ex 29:4) wan no iga mobautizarolo.

11

Matimixkuítikan ipan inomej yej moconfiarojkej ipan Dios

¹ Iga timoconfiarowaj ipan Dios, kijtojneki iga tikmela'matij iga yawi temakati yej tikchixtokej; iwán ticredowaj iga óno'ya yej ayá' tikitaj.

² Dios kiye'ita' to-ikyapatajwan iga moconfiarojkej ipan yéj.

³ Iga timoconfiarowaj ipan Dios, tikmatij iga Dios iga san itájtol kichij nochi tajli iwán yej ono' ajko. Inón iga yej inán tikitaj, Dios kichij iga tejté yej awel mo-itaya.

⁴ Iga Abel moconfiaroj ipan Dios, kimiktij se borregoitzin iga kitatili Dios, inón máj kiye'ita' Dios que yej kitalij Caín iga ofrenda. Inón iga Dios kiye'ita' iwán kiye'kuilij yej kimá' Abel. Ijkón, malej Abel míkto'ya, e' mopówasan ken iga yéj moconfiaroj pan Dios.

⁵ Iga Enoc moconfiaroj ipan Dios, kiwigakej ipan cielo iga amo mamiki, iwán kuá' kitemojkej ay'ya kasikej iga kiwíga'ya Dios. E' kan ijkuilijto' itájtol Dios kijtowa iga kuá' Enoc aya kiwigaj ipan cielo, kichij ken Dios kiye'ita.

⁶ Awel teye'itas Dios siga ayá' timoconfiarowaj ipan. Yej kineki makiná'techo Dios, makicredo iga Dios ono', iwán makicredo iga Dios kimaka yej yekti yej kitemowa.

⁷ Iga Noé moconfiaroj ipan Dios, kicredoj yej kijtoj Dios iga yawi witzeti yej aya kita' iwán kichij se weyi ákal iga amo maamiki isiwa' wan ipilowan. Iwán iga yéj moconfiaroj ipan Dios, amikikej yej ayompa nemiáj, e' Dios kiye'ita' Noé iga moconfiaroj ipan Dios.

⁸ Iga Abraham moconfiaroj pan yej kijlij Dios, kisa' kan onoya iwán yajki kan Dios kijlij iga yawi kimakati yej mochibas itatki, malej iga akimatiá kan nokta yawi.

⁹ Iwán iga yéj moconfiaroj, chantitoya ken wejkachanej ipan inón tajli yej Dios kijlij iga yawi kimakati. Chantitoya ipan kuetaxkajli, kensan Isaac iwán Jacob chantitoyaj; Dios no kijlij yejemej iga yawi kimakatij inón tajli.

¹⁰ Abraham kichixtoya iga kaman kitas inón weyi-altepe' kan ono' kajlimej yej ayí' xitiniskej yej Diospa kichij kensan kejlan.

¹¹ Wan iga Sara no moconfiaroj ipan Dios, malej iga ayá' kitaya ipiltzin iwán ilámaja, wel mochij teye' iwán kita' se ipiltzin iga kicredoj iga Dios yawi kichiwati yej kijtoj.

¹² Ijkón Abraham, malej iga aya pilwaj kuá' alín poliwiá iga mikiáy iga wéweja, e' pox piwikej ipilowampa. Pox komatiakej ken tikita sitalimej iwán ken xajli yej ono' lamartenoj, este awel momati ke' ono'.

¹³ Nochi inimej yej moconfiarojkej ipan Dios, mikikej, e' aya kipiakej yej Dios kijtoj iga yawi kimakatij. E' iga moconfiarojkej ipan Dios, ken kuá' kitakej yej Dios yawi kichiwati iwán kicredojkej iga Dios kichibas yej kijtoj, wan pakikej iga ken kuá' kitachilijkej yej Dios kichiwaso'. Iwán yejemej momachilijkej ken wejkachanejmej yej san panowaj ipan inín tajli.

¹⁴ Iwán yej kijtowaj iga ayéj imela'chamej ipan inín tajli, nesí iga nemi kitemowaj italmej kan mamomela'chantikan.

¹⁵ Iwán siga yejemej katka kejlantoyaj inón tajli kan kiskej, wel sej katka mokuipayaj.

¹⁶ E' yejemej kinekiáj maonokan ipan tajli kan máj tayekan, iwán inón ono' ipan cielo. Inón iga Dios ayá' pinawa iga yéj iDios inomej gente, inón iga kichij se weyi-altepe' kan yejemej chantitoskej.

17 Kuḗ' Dios kitasnekiá siga Abraham kimela'crédoja ípan, Dios kita-jtanilij Abraham iga makikui ipiltzín yej itōkḗ' Isaac iga makimikti iga iyofrendaj Dios. Abraham kisentālij iyālmaj iga kimiktiá isēlpiltzín,

18 malej iga Dios áchtosan ijkín kijlij: “Mopiltzín Isaac pox yawi mitzpiwiti.”

19 Abraham kimatiá iga Dios wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokej; inón iga wel tikijtowaj iga Dios sej kikuepiliij ipiltzín Abraham iga ayá' mi'.

20 Iga moconfiaroj Isaac ípan Dios, kijlij ipilowān yej itōkḗ' Jacob iwān Esaú, iga Dios kēman kichiwās iga maye'onokān.

21 Iga moconfiaroj Jacob ípan Dios, kuḗ' mikisnékiya, kitajtanilij Dios iga maye'onokān sejsé ipilowān José, iwān mobastóntijpa iga moketza' iga kiweyimatiltij Dios.

22 Iga moconfiaroj José ípan Dios, kuḗ' nḗ'ya iga yawi mikiti iga wéweja', kijtoj iga israelitajmej kēman yawij kīsatij Egipto. Iwān kijtoj iga kuḗ' kīsaskej, nō makiwiḡuilikān iyomiyomej.

23 Iga moconfiarojkej itaj wān iye' Moisés ípan Dios, kuḗ' Moisés séligo', kiyantoyaj eyi mej iga kitakej este mōnsajti' in inón xolo', iwān ayá' majmawikej malej iga el rey tatekimá' iga mamomijmikti seli'choochichin.

24 Iga moconfiaroj Moisés ípan Dios, kuḗ' yóleja ay'ya kine' iga mamoi-ijli ipiltzín isiwāpiltzín rey faraón;

25 majwa' kine' iga makiknočhiwakān kensan israelitajmej yej ipilowān Dios que iga mapakto alín tiempo iga makichijto yej ayekti.

26 Moisés máj kiyē'ita iga makiknočhiwakān kensan kiknočhijkej Cristo que iga makipiá yej poxsan valerowa yej ono' Egipto, iga yéj kimatitoya yej Dios yawi kimakati.

27 Iga Moisés moconfiaroj pan Dios, kīsa' Egipto iwān malej iga el rey kuesiwi', e' ayá' kimajmawilij. Iwān Moisés kiyōlmakatoya nokta iga asisnekiá kḗn yawi, ken kuḗ' kitztoyay Dios yej atikitaj.

28 Iga moconfiaroj Moisés pan Dios, kichij ilwi' yej kijliáj Pascua* iwān tatekimá' iga mataajzelwīkḗn iga esti ípan ikaltēmej israelitajmej iga el ángel yej tamiktiá amo makimikti ikopompilowān israelitajmej.

29 Iga moconfiarojkej israelitajmej pan Dios, wel kipatiliykej Tata'lámār kenkuḗ' nemi nejnemij ípan wá'tal. E' kuḗ' egipcioykej nō kinekiáj ijkón makichiwakān, amikikej.

30 Iga israelitajmej moconfiarojkej pan Dios, wetzi' yej iga tekolāltitoya Jericó kuḗ' israelitajmej siete día kiyāyawalojkej inón weyi-áltepe'.

31 Iwān iga moconfiaroj pan Dios, sē siwā' yej itōkḗ' Rahab yej najnāmōlnemiá, ayá' migui' wān inomej yej ayá' kicredojkej Dios, iga Rahab ki-ōmemāwij israelitajmej yej tapīpiatoyaj.

32 Majo' wel nimitzijliayaj, e' awel inān manimitztātapowīkḗn de Gedeón, de Barac, de Sansón, de Jefté, de David, de Samuel iwān de profetajmej.†

33 Iga moconfiarojkej pan Dios wel kitāniliykej reyejmej iwān wel taye'juzgarojkej, iwān kimakakej yej Dios kijtoj. Iwān tēkuānimej kika-matzakkej iga amo wel makikuakān yejemej.

34 Iwān kisewijkej tiwelōn iwān choloykej kuḗ' kimiktiaayaj iga espada iwān Dios kimá' itajpalmej kuḗ' kuēkuetāntóyaja iwān wel kitāniliykej iyenemigojmej iwān israelitajmej wel tatalōchtijkej.

* 11:28 11:28 Xikita glosario “Pascua”. † 11:32 11:32 Xikita glosario “Profeta”.

³⁵ Iwán sekin siwatkej iga moconfiarojkej pan Dios, ojpa-isakej ifa-miliarmej yej miktóyaja.

Onoya toknimej yej moconfiarojkej ipan Dios, wan yej kijiya Dios kikitzkijkej inomej toknimej iwán kimagakej kansan makijtōkan iga ay' kitokaj Dios. E' toknimej ayá' kinekikej iga makimajkawakan, majwa' motemakakej iga makimiktikan que iga makikajtewakan Dios, kimatikej iga kēman wel ye'onoskej kuá' ojpa-isaskej.

³⁶ Sekin kipinajtijkej iwán kimagakej, sekin kilpijkej iga cadena iwán kakijkej ipan cárcel.

³⁷ Sekin kitemiktijkej, sekin kitajkoteckej iga sierroj, sekin kichiwaltijkej kuajkuantas iga ompa mamonextikan siga nokta kicredowaj Dios, sekin kimiktijkej iga espada iwán sekin nijnijiga yayaj iga cholojtinemiáj iwán motaajakiayaj iga ikuetaxyo borrego iwán chivo iga ay' katka tzotzolyojkej, iwán ay'ya motapialiayaj, kiyolmiktijkej iwán poxsan kinkochijkej.

³⁸ Inomej poxsan ye'nemiáj, akajasiáj iga maonokan iwán yej namolnemij, e' cholojtinemikej ipan desierto, ipan tepeyoj iwán mochantijkej ipan texapomej iwán pan talxapowewetkej.

³⁹ Dios kiye'ita' nochi inomej iga mopoxconfiarojkej ipan, e' malej ijkón, kuá' mikikej, aya kipiakej yej Dios kijtoj iga kimakayaj.

⁴⁰ Dios tepialiaya yej máj yekti iga no teejlantoya, inón iga Dios akine' iga yejemejsan maasikan iná' Dios, sino que matisenye'onokan iwamej iyixtaj yéj.

12

Matimixkuiṭikan ipan Jesús

¹ Tejemej ken tikita teyawalojtokej mia' toknimej yej momela'nextijkej iga moconfiarojkej ipan Dios, inón iga matikajtewakan nochi yej ayá' tepalewiá iga wel matiye'nemikan. Iwán matikajtewakan iga tikchiwaj yej ayekti yej te-ikximaniajtiá iwán matimotalokan ken ijkán iga tiktokaj iyojwi Dios ke' iga tepolówao'.

² Matimixkuiṭikan ipan Jesús, iga yéj yej achto tenextilij iga matimoconfiarokan pan Dios iwán nochipa tepalewiá iga máj matimoconfiarokan. Jesús kinkochijkej ipan cruz iwán yéj ayá' piná' iga ompa migui', iga kimatiá iga despuéj iga mikis yawi pakiti iwán motalij iladoj iye'má' Dios kan mandarowa.

³ Inón iga xikejlamikikan yej Jesús kichij kuá' kinkochijkej inomej yej ayá' ye'nemij iwán ximixkuiṭikan ipan Jesús, iwán amo xisiawikan niga amo ximosemakakan.

⁴ Kuá' anmomanawiáj iga mitzkitzkijnekij yej ayompa nemij, ni se de amejemen aya mitzmiktiáj.

⁵ ¿Ix ankelkájkeja ken Dios mitznōnotzaj amejemen ken ipilowan? Ijkín mitzijliáj kan ijkuilijto' itájtōl:

Nopiltzīn, xiktajtōlkui toTēko kuá' mitznagastilana iga ayéj ijkón ken nemi tikchiwa,

iwán amo xikajtewa iyojwi Dios, kuá' yéj mitzajajwa.

⁶ ToTēko yej yéj kipoxchokiliá, kinagastilana iwán kinkochiwa nochi inón yej yéj kíkuiya iga ipiltzīn.

⁷ Amejemej xikijyowikan kuá' Dios mitzajajwaj, ijkón Dios mitzkuij iga ipilowan. ¿Katiá tetaj yej ayá' kajajwa ipiltzīn?

⁸ E' siga Dios ayá' mitzajajwaj ken kajajwaj nochi ipilowan, kijtojneki iga amejemen ayéj imela'pilowan Dios.

⁹ Kuá' aya tiyolejkej, totajmej yej tikpiáj ipan inín tajli nō teajajwayaj iwán tikchiwayaj yej te-ijliayaj. ¿Te iga ayá' tikchiwaj ken te-ijliá toTaj yej ono' ipan cielo iga kēman wel nochipa matonokan wan yéj?

¹⁰ Totajmej yej tikpiáj ipan inín tajli teajajwayaj kuá' aya tiyolejkej ken yeje-mej kiye'itayaj, e' Dios tenonotza iga matiye'nemikan, iga matikchijtōkan yej yekti, kensan yéj kichiwa.

¹¹ Melá' iga kuá' nemi te-iknochiwaj, inón ayagaj kiye'ita, majwa' timoknotatij, e' siga se mīxkuitiá pan yej Dios kinextiá, yawi onoti tamelá iwán ye'nemis.

Ayekti iga amo matiktajtōlkakikan Dios

¹² Inón iga amo xisiawikan iga anmotakitzkiáj ipan ima' toTēko iwán amo makuetani amotankuá' iga annemij ipan iyojwi toTēko.

¹³ Xiye'nemikan iyixtaj toTēko. Iwán xikpalewikan yej sennemij amowan ipan toTēko iyojwi yej ken kōxomej iga aya momela'confiarowaj ipan Dios, xikpalewikan iga wel maye'nemikan.

¹⁴ Tamelá xonokan iwán inochin, iwán xikchiwakan ken kineki Dios, siga se ayá' ye'nemi, awel kitas toTēko.

¹⁵ Amo agaj makalimpamati iga Dios tēchokiliá. Yej ijkón kichiwa wel tanextiliá iga sekin nō ayompa manemikan iwán mokuēpa ken se yej yolchichixto' yej kimopa toknimej.

¹⁶ Amo agaj mamotēka wan yej ayá' iwán namiktito', niga makalimpamati yej kiye'ita Dios; ijkón kichij Esaú kuá' kinamá' iga se tákual iherenciaj yej kimakaya itaj iga yéj kopon.

¹⁷ Amejemen ankimatij iga kuá' Esaú kinekiao' sej iga itaj makimaka iherenciaj, itaj kijtoj iga ay'ya wel. Iwán malej poxsan chōga' in Esaú ay'san wel te kichij.

¹⁸ Amejemen ayéj ken israelitajmej yej kitechojkej tepe' Sinaí,* yej wel mochijchimi iwán weweloniá, takomitiá iwán onoya ejeka' este tatikuini;

¹⁹ niga ankikakikej iga nawati' trompeta, niga ankikakikej iga tajtoj Dios. Yej kikakikej iga tajtoj Dios, kijlijkej Moisés iga makijli Dios iga ayo' máj matajto iwamej,

²⁰ iga kimajmawilijkej ken Dios tatekimá', ijkín kijtoj: "A'san nesi yej taksas pan tepe', makitemiktikan o makimimakan, ijkón makichiwilikan kesiá yolka'."

²¹ Israelitajmej poxsan kimajmawiliayaj yej kitztoyaj. Este Moisés nō kijtoj: "Nikuekuechkáto'ya iga nimajmawi."

²² Amejemen ayá' ankitechojkej inón tepe' Sinaí, majwa' ken kuá' ankitechojkej se' tepe' yej ono' ipan cielo yej itōka' Sion kan chijto' iweyi-altepe' Dios yej isato', inonwa' Jerusalén† yej ono' ipan cielo, ompa onokej pox mia' angelejmej yej kiweyimatiá Dios.

²³ Iwán nō ompa nechkatōkej nochī yej Dios kita ken ipilowan nokta, yej itōkamej ijkuilijto' ipan cielo. Iwán kan nō onokej iyēspiritōjmej toknimej yej Dios kiye'ita'ya iwán kichija iga maye'onokan. Nō ankitechojkej kan ono' Dios yej nochī yawi kijuzgarōti

²⁴ iwán ankitechojkej Jesús yej tetajtowiliá iga inón nuevo pacto yej kichij iga iyēsyō. Iga iyēsyō tepajpa' iga mapoliwi yej tikchijkej yej ayēkti iwán tenextiliá yej majya sej que iyēsyō Abel.‡

* 12:18 12:18 Ex 19 † 12:22 12:22 Altepe' Jerusalén mochij ipan tepe' yej itōka' Sion. ‡ 12:24 12:24 Gn 4:1-16. Caín wan Abel ipilowan Adán wan Eva. Caín kimiktij Abel, wan ipan Gn 4:10 kijtowa iga iyēsyō Abel "tzejtzi". Iyēsyō Jesús tenextiliá iga wel teperdonarowa.

²⁵ Inón iga matiktajtólkuikan yej tenotza. Pues siga inomej yej ayá' kitajtólkuikej Dios kuá' kinotzkej nigaj ipan tajli ayá' momanawijkej, tejemej awel nokta timomanawiskej siga ayá' tiktajtólkuij Dios kuá' tenotza este ipan cielo.

²⁶ Iwán kuá' tajtoj Dios este kuekuechka' tajli, e' inán kijtowa: "Nia sej nikuekuechkaltiti tajli; e' ayéj petz tajli sino este cielo."

²⁷ Kuá' kijtowa "sej" tikejlamikij iga yawi poliwiti nochi yej Dios kichij yej wel moolina, iwán káwissan yej ayá' wel moolina.

²⁸ Matikmakakan gracias Dios iga tonókejya kan ayá' wel moolina, kan reinarowa Dios. Iwán matiye'tajtokan iga yéj wan matikmajmawilikan iga amo matikchiwakán yej Dios akiye'ita;

²⁹ iga toDios ken tikita ti'ti yej nochi wel kipolowa.

13

Ken iga manemi yej kitoka Cristo

¹ Nochipa ximochokilikán iga manesi iga amoknijnmatij.

² Amo xikelkawakan iga xikomemawikan yej mitzpaçalowiliáj, sekin yej ijkón kichijkej niga kimatikej mataj komemawijkejwa' angelejmej.

³ Xikejlamikikan yej onokej preso, ximomachilikán kenkuá' no ampresojtotokej iwamej. Xikejlamikikan no yej kwalotokej iga kimagakej, kenkuá' amejemen ijkón no mitziknochijaw.

⁴ Nochi makiye'ita iga se namiktito' iwán amo mayawi wan se'; iga Dios yawi kicastigaroti yej masi iwán yej ayá' iwán namiktito', iwán nochi yej mo-ichtakapiáj.

⁵ Amo xikpoxpiasnekikan tomjn; xiye'onókanya ke'ya iga ankipiáj, iga Dios kijtoj: "Ayí' nimitzkajtewas niga nimitzsemakas."

⁶ Iwán wel tiknojma-ijtowaj:

ToTeko nepalewiá;

inón iga ayá' nimajmawi siga tejté nechijwilijneki agaj.

⁷ Xikejlamikikan amopastormeje yej mitzpowilijkej itajtól Dios. Xikejlamikikan ken iga ye'nemikej iwán ximixkujikan ijkón ken yejemen moconfiarojkej ipan Dios.

⁸ Jesucristo ayí' mopata, inonsan yej onoya ikya, iwán yej ono' inán iwán yej nochipa onos.

⁹ Amo mamitzkajkawakan inomej yej ayompa tamachtiáj. Sé'paya tamachtiáj ayéj ken Cristo tamachtiaya. Máj yekti matimanimarokan iga tikmatij iga Dios tepoxchokiliá, que iga matiktokakan inomej yej tanextiliáj de te wel mokua, puej ken iga yejemej tanextiliáj ni alín ayá' kipalewijkej.

¹⁰ Sacerdotejmej yej kitókajo' iley Moisés awel wan tejemen tik-senna'techowaj toTeko iga aya kimatij iga Cristo mi' ipan cruz iga tonochin yej tikchijkej yej ayekti.*

¹¹ Puej ijefej sacerdotejmej kiwiga† tiopan iyesyoyolka' iga ofrenda, iga nochi gente maye'onokan iyixtaj Dios, e' icuerpoj inomej yolcamej kitatiayaj ayéj pan altepe'.

¹² Ijkón no Jesús kimiktijkej ayéj ipan altepe'. Mi' iga nochi gente maye'ono iyixtaj Dios. Inón iga kitoyaj iyesyoyolka'.

¹³ No ken kuá' matikisakan ipan altepe' iwán matiakan kan ono' Jesús iwán no matikmachilikán ken yéj kipijpinajtijkej.

* **13:10 13:10** Versión literal: Tikpiá se altar kan awel takuaj sacerdotejmej yej tekipanowaj ipan kuetaxtiopan. † **13:11 13:11** Xikita nota Heb 5:1

¹⁴ Ipan inín tajli ateyi se altepe' yej nochipa onos; e' tejemej tiktemojtiawij inón altepe' yej yawi onoti.

¹⁵ Inón iga nochipa matikweyimatiltikan Dios ipan itoka' Jesús. Iga tiktakuikiliáj, tikmakaj Dios yej yéj kajasi iga matikmakakan. Iga tiktakuikiliáj, timonextiáj iga yéj toTeko.

¹⁶ Amo xikelkawakan iga xikchiwakan yej yekti iwán xikmakakan achi yej ankipiáj yej amotapialiáj, porque ijkón tikmakaj Dios yej yéj kiye'ita.

¹⁷ Xikchiwakan ken mitzijliáj amopastorme, xicredokan; porque yejemej nochipa kitztokej iga amo xipojpoliwikan. Yejemen kimatij iga keman yawij asitij itenoj Dios iga kijoskej nochi yej kichijkej. Nochipa xiye'nemikan iga amo xikyolmiktikan amopastorme, porque siga ayá' ijkón ankichiwaj amejemen, ayá' anye'kisaskej.

¹⁸ Xiktajtaniarikan Dios iga manepalewikan. Nikmatij iga ayagaj wel kij-towa iga nikchijkej yej ayekti, nejemej niknekij maniye'nemikan nochipa.

¹⁹ Nimitztajtaniariáj iga xiktajtaniarikan Dios iga amo mawejkati wel sej manimitzpaxalowilitij.

Monawatiá

²⁰ Dios kichiwa iga wel matonokan tamelá. Yéj ki-ojpa-ixitij toTeko Jesucristo kan miktoya. Iga iyesyo Jesús, Dios kichij se' pacto iga wel nochipa teye'ita. Inán Jesús tecuidarowa ken se pastor kicuidarowa iborregojmej, yéj nokta ijefej nochi pastorme.

²¹ Dios makichiwa iga amejemen wel xiye'nemikan iwán nochipa xikchiwakan yej yekti kén yéj kineki. Iwán no Jesucristo makichiwa ipan nejemej ken yéj kineki. ¡Nochipa mamoweyimatilti Cristo! Ijkónyawa'.

²² Nokniwan, nimitztajtaniariáj iga xinetajtolkakikan kén iga nimitznonotzaj ipan inín ama' yej alín nimitzijkuilowilijkej.

²³ Xikmatikan iga toknin Timoteo ayo' presojtito', siga nimanín asis, íwan niáj nimitzitatij.

²⁴ Xiksaludarokan inochi amopastorme iwán inochi yej kitokaj Dios. Tokniwan yej chantitokej Italia mitztitaniliáj saludos.

²⁵ Dios mamitzyolchikawakan amonochin. Ijkónyawa'.

Ama' yej kijkuiloj Santiago

Ama' yej kijkuiloj Santiago

¹ Nej niSantiago, yej nikchijto' ken kineki Dios iwán toTeko Jesucristo, nimitzsaludarowaj amonochin yej ankitokaj Dios yej ampapayintokej noyan ipan inin tajli.

Dios tenextiliá te matikchiwakan

² Nokniwan, amejemen xipoxpakikan kuá' kuajkuantas wetzi amoyakapan.

³ Puej ankimátija siga ayá' ankikajtejawaj iga anmoconfiarowaj ipan Dios, máj anmomachtiáj iga ankijowíaj yej wetzi amoyakapan.

⁴ E' xikmejla'ijyowikan iga manesi iga anye'nemij iwán anye'tajlantokej iwán amo te mamitzpolokan.

⁵ Siga agaj de amejemen ayá' kimati te kichiwa, makitajtanili Dios, iwán Dios kinextilij, puej yéj tenextiliá nochi yej tikmatisnekij iwán ayá' teajajwa.

⁶ E' kuá' kitajtani, mamocfiarowajto iga Dios kimakas, amo makijto iga ayá' kimakas, iga yej ijkón kichiwa, ken tikita maréjal yej nijnijiga kiwiga ejeka'.

⁷ Yej ijkón kichiwa, amo makejlanto iga toTeko yawi kimakati tejté.

⁸ Yej ayá' sesan iyalmaj, nijnijiga yawi.

⁹ Siga se toknin ayá' motapialia, mapaki iga Dios kiweyimatis.

¹⁰ Iwán yej motapialia mapaki kuá' moalimpamati. Porque yej motapialia ken tikita ixochiyo kochki', iga panówasan.

¹¹ Kuá' kisa tonati' iwán tadotonitia, kochki' waki, iwán ixochiyo xini, iwán imonsajyo ómpaya tami'. Ijkón no yej motapialia mopoipolowa kuá' kejlanto' iga máj matatani.

Matikijowikan inochi yej teyolmiktia

¹² Pakto' yej kijyowia inochi yej kiyolmiktijto', iga kuá' pánoja, Dios kimakas yej pox yekti iwán pox mōnsajti' iga onos nochipa wan Dios, ijkón ken Dios kijlij nochi yej kichokiliáj.

¹³ Kuá' agaj kichiwasneki yej ayekti, amo makijto iga Dios nemi kichiwiliá, iga Dios ayá' kichiwasneki yej ayekti, niga agaj kichiwaltia yej ayekti.

¹⁴ Ayéj ijkón, kuá' se kichiwasneki yej ayekti, yéjsan mochiwiliá iga kiyoltilana yej iyalmaj kineki makichiwa iga kejlanto' yej ayekti.

¹⁵ Ipan inón yej ayekti yej se kejlanto' ipan iyalmaj pewa iga se kichiwa yej ayekti, iwán kuá' se kichijto' yej ayekti, nochipa miktos.

¹⁶ Nokniwan yej nimitzpochochokiliáj, amo ximokajkawakan;

¹⁷ nochi yej temakaj yej yekti iwán mōnsajti', inón temaka Dios yej kichij nochi yej xota ipan cielo. Dios nochipa ono' iwán ayí' mopata, niga kichiwa iga matonokan kan takomichkan.

¹⁸ Iga itájtōl Dios sej tinacerojkej iga matonokan ken áchtopa ipilowan iga ijkón yéj kine'.

Matikchiwakan ken kijtowa itájtōl Dios

¹⁹ Inón iga nokniwān, sejsé de amejemen xikakikān yej moknīn mitzi-
jlijnekij, amo nimanīn xitajtokān iwān amo nimanīn xikuesiwikān,

²⁰ porque yej kuesiwi, ayá' kichīwa ken Dios kineki.

²¹ Inón iga xikajtewakān nochi yej ayēkti yej inān mopoxchijto' iwān
ximoalimpamatikān iga xikye'kakikān tájtōl yej mitznēxtilijkej yej wel
mitzmanawiskej.

²² E' ayéj iga san xikakikān itájtōl Dios, sino que xikchīwakān, puej siga
ayá' ankichīwaj san petz anmokajkayajtoskej.

²³ Yej san kipetzkaki itájtōl Dios, iwān ayá' kichīwa, ken tikita se taga'
yej kita ixaya' ipan espejo.

²⁴ Motachiliá igánajsan, e' kuá' yáwiya, kelkawa ken iga tachá.

²⁵ Majwa' siga amejemen ankiye'tachiliáj itájtōl Dios iwān nochipa
ankichīwaj ken kijtowa, ampaktoskej nochipa noyan kan annemij. Porque
itájtōl Dios pox yekti wān tēxitoma kan ken tilpitokej iga tikchijtokej yej
ayēkti. E' yej ayá' kelkawa yej kikaki, sino que kejlanto' ipan inón ley yej
yekti, inón ley yej tēxitoma, iwān nochipa kichīwa ken tatekimaka inón
ley, paktos iga ijkón kichijtos.

²⁶ Siga agaj kijtowa iga kitoka Dios, iwān ayá' motētilāna, mokajkayawa
igánajsan iwān báldejsan iga kijtowa iga kitoka Dios.

²⁷ Yej kimela'toka iyojwi Dios iwān ye'nemi iyixtaj toTēko, inīn kichīwa:
kipalēwiá iknokej, iwān viudajmej kuá' tayokoxtokej, nō kikajtewa
kuajkuantas yej ayēkti yej mochīwa ipan inīn tajli.

2

Amo sesan matikye'itakān

¹ Nokniwān yej anmoconfiarowaj ipan toTēko Jesucristo yej nochi wel
kichīwa, amo sesan xikye'itakān.

² Porque siga kan anmonechkowaj kalaki se taga' yej kiwajliga anillo
de oro ipan imájpil, iwān kakijtiwī' ye'tzótzol, iwān kalaki nō se yej ayá'
motapialiá yej kakijtiwī' tzotzolsól,

³ iwān máj anki-omemawíáj yej ye'taajakijto' iwān ankijliskej: "Tejwa'
yekti iga nij ximotali", iwān yej ayá' motapialiá ankijliskej: "Tejwa' ómpao'
xejkato o ximotali nigaj talpan."

⁴ Ijkonwa' nesi iga ayá' nochi ankiye'itaj iwān ayompa antajuzgarowaj.

⁵ Nokniwān ta' xikakikān: Dios kitapejpen yej ayá' motapialiáj ipan inīn
tajli iga mamocfiarokān ipan yéj, iga maonokān kan yéj reinarowa ken
yéj kijtoj iga ye'onoskej yej kichokiliáj.

⁶ E' amejemen ankipinajtiáj yej ayá' motapialiáj. ¿Ix ayejtaj yej
motapialiáj in yej mitzkuijkuiliáj yej amotatki iwān mitzwawatatzowaj iga
mitzwigaj itennoj yej mandarowaj?

⁷ ¿Ix ayejtaj yejemej yej maltajtowaj iga imonsajtoka' toTēko yej
ankitenewíáj?

⁸ Amejemen siga melá' iga ankichīwaj yej iley Dios, kenya nokta kijtowa
kan ijkuilijto': "Xikchokili moknīn kensan tej timochokiliá", ankichīwaj yej
yekti.

⁹ E' siga ankinékijsan yej ankiye'itaj, iga ijkón ankichīwaj yej ayēkti iwān
mitzjuzgarowaj iley toDios.

¹⁰ Iwān siga se kichīwa nochi ken kijtowa la ley, e' siga kikajtewa se,
kenkuá' akichij nisé. Iwān siga se kichīwa nochi ken kijtowa la ley, iwān
kikajtewa se, iga itechko inón kinkochīwaskej. Iwān siga se kichīwa nochi

ken kijtowa la ley, e' kikajte_wa se, kinkochiw_waskej iga ken ku_w' nochi kikajtej.

¹¹ Porque Dios kijtoj: "Amo ximote_wka wan_w yej ayá' iwán tinamiktito'", kijtoj nō: "Amo xitamikti", iwán siga ayá' mote_wka wan_w yej ayá' iwán namiktito', e' tamiktiá, kichija yej ayekti.

¹² Dios yawi mitzjuzgarotij iga inōn ley yej texitomaki, ijkōn amejemen xitajto_wkan iwán xinemikan iga ankimatij iga mitzjuzgaroskej.

¹³ Yej ayá' tachokiliá, ayá' nō yawij kichokilitij ku_w' yawij kijuzgarotij; e' yej ta-ikneliá, onkisas ku_w' Dios tajuzgaroj.

Ígasan iga se moconfiarowa e' akichíwa nité

¹⁴ Nokniwan, ¿te motaniliá siga se kijtowa iga moconfiarowa, e' ayá' kichíwa yej yekti? ¿Ix wel momanawij iga moconfiarówasan?

¹⁵ Ken matikijto_wkan, siga agaj ayá' kipiá itzótzol niga te kikua;

¹⁶ siga se de amejemen kijlij: "Xiyeyaw_wi; ximotaajaki iwán xitakua", e' ayá' kimaka yej kineki; ¿ix kipalew_wij?

¹⁷ Ijkōn nō yej moconfiarowa, siga ayá' nesi iga kichíwa yej yekti, inōnwa' ígasan iga moconfiarowa iga kenku_w' mikto'.

¹⁸ E' agaj kijtoj: "Tej timoconfiarowa ipan Dios iwán nej nikchíwa yej Diospa kineki." Siga ayá' tikchíwa ken Dios kineki, anesi iga timoconfiarowa, e' siga nikchíwa ken Dios kineki, kena nesi iga nimoconfiarowa ipan yéj.

¹⁹ Tej ticredowa iga Dios sesan, iwán iga ijkōn ticredowa tikchíwa yej yekti, e' malespíritojmej nō kimatij iga Dios ono' iwán kuekuechkaj iga majmawij.

²⁰ Amo xipachtol, ¿ix atikmati siga se moconfiarowa wan_w ayá' kichíwa ken kineki Dios, inōn ígasan iga moconfiarowa?

²¹ Dios kiyeyita' Abraham yej to-ikyapatajwéj iga yej kichij, ku_w' kimiktiaya Isaac yej ipiltz_win iga iyofrendaj Dios.

²² Ankitaj iga Abraham moconfiaroj ipan Dios iga kinextij ipan yej kichij, iwán iga kichij ken kineki Dios nesi' iga momela'confiaroj ipan toTeko

²³ Ijkōn mochij ken kijtowa itájtol Dios kan kijtowa: "Abraham moconfiaroj ipan Dios iwán iga moconfiaroj, Dios kiyeyita'." Iwán Abraham mochij iyamigoj Dios.

²⁴ Ankitaj amejemen iga Dios nō komemaw_wíá inōn yej kichíwa yej yekti, ayá' iga mopetzconfiarowa.

²⁵ Ijkōn nō kichij Rahab, se siw_w' yej najnamolnemiá; Dios kiyeyita' iga kichij yej yekti, iga ki-omemaw_wij yej tapípiatoj iwán kipalew_wijkej iga kojmakakej ipan se' ojtí.

²⁶ Ijkōn ken se cuerpo yej ayá' kipiá iyespíritoj, inōnwa' mikto', ijkōnsan nō yej moconfiarowa, yej ayá' kichíwa yej yekti, inōnwa' kenku_w' mikto'.

3

Tolenguaj

¹ Nokniwan, amo amonochin xitamachtijnekikan, ankimátija iga yej titamachtíaj, Dios máj yawi tejuzgarotij.

² Tonochin tikchíwaj mia' yej ayekti; e' siga agaj ayá' namoltajtowa, inōn yey'nemi iwán ayá' kichíwa yej ayekti ken kitajtani iyalmaj.

³ Ku_w' kawajoj tiktaliliáj freno iga matecredo, welja tikuigaj kan tejemej tiknekij.

⁴ Ta'ki' xikitakan, ákal nō malej iga wejweyi iwán kitopewa yej pox recio ejeka', e' yej kinejnentiá wel kiwiga kan kineki iga se tepostzin.

⁵ Ijkonsan nō tolenguaj; inón nō alimpatzin, e' wel kijtowa kuajkuantas, ken tikita se titzin yej wel kitatiá weyi akawalyoj.

⁶ Tolenguaj ken tikita ti'ti iwán wel kijtowa komati yej ajayekti iwán temopa tosempan, iwán Tzitzimi' kichijto' iga tolenguaj ken kuá' wewelkato', iwán wel tewiga kan ayí' sewi ti'ti.

⁷ Wel tikmansojtiliáj nochi animal, totomej, kowamej, iwán yej momati lamarijti';

⁸ e' ayagaj wel motentilana. Tolenguaj ayagaj wel kimansojtiliá iwán kipiá ken tikita veneno yej tamiktiá.

⁹ Iga tolenguaj tikweyimatiltiáj toTaj Dios iwán tikmalijliáj toknimej yej Dios kichij kensan yéj.

¹⁰ Ipan sansé toten kisa ye'tájtōl iwán yej ayekti. Nokniwan, amo ijkón matikchiwakan.

¹¹ ¿Ix wel ipan se atzontekon kisa yeká' iwán chichika'?

¹² Nokniwan, ¿ix ipan amakuawi' wel ono nantzín, o ipan xoxokomeka' wel moteki itakilka amakuawi'?* Nō ipan se atzontekon awel kisa yeká' iwán yej poye'.

Yej wel kentenderowaj ken Dios kineki

¹³ Siga agaj de amejemen kixmati itájtōl Dios iwán nochi kentenderowa, manesi iga ye'nemi iwán mamoałmpamati.

¹⁴ E' siga amejemen anta-ixitajo' iwán ankitemowaj iga amejemejsan xiye'onokan, entonces amo ximoweyimatikan iga ankixmatij itájtōl Dios, ijkón ayá' nemi ankichiwaj yej yekti.

¹⁵ Porque inōmpa tamatilis ayá' wí' de Dios, sino que de inín tajli, de taga' iwán de tzitzimi'.

¹⁶ Kan ta-ixitalo iwán kan kinekij nochi iga yejemejsan, ompa ayá' tawelonolo' iwán ompa mochijto' nochi yej ayekti.

¹⁷ E' yej wel kentenderowaj ken Dios kineki, ye'nemij iwán ayá' takuejkuesowaj; iwán pox te-ijiknimej, iwán ye'tajlantokej. Iwán ta-ikneliáj iwán kichiwaj yej yekti iwán ayá' takajkawawaj.

¹⁸ Yej kinekij iga maonolo tamelá kimopaj sekin iga maonokan tamelá iga maye'nemikan.

4

Amo matiktokakan yej ayompa nemij

¹ ¿Ankimatij te iga anmomagaj iwán anmokuejkuesowaj? Inón kisa ipan amoalmaj kan ono' kuajkuantas yej mitzyoltilanaj iga xikchiwakan yej ayekti.

² Ankipiasnekij tejté iwán como awel ankipiáj, antamiktiáj, anmomagaj iwán anmokuejkuesowaj iga anta-ixitaj. Awel ankipiáj yej ankinekij iga ayá' ankitajtaniliáj Dios.

³ Iwán siga ankitajtaniliáj Dios, ayá' mitzmakaj iga ayompa ankitajtaniliáj iga ankinekij xiknamoltamikan.

⁴ ¡Amejemen yej ayompa annemij! ¿Ix ayá' ankimatij iga yej kiye'ita yej ayompa mochíwa ipan inín tajli, Dios kijiya inón? Yej kichíwasneki yej ayompa mochíwa ipan inín tajli, kichíwa iga Dios makijiya.

* **3:12 3:12** "Amakuawi" achi ken "higuerajkuawi". Xikita glosario "Higo". "Nantzín", español "aceitunas" yej itakilka kuawi' yej itoka' olivo. Xikita glosario "Olivo".

⁵ Inón iga itájtɔl Dios kijtowa: “IyEspíritoj Dios yej ono' topan tepoxchokiliá iwán akineki se' matiktokakan.”

⁶ E' Dios máj tepalewiá iga tepoxchokiliá; itájtɔl Dios kijtowa: “Dios ayá' kipalewiá yej moweyimatij, e' kikneliá yej moalimpamatij.”

⁷ Xikchiwakan yej Dios kineki iwán amo xikchiwakan ken kineki Tzitzimi' iwán yéj mitzcholowiliskej.

⁸ Xikna'techokan Dios iwán yéj mitzna'techoskej. Amejemen yej ankichiwaj yej ayékti ayo' máj xikchiwakan yej ayékti. Amejemen yejki' ankitokasnekij Dios iwán nɔ ankichiwaj yej ayékti yej mochíwa ipan inín tajli, xiksentalíkansan amoalmaj ipan Dios.

⁹ Ximoyolyamanakan, xichokakan iga anmomachiliáj iga ankichijtokej yej ayékti. Siga anwetzkatokej, xichokakan; siga ampaktokej, ximoknomatikan.

¹⁰ Ximoalimpamatikan iyixtaj toTeko, iwán yéj yawi mitzweyimatiltitij.

Amo xikpopowa moknín

¹¹ Nokniwan amo ximopopowakan. Yej kipopowa iyiknín, iwán kijuzgarowa iyiknín, iga ijkón kimalijliá iwán kijuzgarowa iley Dios yej tenextiliá iga matikchokilikan toknín. Siga tikjuzgarowa la ley, tej ayá' tikchiwa ken kijtowa la ley iga timomachiliá iga máj tiye'nemi.

¹² Petz Dios yej temá' iley wel tejuzgarowa, inón yej wel tamanawiá o tapolowa; ¿in tej, te moteki iga xikjuzgaro se'?

Amo matimoweyimatikan

¹³ Inán xikakikan inín, amejemen yej ankijtowaj: “Aman o mosta niatij ipan inepa altepe', ompa nonoskej se año iga nitanamakatoskej iwán niktantoskej tomín”,

¹⁴ iwán niga ankimatij yej mostapa yawi mochíwati. ¿Kéntaj an in tejemej iga tonokej? Ken tikita se apo' yej nesiki iwán imanín poliwi sej.

¹⁵ Ijkinwa' in xikijtokan: “Siga toTeko kineki, tonoskej iwán tikchiwaskej inín o inepa.”

¹⁶ Welán anmoweyimatij iga ankijtowaj yej ankichiwaskkej, iwán ayékti iga se moweyimati.

¹⁷ Yej kimati te iteki yej yékti iwán ayá' kichíwa, ayompa kichíwa.

5

Yej motapialiáj wan ayá' ta-ikneliáj

¹ Xikakikan amejemen yej anmotapialiáj! Xichokakan iwán xitzajtzikan iga yawij mitziknochíwatij.

² Amotomimej poxkatokej; amotzotzolmej kixajxapoyótija chijki.

³ Amo oro iwán amoplataj misotatokej iwán iga misotato', inón mitznexstiskej iga anyawij ampoliwitij iwán ken tikita ti'ti yawij mitz-tatitij. Poxsan ankinechkojkej amotomín inán kuá' na'ya iga Dios yawi tajuzgaroti.

⁴ Ayá' ankixtajkej yej tekipanojkej ipan amómil iwán toTeko yej nochi wel kichíwa kika' yej yejemej kitajtantokej. Inón tomín yej ayá' ankixtajkej ken kuá' tzajtzi iyixtaj Dios amocontraj.

⁵ Iga ipan inín tajli amejemen anye'onoyaj, ankichíwayaj yej ankinekij, amochikajtokej ken ganado; iwán yawi asiti kuá' yawij mitzmiktitij.

⁶ Amejemen ankijtojkej iga mamikikan yej ayá' kichijkej yej ayékti iwán ankimiktijkej iwán yejemej awel momanawijkej.

Matimixkuitikan ipan Job

7 Inón iga nokniwan xiktawelchixtokan este kuá' wí' toTeko. Ximixkuítikan ipan yej tekipanowa ipan mijli, yej kitawelchá este mamochiwa yej kitoga', iwán kitawelchá iga mawetzi tiawa'.

8 Amejemen nõ xiktawelchakan iwán amo ximosemakakan, iga ayo' wejka iga wí' toTeko.

9 Nokniwan amo ximosepantejtelwikan, iga amo mamitzjuzgarokan, iga Dios yej tajuzgarowa wí' nékiya.

10 Nokniwan, ximixkuítikan ipan profetajmej* yej kipojkej itájtol toTeko iga kiyowijkej kuá' kinkochijkej.

11 Puej tejemen tikye'itaj yej kiyowiáj kuá' kinkochiwaj. Amejemen ankikakíkeja kén iga Job nochi kiyowij, iwán ankimatij kén iga máj máj toTeko kipalewíj, iga toTeko pox tachokiliá iwán ta-ikneliá.

Ken iga matinemikan

12 Nokniwan, amo xikijtokan “kitzto' Paj”, niga “kitzto' cielo”, niga “kitzto' tajli”, iwán nité nokta. Kuá' ankijtowaj “kena” ijkón mamochiwa; kuá' ankijtowaj iga “ayá” ijkón mamochiwa, iga Dios amo mamitzjuzgarokan.

13 Siga agaj de amejemen nemi kinkochiwaj, matajto wan Dios. Siga agaj pakto', makitakuikili Dios.

14 Siga agaj wetito', makinotza ancianojmej† yej monechkowaj tiopan iga maoradokan iga yéj, iwán ipan itoka' toTeko makitalilikan aceite.

15 Iwán kuá' antajtowaj wan Dios, ximoconfiarokan ipan yéj, toTeko mitztajtolkakiskej iwán yej wetito' yektiás; iwán siga kichij yej ayekti Dios yawi kelkawiliti.

16 Inón iga ximoténxitomakan sewo' iwán se' yej ankichijkej yej ayekti, iwán sejsé de amejemen xiktajtanilikan Dios iga makachitalti toknimej. Kuá' se yej ye'nemi tajtowa iwán Dios, Dios wel poxsan kichiwa yej quitajtaniliá.

17 Profeta yej itoka' Elías taga' katka kensan tejemen, iwán kuá' kitajtanilij Dios iga amo mawetzi tiawa', ayá' wetzi' ipan tajli ipan eyi año wan tajko.

18 Kuá' sej kitajtanilij Dios, wetzi' sej tiawa' iwán ipan tajli poxsan mochi yej motoga'.

19 Nokniwan, siga agaj de amejemen mopoipolowa iga kikajtewa iyojwi Dios, iwán sewo' sej kiyé'ojkuiltiá,

20 xikmatikan amejemen siga agaj makiye'ojkuilti yej ayompa nemi, kimanawiá iga mikiá iwán kichiwás iga toTeko wel kelkawiliá mia' yej kichij yej ayekti.

* 5:10 5:10 Xikita glosario “Profeta”. † 5:14 5:14 Xikita glosario “Anciano”.

Áchtopa ama' yej kijuiloj San Pedro

Pedro kijuilowiliá yej kitokaj Cristo yej nijijiga chantitokej

¹ Nej niPedro iyapóstol* Jesucristo, ken tikiytowaj nej se yej yéj kititan. Nimitzijkuilowiliáj nokniwan yej mitzkixtijkej† ipan amopaismej iwán inán anchantitokej ipan estadojmej yej itokamej, Ponto, Galacia, Capadocia, Asia iwán Bitinia.

² Amejemen yej mitztapejpenkej ken ikyay kejlantoya toTaj Dios. Iwán el Espíritu Santo kichij iga xiye'nemikan iwán xikchiwakan ken kineki Jesucristo yej mitzperdonarokkej iga iyeyo yej kitoyaj kuá' mi'.‡ Mamitzpalewikan Dios iwán yéj makichywa iga nochipa xonokan tamelá.

Mamoweyimatilti Dios

³ Matikweyimatiltikan Dios yej íTajpa toTeko Jesucristo, iga poxsan te-iknelij. Kuá' ojpa-isa' Jesucristo kan miktoya, kichij iga mati-ojpanacerokan sej iga wel matikmatikan iga nochipa tonoskej iwán.

⁴ Dios temakas yej yékti, yej anto' ajko ipan cielo, yej ayí' tamis, niga nempoliwis, niga palanis ken nochi yej tikixmatij ipan tajli.

⁵ Iga annoconfiarojtokej ipan Dios, yéj mitzpalewiáj iga ipoder este que mitzsalvaroskej kuá' asis hora iga yéj yawi tajuzgaroti.

⁶ Iga inán amejemen poxsan xipakikan, malej iga amejemen achi alín tiempo ankisufriroskej iga kuajkuantas mitzchwiliskej.

⁷ Iga annoconfiarowaj pan Dios, inón poxsan valerowa ken tikita oro. Iga oro manesi iga mela'oroj, moprobarowa pan ti'ti. Ijkonsan no iga manesi iga anmomela'confiarowaj ipan toTeko kuajkuantas mitzpasaroskej iwán mela'nesis siga ankijyowiskej kuá' ankisufriroskej. Iga annoconfiarowaj ipan Dios inón majya sej valerowa que oro; iga oro támissan keman. Ijkón, kuá' nesiki Jesucristo, ye'tajtoj iga amejemen iga annoconfiarowaj ipan toTeko, mitzweyimatiltiskej iga ankijyowijkej yej mitzchwilijkej.

⁸ Amejemen ankichokiliáj Jesucristo malej ayí' ankitaj; iwán malej iga aya ankitaj, ancredowaj yéj. Ampoxpakij, este awel ankijtowaj iga tájtól ken iga nochipa ampoxpakij.

⁹ Ampakij iga ankimatija iga toTeko mitzsalvaroskej iga annoconfiarojkej ipan yéj.

¹⁰ Ikyay profetajmej§ momachtijkej iwán tatajtantenkej iga makimatikan ken iga mosalvaroloj, iwán kijtojkej iga Dios tesalvaroj iga tepoxchokiliá.

¹¹ Ikya kuá' Cristo aya witzia ipan tajli, profetajmej kinekiáj makimatikan a'yéj an kichiwás iga mamosalvarolo iwán keman mochiwás. IyEspíritu Cristo kimatiltiaya profetajmej kén iga Cristo yawij kinkochiwatij, iwán kén Cristo yawij kiweyimatiltij.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol". † **1:1 1:1** Kikixtijkej iga moconfiarojkej ipan Jesucristo. Ipan Hch 8:1 tikitaj ken iga pe' mochij ijkón. ‡ **1:2 1:2** Ipan griego tajtowa iga kajzelwiá iga iyeyo Jesucristo. Anka Pedro kejlamikiá ken kichiwajay ikya judiyojmej iga maye'onokan iyixtaj Dios. Ex 24:8, Heb 9:19, Ex 29:22, Heb 10:22, Lv 14:6-7 y Lc 5:14 § **1:10 1:10** Xikita glosario "Profeta".

12 E' Dios kimatiltij inomej profetajmej iga yej yejemej kijtojkej ayéj iga yejemej, sino iga amejemen xiye'onokan. Inán Dios kititan el Espíritu Santo, kisa' ipan cielo iga makipalewi inomej yej kipowaj itájtol Dios iga amejemen xikmatikan inín ye'noticiaj yej aya ankimatiáj, yej angelejmej* no kinekij magui' makimatikanya.

Dios tenotza iga matiye'nemikan

13 Inón iga xikitakan ken iga annemij, xiye'tajlantokan iwán nochipa ximoconfiarojtokan ipan Dios iga yéj yawi mitzsalvarotij kuá' nesiki Jesucristo.

14 Xinemikan ken inomej tepilowan yej kichiwaj nochi yej kitekimakaj, amo xikchijtokan yej ayekti ken ankichijwayaj kuá' aya ankixmatiáj Dios.

15 Majwa' xiye'nemikan, ijkón ken kajasi iga manemikan yej kitokaj toTeko, porque Dios yej mitznotzkej, ayí' kichijwa yej ayekti.

16 Porque kan ijkuilijto' itájtol Dios, ijkín kijtowa: "Amo xikchijwakan yej ayekti; porque nej ayí' nikchijwa yej ayekti."†

17 Amejemen ankijliáj iga "amoTaj" in Dios, yej kijuzgarowa kensan iga se kichijwa, yéj ayá' sesan kiye'ita. Nochipa ximoalimpamatikan iyixtaj Dios miej amonókejo' ipan inín tajli.

18 Ankimátija iga amejemen Dios mitzxitonkej kan ikya ken an-ilpitoyaj iga ankichijtoyaj yej ayá' mitzpaléwiáj, kensan kichijtoyaj amo-ikyapatajwan. Dios iga mitzxitonkej ayá' kixtaj iga oro o plata,

19 sino que iga Jesucristo iyesyo yej pox valerowa. Jesucristo kimiktijkej ken se borregoijtzn‡ yej yektito', yej ayí' kichij yej ayekti.§

20 Cristo inonya nokta iga onoya este kuá' aya mochiwaya inín tajli, e' inán nesiko kuá' ay'ya wejka iga tajuzgaroki toTeko. Nesiko iga amejemen xiye'onokan.

21 Kuá' walaj Jesucristo, yéj mitznextilijkej kén iga ankicredowaj Dios yej ki-ojpa-ixitij Cristo kan miktoya. Iwán Dios kichij iga Cristo poxsan makiweyimatiłtikán. Inón iga amejemen anmoconfiarojkej ipan Dios iwán ankimela'matitokej iga Dios kichijwas ken kijtoj.

22 Inán amejemen iga ankichijwaj ken kijtowa itájtol Dios, ay'ya ankejlantokej yej ayekti iwán welja ankimela'chokiliáj tokniwan. Inón iga poxsan ximosepanchokilikán sewo' iwán se' iga inochi amoalmajmej.

23 Porque amejemen sej an-ojpanacerojkej,* e' amotaj ayejo' yej miki, sino que mitzmakekej vida Dios iga itájtol yej isato' iwán nochipa onos.

24 Porque itájtol Dios kijtowa:
Nochi gente ken tikita kochki',
iwán nochi yej motapialia moweyimati, iwán inón yej kipiá, ken tikita ixochiyo kochki'.

Kochki' waki iwán xini ixochiyo;

25 e' itájtol toTeko nochipa onos.

Iwán inín tájtol inón ye'noticiaj yej tasalvarowa yej amejemen mitzpowilijkej.

2

1 Xikajtewakanya iga ankichijwaj nochi yej ajayekti, ayo' xitakajkayawakan, amo san ximopajpantikan iga anye'nemij, amo xita-ixitakan iwán amo xitapopowakan.

* 1:12 1:12 Xikita glosario "Ángel". † 1:16 1:16 Lv 11:44-45; 19:2 ‡ 1:19 1:19 Xikita glosario "Borrego". § 1:19 1:19 Ex 12:3,5 * 1:23 1:23 Jn 3:3

² Ximochiwakan ken seli'kokone' yej atanekij iga kinectokej chichiwala', iwán inonwa' chichiwala' kijtojneki itájtól Dios yej pox yékti iwán tepalewiá iga wel máj matimoconfiarokan ipan yéj iwán wel tesalvarowa.

³ Amejemen ankimátija iga toTeko poxsan te-ikneliá.

Cristo, te'ti yej isato'

⁴ Inón iga xikna'techokan toTeko Jesucristo, yéjwa' ken tikita se te'ti yej isato', yej la gente kitajkalkej, e' inón te'ti Dios kitapejpen iwán poxsan valerowa.

⁵ Amejemen nō ken antemej yej isatokej, iwán iga inomej te'ti Dios nemi kichíwa tiopan kan onos iyEspíritoj, iwán amejemen ansacerdotejmej yej ankichíwaj ken kineki Dios, iwán Jesucristo mitzpalewiáj iga ankimakaj iyofrendaj Dios yej poxsan kiye'ita.

⁶ Nō ijkín ijkulijto' itájtól Dios:

Nej niktaliá se te'ti ipan Jerusalén,* inón te'ti kan pewa iga mochíwa kajli, iwán inón te'ti Dios kitapejpen iga poxsan valerowa, yej ípan moconfiarowa ayá' mopinajtij.

⁷ Iga amejemen yej ankicredowaj, inón te'ti poxsan valerowa, e' iga inomej yej ayá' kicredowaj, mocumplirowa kan ijkulijto' pan itájtól Dios:

Yej kalchíwaj kitajkalkej inón te'ti,

e' inón te'ti majya sej valerowa iga kitapejpenkej iga ípan mataksato kajli yej nemi mochíwa.

⁸ Nō mochij yej ijkín ijkulijto':

Te'ti kan mokxiwitekilo iwán te'ti yej tawetziltiá.

Yejemej mokxiwitekij iga ayá' kicredowaj itájtól Jesucristo, inomej inonya nokta iga walkej.

Amejemen itatki Dios

⁹ E' amejemen gente yej Dios mitztapejpenkej, ansacerdotejmej yej antekipanowaj iga yéj. Amejemen gente yej anye'nemij iyixtaj, iwán mitznótzkej iga xikpowakan yej Dios kichij yej ayagaj máj wel kichíwa. Dios mitzkixtijkej kan ankichijtoyaj yej ayékti iga inán xikchíwakan yej yékti ken yéj kineki.

¹⁰ Ikya amejemen ayéj te amoteki iyixtaj Dios, e' inán amejemen gente yej itátkiya Dios. Ikya ayagaj mitzikneliayaj, e' inán mitzikneliaja Dios.

Xinemikan ken Dios kineki

¹¹ Nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, yej ken anwejkachanejkej iwán yej ken ampanówajsan pan inín tajli,† nimitztajtaniliáj iga amo xikchíwakan yej ayékti yej mitzyoltilanaj, wan amo xikchíwakan yej ayá' mitzpalewiáj iga ankitokaj iyojwi toTeko.

¹² Xiye'nemikan iyixtaj yej ayá' kicredowaj Dios. Ijkón yejemej, malej iga amejemen mitzijliáj iga ankichíwaj yej ayékti, yejemen kitaskej iga ankichíwaj yej yékti iwán kiweyimatiłtiskej Dios kuá' yéj wí' tajuzgaroki.

¹³ Iga ankitokaj toTeko, xiktajtolkakikan yej mandarowaj ipan inín tajli: ken el rey César‡ iga yéj máj mandarowa,

¹⁴ iwán gobernadormej iga kititani el rey iga makicastigarokan yej kichíwaj yej ayékti iwán maye'tajtokan iga yej kichijtokej yej yékti.

¹⁵ Porque Dios kineki iga amejemej xikchíwakan yej yékti iga ay'ya mamitzpopowakan inomej yej xexeto'nemij yej akixmatij itájtól toTeko.

* **2:6 2:6** O "Sion" yej itōka' tepe' kan mochij altepe' Jerusalén. † **2:11 2:11** Anka kijtojneki iga yej kitoka Cristo imela'chan ipan cielo. ‡ **2:13 2:13** Xikita glosario "César".

¹⁶ Xinemikan ken yej wel ankichiwaj ken ankinekij iga ayagaj mitzpiáj ken esclavo, § e' malej iga wel ankichiwaj ken ankinekij, amo iga inonya xikchiwakan yej ayekti. Xinemikan ken iyescłavojmej Dios iga ankichiwaj ken yéj kineki.

¹⁷ Xitarrespetarokan, xikchokilikan tokniwan, xikmajmawilikan Dios iwán xik-respetarokan rey César.

Matimixkuítikan pan Cristo ken iga kisufriroj

¹⁸ Amejemen yej an-esclavojmej, xikchiwakan ken mitztekimakaj amotekomej. Siga te-ijiknimej o malej ayá' o siga mitziknochiwaj.

¹⁹ Dios mitzye'itaj siga ankijyowiáj malej iga amotekomej mitzyokacas-tigarowaj iga ankichiwaj ken Dios kineki.

²⁰ E' siga mitziknochiwaj iga ankichiwaj yej ayekti, ay'ya agaj wel kijtowa iga mitzyoka-iknochiwaj; e' siga ankichiwaj yej yekti iwán mitziknochiwaj iwán ankijyowiáj, Dios kiye'ita.

²¹ Iga inón nokta mitztapejpenkej Dios; iga Cristo no kinkochijkej iga totechko, inón iga matikchiwakan ken yéj kichij.

²² Cristo ayí' kichij yej ayekti iwán ayí' takajkayaj.

²³ Kuá' kuajkuantas yej ajayekti kijliayaj, Cristo ayá' tatenkuepiliaya iwán kuá' kimagakej, yéj ayá' momakuepa' sino que kisentaliaya iyalmaj pan Dios yej taye'juzgarowa.

²⁴ Cristo migui' ipan cruz iga totechko, iga inán tejemej matikajewakan iga tikchijtokej yej ayekti, iwán welja matiye'nemikan. Cristo kimagakej este pox eskisa', iga amejemen xi-achitiakan.

²⁵ Porque ikya amejemen ken tikita anborrejojmej yej pojpolijtine-miáj, e' inán ayo' ampojpolijtinemij iga ankitókaja Cristo yej nochipa mitzcuidarowaj.

3

Ken makichiwakan yej namiktitokej

¹ Ijkonsan no amejemen siwatkej yej anwewejyojkej, xikchiwakan ken kijtowa amowéj, ijkón sejsé de yejemej yej ayá' kicredowaj itájtól Jesucristo, wel no makicredokan, malej iga ayá' ankipowiliáj,

² iga yejemej kitaskej iga anye'nemij iwán antarrespetarowaj.

³ Iga anmomonsajtiliáj, ayá' ono' iga kén anmotziztikuiáj iga mapoxye'nesi amotzónkal, o iga xiktalikan yej de oro, o iga xiknentikan amotzótzol yej pox patiyoj.

⁴ Majwa' anyoltzopelikmej, iga ijkompa mōnsajtilis nikeman atamis, iwán ompa nesi iga amejemen ante-ijiknimej iwán ankichiwaj iga xonokan tamelá, inonwa' kipoxye'ita Dios.

⁵ Ijkón yoltzopelikmej siwatkej yej ikyapamej yej ye'nemiáj. Yejemej moconfiarowayaj ipan Dios iwán kicredowayaj iwewejmej.

⁶ Ijkón kichij Sara, yéj kicredoj iwéj yej itoka' Abraham. Kuá' Sara tajtowaya wan iwéj, kijliaya "noteko". Iwán amejemen anmochiwaskkej ken kuá' ipilowan Sara, siga ankichiwaj yej yekti iwán ayá' ankimajmawiliáj nité.

⁷ Amejemen tajtaga' yej annamiktitokej, xikye'itakan sejsé amosiwa'. Yejemej kajasi iga xik-respetarokan porque siwatkej ayá' máj tajyowiáj que tajtaga'; yejemej no mosalvaroskej kensan amejemej iga Dios mitzikneliáj.

§ 2:16 2:16 Xikita glosario "Esclavo".

Ijkón xikchiwakan iga nité amo mamitzzakuilikan kuá' antajtowaj wan Dios.

Yej kinkochiwaj iga kichiwaj yej yekti

⁸ Inín nimitzijliáj, xonokan ken kuá' sesan amoalmajmej, xita-iknelikan iwán ximosepanchokilikan. Xite-ijikniwan iwán amo ximoweyimatikan.

⁹ Siga agaj mitzchiwiliáj tejté yej ayekti, amo no xikchiwilikan ijkón. Siga agaj mitzijliáj kuajkuantas yej ajayekti, amo xiktenkuepilikan. Majwa' xiktanjilikan Dios iga makipalewikan yejemej, porque Dios mitztapejpenkej iga mamitzye'chiwakan.

¹⁰ Iga ijkín kijtowa itájtól Dios:

Yej kineki maye'ono iwán mapakto,

amo makijijto yej ayekti

niga matakajkayawa.

¹¹ Amo makichíwa yej ayekti, makichíwa yej yekti.

Makichíwa iga nochipa maono tamelá wan nochi toknimej.

¹² Iga Dios kipalewiá yej ye'nemij,

iwán kitajtolkui kuá' oradowaj,

e' ayá' kiyé'ita yej kichiwaj yej ayekti.

¹³ ¿A' wel mitzchiwiliskej yej ayekti siga amejemen nochipa ankichiwaj yej yekti?

¹⁴ Siga agaj mitzchiwiliáj tejté iga ankichijtokej yej yekti, amejemen xipakikan. Amo xikmajmawilikan ni agaj, niga ximajmatokan.

¹⁵ Majwa' ipan amoalmaj xikweyimatiltikan Cristo iga yéj amoTéko. Nochipa xikmatitókanya te ankijliskej nochi yej mitztajtani de inón yej amejemen ankichixtokej iga anmoconfiarowaj ipan toTéko.

¹⁶ E' kuá' antajtowaj, amo ximoweyimatikan iwán xitarrespetarokan. Yej amoalmaj mitzijliáj iga yekti, inón xikchiwakan, iga yej mitzmalijliáj iga ankiçredojokej Cristo, mamopinajtikán iga san tajtajtokej.

¹⁷ Máj yekti, siga Dios kineki, mamitziknochiwakan iga ankichiwaj yej yekti, que iga mamitziknochiwakan iga ankichiwaj yej yekti.

¹⁸ Porque Cristo no kinkochijkej kuá' kimiktijkej iga yej ayekti tikchijkej. Mi' sesan vej iga totechko iwán ay' kajasi sej iga mamiki iga tejemej. Yéj ayá' kichij yej ayekti; e' migui' iga yej kichiwaj yej ayekti wel maonokan itennoj Dios. Migui' icuerpoj iwán iyEspíritoj Dios ki-ojpa-ixitij.

¹⁹ Iwán iyEspíritoj Cristo yajki kitatapowito inomej espiritojmej yej presojtitokej.

²⁰ Inomej yej pox ikya ayá' kicredojokej yej kijtoj Noé, kuá' Dios kijyowilijtoya iga kichixtoya iga mamoyolpatakán inomej miej Noé nemi kichíwayaj weyi ákal. Ocho toknimej momanawijkej ipan weyi ákal, inomej ayá' amikikej.

²¹ Inón a'ti kijtojneki yej ken iga mobautizarolo* inán, yej iga timosalvarojkej. Iga se mobautizarowa, ayéj iga maewi ikajlo', sino que iga se makitajtanili Dios iga makiperdonaro yej kichíwa yej ayekti. Iwán timosalvarowaj iga Jesucristo ojpa-isa' kan miktoya.

²² Yéj yajki ipan cielo iwán ewato' iladoj iye'ma† Dios iwán yéj kimandarowa angelejmej iwán nochi yej mandarowaj iwán kipiáj poder.

* **3:21 3:21** Xikita glosario "Bautizar". † **3:22 3:22** Yej ewato' iladoj iye'ma' se rey, no mandarowa. Ijkón Jesús senmandarowa wan iTaj.

4

Matikchiwakan ken Dios kineki

¹ Ijkón ken Cristo kinkochijkej, ijkón nõ amejemen xiksentalikan amoalmajmej iga mamitziknochiwacan. Yej kiyowia iga kinkochiwaj ken Cristo, kikajteja iga kichywa yej ayekti.

² Ijkón kitekichijos nochipa ken kineki Dios, ayá' kichijos ken kiyotilana yej ayekti.

³ Ikyá nõ amejemen ankichijtoyaj ken kichiwaj yej ayá' kixmatij Dios, amejemen anmoteKayaj wan yej ayá' iwán annamiktitokej, ankichijtoyaj yej mitzyotilanayaj yej ayekti, antawanayaj, nochipa ansentawanayaj kan pox antajtakujaj iga an-ilwichiwayaj, iwán ankiweyimatiltiyaj idolojmej. Iwán Dios kijiya nochi idolojmej.

⁴ E' inán yejemej ay' kojasiy te iga ay'ya ankichiwaj ken yejemej kichiwaj, iwán mitzpopowaja.

⁵ Yejemen se día yawij asitij itenoj Dios yej kijuzgarowa yej isatokej iwán yej miktokej, iwán yejemen kijtoskej nochi yej kichijkej.

⁶ Porque yej inán miktókeja nõ ikuyay kipowilijkej ye'noticiaj iga iyespíritojmej wel isatoskej nochipa wan Dios. Iga Dios kijoja iga nochi gente miki.

⁷ Ay'ya ke' poliwi iga yáwiya tamiti nochi. Inón iga amejemen xiktapejpenakan iga xikchiwakan yej yekti iwán nochipa xitajtokan wan Dios.

⁸ E' yej máj yekti, amejemen ximopoxchokilikan porque iga anmopoxchokiliáj wel anmoelkawiliáj siga agaj mitzchiwiliáj yej ayekti.

⁹ Xitaomemawikan kuá' mitzpaXalowiliáj yej akipiáj kan kawij, amo te xikijtokan.

¹⁰ E' ijkón ken Dios sejsé mitzmakekej yej wel ankichiwaj, inón xikuikan iga xikpalewikan sekin.

¹¹ Siga agaj wel ye'tajtowa, makipowa itájtol Dios. Siga agaj wel kipalewiá se' toknin, makichywa iga itájpal yej Dios kimaka. Nochi yej ankichiwaj, xikchiwakan iga mamoweyimatilti Dios ipan itoka' Jesucristo, porque yéj iga iweyi poder nochipa mandarowa. Ijkónyawa'.

Kinkochiwaj iga kitokaj Cristo

¹² Nokniwan yej nimitzpoXchokiliáj, amo ximomajtikan kuá' ankisufrirowaj iga kuajkuantas mitzchiwiliáj iga anmoconfiarowaj ipan Cristo, inón ankimatitókeja.

¹³ Majwa' xipakikan kuá' mitziknochiwaj kensan Cristo nõ kinkochijkej, iga nõ xipakikan kuá' wí' iwán iweyi poder.

¹⁴ Xipakikan kuá' mitzijliáj kuajkuantas iga ankitokaj Cristo, iga iyEspíritoj Dios yej nochi kimandarowa, ono' wan amejemen. Yejemej kimajlijliáj Dios, e' amejemen ankiweyimatiltiáj.

¹⁵ Siga agaj de amejemen kinkochiwaj, ayejpa iga antamiktijkej, niga antachtekkej, niga ankichijkej yej ayekti o niga anyokayawij antajtotij kan ayá' kajasi xitajtokan.

¹⁶ E' siga mitziknochiwaj iga ankitokaj Cristo, amo xipinawakan, majwa' xikweyimatiltikan Dios iga inón mitzchiwiliáj.

¹⁷ Ási'ya hora iga Dios yawi tajuzgaroti, e' pewa ipan ipilowan Dios. Siga pewa ipan tejemej, ¿kan kimakatij in inomej yej ayá' kichiwaj ken kijtowa itájtol Dios?

¹⁸ Siga yej ye'nemi ayéj fácil iga mosalvarowa, ¿kan kimakati yej kichijto' yej ayekti?

¹⁹ Inón iga yej kisufrirowaj iga ijkón kineki Dios, máj makichiwakan yej yekti iwán makisentalikan iyalmajmej ipan Dios yej techij, pues Dios nochipa kichíwa yej kijtowa.

5

Pedro kinonotza yej kitokaj toTeko

¹ Achi manimitznonotzakan amejemen ancianojmej* yej ankidirigirowaj tokniwan yej kitokaj Cristo. Nej nō ni-ancianoj kensan amejemen, iwán nej nikita' ken kikonohijkej Cristo. Nej nō nisen-onos wan toTeko kuá' kinextij iweyipoder.

² Xikitakan tokniwan yej Dios mitzmakakej iga xicuidarokan. Xicuidarokan ken se yej kicuidarowa yolkamej. Xikyolmakakan iga xikchiwakan ken Dios kineki, iwán amo xikteki'chiwakan. Ayéj iga tomīn mamitzyołtilanakan.

³ Amo xiktekimakakan ken kuá' amotatki tokniwan yej ankiduidarowaj, majwa' mamixkuiťikan ipan amejemen iga anye'nemij.

⁴ Ijkón kuá' nesiki Jesucristo yej kimandarowa nochi pastorme, amejemen mitzmakasej amocoronaj† yej este monsjati' yej ayí' tamis.

⁵ Ijkonsan nō amejemen chokomej, xikchiwakan ken mitzijliáj ancianojmej. Ximoalimpamatikan iga wel ximosepancredokan iga ijkín kijtowa itájtōl Dios:

Dios ayá' kiye'ita yej moweyimati,
e' kipalewiá yej moalimpamati.‡

⁶ Ximoalimpamatikan iyixtaj Dios yej kipiá poder, iga yéj wel mamitzweyimatikan kuá' nokta kinekis.

⁷ Xikijlikan Dios nochi yej amejemen mitzyolmiktijtokej, iga yéj kineki mamitzpalewikan.

⁸ Xitajlantokan, amo ken kuá' xikochtokan; iga Tzitzimi' mitzijiyaj iwán yéj ken tikita tekuani yej tzajtzitinemi iga kitemowa yej yawi kikuati.

⁹ Ximoconfiarojtokan ipan toTeko iga wel xiktanilikan Tzitzimi'. Ankimatij iga ijkonsan nō tokniwan yej onokej noyan ipan tajli, nō nemi kikonohijwaj.

¹⁰ E' kuá' achá mitzikonohijkej, Dios kichíwas iga anye'onoskej, iwán iga amejemen ayí' xikajtewakan iga anmoconfiarowaj ipan yéj; mitzpalewiskej iga amo xikajtewakan iyojwi. Dios nō mitzpalewiskej iga xikmela'matitokan yej ankicredowaj. Dios tepoxchokiliá iwán tenotza' iga matisen-onokan wan Jesucristo kan nochipa mandarajto'.

¹¹ Yéj nochipa makipiá poder. Ijkónyawa'.

Monawatiá

¹² Toknīn Silvano, yej akikajtewa iyojwi toTeko, nepalewij iga nimitzi-jkuilowilijkej inīn ama' iga nimitznonotzaj iwán iga xikmatikan iga nochi yej mitzpasarojkej mitznexťiliáj iga Dios mitzpořchokiliáj. Iwán inīn amo xikelkawakan.

¹³ Tokniwan yej Dios nō kitapejpen kensan amejemej yej onokej Babilonia,§ mitztitaniliáj saludos. Marcos yej nikita ken nopiltzīn nō mitztitaniliáj saludos.

* 5:1 5:1 Xikita glosario "Anciano". † 5:4 5:4 Xikita glosario "Corona". ‡ 5:5 5:5 Pr 3:34 § 5:13 5:13 Anka Babilonia kijtojneki altepe' Roma.

¹⁴ Ximosaludaroƙan se' iwán se' iwán ximopipitzoƙan iga anmochoƙiliáj iga amejemen ipilowan Dios.

Xonokan tamelá, amejemen yej ansetitokej wan Jesucristo. Ijkonýawa'.

Ómeya ama' yej kijekuloj San Pedro

Pedro kijekulowiliá yej kitokaj Cristo

¹ Nej niPedro iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj nej se yej yéj kitítan. Nimitzijkuilowiliáj inín ama' amejemen yej poxsan anmoconfiarowaj ipan toTeko kensan nejemej, iga toDios Jesucristo yej tesalvarowa nochipa kichíwa yej yékti.

² Poxsan xiye'onokan iwán tamelá xonokan iga ankixmatij Dios iwán Jesucristo yej toTeko.

Dios tenotza iga matiye'nemikan

³ Iga ipoder Dios temá' nochi yej tiknekij iga wel matonokan ken yéj kiye'ita. Yéj kichij iga matikixmatikan Jesucristo yej tenotza' iga iweyi poder iwán nochi yej yéj kiye'chij.

⁴ Yéj iga inón iweyi poder temá' yej poxsan valerowa yej teprometerowilij, iga inón amejemen wel xonokan ken yéj ono' iwán xikajtewakanya iga ankichiwaj yej ayékti yej mitzyoltilanaj iwán tapojpolowa, ken kitekichiwaskij yej akixmatij Dios.

⁵ Iga anmoconfiarowaja ipan Dios, inán xiktemokan iga xiye'nemikan, xikmatikan katiapa yej yékti,

⁶ iwán amomatikasan ximoyoltakuawilikan iga amo xikchiwakan yej ayékti, iwán ayá' nimanín xikuesiwikan, iwán nochipa xiktemokan Dios,

⁷ iwán pox xite-ijknimej wan yej no kitokaj Cristo, iwán poxsan xikchokilikan nochi toknimej.

⁸ Siga amejemen nochi inín ankichijtokej, ayá' san ampetz-onoskej, ijkón ayéj baldejsan ankixmatikej toTeko Jesucristo.

⁹ E' yej ayá' kichíwa ijkín, inón ken tikita pacha o yej ayá' wejka tachá, kelkaja iga Dios kiperdonaroja yej ikya kichij yej ayékti.

¹⁰ Inón iga nokniwan, nochipa xikchijtokan inimej yej nimitzijlikej iga manesi iga Dios mitznutzkej iwán mitztapejpenkej. Siga ijkón ankichijtoskej, ayí' anmopojpoloskej.

¹¹ Ijkón toTeko Cristo Jesús yej tesalvarowa mitzijlskej iga xiye'asikan kan yéj nochipa mandarowa.

Itájtól toTeko yej melá' nokta

¹² Inón iga nochipa nimitzejlantijoskej nochi inimej yej nimitzijlikej, malej iga ankimátija iwán malej iga ankređojtokej itájtól Dios yej mitznextilijkej.

¹³ Mij nej nónogo', kajasi iga manimitztekinoťzakán ijkín.

¹⁴ ToTeko Jesucristo nematiltij iga ay'ya ke' poliwi iga nia nimikiti.

¹⁵ E' nemi nikchíwa nochi yej wel iga kuá' nimi'ya amo xikelkawakan inín yej nimitzijlikej.

¹⁶ Yej nimitznextilijkej de ipoder toTeko Jesucristo iwán iga yéj yawi wítzeti sej, ayéj namoltatapowalis yej san niktenchijkej, pues nejemej niknojma-itakej iweyipoder toTeko.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol".

17 Nikitakej kuá' Dios yej toTaj kiweyimatiltij iwán moká' inín monsjatájtól, kijtoj: "Ininwa' nokta in noPiltzín yej nikpoxchokiliá, yej niktapejpen."

18 Nejemej nokta nikakikej in inón yej tajtoj ipan cielo kuá' nonoyaj iwán toTeko ipan inón tepe' yej kitapejpen Dios.

19 Wel nokta timoconfiarowaj ipan yej kijtojkej profetajmej† iwán pox yekti iga amejemen inón xiktajtólkuikan. Inón tájtól ankitaj ken se cándil yej tawiá kan takomichkan, este que matanesi, ken kuá' Cristo tawiá ipan amoalmajmej, ijkón ken sitalin yej kijliáj lucero de la mañana tawiá kuá' tanestiwi'ya.

20 E' xikmatikan inín: ayagaj wel iséltisan kijtowa te kijtojneki se profecía yej ijkuilijto' ipan itájtól Dios.

21 Profetajmej ayí' kiyoka-ijtojkej tejté yej yejemejpa kinekij; yejemej kijtowayaj yej Diospa kijliayaj iga makijtokan, san ken kijliayaj el Espíritu Santo.

2

Yej takajkayawaj kuá' tamachtiáj

1 Onoya no ipan iyáltepemej israelitajmej yej ayompa tamachtiayaj, yej ayéj mela'profetajmej; ijkonsan no onoskej sekin de amejémempa yej mitzkajkayawáskejpa iga mitzmachtiáj. Yejemej yawij mitzmachtitij, malej iga tatatzalan mitzmachtiskej tajtolmej yej tapojpolowa, iwán kijtoskej iga Cristo ay'ya yej iTekomej yejemej, malej iga Cristo inomej kikowa' iga iyesyó. Inómejwa' imatikámejsan motemowiliáj iga nimanín mapoliwikán.

2 Iwán mia' kitokaskej ken yejemej poxsan ayompa nemij, iwán itechko yejemej ay'ya ye'tajtoloj de iyojwi toTeko yej melá' nokta.

3 Iga kipoxpiasnekij tomín, yawij mitzkajkayawatij iga namoltájtól kansan mamitzkixtilikan tomín, e' ikyay Dios kijtoj iga yawi kicastigaroti, iwán yejemej awel cholowaj.

4 Dios ayá' kiperdonaró' angelejmej* yej kichijkej yej ayekti, sino que kipatanaltijkej pan texapowéj kan takomichkan iwán kijilpij iga cadena, ompa onoskej este kuá' Dios yawi kijuzgaroti nochi.

5 Dios no ayá' kiperdonaró' ikyapamej yej kichijkej yej ayekti kuá' onoya Noé, sino que kititan tiawa' yej poxsan recio ipan inomej gente yej kichijkej yej ayekti, iwán kisalvaró' Noé yej kipowa' itájtól Dios iga maye'nemilo. Iwán no kisalvaró' se' siete toknimej.

6 Dios no kitatij áltepemej yej itoká' Sodoma iwán Gomorra, kawí' néxtisan iga ompa mamixkuñtilo iga yej ayá' ye'nemij, ijkón yawij kichiwilitij.

7 E' Dios kimánawij Lot yej ye'nemi', yéj moyolmiktiaya ken iga kichíwayaj inomej gente yej ayá' ye'nemij.

8 Lot yej ye'nemi, chantitoya ipan áltepe' kan chantitoyaj inomej yej ayá' ye'nemij, iwán poxsan moyolmiktiaya iga nochipa kitztoya iwán kikakiá yej inomej kichijtoyaj yej ayekti.

9 Inín tenextiliá iga toTeko wel kimánawia' yej moconfiarowa ípan kuá' nemi panowaj ipan prueba, iwán iga kēman toTeko yawi kicastigarotij yej kichijtokej yej ayekti kuá' yéj yawi kijuzgaroti nochi.

10 ToTeko máj yawi kicastigaroti yejsan keejlantokej iwán kichijtokej yej ayekti iwán ayá' kimajmawiliáj ken yéj tatekimaka. Inomej yej ayompa

† 1:19 1:19 Xikita glosario "Profeta". * 2:4 2:4 Xikita glosario "Ángel".

tamachtiáj ayá' majmawij iga kuajkuantas kijliáj yej mandarowaj ipan cielo.

¹¹ Angelejmej malej iga máj kipiáj poder iwán máj mandarowaj, ayá' mixewiáj iga iyixtaj toTeko kimalijliáj inomej yej mandarowaj ipan cielo.

¹² Inomej yej ayompa tamachtiáj ken tikita animajmej iga ayá' tajlamikij. Yejemej walkej nokta iga yawij kikitizkij iwán yawij kimiktij. E' yejemej kimalijliáj tejté yej ayá' kentenderowaj; e' yejemej yawij mikitij ken tikita animajmej.

¹³ Dios kinkochiwas in inomej kensan yejemej ta-iknochijkej. Yejemej pakij iga iyixtaj la gente kichiwaj yej ayekti ken iyalmajmej kinekij. Kuá' anmonechkowaj iga an-ilwichiwaj iga ankejlamikij toTeko Jesús, inimej yej ayompa tamachtiáj no asij wan sentakuaj wan amejemen, e' pinawalo iga mo-ita ken kichiwaj. Yejemej ken tikita tejté yej takakalojto' ipan ye'tzótzol.

¹⁴ Yejemej kuá' kitaj se siwa' magui' mamasikanya íwan. Iwán ayá' siawij iga kichijtokej yej ayekti. Kikajkawawaj yej aya momela'confiarowaj ipan toTeko. Yejemej nochipa kejlamikij iga majo' mamotapialikan. Iwán inomej ono'ya iga Dios yawi kicastigaroti.

¹⁵ Yejemej pojpoliwikeja iga ay'ya kichiwaj ken kijtowa itájtol Dios. Yejemej kichiwaj ken kichij profeta Balaam yej ipiltzin Beor. Balaam poxsan kine' tomjn yej ayompa motaniá.

¹⁶ Iwán se burra tajtoj ken tikita gente, kinonotza' Balaam iwán kijlij iga ayompa nemi kichywa, wan Balaam ay'ya kichij ken kinekiá.

¹⁷ Inomej yej ayompa tamachtiáj ken tikita wa'pozomej, iwán ken tikita mixti yej kiwiga ejeka'; yejemej onokeja iga yatij kan pox takomichkan iwán ompa nochipa onoskej.

¹⁸ Kuá' tamachtiáj kijtowaj tzojzopeli'tájtol, e' inomej tájtol ayagaj kipalewiá. Iga tamachtiáj iga se wel kichywa yej ayekti ken kiyoltilana, kikajkawawaj sekin yej kikajtéjkejo' iga kichiwaj yej ayekti.

¹⁹ Kijtowaj iga se wel kichywa ken kineki iyalmaj iga ay' agaj kitekimaka, e' yejemen awel kikajtewaj iga kichijtokej yej ayekti. Siga agaj awel kikajtewa iga kitekichijto' yej ayekti, inon ono' ken esclavo.

²⁰ Yej kixmatikeja toTeko Jesucristo yej tesalvarowa iwán kimela'kajtéjkeja iga kichiwaj yej ajayekti, e' sejo' kichiwaj, inon mochiwaj majya sej que iga achto onoyaj.

²¹ Máj yekti katka yejemej amo makixmatikan iyojwi toTeko que iga makixmatikan iwán makikajtewakan sej iga kichiwaj ken iga itájtol tatekimaka.

²² E' ipan yejemej mocumpliroj ken mojtowa: "Pelo kikuá' sej yej kiso'ta', iwán siwakoyame' yej máltijo', sej momimimilowa ipan soki'."

3

Kuá' wí' sej toTeko

¹ Noknimej yej nimitzpozchokiliáj, iga inin omeya ama' yej nimitzkuilowiliáj. Ipan iyomexi ama' nikne' manimitznonotzakan iga xikejlamikikan iga xikchiwakan yej yekti.

² Xikejlamikikan yej kijtojkej profetajmej yej Dios kitapejpen, iwán ken tatekimá' toTeko yej tesalvarowa, yej apostolejmej mitznextilijkej.

³ Xikejlamikikan inin: kuá' ay' wejka iga wí' sej toTeko, onoti sekin yej kajawilmatiskej yej kijtoj Dios iwán kichiwaskkej yej ayekti san ken kineki iyalmajmej.

⁴ Tatajtaniskej: “¿Te iga áyasan wí' Cristo ken iga kijtoj? Mikíkeja totajwan iwán nochi ijkonsan ono' desde iga mochij inín tajli.”

⁵ Yejemej akikakisnekij iga este íkyaya Dios iga san itájtól kichij cielo iwán tajli. Iga san tatekimá' kisa' tajli ipan a'ti iwán nochi ono' iga a'ti.

⁶ Iwán iga a'ti ikya poliwiło'.

⁷ E' cielo iwán tajli yej inán ono', nọ yawij poliwitij. Onokej iga yawij tatatij kuą' Dios yawi tajuzgaroți. Íkuą' yawij nọ kipoloți inomej yej ayá' kitajtolkuij toTeko.

⁸ E' amejemen nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, amo xikelkawakan iga toTeko se día kita ken mil años iwán mil años kita ken se día.

⁹ ToTeko ayá' wejkwawas iga kichiwawas yej kijtoj, ken sekin kijtowaj iga pox wéjkaja; e' yéj techixtogo' iga ayá' kineki mapoliwi ni agaj, sino que yéj kineki iga nochi mamoyolpatakan.

¹⁰ E' kuą' yawi wítzetı toTeko ayagaj kimatitos, ken tikita kuą' asi yej tachteki tayowakan; íkuą' ipan cielo poxsan tatikuınis iwán nochi yej onokej ajko yawij poliwitij iga yawij tatatij. Ijkonsan nọ tajli iwán yej ipan onokej, nochi yawi tatatij.

¹¹ Puej siga inimej nochi yawij poliwitij, inón iga amejemen poxsan xiye'nemikan iwán xiktokakan toTeko!

¹² Xikchixtokan iga maásiya inón día kuą' Dios yawi tajuzgaroți iwán xikchiwakan yej yekti iga máj nimanın maasi. Íkuą' cielo wewelonis iga tatas iwán nochi yej onokej ajko yawij poliwitij iga yawij tatatij.

¹³ E' tejemej tikchixtokej kensan Dios kijtoj iga yawi temakati se'ya cielo iwán se'ya tajli kan nochi kichiwaj yej yekti.

¹⁴ Inón iga nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, miej inón ankichixtokej, xikitakan iga ayo' xikchixtokan yej ayekti iga amo mamitzkuesowilikan Dios, majwa' xonokan tamelá iwán.

¹⁵ Xikmatikan, toTeko techixto'san iga kineki matimosalvarokan. Ijkınsan nọ mitzijkuilowilijkej toknın Pablo yej tikpoxchokiliáj, ijkón kensan Dios kinextilij.

¹⁶ Ipan nochi ama' yej Pablo mitzijkuilowilijkej, ijkınsan mitznonotzkej malej iga kakanaj atikojasij te kijtojneki. Iwán sekin yej ayá' ki-entenderowaj iwán ayá' poxsan moconfiarowaj ipan Cristo, ay' ompa kijtowaj ken tamachtía Pablo. Ijkonsan nọ kakanaj kan ijkulijto' itájtól Dios yejemej ayompa tamachtía, iwán inomej imatikámejsan nemi motemowiliáj iga yawij poliwitij.

¹⁷ Nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, ankimátija nochi inın yej nimitzilijkej, inón iga xikitakan ken iga annemij iga amo mamitzkajkawakan yej ayompa tamachtía iga wel mitzkixtiáj ipan ye'ojti iwán wel mitzpolowaj.

¹⁸ E' amejemen majwa' xikixmatikan toTeko Jesucristo yej tesalvarowa iwán xikmatikan iga techokiliá. ¡Yéjsan mamoweyimatılti, inán iwán nochipa! Ijkónyawa'.

Áchtopa ama' yej kijuiloj San Juan

Tájtol yej kichíwa iga nochipa matonokan wan Dios

¹ Nejemej nimitzijkuilowiliáj de inón yej onoyay este kuá' pewa' inochi, iwán yej nikakikej iwán ken iga niknojma-itakej iga noyixmej. Iwán nikchijchimikej iga nomamej. Nemi nimitztatapowiáj de inón Tájtol yej kichíwa iga wel matisatokan.*

² Inonwa' Tájtol Jesucristo yej kichíwa iga wel matisatokan, monextij. Iwán nejemen nikitakej iwán noyan nikpowakej; iwán nimitzpowiliáj no amejemen de inín yej kichíwa iga nochipa matonokan wan Dios. Inín Tájtol onoya iwán toTaj iwán yéj ne-ixnextilijkej.

³ Nimitzpowiliáj kensan nikitakej iwán kensan nikakikej, iga wel matisetitokan kensan nejemen nisetitokej iwán Dios yej toTaj iwán Jesucristo yej iPiltzin Dios.

⁴ Nejemej nimitzijkuilowiliáj inín iga pox matiyolpaktokan.

Dios tepardonarowiliá iga tikchijkej yej ayékti

⁵ Ininwa' in ye'noticiaj yej Jesucristo nenextilijkej yej nejemej nimitzpowiliáj amejemen: Dios ayí' kichíwa yej ayékti, iga yéjwa' nokta tawilyo', kan yéj ono' ayá' takomichkan.

⁶ Siga tikjtowaj iga tisetitokej iwán, iwán tikchíwajo' yej ayékti iga tonókejo' ken kan takomichkan, titakajkayawaj iga atikchíwaj ken itájtol Dios tanextiliá.

⁷ E' siga tinemij kan tawilpan, ijkón ken Dios ono' kan tawilpan, ijkón tisetitokej iwán nochí yej kicredowaj Cristo; iwán iyesyó Jesucristo yej iPiltzin Dios tepajpakiliá nochí yej tikchíwaj yej ayékti.

⁸ Siga tikjtowaj iga ayá' tikchijkej yej ayékti, toganájmejsan timokajkayawaj, iwán ayá' tikjtowaj yej melá' nokta.

⁹ E' siga timoténxitomaj iga tikchijkej yej ayékti, Dios nochipa kichíwa ken kjtowa iwán yéjsan kajasi iga teelkawiliá iga tikchijkej yej ayékti, iwán wel teewiltiliá yej ayompa tikchijkej.

¹⁰ Siga tikjtowaj iga ayá' tikchijkej yej ayékti, nemi tikjtowaj iga Dios takajkayawa, iwán ijkón nesi iga ayá' nemi tiktajtolkuij Dios.

2

Cristo yej tetajtowiliá

¹ Amejemen yej nimitzitatj ken nopilowan, nimitzijkuilowiliáj inín iga amo xikchíwakán yej ayékti. E' siga agaj kichija' yej ayékti, tikpiáj se yej tetajtowiliá iyixtaj toTaj, inonwa' Jesucristo. Yéj ayí' kichíwa yej ayékti.

² Jesucristo motemá' iga mi' iga tejemej iga mateperdonarowili yej tikchijkej yej ayékti, ayejsan iga tejemej, no iga inochi gente yej ono' ipan inín tajli.

³ Siga tikchíwaj ken Dios tatekimaka, ijkón tikmatij iga tikixmátija Dios.

⁴ E' siga agaj kjtowa: "Nej nikixmati Dios", iwán ayá' kichíwa ken yéj tatekimaka, inonwa' takajkayawa, ayompa tajlamiki.

* 1:1 1:1 "Matisatokan" o matonokan nochipa wan Dios.

⁵ E' kuꜛ' tikch̄iwaj ken Dios tatekimaka, ompa monex̄tiá iga tikch̄okiliáj nokta in Dios; iwán ijkón tikmatij iga tisetitokej iwán yéj.

⁶ Yej kijtowa iga setito' iwán Dios, manemi ken nemiá Jesucristo.

Se'pay tetekimaka Dios

⁷ Nokniwan, in̄n yej nimitzijkuilowiliáj iga xikch̄iwakan, ayéj se'pay yej tetekimaka Dios: inonsan yej amejemen icyay mitztekimakej iga xikch̄iwakan. In̄n yej icyay mitztekimakej, amejemen ankikakíkeja.

⁸ E' malej ijkón, nimitzijkuilowiliáj se'pay iga nimitztekimakaj, wel tikjtowaj iga in̄n aya i' mokaki, iwán ankimatij iga ijkón nokta tamachtij Cristo iwán monex̄tiá nō pan amejemen. Iga nóyanya nemi momati in̄n tájtōl, ken kuꜛ' némiya tawíá noyan iwán takomitilyo' nemi pojpoliwi.

⁹ Siga agaj kijtowa iga ono' ipan tawilyo', iwán kijiya iyikn̄n, in̄n ónogo' kan takomichkan.

¹⁰ Yej kich̄okiliá iyikn̄n, in̄n ono' pan tawilyo', iwán akich̄iwaltíá iga se' makich̄iwa yej ayekti.

¹¹ E' yej kijiya iyikn̄n in̄n ono' kan takomichkan iwán nemi kan takomichkan iwán ayá' kimati kan yawi, iga takomitilyo' ken kixtazako'.

¹² Nopilowan, nimitzijkuilowiliáj iga Dios mitzperdonarowilijkeja nochi yej ankichijkej yej ayekti, iga Cristo mi' iga amejemen.

¹³ Tetajwan, nimitzijkuilowiliáj amejemen porque ankixmátija Cristo yej onóyaya este kuꜛ' aya onoya nité. Chokomej iwán takomej nimitzijkuilowiliáj amejemen iga ankitanilijkej Tzitzimi'.

Nimitzijkuilowiliáj amejemen yej nimitzitaj ken nopilowantzitzin iga ankixmatikej toTaj.

¹⁴ Tetajwan, mitzijkuilowilijkej amejemen porque ankixmatij Cristo yej onóyaya kuꜛ' aya onoya nité. Nimitzijkuilowilijkej amejemen chokomej iwán takomej iga ankijyowiliáj iga annemij ipan iyojwi toTeko, iwán ipan amoalmajmej ankicredojtokej itájtōl Dios, iwán ankitanilijkej Tzitzimi'.

¹⁵ Amo xikyolmakakan iga xikch̄iwakan ken kich̄iwaj yej akixmatij Dios, niga mamitzyoltilanakan yej ono' ipan in̄n tajli. Siga tej tikyolmakato' iga tikch̄iwa yej ayekti yej ono' ipan in̄n tajli, awel tikch̄okiliá toTaj.

¹⁶ Iga nochi yej ayekti yej tenex̄tiliá yej kich̄iwaj yej akixmatij Dios, yej moch̄iwa ipan in̄n tajli: ken yej teyoltilana yej ayekti, yej tikitaj wan tikpiasnekij, iwán iga timoweyimatij iga nochi yej tikpiáj. Nochi in̄n ayá' tenex̄tiliá toTaj Dios.

¹⁷ E' in̄n tajli iwán nochi yej ono' yej ajayekti yej teyoltilana, yáwisan tamiti. E' yej kichijto' ken kineki Dios yawi onoti nochipa.

Wi'ya taga' yej kijiya Cristo

¹⁸ Nopilowan, ay'ya ke' poliwi kuꜛ' toTeko wi' tajuzgaroki. Amejemen ankikakikej iga wi' yej kijiya Cristo, iwán in̄n nesikoj mia' yej kijiya Cristo. In̄n iga tikmatij iga ay'ya ke' poliwi iga wi' toTeko.

¹⁹ Inimej yej kijiya Cristo, de tejémempasan katka yej tiktokaj Cristo, e' kiskej iga ayéj katka de tejémempa. Porque siga de tejémempa katka kawíáj iwán tejemej, e' ijkón mochij iga manesi iga ayéj nochi de tejemej.

²⁰ Cristo mitzmakej el Espíritu Santo, iwán amonochin amejemen ankixmátija itájtōl Dios.

²¹ Nimitzijkuilowiliáj ayéj iga ayá' ankixmatij itájtōl Dios yej melá' nokta, sino que iga ankixmatij, iwán amejemen ankimatij iga ni agaj awel takajkawawa yej kitoka itájtōl Dios yej melá' nokta.

22 ¿A'yéj in yej takajkayawa? Inón yej kijtowa iga Jesús ayéj nokta Cristo, inónwa' in yej kijiya Cristo iga ono' icontraj ken kijtowa toTaj iwán tePiltzín.

23 Yej ayá' kijtowa iga Jesús iPiltzín Dios, ayá' sennemi wán toTaj. E' yej kijtowa iga Jesús iPiltzín Dios, inón sennemi wán toTaj.

24 Inón iga amejemen xikchijtokan kensan yej ikay mitznextilijkej ye'noticiaj, iwán siga ankichijoskej ken kijtowa ye'noticiaj yej ikay ankikakikej, ansetitoskej wán tePiltzín iwán toTaj.

25 Ininya in yej te-ijlij Cristo: Iga nochipa tonoskej wán yéj.

26 Inín nimitziykuilowilijkej iga amo xiktajtolkuikan inomej yej takajkayawaj.

27 E' amejemen ankipiáj el Espíritu Santo yej Jesucristo mitzmakakej, iwán ay' ankinekij iga se' mamitzmachtikan, porque el Espíritu mitznextiliáj nochi iwán yej yéj mitznextiliáj ijkonya nokta. Xisetitokan iwán Cristo ijkón ken el Espíritu mitznextilijkej.

28 Inán nopilowan, xisetitokan iwán Cristo iga ijkón ayá' timajmawiskej kuá' yéj nesiki, ayá' timopinajtiskej kuá' wí'.

29 Iga amejemej ankimatij iga Jesucristo nochipa kichíwa yej yekti, iwán xikmatikan iga nochi yej kichíwaj yej yekti inomej sí, ipilowan Dios.

3

Ipilowan Dios

1 Xikitakan ken iga tepoxchokiliá Dios yej toTaj, iga te-ijliá iga tejemej ipilowan yéj, melá' iga ijkón. Inón iga, yej ayá' kitokaj toTeko iyojwi, ayá' te-ixmatij iga ayá' kixmatij Dios.

2 Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, inán tejemej ipilowanya Dios, malej iga aya tikmatij kenya tonoskej inón vej. E' tikmatij iga kuá' nesiki Cristo timochiwaskkej ken yéj, porque tiktaskej ken nokta in yéj.

3 Iwán nochi yej kichixto' iga Dios inón kichíwas, kitemowa iga makichíwa yej Dios kineki, ijkón ken Cristo nochipa kichíwa yej yekti.

4 E' nochi yej kichíwa yej ayekti, akichíwa ken kijtowa iley Dios porque yej kichíwa yej ayekti ayá' kitoka iley Dios.

5 Amejemen ankimatij iga Jesucristo wálaj ipan inín tajli iga teperdonarowiliko yej tikchijkej yej ayekti, iwán yéj ayí' kichij yej ayekti.

6 Inón iga nochi yej nochipa setito' iwán yéj, ay' wel kichijos yej ayekti; e' nochi yej kichíwa yej ayekti, akicredowa Cristo, niga kixmati.

7 Nopilowan, amo agaj mamitzkajkawakan; yej kichijto' yej yekti, inón ye'nemi, kensan Jesús kichíwa yej yekti.

8 Yej kichijto' yej ayekti inónwa' kitoka Tzitzimi', iga Tzitzimi' este ikay pewa' iga kichijto' yej ayekti. E' iPiltzín Dios wálaj nokta iga makipolo yej kichijto' Tzitzimi'.

9 Ni agaj yej ipilowampa Dios kichijto'san yej ayekti, iga kichijto'ya ken kijtowa itájtól Dios, iwán awal kichijos yej ayekti, iga Diosya ipiltzín.

10 Momati a'yéj in ipilowan Dios iwán a'yéj in ipilowan Tzitzimi', iga nochi yej ayá' kichijto' yej yekti iwán ayá' kichokiliá iyknin, inón ayéj ipiltzín Dios.

Matimosepanchokilikan

11 Ininwa' in ye'noticiaj yej ikay ankikaktiwitzej: iga matimosepanchokilikan.

¹² Amo matikchiwakan ken Caín iga yéj kichij ken kineki Tzitzimi' iwán kimiktij iyiknín. ¿Iwán te íga kimiktij? Iga Caín ayompa nemiá, iwán iyiknín ye'nemiá.

¹³ Nokniwan, siga mitzijiyaj yej akitokaj iyojwi Dios, inón amo xikitakan ken tejté yej aya ankimatij.

¹⁴ Tejemej timiktóyaja iwán ti-ojpa-isákeja; inón tikmatij iga tikchokiliáj tokniwan. Yej ayá' kichokiliá iyiknín, inón ken kuá' miktogo'.

¹⁵ Nochi yej kijiya iyiknín, inonwa' ken kuá' tamiktiá, iwán amejemej ankimatij iga nochi yej tamiktiá, inón ayí' wel onos wan Dios.

¹⁶ Tikmatij ken iga matimochokilikan, ken Jesucristo tenextilij kuá' migui' iga tejemej. Ijkonan no tejemej, matikchokilikan tokniwan este wel matimikikan iga yejemej.

¹⁷ Siga se toknín motapialía wan kita se toknín yej kineki iga mamopalewi, iwán siga inón yej motapialía ayá' kipalewiá, ¿kén wel kijtoj iga tachokiliá ken kichíwa Dios?

¹⁸ Nopilowan, amo matikijtokansan iga timochokiliáj, sino que mamela'nesi iga timochokiliáj.

Wel tikna'techowaj Dios

¹⁹ Ijkón iga tikchokiliáj toknimej, wel tikmatij iga ómpaya ken tinemij, iwán wel tikmatij iga tiye'onokej iyixtaj Dios.

²⁰ E' siga toalmaj te-ijliá iga tikchijkej yej ayékti, Dios máj kimati que toalmaj, iga yéj nochi kimati.

²¹ Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, siga toalmaj te-ijliá iga ayá' tikchijtokej yej ayékti, atimajmawij iga tikna'techowaj Dios.

²² Iwán yéj temakas nochi yej tiktajtaniáj, iga tikchiwaj ken yéj tatekimaka iwán tikchiwaj yej yéjpa kiye'ita.

²³ Dios tetekimaka iga maticredokan Jesucristo yej iPiltzimpa iwán matimosepanchokilikan ken yéj tatekimaka.

²⁴ Siga tikchiwaj ken yéj tetekimaka, tisetitoskej wan Dios, iwán Dios no setitos wan tejemen. Ijkin tikmatij iga tisetitokej wan Dios: iga iyEspíritoj yej yéj temá'.

4

Amo mamitzkajyawakan yej kijtówajki' iga Dios kimaka tájtol iga makijto

¹ Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, amo xicredokan nochi inomej yej kijtowaj iga iyEspíritoj Dios kitajtalmakaj, sino que xikitakan siga inón espíritu yej ono' ipan yejemej, wi' de Dios o ayéj. Iga ipan inín tajli poxsan nemi piwij yej takajyawawaj, inomej yej ayéj mela'profetajmej* yej kijtowaj iga Dioski' tajtowa pan yejemen.

² Ijkón amejemen wel ankimatiskej a'yéj kipiá iyEspíritoj Dios: nochi yej kijtowa iga Jesucristo kipiá' icuerpoj ken nochi taga' kuá' walka ipan tajli, inón kipiá iyEspíritoj Dios.

³ Nochi yej ayá' kijtowa iga Jesucristo kipiá' icuerpoj ken nochi taga' kuá' walka ipan tajli, inón ayá' kipiá iyEspíritoj Dios; sino que kipiá iyEspíritoj yej ayéj mela'Cristoj; yej amejemen ankimatija iga inón espíritu yawi wítzeti, iwán inán óno'ya ipan inín tajli.

⁴ Nopilowan, amejemen itatki Dios iwán ankitanilíjkeja inomej yej ayéj mela'profetajmej, yej takajyawawaj, iga inón iyEspíritoj Dios yej ono' ipan

* 4:1 4:1 Xikita glosario "Profeta".

amejemen máj weliti que inón espíritu yej ono' ipan inomej yej ayá' kichiwaj ken kineki toTeko.

⁵ Inomej yej takajkayawaj de inómejpa yej akitokaj toTeko, takajkayawaj kensan motekichiwaj ipan inín tajli, inón iga sekin yej no akitokaj toTeko kitajtolkakij inomej yej ayéj mela'profetajmej.

⁶ E' tejemej itatki Dios. Yej kixmati Dios, tetajtolkaki, e' yej ayéj itatki Dios ayá' tetajtolkakij. Ijkón wel tikmatij a'yéj kipiá iyEspíritoj Dios yej atakajkayawa iwán a'yéj kipiá espíritu yej takajkayawa.

Dios nochipa techokiliá

⁷ Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, matimosepanchokilikan, iga Dios kichiwaj iga wel matikchokilikan tokniwan. Nochi yej kichokiliá iyiknin, inón ipiltzin Dios iwán kixmati Dios.

⁸ E' yej ayá' kichokiliá iyiknin, inón ayá' kixmati Dios, iga Dios nochipa techokiliá.

⁹ Dios kinextij iga tepozchokiliá kuá' kititan iselpiltzin ipan inín tajli, iga timoconfiarowaj pan yéj, nochipa tonoskej wan Dios.

¹⁰ Ipan inín nesi iga techokiliá: ayéj iga tejemej tikpoznekikej Dios, sino que yéj techokilij iwán kititan ipiltzin iga yéj mamiki iga tejemej iga wel mateperdonarowili yej tejemej tikchijkej yej ayékti.

¹¹ Nokniwan yej nimitzpozchokiliáj, siga Dios ijkón techokilij, tejemej no matimochokilikan.

¹² Dios ayagaj kita' nikeman; e' siga timosepanchokiliáj, Dios setito' iwán tejemej iwán tejemej tisetitokej wan yéj, iwán ijkón momela'nextiá ken iga Dios tepozchokiliá.

¹³ Ijkín tikmatij iga tisetitokej wan Dios iwán Dios setito' wan tejemej: iga iyEspíritoj yej yéj temá'.

¹⁴ Iwán nejemej nikitakej iwán niknojma-ijtowaj iga toTaj kititan ipiltzin iga makisalvaro nochi gente.

¹⁵ Dios setito' wan nochi yej kinojma-ijtowa iga Jesús nokta ipiltzin Dios. Ijkón wel tisetitoskej wan Dios iwán Dios wan tejemej.

¹⁶ Tikmatij wan ticredowaj iga Dios techokiliá. Dios techokiliá, iwán yej kichokiliá iyiknin, setito' wan Dios, iwán Dios setito' wan yéj.

¹⁷ Siga melá' tikchokiliáj tokniwan iwán tikchiwaj ken kichij Jesucristo kuá' onoya ipan inín tajli, timochiwaskkej kensan yéj ken iga techokiliá, iwán ayá' timajmawiskej kuá' Dios tajuzgaroj.

¹⁸ Yej kimati iga Dios kichokiliá, ayá' majmawi. Kuá' tikmatij iga Dios tepozchokiliá, ni alín atimajmawij. Iga yej majmawi kimati iga Dios yawi kicastigaroti. Inón iga, si agaj majmawi, aya kimela'mati iga Dios kipozchokiliá.

¹⁹ Tejemej tikchokiliáj Dios iwán tikchokiliáj tokniwan iga Dios achto tenegui'.

²⁰ Siga agaj kijtowa: "Nej nikchokiliá Dios", e' kijiya iyiknin, inón takajkayawa. Pues siga ayá' kichokiliá iyiknin yej wel kita, awal kichokiliá Dios yej ayá' kita.

²¹ Jesucristo ijkín te-ijliá iga matikchiwakan: Yej kichokiliá Dios, no makichokili iyiknin.

5

Amo matikchiwakan ken yej akitokaj iyojwi toTeko

1 Nochi yej kijtowa iga Jesús nokta in Cristo,* inón yej ijkón kijtowa ipiltzín Dios; iwán yej kichokiliá toTaj, nò kichokiliá ipilowán toTaj.

2 Siga tiknekij Dios iwán tikchiwaj yej yéj kijtowa, tikmatij iga nò tikchokiliáj ipilowán Dios.

3 Yej kichokiliá toTaj, kichiwa ken toTaj tatekimaka iwán yej toTaj tetekimaka iga matikchiwakan, ayéj ken yej awel mochiwa.

4 Nochi yej ipilowampa Dios kitaniliá yej teyoltilana yej ayékti yej mochiwa pan inín tajli. Iga timoconfiarowaj ipan Jesús, ayá' tikchiwaj yej ayékti ken kichiwaj yej ayá' kitokaj iyojwi toTeko.

5 Yej kicredowa iga Jesús iPiltzín Dios, inón kitaniliá yej teyoltilana yej ayékti yej mochiwa pan inín tajli, ken kichiwaj yej akitokaj iyojwi toTeko.

IyEspíritoj Dios kijtowa yej melá' nokta

6 Kuá' Jesucristo wálka ipan inín tajli, kibautizarojkej† pan a'ti, iwán kisa' iyeyso kuá' mi' ipan cruz. IyEspíritoj Dios tenojma-ijliá nochi inín, wán inín Espíritu kijtowa yej melá' nokta.

7 Eyímejwa' in yej onokej ipan cielo in yej tenojma-ijliáj: toTaj, Tájtoł wán el Espíritu Santo, iwán iyeyixtimej sansé kijtowaj.

8 Eyímejwa' in yej onokej ipan tajli in yej tenojma-ijliáj: el Espíritu, a'ti iwán esti, iwán iyeyixtimej sansé kijtowaj.

9 Siga wel ticredowaj yej kijtowaj tajtaga', majya sej valerowa yej kijtowa Dios, porque Dios kijtowa yej kichij iPiltzín.

10 Yej moconfiarowa ipan iPiltzín Dios ipan iyalmaj kicredowa yej Dios kijtowa; e' yej ayá' kicredowa Dios, inón kipantiá iga Dios takajkayawa, iga ayá' kicredowa yej Dios kijtoj de iPiltzín.

11 Ininwa' in yej kijtoj Dios: iga yéj kichiwás iga nochipa tonoskej íwan, siga ticredowaj ipan Cristo wel nokta nochipa tonoskej íwan.

12 Yej setito' wán iPiltzín Dios, yawi onoti nochipa íwan ipan cielo; e' yej ayá' setito' wán iPiltzín Dios, ayá' onos nochipa íwan.

Te iga mo-ijkuiloj inín ama'

13 Nimitzijkuilowiliá inín ama' amejemej yej ankiaredowaj ipan iPiltzín Dios, iga xikmatikanya iga nochipa amonoskej iwán yéj ipan cielo.

14 Timoconfiarowaj ipan Dios iga tikmatij iga kuá' tiktajtaniáj yej yejpa kiye'ita, yéj tetajtolkaki.

15 Iwán tejemej tikmatij nokta iga Dios tekaki kuá' titajtowaj íwan; inón iga tikmatij iga tikpiaja yej tiktajtanilijkej.

16 Siga agaj kita iga iyiknín kichijto' yej ayékti, yej weljo' moperdonarowa, makitajtanili Dios iga makipalewi, iwán Dios kichiwás iga inón toknín nochipa maono íwan ipan cielo. Nikijtowa inón siga kichij yej ayékti yej weljo' moperdonarowa, iga ono' nokta yej mochiwa yej ayékti yej aweljo' moperdonarowa, iga inõmpa ayá' nikijtowa iga xiktajtanilikán Dios iga makipalewi.

17 Nochi yej mochiwa yej Dios ayá' kiye'ita, inõnwa' ayékti; e' ono' yej mochiwa yej ayékti yej weljo' moperdonarowa.

18 Tikmatij iga yej ipilowampa Dios ayo' kichijoskej yej ayékti. Porque iPiltzín Dios kicuidarowaj, iwán Tzitzimi' awel te kichiwiliáj.

19 Tikmatij iga tejemej tiktokaj Dios, e' nò tikmatij iga yej ayá' kitokasnekij Dios, nochi yejemej Tzitzimi' kitekimakaj.

20 Nò tikmatij iga iPiltzín Dios wálka, iwán yéj tenextilij iga matikmela'ixmatikan yej mela'Dios. Iwán tejemej tikixmatij iga tisen-onokej

* 5:1 5:1 Xikita glosario "Cristo". † 5:6 5:6 Xikita glosario "Bautizar".

iwán Jesucristo yej iPiltzín. Yejwa' in mela'Diḡs yej kichiwa iga wel matonokan nochipa íwán.

²¹ Nopilowan, amo xitokakan yej ayéj mela'Diḡs. Ijkónyawa'.

Ómeya ama' yej kijekuiloj San Juan

Matinemikan ken tenextiliá itájtol Dios

¹ Nej niJuan yej ni-ancianoj,* nimitzijkuilowiliáj amejemen yej Diospa mitztapejpenkej† yej ompa anmonechkowaj yej nimitzpozchokiliáj, ayejsan nej sino que no mitzchokiliáj nochi yej kixmatij itájtol Dios yej melá' nokta.

² Nimitzpozchokiliáj amejemen iga tiksempiáj itájtol Dios yej melá' nokta ipan toalmaj, iwán nochipa tikpiaskej.

³ Niktajtaniliá Dios yej toTaj iwán Jesucristo yej iPiltzin Dios, iga mamitzyolchikawakan, mamitziknelikan, iwán makichiwakan iga xonokan tamelá, xicredohtokan itájtol Dios yej melá' nokta iwán ximochokilikan.

⁴ Nipaki iga nikmati iga sekin de amejemen annemij ken tenextiliá itájtol Dios, ijkón ken Dios yej toTajpa te-ijliá iga matikchiwakan.

⁵ Inán nokniwan, nimitzijliáj iga matimosepanchokilikan. Inín yej nimitzijkuilowiliáj, ayéj ken yej aya mitztekimakakej iga xikchiwakan, sino que inonsan yej ikayay tikmatikej.

⁶ Iga matikchokilikan tokniwan, kineki iga matinemikan ken Dios tetekimaka; iwán inón yej Dios te-ijliá iga matikchiwakan, ikayay ankimati-tokej iwán tetekimaka iga matikchokilikan tokniwan.

Yej takajkayawaj

⁷ Ipan inín tajli ono' mia' yej takajkayajtinemij. Yejemej ayá' kijtowa iga Jesucristo kipiá' icuerpoj ken nochi taga'. Yej ijkón kijtowa, inonwa' takajkayawa iwán kijiya Cristo.

⁸ Xikitakan nokta ken iga annemij, iga amo ankinempoloskej yej ankichijkej, sino que Dios mamitzmakakan ke' kajasi yej iga ankichijkej.

⁹ Siga agaj tamachtía yej Cristo ayá' tamachtij, inón ayá' kixmati Dios; e' yej kichijto' ken Cristo tamachtij inón sí sennemi wan toTaj iwán tePiltzin.

¹⁰ Siga agaj mitzpaxalowiliáj iwán ayá' ijkín mitznextiliáj, amo xikomemawikan amochan niga xikijlikan "xiye'ásiya",

¹¹ porque yej ki-omemawia' yej ayompa tamachtía, inonwa' ken kua' iwán ayompa sentamachtiaj.

Monawatiá

¹² Ónogo' komati yej wel katka manimitzijlikan; e' ayá' nikneki manimitzijkuilowilikampa ipan ama', iga niájneki nomatika nimitzitatij iga wel matisentatapowakan iwán matisempakikan.

¹³ Tokniwan yej nij onokej yej no kitapejpen Dios, kinekij xiye'onokan. Ijkónyawa'.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Anciano". † **1:1 1:1** Ipan griego tajtowa de siwa' yej Dios kitapejpen wan ipilowan; inón kijtojneki "la iglesia elegida y a sus miembros" (Nueva Versión Internacional)

Éyiya ama' yej kijuiloj San Juan

Juan ye'tajtowa iga Gayo

¹ Nej niJuan yej ni-ancianoj,* nimitzijuilowiliá inín ama' tej tinoamigoj yej motoka' Gayo. Nimitzchokiliá iga tiksentokaj yej melá' nokta.

² Noknín yej nimitzpochochokiliá, niktajtaniliá Dios iga ijkón ken tiye'nemi ipan iyojwi Dios, ijkón nō nochi yej tikchiwa maye'kisa, iwán amo ximenfermaro.

³ Poxsan nipagui' kuá' sekin tokniwan walkej, iwán nepowilijkej iga tej nochipa tikchijto' ken kijtowa itájtōl Dios yej melá' nokta.

⁴ Poxsan niyolchikajto' kuá' nikmati' iga nopilowan kichijtokej ken kijtowa itájtōl Dios yej melá' nokta.

⁵ Noknín yej nimitzpochochokiliá, nemi tikchiwa ijkonya nokta ken kineki toTeko iga tikpalewiá tokniwan yej kitokaj Cristo, malej ayá' tikijixmati iga wítzej ipan se' altepemej.

⁶ Inimej tokniwan yej kipowaj ye'noticiaj, kijtojkej iyixtaj tokniwan yej kicredowaj Dios kan nechkatoyaj iga poxsan tikchokiliá yejemej. Achi xikojmakakan tokniwan kan nemi yawij; ijkón ken kajasi xikpalewikan yej tekipanowaj iga Dios.

⁷ Porque yejemej pewákeja iga kipojtinemij itájtōl Jesucristo, iwán yejemej ayá' nemi kikuij nité yej kimakasnekij namolmej yej akixmatij Dios.

⁸ Inón iga tejemej matikpalewikan iga wel makipowakan itájtōl Dios.

Diótrefes ayá' ye'nemi

⁹ Nej nimitzijuilowilijkeja se ama' iga mamoleero kan anmonechkowaj yej ankitokaj Cristo; e' Diótrefes, yej nochipa kineki mamitzmandarokan, ayá' nekui.

¹⁰ Inón iga, siga nia, nikajajwas iga nepopowa iwán iga ne-ijiya. Iwán ayejsan iga inón, ni alín ayá' komemawia tokniwan yej kipowaj ye'noticiaj. Iwán yej kinekij mataomemawikan, ayá' kimakaltia lugar iga mataomemawikan iwán ay'ya kimakaltia lugar iga maasikan kan monechkowaj tokniwan.

¹¹ Noknín yej nimitzpochochokiliá, amo ximixkuiti ipan yej kichwa yej ayekti, xikchwasan yej yekti. Yej kichwa yej yekti, inón kitoka Dios; e' yej kichwa yej ayekti, inón ayí' kita' Dios.

Wel mixkuitulo ipan Demetrio

¹² Nochi ye'tajtowa iga Demetrio, iwán ken iga nemi nesi iga kixmati yej melá' nokta. Nejemen nō niye'tajtowaj iga yéj, iwán tikmátiya iga yej nejemen nikjtowaj ayá' nitakajkawaj.

Monawatiá

¹³ Ónogo' komati yej wel katka manimitzijli; e' ayá' nikneki manimitzijuilowilipa ipan ama',

¹⁴ iga niajneki nomatika nimitzitati iga wel matisentatapowakan.

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Anciano".

¹⁵ Dios makichiwa iga xono tamelá. Moamigojwan yej nigaj onokej kinekij iga xiye'ono. Xiksaludaro sejsé de toamigojmej yej ompiga onokej mowan.

Ama' yej kijkuiloj San Judas

Judas kijkuilowiliá yej kitokaj Jesús

¹ Nej niJudas, itekipanowaní Jesucristo, nej iyiknín Santiago, nimitz-ijkuilowiliáj inín ama' yej toTaj Dios mitzchokiliáj, mitznotzkej iwán mitztapejpenkej iwán yej Jesucristo mitzomemawíáj iga ansetitokej iwán.

² Dios poxsan mamitziknelikan iwán makichíwa iga xonokan tamelá iwán máj mamitzchokilikan Dios.

Yej takajkayáwajpa kua' tamachtiáj

³ Nokniwan yej nimitzpochochokiliáj, poxsan nimitzijkuilowilijnekiáj iga kén iga Dios tesalvarowa. E' inán nemi nimitzijkuilowiliáj iga manimitzijlikan iga amo ni alín xikajtewakan yej ankickredojkej, yej sesan vej toTeko tenextilij kén iga tesalvarowa tejemej yej tetapejpen.

⁴ Porque sekin tajtaga' yej takajkayajtinemij, yokaasij kan anmonechkowaj iwán mitznamolmachiáj iga Dios nochipa te-ikneliá iwán ijkón kijtowaj iga se welki' ayompa nemi iga kimatito' iga Dios yawi kiperdonaroti. Ayo' no kichíwaj ken tetekimaka toTeko Jesucristo, yejsan yej kajasi iga matemandaro. Desde íkyaya Dios kijtoj iga inomej yawij kicastigarotij.

⁵ Malej ankimatija, amo xikelkawakan yej kipasarojkej israelitajmej kua' toTeko kikixtij inomej kan esclavojtoyaj Egipto; yej ayá' kichijkej ken Dios kijtowa, kimijmiktij.

⁶ No xikejlamikikan angelejmej* yej akichijkej itekipanolmej yej Dios kimakakaj iwán kiyokakajtejkej kan katka ichamej. Iwán Dios kipresojwij inomej angelejmej kan takomichkan iwán ompa ilpitoskej este kua' Dios yawi tajuzgaroti.

⁷ Ijkonsan no xikejlamikikan yej chantitoyaj ipan altepemej Sodoma iwán Gomorra iwán sekin altepe' yej najna'san onokej; yejemej kitekichijtoyaj yej ayekti iga motekayaj wan a'san nesi iwán kichíwayaj yej ayá' kajasi. Inón iga Dios kicastigaroj inomej iga ti'ti yej ayí' sewi, iga ipan yejemenochi mamixkuítikan.

⁸ Malej ijkón kimatitokej in inimej yej takajkayajtinemij, e' yejemej kijtowaj iga Dioski' kitemiktiáj iga wel kichíwaj yej ayekti iga icuerpojmej. Iwán ayá' kichíwaj ken kijtowa toTeko, iwán maltajtowaj iga angelejmej yej onokej ipan cielo.

⁹ Niga Miguel, yej el ángel yej máj mandarowa, kua' mokuejkuesojtoyaj iwán Tzitzimi' iga Tzitzimi' kikuisnekiá icuerpoj Moisés, Miguel ayá' mixewij iga kimalijlij Tzitzimi', sino que kijtoj: "NoTeko mamitzcastigaró."

¹⁰ E' inomej tajtaga' maltajtowaj iga angelejmej yej ayá' kixmatij. Yejemej ken tikita animamej yej awel tajlamikij iga kichíwaj kensan kineki iyalmajmej, e' iga inón kichíwaj yawij poliwitij.

¹¹ Yejemej yawij kisufrirotij iga kichíwaj ken kichij Caín.† Iwán kichíwaj yej ayekti iga kipiásnékijisan tomín kensan Balaam.‡ No mopoypoloskej kensan Coré§ iga akichíwasnekij ken toTeko tatekimaka.

* **1:6 1:6** Xikita glosario "Ángel". † **1:11 1:11** Caín kimiktij iyiknín. Gn 4:8 ‡ **1:11 1:11** Num 22:1-35 § **1:11 1:11** Coré katka rebelde icontraj Moisés. Num 16:1-35, 26:9,10

12 Kuꝗ' anmonechkowaj iga an-ilwichiwaj iga ankejlamikij toTeko Jesús,* inimej yej ayompa tamachtiáj nõ asij wꝗn sentakuaj wꝗn amejemen, e' akimajmawiliáj Dios. Yejemej ken tikita tejté yej takakalojto' ipan ye'tzótzol. Yejemej ken pastormej yej yejémensan mocuidarowaj. Yejemej ken tikita mixti yej kiwiga ejeka', e' ni alín akimaga tiawá'. Iwán yejemej ken tikita kuawimej yej ayá' takij, mela'miktókeja iga kiwiwitákeja este inelwayo.

13 Yejemej ken tikita inón maréjal yej poxsan mopapalakachowa, iwán yej kichijtokej, ken tikita iposonka maréjal. Iwán yejemej ken tikita sítalimej† yej ay'ya kimatij kan yawij iwán onókeja iga yawij kicastigarotij kan paréj takomichkan, kan nochipa onoskej.

14 Enoc onoko kuꝗ' pánoja siete tetaj yej ipilówampa ipilowan Adán. Enoc ijkín kijtoj kensan Dios kitajtolmá': "Nikita' toTeko wí' iwán poxsan komati iyangelejmej

15 iga kijuzgaróki nochi, iwán iga kicastigaróki nochi yej ayá' ye'nemikej, iga kichijkej yej ayékti iwán iga inochi tajtolmej yej iga kimálijlijkej Dios."

16 Yejemej poxsan tapopowaj, ayí' onoj tamelá, iwán yejemej kinekij makichiwakan yejsan kineki iyalmajmej. Poxsan moweyimatij. Iwán siga monenekij agaj ipan, kansan mamoye'chiwakan.

Judas tanonotza iga maye'nemikan

17 E' amejemen, noknimej yej nimitzpoxchokiliáj, amo xikelkawakan iga apostolejmej‡ yej kititan Jesucristo

18 mitzijlijkeja: "Kuꝗ' ay'ya wejka iga wí' sej toTeko, onoti sekin yej kajawilmatiskej yej kijtoj Dios iwán kichiwaskkej yej ayékti san ken kineki iyalmajmej."

19 Inómejwa' in yej kitemowaj iga amo xonokan sesan ipan iyojwi Dios. Yejemej kichiwaj ken yejemej kinekij iwán ayá' kipiáj iyEspíritoj Dios.

20 E' amejemen, nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, ximosepanmachtikan itájtól Dios yej ankređojkej. El Espíritu Santo mamitzpalewikan kuꝗ' antajtowaj wꝗn Dios.

21 Ayí' xikelkawakan iga Dios mitzchokiliáj, iwán xikchixtokan inón día kuꝗ' toTeko Jesucristo yej te-ikneliá, kichiwask iga nochipa matonokan iwán yéj.

22 Xikpalewikan iwán xikyolyamanakan inomej yej ayá' kitawel-credowaj.

23 Iwán sekin xikpowilikan itájtól Dios iga nõ mamosalvarokan iga amo matatakan pan tiwelon; iwán sekin xikiknelikan, e' ximocuidarokan de yejemej, iwán este itzotzolmej yej kakijtinemij iga kichiwaj yej ayékti, xikijiyilikan.

Mamoweyimati Dios

24 Dios wel tepalewiá iga amo matikajtewakan iyojwi. Iwán wel tewiga iyixtaj este tipaktoskej, tonoskej ken tikita ayá' tikchijkej yej ayékti.

25 Yéjsan iselti Dios, yéj yej wel tesalvarowa iga amo matecastigarokan iga tikchijkej yej ayékti. ToTeko Jesucristo makichywa iga la gente makiweyimatiltikan Dios, yéjsan yej wel kichywa nochi nokta, yéj ikyay onoya, inán ono' iwán nochipa onos. Ijkónyawa'.

* **1:12 1:12** Xikita glosario "Santa Cena". † **1:13 1:13** Anka xj'tzimej. ‡ **1:17 1:17** Xikita glosario "Apóstol".

Yej Jesucristo kinextilij San Juan El Apocalipsis

Yej Jesucristo tanextiliá

¹ Inín yej na'ya wí' yej yawi mochíwati, yej Dios kinextilij Jesucristo iga yéj sej makinextili yej kitokaj. Iwán Jesucristo kitítan iyángel* iga inímej tajtolmej manematiltiki, nej niJuan yej itatítampa.

² Niknojma-ijtowa nochi yej nikita', yej Dios nenextilij wán yej Jesucristo nepowilij wán kichij.

³ Páki yej kileerowa inímej tajtolmej, iwán pákij nō yej kikakij kuá' nemi moleerowa inímej tajtolmej yej kitítan Dios iwán kichíwaj kensan ijkuilijto', iga ay'ya ke' poliwi iga yáwiya mochíwati kensan nigaj ijkuilijto'.

Juan kijkuilowiliáj las siete iglesias

⁴ Nej niJuan nikijkuilowiliá las siete iglesias yej ono' ipan estado de Asia. Dios yej nochipa ono', yej onóyaya iwán yawi wítzeti, mamitzyolchikawakan iwán makichíwa iga xonokan tamelá. Iwán inómej siete espírituje† yej onokej itenoj kan ewato', kan reinarojto' Dios, nō mamitzyolchikajtokan.

⁵ Nō mamitzyolchikawakan Jesucristo yej kimela'mati inewi yej yawi mochíwati, yej achto ojpa-isa' kan miktoya, yej kimandarowa inochi yej mandarowaj ipan tajli. Cristo tēchokiliá iwán tepájpa'ya iga iyesyō, inón iga te-ita ken atikchijkej yej ayekti.

⁶ Iwán Jesús tēchij iga matimochíwakan tirreyejmej iwán tisacerdotejmej iga matitekipanokan iga iDios yej iTaj. ¡Iwán Jesús mamoweyimatilti iga yéj ayí' tamis iga mandarowa! Ijkónyawa'.

⁷ ¡Ta' xikakikan, Cristo yawi wítzeti ipan mixti! Iwán nochi yawij kitatij, este yej kimiktijkej Cristo nō yawij kitatij; iwán inochi toknímej yej onokej ipan tajli yawij chokatij kuá' yawij kitatij. Ijkón yawi mochíwati.

⁸ Ijkín kijtoj toTēko yej noyan mandarowa, yej inán ono' iwán yej onoyay iwán yáwiya wítzeti, “Nej yej nikpewaltij nochi, nejsan niktamij nochi, nej Alfa iwán Omega.”‡

Juan kita iga Cristo tawia

⁹ Nej niJuan yej amoknīn, ne-iknochíwaj kensan nō amejemen mitzi-knochíwaj. ToTēko reinarowa ipan nej kensan nō reinarowa ipan amejemen. Iwán tikijyowíáj kuá' te-iknochíwaj iga ijkón tepalewíá Jesús. Nonoya preso ipan tajkótal§ yej itōka' Patmos iga san nikpowa itájtōl Dios yej Jesucristo nenextilij.

¹⁰ Iwán inín ipan inón día kuá' moweyimatiltiá toTēko, Dios iyEspíritu asi' noyakapan iga manikchíwa ken yéj kinekiá, iwán notepotztaj nikagui' se tájtōl poxsan recio, ken tikakij inawatilka trompeta.

¹¹ Iwán ne-ijlij:

—Nej yej nikpewaltij nochi, nejsan niktamij nochi, nej Alfa iwán Omega. Xikijkuilo ipan ama' yej tikita, iwán xiktitanili las siete iglesias yej onokej

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Ángel”. † **1:4 1:4** “Siete espírituje” kijtojneki el Espíritu Santo. ‡ **1:8 1:8** Alfa, letra kan pewa alfabeto griego. Omega, letra kan tami alfabeto griego. § **1:9 1:9** Xikita glosario “Tajkótal o Isla”.

ipan estado de Asia, ken tikijtowaj ipan altepemej, Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia iwán Laodicea.

¹² Iwán nimokuepa' iga manikixmati a'yéj nemi nenotza; iwán kuá' nimokuépa'ya, nikita' siete mechonwewetkej de oro.

¹³ Iwán itajkoyan inón siete mechonwewetkej, nikita' se yej nesía ken tikita iPiltzin Taga',* kakijto' isotantzótzol iwán ipan iyelix kipiaya se cintoron yej chijto' iga oro.

¹⁴ Iwán itzónkal este ijchkáti'san ken tikita ichka' o ken tikita mixti yej este ichkati', iwán iyixmej ken tikita tiwelon.

¹⁵ Iyiximej este xota ken tikita bronce yej este xolákti'san iga kiye'tzotajkej; iwán iga tajtowa este tikuini ken tikita kuá' wopa kan wetzito' weya'.

¹⁶ Ipan iye'ma' kipiaya siete sitalin, iwán ipan iten kisaya se espada yej este tempitzákti'san, iwán tateki iyomexti iten. Ixaya' xotaya ken tikita tonati' kuá' tawia paréj.

¹⁷ Kuá' niktachilij, niwetzi' iyixitenoj ken kuá' san nimiktiajki. E' yéj netalilij iye'ma' iwán ne-ijlij:

—Amo ximajmawi; nej yej nikpewaltij nochi, nejsan niktamij nochi.

¹⁸ Nej yej nisato'; malej iga nimiktoya, ta' xikita, inán nia nonoti nochipa. Nej nikpia llavejmej iga wel niktapowa kan onokej yej miktokej iwán wel nikojpa-ixitiáj.

¹⁹ Inán xikijkuilo yej tikita', yej inán nemi mochiwa iwán yej yawi mochiwati.

²⁰ Inín kijtojneki inón siete sitalimej yej tikita' ipan noye'ma', iwán inón siete mechonwewetkej yej de oro: inomej siete sitalin kijtojneki angelejmej yej kitztokej inomej siete iglesias, iwán inomej siete mechonwewetkej, inonwa' kitojneki siete iglesias.

2

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Éfeso yej kitokaj Cristo

¹ Ijkin xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej netokaj yej ichamej Éfeso: "Ijkin nimitzijliáj nej yej nikpia siete sitalin ipan noye'ma' iwán ninenejmento' itajkoyan inón siete mechonwewetkej de oro:

² Nej nikmati inochi yej ankichiwaj; nimitzixmatij iga ampox-tekipanowaj, nochi ankijyowiáj iwán nikmati iga ayá' ankiye'itaj yej kichiwaj yej ayekti. Nej nikmati iga ankitalijkej a prueba yej momachiliáj iga apostolejmej* iwán ayéj, iwán ankimatij iga yejemen takajkayawaj.

³ Amejemen nochi ankijyowiáj, malej iga mitziknochijkej wan ampox-tekipanojkej iga nej iwán ayá' ansiawij.

⁴ E' nimitzmatiliáj tejté yej anikye'ita: ay'ya annechokiliáj ken annechokilijkej kuá' pe' annetokakej.

⁵ Inón iga xikejlamikikan ken achto ankichijtoyaj yej yekti iwán xikpatakān ken annemij iwán xikchiwakan sej ken achto ankichiwaj. Siga ayá' ijkon ankichiwaj, nia nimitziknochiwatij iwán nia nimitzenilitij anmomechonwéj kan iga ono' siga ayá' ankipataj ken annemij.

⁶ E' malej ijkon, nikye'ita iga ankijiyaj yej kichiwaj ken tanextiliáj yej kitokaj Nicolás, inón nej no nikijiya.

* **1:13 1:13** Xikita glosario "IPiltzin Taga'". * **2:2 2:2** Xikita glosario "Apóstol".

⁷ Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj: Yej kitānilij Tzitzimi', nia nikualtiti itakilka kuawi' yej tamaka vida yej ono' kan pox tayekan, yej itatki Dios."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Esmirna yej kitokaj Cristo

⁸ 'No xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej netokaj yej ichamej Esmirna: "Ijkín nikijtowa yej achto nonoyay iwán yej nochipa nia nonoti, yej nimikttoyay iwán sej ni-ojpa-isa':

⁹ Nej nikmati inochi yej anchikijwaj; nikmati iga mitzinochiwaj iwán ayá' anmotapialiáj, e' iyixtaj Dios kenkuá' anmotapialiáj. Iwán nikmati kuá' maltajtowaj iga amejemen yej momachiliáj iga judiyojmej, e' yejemen ayejwa' te in itekimej, sino que yejemen senemij wan yej kitokaj Tzitzimi'.

¹⁰ Amo ximomajtikan iga yawij mitziknochiwatij; Tzitzimi' yawi kichiwati iga sekin de amejemen makakikan carcelijti' iga makita siga anmosemakaskej iga anmoconfiarowaj ipan Dios, yawij mitziknochiwatij diez días. E' amo ximosemakakan este que ximikikan iwán nej nikchivas iga nochipa xonokan wan Dios iga ankitānilijkej Tzitzimi'.

¹¹ Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj: Yej kitānilij Tzitzimi', la segunda muerte† até kichiwilij."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Pérgamo yej kitokaj Cristo

¹² 'Ijkín no xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej netokaj yej ichamej Pérgamo: "Ijkín nikijtowa yej nikpiá espada yej tempitzakti' iwán tentito' iyomexti iten:

¹³ Nej nikmati inewi yej anchikijwaj, iwán nikmati iga anchantitokej kan gobernarowa Tzitzimi', e' amejemen annemela'tokaj. Iwán ayá' nemi ankikajtewaj iga annetokaj, malej iga ankikakej iga kimiktijkej Antipas inón yej nochipa kipowa' notájtōl, kimiktijkej ipan amoaltepe' kan chantito' Tzitzimi'.

¹⁴ E' nimitzmatiliáj tejté yej anikye'ita: iga ankipiáj ompa ipan amoaltepe' Pérgamo sekin yej ayá' kinekij kikajtewaj yej tanextilij Bal-aam,‡ inón yej kijlij Balac iga makinextili israelitajmej iga makichiwakan yej ayekti iwán iga makikuakan tákual yej kichiwilijkej idolojmej iga kiweyimatiá yej iwán iga motekaj wan yej ayá' iwán namiktitokej.

¹⁵ Ankipiáj ompa no sekin yej ayá' kinekij makikajtewakan ken tanextiliáj yej kitokaj Nicolás iwán inón nej nikijiya.

¹⁶ Inón iga xikajtewakan iga anchikijwaj yej ayekti; siga ayá' ankikajtewaj, niati kan amonokej iwán nia nicastigaroti yej kitokaj Nicolás iga espada§ yej kisa ipan noten.

¹⁷ Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj: Yej yawi kitāniliti Tzitzimi', nia nikmakati iga makikua maná* yej iyanto'; nia no nikmakati se tetzin yej este ichkati'san, iwán ipan tetzin yawi ijkuilijtoti se nuevo toka' yej ayagaj kixmati, yawisan kixmatiti petz yejsan yawi kipiati inón tetzin."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Tiatira yej kitokaj Cristo

¹⁸ 'Xikijkuilowili no el ángel yej kitzto' toknimej yej netokaj yej ichamej Tiatira: "Ijkín nikijtowa nej yej iPiltzin Dios, yej nikpiá noyix ken tikita tiwelon iwán yej nikpiá nokxi yej ken de bronce yej este xota iga xolakti':

† 2:11 2:11 "Segunda muerte": Ap 20:14,15; 21:8 ‡ 2:14 2:14 Nm 31:16 § 2:16 2:16 "Espada" kijtojneki itájtōl Jesús. * 2:17 2:17 Dios kimá' maná israelitajmej iga makikuakan, kuá' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16

19 Nej nikmati inewi yej ankichiwaj; nikmati iga ante-ijiknimej iwán nochipa anmoconfiarojtokej nopan iwán ampoxtekipanowaj, nochi anki-jyowiáj, iwán nikmati iga inán máj nemi ankichiwaj yej yekti que kuá' achto annetokakej.

20 E' nimitzmatiliáj tejté yej anikye'ita: iga amejemen ayá' te ankijliáj inón siwa' yej itoká' Jesabel, yej kijtowa iga Dios kitajtolmaka, e' kika-jkayajtokej yej necredojskej, iga kinejnextiliáj iga manajnamolnemikan iwán iga makikuakan tákual yej kichiwilijkej idolojmej iga kiweyimatiltiá.

21 Nej nikcha'ya iga makipata ken nemi, e' ayá' kineki makikajtewa iga tejtépalnemi.

22 Iwán este nia nikchantekati iwán no nia nikiknochiwatij yej nanamolnemij iwanya inón siwa',

23 iwán ipilowan inón siwa' nochi nia nikmiktiliti. Iwán ijkón inochi yej necredojskej yawij kimatitij iga nej nikmati inochi yej la gente kejlantokej ipan iyalmajmej; iwán sejsé de amejemen nimitzmakekej san ken ankichijkej.

24 E' sekin de amejemen yej amonokej Tiatira, ayá' ankichiwaj yej tanextiliá inón siwa', iwán ayá' ankixmatij yej yejemen kijliáj "yej ichtákan tanextiliá itamatilis Tzitzimi'". Nimitzijliáj iga amejemen ayá' nia nimitztekimakatij iga xikchiwakan se' tejté.

25 E' xikchijtokan ken nemi ankichiwaj, te que nej maniwjki.

26 Yej yawi kitaniliti Tzitzimi' iwán nochipa makichijto yej nej nikneki, nia niktaliti iga wel makimandaró inochi paismej,

27 ijkón ken noTaj netalij iga wel manimandaró; ijkón no yejemen yawij kimandarotij paismej, iwán pox wel tamandaroskej, ayagaj wel kitenkuepiliskej; kitanilij iyenemigojmej ken tikita kuá' se kixamana akomi' iga weya'tepos.

28 Iwán nikmakekej sitalin yej tawiá yowalti'.

29 Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj."

3

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Sardis yej kitokaj Cristo

1 'No xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej netokaj yej ichamej Sardis: "Ijkín kijtowa yej kipiá siete iyEspíritoj Dios iwán siete sitalin: Nej nikmati inochi yej ankichiwaj, momati iga annemela'credowaj, e' amejemen ken anmiktokej no-ixtaj iga ay' annetokaj.

2 Xisakan iga ken anmiktokej wan amo ximosemakakan iwán xincredokan malej iga nesi iga ay' annecredowaj; nikita'ya iga ayá' ankichiwaj ken noDios kiye'ita.

3 Xikejlamikikan yej mitznextilijkej iwán xikchiwakan, iwán ay'ya xikchiwakan yej ayekti. Siga ayá' ankipataj ken iga annemij, niati kan amonokej, niga ankimatekej kaman, niati ken tikita inón yej tachteki.

4 Iwán ompa Sardis, onókejo' sekin yej ayá' nemi kisokiwiáj itzotzolmej,* iwán nemiskej nowan, kajakijtinemiskej iyista'tzotzolmej, iga ijkón kajasij iga manemikan.

5 Yej yawij kitanilij Tzitzimi' yawij kajakijtotij iyista'tzotzolmej, iwán ayá' nia nikpoloti itokamej ipan ama' kan ijkuilijto' itokamej yej nochipa onoskej iwán Dios, sino que nia nikijlitij noTaj wan iyangelejmej iga inimej yej nemela'tokaj.

* 3:4 3:4 Tzótzol yej sokioj kijtojneki iga se ayá' ye'nemi.

6 Xiye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Filadelfia yej kitokaj Cristo

7 'No xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej netokaj yej ichamej Filadelfia: "Ijkin kijtowa yej ayí' kichiwa yej ayekti iwán ayí' takajkayawa, yej kipiá illavej el rey David, yej kua' kitapowa kalten ayagaj wel kitzakua, iwán kua' kitzakua, ayagaj wel kitapowa:

8 Nej nikmati inochi yej ankichiwaj. Nimitzapowilíjkeja se kalten yej ayagaj wel kitzakua; malej iga ayá' ampoxtajpalejkej, ankichijkej ken kijtowa notájtól, iwán ayá' nemi ankijtowaj iga ayá' anne-ixmatij.

9 Nej nikchivas iga mamotankuaketzati motenoj inomej yej kitokaj iyojwi Tzitzimi', yej takajkayawaj iga kijtowaj iga judiyojmej, e' ayéj ijkón, iga makimatikan iga nej nimitzchokiliáj.

10 Ankichijkej ken nej nikijtowa iga nochi xikijyowikan, inón iga nimitzmanawiskej kua' wí' iga tacastigaroloj noyan ipan tajli. Ijkón nesís a'yéj moconfiarowaj ipan nej.

11 Ay'ya wejkatis iga niwí'. Xikchijtowan ken nemi ankichiwaj iga ni agaj amo mamitzkuilikan yej Dios mitzmakaskej.

12 Yej yawi kitaniłiti Tzitzimi', nej nia nikchiwati iga máj matayakanto ipan itiopan Dios, iwán ompa nikeman ayá' yawij kisatij; iwán ipan yejemen nia nikijkuiloti itoka' noDios iwán itoka' iweyi-altepe' noDios, inón yej itoka' nueva Jerusalén yej Dios kititanis, iwán no nia nikijkuiloti iyakapamej se'ya notoka'.

13 Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Laodicea yej kitokaj Cristo

14 'No xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej netokaj yej ichamej Laodicea: "Ijkin nikijtowa nej yej ayí' nitakajkayawa, iwán yej nochipa nikijtowa yej melá', nej nikpewaltij inochi yej Dios kichij:

15 Nej nikmati inochi yej ankichiwaj. Nikmati iga anjokoxmej, ayá' antotonikej niga ansese'mej. ¡Masej katka ansese'mej o antotonikej!

16 E' como anjokoxmej iwán ayéj ansese'mej niga antotonikej, nimisotas iwán amejemen ankisaskej ipan noten iga ayá' annemela'tokaj.

17 Amejemen ankijtowaj iga anmotapialíaj, anye'onokej iga ayá' mitzpolowaj nité; e' amejemen ayá' anmo-itaj iga ayá' ankipiáj nité, ampetzpobrejmej, ampachamej iwán amonokej amopetzkan.

18 Inón iga nimitzijliáj, manimitznamakiltikan ye'oro yej pánoja pan ti'ti iga ximomela'tapialikan, iwán tzótzol yej ista' iga ximotaajakikan iga amo xipinawakan iga amopetzkan amonokej iwán xiktalilikan yej mitzpajtiliáj amoyix iga xitachakan.

19 Nej nikajajwa iwán niknextiliá kén iga maye'nemi nochi yej nikneki. Inón iga inán poxsan xikyolmakakan iga xitokakan iyojwi Dios.

20 Ta' xinekaki, nej nono' ipan mokalten iga nimitznotzto'; siga tinekaki iwán tinekaltapowiliá, nej nikalakis mokalijti' iwán tisentakuaskej.

21 Yej kitaniłiskej Tzitzimi', nia niktalítij noná' iga ijkón no mar-reinarokan ken nej newato' iga nirreinarowa, ijkón ken nej no niktaniłij Tzitzimi' iwán nimotáliza iwán noTaj kan yéj ewato' iga reinarowa.

22 Xikye'kakikan yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj."

4

Ken iga moweyimati Dios ipan cielo

¹ Kua' tami' inín, nikita' se puerta tapojto' ipan cielo; iwán inón yej achto nenotza', yej tajtoj ken tikita inawatilka trompeta, sej ne-ijlij:

—Xitejkawi nijiga, iwán nia nimitznextiliti yej mochiwas kua' pánoja nochi yej tikita'.

² Iwán íkuá' iyEspíritoj Dios wálaw noyakapan, iwán nikita' se trono,* ono' ipan cielo iwán ipan inón trono, a'pa yej ewatoya.

³ Iwán yej ewatoya ipan trono nesía ken tikita se te'ti de jaspe† yej este xótasan o cornalina,‡ iwán inón trono, kiyawalojtoya se akosamálo' yej petaniá ken tikita tepayaktzin yej itoká' esmeralda.§

⁴ Iwán inón trono kiyawalojtoya se' veinticuatro tronos iwán ipan inón veinticuatro tronos ejewatoyaj veinticuatro ancianojmej,* inochimej ijista' itzotzolmej, iwán ipan itzontekomej kipiayaj icoronajmej† puro de oro.

⁵ Iwán ipan trono tapetaniá, tawopaya iwán tatikuiniá; iyixtaj inón trono onoya siete ti'ti yej wejwelontoyaj, iwán inón siete tiwelon inonwa' siete iyEspíritoj Dios.

⁶ Iyixtaj inón trono onoya ken tikita lámaw yej poxsan chipakti' iwán wel tachalo noyan atampa.

Iwán inón trono yej ono' tajkoyan kiyawalojtoya nawí ken ánimaw, kipiayaj trojaj iyixmej iyixtajpamej iwán itepotztajpamej.

⁷ Yej áchtopa de inimej animálmey nesía ken tekuani; iwán se' nesía ken torojtzin, iwán sewo' nesía ken taga'; iwán sewo' nesía ken águila yej patanto'.

⁸ Inawixtimej inomej animálmey kipiayaj seis iyastakapalmej, iwán iyakapamej pepechijtoyaj ixtimej iwán este itampa iyastakapalmej; iwán semilwi' iwán senyówal ijkin kijtojtoyaj:

Kajasi iga mamopoxweyimatilti
toTeko Dios yej nochi wel kichíwa,

yej ikay onoya, óno'san inán iwán yáwiya witzeti sej.

⁹ Kua' inomej animálmey kiweyimatiltiyaj iwán kimakayaj gracias Dios yej ewato' ipan trono, inón yej ono' nochipa iwán ayí' mikis,

¹⁰ inomej veinticuatro ancianojmej motankuaketzaj iyixtaj Dios yej kiweyimatiltiáj yej nochipa ono' iwán ayí' mikis; iwán kitemowiáj icoronajmej iwán kitáliáj iyixtaj kan ewato' Dios, iwán ijkin kijtowaj:

¹¹ Annoteko iwán annoDios, tej mitzajasi iga mamitzweyimatiltikan, iga nochi wel tikchíwa;

iga tej tikchij inochi yej ono',

onókejsan iga tej tikne' iga maonokan.

5

Ama' yej ayagaj wel kitapowa

¹ Iwán nikita' iga inón yej ewato' ipan trono, iga iye'ma' kikitzkijto' se kimilolama',* ijkuilijto' ta-íjti'pa iwán itepotztájbapa iwán ye'tzakto' iga siete sello.†

² Iwán nikita' se ángel yej poxsan kipiá poder, ijkin tajtoj recio:

—¿A'yéj kajasi makipostekili isellojyo iwán makitapo inín kimilolama'?

* **4:2 4:2** “Trono” asiento kan motaliá rey iga mandarowa. † **4:3 4:3** Jaspe te'ti yej xoxokti'.

‡ **4:3 4:3** Cornalina te'ti yej chílti'. § **4:3 4:3** Esmeralda se' te'ti yej xoxokti'. * **4:4 4:4** Español:

“ancianos”; anka angelejmej. † **4:4 4:4** Xikita glosario “Corona”. * **5:1 5:1** Xikita glosario “Kimilolama’”. † **5:1 5:1** Sello kitáliliyay ama' iga matzakto iga a'san nesi amo makileero, petz yej kititaniliáj.

³ E' ayagaj wel kitapowaya inón kimilolama' niga wel agaj kitachiliaya, niga yej ono' ipan cielo, niga yej ono' ipan tajli, niga yej ono' taltampa.

⁴ Iwán nej nichokaya poxsan, iga ayagaj wel kitapowa inón kimilolama', niga ayagaj wel kileerowaya, niga agaj wel kitachiliaya.

⁵ Iwán se de inomej ancianojmej ne-ijlij:

—Amo xichoka; inón yej kijliáj “León”[‡] yej reinarowa yej irrázajpa Judá, yej ipiltzín ipilówampa rey David, kitánija iga wel makitapo inón kimilolama' iwán iga makipostekili inón siete isellojyo yej kipiá.

⁶ Iná' trono iwán tatajkoyan inomej nawí animálmej, iwán tatajkoyan inomej ancianojmej, nikita' se Cordero[§] yej nesi iga kimiktíjkaja. Ejkatoya iwán kipiaya siete ikuakua iwán siete iyix; iwán inón siete ixmej kijtojneki siete iyEspítoj Dios yej kititan noyan ipan tajli.

⁷ Inón Cordero kikuiko inón kimilolama' yej kikitzkijtoya iga iye'ma' inón yej ewato' ipan trono.

⁸ Kuá' kíkui'ya inón kimilolama', inawixtimej inomej animálmej iwán inomej veinticuatro ancianojmej motankuaketzkej iyixtaj inón Cordero. Sejsé de inomej ancianojmej kipiayaj se arpa,* iwán kipiayaj wajkalmej de oro, e' tentokej iga incienso,[†] inón incienso kijtojneki iyoraciomej yej kicređojtokej Dios.

⁹ Iwán kikuikayaj inín nuevo takuj':

Tej mitzajasi nokta iga xikui inón kimilolama' iwán iga xikpostekili isellojyo;

iga mitzmiktijkej, iwán iga moesyó anekojkej iga manimochiwakan itatki Dios,

nejemej de inochi raza, yej de sese'pa iga tajtowaj, de inochi altepemej iwán de inochi paismej.

¹⁰ Tikchij iga manimochiwakan reyejmej iwán sacerdotejmej iga toDios, iwán niawij nimandarotij ipan tajli.

¹¹ Iwán nikita', iwán nikagui' itajtólmej mia' angelejmej yej kiyawalojtoyaj trono, iwán inomej animálmej iwán inomej ancianojmej. Inomej angelejmej onoyaj poxsan komatimej,[‡]

¹² iwán ijkín kijtowayaj recio:

In Cordero yej kimiktíjkaj,

kajasi iga mamoweyimatilti iga nochi wel kichíwa wan nochi itatki,

nochi kimati wan pox tajpalej,

iwán kajasi iga yéj mamoye'ita wan mamoweyimatilti iwán yéjsan mamotakuikili.

¹³ Iwán nikagui' nō iga inochi yej isatokej yej Dios kichij, yej onokej ipan cielo, yej onokej talpan iwán yej onokej taltampa iwán yej onokej ipan lámár, kijtowayaj:

Kajasi iga Dios yej ono' ipan trono wan el Cordero

nochipa mamotakuikili, mamoweyimatilti,

iwán nochipa marreinarokan.

¹⁴ Iwán inawixtimej inomej animálmej, ijkín kijtowayaj:

—¡Ijkón mamochíwa!

Iwán inomej veinticuatro ancianojmej motankuaketzkej iwán kiweyimatiltijkej yej nochipa ono' iwán nochipa onos.

[‡] 5:5 5:5 León ken tikita tekuani wan kijtojneki Jesucristo. Gn 49:9 § 5:6 5:6 Cordero ken tikita borregoitzin wan kijtojneki Jesucristo. Xikita glosario “Borrego” wan “Cordero”. Xikita nō Ex 12:3,5.

* 5:8 5:8 Xikita glosario “Arpa”. † 5:8 5:8 Incienso ken kopal yej kitatiyay kuá' kiweyimatiltiyay Dios. Lv 16:12 ‡ 5:11 5:11 “Poxsan komatimej” o millones de millones.

6

Siete sello

¹ Iwán nikita' iga inón Cordero kipostekilij se de inomej iseyojyo iga kitapoj kimilolama', iwán nikagui' se de inomej nawi yej ken animamej este toskatikuini' ken teyo' iga kijtoj:

—iXiwiki iwán xitachá!

² Nitachá' iwán nikita' se ista'kawayoj, wán yej kitejkawilijtinemiá kikitzkijtoya se tawjtol. Kimakakej se corona,* iwán kitanílija iyenemigojmej wán kisa' iga matatanili iwán iga nochipa matatanilijto.

³ Kuá' el Cordero kipostekilij se' sello, níká' iga se' yolka' yej ken torojtzin kijtoj:

—iXiwiki iwán xitachaki!

⁴ Iwán kiasako se' máj kawayoj yej este chilti' ken tiwelon. Iwán yej kitejkawilijtinemiá, kimakakej iga wel makichíwa iga amo maonolo tamelá noyan ipan tajli, sino que mamosepanmijmiktilo; iwán kimakakej se weyi espada.

⁵ Kuá' inón Cordero kipostekilija tercer sello, nikagui' se'ya máj yolka' yej ixaya' ken taga', kijtoj:

—iXiwiki iwán xitachá!

Iwán nikita' se písti'kawayoj, iwán yej kitejkawilijtinemiá kikitzkijtoya se balanza.

⁶ Iwán nikagui' se tájtól tatajkoyan inón nawi animamej, kijtowaya:

—Monamaka se kilo trigo yej ipati' ke' kitanía se iga tekipanowa semilwi', achonsan no iga mokowa eyi kilo cebada; e' amo xikpetznempolo aceite wán vino.

⁷ Kuá' inón Cordero kipostekilij cuarto sello, nikagui' se' animal yej ken águila yej patanto', kijtoj:

—iXiwiki iwán xitachá!

⁸ Nitachá', iwán nikita' se kosti'kawayoj, iwán yej kitejkawilijtinemiá itoka' Mikílisti, iwán itepotztaj yaya se' yej itoka' Hades yej kijtojneki kan onokej yej miktokej. Inimej omen wel kichiwaj iga ipan cuarta parte de inin tajli mamomijmiktilo iga espada, mamayamikilo, makojkokolismikilo iwán matamijmiktikan tekuanimej wán sekin animamej.

⁹ Kuá' inón Cordero kipostekilij quinto sello, nikita' itampa altar toknimej yej kimijmiktijkej iga kipowakej itájtól Dios iwán iga momela'nexitijkej iga ye'nemiáj iyixtaj Dios.

¹⁰ Iwán kitenewiayaj Dios te tzajtziaypa iga kijtowayaj:

—NoTeko tej yej atikchíwa yej ayekti iwán ayí' titakajkayawa, ¿este kaman timomatij iga xikitalti inomej yej onokej ipan tajli, yej nejemen nemiktijkej?

¹¹ Entonces kimakakej itzotzolmej yej ijista', iwán kijlijkej iga mamochákano' se' alin tiempo, este que mamási-o' nochi yej kicredojokej Cristo yej yáwijo' no mikitij kensan yejemen.

¹² Nikita' kuá' inón Cordero kipostekilija isexto sello kimilolama', pewa' iga pox molin tajli. Tonati' mochij este chapóti'san ken tikita tzótzol yej moakiá kuá' mikilo, iwán la luna mochij este chilti'san ken tikita esti.

¹³ Iwán sitalimej yej onokej ipan cielo wejwetzikej ipan tajli, ken tikita kuá' ejeka' yej pox tajpalej kixixxiniliá se kuawi' itakilka.

¹⁴ Cielo poliwi' ken tikita kuá' se ama' mokokolochowa, iwán inochi tepemej iwán inochi tajkotamej† mopatakej kan ojonoyaj.

* **6:2 6:2** Xikita glosario "Corona". † **6:14 6:14** Xikita glosario "Tajkotaj o Isla".

¹⁵ Iwán reyejmej yej onokej ipan tajli, iwán yej paréj tayakantokej iwán yej motapialíaj, iwán ijefejmej soldadojmej, iwán yej pox mandarowaj, iwán esclavojmej‡ iwán yej ayéj esclavojmej, miyankej ipan texapomej iwán itzalan tewewetkej.

¹⁶ Kijliayaj tepemej iwán tewewetkej:

—Xiwetzikan noyakapamej iga xine-iyanakan iyixtaj inón yej ewato' ipan trono iwán xine-iyanakan iyixtaj el Cordero iga amo manecastigarokan;

¹⁷ iga ási'ya día kuá' poxsan yawi tacastigaroti iwán ayagaj yawi kijyowiti.

7

Dios kimánawia yej itatki

¹ Kuá' tami' inín nikita', nikita' nawí angelejmej ejejkatokej ipan nawí inakastan inín tajli, yej kitzakuilijtokej nawí ejeka' iga amo makipitzakan tajli, niga lámár, niga se kuawi'.

² No nikita' se' ángel yej witziaaya ikisáyampa tonati' iwán kipiaya iselloj* Dios yej nochipa onos. Inín ángel kitzajtzilij recio inón nawí angelejmej yej Dios kimá' iga wel makichiwilikan tejté yej ayékti tajli wan lámár,

³ iwán kijtoj:

—Amo xikchiwilikan nité yej ayékti in tajli, niga lámár, niga kuawimej miej aya niksellarowaj pan iyixkuá' yej kicredojokej Dios.

⁴ Iwán nikagui' ké' kiselarojkej: iga inóchiya masi' ciento cuarenta y cuatro mil yej israelitájmejpa.

⁵ Yej ipilowan ipilowampa Judá doce mil sellado, iwán doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa Rubén iwán yej ipilowan ipilowampa Gad doce mil sellado,

⁶ yej ipilowan ipilowampa Aser doce mil sellado, yej ipilowan ipilowampa Neftalí doce mil sellado, yej ipilowan ipilowampa Manasés doce mil sellado,

⁷ yej ipilowan ipilowampa Simeón doce mil sellado, yej ipilowan ipilowampa Leví doce mil sellado iwán doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa Isacar.

⁸ Iwán doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa Zabulón, doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa José iwán doce mil sellado yej ipilowan ipilowampa Benjamín.

Mia' yej ijichkátisan itzótzol

⁹ Kuá' tami' inín, nikita' iga pox onolo', inewi paismej, raza, tajtolmej iwán inochi altepemej onoyaj iyixtaj trono iwán iyixtaj el Cordero; poxsan komatimej este ay'ya moojasi ké' onokej, este ijichkátisan itzótzolmej iwán kikijkitzkijtoyaj soya'.

¹⁰ Inochimej ijkín kijtowayaj recio:

Temánawij toDios,

yej ewato' pan trono,

iwán temánawij iPiltzín yej kijliáj Cordero.

¹¹ Iwán inochi angelejmej ejejkatojay iga kiyawalojtoyaj trono, iwán ancianojmej, iwán inón nawí animalmej, motankuaketzkej itenój trono iwán motzojtzompilojkej este ipan tajli iwán kiweyimatiltijkej Dios,

¹² kijtojtoyaj:

‡ 6:15 6:15 Xikita glosario “Esclavo”. * 7:2 7:2 Inín sello iga momarcarowa toknimej iga manesi iga Dios itatki.

¡Ijkónyawa'!

Kajasi iga matikweyimatiltikān toDios, tikmatij iga Dios pox bueno, yéj nochi kimati, matikmakakan gracias, matikye'itakan iga yéj nochi wel kichiwa iwán pox tajpalej, ijkón mamochiwili nochipa. Ijkónyawa'.

¹³ Iwán se de inomej ancianojmej netajtan:

—¿A'yéj in inimej yej este ijchkáti'san itzotzolmej? ¿Kān wālkej?

¹⁴ Iwán nikijlij:

—NoTeko, tej tikmati.

Iwán yéj ne-ijlij:

—Inimej yej poxsan kiknochijkej, iwán kipakkej itzotzolmej iwán kistay-altijkej iga iyesyó el Cordero.

¹⁵ Inón iga onokej itenój trono kān ewato' Dios iwán semilwi' iwán senyówal kiweyimatiltijtokej ipan weyitiopan;† iwán yej ewato' ipan trono ki-omemawij inomej iga sen-onoskej.

¹⁶ Ay'ya semi mayanaskej iwán nikēman ay'ya atanekiskej, iwán ay'ya tonatataskej iwán niga tadotonmiskiskej,

¹⁷ iga Jesucristo yej kijliáj Cordero yej ewato' tajko trono yawi kicuidaroti inomej ken tikita borregojmej. Iwán Jesucristo yawi kiwigati kān ono' atzontekon iwán yawij konitij a'ti yej kichiwās iga nochipa maonolo; iwán Dios yawi kipojpowiliti iyixamej.

8

Yej sesan sello kawī

¹ Kuā' inón Cordero kiposte'ya sello siete yej kipiá kimilolama', santakampolijtikawi' ipan cielo ken media hora.

² Iwán nikita' siete angelejmej ejejkatokej iyixtaj Dios, iwán kimakakej sejsé de yejemen se trompeta.

³ Iwán nikita' se' ángel, kikitzi' se tikaxaktzin de oro, iwán moketza' itenój altar; iwán kimakakej komati incienso iga makisenetili wān iyoraciomej yej kicredojokej Dios iga makitatikān ipan altar de oro yej ono' iyixtaj trono.

⁴ Iwán ipokyo incienso yej kitatijtoya el ángel kisenetili wān iyoraciomej yej kicredojokej Dios asi' este kān ono' Dios.

⁵ Iwán inón ángel kikui' tikaxaktzin iwán kitemij iga tékol yej xojxotát'o yej onoya ipan altar iwán kipatanaltij pan tajli; iwán tatikuini', mokagui' tawopaya, tapetani' iwán kuekuechka' tajli.

Trompetajmej

⁶ Iwán inomej siete angelejmej kikuikej itrompetajmej iga yawij tapitzatij.

⁷ Kuā' yej achto ángel kipitza' itrompetaj, wetzi' pan tajli tiawā' yej de hieló iwán ti'ti yej setito' wān esti. Iwán de cada eyi parte tajli, tata' se parte. Iwán de cada eyi kuawi', tata' nō se kuawi'. Iwán nochi yej ixwatokej yej te xojxoxokti', tata'.

⁸ Iwán el segundo ángel nō kipitza' itrompetaj, iwán momota' tepe iteki ipan lámā ken tikita se weyi tepe' welontiya; iwán de cada eyi parte lámā, se parte mochij esti.

⁹ Iwán migui' se de cada eyi yej momati lamarijti'. Iwán se de cada eyi wejweyi akalmej xixitinikej.

† 7:15 7:15 Xikita glosario "Weyitiopan".

¹⁰ Iwán kuá' éyiya ángel nō kipitza' itrompetaj, se weyi sitalin ken tikita mechōn wewelontiwalaj ipan cielo, iwán wetzito ipan se parte de inōn eyi parte weyamej iwán pan atzontekomej.

¹¹ Inōn sitalin itōkā' Chichī'; iwán de cada eyi weyamej, se weya' chichīya' iwán mia' toknimej mikikej iga konijkej chichīka'.

¹² Kuá' cuarto ángel kipitza' itrompetaj, xitini' tōnatī', metzti* iwán sitalimej iwán ay'ya xōtakej se parte de eyi parte. Ijkōn iga nawi horas tōnatī' atāwiaya iwán tayowakan nawi horas ayá' taweltametztōnaya niga sitalimej ayá' taweltāwiayaj.

¹³ Iwán nikita', wān nikagui' iga se ángel† patantiaya tajko cielo, ijkīn kijtojtiaya recio:

—¡Poxsan, poxsan mokatzajtziloj ipan tajli! ¡Poxsan tamajmájtīl iga éyi-o' ángel poliwi iga yawij kipitziatij itrompetajmej!

9

¹ Kuá' quinto ángel kipitza' trompeta, nikita' iga wétzi'ya se sitalin ipan tajli, iwán inōn sitalin kimakakej llave yej iga motapowa xapo' yej pox wejkatan kan entokej malespīritojmej.

² Iwán kitapoj inōn wejkatanxapo', iwán popoga' ken yej kisa ipan se pox weyi tiwelōn iwán ipokyo kitakompachoj tōnatī' iwán ejeka'.

³ Iwán ipan inōn pōkti kiskej chapolimej iwán sempatanikej noyan ipan tajli; iwán inomej chapolimej kitekimakakej iga wel matatankuakan ken tikita kolomej.

⁴ Iwán kitekimakakej iga amo makikuakan tato' yej ono' ipan tajli, nité yej xojxokti' iwán nisé kuawi' amo makikualikan iyiswayo, petz makitankuakan toknimejsan yej ayá' kipiáj inōn marca pan iyixkuá' iga manesi iga itatki Dios.

⁵ E' kitekimakakej iga amo makimiktikan toknimej, sino que san matatankuajtōkan cinco meses; iwán kuá' tatankuaj inōmpa chapolimej kualoj ken tikita kuá' tatankua kolō'.

⁶ Íkuá' toknimej yawij kinekitij mamikikan, e' awel mikiskej; malej kinekiskej magui' mamikikanya, e' ayá' wel mikiskej.

⁷ Inomej chapolimej ken tikita kawayojmej yej machtitokej iga wel mayakan kan tamijmiktilo; iwán ipan itzontekomej kipiáj ken tikita corona* de oro, iwán inochimej kipiayaj ixaya' ken tikita taga'.

⁸ Itzonkalmej ken tikita siwá' itzónkal, iwán itanmej ken tikita tekuani itan.

⁹ Iwán iyelixmej tzaktōyaj iga ken tikita kuachti de tepos, iwán kuá' patanij, iyastakapalmej nawatij ken tikita kuacarrētajmej yej kitilana kawayoj yej yawij kan tamijmiktītij.

¹⁰ Ipan ikuitapilmej kipiáj itzinmimayomej ken tikita kolō'. Iwán iga inōn ta-iknochijoskej cinco mej.

¹¹ Inomej chapolimej kipiáj se ijefejmej yej itōkā' el Ángel yej itēko wejkatanxapo'; inīn ángel en hebreo† itōkā' Abadón iwán ipan griego kijliáj Apoliōn, yej nō kitojneki yej taxixitina.

¹² Ijkōn panoj yej áchtopa yej pox tamajmájtīl, e' poliwi-o' se' ome yej pox tamajmájtīl.

¹³ Kuá' sexto ángel kipitza' itrompetaj, nikagui' se tájtōl kisaya tata-jkoyan inomej nawi ikuakua inōn altar de oro yej ono' iyixtaj Dios,

* **8:12 8:12** Metzti: luna. † **8:13 8:13** O águila o moxi. * **9:7 9:7** Xikita glosario "Corona".

† **9:11 9:11** Xikita glosario "Hebreo".

14 kijlij inón ángel yej kikitziyoa trompeta:

—Xikxitoma inón nawí angelejmej yej ijilpitokej itenoj weya' Eufrates.

15 Ijkón iga kimajkajkej inón nawí angelejmej iga makimijmiktikan se toknín de cada eyi de nochi toknimej. Inomej angelejmej Dios kipreparadoj nokta iga inonsan hora y fecha matamijmiktikan.

16 Iwán nikagui' iga ono' 200 millones soldadojmej yej nemij ipan kawayojmej.

17 Ijkón nikita' kawayojmej, iwán yej kitejkawilijtinemiáj moeltzaktinemiáj iga tepos yej chílti' ken tiwelón, este azulti' wán kosti'. Iwán kawayojmej kipiayaj itzontekomej ken tikita itzontekon tekuani, iwán ipan iten kiasaya ti'ti, pokti iwán azufre.

18 Iwán se toknín de cada eyi de nochi toknimej mikikej iga ti'ti, pokti iwán azufre yej kiasayaj ipan iten kawayojmej.

19 Porque inomej kawayojmej tamiktiayaj iga itenmej iwán iga ikuitapilmej, porque ikuitapilmej nesía ken tikita kowa' iwán iga inón tamiktiayaj.

20 E' yej ayá' mikikej iga inimej yej kisa' ipan iten kawayojmej, ayá' mokajkajkej iga kichiwaj yej ayekti, niga mokajkajkej iga kiweyimatiltiáj malespíritojmej iwán ayá' no mokajkajkej iga kiweyimatiltiáj kuatosantojmej yej de oro, plata, bronce, de te'ti iwán yej de kuawi'. (Inomej kuatosantojmej ayá' tacháj, iwán niga takakij iwán niga wel nejnemij.)

21 Ayá' no mokajkajkej iga tamiktiáj, niga no mokajkajkej iga taachisarowaj, niga mokajkajkej iga namolnemij wán yej ayá' íwán namiktitokej, iwán niga no mokajkajkej iga tachtekij.

10

Ángel yej kipiá kimilolamatzin

1 Iwán nikita' se' ángel yej poxsan tajpalej, temotiwitziá ipan cielo e' witziaaya ipan mixti, iwán pan itzontekon onoya akosamalo'. Ixaya' ken tonati' iwán iyikxi ken ome takétzal yej wewelonto'.

2 Se kimilolamatzin* kipatajtoya ipan imá', iwán iga iye'ikxi taksa' ipan lámár, iwán iga iyopoch-ikxi taksa' ipan tajli.

3 Iwán kuá' tajtoj, mokagui' ken kuá' tzajtzi tekuani, iwán kuá' tzajtzi', mokagui' siete teyo' itajtölmej.

4 Kuá' támi'ya tajtojkej inomej siete teyo', nikijkuilowayay yej kijtojkej, e' nikagui' se tájtöl yej wálaj ipan cielo, iwán ne-ijlij:

—Tejsan xikichtakamatito yej kijtojkej inimej siete teyo' iwán amo xikijkuilo.

5 Iwán inón ángel yej nikita' taksato' ipan lámár iwán ipan tajli, kajko' iye'má' cielojkóbapa,

6 iwán kijtoj:

—Niknojma-ijtowa iyixtaj Dios yej nochipa isato', yej kichij cielo, tajli, lámár iwán nochi yej ípan onokej, iga ay'ya wejkatís iga mochiwas yej Dios kijtoj.

7 Kuá' asis iga siéteja ángel kipitzas itrompetaj, inón vej mochiwasya yej Dios kejlanto', san ken kijtojkej profetajmej,† yej itekipanowanimejpa Dios.

8 Inón tájtöl yej nikagui' ipan cielo, sej nenotza' iwán ne-ijlij:

* 10:2 10:2 Xikita glosario "Kimilolama". † 10:7 10:7 Xikita glosario "Profeta".

—Xaj iwán xikui inón kimilolamatzin yej kitapojto' inepa ángel yej se iyikxi taksato' ipan lám̄ar iwán se' iyikxi pan tajli.

⁹ Iwán niajki kan ono' inón ángel iwán niktajtanilij iga manemaka inón kimilolamatzin, iwán yéj ne-ijlij:

—Xíkuiwa' iwán xikua. Iwán ipan moten tikmachilij este tzopeli' ken tikita nekti, e' kuá' asis mojtiko chichiyas.

¹⁰ Iwán nikuilij inón kimilolamatzin kan kikitzkijtoya iwán nikuaj; iwán kuá' nemi nikua, nikmachilij jake tzopeli' ken tikita nekti, e' kuá' támi'ya nikuaj, nojtiko chichiya'.

¹¹ Iwán yéj ne-ijlij:

—Yékti iga sej xikojpapowilikan yej Dios kijtowa iga yawi mochiwati. Xikojpapowilikan inochi toknimej yej onokej ipan inochi altepemej, inochi paismej, san kén itajtölmej wan xikojpapowilikan inochi reyejmej.

11

¹ Iwán nemakakej se ojta' ken tikita inõmpa kuawi' yej iga tamedirolo, iwán ne-ijlijkej:

—Ximoketza, iwán xikmediro itiopan Dios iwán nõ xikmediro altar yej ono' tiõpan-ijti', iwán nõ xikita ke'mej ompa onokej yej kiweyimatiltijtokej Dios.

² E' ipatiojyo tiõpan amo xikmediro, iga inón patio kimakakej yej ayá' kixmatij Dios iwán yejemen yawij kitataksatij nõyan Jerusalén iga ompa mandaroskej cuarenta y dos meses yej masi mil doscientos sesenta días.

³ Iwán nia niktitaniti õme yej notatitampa iga makijtõkan yej ney nikijtowa, iwán inõmej yawij kipojtõtij mil doscientos sesenta días, e' yawij kajakijtõtij itzotzolmej inõmpa yej moakiá kuá' mikilo.

⁴ Inimej õme tatitan kijtojneki inón õme olivo* iwán inõnsan nõ kijtojneki inón õme mechõnwewetkej yej ono' itenõj Dios yej iTeko tajli.

⁵ Siga agaj kineki makichiwili tejté yej ayékti, yejemen kikixtiáj ti'ti ipan itenmej iga kimela'tatiáj nokta iyenemigojwan; ijkõn yawi mikiti agaj yej makineki makichiwili tejté.

⁶ Inimej õme tajtaga' wel kitzakuaj cielo iga amo mawiki tiawa' miej yejemen kipowaj tájtöl yej Dios kimaka; iwán wel nõ kichiwaj iga a'ti mamochiwa esti iwán iga kinkõchiwaj la gente iga plaga este ke' iga yejemej kinekiskej.

⁷ E' kuá' inimej kitamijkeja itekipanõlmej, weyi anímal yawi kisati pan wejkatanzapo' iwán yawi kimajmagatij iyõmextin, kitaniliskej iwán yawij kimiktijij.

⁸ Iwán inõmej animajmej yawij wetztikawitij ipan icallejmej Jerusalén kan toTeko Jesucristo kimiktijkej ipan kuacruz, inón weyi-altepe' kitojneki ken kuá' altepe' Sodoma iwán país de Egipto.

⁹ Iwán eyi días iwán tajko, inewi gente de nochi altepemej, de sese'pa raza, de inochi tajtölmej, yawij kitatij animajmej kan miktõkej iwán akimakaskej lugar iga makitõkakan.

¹⁰ Yej chantitõkej ipan tajli yawij pakitij iga mikijkeja, pòxsanya nokta yawij pakitij, este yawij mosesepantitanilij regalo; porque inõmej gente poxsan kijiya inón õmen yej Dios kimakaya tájtöl iga makipowakan. Inõmej gente poxsan moknõchawayaj iga yej kichawayaj inón õmen.

¹¹ E' kuá' pánoja eyi días iwán tajko, Dios ki-ojõpa-ixitij sej iwán sej moketzkej, iwán inochi gente yej kitakej poxsan momajtijkej.

* 11:4 11:4 Xikita glosario "Olivo".

¹² Iwán iyomexti inomej tajtaga' kikakikej ipan cielo se tájtol yej poxsan recio, ijkín kijlijkej:

—Xitejkawikan nijiga.

Iwán tejkajkej ipan cielo ipan se mixti, iwán iyenemigojwan kitztoyaj.

¹³ Iwán íkuá' poxsan molin tajli, iwán se tájkol de cada diez de inón weyi-altepe' xixitínikej kajlimej iwán mikikej siete mil gente. Iwán la gente yej ayá' mikikej, poxsan momajtijkej iwán kiweyimatiltijkej Dios yej ono' ipan cielo.

¹⁴ Inín yajki el segundo yej pox tamajmájtıl, e' na'ya wi' se'.

Siete trompeta

¹⁵ Iwán kuá' así'ya pan siete ángel iga kipítza' itrompetaj, mokagui' tajtolmej yej recio ipan cielo, kijtowayaj:

Inán toTeko Dios iwán Cristo yej iPiltzın;

nochipa yawij mandarotij ipan tajli

wan ayí' tamís iga mandarowaj.

¹⁶ Entonces inomej veinticuatro ancianojmej yej ejewatoyaj ipan itronojmej iyixtaj Dios, motzojzontokakej este ipan tajli iwán kiweyimatiltijkej Dios,

¹⁷ kijtojtoyaj:

Nimitzmakaj gracias, noTeko,

Dios yej nochi wel tikchiwa,

tej yej ikyay tonó' iwán inán tonó' iwán tiaya tiwítzeti,

iga nochi wel tikchiwa wan

tipéwa'ya iga tirreinrowa.

¹⁸ La gente yej ayá' mitzixmatij, kuejkuesiwikej,

e' así' día iga tia titacastigaroti,

wan no así' día iga tia tikjuzgaroti yej miktokej,

iwán tia no tikmakati yej yekti yej mitzcredojtokej, yej kipojkej motájtol,

iwán yej mitzweyimatiltijkej tia tikmakati yej yekti,

kesiá yej tejté iteki iwán yej até iteki,

iwán tia tikpoloti inomej yej kisosolowaj tajli.

¹⁹ Entonces tapowi' itioipan Dios yej ono' ipan cielo, iwán tiopan-ijti' nestoya se ken baúl† kan entoya diez mandamiento. Iwán tapetani' iwán mokagui' tawopaya, tatikuini', molin tajli iwán wetzi' tiawa' de hielo.

12

Siwa' wan kuakuakowawéj

¹ Iwán ijkín nesiko ipan cielo ken tepa iteki yej paréj weyi: se siwa' tzaktoya iga tonati' iwán la luna onoya iyikxitan iwán kitalijtoya se corona* yej kipiá doce sitalin.

² Inín siwa' tatalaxwijtoya, iwán tzajtziá iga pilkualowaya iga yáwiya taonoltiti.

³ Iwán nesiko se' yej monextij ipan cielo: se kuakuakowawéj yej tatá' yej kipiaya siete itzontekon, diez ikuakua iwán se corona ipan sejsé itzontekon.

⁴ Iwán iga ikuitápıl kiwawatatzoj se de cada eyi sitalimej yej onokej ipan cielo iwán kipajpatanaltij talpan. Inín kuakuakowawéj moketza' iyixtaj siwa' yej yáwiya taonoltiti, iga makikuáli ipiltzın kuá' maki-onolti.

⁵ Iwán inón siwa' kita' se iyokichpiltzın, iwán iga ibaston de tepos yawi kimandaroti inochi gente. Después Dios kikuilij ipiltzın iwán kiwiga' no kan ono' yéj iga no mamotali ipan itronoj.

† 11:19 11:19 Xikita glosario "Arca del pacto". * 12:1 12:1 Xikita glosario "Corona".

⁶ Iwán inón siwá' yajki ipan desierto, kan Dios nokta kichij iga ompa makitamakatokan mil doscientos sesenta días.

⁷ Máj máj momijmiktilo' ipan cielo, iga Miguel iwán iyangelejmej momijmiktijkej wan inón kuakuakowawéj. Kuakuakowawéj iwán iyangelejmej no lucharojkej,

⁸ e' kipolojkej, iwán yejemen kikixtijkej iga ayo' maonokan ipan cielo.

⁹ Iwán kikixtijkej inón kuakuakowawéj, inonsan ikyapakowa' yej itoka' Tzitzimi' yej kikajkawawa inochi gente, kipatantijkej talpan wan iyangelejmej.

¹⁰ Iwán nikagui' se tájtol yej recio ipan cielo, kijtoj:

—Dios kimanawija igentej; kinextij iga nochi wel kichiwa iwán yéjsan reinarowa. Inán Cristo noyan reinarowa iga kipatantijkej talpan Tzitzimi' yej kitelwiyaya tokniwan, kitelwiyaya semilwi' iwán senyówal iyixtaj Dios.

¹¹ Tokniwan tatanilijkej iga iyeyso el Cordero iwán iga itájtol Dios yej yejemen kipowakej; yejemen ayá' majmawikej iga yawij kimiktij, majwa' kisentalkaj iyalmajmej iga mamikikan.

¹² Xipakikan cielojmej iwán yej ípan amonokej. E', ¡lástimajsan yej chantitokej ipan tajli iwán yej chantitokej ipan lámár! Iga Tzitzimi' kuejkuesitiajki kan anchantitokej, iga kimati iga alín kipolowa iga políwisya.

¹³ Kua' inón kuakuakowawéj kita' iga óno'ya talpan, kitalochtij siwá' yej kita' ipiltzin.

¹⁴ E' inón siwá' kimakakej ome yej wejweyi iyastakápal águila, iga wel mapatani iga mayawi ipan desierto, kan kitamakatoskej tres años y medio, ompa ay'ya wel casis inón kuakuakowawéj.

¹⁵ E' inón kuakuakowawéj kikixtij trojaj a'ti ipan iten iga kichiwa se weya', iga siwá' makiwiga arresomoj.

¹⁶ E' tajli kipalewij inón siwá', iga tajli tapowi' iwán inochi kitoloj in inón a'ti yej inón kuakuakowawéj kikixtijtoya ipan iten.

¹⁷ Iwán iga san inón, kuakuakowawéj paréj kikuesowilij inón siwá', iwán yajki kimijmiktito ipilówampa inón siwá', ken tikijtowaj inomej yej kichiwaj kensan tatekimaka Dios iwán kichiwaj ken tenextiliá Jesús.

¹⁸ Iwán inón kuakuakowawéj moketza' lamartenoj.

13

Ome wejweyi animál yej tamajmajtiáj

¹ Nimoketza' ipan xajli yej ono' lamartenoj. Iwán nikita' iga nemi kisa ipan lámár se weyi animál yej kipiá siete itzontekon, iwán diez ikuakua iwán ipan sejsé ikuakua kipiaya se icoronaj,* iwán ipan sejsé itzontekon ijkuilijto' tokamej yej Dios kikuesowa.

² Inín weyi animál yej nikita' ken tikita tekuani,† iwán iyikximej ken tikita oso iyikxi, iwán kipiaya iten ken tikita tekuaniwéj.‡ Iwán kuakuakowawéj kimá' iga wel mamandaro, iwán kitajlij ipan weyi asientoj kan tatekimakas.

³ Se de itzontekon inín weyi animál nesíá kan tzontektoya yej este wel miki, e' inín kan tzontektoya pajti', iwán nochi gente yej onokej ipan inín tajli madmiradokej iwán kitokakej inín weyi animál.

⁴ Iwán kiweyimatiijkej inón kuakuakowawéj iga kimá' poder inón weyi animál; no kiweyimatikej weyi animál, kijtowayaj la gente:

* **13:1 13:1** Xikita glosario "Corona". † **13:2 13:2** "Ken tikita tekuani": leopardo. ‡ **13:2 13:2** "Ken tikita tekuani": león.

—Ateyi se' ken inín weyi aním̄al, ayagaj wel mom̄atiá iga iw̄an mamomijmikti.

⁵ Nō kimakaltijkej iga inón weyi aním̄al makijto tajtolmej yej iga imatika mokichmati, iw̄an kimalijliá Dios; iw̄an kitalkkej iga mamandarojto cuarenta y dos meses.

⁶ Iw̄an ijkón kichij, kimalijlij Dios, kimalijlij itok̄a' Dios, kimalijlij íkal Dios iw̄an kimalijlij yej onokej ipan cielo.

⁷ Nō kimakaltijkej iga makimijmikti yej kitokaj iyojwi Dios, este que makitanilik̄an; iw̄an kimakakej iga wel makimandarō inochi raza, ipan inochi altepe', ipan inochi tajtolmej iw̄an ipan inochi nación.

⁸ Yej chantitokej ipan tajli poxsan kiweyimatiltijkej inón weyi aním̄al, petz yej ayá' ijkulijto' itok̄amej ipan iyama' el Cordero. Iga kūa' mochi inín tajli, mo-ijkuloj itok̄amej yej nochipa onoskej w̄an Dios ipan ama' yej kipiá el Cordero yej mikika.

⁹ Si agaj wel takaki, makiye'kaki.

¹⁰ Yej yawij kipresojuw̄itij yej kitokaj Dios, yejemej nō yawij kipresojuw̄itij. Iw̄an yej yawij kimikt̄itij iga espada yej kitokaj Dios, nō yawij kimikt̄itij iga espada. Inón iga yej kitokaj iyojwi Dios makijyow̄ik̄an iw̄an mamocnfiarok̄an pan Dios.

¹¹ Máj máj nikita' se' aním̄al nemi k̄isa ipan tajli. Inín kipiaya ome ikuakua ken tikita borregojuw̄in, e' tajtowaya ken kuakukowawéj.

¹² Kipiaya poder kensan yej áchtopa weyi aním̄al w̄an tekipanowaya iga yéj, iw̄an kichij iga inochi gente yej ono' ipan tajli makiweyimatiltik̄an yej áchtopa weyi aním̄al yej pajti' k̄an tzontektōya malej iga inón katka mamíktōya.

¹³ Nō kichiw̄aya milagrojmej iga manesi iga ayéj nám̄ol, este ipan cielo kiwetziltij ti'ti ipan tajli iyixtaj la gente.

¹⁴ Inón kichij milagrojmej iga kimaka poder yej áchtopa weyi aním̄al, kikajkayaj inochi tokn̄imej yej ono' ipan tajli. Iw̄an kitekimá' iga makichiwak̄an se iyimagen inón áchtopa aním̄al yej kitzontekkaj iga espada iw̄an ayá' migui'.

¹⁵ Iw̄an inón segundo weyi aním̄al kimakakej poder iga makimaka vida inón imagen iw̄an iga makitajtolti. Iw̄an yej ayá' yawi kiweyimatitij inón imagen yawij kimikt̄itij.

¹⁶ Iw̄an kichij iga inochi gente, yej kipiá itekiyo iw̄an yej ayá', yej kipiá tom̄in iw̄an yej akipiá tom̄in, esclavojmej iw̄an yej ayéj esclavojmej, makitalilik̄an se marca ipan iye'ma' o pan iyixkuá'.

¹⁷ Iw̄an ni agaj awel takowa niga tanamaka, siga ayá' kipiá la marca o itok̄a' inón aním̄al o inumerojyo itok̄a'.

¹⁸ Iga se mamomacht̄i inín, kineki poxsan matajlamiki; si agaj kentenderowa makimati te kijtojneki inumerojyo aním̄al, tága'pa inumeroj. Inón número seiscientos sesenta y seis.

14

Kitakuikiliáj Cristo

¹ Después nitachá' iw̄an nikita' el Cordero onoya iyixko tepe' yej itok̄a' Sion. Sen-onoyaj iw̄an inón Cordero ciento cuarenta y cuatro mil tokniw̄an yej pan iyixkuá' ijkulijto' itok̄a' el Cordero iw̄an itok̄a' iTaj.

² Iwán niká' se tájtól yej wáaj ipan cielo ken a'ti kuá' poxsan wopa, ken kuá' poxsan tatikuini, inón tájtól ken tikita kuá' nemi kitzotzonaj mia' arpa.*

³ Iwán kikuiktóyay se nuevo takui' iyixtaj trono, iwán iyixtaj inomej nawí animálmej iwán iyixtaj ancianojmej. Iwán ayagaj wel kimati inín takui' petz inomej ciento cuarenta y cuatro mil yeg Dios kimánawij kan onolo' ipan inín tajli.

⁴ Inimej yeg ayí' nokta motekkej wan siwa',† sino que yeg'nemikej, iwán kitokaj el Cordero kansan yawi. El Cordero kikowa' inimej iga iyesyó, kitapejpen yeg áchtópa mochijkej itátkipa Dios iwán el Cordero, inimej momakaj iga makichiwakan ken kineki Dios.

⁵ Iwán ayí' takajkayajkej iga yeg'nemij iyixtaj Dios.

Eyi ángel kipowaj itajtólmej

⁶ Iwán nikita' se' ángel patántinemi tajko cielo yeg kinentiá yeg'noticiaj yeg ayí' tamis, yeg mamopowili inochi gente yeg ono' ipan tajli, inochi naciómej, raza iwán de nochi altepemej san ken tajtowaj.

⁷ Iwán kijtowa recio:

—Xikmajmawilikán Dios iwán xikweyimatiltikan, pues ási'ya hora iga yeg yawi tajuzgaróti; iwán xikweyimatikan inón yeg kichij ciélojmej iwán tajli, lámár, iwán inochi atzontekomej.

⁸ Iwán se' ángel no kijtoj recio:

—Xixitíni'ya in Babilonia yeg weyi-altepe', iga kinextilijtoya mia' naciones iga makiweyimatiltikan idolojmej, iga inón kichiwaj kenkuá' tawánaj iga vino iwán yawij wan sesé.

⁹ Wan se' tercer ángel del cielo kijtoj recio:

—Siga agaj kiweyimati animál wan iyimágen iwán siga motemaka iga makipiá imarcej pan iyixkuá' o ipan ima',

¹⁰ Dios kipoxkuesowilij iwán yawi kicastigaróti iwán yawij kiknochijtotij ipan ti'ti iwán azufre, kiknochivas iyixtaj iyangelejmej Dios iwán iyixtaj el Cordero.

¹¹ Iwán nochipa popóktos ti'ti iga kicastigarótoskej semilwi' iwán senyówal yeg kiweyimatij animál iwán iyimágen, wan yeg kipiáj marca yeg itóka' inón animál.

¹² Ijkón yeg kicredojtokej Dios iwán kichiwaj ken ga tatekimaka, amo mamosemakakan iga kitokaj iyojwi Jesús.

¹³ Niká' se tájtól ipan cielo yeg ne-ijlij:

—Xikijkuilo yeg nia nimitzijliti: “Mayolpakikan desde inán yeg mikij ipan iyojwi toTéko.” El Espíritu Santo kijtowa iga inomej yawija mosewítij, áyo'ya tekipanoskej. Inochi yeg kichijkej yeg yékti, yati iwamej.

Dios kijuzgarowa nochi yeg ono' ipan tajli

¹⁴ Después nitachá', iwán nikita' se mixti este istá' iwán iyixko mixti ewato' a'pa yeg tachá ken tikita iPiltzín Taga'. Kitálijtoya se corona‡ de oro iwán kikitzkijtoya se ken machete yeg pox tateki yeg iga motékpa trigo.

¹⁵ Iwán kisa' ipan weyitiopan se' ángel iwán kitzajtzilij recio yeg ewato' iyixko mixti:

—Iga momachetej xiktékiya trigo; iga ási'ya itiempo iga mamoteki, iwán la cosecha yeg ono' ipan tajli chiká'ya.

* **14:2 14:2** Xikita glosario “Arpa”. † **14:4 14:4** Anka inín kijtojneki iga ayá' kiweyimatiltijkej idolojmej. ‡ **14:14 14:14** Xikita glosario “Corona”.

16 Iwán yej ewatoya ipan mixti kipanoltij imachetej ipan tajli iwán kitegui' yej chika'ya.

17 Iwán kisa' se' ángel ipan weyitiopan yej ono' ipan cielo, no kikitzkijtoya imachetej yej pox tateki.

18 Iwán kisa' ipan altar se' ángel yej kipiá poder iga tapolowa iga ti'ti, iwán kitzajtzilij recio yej kikitzkijtoya machete yej pox tateki, kijlij:

—Xiktékiya iga momachetej yej pox tateki inomej racimomej de uva yej ono' ipan tajli iga yojoyksitókeja.

19 Iwán el ángel kipanoltij imachetej ipan uvajyoj, § iwán kitegui' uvajmej yej ono' ipan tajli, iwán kakij kan yawi mopatzkati, inón kijtojneki weyi castigo yej Dios kititanis.

20 Uvajmej kipatzkakej kan ay'yéj altepe' iwán kan mopatzka' uva kisa' esti, tejkaj este ipan iten kawajoymej, inón esti motaloj trescientos kilómetros.

15

Angelejmej wan siete plaga iga ta-iknochiwaj

1 No nikita' ipan cielo se yej este temajtiá yej ayi'pa mo-ita: siete angelejmej yej kiwajligayaj siete plaga yej iga tacastigarowa. Kuá' tamis inochi inimej, Dios ay'ya kuesitos.

2 Iwán no nikita' lámár ken tikita vidrio nelijto' iwán ti'ti. Iwán nikita' no ejejkatokej ipan lámár inomej yej kitanilijkej weyi anímal iwán iyimagen iwán imarcej inón weyi anímal. Nochi inimej gente, Dios kimá' sejsé iyarpajmej.*

3 Iwán kikuikakej yej itakuj' Moisés yej tekipanowaya iga Dios, yej itakui'pa no el Cordero, kijtowayaj:

Tej tinoTeko, nochi wel tikchiwa.

Weyi iwán pox mōnsaj yej tej tikchiwa.

Yekti iwán melá' inochi yej tikijtowa iga mamochiwa.

Tej yej tikmandarowa nochi yej ono' ipan tajli.

4 NoTeko, ¿a'yéj ayá' mamitzmajmawili?

¿A'yéj ayá' mamitzweyimatilti?

Tejsan moselti yej ayí' tikchiwa yej ayekti,

iwán inochi naciomej witzetij iwán mitzweyimatiltiskej,

iga inochi kitakej yej tej tikchiwa poxsan yekti.

5 Wan nikita' iga tapowi' tiopan ipan cielo, inón kuetaxtiopan† kan moenayaj patachte'timej kan ijkuilijto' iley Dios yej kimá' Moisés.

6 Iwán ipan inón kuetaxtiopan kiskej inomej siete angelejmej yej kipiayaj siete plagajmej, kakijtokej ye'tzótzol yej chijto' iga lino‡ este pepetani, iwán kitalijtoyaj icintoromej de oro este iyelixtenojmej.

7 Iwán se de inomej nawi animálmej yej onoya iyixtaj Dios, kimá' sejsé de inomej siete angelejmej se wáikal yej chijto' iga oro yej tento' iga yej Dios yawi tacastigaroti; Dios yej nochipa onos wan ayí' mikis.

8 Inón weyitiopan temi' iga pokti yej witziaaya ipan iweyipoder Dios, iwán ayagaj wel kalaki ipan inón weyitiopan, este que mapano inón siete plaga yej kipiayaj inomej siete angelejmej.

§ 14:19 14:19 Xikita glosario "Uva". * 15:2 15:2 Xikita glosario "Arpa". † 15:5 15:5 Hch 7:44. No xikita glosario "Kuetaxtiopan". ‡ 15:6 15:6 Lino achi ken ichka', e' chijto' iga se'pa planta.

16

Wajkalmej yej kipiajpiá yej iga Dios tacastigarowa

¹ Iwán nikagui' se tájtłol recio kısıya ipan weyitiopan, ijkín kijliaya inomej siete angelejmej:

—Xakan ipan tajli iga xikawatij inón siete wájkal yej kipiajpiá yej iga Dios tacastigarowa.

² Iwán yej áchtopa ángel yajki, iwán kitoyaj ipan tajli yej onoya ipan iwájkal, iwán inochi gente yej kipiayaj imarcaj weyi anímaj iwán kiweyimatiáj iyimagen, kısıa' iyakapamej kókol yej pox kualo.

³ In segundo ángel kitoyaj ipan lámaj yej kipiaya ipan iwájkal, iwán lámaj mochij ken tikita iyeyo yej mikto', iwán migui' inochi yej onoya ipan lámaj.

⁴ In tercer ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal, ipan a'timej iwán ipan atzontekomej iwán mochij esti.

⁵ Iwán nikagui' ijkín kijtoj inón ángel yej kicuidarowa a'timej:

—Tej noTeko yej nochipa tonoya iwán nochipa tonos, tej ómpaya ken tikchiwa iwán kajasi iga ijkín titacastigarowa.

⁶ Iga yejemej kimiktijkej yej moconfiarowaj ipan tej, iwán kimiktijkej moprofetajmej, iwán inán tej tikchij iga makonikan esti, puej ijkón kajasi.

⁷ Iwán nikagui' se' tájtłol yej kısıa' itenoj altar, kijtowa:

—NoTeko Dios yej nochi wel tikchiwa, ken tej titajuzgarowa ómpaya nokta.

⁸ Iwán el cuarto ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal ipan tonati', iwán kichij iga tonati' wel makimela'tati la gente iga tiwelon.

⁹ Iwán inochi este tátaya ikajłomej iga pox totoni' tiwelon. E' malej ijkón ayagaj kipata' ken iga nemi iga makina'techo Dios niga kiweyimatiłtijkej. Majwa' kimalijlijkej Dios yej kititani inimej yej tacastigarowa.

¹⁰ In quinto ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal ipan itronoj weyi anímaj iwán kan mandarowa inón weyi anímaj tamichkantitika'wi, iwán yej kiweyimati inón weyi anímaj molenguajtankuayaj iga kualowayaj.

¹¹ Iwán kimalijlijkej Dios yej ono' ipan cielo. Malajtowayaj iga kualotoyaj iga kipiayaj ikokolmej. E' ayá' kikajtejkej iga kichiwaj yej ayekti.

¹² Iwán in sexto ángel kitoyaj no yej kipiaya ipan iwájkal ipan weya' yej itoka' Eufates; iwán wagui' in weya' iga wel mapanokan inomej reyejmej yej witzej ikısáyampa tonati'.

¹³ Wan nikita' iga kısıa' eyi yej ayéj ye'espíritoj, ken tikita kalamej. Se kısıa' ipan iten kuakuakowawéj, se ipan iten weyi anímaj iwán se ipan iten yej ayéj mela'profetaj.

¹⁴ Inimejwa' iyespíritojmej tzitzimimej yej kichiwaj milagro. Iwán kinechkoskej inochi reyejmej yej onokej ipan inin tajli iga mamomijmiktikan kuá' Dios yawi tajuzgaroti.

¹⁵ ToTeko kijtowa:

—Ta' xikitakan, nej niwi' kuá' ayá' momati, ken se yej tachteki. Poxsan paktos yej kichijos ken Dios kineki iwán iga ijkón kichijos kenkuá' taajakijos, ayá' nemis ipetzkan iwán ayá' pinawas.

¹⁶ Iwán inomej espíritojmej yej malojmej kinechkoj reyejmej kan itoka' Armagedón ipan tájtłol Hebreo.*

¹⁷ Iwán ángel número siete kitoyaj iwájkal ipan ejeka'. Iwán ipan weyitiopan yej ono' ipan cielo, Dios tajtoj recio, kijtoj:

—Níkchija nochi.

* 16:16 16:16 Xikita glosario "Hebreo".

18 Íkua'san tapetani', tawopa' iwán tatikuini' iwán kuekuechka' tajli, inón talolin poxsan recio, nikeman ayí' panoj ijkompa talolin desde kua' onolo' ipan tajli.

19 Iwán weyi-altepe' yej itoka' Babilonia, tzatzayani' tajli, éyiya mochi. Iwán altepemej yej ono' ipan inewi tajli xixitínikej. Ijkón Dios kejlán inón weyi-altepe' Babilonia iga kichijtokej yej ayékti, inón iga poxsan kicastigaroj.

20 Inochi tajkotálmejt' iwán tepemej, poliwiki.

21 No walaj ipan cielo weyi granizo yej wetzi' ipan la gente. Inomej granizo iyetika ken cuarenta kilo. Iwán tajtaga' kimálijlikej Dios iga wetzi' inón granizo, iga poxsan tapoloj inón granizo iga Dios tacastigaroj.

17

Siwa' yej najnamolnemi

1 Iwán walaj se de inomej siete angelejmej yej kipiayaj siete wajkalmej, iwán ne-ijlij:

—Xinejnemi iwán nia nimitznextiliti ken iga Dios yawi kicastigaroti inón siwa' yej najnamolnemi yej ewato' itenoj mia' weyamej.

2 Reyejmej, iwán la gente de inewi altepemej kichijkej yej ajayékti iwán inón siwa' yej najnamolnemi yej kinextilijkej iga makiweyimatiiltikan idolojmej.

3 Iwán iyixkua' Dios asi' noyakapan iwán el ángel newiga' ipan se desierto. Ompa nikita' se siwa' ewato' ipan weyi animal yej chilti', iyakapan ikuilijto' tajtolmej yej Dios kijiya, inón animal kipiaya siete itzontekon iwán diez ikuakua.

4 Siwa' kakijto' itzótzol yej axokoti' iwán chilti', kitálijtoya oro, te'ti ken diamante iwán perlas.* Kikitzkijtoya se wajkaltzin de oro tentoya iga vino, inón vino kijtojneki iga kichij yej pox ajayékti iwán tanextilij iga mamoweyimati idolojmej.

5 Ipan iyixkua' siwa' ikuilijto' toka' yej ayá' momati te kijtojneki, kijtowa: “WeyiBabiloniaj yej tanextiliá iga siwatkej manajnamolnemikan, iwán inochi yej mochiwa yej ayékti ipan inín tajli.”

6 Iwán nikita' iga inón siwa' tawan iga konij iyesyomej yej moconfiarowaj ipan Dios yej kimiktijkej iga kipowaj itájtól Jesucristo. Kua' inón nikita', este nimadmiradoj.

7 Iwán inón ángel ne-ijlij:

—¿Te iga timadmiradowa? Nia nimitznextiliti te kijtojneki inón siwa' iwán inón weyi animal kan ewato' siwa', inón weyi animal yej kipiá siete itzontekon iwán diez ikuakua.

8 Weyi animal yej tikita', onoya iwán inán ay' teyi. Yawi kisati ipan wejkatanaxapo', e' iga san yawi mela'poliwiti. Desde kua' mochi inín tajli, Dios kijkuiloj itokamej ipan ama' kan nesi aja'yéj nochipa onoskej iwán Dios. Yej chantitokej ipan tajli, inomej yej itokamej ayá' ikuilijto' ipan inón ama', yawij majmawitij kua' kitaskej inón weyi animal yej onoya iwán inán áyo'ya teyi, e' wí'o' sej.

9 Inín iga yejsan ye'tajlamiki wel kimatis te kijtojneki: Inón siete itzontekon animal, kijtojneki siete tepe'† kan ewato' siwa'.

† 16:20 16:20 Xikita glosario “Tajkotál o Isla”. * 17:4 17:4 Perla pox valerowa, ken tikita tetzin ke'pa ajayo' wan iga perla wel mochiwa koska'. † 17:9 17:9 Siete tepe' anka kijtojneki altepe' Roma.

¹⁰ Nō kijtojneki siete reyejmej. Cinco de inomej reyejmej wetzikeja, el sexto rey mandarojto' inán, iwán el séptimo aya teyi inán. Kuá' wí', ayá' wejkatis iga mandaroj.

¹¹ Weyi anímal wej chílti' wej onoyay wán inán ay' teyi, yéj se de inomejpa siete reyejmej; inonwa' mokuepas iga inón másisya ocho rey; e' yawi mela'mikítiya.

¹² 'Inomej diez kuakuamej, inón kijtojneki diez reyejmej wej aya mandarowaj; e' yawij gobernarotij iwán weyi anímal petz se hora.

¹³ Inimej diez reyejmej sansé iyalmajmej kipiáj iga yawij kipalewítij iga inón weyi anímal mamandaro.

¹⁴ Yawij momijmiktítij iwán el Cordero, e' el Cordero yawi tataniliti iga yéj nokta iTeko nochi tekomej wán Rey iga nochi reyejmej. Iwán el Cordero sen-onoskej iwán wej Dios kinotzkej iwán kitapejpenkej iwán moconfiarowaj nochipa ipan yéj.

¹⁵ El ángel nō ne-ijlij:

—Inomej a'timej wej tikita' kan ewato' inón siwa' wej najnamolnemi, inomejwa' kijtojneki wej chantitokej ipan altepemej wej onokej ipan nochi nación san katiapay itajtolmej.

¹⁶ Inomej diez kuakuamej wej tikita' kipiá weyi anímal, yawij kijiyatij inón siwa' wej najnamolnemi, yawij kikajtewatij iselti iwán ipetzkan, yawij kikuálitij inakayo siwa' iwán yawij kitatítij ipan ti'ti.

¹⁷ Dios kitálij ipan iyalmajmej inomej reyejmej iga makichiwakan ken Dios kineki, iga kipiakej sesan iyalmajmej iga kipalewijkej iga weyi anímal wel mamandaro este que mamochiwa ken kijtoj Dios.

¹⁸ Inón siwa' wej tikita', inonwa' kijtojneki weyi-altepe' wej irrey tatekimaka ipan nochi reyejmej wej onokej ipan tajli.

18

Tata altepe' Babilonia

¹ Iwán nikita' se' ángel wálah ipan cielo wej kipoxpiá poder. Kitawij tajli iga itiyó.

² Iwán ijkín kijtoj recio:

—Xixitíni'ya, xixitíni'ya weyi-altepe' Babilonia, iwán inán móchija kan mochantiáj tiztimizej, ompa íchanya inochi malespíritojmej iwán kan moxeketiáj totomej wej ayá' mokua iwán mo-ijiya.

³ Iga inochi paismej kichijkej wej ayékti ken kichiwaj wej ichamej Babilonia iga kiweyimatiltijkej idolojmej. Iwán inochi reyejmej de inán tajli ijkonsan kichijkej. Iwán tanamakanimej kipoxpiakej tomín iga wej chantitokej Babilonia kikojkej nochi wej kiyoltilanayaj.

⁴ Iwán nikagui' se tájtól ipan cielo kijtowa:

—Xikísakan ipan inón weyi-altepe' Babilonia, amejemej wej nimitztapejpenkej, amo nō tewán xichiwakan wej ayékti iga amo nō mamitczastigarokan.

⁵ Ási'ya iyixtaj Dios iga inomej wej onokej Babilonia kichijtokej wej ajayékti, iwán Dios ayá' nemi kelkawa.

⁶ Makichiwilikan Babilonia kensan kichiwilij sekin; makicastigarokan ome vej ke' yéj kicastigaroj sekin. Makichiwilikan ome vej wej mitzchiwilijkej iga nō makimachili ken iga kualo.

⁷ Achonsan nō xicastigarokan ke'san yéj moweyimati' iwán ke'san kichij wej ayékti. Yéj moweyimati' iwán kijtoj ipan iyalmaj: “Nej nigaj newato'

iga nej nochi nikmandarowa; nej ayéj ken se lástima siwa' yej mi' iwéj wan akipiá yej kipalewiá, nej nikeman ayá' nimoknomatitos."

⁸ Inón iga ipan sansé día yawi wetziti iyakapan inimej yej tacastigarowa: mikílisti, chokalis iwán apis, iwán yawij kitatitij iga ti'ti, iga toTeko Dios yej nochi wel kichiwa kijtoj iga ijkón kajasi iga makicastigarokan Babilonia.

⁹ Reyejmej de inewi tajli yej kichijtoyaj yej poxsan ayékti, kensan kichiwa weyi-altepe' Babilonia iga kiweyimatiłtijkej idolojmej iwán kichijkej nochi yej kiyoltilanayaj, yawij chokatij iwán moknomatiskej kuá' kítaskej iga inón weyi-altepe' popókt'o'ya iga nemi tata.

¹⁰ Wéjkasan kawiskej iga kimajmawiliskej iga makisencastigarokan iwamej, iwán kijtoskej:

—¡Ay! ¡Q'xan Babilonia yej tiweyi-altepe', tej yej nochi tikmandarowaya! Inán nimaninsan titata'.

¹¹ Nochi tanamakanimej chokaj iga moknomatij iga inón weyi-altepe', iga ay'ya teyis kan tanamakaskej.

¹² Ayagaj kikowas yej kinamaka yej chijto' iga oro, plata, te'ti yej mojmõnsajti', perlas, tzótzol de lino yej pox tzotakti', de seda yej axokoti' iwán chilti', nõ inochi kuawimej yej ajwiya'pa, marfil,* kuawimej yej mojmõnsajti', bronce, tepos, mármol;†

¹³ canela, especias yej ajwiya', incienso, mirra, perfumes, vino, aceite, harina yej kuęchti', trigo; yolkamej yej motamamaltia, borregojmej, kawayojmej, kuacarretajmej, iwán este toknimej yej kikuij iga esclavo.

¹⁴ Kijliskej inón weyi-altepe':

—Ay'ya tikpiá yej tikpiaya yej tikpoxpiasnekiá, tikpóloja. Nikeman ay' tikpiás sej nochi yej pox patiyoj iwán yej mojmõnsajti' yej tikpiaya.

¹⁵ Yej ompa tanamakatojay, pox tataničkej iga yej kinamakayaj pan inón weyi-altepe', e' kuá' kítaskej iga nemi tata, pox wejka kawiskej iga kimajmawiliskej iga makisencastigarokan iwamej, chokaskej wan moknomatiskej.

¹⁶ Iwán kijtoskej:

—¡Pobre inón weyi-altepe'! Onoya ken tikita katka se siwa' yej kakijto' itzótzol de lino yej pox tzotakti' iwán tzótzol yej axokoti' iwán chilti', kitajlijoya oro, te'ti yej mojmõnsajti' iwán perlas.

¹⁷ ¡Ipansan se hora tata' komati yej poxsan patiyoj!

Ikapitamej akalmej, la gente yej yaya ipan akalmej, marinerojmej‡ iwán inochi yej tekipanowayaj ipan lámar, wejka moketzaskej.

¹⁸ Kuá' kítaskej pōkti iga nemi tata inón weyi-altepe', tzajtziskej:

—¿Kan tiawij tikasitij se' weyi-altepe' ken inín?

¹⁹ Iwán motaliliskej tajli ipan itzontekomej iwán tzajtziskej:

—¡Lástima, lástima; inín weyi-altepe'! Iga itomın rıcojtiakej inochi yej kipiayaj akal ipan lámar; inán nimaninsan poliwi'!

²⁰ E' tej cielo xipaki, iwán nõ mapakikan profetajmej, apostolejmej iwán inochi yej kitokaj Dios, iga Dios kicastigaroj inón weyi-altepe' iga ijkón kajasi iga nochi yej mitzchijwilijkej.

²¹ Iwán se ángel yej pox tajpalej kikui' se te'ti yej pox etı', iwán kipařanaltij ipan lámar, iwán kijtoj:

—Ijkón yawi poliwiiti inón weyi-altepe' yej itōka' Babilonia iwán nikeman máj ayá' mo-itas.

* **18:12 18:12** Marfil: elefante kipiá ome ken itan yej weyakti' yej kįsaj itampa iya', inón chijto' iga marfil. † **18:12 18:12** Mármol te'ti yej mõnsajti' yej wel motzotawa. ‡ **18:17 18:17** Marinerojmej: ijkón kijliáj tajtaga' yej kinentiyaj akal.

22 Inawatilka arpa,[§] flauta, iwán trompeta, ay'ya máj mokakis ipan mocallej. Ateyis nisé tekipanowani yej kichiwa tejté. Iwán inawatilka molino ay'ya máj mokakis.

23 Ay'ya máj xotas ti'ti, ay'ya mokakis ilwi' kan monamiktilo. Malej iga motanamakanimej poxsan kipiayaj tomín ipan inín tajli, iwán tikajkayaj inochi paismej iga moachisoj, tia timela'poliwiti.

24 Dios kicastigaroj Babilonia iga itechko mikikej profetajmej wan yej moconfiaroj ipan Cristo; nochi yej tamiktijkej mixkuítijkej pan Babilonia.

19

1 Iwán nikagui' ipan cielo itajtölmej mia' gente, kijtowaj:

¡Mamoweyimatilti toTeko Dios iga tesalvarowa!

Kajasi iga mamomajmawili iga nochi wel kichiwa.

2 Yéj taye'juzgarowa wan nochipa ómpaya ken kichiwa.

Kicastigaroja inón siwa' yej najnamolnemi,

yej tanextiliaya iga la gente makiweyimatiltikan idolojmej;

Dios momatij ipan yej chantitokej ipan inón weyi-altepe' iga kimijmiktijkej yej kipowaj itajtöl.

3 Iwán se' vej kijtojkej:

—¡Mamoweyimatilti toTeko! Iga nochipa popoktos inón weyi-altepe' iga nemi tata.

4 Iwán inomej veinticuatro ancianojmej iwán inomej nawi animälmej, motankuaketzkej iwán este motzontokakej ipan tajli iga kiweyimatiltijkej Dios yej ewato' ipan weyi asiento kan mandarowa, kijtojkej:

—¡Ijkónyawa! ¡Mamoweyimatilti toTeko Dios!

5 Iwán kan ewato' Dios, moká' se tájtöl, kijtowa:

Xikweyimatiltikan toDios,

amonochimej yej ankichiwaj ken yéj kineki

iwán ankimajmawiliáj,

yej kipiá itekiyo iwán yej ayá'.

Iyilwiyo kuá' monamiktia el Cordero

6 Nikagui' no ken tikita itajtöl mia' gente, ken kuá' wopa a'ti iwán ken kuá' tatikuini, kijtowa:

¡Mamoweyimatilti toTeko Dios!

Yéj nochi wel kichiwa iwán péwa'ya iga reinarowa.

7 Matipakikan iwán matiyolpaktokan iwán matikweyimatiltikan,

iga ási'ya hora iga monamiktia el Cordero.

Takotzin* taajakíto'ya;

8 kajakija itzótzol de lino yej pox tzotakti', ejto' iwán este pepetani.

Inonwa' lino kijtojneki yej kichijkej yej yékti yej moconfiarowaj ipan Dios.

9 Iwán el ángel ne-ijlij:

—Ijkín xikijkuilo: “Mapaktokan yej onoskej ken te-ikniwan iga yawij motaljitij kan takualo kuá' monamiktij el Cordero.”

Iwán ne-ijlij:

—Ininwa' itajtölmej nokta Dios yej ayá' takajkayawa.

10 Iwán nimotankuaketzta' iyikxitenoj inón ángel iga nikweyimatiltiaya, e' yéj ne-ijlij:

§ 18:22 18:22 Xikita glosario “Arpa”. * 19:7 19:7 “Takotzin” kijtojneki nochi yej kitokaj Dios. Ipan itajtöl Dios kanaj tikitaj iga Dios iwán yej kitokaj mocomparadowa ken se chokotzin yej namiktito' wan takotzin.

—Amo ximotankuaketza notenoj; iga nej no niktoka Dios kensan tej iwán ken inochi mokniwan yej moconfiarowaj ipan tájtól yej Jesús kipowa'. Xikweyimatilti Dios.

Iga yej kipowaj yej kichij Jesús, inómejwa' el Espíritu kitajtólماكaj.

Kawayoj yej ista'

¹¹ Iwán nikita' tapojto' cielo, iwán nikita' se kawayoj yej ista', iwán yej kitejkawilijtinemiá itoka' "Nochipa kichiwa yej kijtowa iwán ayí' takajkayawa." Yéj taye' juzgarowa iwán kichiwa yej yékti kua' kitaniliá iyenemigojwan.

¹² Iyixmej ken tikita tiwelon iwán kitajlijtoya mia' coronajmej,† iwán ijkulijtoya se toka' yej yéjsan kimatiá.

¹³ Iwán kakijto' itzótzol yej kajkakalijto' esti, iwán itoka': Itajtól Dios.

¹⁴ Iwán kitokaj soldadojmej yej onokej ipan cielo. Kakijtinemij itzotzolmej de lino yej tzotakti' iwán ijista', este ejejto', iwán tejkatinemij ipan ikawayojmej yej ijista'.

¹⁵ Ipan iten kisaya se espada yej pox tateki, iga inón espada yawi kicastigaroti inochi paismej; iwán yawi kimandaroti iga se vara de tepos. Yéj kichiwás iga iyenemigojmej makitakan ken iga kuesiwi Dios. Yéj kitataksas iyenemigojmej ken se yej kitataksa uva iga kipatzka. Ijkón iga Dios yej nochi wel kichiwa yawi kicastigaroti inochi gente.

¹⁶ Iwán ipan itzótzol iwán imaxá'bapa ijkulijto' inín toka': "Rey yej kimandarowa inochi reyejmej iwán iteko inochi tekomej."

¹⁷ Después nikita' se' ángel ejkato' ipan tonati', iwán kitzajtzilij recio inochi totomej yej patantinemij ipan cielo, kijlij:

—Xiwitzekán iga xikuakij yej Dios mitzmakaj.

¹⁸ Xikuakan inakayomej reyejmej, kapitamej, soldadojmej iwán inakayo tajtaga' yej pox tamiktiáj, iwán inakayo kawayojmej iwán yej kitejkawilijtinemij, iwán inochi inakayo la gente yej ayéj esclavojmej, iwán yej esclavojmej, yej kipiá itekiyo iwán yej ayá'.

¹⁹ Iwán nikita' weyi animál iwán inochi reyejmej de inewi tajli iwán isoldadojmej monechkojkej iga yawij momijmiktij iwán inón yej tejkato' ipan iyista'kawayoj iwán inochi isoldadojmej.

²⁰ Inón weyi animál kisesmpresojwijkej iwán inón yej ayéj mela'profetaj yej kichijtoya kuajkuantas yej ayi'pa mo-ita iyixtaj inón weyi animál. Iga kichij kuajkuantas yej ayi'pa mo-ita in inón yej ayéj mela'profetaj, kikajkayaj inomej yej motemakakej iga kitajlijkej imarcej inón weyi animál iwán kiweyimatikej iyimagen. Iwán weyi animál iwán yej ayéj mela'profetaj kimotakej ipan tiwelon kan nemi tata azufre.

²¹ Iwán sekin kimiktijkej iga inón espada yej kisaya ipan iten yej tejkato' ipan kawayoj, iwán nochi totomej ixwikej iga kikuajkej inimej inakayomej.

20

Mil años

¹ Nikita' se ángel temoj ipan cielo, kikitzkijto' se llave iga kitapowa wejkatanaxapo', iwán kikitzkijto' se weyi cadena.

² Inín ángel kilpij kuakuakowawéj, inón ikyapakowa' yej no kitokawiyaj Tzitzimi' kilpij iga cadena mil años.

³ Kimota' ipan wejkatanaxapo', iwán kiye'tentzakuá' iwán kitajlij tejté iga amo agaj makitapo iga ay'ya máj makikajkayawa tokniwan yej onokej ipan

† 19:12 19:12 Xikita glosario "Corona".

paismej, este que maasi mil años. Kuá' ásisya mil años yawij kimajkawatij, e' ayá' wejkawawas iga majkajtos.

⁴ Iwán nikita' weyi asientojmej kan motaliáj wej mandarowaj, ipan inón motalkej wej kimakakej poder iga matajuzgarokan. No nikita' iyalmajmej wej kikechtekkej iga kipowakej wej kichij Jesús wan itájtol Dios. Yejemej ayá' kiweyimatikej weyi animal niga kiweyimatikej iyimagen weyi animal iwán ayá' motemakakej iga makitalilikan imarcaj pan iyixkuá' niga ipan imamej. Nikita iga inimej ojpa-isakej iwán reinarojkej iwán Cristo mil años.

⁵ E' sekin wej no miktokej aya ojpa-isakej, inimej ojpa-isaskej este que maasi mil años. Inín wej áchtopa iga ojpa-isalój.

⁶ ¡Mapaktokan wej ye'nemikej iyixtaj Dios, inomej wej yawij ojpa-isatij kuá' achto ojpa-isalój! Iga ipan la segunda muerte ay'ya yawij mikitij, sino que mochiwaskej sacerdotejmej de Dios iwán de Cristo. Iwán reinaroskej mil años wan Cristo.

⁷ Kuá' ásisya mil años, Tzitzimi' yawi xitomiti kan presojtito'.

⁸ Iwán kisas iga kikajkawawas paismej Gog iwán Magog wej kijtojneki nochi paismej wej ono' ipan tajli. Wan Tzitzimi' kinechkoj nochi soldadojmej de inimej paismej. Pox komati soldadojmej ken tikita xajli wej ono' ipan lamarten iga yawij tamijmiktij.

⁹ Iwán noyan payiniskej ipan tajli iwán kiyawaloskej inón weyi-altepe' wej Dios kipoxchokiliá, kan onokej wej kitokaj Dios. E' Dios kititanis ti'ti wej wí' ipan cielo, iwán inochi kitatjskej.

¹⁰ Iwán Tzitzimi' wej takajkawajtoya kimotaskej ipan tiwelon kan nemi tata azufre, kan no kimotakej weyi animal iwán wej ayéj mela'profetaj. Iwán ompa nochipa kinkochijoskej semilwi' iwán senyówal.

Dios tajuzgarowa

¹¹ Iwán nikita' weyi asiento wej este ista', kan motaliá Dios iwán yéj ompa ewato'. Iyixtaj yéj, tajli iwán cielo mela'poliwikej, akawi' nité.

¹² Iwán nikita' wej miktókeja, ejejkatokej iyixtaj Dios, onoyaj wej kipiá itekiyo iwán wej ayá'. Iwán tapowikej amamej, iwán se' ama' no tapowí' kan ijkuilijto' itokamej wej nochipa onoskej iwán Dios. Iwán Dios kijuzgaroj wej miktókeja kensan ijkuilijto' ipan amamej, kensan wejemej kichijkej.

¹³ Wej mikikej ipan lámaz wan wej mikikej ipan tajli kjsakej kan miktoyaj wan monextijkej iyixtaj Dios, iwán sejsé kijuzgarojkej ijkón kensan wejemej kichijkej.

¹⁴ Iwán mikilisti iwán kan ono' wej miktokej kimotakej ipan laguna wej wewelkato', iga inín ome veja iga mikilój.

¹⁵ Iwán wej ayá' ijkuilijtos itoká' ipan ama' kan ijkuilijto' itokamej wej nochipa onoskej iyixtaj Dios no kimotaskej ipan inón laguna wej wewelkato'.

21

Se'ya cielo wan se'ya tajli

¹ Iwán nikita' se'ya cielo iwán se'ya tajli; iga wej áchtopa cielo iwán tajli iwán lámaz wej onoyaj poliwikeya.

² Nej, niJuan nikita' inón weyi-altepe' wej Dios itatki wej kijliáj nueva Jerusalén, nikita iga nemi temowa ipan cielo iyixtaj Dios. Pox monsahti' ken tikita takotzin wej taajakijto'ya iga monamiktia iwán iwéj.

³ Iwán nikagui' se tájtól recio wej wiziaya ipan cielo kijtowa:

—Xikita, Dios chantito' kan onolo! Yéj yawi chantitoti iwamej, yejemej mochiwaskej igentej, iwán Dios onos iwamej. Yéj iséltisan onos Dios iga inomej.

⁴ Dios ta-ixpojpowas iga chokato'lo', iwán ay'ya mikiloj, niga chokaloj, ay'ya agaj tenatos iga kwalotos, iga inochi yej onoya, pánoja.

⁵ Iwán yej ewatoya ipan weyi asiento kijtoj:

—Xikita, nej nikchiwa nuevo inochi yej ono'.

Nq ne-ijlij:

—Xikijkuilo; iga inimej tajtolmej melá' nokta iwán wel timoconfiarowa ipan.

⁶ Iwán ne-ijlij:

—Chíjto'ya. Nej kan pewa iwán kan tami, ken letrajmej del alfabeto pewa ipan A iwán tami ipan Z. Yej atanekis nej nikmakas a'ti yej kisa ipan atzontekon yej tamaka vida, ayá' yawi kikowátipa.

⁷ Inón nia nikmakati yej kitānilij Tzitzimi'; iwán nej iDios, iwán yéj nopiltzín.

⁸ E' yej kikajtewaj iga kitokaj iyojwi Dios, iwán yej ayá' kicredowaj itájtól Dios, iwán yej kejlantokej yej ayekti, yej tamiktiáj, iwán yej kichiwaj yej ayekti iga yawij wan yej ayá' iwán namiktito', iwán yej taachisarowaj, iwán yej kiweyimatij idolojmej iwán inochi yej takajkayawaj yawij kimotatij ipan laguna yej wewelkato' iga nemi tata azufre. Inín kijliáj la segunda muerte.

Se'ya Jerusalén

⁹ Iwán walaj se de inomej siete angelejmej yej kikitzkijtoyaj siete wajkalmej yej kipiayaj siete plagajmej iwán ne-ijlij:

—Xinejnemi, nia nimitznextiliti takotzín yej mochiwas isiwa' el Cordero.

¹⁰ IyEspíritoj Dios asi' noyakapan wan newiga' ipan se tepe' yej weyi iwán wejkapan, iwán nenextilij se weyi-altepe' yej Dios itatki, yej itoka' Jerusalén, nikita' iga nemi temowa ipan cielo iyixtaj Dios.

¹¹ Inón weyi-altepe' tawiaya iga iweyipoder Dios. Tawiá ken tikita se te'ti yej pox monsjati' ken te'ti de jaspe* ken tikita vidrio.

¹² Inón weyi-altepe' kolaltitoya iga muro yej weyi iwán wejkapan, kipiá doce puerta; iwán onoya se ángel ipan sejsé kalten, iwán ipan sejsé puerta ijkuilijtoya itoka' se tribu† de inomej doce tribu de Israel.

¹³ Onoya eyi ipuertajyo iladoj norte, eyi ipuertajyo al sur, eyi ipuertajyo ikisáyampa tonati', iwán se' eyi ipuertajyo ikalakiyampa tonati'.

¹⁴ Imurojyo inón weyi-altepe' kipiá doce weyite'ti kan taksato', iwán ipan sejsé de inomej weyite'ti ijkuilijto' se itoka' de sejsé de inomej doce iyapostolejmej el Cordero.

¹⁵ El ángel yej nowan tatapojtoya kikitzkijtoya se ojta' yej chijto' de oro iga kimedirowa weyi-altepe', ipuertajyomej iwán imurojyo.

¹⁶ Inón weyi-altepe' onoya cuadrado, achonsan medirowaya iweyajka iwán ikoyajka. El ángel kimediroj weyi-altepe' iga ivaraj de oro, mediroj dos mil doscientos kilómetros; achonsan medirowa iweyajka, iwejkapanka iwán ikoyajka.

¹⁷ Iwán kimediroj iwejkapanka imurojyo, mediroj sesenta y cuatro metro, el ángel tamediroj iga inómpasan medida yej iga taga' tamedirowa.

¹⁸ Muro chijtoya iga te'ti de jaspe, iwán weyi-altepe' chijtoya iga mela'oroj yej este xota ken vidrio.

* **21:11 21:11** Jaspe te'ti yej xoxokti'. † **21:12 21:12** Xikita glosario "Tribu".

¹⁹ Iwán ibasejyomej kan taksato' imurojyo inón weyi-altepe' ye'tachaya iga kipiaya sese'pa te'ti[‡] yej mojmónsajti'. Yej áchtopa ibasejyo kipiaya te'ti yej kijliáj jaspe, el segundo zafiro, el tercero ágata, se' kipiaya esmeralda; ²⁰ se' kipiaya ónice, se' kipiaya cornalina; se' kipiaya crisólito, se' kipiaya berilo, se' kipiaya topacio, se' kipiaya crisopraso; se' kipiaya jacinto iwán se' kipiaya amatista. Ijkón masi' doce ibasejyo.

²¹ Ono' doce puerta; sejsé chijto' iga sesan perla. § Iwán pata'ojti yej panowa tajkoaltepe' chijtoya iga mela'oroj yej este xota ken vidrio.

²² Iwán ayá' nikita' nisé tiopan ipan inón weyi-altepe', iga toTeko Dios yej kipoxpiá poder iwán el Cordero onokej iga tiopan ipan inón weyi-altepe'.

²³ Ompa ayá' moneki tonati' niga luna iga matawi, iga Dios itawilka tawia iwán el Cordero kitawij inón weyi-altepe'.

²⁴ La gente de inochi paimej yej mosalvaroskej nejnemiskej ipan itawilyo inón weyi-altepe', iwán reyejmej de inochi tajli kiwajliguiliskej yej patiyoj yej kipiáj.

²⁵ Ipuertajyomej nochipa tapojtos, iga ompa ateyiti yówal.

²⁶ Iwán inochi paimej kiwigaskej nochi yej valerowa wan kiweyimatiskej inón weyi-altepe'.

²⁷ Ipan inón weyi-altepe' ayá' kalakis nité yej ayekti iyixtaj Dios, niga yej kichiwaj yej ayekti niga yej takajkayawaj. Kalakis petz yejsan ijkuilijto' itoka' ipan ama' yej kipiá el Cordero kan nesi itokamej yej nochipa onoskej wan Dios.

22

¹ Iwán el ángel nenextilij se weya' yej tamaka vida, este chipakti' ken tikita cristal. Inón weya' kisaya ipan iweyi asiento kan motaliá Dios iwán el Cordero.

² Inón a'ti motalowa itajko pata'ojti de inón weyi-altepe', iwán itejtempan inón weya' onoyaj kuawimej yej tamakaj vida. Takij cada mes iwán iyiswayomej inomej kuawimej kikuij iga moachitialtilo.

³ Iwán ompa ay'ya teyis yej Dios akiye'ita. Ipan inón weyi-altepe' Dios iwán el Cordero motaliáj ipan iweyi asientojmej wan yej kitokaj Dios kiweyimatiltiskej.

⁴ Iwán kinojma-itzoskej nokta Dios, iwán itoka' Dios ijkuilijtos pan iyixkuá'.

⁵ Ompa ay'ya tayowatis iwán yej ompa onokej ay'ya kinekiskej ti'ti niga tonati', iga Dios yej toTeko kitawij yejemen wan nochipa reinaroskej iwán.

Na'ya iga wi' Jesucristo

⁶ El ángel ne-ijlij:

—Inimej tajtolmej, melá' nokta iwán wel moconfiarolo ipan. Iwán toTeko, yej inonsan Dios yej kitajtolmá' profetajmej, kititan iyángel iga makinextili yej kitokaj yej ay'ya wejkatis iga yawi mochiwati.

⁷ Ijkin mitzijliáj Jesús:

—¡Xikakikan! ¡Ay'ya wejkatis iga niwi'! ¡Mapaki yej kicredoj yej ijkuilijto' ipan inín ama', yej yawi mochiwati!

⁸ Nej niJuan, yej nikagui' iwán nikita' nochi inín. Iwán kuá' tami' nikagui' iwán nikita', nimotankuaketza' iyikxitenoj el ángel iga nikweyimati'.

⁹ E' yéj ne-ijlij:

‡ 21:19 21:19 Inimej temej yej iga chijtokej doce base este xotaj wan sejsé kipiá icoloryo. § 21:21 21:21 Perla pox valerowa, ken tikita tetzín ke'pa ajayo' wan iga perla wel mochiwa koska'. Inán momati iga alimpatzín, nij nesi pox weyi.

—Amo ijkón xikchíwa; puej nej nõ niktoka Dios kensan tej iwán kensan inochi moknimej yej kipowaj itájtol Dios, iwán inochi yej kichíwaj ken ijkuilijto' ipan inín ama'. Xikweyimatilti Dios.

¹⁰ Nõ ne-ijlij:

—Amo xikiyana inín ye'noticiaj de Dios yej ijkuilijto' ipan inín ama'; iga ay'ya ke' poliwi iga yawi mochíwati.

¹¹ Yej kichíwa yej ayekti, kama makichíwa yej ayekti; yej kejlámiki yej ayekti, máj makejlámiki yej ayekti; e' yej kichíwa yej yekti máj makichíwa yej yekti; yej nokta kichíwa ken Dios kineki, amo mamosemaka.

Jesús nõ kijtoj:

¹² —Kena, nej ay'ya wejka iga niwí'. Iwán nikuaajligas ipremioj yej nia nikmakati sejsé kensan iga kichij.

¹³ Nej kan pewa iwán kan tami, ken letrajmej del alfabeto pewa ipan A iwán tami ipan Z.

¹⁴ Mapaktokan yej kipakaj itzotzolmej* iwán wel makikuakan itakilka inón kuawi' yej tamaka vida iwán wel makalakikan ipan ipuertajyo weyi-altepe'.

¹⁵ E' kawitij jueraj yej kichíwaj yej ayekti; yej taachisarowaj, yej namolnemij, yej tamiktiáj, yej kiweyimatij idolojmej, iwán yej kiyolmakaj iga takajkayajtokej.

¹⁶ —Nej, niJesús, niktitan noángel iga makinextili yej netokaj inochi inín. Nej ipiltzin ipilówampa rey David; nej imaselkayo rey David iwán nej inón sitalin yej xota yowalti'.

¹⁷ El Espíritu iwán isiwa' el Cordero kijtowaj:

—Xiwíki.

Iwán yej kikaki, makijto:

—Xiwíki.

Iwán yej ataneki mawíki iwán makoni a'ti yej tamaka vida, yej ayá' monamakiltiá.

¹⁸ Inochi yej kikaki inín itájtol Dios yej ijkuilijto' ipan inín ama', nikijliáj inín: Siga agaj kitálio' se' tejté ipan inimej tajtolmej yej ijkuilijto'ya, Dios yawi kitáliiti iyakapan kokolis yej kinkochíwas, kensan ijkuilijto' ipan inín ama'.

¹⁹ Siga agaj kikuiliá tejté yej ijkuilijto' ipan inín ama' yej Dios kinextij, Dios yawi kiborraroti itoka' ipan ama' kan nesi a'yéj onos iwán nochipa, iwán yawi kitzakuilíti iga amo makalaki ipan iweyi-altepe' Dios iwán akitas yej yekti yej ijkuilijto' ipan inín ama'.

²⁰ Yej kijtoj ijkín, kijtowa:

—Ay'ya wejkatis iga niwí'.

Ijkónyawa'. ¡Xiwíki noTeko Jesús!

²¹ ToTeko Jesucristo, mamitzyolchikawakan amonochimej. Ijkónyawa'.

* **22:14 22:14** “Yej kipakaj itzotzolmej” anka kijtojneki yej ye'nemij iga Dios kiperdonaroja yej kichijkej yej ayekti.